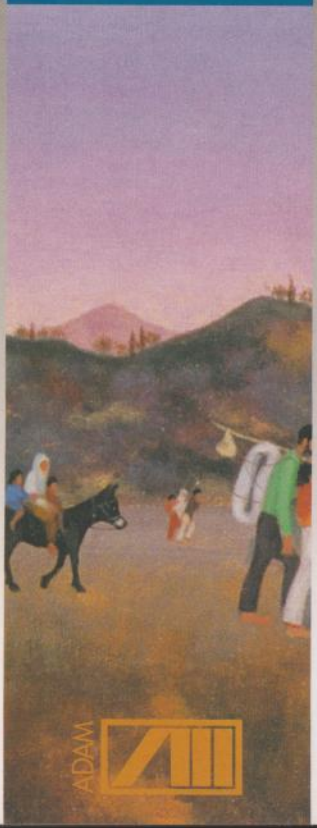
Fakir Baykurt

YÜKSEK FIRINLAR

ADAM

Fakir Baykurt

•

Yüksek Fırınlar

ADAM YAYINLARI
©
Adam Yayıncılık ve Matbaacılık A.Ş.

Birinci Basım : 1983

Adam Yayınları'nda Birinci Basım : Ağustos 1998
Adam Yayınları'nda İkinci Basım : Ocak 2000
Adam Yayınları'nda Üçüncü Basım : Kasım 2002

Kapak Tasarımı : Erkal Yavi
Kapak Resmi : Nedim Günsür

02.34.Y.0016.673
ISBN-975-418-523-9

Adam Yayınları, Küçükparmakkapı Sk. No:17 80060 Beyoğlu - İstanbul
Tel: 0212 293 41 05 - 292 09 47 (3 hat) Faks: 0212 293 41 08 e-mail: adam@ada.net.tr

Fakir Baykurt

•

Yüksek Fırınlar

Roman

ADAM

ALINLIK

Elif Mutlu'nun yazara dediği:

"Yüksek yaylalardan Almanya'daki fabrikaların pisliğine geldik. Köyümüz gümüş gibiydi. Ondurmuyor ama öldürmüyordu. Yanlış söyledim. Aklım altüst, kafam karışık; öldürmekten beter ediyordu. Sade bizi değil, çoğunluğumuzu! İşte bizim Koca İbrahim buna kanıt: İçine cin mi, din mi girmiş, yoksa yalnızca karabili mi; beni getirip burda yarattığı cehenneme soktu. Bu cehennemden kurtuluş yok. 'Var ama tek başına değil' diyorsun. Anlat nasıl? Sezdir ne zaman? Ben bunaldım! Şu dünyaya geldim, yaşamdan tat almayacak mıyım? Anlat cümle âlem anlasın!

"3500 kilometre uzaklardan kopup geldik. Yarım ekmek uğruna durmadan savruluyoruz. Gelirken, 'Yalnız iki yıl çalışır döneriz!' diyorduk. Yaşam bizi hesaplamadığımız uzam'lara götürdü. Dünya aldı başını aya vardı. Biz gerilerde, acılarda kaldık. Tabanımız çamura yapışık, ne kadar çırpınsak çıkamıyoruz. Bu dünyada kimse yaralı parmağıma işemedi. Anlat nasıl çıkarız çamurdan?

"Ben kendim anlatayım diyorum, sözcüğüm yok. Hem de kafamın içi bildiğin gibi değil, karanlık. Sen anlat."

1
GÖKSEL KONUŞMA

Evin salon denilen küçük odasıyla yatak odası arası aşevi. Kapılar birbirine açılıyor. Ama daracık bir yer. Kız çocuğu, el kadar "ağlayan bebek"le annesini gözetliyor; dövecek mi, hoş mu görecek? Düşüncesi yatak odasına girmek. Annesi bağırdı:

"Gel şuraya Gülten! Baban bir kanım daha uyusun!"

Gülten annesinin sesindeki zayıflığı sezip yaygarayı bastı:

"Anne lüppen! Gireceğim! İlle gireceğim!"

Fazla beklemedi, daldı içeri. Dalmasıyla uyuyan adamın göğsüne oturması bir oldu. Koca İbrahim ansızın uyarılmasına kızdı, ama baktı kızı gelmiş, soluğunu saldı. Gülten kimi heceleri uzatarak, kimi heceleri çarpıtarak sormaya başladı:

"Babi biz şimdi nerdeyiz?"

Koca İbrahim belli belirsiz mırıldandı:

"Ufff! Almanya'dayız.."

"Ne yapıyoruz Almanya'da?"

"Çalışıyoruz.."

"Buraya nerden geldik?"

"Türkiye'den.."

"Türkiye nerde, babi?"

"Türkiye uzakta.."

"Türkiye bizim köyümüz mü?"

Koca İbrahim, gözleri uykuya kanmamış, esnedi:

"Yurdumuz.. be kızım!"

"Yurt ne demek, babi?"

"Doğduğumuz yer demek.."

"Güzel mi orası babi?"

Başını kaşıdı: "Neresi?"

"Yurdumuz.."

Sabırlı olmayı başardı gene de: "Çok güzel! Gökleri pırıl pırıl, suları duru! Ama asıl gökleri.." Koca İbrahim sustu.

Kız çocuğu sormasını sürdürdü:

"Neden buraya geldik babi?"

"....."

"Neden orda çalışmıyoruz?"

"....."

"Lüppen babi, neden Almanya'ya geldik!"

"Çok soruyorsun ama Gülten!"

Gülten biraz durup babasını inceledi: Sabrının sonu geldi mi, yoksa daha var mı? Eğer çok kızdıysa, cinleri ayağa kalkar, fırlatır yere kendisini. Göz ucuyla babasının gözlerinin altındaki derinin seyirmediğini gördü:

"Türkiye çok mu yoksul?"

"Yoksul.."

"Almanya çok mu varsıl?"

"Varsıl! Çok parası var! Geniş yolları, uzun kanalları, birçok yüksek fırınları, fabrikaları, daha ne bileyim, başında yeter derecede akıllı adamları var! Ama mutlu değil!"

"Biz mutlu muyuz babi?"

"Mutluyuz.."

Gülten düşündü: "Nasıl mutlu yani?"

"Ooo sen çok oldun ama Gülten, git biraz da annene sor!" Sonunda Gülten'i kapının önüne itti: "Uykumu alacağım kız! Uykumu alıp işe gideceğim! Başıma gelmiş vır vır ediyorsun! Çekil git yanımdan kız dillidüdük!"

Gülten yerde bir iki yuvarlandıktan sonra salona geldi:

"Annee!"

"Buyur Gülten Hanım!"

"Mutlu ne demek? Biz nasıl mutluyuz?"

"Kızım bizim yalnız soyadımız Mutlu: İbrahim Mutlu, Elif Mutlu; sen de Gülten Mutlu'sun!"

Gözlerini kırpış kırpış açıp kapayarak Mutlu'nun bir parça iyi mi, yoksa çok çok kötü mü olduğunu düşündü. Bu epey, epey büyük düşüncenin altından nasıl kalkabilirdi? O anda çişinin geldiğini anladı. Donuna salarsa annesinin sert cezalandıracağını düşündü. Helâya babasıgilin yattığı odadan giriliyor. Koştu. Çişini çabuk yapıp bitirdi. Dönüp geldi, annesinin önünde yeniden durdu:

"Aydede nerde anne?"

"Aydedeyi mi soruyorsun şimdi de?"
"Evet!"
"Türkiye'de.."
"Neden Türkiye'de?"
"Türkiye'de kaldı da ondan!"
"Nerden Türkiye'de kaldı?"
Elif sabırlı olmaya çalıştı. Bağırsa sesi yatak odasına gider. Usulca, "Biz geldik, o kaldı.." dedi.
"Almanya'nın aydedesi yok mu?"
"Almanya'nın bol bol dumanı var!"
"Türkiye çok mu güzel anne?"
"Aaah Türkiye!"
"Çok mu yoksul?"
"Aaah Türkiye!"
"Ben şimdi kaç yaşındayım anne?"
"Dört.."
"Okula gidecek miyim anne?"
"Baban yollarsa gidersin!"
"Yollar mı, anne?"
Gülten sonunda yumruğu yedi: "Dürzünün kızı, git kendisine sor! Bana ne soruyorsun?"
Evin içinde kaçacak yer yok. Gülten aşevinden geçerek babasının yanına sokuldu. "Şeker gibi" tatlandırdı kendini: "Beni okula yollarsın mı babi?"
"Yeter bee! Sen benim başıma sorgucu meleği mi kesildin? Yeter artık! Çok oldun haa!"
Gülten kapkara devirdi dudaklarını:
"Sen cici babi değilsin!"
"Cici mici! Ben bu dilleri anlamam! Sus artık!"
"Susarsam ne yaparım biliyor musun?"
"Ne yaparsın bücür?"
"Ağlarım: Hüü hüü hüü!
Kadın evin "salon" denilen bölümünden bağırdı: "Buraya gel Gülteeen! Biraz daha uyusun baban! Biraz daha dinlensin; işe gidecek!"
Gülten işitmedi. Attı kendini yere, odaları doldura doldura ağlamaya başladı.

2
YERSEL İŞLER

Yakındaki kilisenin çanı ding dang dong vuruyor. Elif kalktı, ayaklarının ucuna basarak yatak odasına girdi. Karyolanın ucuna dikilip baktı. Koca İbrahim upuzun yatıyor. Ayakları yorganın dışına çıkmış. Battaniye kaymış. Alıp örtmeyi düşünmedi. Çünkü uyanma zamanı geldi. Birazdan sıkışır: "Haydi! Haydi!" demeye başlar. Biraz çıtırtı etti. Bir an önce kalkıp hazırlansın. İki lokma yesin. Sonra adam gibi çıkıp gitsin!"

"Kalk gayri kalk! Gözünü tilki gibi yummuş, uyuma numarası yapıyorsun! Toplan!"

Odanın orasına burasına atılı giysileri sandalyenin üstüne koydu. "Düzensiz insanı hiç sevmezdim, başıma koca oldu!"

Dann dann dann! Dann dann! Yakındaki, uzaktaki kiliselerin çanları toptan vurmaya başladı. Hızlandılar hem de.

Sesini değiştirdi: "İşe gitmeyeceksen kiliseye git, kalk! Toplan çabuk! Papaz seni çağırıyor! Vurup duran çanları duymuyor musun?"

Koca İbrahim yorganı atıp fırladı: "Ben gâvur muyum da kiliseye gideceğim ulan?" Sağ yumruğunu dayadı Elif'in başına. Vuracak gibi yaptı, vurmadı. Göğsüne kadar ancak geliyordu karısının başı.

Yumruğu yemiş gibi bağırdı Elif:

"Gâvurun tırnağı olabilsen! Paat paat karı dövüyorsun!" Battaniyeyi çekti. Katlayıp köşedeki sandığın üstüne koydu. Aşevine girdi, geri geldi. "Tırnağı olabilsen!" dedi yeniden. "Söyletme beni öğlen öğlen! Vaktinde git işine! Yetişemezsin sonra! Uyandırmadın diye beni suçlarsın!" Yorganı almak istedi.

Bir ucu Koca İbrahim'in elindeydi. Sırıttı karısına. Bıraktı yorganı. Picama taktı ayağına. Yürüdü ayakyoluna doğru. Ordan bağırdı:

"Hava yağışlı mı? Bak da haber veer!"

Elif, "Yağışlıı!" diye yanıtladı. "Yağışsız günü mü var Almanya'nın?"

"Ulan bir aksi karısın ki!" diye söylendi. "Mis gibi ülkeyi beğen-

miyorsun!"

Vızırtılı makineyle tıraşını oluyor. Bir ara gene sordu: "Bulutlu mu?"

Elif, "Eğleniyor benimle!" diye güldü. Pencereyi açtı. Gökyüzü olanca nemiyle, dumanıyla içeri doldu.

Koca İbrahim öksürdü: "Terli olduğumu bilip durursun! Gene de pencere açıyorsun! Öğlen öğlen bir iş çıkartacaksın elimden!" Öksürdü bir daha. "Azık çantamı hazırladın mı?"

Elif dar ivedi kapattı pencereyi: "Hazırladım koydum kapıya!" dedi. Kocasının kolsuz kazağını alıp ayakyoluna koştu: "Geçir şunu sırtına! Madem terlisin, koru kendini! Kelebekli koyun gibi öhho öhho edip duracağına bıcımık dikkat et!"

Eline yüzüne suları çarptı, boynunu kulağını ovdu, sıçrattı yerlere. Karısından yana döndü sonra. Elif havluyu almış bekliyor. Koca İbrahim'in gönlü birden değişti. "Bir illet karısın kiii!" diyecekti, yuttu.

Elif kocasındaki değişmeyi görüp geri döndü. Aşevine girdi, çay kattı. Kahvaltı için zeytin, peynir aldı, geldi salona.

Gülten, ağlayan bebeği kucağında sıkarak hâlâ hıçkırıyor. Arada bir geviş yapıp bebeğin ağzına tutuyor, yemeyince yüzüne gözüne, kolunun altına, karnına sürüyor. Çok öfkeli.

Elif, hahvaltıyı pencerenin önüne yakın dizdi. Koca İbrahim yüzünü kurulayarak sallanıp geldi. Oturdu sedire. Pencereye doğru yan döndü. Havluyu boynuna gelişigüzel attı: "Yapıları karaa, kiliseleri karaa, ama parası ak! Havası, suyu yaz kış kirli, ama parası süt gibi temiz Almanya'nın! Beğenmeyen kızını vermesin!" diye düşündü. Elini ekmeğe uzatacaktı, vazgeçti: "Sigaramı ver!" diye bağırdı.

Çaylar tütüyor tepside.

"Bir de gâvur dedim diye kızıyorsun! Ha iki lokma ye, ondan sonra iç şu mereti!"

Gene de gidip yatağın başucundaki paketi getirdi.

Gülten yavaşça doğruldu. Bebeği sol göğsüne bastırdı. Babasına doğru geldi. Çıktı sedire. Sedir Türkiye'deki gibi tek kişilik bir somyaya kurulu. Yayları oynuyor. İki adım atmadan yıkıldı çocuk.

Elif kızını kaptı: "Aaah şeytanlı!" Bir iki de vurdu sırtına.

"Bira koydun mu çantaya?"

"Koydum.."

"Kaç şişe?"

"İki şişe koydum!"

"Üç koy, çok terliyoruz!"

Çakmağı çaktı, ilk dumanları savurdu burnundan:

"İşte ben böyle bir adamım Türkmen Kızı! Beğenemedin gitti!" Ekledi ardından: "Oysa seni beğenen kim?"

Silsen silinmez, kazısan kazınmaz bir kinle mırıldandı: "Beni beğenen Allah! Sen de beni beğenemedin gitti! Dürtükleyip duruyorsun!" Tepsiyi yaklaştırdı kocasının önüne.

Koca İbrahim bardağı aldı, tuttu elinde. Sigarasını yeniden emdi, savurdu dumanları. Yudumladı çayı:

"Vardiyam Paşa Vardiyası! Tâ iki'de başlıyor. Evdirip duruyorsun kalk kalk kalk! Bir yatırmıyorsun kanasıya!" Attı bacağını bacağının üstüne: "Ağızlığımı getir!" dedi.

Bir koşu gitti, kocasının ağızlığını getirdi. Elini göbeğinin üstüne koydu, alaylı: "Buyur bakalım Abraham Paşa!"

Görmezlikten, duymazlıktan geldi Koca İbrahim. Süzgecini koparıp attı sigarasının, taktı ağızlığa. Bu kez sokağın karşı yanındaki biraevine doğru üfürdü dumanları:

"Akılsız Pepo! Burayı tuttu, ama kazanmaz!"

Biraevinin yeni işleticisi Yunanlı Pepo, çöp naylonunu çıkarıp getirdi, caddenin başına koydu.

"Almanya'da bir yabancının biraevi, doyumevi açıp para kazanması, içeriye birkaç kız koymasına bağlı! Onlar da para ister! Pepo'nun kendi Melina'sı dersen, senden beter, yüzüne bakanın on gün işi rasgıtmez!" Bardağı koydu tepsiye: "Bakma yüzüme devenin nalbanda baktığı gibi! Çay doldur! Ne biçim karısın sen?"

"İlle kötü bir lâf sokuşturacaksın! İlle gönlümü yıkacaksın! Sen sen sen! Ben çekeyim çeneni inşaallah!" Tepsiyi alıp gitti, iki bardak doldurup getirdi.

Giderken gelirken, karısının büyüyen karnına baktı, söylediğini duymazlıktan geldi: "Bunu da kız doğur, sıçayım ağzına! Kaldırıp atayım başımdan seni!" dedi içinden.

Elif, çayından bir yudum aldı. Kocasının karşısında bir dilim de

ekmek yağladı. Reçel koydu üstüne. İçinden geçenleri anlayıp anlamadığını belli etmeden, "Bir dilim daha süreyim mi Abraham Paşa?" diye sordu.

"*Bitte!* Zahmet olmazsa!" dedi Koca İbrahim. "Sen sür, ben kendim yerim!"

"Yok canım, zahmet olur! Yemesini de ben yediririm!" Dizin dizin, yarım adım, bir adım uzaklaştı. "İstersen biraz da geviş edivereyim? İster misin?"

Koca İbrahim güldü. Solundaki sarı kaplamalar parladı:

"Lâf ettin şimdi değil mi, serseri?"

Kakır kakır güldü Elif: "Geviş edivereyim; hazırca yut!"

"Bir de gülüyorsun, deli!"

Gülten bu kez elinde "domuz yavrusu"yla atıldı babasının kucağına. Ağlaması geçmişti.

İbrahim boşalan bardağı koydu tepsiye. Ağızlıktaki sigarayı söndürdü. İyice çekti kızını kucağına. Okşadı saçını. Kocaman, pütürlü elini sürdü yüzüne, burnuna sürdü:

"Bu elindeki ne?"

"Kumkum!"

"Kim verdi?"

"Oma Gerda verdi: Aymağan!"

Domuz yavrusunu çocuğunun eliyle birlikte tutup salladı:

"Ne var içinde?"

"Paya!"

Elini havaya kaldırdı, şıklattı iki parmağını: "Ceketimi getir!" dedi karısına.

Elif yatak odasından ceketi getirdi.

Cebindeki paralardan bir 5 mark attı kumbaraya:

"Çok paraların oldu haydi! Biriktir biriktir, doğacak kardeşine araba alalım!"

Elif oturduğu yerden atıldı:

"Dikiş makinesi alacağız biz kızımla! Mahallenin dikişlerini dikeceğiz!"

Koca İbrahim, "Bir örgü makinesi alın, daha kârlıdır!" dedi. Aradı taradı, bir 2 mark buldu, kumbaraya onu da attı. Sonra ne düşün-

düyse, çıkardı bir 20 mark da Elif'e uzattı.

Elif büyümüş gözlerle bakıyor: Ne parası acaba? Bana harçlık mı, yoksa eve pazar harcı mı?

"Ne bakıyorsun görgüsüz görgüsüz? Teşekkür etsene!" Kalktı, yatak odasına yürüdü. "Daha bir dünya vakit var! Yatacağım! Ver eline oyuncağını, oynasın çocuk! Gürültü ettirme! Gürültü ederse onu değil, seni döverim bak!" Kapının önünde üstüne bir gerneşme geldi. Kütürdetti omzunu, belini: "Bu Almanya'da şu kavat havanın şöyle günlük güneşlik olduğunu hiç görmeyeceğim!" dedi. Çağıracaktı karısını, "yüklü" olduğunu düşündü.

3
İŞBAŞI

"Ben gidiyorum heey! Bir Almana çemkireyim deme sakın! Edepsizliğini her yerde belli etme! Almana çemkirilmez! Alman ne derse *ja-wohl* deyeceksin! *Ja-wohl!* Söyle bakayım: *Ja-wohl*"

Elif kaşının altından kara kara baktı:

"*Ja-wohl*, Abraham Efendi!"

"Haşşöyle, aferin!"

Öğle geçiyor. Saat bir buçuğa geliyor. "Çabuk ver çantayı! Tam iki'de kart basacağım!" Ceketini taktı sırtına. "Haydi *Tschüss* Gülten! Eyvallah Elif Hanım!" Çıktı sokağa.

Yüksek ıhlamurun altına eylemişti arabayı. Hafiften yağmur çiseliyor. Danagöz Pepo'nun biraevine girip çıkanlar var. Kocayakalı Nuri'yi gördü. "Nerelerde otluyor acaba?" diye sordu içinden. "Yüzünü aylardır görmedim!" Selâmlaştılar uzaktan. Hemşerisi, Almanların *Bundesbahn* dediği Devlet Demiryolları'nda, Çingene Vardiyası'nda çalışıyordu. "Gece mece, ama dalga! Bir de ben bulaydım öyle iş! Biz ölüyoruz ateşin karşısında! 1800 derecede akıyor demir. Eriyip biz de akıyoruz. Daha önce aynı firmada üç yıl balyoz salladım. Döküm hatalarını kırdım. Dayanılır gibi değildi. Pehlivanlıktan geldiğim, babayiğit olduğum için uygun gördüler. *Danke schön!* Ama öleceğim. Bölüm Şefi olacak Brühl Efendiye yalvardım. El etek öptüm. "Olur, değiştirelim Herr Mutlu!" dedi. Balyozdan aldı, ama bu kez ateşin karşısına verdi! Eskisi boktu, yenisi bombok! Sıcak fırın başında buğu olup uçacağım!" Soluna geçti arabasının. Büktü uzun boynunu. Zorlukla sığdı küçük oyluma.

Elif merdiven dibinden bakıyor.

Alt kattaydı evleri. Karşısı biraevi.

Araba köşeyi dönünceye kadar bakacak Elif. Gülten de yanından el sallayıp babasına "*Tschüss!*" diyecek.

Açık kırmızı rengiyle tatlı tatlı gidiyor Opel.

Ama Koca İbrahim rahat değil. "Ha şunu bıcımık geniş yapın ka-

vatoğlu kavatlar! Bir parmak bacaklı kızlarınıza göre yapacağınıza, benim gibi babayiğitleri düşünün!"

Araba asfaltın üstünde yaylanıyor. Bir solukta kiliseyi döndü. Lâmbalara kadar iki kilometre var. O hızla gitti.

"Elif haklı: Şu yolları, otomobilleri, tıkır tıkır işleri olmasa Almanya çekilir mi?" Bir buçuk yıl önce kesin dönüş yapmayı koydu kafasına. Acenteden yeni çekti bunu. Yılların birikimiyle, borçla, krediyle trak saydı parayı. "Üstünden iki yıl geçti, dönemedik ne yapalım? Artık dönemeyiz de!" Konuşuyor kendisiyle. "Niçin döneyim? Burda kıçıma kazık mı batıyor? İkinci sınıf diyorlar. İsterse on üçüncü sınıf olsun! Karnım doyuyor ya! Kimseye muhtaç değilim ya! Birkaç bin mark borcum var, ama o da mal karşılığı! İşte kız gibi Opel altımda!"

Acenteden çekilme, gıcır gıcır bir araba özlemi yıllar yılı kafasının altında mayalandı durdu! Elden düşme, ucuzun ucuzu dökümtülerle az mı idare etti? Az mı yutkundu ellerin altında gördükçe?"

"Gene aferin Koca İbrahim! Çok oldu alıp bıraktığın!"

Sayacaktı, üşendi. Şoför yeri daha geniş arabalara kaydı düşüncesi. "Keşke Mercedes alsaydım!" dedi. "Ama en rahatı kamyon bana! Dünyada yalnızca kamyonların şoför yeri bana göredir! Zatıma Mercedes'inkiler bile küçük gelir! Sülün boylarıma maşaallah! Sülün tabii! Oooh olsun! Ayıp mı uzun boylu olmak? Babayiğit olmak?"

Beş altı yıl güreş tuttu yurtta. Çevre düğünlerde başaltı'na kadar yükseldi. "Ama sebatsız herifin biriyim! Hangi işte sonuna kadar sebat ettim? Karıları da tıpkı arabalar gibi aldım bıraktım! Korkuyorum bu Köstebek Yapılıda sebat edeceğim!" Birden bağırdı kavga eder gibi: "Et-mem! Yemin olsun et-mem! Böyle Köstebek Yapılı karıyla nasıl tüketirim ömrümü? Hele şunu da bir doğursun! Hemen attım gitti başımdan! Benim asıl iradem yok! Var, ama zayıf! Ne güzel götürüp bıraktım köye! Dâvayı da verecektim Savunman Yılmaz Beye! Altı ayın içinde boşayacaktım. İradem zayıf! Babamın ölümüne gittim. Kaldım 15 gün. Son güne kadar sokulmadım yanına. Son gün nefsime yenildim. Ama bunu da doğursun bakalım; doğursun sonra görüşelim!"

Birden çevre yoluna çıktı, vites değiştirdi. Levhalar Oberhausen, Emmerich, Arnheim gösteriyor. Çevre yolu yerden 17 metre yukardan gidiyor. Duisburg'un çatıları dumandan görünmüyor. Önünde yanın-

da birbiri ardına, uzunlu kısalı kamış tarlası gibi fabrika bacaları sıralanıyor. Hepsi birbirinden dev, dünya çapında firmalar: Bayer, Mannesmann, Krupp, Klöckner, Thyssen.. Hepsi birer imparatorluk.. Geniş toprakları yüz yıl önce çevirmişler. Güçlendikçe yeni fırınlar, fabrikalar yapıp babacaları dikmişler. Aradan, dereden, köşeden, işçi mahallesi kurulsun diye arsa bağışlamışlar. Büyüye birleşe 600 bine çıkmış Duisburg'un nüfusu. Öteki fabrikalar hem küçük olduğu, hem de siste, dumanda yitip gittiği için görünmüyor.

Dumanlar durmadan, dinlenmeden, yarım dakika ara vermeden kabarıyor. Gürültü, kocaman bir yüreğin aralıksız vuruşları gibi sürüyor. "Allah için konuşmak gerekirse, şah gibi firmalar hepsi de!" Koca İbrahim içini çekti: "Gerçekten şah gibi, Allah gibi firmalar! Fakat.."

Sol aynadan sarı bir Ford geliyor. Yavaşlar gibi yapıp üst aynadan baktı. Sürücüsü sarışın. Bir fiske allık güllük sürmemiş. Kendi rengi yetiyor demek. Uzunca boylu hem de. "Kimbilir kimlerin koynuna giriyor geceleri, gündüzleri? Bir de her yanı karı derler Almanya'nın! Evet karı, ama hani bize? Arabam iyi olmuş kaç para? Bizimki işte bir Köstebek Yapılı! Ama mutlaka boşayıp atacağım! A-ta-ca-ğım!"

Yola yağan yağmur tekerleklerin altında anında tozuyor. Arabasını sağ şeride aldı. Sarı Ford geçti. Gitti gitti, az sonra Meiderich şeridine girdi. Plâkasına bakmadığına yandı birden.

"Baksan ne yapacaksın akılsız Abraham? Sen artık emekli olası oldun! Sen artık fabrikana git, evine gel! Yılda bir gidip geldiğin izinleri seyrelt! İki yılda, üç yılda bir git! Bir köşeye beş on kuruş koy!"

Karşı çıktı kendine: "Yok! İki yıl sonra bir Mercedes al altına!"

Gene karşı çıktı: "Başına mı çalacaksın Mercedes'i?"

"Dur canım, dur kızma hemen! Başıma çalmayacağım! Ama insan dünyaya bir kez geliyor! Gelmişken alımını almalı, yaşamını yaşamalı değil mi?"

"Para koy köşeye; bugünün yarını var!"

Merkez İstasyon'un önündeki altyol'dan geçti. Fabrika sapağına kadar konuştu kendisiyle. Türk hemşerilerin yoğun yaşadığı, eskinin eskisi Bruckhausen'a daldı. Sonra gene başladı: "Ulan akılsız Abraham! Şuralardan bir ev tutsan, her gün işine yakınca geliversen olmaz mı? Ne arıyorsun tâ Krefeld'in oralarda?"

Usulca yanıtladı kendini:

"Buraların havasını görmüyor gibi konuşuyorsun değil mi Herr Mutlu? Şu kabaran bulutlara bak! Kükürt di oksit, karbon di oksit; hepsi di oksit! Bizim fırınlardan çıkıyor! Fabrikada yuttuğum yetmiyor, bir de evde yutacağım öyle mi? Hem burda ev tutup arabayı nerde süreceğim?"

"Ama kiramız yüksek!" diye sürdürdü düşüncesini. "Belki taşınacağız köylümüz Salim Sarıkaya'gile yakın bir yere. Yani öyle bir düşünce geçiyor beynimden!"

Yavaşladı: "Tramvay gibi canına sıçayım senin!" 904 Numara fabrikanın önündeki durağa varıyor. Akıyor rayların üstünden. Geniş ağızlı bacalardan kurşun renkli dumanlar kabarıyor aralıksız. "Senin de fabrika gibi, firma gibi!" dedi. Oralara kimyasal özelliğini belirleyemediği bir koku çökmüş. Otomobilin içinde bile doluyor burnuna. Tramvay gerilerde kaldı.

"Duman gibi senin!"

Diesel Caddesi'ndeki Kuran kursunun sekiz yaşındaki Türk öğrencileri, başörtülü kızlar, takkeli oğlanlar, boyunlarında torbaları, öbek öbek yürüyor.

İki kol olarak İsviçre dağlarından çıkıp Neckar, Main, Mosel, Sieg, Wupper gibi ırmakları toplayarak bütün güney, hem de batı Almanya'yı geçtikten sonra Duisburg'ta Rur'u koluna takarak Hollanda'ya geçen 1320 kilometre uzunluğundaki Ren'in kıyısında çok geniş bir alana kurulmuştu fabrika. Koca İbrahim otomobilin burnunu kapısından soktu. *Meister* Helmut'un yeşil Kadett'i yanına eyledi kendininkini.

"Kızacak gene bana! Ama kızdığı yere buz soksun! Bu kez hem de tam yanına eyleyeceğim! Ne yapacaksa yapsın bakalım! Serseriye bak! Onunki araba da benim ki kaplumbağa mı? Hitler ordusunda çavuşmuş kavat! Sol el parmakları yok. Polisle anlaşık olduğu söyleniyor. Bölüm Şefi Brühl Efendi de yüzbaşıymış! Yani Hitler subayı! Her dönemde işleri iş dürzülerin!"

Anahtarları çantasının ön gözüne attı. Yürüdü Büyük *Halle*'ye doğru. Tramvaydan inenler küme küme geliyor. Düdenli Ramazan'la Bayındırlı Can Ali koşuyor. Adıyamanlı Emro'yla Sendikacı Hikmet

koşuyorlar. "Padişaha kelle götürmüyorum! Deli hiç değilim! Niçin koşayım?" Selâmlaşmak için durdu. Ellerinde azık çantalarıyla, öbek öbek geliyor iş arkadaşları. Ramazan'gille, Emro'gille el sıkıştı. Çabuk çabuk hal hatır sordu Sendikacı Hikmet. Yanıt verdi Koca İbrahim: "İyiyiz valla! Sağlığına duacıyız Hikmet Efendi!"

Kapının üstündeki saat tık etti. Sondan üçüncü dakikayı atmıştı. Kartları basıp Soyunma Bölümü'ne koştular. İş giysileri daracık demir dolapların içinde. Bir ona, bir buna vuruyor kıpırdarken. Anahtarı sokup açtı kendininkini. İki dakikada soyunup, giyinip, işinin başına varması gerekiyor. Vurduğunu, çarptığını düşünemez. Çıkardı sırtındakileri. Bir solukta çizmeleri ayaklarına geçirdi. Çelik başlığı taktı. Köyde, her zamanki çift çubuk işinde değil, çok eski, tâ atlı, oklu dedeler gününde taşla, kemikle yapılan bir yarışta gibi hızlı işliyor eli, kolu, gözü, parmakları. Bir dakikanın içinde yarışı kazanacak, yada yitirecek. Saniyelerin yaşamsal önemi var.

Güya ateş geçirmez pelerini koluna aldı çabuk. Kapadı kapağını dolabın. Kitledi. Attı anahtarı cebine. Azık çantasını alıp koştu. Evcili Muharrem on altı ayak demir merdiven önüne dikilmiş bakıyor. Sigarası ağzında: "Doktora gidecektim korktum, İbrahim Ağabey!"

Evik çabuk yanıtladı hemşerisini:

"Gitseydin! İnsan doktordan korkar mı?"

"Kavat firmadan korktum İbrahim Ağabey! Çıkış veriyor sık gidenlere!"

Can Ali geldi, dürttü böğrüne:

"Yeni mi duydun? Günaydın!"

Emro koluna girdi: "Muharrem arkadaşın doktoru bayan! Aşık olmuş buna! Sık gitmezse kızıyormuş!"

Koca İbrahim sigarasını evik çabuk emdi. Posta değişimi için öten düdük, bütün sesleri bastıra bastıra uzadı.

Can Ali:

"Bir çevir hele ne diyor bu düdük?"

Can Ali'nin kalçasına şaplak attı Emro: "Vaktinde gelirseniz gelin! Gelmezseniz hepiniz -iktirolun!" diye her günkü çeviriyi yapıp arkadaşlarını güldürdü. Sonra yüksek fırınlar *halle*'sine daldılar. Bir, iki, üç! Dizi dizi! Üç taneydiler yan yana.

Almanı, Türkü, Yunanı, Yugoslavı, İtalyanı; Çoban Vardiyasının işçileri bırakıyor, Paşa Vardiyasının işçileri alıyor. Fırınlar aksamadan kaynıyor. Yukardan ray üstünde çelik küpler gelip gidiyor. Zincirlerini salıp aşağı iniyor, çelik dolup gene ray üstünden dışarda bekleyen vagonlara, ordan da dökümevlerine yollanıyor hızlıca.

Yeni gelenler şirp yerlerini aldı. Büyük *Halle*'nin içi bir acayip kaynadı. Vardiya değişimi yarım dakika içinde gerçekleşti. Yanıp bitmiş bedenleriyle çekilip gidenlerin yerini dinlenmiş işçiler aldı. *Meister* Helmut, Koca İbrahim'i ön postaya soktu gene:

"Yok yavaş çalışmak! Anlıyorsunuz siz değil mi? Hızlı çalışmak var! Haydin sevgili benim *Kollege*'lerim!"

Can Ali, "Kaç yıl oldu, adlarımızı bir, Türkçeyi iki, öğretemedik şu Çolak'a!" dedi, gelberiyi aldı. Hafiften bıngıldayarak kaynayan çeliğin üstünden Almanların "*Schlacke*" dediği demirboklarını Koca İbrahim'le birlikte çekmeye başladı. Aralarında Achim, Aleksander, Günter, Nohut Burun Konrad gibi Almanlar var. Onlar kaynayan fırının ağzına kimi zaman cevher, kimi zaman gerekli alaşımları atıyor. Nohut Burun Konrad, Koca İbrahim'in çalıştığı fırına oksijen veriyor. Oksijen verdikçe ortalığı zehire boğan dumanlar kabarıyor. Ama kalan kömürün, kükürdün mutlaka çıkıp gitmesi, cevherin adamakıllı arınması gerekiyor. Yalnız yüksek fırın içinde kaynamakla cevher "çelik" olmaz ki!

"Dikkatli! Her zaman çok dikkatli siz, Abraham *Kollegem*!" diyor Konrad. "Dikkatli olmak var! İlyas *Kollege* gibi bir buçuk saniyede uçup gitmek yok! Her zaman çok dikkatli! Yüksek fırın çalışmak çok dikkatli!"

Günter ile Aleksander arada "*Kogelprobe*" denilen 200 gramlık örnekleri alıp küçük kalıplara döküyor, Ruhrort'taki laboratuvara yolluyorlar. Sonuçlar her zaman "gut" geliyor.

4
SANCILI ÖĞLE SONU

Elif önce evi süpürdü. İnce ince düşündü nasıl başedecek işlerle? Yatağı yastığı düzene soktu. "Ederim evelallah!" dedi. Çamaşırları plâstik leğene bastı. Temizleme tozu attı. Sıcak suyu üstüne boca etti. Aşevine geçti. Tabağı, kaşığı, bütün bulaşığı yıkayıp becerdi.

Gülten pencerede oturuyor. Ağlayan bebeğiyle Kumkum'unu sımsıkı tutuyor kucağında.

Akşam için bir yemek koyup koymamayı, bir salata yapıp yapmamayı düşündü. Koca İbrahim gece on'da çıkacak işten. "İkindin gider biraz alışveriş yaparım. Biraz et alırım. Salatayı en sonra yaparım. Pörsüyüveriyor ne hikmetse!"

Girip çıkıyor odadan odaya. Pencere açıyor, kapı kapıyor. Bir yandan da helânın temizliğini unutmamak için kendi kendini sıkılıyor. Gülten çığlığı bastı birden:

"Anne güneş! Anne güneeş!"

Önce anlamadı. Telâşla koşup kızın yanına geldi. "Anne güneş!" dedi Gülten yeniden. Elini gözüne siper edip baktı: Bembeyaz parlıyor. Kapının ağzına çıkıp oturmayı, omuzlarını biraz ısıtmayı düşündü. Battaniye serer; eline örgü alır, Gülten'i dizinin dibine oturtur.

Döndü hazırlanmak için. İç odaya girdi. Fazla oyalanmadı. Koltuğunun altında battaniyeyle geldi. Kızını kucaklayacak. Ortalık birden karardı. Duman yüklü bulutların kocaman çadırı yerin yüzüne çöktü. "Ah nâlet!" dedi. "Şu da güneş olsa! Üç dakika eyleşmedi!" Attı battaniyeyi sedirin üstüne. "Gitti a kızım, gördün mü?" dedi. Gülten sokakta gördüğü başka şeylere daldı: "Adamlar anneee!" diye bağırdı biraz sonra.

Elif: "Çıkıp iki kızınacaktık, gitti!" dedi yeniden.

Gülten: "Gitti!" deyip ekledi: "Pis adamlar geldi, söylediğimi duymuyor musun anne?"

Elif uzanıp perdenin arasından baktı. Kütahyalılar hurda arabalarını ite kaka evin çenesine dayamış. İngiliz anahtarını, lokma takımla-

rını çıkarıyorlar. Söküp dağıtacaklar otomobili. Motor indirecekler. "Ölüyü dirilten ustalar" var içlerinde. Almanların oto onarım atelyelerine para kaptırmıyorlar. "İyi ama, millet toplanır başlarına! Yunanlı Pepo'nun biraevi zaten orda! Bir de araba onarımcıları geldi, onların seyircileri toplandı mı neye yarar? Dikerler gözlerini pencereden içeri, el âlemin karısını, kızını gözlerler!"

"Olmaz!" diye bağırdı birden. "Ben dedikodudan korkarım. Herkes kendi evinin önünde onarsın arabasını! Motoru indirmeden varayım yanlarına!" Başörtüsünü düzeltti, bağladı sımsıkı. Kolsuz kazağını sırtına geçirdi. Ayakkabılarını takıştırdı. Çıktı sokağa. Kollarını göğsünün altına bağlayıp en ciddi yüzünü takınmayı unutmadı. Kütahyalılar dört kişi. Bütün dikkatleriyle işe dalmak üzereler. Üçü Sabah Vardiyasından çıkıp gelmiş. Gedizli Niyazi işsiz. Ohooo: Dana kadar dört çocuk geldi yanlarına! İşte, üç daha geliyor!

"Anam, kurt gibiler! Nasıl püskürtsem ki, alışmasınlar! Tattığı yere darı eker bizim edepsiz insanımız! Yarın Koca İbrahim gececi olur, gündüz bunların çığlığından uyku uyuyamaz! Bizim edepsiz insanımızda ar haya nerde?"

Öksürüp sesinin pürüzünü düzelterek sordu ortaya:

"Ağabeyler! Sizin *Strasse*'niz nere?"

Simavlı Mustafa saf saf baktı. Yol soran bir yabancıya benzetti Elif'i: "Bizim *Strasse*'mize *Linden* derler. Burdan az ilerde. Adres mi soracaksın yoksa?"

Sesini yeniden düzeltti Elif:

"Adres sormayacağım! Siz gidip *Linden Strasse*'de onarsanız arabanızı olmaz mı? Burası orası mı baksanıza? Buranın ev önü olduğunu görmüyor musunuz? Zaten karşısı biraevi! Girip çıkanın Türkü, Yunanı belli değil! Birazdan bütün milletler seyre toplanır! Pencereler hem alçak, hem geniş! Elin evinin dibinde motor indirmeye utanmıyor musunuz?"

Gedizli Niyazi bir göğe baktı, bir Elif'e:

"Bunda ne gibi bir sakınca var da bizi kovuyorsun yenge? Hem de utanmak falan karıştırıyorsun? Geldik şuraya, anladın mı, çalışıyoruz! Sezsizce çalışan insana niçin engel oluyorsun?"

Elif, üzümleri olgunlaşmaya başlayan bağdan kuş kovalar gibi sağ

kolunu göğe salladı: "Şimdi sessiz olabilirsiniz, kabul! Ama birazdan karga gibi çağıldaşmaya başlarsınız! Bu Almanya'da herkese bir *Strasse* verildiğine göre, çekin *Strasse*'nize gidin! Hem de hiç kusura bakmayın!" Ellerini göğsüne bağladı gene. Birkaç adım ileri yürüdü. "Gitmezseniz birazdan Alman Polizei'ına telefon açarım! İyisi mi gidin! Burası namuslu ev önü!"

Tam o sırada ince bir ağrı geldi kasıklarına. Can havliyle içeri koştu. Oysa daha söyleyeceği vardı: "Kendisi telefon açamaz filân diye düşünmeyin! Yukarda ev sahibimiz Oma Gerda var. Ona söylerim. O açar Alman *Polizei*'ına telefonu! Oma Gerda çok sever bizi.." Bunları söyleyecekti, çünkü daha kortutucu olurdu.

Kıvrandırıyor. Arada gelip giden sancılara benzemiyor. "Yoksa?" diye düşündü birden. Ne yapacağını bilmeden, kapının önünde bir iki döndü. "Yoksa doğuracak mıyım?"

Gedizli Niyazi, Simavlı Mustafa'ya baktı: "Dikkat ettin mi? Bu avrat az biraz sakara benziyor Mustafa dayı! Gel, dökülüp saçılmadan, hem de karakolluk olmadan kendi *Strasse*'mize gidelim! Birimizden birimizin pasaportunda bir eksik bulur *Polizei!* Şikâtçı karı ya! Karı sözüne erkek sözünden fazla değer verir bunlar! Belâdan kaçmak iyidir!"

Mustafa, bir önünde durdukları eve, bir karşıki biraevine baktı, elindeki İngiliz anahtarını yere bıraktı: "Şimdi biz değil, karılar erkek! Toplanın!" dedi hemşerilerine.

Niyazi: "Yok yok! Sakın üzülme Mustafa dayı! Yenge doğru söyledi! Biz hemen kendi *Strasse*'mize gidelim!" dedi.

O sırada bütün Türk hemşeriler, hattâ Yunanlı komşular arasında "Çöpçü İmam" diye anılan Çipilgöz Abdullah bozuk bisikletini koluna almış, terleyerek geliyor. Kütahyalılar onarıma açılmışken, arada onu da onarıverirler. Gâvurun malını söküp takmak elinden gelmiyor. Ama daha yanlarına varmadan baktı, gidiyorlar. Bu gidişe bir anlam veremeden çevirdi yönünü, o da Linden Sokağı'na doğru yollandı.

"Bir sen eksiktin Sayın Hafızım, buyur!" dedi Niyazi.

Elif kendini sedire attı. Yanı üstüne yatıyor. İkiye üçe bükülerek kıvranıyor arada. Gülten, gözetçi gibi pencereden dışarı bakıyor. Annesinin inlemesininin ayırdında değil. Babasının geleceği köşeye bakar gibi, sokağın ucuna özenle bakıyor. Çok geçmedi, Kütahyalıların ha-

berini annesine duyurdu:

"Pis adamlar gidiyoooor!"

Elif epey bir süre kalkamadı. Sancılar geçti. Birinciden iyice aklındaydı, gider gibi yapar, gene gelir ansızın. Onun için yatıyor. Yeniden "Yoksa doğuracak mıyım?" diye düşündü. "İyice yaklaştı mı günüm? Neden yaklaşmasın? Kıyamete kadar büzülüp duracak mı orda? Madem girdi, vakti gelince çıkacak!" Mırıldandı kendi kendine: "Hem de bilip dururum girdiği günü, dakikayı!"

Korkunun arasında kendi kendini hoşlantıyla güldürdü. Biraz daha vakit geçti yatarak. Usulca kıpırdadı:

"Gülten! Git, yukardan Ziya amcanın karısını çağır: Ziynet yenge, annem istiyor, bize kadar ineceksin, de! O anlar. Haydi kızım, oyalanma! Yada en iyisi dur, al şu tosbağayı, bununla vur! Boyası aşınmış oyuncağı uzattı.

Gülten düşünceli, gitti. Ne olup bittiğini tam çıkaramıyor.

Mırıldandı Elif: "Doğumuma var daha!" Sol yanından sağ yanına döndü yavaş. Sancılar gürelerek yeniden gelecek diye korkuyor. Sağ yanı üstünde gözlerini yumdu. Sıktı dişini. Beklemeye başladı. Hem Giresunlu Ziya'nın karısını, hem sancıları bekliyor. "Ziynet abla evde yoksa, sancılar da geliverirse, yabanelde yapayalnız ne yaparım?" diye düşündü. Epey bir süre geçti. Yoksa sokağa oynamaya mı sıvıştı bizim deli kız? Eğer sıvıştıysa, valla gebertirim onu!" Toparlanıp kalktı usulca. Baktı pencereden. Kimsecikler görünmüyor sokakta. Danagöz Pepo'nun karısı boş kasaları biraevinin bodrumuna indiriyor. "Abouu! Nasıl ağırdır kimbilir? Biraevi işletmiş olaydık, karnımdakini düşürürdüm! Allahım sen koru!" Yeniden uzandı sedire. Çok geçmedi, kapı vuruldu. "Ha şunu kapatmadan git a deli çocuk!" dedi. Güçlükle kalkıp açtı.

Gelen Ziynet'ti: "Hey Elif komşu! Ha bu kız bir şeyler dedi, hiç anlamadım! Pis adamlar sana ne yaptı?"

"Otur şuraya anlatayım.."

"Ama Ziya banyo yapacak! Leğeni ortaya koydum, öyle kaldı. Çayın var mı? Boşa oturacağımıza birer bardak içelim!"

Elif, içine dolan kuşkuyu bir daha yokladı. Dağılıp gitmiş gibiydi. Gene de dikkatli olmaya çalıştı. "Bismillââh!" dedi usulca: "Otur aman

Ziynet abla! Ziya ağabeyim uyur uyanır, gene yapar banyosunu! Taze çay yapayım sana! İkindin alışverişe gidelim. Otur, yalnız canım sıkılıyor. Hem de korkuyorum artık. Sancılarım geliverir filân. Hem de yapayalnız alışverişlerin tadı olmuyor!" Aşevine geçti. Ocağın düğmesini 2'ye çevirdi. Yeni çay koydu. Sancılarının şiddetlendiğini söylesin mi, söylemesin mi; düşündü.

"Tam üç'te gidelim mi?"

"Ben hazır olurum, sen aşağıya in!"

"Şurdan Burg Sokak'tan gideriz ağır ağır.."

Yan gözle Ziynet'in gözlerini aradı. Çaktırmadan bir dokundurma mı yapıyor yoksa? Tam tersine, yüzü acıma dolu, anlayış dolu. Dolapta bisküvi kutusu, kuru üzüm, iç fındık var. Bir tabağa azar azar koyup getirdi:

"Ayşen'le Gülten yisin; sen de buyur! Çay şimdi olur!"

"Alman bizim fındıkları alıyor, eleyip paklayıp, kendi halkına paket paket satıyormuş! Ziya duyup gelmiş!"

"Alman'ın kendinde fındık yetişmiyor mu?"

"Ne gezer? Bol bol makine yapsın Alman!"

"İki marka veriyorlar bir avucunu! İnsanın canı istiyor.."

"İzne gittiğimizde getirmiştik, bitti! Gidersek gene getiririz inşaallah! Siz de gidecek misiniz?"

"Bize karar tutmaz!" dedi Elif. "Seyrelteceğim izinleri der durur Koca İbrahim. Bir de doğum olunca, taze çocukla, dört gün o yollarda sefil olmayı göze alamam tabii. Hochfeld'te oturan bizim bir hemşeri var, Çeltekli Kezik abla. O diyordu Essen'de fındık olurmuş. Buyursana, ne buyurmuyorsun?"

Ziynet uzandı, aldı bir iki, attı ağzına. "Yoksa bu kancık başka iş için mi çağırdı beni?" diye düşündü. "Biri mi dolanıp baktı pencereden? Türkten, Yunandan namusuna lâf atan mı oldu? Onun için mi yeni çay demliyor?"

Elif çaydanlığı, bardakları tepsiye koymuş, dönüp geldi az sonra: "Şurda Linden Sokak var ya! İşte oranın adamları, bilirsin Kütahyalılar! Toplanmış bunlar. Önlerinde bir çürük araba, kakaşlayıp getirdiler. Tam bizim evin önünde motor indirecekler. Takımlarını çıkarmışlar. Karşıda Pepo'nun biraevi. Giren çıkan belli değil. Millete seyir ge-

rek. Bir sürü erkek toplanacak. Kimi kapıya, kimi pencereye bakacak. Karnı almayan biri de Koca İbrahim'in kulağına kar suyu kaçıracak. Ondan sonra ayıkla pirincin taşını! Bağırdım: Burası namuslu ev önü! Kendi *Strasse*'niz nereyse oraya defolun! Haksız mıyım? Pencereler alçak, hem de gepgeniş!"

"Ben de dedim bir iş geldi komşumun başına!"

"Gelmedi şükür! Gelmez de inşaallah! Ama ödüm sıdıyor! Şurda yabaneldeyiz. Diken üstünde duruyorum! Devenin üstünde kuduz dalar mı insanı? (Zaten ossuruğu cinli bir kocam var! Mahanaya bakıp durur!) Aman Ziynet abla aman! Çay kaşığı getirmeyi unutmuşum gördün mü?" Kalktı usulca, karnını tutarak yeniden aşevine geçti. "(Öyle büyüdü ki karnım! Yoksa ikiz mi doğuracağım?)" Kaşık getirdi, koydu bardaklara. Üstü cam masa alçak. Bir daha gitti, çocuklara elma suyu getirdi:

"Haydin siz de bunları için bakalım! Sonra güzel güzel oynayın!"

"Çayı içip ben kalkayım; Ziya kızar!"

Elif ondan önce kalktı. Çok zor oluyor oturup kalkması. Televizyonun yanından bir kâğıt aldı: "Burda bizimkinin telefon numarası yazılı. Sancım gelirse, sana haber salayım, bir telefon çektiriver. Yukarda Oma Gerda'ya söylersin. Yada çıkar sokaktan kendin Osman Hocagile çekersin. Yaşlılar yurdunda çalışan bizim Kezik Teyze'nin kızı Emine'ye çeksen de olur, ama onları belki bulamazsın! En iyisi Osman Hocagile çek: Onlar fabrikaya çeker. Ben kendim nasıl çekeyim? Dilim yok, hem de sancı bırakmaz! Büyük *Halle*'den Abraham Mutlu diyeceksin. İbrahim deyince anlamıyorlar. Daha vakit var gibi ama belli olmaz!"

Ziynet kâğıdı göğsüne koydu: "Demek bu kadar yaklaştı? Haydi hayırlısı!" dedi.

5
KIRMIZI ÇELİĞİN AKIŞI

Meister Helmut'un odasında sakallı bir papazın, bir de anadan doğma çıplak dansözün renkli resmi asılı. Sendikacı Hikmet düşünüyor:

"Karmakarışık bir adamdır! Daha doğrusu karışık. Tazı gibi kendine yal verenin adamıdır. Fritz Thyssen, Adolf Hitler'in birinci adamıydı. En büyük desteği o verdi savaşa. İkinciye Krupp familyası gelir. İkinci Dünya Savaşı'nda Thyssen soyadlılardan bir damla kan akmadı. Krupp familyasından bir tek kişi ölmedi. Dünyada kırk milyon insanın can verdiği savaşı parayla, silâhla desteklediler. Firmanın ipleri, Birinci Dünya Savaşı'nda bize 105'lik obüsleri satan damat Güstav'ın elindeydi! Ruslara karşı Karadeniz kıyılarına yerleştirilen bu obüslere bizim subaylar *Dicke* Bertha derdi. Bertha hanım Friedrich Alfred Krupp'un kızıydı. Erkek evlâdı yoktu. Firmayı damat yönetiyor. Bu Krupp'lar bizim Osmanlı padişahları gibi birbirini izler. Nerdeyse iki yüz yıllık sülâledir. Sonradan imparatorluk olmuştur gerçekten. Güstav'ın oğlu Alfred Krupp 1907 doğumludur. O da büyük dedesi Alfred Krupp gibi ıhlamuru çok severdi. Villa Hügel'in bahçesinde bol bol vardı mis kokulu, sarı çiçekli. Anası Bertha kendi eliyle toplar, gölgede tülbentin üstünde kuruturdu. Kaynatır, Baldeney gölüne karşı içerlerdi. Oralara bomba düşmezdi. Sonra ama taş üstünde taş kalmadı. Hitler'in istediği her büyüklükte topu, tankı, her makineli tüfeği, uçak motorunu, gemi pervanesini, kasa kasa mermiyi yapıp veren, Hitler'i yardımlarıyla, pohpohlarıyla gayretlendiren damat Güstav hasta numarasına yattı, Nürnberg'te yargılanmaya Alfred gitti. 1951'e kadar da cezaevinde kaldı. Ama o kadarcık zararın bir zararı yoktur. Sonunda toparlandılar. Gene üretiyor, gene yönetiyorlar firmaları, hem de ülkeleri. Bütün dünyanın kapitalistleri çok iyi akraba, çok sıkı dosttur birbirine. Gürgen bavul geçmesi gibi delme-takmadırlar. Sözgelimi tahtalar kopar, geçmeler kopmaz. Bütün dünya, "Almanya tez zamanda kalkındı!" der. Kalkınan Krupp'lar, Thyssen'ler, Klöckner'ler, Mannesmann'lardır. Bunların beş yüz binde biri kadar da Almanya kalkın-

mıştır! Savaş biter bitmez bu şimdiki zıpır Amerika, Alman'a omuz omuza verdi: Radyolarda, televizyonlarda bastılar paropagandayı! Çok mühendis, çok ustabaşı çektiler doğudaki Demokratik Alman Cumhuriyeti'nden! Bir yılda 920 milyon harcadılar yalnızca bu konuda propaganda için. Yurtta hem marangoz, hem yapıcıydım ben. Buraya geldim saç ustası oldum. Toplumsal yapıyı belirleyerek düşünme alışkanlığım ilk mesleğimden gelir. Yeni mesleğim düşünme alışkanlığıma nedense etki yapmadı. Yapılar yapılırken köşe taşları, yapı taşları gerekir. Aralara çakıl ister. Taşla taşın arasını yalnızca harçla dolduracak değilsin. Yapı kof düşer. Çakıl gerekir: O yüzden biz geldik! 1800 derecede demiri çorba gibi kaynatıp kırmızı su gibi akıtıyoruz çok ucuza! Bölüm Şefi Herr Brühl ile *Meister* Helmut ağamızın buyruğunda çelik döküyoruz. İkisi de eski Nazidir. Daha yukardakiler gibi. Şimdi havada gene savaş bulutları dolaşıyor. Biz ise çelik kaynatıyoruz.."

Ramazan'la Emro, Sendikacı Hikmet'i hem istekle, hem biraz korkuyla dinliyorlar. İbrahim Mutlu, "Şunun şurasında güzel güzel çalışmak varken, işin içine ille bir siyaset sokacaklar! Sokmadan duramaz bizim arkadaşlar! Türkiye'yi bu tutum karman çorman etti. Tutumlarınıza sinkaf edeyim!" diye sövdü içinden. Dışından sövmeyi de düşündü, ama kavga çıkar, iyi olmaz. Yani kalabalık oluşlarından değil, hepsini yıkar yere evelallah! Irzıkırık firma kaytarmacı işçiyi bir, kavgacı işçiyi iki, zerre kadar sevmez! Yalnızca kendi zararına değil, onların da zararına olur gerçi, ama neye yarar, elindeki işi kaçırdıktan sonra?

Dışarda evlerin içine kadar giren acayip kokunun koyusu, anası, ebesi içerdeydi. Bir süre sonra terlemeye başlıyorlar. Bir süre sonra alışıyorlar. Arada bir kıdım kahve molası, bir kıdım yemek molası veriliyor. Bedenleri teneke teneke su yitiriyor. Nohut Burun Konrad'la Koca İbrahim iyi anlaşık. *Meister* Helmut'un görmez yanına getirip bir bira dikiyorlar.

Dalıyor Koca İbrahim. Rüşvet vermeyi, düş görmeyi bir, dalıp daldan dala sekerek düşünmeyi çok seviyor. Bugünlerde çok dalıyor nedense:

"İşte en Almanya burası! Kaba Türkçe böyle denir: Bundan ötesi yok! Fabrikamız Ren'in yanıbaşında. Üç bin beş yüz kilometre geldim köyden. Evet, kaç kez ölçtüm kavat yolları! Bir kez bile kısalmadı! Yarım gün geç kalmayayım diye deli gibi ileri ittim otomobili! Koştura

koştura geldikten sonra girip çalıştığım iş bu! Arkadaşlarım işte bunlar! Dünyada kısmetime düşen karı da bu! Şimdi gene gebe! Aya varmaz doğurur! Gene kız doğurursa dünyada soyum sürmeyecek demektir! Kız doğursun, atayım başımdan! Boylu boslu, Almanlardan daha kanlı canlı bir kız alayım! Adamakıllı seçeyim bu kez! Parayla değil mi? Biraz *Überstunde* yapıp para biriktireyim. Gideyim yaylalardan seçeyim! Basayım parayı, birazcık doyurayım garip gönlümü!"

Geniş tarhana kazanı gibi kaynayan demirin üstünden gelberiyle tortuları alıyor. Can Ali, hemşerisi Koca İbrahim'in işbaşında Alman Konrad'la bira içmesine bozuluyor, ama sesini çıkaramıyor. Yılıyor. Koca İbrahim de bunu seziyor. Sendikacılara eğimli bulduğu için Can Ali'yi tutmuyor. Sendikacıların Almanı, Türkü, Yunanı: "Grev grev grev!" İşte görüşmeler çıkmaza girdi gene. Koca İbrahim dinlemiyor Emro'nun sorularını, Hikmet'in açıklamalarını!

Ne iyi yaptı, ilk sıpası kız olunca, iki yaşında götürüp attı köye! Temelli kalacaktı! "Kız doğuracak olduktan sonra neden saydım onca parayı? Ben oğlan istediğimi ona peşin peşin söyledim! Ne çare, 'Acı bir telgraf!' dediler, getirip verdiler: 'Abraham *Kollege! Telegramm* sana!'

'*Für mich?*'

'*Für Dich!*'

Aklında düşünde yok babasının öleceği! İnatçı, sert, kessen he demez bir adamdı. Ölüme de direneceğini sanırdı. On beş gün verdiler yıllık izninden. Çat pat kendisi anlatabiliyor. Eksik olmasın, Hikmet epey yardım etti. İşyeri temsilcisi sıfatıyla çaba harcadı. Verilen izni özür iznine döndürdü. Koca İbrahim 'O iyilikleri gerçekten unutulmaz!' diye mırıldandı. Burunlarını bu kadar siyasete sokmasalar, iyiliklerine söz yok!"

Yıllar akıp, uçup gitti. Almancayı doğru dürüst öğrenemedi. Bir derece anlayabiliyor, yarım derece anlatabiliyor. Firmanın öz çevirmenine telgrafın çevirisini yaptırdılar. Opel'i üç aylıktı daha. Bir ceket, bir pantolon, bir trençkot, biraz sigara, biraz şekerleme, beş altı gömlek soktu bavula. Sınırdan alır gerekeni. Sürdü harsoluk. O gecenin yarısında çıktı Alman sınırından.

Yepyeni arabanın içinde yapayalnız bir İbrahim. Yalnızca soyadı Mutlu! Ama arabası gıcır gıcır! Yeterince açılmamış daha. Gide gele açılır. Gece Avusturya'yı, gündüz Yugoslavya'yı geçti. Uyumadı bir ka-

nımcık. Bulgar toprağında beklettiler gene! İslâh bire, insaf bire kabuklu komşular! Daha izinler başlamadı, Türkler yola dökülmedi. Gene de kalabalık sınır. Avrupalılar Akdeniz'e kış tatiline iniyor. Biraz uyudu sınırda. Ne yapıp yaptı, biraz rüşvet verdi, kaydı aralardan.

Üçüncü günün ikindisinde Sandıklı'yla Dinar arasında az daha ilk kazasını yapıyordu. "Aman Kocaman Pabuçlu Allah! Abraham kulunu sen koru, aman! Aylardan Aralık. Römorku pancar yüklü bir traktörü 110'la geçiyordu. Birden bir öküz arabası! Kağnı canım! Bildiğin kağnı! İniverdi sağ bayırdan! karşıdan kurşun gibi bir de Murat geliyor. Haydi çık işin içinden! Atam dedem Sandıklı yollarında otomobil sürmemiş. Köyümde elini direksiyona değdiren ilk benim! Kimbilir kim olacak öldürdüklerim? Yorgun bedenim de kimbilir kaç parçaya bölünecek? Öküzün burnuyla Murat'ın solu arasında bisiklet sığar bir aralık gördüm. Biricik olanak kurtuluş için.

"Askerde çavuştum. Manisa sıcak. Hafta sonları izne çıkıp Sipil dağında Mevlâna'nın oralarda zeytinlerin altında rakı içiyoruz. Bildiğimizden değil, bilmediğimizden yapıyoruz her şeyleri. Bir gün Paşa geldi. Dizdiler bizi. Portakal dağıtılacak. Kendi gözümle göreceğim askerimin portakal yediğini demiş. İşte şu kaynayan demirin renginde kabukları. Bunu sevmem, onu çok severim. Kız memesidir yafalar. Bir yerine iki aldım. Attım parkamın ceplerine. Tâ dibime geldi sarıca arıya benzeyen Paşa. Tuttu elimden: Çavuşum doğru söyle, kaç aldın? Bunları görecektin niçin paşa oldun be adam? Söyleyecek miyim, saklayacak mıyım? Bocalamak iyi değil; çavuş da bir komutandır, bocalamaz. İki aldım Paşam dedim. Oldu mu çuvuşum, sen iki alırsan er ne yapar? Er bir alır; çavuş olsun o da iki alsın! Aslanın payı başka, kartalın payı başka! Paşanınki, Albayınki daha başka! dedim. Albay sapsarı oldu yanımda. Güldü, geçip gitti Paşa. Askerlik bitmez sanıyordum, bitti. Terhisten sonra meramım bir traktör. Satıp savdım, bir etek rüşvet verdim. Her zaman veririm. Düş görmeyi bir, rüşvet vermeyi iki, derinlere dalıp daldan dala düşünmeyi üç, çok severim. Verdim, en başına yazıldım sıranın. Tek iki yılcık kalsam yeter diyordum; bu yıl on yedi!

"İşte o bisiklet sığacak aralıktan zağdım yılan gibi. Çok şükür kurtardım paçayı. Allah bilir ötekiler kurtardı mı? İşte Türkiye'nin bu iyilikleri var. Almanya'da olsa bırakıp kaçamazsın! Gün indi iniyor, girdim köye. Yüzüm Külcü Arap'ın yüzü gibiydi. İşten sonra yıkanmadan

çıkmıştım yola. Başın sağ olsun Koca İbrahim dediler. Konu komşu, eş dost beklemiş. Bir gün önce öğleyin toprağa vermişler babamı. Kısmet değilmiş son soluğunu vermeden, yada verdikten sonra görmek. Gittim üç Kulhü, bir Elham okudum başında. Ertesi gün acı adağını yaptım. Süzgeçli sigaralardan tuttum gelenlere. Bu Köstebek Yapılı ordaydı. Kız doğurunca bırakıp gelmiştim. Ayda üç yüz mark yolluyorum. O bana, ben ona soğuk duruyoruz.

"Aşını da yaptım babamın. Bunun için ilçeye inip alışveriş yaptım. Bol bolamat aldım şekeri, pirinci, yağı. İki mal kestirdim. Evci köyü köy olalı öyle aş dökmemiş! Duası kalabalık oldu. Üç günlük yoldan geldim, iki yıl da ayrılık var; gene de tuttum kendimi. Uçkuruna el atmadım serserinin. Kendime daha kesin egemen olabilmek için her gün bir arkadaşı eve konuk aldım. Her gün bir köye konuk gittim. Yatağını yatağımın yanına serdirmedim. Bıcımık onuru, gururu varsa kendi isteğiyle düşer yakamdan diyorum. Benim on beş günlük izin, cumartesi pazarıyla yirmi günü buluyor. On altı günü uslu uslu geçirdim. İki gün var yola çıkmama. Tekke'den arkadaşlar geldi. Yazır'dan akrabalar var. Benim gibi bu Ramazan'ı, Can Ali'yi adam sayan çoktur oralarda. Şimdi Walsum'da kömürde çalışan Dereköylü Kadir'in kardeşleri de gelmiş. Buyrun buyrun arkadaşlar! Almanya'da her gün birlikteyiz. Aynı mahallede oturmuyorsak da firmamız, fabrikamız bir. Ben gerçi Angerhauser'de kalıyorum, ama akşamda sabahta görüşüyoruz! Hemşeriler, Almanlar, hattâ şu bizim kabuklu komşu Yunanlılar filân ruh gibiyiz. Ramazan'ın babası Cin Mehmet: 'Sizin gurbet arkadaşlığı bizim Seferberlik arkadaşlığına benzedi! Sakın kopmayın birbirinizden! Her zaman ruh gibi olun!' dedi. Ağzımı açıp bir şey söylemedim. Demedim senin oğlan solcu derneklere, sendikalara girip çıkmaya başladı! Görsen, her gün yeni ağızlar öğreniyor. Beni gerici buluyor! Asla demedim. Desem fayda var mı 3500 kilometre uzakta?

"Biz gene de görgümüzü, terbiyemizi unutmayıp ata, dede yolunca, ne gerekiyorsa yaparak, eksik gedip bırakmadan bir bir yaparak, Kadir'in kardeşlerine, Ramazan'ın babasına, Can Ali'nin karısına, kardeşine konukseverliğimizi göstererek, Köstebek Yapılı karıyla küslüğümüzü de belli etmeden, arada bir Gülten kızı kucağıma alarak, şu gerek, bu gerek derlerse, paraları çıkarıp demet demet vererek, yedirip içirip, onlar şehirli gibi, gidelim artık derse, ben kadim Türkmen gör-

güsüyle, bu vakit insan mı gider? Burası ev değil mi? Uykunuz geldiyse yatak serelim, buyrun yatın diyerek saati on bire, on ikiye vardırdık. On ikiden sonra konukların yatağını yaptırdım. Kusura bakmayın, kardeşler koyun koyuna yatsın! dedim. Kusura mı bakarız; kusura sünnetçi baksın dediler. Uykular gelip bastırdı. Herkesi iyi kötü bir yatağa, bir şilteye sığdırdım. Kendim kaldım açıkta. Köstebek Yapılı da bekliyor benim gibi açıkta! Gülten kız titriyor. Ne olsa köyün üstüne kış çökmüş. Soğuklar kılıç! Şimdi ne yapalım diye düşünüyorum. Çıkıp otomobilin içinde yatsam olmaz. Bunlar nerde yatacak ana kız? Benim düşünmem gerek. Alt eve indik. Son çözüm bunu bulduk. Ambarın üstünde yatmayı düşündük. Orayı burayı deşip iki haba çıkardık. Birini altımıza serdik, birini üstümüze örttük. Çocuğu da bir garanti olarak aramıza aldık. Ben yeminliyim. İçimden besmele çekip bir yemin daha ettim: Asla elimi sürmeyeceğim! Fakat fayda var mı? Ben kendim şeytanım ama, bizim oraların şeytanı daha şeytan! Rüzgâr gölden yandan esiyor. Sabaha karşı ayaz sertelmiş. Bedenim çımkışmış. Bir uyanmışım ki, nefsim benden önce uyanmış! Köstebek Yapılı ocağın yanındaki güğüm gibi sıcak. Hem de uygun yatıyor. Hayret ettim, aramıza aldığımız çocuk da önüne geçmiş. Aklım başımda olmaya başımda. Ama alt ev soğuk. Her zaman derim: Benim iradem son dakikaya kadar iyidir. Son dakika gelip çattı mı, on para etmez! Şeytan çoktan içimi işgal etmiş! Usulca elimi sürdüm: Köz dolu meşe külü! Güya uyuyor, ama uyanık. O saat bildim, şeytan onu da işgal etmiş! Kolunun altından soktum elimi. Döndürdüm yüzyukarı. Baktım bunun dumanları tütüyor. Dumanları tüten karının yanında sabredecek babayiğit gelmiş mi dünyaya? Dumanları tüten kancık, içine şeytan girmiş adamın önünde erimiş demir gibidir; akar! Hiç naz etmez, ettirmez, akar! Onunla birlikte sen de akarsın! Ben yeminimi çoktan unutmuşum! Açmışım iki kolunu bunun. Yeminimi anımsadığımda iş işten geçmiş! Yangınlar onu, beni bir kalıba dökmüş. Eskiden beri kötüdür huyum. Başladım mı birde ikide kalmam. Kalmak istesem, nefsim sözümü dinlemez. İlk horozlar ötesiye karanlıkta şeytanla dalaştık! Onu o güne kadar öyle istekli, hem de uysal görmemiştim. Yerine işemiş suçlu çocuklar gibi bir zaman açamadım gözlerimi. Uyandığım halde kalkamadım yataktan. Dışarda takırtılar başladığında, köy içine el ayak girdiğinde güç belâ fırladım.

Fırlar fırlamaz baktım, Köstebek Yapılı çoktan gitmiş. Dışardaki ocağa su koymuş. Ama suyu nerde döküneceğim? Kendisi samanlıkta dökünmüş. Bana da hem peşkir, peştemal, hem gözdağı veriyor: Çabuk gusülünü yap, yarın yola çıkacağız! Gittim gusülümü yaptım. Silindim kurundum. Sokulup usulca sordum buna: 'Yarın nasıl yola çıkıyoruz?'

'Yalnız mı gideceksin? Biz ne olacağız burda kimsiz kimsesiz? Yaşlı babanı diyordun, rahmetlik oldu. Şanına yakışacak mı bizi yeniden yalnız koyup gitmek?'

Günlerden perşembe! Tarhana içtik konuklarla. Onlar bizi uğurlamaya gelmiş, biz yola çıkmadan bırakıp gitmiyorlar. Kusura bakmayın, bugün hazırlık görelim, yarın yola çıkalım, sizlere uğurlar olsun dedik. Çok döküp düşündüm. Anladım açmazdayım. Pekey dedim. Ne varsa toplayıp arabaya doldurduk. Gülten'e arkada yer yaptık. Köstebek Yapılıyı öne oturttum. Bağladık kemerleri. Öğleye doğru, içinde üç haftadır babamın yattığı gömütlüğün yanından geçip yola düzüldük. Bir saat dedi demedi, şehirdeydik.

Burdur güz sarılığında sararmış asma yaprakları gibi titriyor. Hafif serin gelir havamız. Dağlarımızın bir yanı ak çıplak, bir yanı ala orman! Üstündeki kuşlar kanat vurdukça gölümüz çırpınır. Vakit olsa Koca Saat'in oralara çıksam. Birer şiş köfte, üstüne de birer tahın pekmez yedirsem şunlara! Ama nerde vakit? Daha bir sürü kâğıt kürek işimiz var.

Memurlar öğle yemeğini yeyip gelmiş. Koyduk kâğıtlarımızı önlerine. Pasaportlarımız zaten var. Kız anasının üstünde kayıtlı. Döviz yolluyoruz diye işçi ailelerine öncelik tanıyacak değiller ya! Eğer sezgin davranmazsan paydos zili çalasıya bekletirler. Rüşvetlerimizi verdik yollu yolunca. Bunlar benim sevdiğim yollar zaten. Dedim ya, severim vermeleri. Az verip çok uğraşacağıma, çok verir az uğraşırım. İkindiye kalmadı, bastık gaza gene. Köroğlu kahvesinde birer çay içmeye bile vakit kalmadı. Dinar, Sandıklı, Afyon, İstanbul! İstanbul'da yatmadan Edirne toprağına girdik. Dedik biraz uyuyalım. Arabada, o dar yerde, gene yanmanın, beni yakmanın yolunu buldu serseri. Ertesinin ertesi gün birkaç kez de Avusturya'dan Alman toprağına girerken uğraştım.

Almanda rüşvet yok biliyorum. Onlarda olmasa fayda var mı? Bizde var. Orda da işimizi kitabına uydurup iki buçuk günde çıkıp geldik. Geldik ama bu Köstebek Yapılıyı nereye koyacağım? Nereye koyaca-

ğım üç yaşına giren çocuğu? Ben kendim Angerhauser'de *Heim*'de kalıyorum. *Heim*'e karı götürülmez. Allah razı olsun Tekkeli öğretmen Osman Hocagilden. Telefon ettim. Dudu yenge çok insanlıklıdır. Buyrun buyrun çekti. Osman Hoca kendisi evde yokmuş; kapıyı açtı. Attım karıyı kızı elin üstüne, koştum işe!

İsterse Çingene Vardiyası'na alsınlar, koca Opel'i fabrikaya sürdüm dosdoğru! İznim bitti bitiyor. Firmam yarım gün gecikmeyi hoşgörmez. Öteki huyları neyse, ama bu huyunu severim. Neden hoşgörsün? Ben de hoşgörmem! Çalıştırıyor ama günlüğünü santim santim veriyor. Hattâ birer de kâğıt tutuşturuyor aydan aya: Hak ettiğin şu, kesintin şu, eline geçen şu! Hem böyle düzenli, tıkır tıkır versin, hem izinden geç dönmeni hoşgörsün! Olur mu? Bizim akılsız Emro'nun dediği gibi olabilemez! Bu şimdiki kız yapılı Lothar'a işlemlerimi yaptırdım. 'Aferin Abraham Mutlu, tam zamanında geldin! Yarın saat 14.00'te başla!' dedi. Ödül olarak da Paşa Vardiyası'na verdi. Ayda 35 mark da iş yerine bağlılık zammı yazmış. Kimin kızından kötü? Hâlâ öyle gidiyor.

"Öğretmen Osman Hocagilde on gün kaldık. İşçiyiz, değerliyiz, şuyuz buyuz. Hem de şu Duisburg'ta bir sürü kilise, kitaplık var, kitaplarda güzel akıllar, öğütler var. Ama bize ev yok! Duisburg'ta ev bulup oturmak ölüm! Birinci neden, kiraya verilecek evlerin az olması. İkinci neden, ev arayan yerlinin, yabancının çok olması. Üçüncü neden biziz. Çünkü Türküz, yurtan dışarda ciddi milletiz. Şaka bilmeyiz. Ufacık bir sorunda bıçağı çekeriz. Bu yüzden ev vermezler. Gittik Krefeld'e, bugünkü daracık yere tıkıldık. İki ay geçti, başladı bizim Köstebek Yapılı: Öhho! Öhho! Meğer gebeymiş!"

Bu kez epey uzun dalmış olduğunun ayrımına vardı. Ama varsın dalsın. Boşverdi. Başka türlü vakit mi geçiyor işin başında? Usta elleriyle gelberiyi ileri geri getirip götürüyor. Kaynayan demirin üstünden tortuları alıyor. Vardiya değişmesine daha iki saat var. Nohut Burun Konrad, "Çek Abraham *Kollege*!" diye şişeyi uzattı. "Alman ama insan, Allah razı olsun!" İçinde fırın var gibi yanıyor Koca İbrahim.

Can Ali sordu: "Nereye gidip geldin gene İbrahim ağabey?" Arkadaşı huyunu çok iyi biliyor.

"Yalnız Can Ali mi? Ötekiler de bilir! Gider gider gelirim ben! Bu şimdiki evden hiç hoşnut değilim. Köstebek Yapılıdan da değilim. İl-

kinden hoşnut muydum? Selver de kız doğurdu. Adını Hanife koyduk. Ninemin adı. Açlık yıllarımız, kendiniz bilmiyor musunuz? Taşı ağır yurtlardır bizim oralar. Nur içinde yatsın anam, çok geçimsiz bir kaynanaydı. Selver'e gün dirlik göstermedi. Anamdır, gönlü kırılmasın diye bir söz diyemedim. Bir yandan açlık, bir yandan kaynana. Selver hastalandı. Yarımtaşak Cemal'in kızıydı. Getirdik götürdük hocalara. Doktor verem dedi. Öyleşmiş gerçekten. Ben askerdim, verem alıp götürmüş. Geldim ki yok bizim karı! Askere gitmeden var olan karı askerden döndüm, yok! Yerinde yeller esiyor! Yarımtaşak'gil Doğangüme'den toplanıp gelmiş, bir daha ağlaştılar önümde. Orta yerde kız çocuğu var. Baldızım Meryem de büyümüş. Uzunca boylu, mayalı bir şey! Yüzü biraz esmere çalıyor. Utandı mı katmer gülü gibi allanıyor yanağı. Gerçekten yiğit, güzel kız olmuş! Ablası da öyleydi. Kaynana belâsı, açlık belâsı, bir de verem, yiğit miğit dinlemedi. İlk zaman baldızımla evlenmem diye epey mırın kırın ettim. Hanife çocuk onlarda kalıyor. Çıkıp varıyorum iki güne bir. Meryem leğeni ırbığı getirip elime, ayağıma su döküyor. Su ılık. Saçları önüne düşüyor. Kokusu canımın içine doluyor! Ah, ne yapayım? Göğüsleri kabarmış yafalar gibi! Göklerimizin güneşinden yüzü yanmış. Leğene sümkürüp başımı kaldırıyorum, bütün kokusu ciğerime doluyor. Tıpkı ablasının kokusu. Gözlerim gözlerine değiyor. Bakışı ablasının bakışı. Ablası içimde hâlâ oynayıp duruyor. Bilekli kız olmuştu. Sarılsa kütür kütür ettirir kemiklerimi. Sarılınca ben de kütür kütür ettiririm. Kaynatam Yarımtaşak Cemal dönüp dönüp söylüyor: 'Bak Koca İbrahim, iyi kötü içli dışlı olmuşuz şunun şurasında! El girmesin içimize! Şimdi sen getireceksin birini, o getirecek birini. İki 'el' birden; nasıl olur? Oysa ne gerek var dışardan evlenmeye? Ölüm de doğum gibi Tanrının bir buyruğu. Baldızı eniştesine helâldır bak. Bu da Tanrının buyruğudur. Yapalım bir düğün, kıydıralım bir nikâh, evlen gitsin baldızınla! Bak arada bir öksüz var. Ona da, sana da çok iyi! Meryem de güzel maşaallah! Kaçırma ellere! Kaçırma, mis gibi kız yabana gitmesin! Üstelik baldızınla evlenmek sevaptır. Arada öksüz olunca sevap iki katına çıkar! İyi düşün Koca İbrahim!' Oysa benim hesabım, kapılar kapanmadan Almanya'ya kayıt yaptırmak. Bir traktör edinmeyi çok istiyorum. Askerlikten sonra düğün yaptık çaresiz. Döküp saçtık elimizde olanı. Yeniden derip toplamalı, biraz para yapıp Almanya sırasına yazılmalıyım. Başka

çözümüm yok; Almanya kurtarır beni. Ama benim uzanabileceğim yerlerde para yoktu. İkincisi, önce de söylediğim gibi baldızım hamurlu. Hem hamurlu, hem ablasının tıpkısı. Uysal, akkın! Bir erkek kaç günde doyabilir böyle bir kancığa? Üstelik askerden gelmişim. Altı ay, gün sektirmeden, gece gündüz, iki üç, iki üç! Birlikte dağa oduna gitsek dağda, kıra orağa gitsek kırda! İnanılır iş değildir. Herkeslerden erken çıktık, arkalara kaldık. Tepelerin başında, derelerin içinde seviştik. Zaten anam ara sıra ağzından kaçırır, babam sevişkenmiş. Durup dururken olanca isteğimi ayağa kaldırırdı. Sır gibi bir özellik vardı baldızım Meryem'de! Yüksek göklerin altında sarılıp çözülmelere doyamıyoruz. Yatıp kalktık, gene de alımımızı aldık bununla. Rahmetli babam: İnsanlar üç cinse ayrılır, biz köpek cinsindeniz, o yüzden sevişmeye düşkünüz derdi. Öteki ikisini söylemezdi.

Ben bir traktöre taktım ya kafayı. Çünkü eller aldı, hem kendi toprağını sürüyor; hem dönüm başına 25 lira alarak, başkasının toprağını aktarıyor! Bizde şu diyecek tarla olmadığı gibi, canlı öküz de yok. Ulan bir traktör diye ölüyorum. Almanya'ya yazılmaktan başka çözümüm yok. Dediğim gibi, bizi paklarsa Almanya paklar, kurtarırsa Almanya kurtarırdı. Ama Almanya'nın yolu da son derece yokuş önümüzde.

Milletvekili Karademir, 'Kooperatif kurun, ben kontencandan yollarım!' demiş. Bizim ilde onun borusu öter. Hem eski zamanın, hem yeni zamanın beylerinden. Milletvekili dediğin de her zaman beylerden olur. Allah razı olsun öğretmen Osman Hoca'dan. Bütün öğretmenlerin al gülüydü ilimizde. O da bizim gibi Türkmen'dir. Önce düşüncesinde öğretmenliği bırakıp Almanya'ya gelmek yoktu. Bizler için kooperatif kurdu. Tabii bunun yalnızca adı kooperatif. Yani naylon! Hatırımız için uğraştı, kuruverdi. Beşer yüz lira yatırıp üye olduk. Ankara'dan uzman geldi. Sordum usulca:

'Rüşvet verecek miyiz?'

'Asla! Ama seçim geliyor; Karademir'e atacaksınız ve attıracaksınız!'

Sordum:

'Yalnız oyla olur mu? Duyduk, arada para dönüyormuş!'

İşte bu Can Ali o zaman da açıkgözdü: 'İnsanın akılsızı pehlivan olur diyen doğru demiş! İbrahim ağabey, az çok sen de güreş tuttun,

akıldan yayasın! Şu günkü günde oy para değil mi? Hattâ paradan para!'

Sordum: 'Üye başına kaç oy?'

Uzman: 'Valla daha konuşmadık!' dedi.

Osman Hoca kızdı, bırakacak oldu. Köyüne, evine gittik. Kapandık dizlerine. Öpün dese ayağını öpeceğiz. Güya Almanya'ya gelince onar bin yollayacağız, o da kooperatifi canlandıracak. Sonra köylüleri uyandıracak, ekonomik yönden yoksullarımızı güçlendirecekti. İki şeye çok düşkündü yurttayken: Sendika bir, kooperatif iki! Bu yüzden ilçedeki solcuların önde geleniydi. Her sözün başında 'ekonomik yönden' derdi. Çok kızdı o uzmanın oy koşulu koymasına!

'Oy işine sen karışma!' dedik buna. 'Sen kendin gene İşçi Partisi'ne ver. Hattâ birer oy biz de verdirelim. Ama beşer onar da Karademir'e gitsin! İşimiz aksamasın!'

Sevkiyatı seçim sonrasına bırakmış! Bey değil mi, işini çok sıkı tutuyor!

Gündüzü bıraktım, geceleri kapı kapı dolaştım. Yılların Halk Partilisi akrabalarımı döndürüp kürem kürem Karademir'e attırdım. Aynı çabayı komşu köylerde arkadaşlar gösterdi. Karademir bir daha seçildi. Seçimden sonra bizi Almanya'ya postaladı. Osman Hoca'yı da doğuda Çölemerik diye bir yere sürdürdü. Biz yirmi arkadaş Sirkeci'den trene bindik. Sonra.."

Meister Helmut geldi.

Kürt Emro: "Sonra'sına soğan doğra!" dedi.

Helmut, sağlam eliyle bostanda kelek sayar gibi: "Sen, sen, sen! Abraham, Ramadan, Ali; aşağıya!" dedi.

"Almanya'da tutunacaksan, izinlerden vaktinde döneceksin bir, bir iş buyrulunca nedenini sormayacaksın, iki! Gayet sözdinler olacaksın! Gelberileri bırakıp yürüdük kavatın ardından. Aşağıda 2/B'nin dibi delinecekmiş. Fırın dibi delmek ustalık ister. Asla benzemez öteki deliklere! Emro da geldi az sonra. Çubuklar dörder metre! Kamalar gibi her biri. Birini ancak bir kez sokarsın. Bir sokmada atlarınki gibi kıvrılır. Ateş geçirmez pelerinleri atmak ister insan. Ama kurallara uygun değildir. Günter ile Nohut Burun Konrad'ı da getirdiler."

"Yanaşın ve hızlı çalışın! Haydin dikkatli!"

Böyle üst üste söyler ama iki söylemezdi.

"Abraham Mutlu bira içecek, çünkü susamıştır!"

Pelerinin cebinden şişeyi çıkarıp lıkır lıkır içti.

Yirmi sekiz dakikada başardılar delmeyi! Kırmızı çelik fışkırmaya başladı. Oluklar, arıklar ona göre yapılmış. Yürüdü bostanda su gibi. Altmış metre ötedeki özel küplere dökülecek. Helmut on metre ötede, demir merdivende dikiliyor. Elinde düdük var. Başında *Meister* olunca Koca İbrahim düşe dalmaz. Nalla mıh arasında dalabilir, *Meister* Helmut'un önünde dalamaz. Vardiya değişmesine yarım saat kalmış. Yazıcı Lothar geldi, bir kâğıt uzattı Helmut'un eline. Gitti. Helmut kâğıdı okudu, önlüğünün cebine koydu. Bir süre sonra usul usul geldi, 2/B'nin dibinde durdu. Dayanılır gibi değil oralar. Sıcak daha sıcak olmuş.

"Sen Abraham, hemen benimle gel!"

"Ulan eyvah!" dedi Koca İbrahim.

İçinden aşağı bir zehir aktı. Bir yanlışlık mı yaptığını düşündü. "Herif bizi dikizlemiş! Keşke içmeseydim o yarım şişe birayı! Keşke daha canımı dişime takarak çalışsaydım! Keşke iki elle değil, dört elle sarılsaydım işe! Eğer kavat mimlediyse ben boku yedim! Garanti attırır beni! Ondan sonra Almanya'da iş bulup çalışacağım diye uğraş dur artık! Çalışma Müdürlüğü'nün önleri, bankaların dipleri alkoliklerden bir, işsizlerden iki, geçilmiyor!"

"Senin karın *Schwanger* mi?"

Böyle bir sözcük duymuş muydu önce?

Ama, *Schwein* demiş de olabilirdi: "Kimbilir ne yaptı, kiminle kavga etti, hangi Almanı ısırdı da domuz diyor?"

"Hiç Alman ısırılır mı kız? Tüüüh! Sen karşındakilerin hepsini İbrahim Mutlu mu sanıyorsun ulan Köstebek?"

"Çok *Schwein*'dır karım Sayın *Meister*'im!" dedi özür dilercesine.

Helmut, elindeki kâğıdı uzattı:

"Haydi git giyin!"

Tamam, bir sözle atıyor kendisini!

"Giyin, dosdoğru evine! Sancıları başlamış! Telefon gelmiş! Doğuracak olursa iki gün izinlisin! *Tschüss!*"

Dip delme kamasını bırakıverdi oraya. Usulca toparlandı. El etti arkadaşlarına. Koştu evik çabuk. Soyundu sırtındakileri. Demir dolapta kitli olanları giydi. Fabrikanın kapısından çıktı. Atladı arabasına.

6
BİR ÖĞRETMENİN DÜŞLERİ

Tekkeli Osman Aydemir'in evi Neudorf'tadır. Bu koca mahalle Merkez İstasyon'un hemen ardına düşer. Şehir yönetiminde çalışan müdürlerin, memurların çoğu burda oturur. Aralarında yerli yabancı öğretmenler de vardır. Osman Aydemir'inki yüksek *Klöckner* yapısının iki sokak ilerisinde, gürültünün göbeğindedir. Kapının ziline bastığında saat gecenin dokuzuna geliyordu. Karısı Dudu, Linn'deki işinden beşte geldi. Evi derip çattı. Derse çalışan iki oğlana çay verdi. Akşam için yemek yapıyor. Telefon çaldı. Çabucak gidip açtı. Krefeld'ten Elif'gilin komşusu Giresunlu Ziynet bas bas bağırıyor:

"Bu nedir Dudu hanım? Çevirdim çevirdim, çıkmıyor öğleden beri! Bir sürü de yanlış düştü! Bir sürü para yutturdum! Ha valla Osman Hoca'dan alırım hepsini! Kuzum nerdesiniz?"

Ziynet'i tanıyor. Her telefon açışta, her haber verişte bu girişi yapar. Gene, "Ha siz ne biçim hemşerisiniz?" diye çıkışıyor. "Bizim komşunun sancısı başladı! Otomobile atlayıp yetişin! İnsan böyle günde yetişmez de ne zaman yetişir?" diye ders de veriyor.

Tâ Krefeld! Az yol mu? Dudu tramvaya, otobüse atlayıp gitmeyi düşündü. Ama kaç aktarma, kaç bekleme? Vazgeçti. Hem Osman Hoca çıkar gelirse ne yapar aç aç? En iyisi, Osman Hoca gelsin, birlikte gitsinler! Daha bu ilk sancılardır. Bir iki sancıyla doğuracak değil ya!"

Yemeği indirip koydu sofraya. Bekledi biraz, soğudu. Isıtıp biraz daha bekledi. İşte şimdi çaldı zil. Kimdir, nedir sormadan açtı. Biliyor kocasıdır. Burnu, bıyıkları, saçları ıslak, girip geldi kırk üç yaşındaki öğretmen.

"Otomobilden kapıya gelesiye bak ne oldum?" dedi kapıda. "GEW'nin toplantısına katıldık arkadaşlarla! O da uzadı uzadı!" diye sözü değiştirdi sonra.

"Senin evinde telefon yok mu; haber versene!"

Türkiye'deki öğretmen örgütüne dayanışma sağlamak üzere, Alman meslektaşlarıyla bir "Çalışma Grubu" oluşturdular. Vurulan öğretmenlerin dul eşlerine, yetim çocuklarına destek!

Almanya'ya Koca İbrahim'den altı ay sonra geldi. Çölemerik denilen yeri gidip bir gördü: Uzak! Evli barklı, taze çocuklu! Çok uzak! Bitecek, baş olacak gibi değil yollar. Danıştay'a dâva açsa iki yılda, üç yılda, artık o da binde bir olumlu geliyor. "Almanya'ya gidip işçi olsam, olanak bulunca ordaki Türk çocuklarının öğretmenliğine geçsem!" diye düşündü. Biraz utandı ilkin. Ama düşündüğünü yaptı. On altı yıl oluyor. Tam dokuz yıl Gladbeck'te, Herne'de, Herten'de, Oberaden'de kömür ocaklarında sökümde çalıştı. Boş vakitlerinde kursa gitti, Almanca öğrendi. Ama çoğunluğun çevirmenlere duyduğu tiksinti yüzünden, çevirmen olmadı. Yabancı işçiler arasında, hem patronların tazısı, hem çok dalavereci insanlar olarak ün salmıştı çevirmenler.

Kömür ocaklarından dört yıl önce kurtuldu.

İkişer yıl kalacağız diye eşlerini, çocuklarını yurtta nine, dede, dayı, hala yanına bırakıp gelen işçiler Almanya'da kalış sürelerini "Bir yıl daha, iki yıl daha!" uzatınca önce içlerinden gerçeği görenler, sonra ötekiler, ailesini getirdi. Almanya'nın Rur Havzası, havzanın her yanı tıpkı 100 yıl önce Polonyalı göçmen işçi çocuklarıyla dolduğu gibi, bu kez kara kaş, kara göz Türk işçi çocuklarıyla dolmuştu.

Almanya, Türkiye'den getirdiği işçilere "*Gastarbeiter*" dedi. "Konuk işçi" anlamına gelen bu sözde bir kandırmaca saklı. Gerçeği yansıtmaktan uzak. Osman Aydemir'e göre onlar göçmendir. Ama Almanya bir "göçmen ülkesi" olduğunu kabul etmiyor. Türkler de göçmenliği şanlarına yakıştıramıyor. Bu sözde, yaşadıkları muhtaçlığın adının konulması gibi, bir tür aşağılama buluyorlar. "Hayır; biz göçmen değiliz! Güzel yurdumuza döneceğiz!" diyorlar.

Dönüşlerini, yurtta paranın değeri geri gelsin, politik ortam düzelsin diye erteliyorlar. Yurtta sekiz on yıldır sokakta tak tak tak insan öldürülüyor. Şehirlerde kahveler, otobüsler taranıyor. Köylerde ekinler yakılıyor, harmanlar ateşe veriliyor. Bağda bahçede çalışan kadınlara saldırılıyor. Yurdun çivisi çıkmış, can güvenliği, mal güvenliği gibi kavramlar gazele karışmıştı.

"Paranın değeri yükselince, can güvenliği geri gelince döneriz!" Can güvenliği geri gelmiyor, paranın değeri yükselmiyor. Artırdığı üç beş markı yurttaki bankalara yatıranlar var. Yatırdıklarının değeri, sık sık yapılan devalüasyonlar nedeniyle yarıya, dörtte bire, sekizde bire, on altıda, otuz ikide bire düşüyor. Güya hükümet denetiminde kuru-

lan şirketlerden hisse satınalanların elinde bir şey kalmıyor. Bir küçük arsa, bir ev, birkaç parça tarla alanlar var. "Onların pek kaybı yok!" deniyor. Ama tapuda şu çürüklük, yapıda şu dalavere, betonda bu hile yüzünden onlar da zararda.

Kendisine göçmen denilmesinden incinenler, Türkiye'den aldığını elden çıkarıp Almanya'dan alıyor.

Böylece dönüş erteleniyor. Bir yandan da durmadan çocuklar, eşler geliyor. Alman okullarında Türk çocuklarından sınıflar oluştu. Kimi okullarda yabancı çocuk oranı %30, %40'a çıkıyor. Okul yöneticileri, "Ama bu çok, pek çok!" diyor. Çocuklar gene geliyor. Hamborn, Meiderich, Bruckhausen, Marxloh okullarında %50, 60 oluyor çocukların oranı.

Yürürlükteki yasaların yabancı işçilere tanıdığı haklar ne kadar kısıtlı uygulanırsa uygulansın, toplumda Nazilerden kalma yabancı düşmanlığı ne kadar Türk düşmanlığına dönerse dönsün, Türk işçileri çocuklarını getirip okulların üstüne atıyor. İşçi çocuklarının eğitilmesi, gevşek ve gönülsüz tutumlar yüzünden Almancanın geç öğrenilmesi, hem de birbiri ardından açılan Kuran kursları, ayrı din, ayrı kültür gibi doğru-yanlış gerekçelerle, Alman öğretmenlere zor geliyor.

Dudu sordu: "Açsın değil mi?"

Osman yanıtladı: "Hem de nasıl?"

Okul yöneticileri, bunca çocuğun başına Türk öğretmenler atamayı çözüm saydı. Geçten geç hükümetlerarası görüşmeler oldu. Türk hükümetleri, kendi eğilimine uygun öğretmenleri seçip yolladı. Çoğunluğu Almanca bilmiyor. Öğrenmeye de çalışmıyorlar. Çünkü iki yıl kalıp geri çağrılıyorlar. İşçi olarak gelenler arasında epeyce öğretmen vardı. Alman okul yöneticileri bunlardan yararlanmayı düşündüğü zaman artık vakit geçti. Ama geç meç, yapılacak iş hâlâ buydu. Osman Aydemir tam bu fırsatta birkaç arkadaşıyla öğretmenliğe geçti.

Dokuz yıldır ayrı kaldığı mesleğine dönünce çok sevindi. Kömür işçiliğinde bulduğu bel ağrıları dindi. Öğretmenlik ne olsa rahat. Öğretmenliğe geçiş, yıpranmış vücuduyla birlikte moralini de canlandırdı. Yapılan seminerlere, sendika toplantılarına katılmaya başladı. Kimi zaman Türk çocuklarının Almanca derslerini okutan öğretmenlere Türkiye'nin toplumsal yapısı, halkın kültürel özellikleri hakkında ders vermek, çıkarılacak yönetmelik taslaklarını tartışmak, şu yöntem değil de bu yöntem olsun diye görüş oluşturmak, bunları yazıya döküp Düs-

seldorf'taki Eyalet Eğitim Bakanlığı'na yollamak gibi hizmetleri de üstleniyor. "Bir sonuç çıkacak" umuduyla katıldığı her toplantıdan, kimi zaman Alman, kimi zaman Türk meslektaşlarını suçlayarak dönüp geliyor. Çünkü sonuç çıkmıyor.

Bu arada Cemal ile Bülent, kendi çocukları, önü *Gymnasium* kadar olmasa da ileri okullara bir parça açık olan *Realschule*'de sınıfta kalmadan okuyor. Eşi ve kendisi çaba harcadı, çocuklar başarılı oldu. Çocukların başarısında ana babanın etkisi büyük. Türk işçi çocuklarının %99'unun *Sonderschule* denilen özel okullarla *Hauptschule* denilen, önü işçiliğe açık Alman ortaokullarında toplanmasının sorumunu biraz da Türk ana babaların ilgisizliğine bağlaması burdan geliyor. "İkinci olarak da sistem!" diyor Osman Aydemir.

Kömür ocaklarında dokuz yıl: "Ah bir öğretmen olsam, bir öğretmen olsam da, şu Almanya'ya öğretmenliğin ne olduğunu göstersem!" diye düş kurdu. Düşlerinin boşa çıktığını bir türlü göremeden, giriştiği her çabanın sonunda, "Bunda olmadı, inşaallah gelecek çabamız sonuç verir! Umutsuzluk benim gibi bir öğretmene yakışmaz!" diye koşturmayı sürdürüyor.

"Bizim Elif Mutlu'nun sancıları başlamış!"

"Türkmen Kızı'nın mı? Telefon mu ettiler?"

"Telefon ettirmiş!"

"Doğuracaktır öyleyse.."

Dudu kahkahayla güldü: "Elbet doğuracak!"

İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda Almanya ikiye bölündü. Doğusu sosyalist oldu. Sovyetler Birliği'yle birlikte bambaşka bir yaşamın temelini güçlendirmeye çalışıyor. Federal Almanya denilen batısındaki toplum yapısı da tıpkı savaş öncesindeki gibi kapitalist. Osman Aydemir'in kapitalist toplum yapıları hakkındaki bilgisi hiçbir zaman yeterli olmadı. Eğitimin gücü ona her zaman büyük göründü. Gelişkin kapitalist Alman toplumunun altında eğitimi "birinci" etken olarak görüyor. Geri bırakılmış Türkiye'nin 220 yıldır bunalımlardan kurtulamayışını da eğitim hizmetlerinin sürekli baltalanmış olmasıyla açıklıyor. Kitaplardan "bir toplumu öncelikle politikanın yaptığı"nı okumamış, bu gerçeği yaşamda yüzlerce, binlerce kez gözlemlediği halde anlamamıştı.

Şimdi de, sanki olacak gibi, Türkiye'de ölüleri kan içinde yüzen öğretmenlerin dullarına, yetimlerine ulaştırılmak üzere Alman Eğitim

Bilim Sendikası-GEW'nin dayanışmasını harekete geçirecek toplantılara katılıyor. Konuştuklarını bir daha konuşarak, yazdıklarını düzeltip bir daha yazarak geç vakitlere kadar uğraşıyor, evine dokuzda, onda geliyor. Eşi Dudu'nun ikinci kez ısıttığı yemekleri yiyip biraz televizyon seyrettikten sonra uykusu geliyor. Kimi zaman yatağa geçmeden, picama giymeden televizyonun karşısında uyuyor. Dudu, "Eyvah, çocuklara zamanı kalmadı!" diye üzülüyor.

Almanların çoğu gibi Osman Aydemir de, yılbaşına yakın geniş yapraklı bir "Buluşum Takvimi" alıyor. Bütün buluşum ve karşılaşmalarını günüyle, saatiyle yazıyor. Dilim dilik parçalanmış haftaların, günlerin arasında hemşerilerine, köylülerine pay kalmıyor. Türklerin buluşumlara genel olarak geç gelmesi ulusal kişiliği üzerinde mahçupluk yarattı. Bu baskıyla otomobile atlıyor, hiç olmazsa beş dakika önce buluşum yerinde olabilmek için tam gaz gidiyor.

Linn'deki televizyon parçaları fabrikasının işçisi Dudu: "Bugün de geç geldin Osman Hoca! Haydi hayırlısı!" dedi.

"Ah sorma; anlattım ya, arkadaşlar bir görev daha yükledi!" diye açıklama yapacaktı, Dudu araya Elif konusunu soktu gene:

"Hemşerimiz korkuyor herhal! Telefonu komşuları Giresunlu Ziynet etti! Çen çen çen, bir sürü akıl verdi! Vakit geç olmasa gider bir bakardık. Şimdi yemek yiyeceksin. Yol da epey var. Git gel, 24.00'ü bulur! Bu da ne sana, ne bana iyi olur! Bugün gitmeyip başka güne ertelesek, bakarsın doğuruverir, o zaman da geç kalmış oluruz. Acaba ne yapsak?"

Birden alnını kırıştırdı: "Şimdi tam 21.00 değil mi? Hemen hazırlan!" dedi karısına. "Ayakta bir şeyler atıştırayım! Birkaç lokma bana yeter! Yarım saat gidiş, yarım saat dönüş, bir saat! Yarım saat da orda otursak, 23.30'da burda oluruz. Gece trafik sıkışık değildir. Gidiş gelişten beşer dakika kazanırız; haydi kalk bakalım!"

Sonra birden sordu karısına: "Sen yedin mi bir şeyler?"

"Yemedim.."

"Öyleyse sen de atıştır iki!"

Çocukların odasına uğramadı. Lâvaboya gidip boğazını temizlemek istiyordu, gitmedi. Beş dakikada attı, atıştırdı, karısını çekti: "Haydi haydi!"

7
KOMŞULAR, HEMŞERİLER

Elif kendini yerden yere vuruyor. Dışarlara yapışık, sıvaşık bir karanlık çöktü. Çalmadı kapının zili. Birbirinden gür geliyor sancılar. Koca İbrahim gelmiyor.

"Yoksa erken doğum mu olacak?"

Sırtının ortasından kertenkele yürüyor gibi ürpertiyle düşündü bunu. Bir yerden duymuşluğu var: "Yedi aylık doğan yaşar, sekiz aylık doğan yaşamaz! Onun için "dokuz ay, on gün" diye kepkesin söylemiş Allah!" Erken doğum kuşkusunu kafasından kovdu. "İki gün önce, iki gün sonra; zamanım geldi artık!" dedi.

O sancılar arasında kalktı birden: "Gece gitmem gerekirse, ev dağınık kalmasın!" diye ortalığı toplamaya başladı.

Bir yandan da yeni bir kuşku girdi içine: "Ya Koca İbrahim, 'Ne işin var hastanede, otur evde doğur!' diye tuttururs a!"

Birinciyi Meerbusch diye bir köyde doğurdu. Ama ne olsa Alman köyü! Ebesi hemşiresi, doktoru koşup geliyor. Gene de gözü derecesiz yıldı evde doğurmaktan. Kimsiz kimsesiz.. "Tuttururs a evde doğur; kim bakar, sahip olur bana?"

Giysileri tek dolaba tıkıştırdı. Gülten'in oyuncaklarını da oraya bastı. Aşevine geçti, çanağı tabağı topladı. Yatak odasına geçti, orayı derip çattı. Dönüp sedire geldiğinde bir ter yürüdü. Gülten'in yüzü de kardı nedense. Birkaç dakikacık çıkabiliyor sokağa. Koca gün içerde ne yapacağını bilmiyor. Annesi durmadan inliyor. Arada yeni bir kardeş geleceğinden söz ettiklerini duydu. Bu çok iyi. Ama şu anda annesinin içinde bulunduğu durum iyiye benzemiyor. Televizyonda gördüğü gibi, annesi ölecek mi yoksa? Otomobiller yürüyor, evler duruyor, insanlar sık sık ölüyor, ama bir daha dirilmiyor. Hiç dirilen ölü görmedi.

"Gülten git kızım, Ziynet yengeni çağır! Lütfen bir daha gelsin! Çabuk ol kızım!" Sarstı kızını. "Kusura bakmasın, geliversin bir daha!" Kapıdan yana itti kızını: "Gülten, bakma yüzüme bön bön! Git Ziynet yengeni çağır!" Bir daha bağırdı can acısıyla.

Gülten istemeyerek gitti. Bereket versin merdivenlerin ışığını aç-

mayı biliyor. Çıktı iki kat. Kapının zilini çaldı. Giresunlu Ziya az önce işe gitmiş. Ziynet bulaşık yıkıyor. Ümmü Güssün oyasını ürüyor. Ayşen ortalıkta uyumuş.

"Annem bir daha gelsin diyor lüppen!"

Sezer gibi oluyor Gülten. Utanılacak bir durum mu var ortada? Belki korkulacak bir durum. Başını eğdi. Sesini öldürdü alabildiğine: "Hemen şimdi gelsin diyor!"

Kızın söylediklerini anlamadı Ziynet. Çekti içeri. Ama neden öyle acayip bu çocuğun yüzü? Sordu birden:

"Anan doğurdu mu yoksa kız?"

"Gelsin diyor sana!"

Ara sıra telefon etmek için bozuk paralarının bulunduğu cüzdanını alıp kapıyı çekti. İndi tapır tapır. Alt katın açık kapısından girdi içeri. Elif sedirde kıvranıyor. Terlemiş alnı. Ziynet aklınca bir tanı koydu: "Doğumun yaklaşmasından değil bu! Avradın sıkı giyinmesinden! Tüm düğmelerini iliklemiş!" Eğildi çözdü, üstündekilerin birazını çıkarmaya çalıştı. Elif elini tutup sıkıyor, engel olmaya çalışıyor.

"Dur dur! Sabret! Bir kıdım sancı gelmeyle kaldırıp koyverme kendini! Doğum bu; bilmiyor musun? Tatlı tatlı girer de, tatlı tatlı çıkmaz! Doğum.."

Ziynet'in bileğini acıtarak sıktı Elif: "Girmez olaydı da kara yere gireydi, kara yere çıkaydı!" Gözleri yumuktu, açtı. Sordu usulca: "Kaç dersin saat?"

"Saati mi soruyorsun? Dokuz buçuğa geliyor!"

"Bak, sana çok yalvarıyorum! Bizimki gelince söyle: Hastaneye götürsün beni! Yukarı çık, Oma Gerda'ya anlat, gelip bir de o söylesin! Ne olursun bu dediğimi yap! Bir Türkü dinlemez, Almanı dinler! Evde rezil olurum! Bayılır ayılamam! Kölen köpeğin olayım Ziynet abla! Evde doğurmaktan ödüm sıdıyor! Osman Hocagil de bir çıkıp gelmedi. Güya hemşeri olacaklar. Bizimki gelmedi. Hısım yok, hayırlı hemşeri yok; bir Allaha, bir sana, bir de Oma Gerda'ya güveniyorum! Oma Gerda gâvur, ama insanlıklı! Yalvarıyorum sana, Ziynet abla!"

Ziynet'in elinde ne var; onun eli ayağına dolaşıyor.

Tam o sırada zil çaldı. Koştu Ziynet. Elif toparlandı: "Sen bana yardımcı ol güzel Allahım! Elin günün içinde, yabanelde Koca İbrahim'in aklına aydınlık ver, beni hastaneye götürsün!"

Dışardan Ziynet'in "Buyrun buyrun!" sesleri gelmeye başladı. Hızır gibi Osman Aydemir'le karısı girdi. Dudu, kaşla göz arasında ince mantosunu çıkarıp Elif'in dibine çöktü. Elini eline aldı. Öptü yüzünü. Alnına inen saçlarını yanlara attı. "Hiç korkma!" dedi yüksek sesle. "Almanya'da doğumdan ölünmez! Türkiye'deymiş onlar! Hiç korkma! Kaçta gelecek Koca İbrahim?"

"Telefon etti Ziynet abla, ama şu zaman oldu gelmedi!"

Osman Hoca bekliyor ayakta. Ziynet, dolabın dibindeki sandalyeyi çekti: "Buyur Osman ağabey!"

Elif bu kez de Dudu'nun bileğini sıkıyor: "Aklını erdirin, evde doğurtmaya kalkmasın! Söyleyin alıp hastaneye götürsün!"

Güldü Dudu. Banttan sel gibi akan parçaları aksatmadan birbirine eklemeye başlayalı kaç yıl oldu? Elleri gibi düşüncesi de çabuklaştı:

"Deliliğin gereği yok! Almanya'da evde doğum olmaz! Hem yasak, hem sakıncalı! Söyleriz götürür, korkma! On'da mı çıkıyor işten? On buçuğa kalmaz gelir. Bekleriz o zamana. Osman Hoca söyler; ben de söylerim!"

"Bir de, Allahınız aşkına, Ziynet abla Oma Gerda'yı çağırıp gelsin, anlatın, o da Gülten'e sahip çıksın! Nereye atıp gideyim şimdi?"

"Ziynet, haydi ablam!" dedi Dudu. "Almanı ayağına çağırmak doğru değil, ama bir zahmet çıkıver yukarıya: Elif *ist krank!* Elif *ist tot!* dersin, gelir!"

Osman Hoca Ziynet'i durdurdu: "Elif *ist tot*! deme sakın! İnanır; Alman şaka bilmez!" Almanlarla bir toplantıda bulunuyormuş gibi çevresine bakıp sözünü düzeltti: "Bilir ama bizim şakaları bilmez!" Sonra karısını hafifçe iğnelemek geldi içinden: "Hem niye *tot* olsun bizim gelinimiz? Tâ yedi köy öteden çaylar, dağlar aşarak, önce Koca İbrahim'in köyüne, sonra Almanya'ya çıkıp evinin üstüne geldi diye hâlâ "gelinimiz" diyor. Ansızın kolundaki saate baktı. Neşesi kaçtı. Akıyor zaman. Öksürür gibi yaparak sesinin pürüzünü düzeltti: "Üzülme Elif gelin!" dedi yüksekten. Odanın içinde bir iki dolandı. "Korkma! Her işi yoluna koruz! Ne demek evde doğurmak? Canını sokakta mı buldun?"

Elif'in yüzü aydınlandı: "Eşten dosttan Allah bin bin razı olsun, yüz bin!" dedi.

Kapının zili çaldı o sırada. Fırladı Dudu, açtı hemen. Bu kez de Koca İbrahim başını eğip girdi: "Oooo! Maşaallah maşaallah!" çekti.

Yorgun yüzünün ortasındaki bıyıklarını bastırdı iki üç. "Kimler gelmiş bizim yoksul eve?" Koca bedenini küçülttü. İki yandaki kaplamalar sarı sarı parladı. Osman Hoca'nın eline vardı önce. Eğilip iki eliyle saygılıca sıktı kendisini kooperatife yazan, Almanya`ya gelmesini kolaylaştıran öğretmenin elini. Sonra, "Dudu yengeciğim hoşgeldin, safa getirdin!" dedi, onunkini de öptü usulca.

Karısının yüzüne, "Ne yapıyorsun erişikli deli?" der gibi baktı. Sordu gözleriyle: "Kıyamet kopuyor gibi ne topladın milleti başına?" Dişini öfkeyle gıcırdatır gibi yaptı. Ama kaşla göz arasında söndürdü öfkesini. Kadın kısmına Almanlar gibi değer veren öğretmen Osman Hoca'yla takışmak istemezdi ne olsa.

"Bu sancı doğum sancısına benziyor İbrahim ağabey!"

Belki aynı yaştaydılar Dudu'yla. O yenge, bu ağabey diyor. Yalın adlarıyla seslenmek ikisinin de görgüsüne uymuyor, hesabına gelmiyor.

"Sancı başlayabilir! Ama doğuma var daha! Belli ya, Cenaballah bir yavrunun dünyaya gelmesine dokuz ay on gün biçmiş! Ne artık, ne eksik! Benim hesapça, bunun on beş günü var daha!" Az önce yere bıraktığı azık çantasını alıp aşevine geçti. Orda çok oyalanmadı, dönüp geldi. Sordu ivediyle:

"Çok oldu mu geleli? Çay kahve içtiniz mi?"

Elif oturumu üstüne geldiği sedirden usulca kalkmaya çalıştı: "Şimdi, hemen şimdi senin önünden geldiler!" dedi, dikildi Dudu'nun önüne.

Osman Hoca baskın bir sesle:

"Biz yabancı değiliz! Çay kahve istemez!" dedi.

"İster ister; bin yılın başında bir geliyorsunuz! İstemez olur mu?" Göz etti karısına: "Git ocağa çay suyu koy!"

Elif aşevine yürüdü yuvarlanırcasına. Elektrik ocağını açtı, çay suyu koymaya çalıştı.

Dudu koşup vardı ardından: "Çay kahve istemez Elif!" diyerek, açılmış ocağı kapattı.

"İster ister!" diye içerden bağırdı Koca İbrahim.

Elif uzanıp ocağı yeniden açtı. Dudu yeniden kapattı.

O sırada, "*Bitte schön Bitte schön!*" diyerek Ziynet girip geldi odaya. Oma Gerda'ya yol gösteriyor.

Osman Hoca, "*Guten Abend..*" diyerek ayağa kalktı.

Dudu dönüp geldi: "*Guten Aben..*" çekti.

İbrahim bir fırsat buldu, Alman komşusunun altına sandalye sürdü: "*Guten Abend*, hoş geldin benim güzel Oma'm!"

Elif ocağı yeniden açtı. Odaya geldi. "*Guten Abend* bizim güzel Oma'mız!" dedi, eğildi elini öptü. Sandalyeden kaldırıp sedire oturtmak için çekti Almanı. Oturttuktan sonra da elini omzuna koydu, beş altı kez sürdü: "Sana çok *Danke schön*, inip geldin, sağol!" dedi. Bir iki kez döndü yaşlı kadının çevresinde. Yan gözle kocasına baktı, Oma Gerda'nın yanında yer gösterdi: "Geçten geç sen de hoşgeldin Abraham Mutlu! Şöyle Oma'mızın yanına geç, *bitte schön!*" dedi. Hiç isteği yoktu, ama konukları güldürecek bir söz söyleme gereği duydu.

Ziynet, Koca İbrahim'i itti sedire. "Şimdi hep birlikte çay içelim! İbrahim komşu iki lokma bir şey yesin. Sonra hastalık kâğıtlarınızı çıkarın. Madem vakti geldi, her şeyini hazır edin! Gülten kız için de tasa çekmeyin! Elif kendisi Oma Gerda baksın diyor, ama ben de bakabilirim! Bizde yatar.."

Koca İbrahim cık cık etti birkaç kez, sonra geçip Oma Gerda'nın soluna oturdu. İçinden sövdü karısına: "(Elinden gelse, bir doğum için bütün Almanya'yı başına toplayacak!) Hem de ben iyi biliyorum, doğuma vakit var!" dedi.

Dudu:

"İbrahim ağabey! Az var, çok var diye cahilcene konuşma! Elif hastaneye gitmeli! Doktor, yatması gerekmez derse, altında araba, getirirsin geri! Herkesler aydan aya denetimlere gidiyor; daha şu gün oldu, sen bir kez bile götürmedin! Bunu da biliyor, sesimizi çıkarmıyoruz!" Oma Gerda anlasın diye, "Dosdoğru *Krankenhaus!* Hem de en iyisine! *Bethesda Krankenhaus!* Size uygunu odur. Çok da kolay yerde!"

"(Karı kısmının hepsi kafasız! Hastanenin kötüsü mü var Almanya'da?)" dedi Koca İbrahim içinden. Sövecekti vazgeçti.

Ziynet, Elif'i çekti, Osman Hoca'nın sağına oturttu. Kendisi hep yere diz çöküyor. Gene öyle yaptı. "Çayı ben demlerim, sen otur!" dedi.

Osman Hoca saatine bir daha baktı.

Oma Gerda, "Sancı sıklaştı mı?" diye sordu.

Dudu soruyu Türkçeye çevirdi.

"Anladım canım!" dedi Elif. "O kadarını anlıyorum da, anlatamıyorum! Hepiniz sağolun! Koca İbrahim, bilmiyorum, doğum hastane-

de olsun derse, Gülten'e sen baksan da olur, sağolsun Oma'mız da bakar! Epey oluyor, kendisi dediydi. Çok sever nedense. Şimdi ona bırakmazsak, kendini beğenmemişiz gibi olur, bu da hoş kaçmaz değil mi?"

Dudu kızdı:

"Oma Oma diyorsun da, sorusunu yanıtlamıyorsun! Sancı sıklaştı mı diye soruyor!"

"Haa; sıklaştı! Sabahtan beri kaç oldu yoklayıp durduğu? Sancılar çok sıklaştı!"

Koca İbrahim: "Gebe kadın sancılanır, ama vakit gelmeyince doğurmaz! Doğuma çok var daha!"

Osman Hoca, İbrahim'in söylediğini duymazdan geldi. İlk sancıların yoklamaya başladığını, hatta biraz da sıklaştığını Oma Gerda'ya anlattı.

Bütün gözler üstündeydi Alman'ın. Kırk kilo çekmez, hafif, ak saçları tüy gibi, ufak tefek bir kadın. Dört ay önce yetmişinci yaş gününü kutladı. Elif'le Gülten'i, Ziynet'le Ayşen'i de çağırdı. Ak saçları başında pek güzel duruyor. Herkes boyatıyor, o boyatmıyor. Yılların, hem de çektiği acıların izini niçin silsin, yada kapatsın? Dört oğlunu aldılar savaşa. Acı haberleri birer yıl arayla geldi. Bir hafta içinde ağardı saçları. Yaşına başına bakmadan kocasını da tutup götürdüler. Kanlı, ateşli yılları Bremerhaven'da, Wilhelmshaven'da geçirdi. Hiçbir yara almadan dönüp geldi. Bu şimdiki evi yaptırdı. Ama içine girdikten üç gün sonra kalp durmasından öldü. Oma Gerda o gün, bugün yalnız. Üç kızı var: Biri Ulm'da, biri Münih'te. İlk yıllar doğum gününe gelirlerdi kocalarıyla. Şimdi yalnızca kart yolluyorlar. Sonra birer armağan paketi çıkıyor postadan. Öbür kızı yitik. Öteki Almanlardan ayrı olarak Türk işçileriyle, eşleriyle, çocuklarıyla pek kaynaşık. Osman Hoca bu evi gazeteden buldu. Öteki ev sahipleri gibi, "*Tut mir Leid!* Yabancıya, hele bir Türke asla vermem!" demedi. Kirayı da artırmadı: "Çıkanların verdiğini verirsiniz!" dedi. Evden kira geliri var diye dulluk aylığını tam vermiyorlar. "Vermesinler!" Eline geçenle idare ediyor. Haftada iki kez arkadaşlarıyla Burg Sokağı'nın başındaki pastanede buluşuyor. Yalnızlık en büyük kral! *Die Deutschen haben kein Zeit!* Almanların işi gücü var, zamanları yok! Ama yalnızca kendi yaşıtlarınla konuşmak yetmiyor. İki kızdan birer torun var, uzaklarda. Bayramlar, kutsal günler, haftalar gelip geçiyor, görmüyorum yüzlerini. Yapa-

yalnızım..” O yüzden Gülten'e, Ayşen'e gönlü aktı. Arada inip geliyor, oturuyor, sonra Gülten'i alıp yukarı çıkarıyor. Saçını tarayıp süslüyor. Bonbonla, türlü bisküvilerle cebini, karnını dolduruyor. Çocuklarla her zaman Almanca konuştuğu, *Kleine Uli, Meister Jakop, Guten Morgen Herr Bäcker* gibi şarkılı tekerlemeleri söylettiği için öteki Türk çocuklarının tersine, iki dilli yetişiyor. Fakat Ayşen de, Gülten de, kendi evlerine dönünce kessen Almanca konuşmuyor. Oma Gerda'nın yanına çıkınca da ağızlarından sözcük Türkçe çıkmıyor.

Dudu çayı demledi, kimse ayırdına varmadı.

Oma Gerda: “Hastalık kâğıdını hazırlayın, ben hastaneye telefon ederim!” dedi.

Koca İbrahim iyice kızdı: “Kâğıdın bir zorluğu yok! Hele günü gelsin! Öhhoo!” dedi. Sesi hesapladığından daha gür çıktı, başını önüne eğdi.

Osman Hoca, “Evde kâğıt var mı?” diye sordu.

“Var! Orda televizyonun yanında duruyor!”

Karısına göz etti Osman Hoca: “Çayları! Çabuk!” Dudu kocasını, “Az daha demleniversin!” diye yanıtladı gözleriyle. O sırada Elif'e bir sancı daha geldi. Sıktı dişini. Kendini Oma Gerda'nın kucağına atacaktı, kocasından korktu. Bütün dayancasını toplayıp sabretti. Dudu ayırdına vardı: “Bu kadın yarın doğurmazsa bana Dudu demeyin!” dedi. “Ne direniyorsun İbrahim ağabey, doldurun kâğıdını, bir an önce götürün! Siz işinizi kış tutun, yaz çıkarsa bahtınıza! İki gün er, iki gün geç, bunun düşünecek yanı yok. Üç kuruş para da istemiyor hastane sizden!” Erkek erkek söylenerek çayları katmaya gitti.

Koca İbrahim gene aynı sözleri söyleyecekti, öksürerek vazgeçti. İnce belli bardaklarda tüte tüte gelen çayları paylaştılar. Vazgeçti, çayın ilk yudumuyla birlikte yuttu sözünü.

Osman Hoca sıcak mıcak demedi, dikti. Bir anda kalktı ayağa: “Bize izin!”

Koca İbrahim, “Niçin ivdiniz?” diye sordu.

“Yol uzun! Yarın iş var!” dedi, karısını çekti.

Dudu, “Korkma Elif!” dedi kulağına, bir de öptü ayrılırken. “Herkeslerin doğumunu kolaylaştıran Allah senden yardımını esirgemez! Bence en çok yardımı sana yapacak! Şunun şurasında, yabanelde olduğunu bilip durur! Hoşçakal!” dedi, yürüdü kocasının ardından.

8
HERKESİN BİR ÖYKÜSÜ

Koca İbrahim otomobili sağdan, ikinci şeritten sürüyor. Aldı götürüyor işte! Olabileceğinden yavaş gidiyor. Biliyor daha doğuma çok var. "Ama Köstebek Yapılı cihanı ayağa kaldırdı! Götür götür! Bastılar omzuma! Götürelim bakalım! *Jawohl!*"

Ren ırmağı üstündeki köprüye yaklaştı. Demir kemerler yukardan aşağı ay yarımı gibi iniyor. Savaştan önce yapılmıştır. Geniş yatağı içinde hiç belli etmeden akan ırmağın üstüne kapan gibi çökmüştür. "Dünyanın sonuna kadar yıkılmaz!" Bombalar yalnızca bir yanını birazcık hırpaladı.

İster savaştan önce, ister savaştan sonra yapılmış olsun, Koca İbrahim bütün köprüleri güzel bulur. "Alman deyip geçiyor musun? Çürük köprü yapmaz herif! Sağlamları da böyle resim gibi güzel olur!"

Üstünden geçerken daha da yavaş sürdü arabayı. Sağına soluna, tadına vara vara baktı. Bir yandan da arkada kıvrılmış oturan Köstebek Yapılıyı sarsmak istemedi. "Çok var, ama sarsıntıdan düşürür müşürür, adı doğurdu olur! Günsüz doğum da başa belâdır!"

Biraz ötede, Mannesmann'ın kamış tarlasını andıran bacaları, yüksek fırınları göz alıyor. "Ben diyorum yüksek fırınlar, hem de bacalar ülkesidir Almanya! Mannesmann'ın da sayısı sınırı belirsizdir fırını, bacası! Irmağın yanına dört başı bayındır bir liman yapmıştır. Gemilerin boşu gelir, dolusu gider. Kendi hizmetine özel demiryolu da vardır. Trenlerin boşu, dolusu.. Az ötede Rheinhausen başlar, orda da Krupp'un bacaları! Krupp yalnızca Essen'de değil, Duisburg'ta, Oberhausen'de, Bochum'da, Düsseldorf'ta, her yerde! Bacaları bulutlu gökyüzüne doğru sayısız sınırsız yükselir. O kavat da top yapar, tank yapar, gemi yapar! Çıkardığı dumanlarla bulutları sürekli besler. Yutar Almanı, Türkü, Yunanı, İtalyanı.. İşçisi, esnafı, müdürü, valisi.. Haşa huzurdan Allah gibi firmadır, kimselerden korkmaz!"

Bir sancı daha geldi Elif'e, inledi.

"Ulan öyle de numaracı karısın ki valla, benzerin bulunmaz! San-

ki ben hesap bilmiyorum! Şimdi doktor diyecek: 'Haydin çekin arabanızı! İki hafta sonra buyrun! Almanya'da insan bir bunu bilemez mi?' O zaman cihanı eve toplamak nasıl oluyor, ben sana gösterirm! Dur sen, az kaldı!"

Elif dişini sıkıyor. Böylece iniltisini tutmayı başarıyor. Kendisinden on altı yaş büyük kocasını omzundan, ensesinden görüyor, korkuyor.

Ninnileyip giden yolda dalıyor Elif:

"Haydi haydi!" diye üstünü başını değiştirip cipe birdirmeleri bir oldu. Dedesi solunda oturuyor. Onun solunda Kadir diye bir yabancı var. Cipi Niyazi diye biri sürüyor. O da kasabalı. Koca İbrahim cipi sürenin sağında. Tam önüne düşüyor Elif'in. Hiç bilmediği yollardan tangır tungur gidiyor. Görmediği köylerden, çaylardan geçiyor. Yaya gidilse kimbilir kaç saat çeker? Bir gün yetmez, ikinci gün belki yarı olur.

"Ben doğduğum zaman dedem beşiğimi tâ Çavdır'dan getirmiş. Orda iyi bir arkadaşı varmış. O yapmış kendi eliyle. Üç yaşına basınca da Yeşilova'nın Niyazlar köyünde yatan Niyazi Dede'ye götürmüş. Adağımı kesmiş, aş dökmüş millete.. Köyümüz çok yüksek yayladır, güzel yerdedir. Kargalı dedin mi herkes bilir. Şimdi buralara, dumanın, gürültünün içine inip geldik!"

Koca İbrahim'in sürdüğü otomobilin içinde, arada bir gelen sancıya dayanmaya çalışarak, fırsat buldukça dalarak gidiyor:

"Nasıl da bilip geldi tâ evimizin önüne kadar Koca İbrahim? Dedem kasabaya koyun satmaya inmiş. İki gündür yoktu köyde. Üçüncü gün öğle zamanı cipin içinde geldi. Üç kişi daha var. Biri cipin şoförü. Birine Kadir diyorlar. Ya o uzun herif neyin nesi, kimin fesi? Çıkıp evin tahtalığına oturdular.

"Anam ölmüş. Babam beni koyup Burdur'daki fabrikaya gitmiş. 'Para vermedi, yeniden evermedi!' diye dedeme küsmüş. Büyüyorum öksüz, yetim. Hem büyüyor, hem dedemin ekmeğini, aşını ediyorum. Başım örtülü, saçım örgülü. Bir huyum var, kendimi çirkin buluyorum. Ama dehşetli namusluyum! Başım her zaman yerde. Kaldırıp kimseye bakmıyorum. Dedem dağda adam vurmuş. Tanık tapık yok diye dört ay yatırıp salıvermişler. Öldürümcü adam diye herkesleri yıl-

dırmış. Kimse bana söz atamıyor. Hem de çok küçüğüm, neyime söz atsınlar?

Osman dayımın gelini Sultan yenge bize gelmiş. Dedemle ikisi fısıldaştı. Sultan yenge usulca beni çağırıyor: 'Çeşmeye git, testiyi doldur! Konuklar taze su içsin!' Türkmen, testide bir gün durmuş suyu konuğa sunmaz. Pekey diyorum. Öyle söz tutuyorum ki, bir yerine iki testi alıyorum. 'Kıız, diye durduruyor Sultan yenge. Sen insan değil misin, konukların eline varsana!'

Durur muyum? Sokulup teker teker öptüm ellerini. Koca İbrahim olacak akılsızın elini de öptüm. Hepsi birden, çok yaşa, ömrün uzun olsun dedi. 'Hıı, uzun olsun da sürüneyim!' dedim içimden. Yürüdüm çeşmeye. İki bakır almış, ardımdan Sultan yenge de geldi. Bir önceki seçimde yapıldı çeşmemiz. Azdan azdan akıyor. Tam da bizim evin karşısındaki yamaçta. Sultan yenge, saçını güzel bağla Elif! diyor. Başörtümü çözüp bir daha bağlıyorum. Boynumu, gerdanımı bir güzel örtüyorum. Sultan yenge durmadan, saçımı toplayıp döşümü başımı okşuyor. Adamlar da bizim tahta sekide oturuyor. Dedem dudaklarına birer sigara vermiş, savuruyorlar. 'Celep mi bunlar Sultan yenge, mal almaya mı gelmişler?' diye soruyorum. 'Bunlar malın eyisini almaya gelmiş kıız!' diyor. 'O en uçta oturan uzun boylu adam var ya, Almanyalı! Kuşağı para doluymuş!' diyor. Testileri çekip bakırları koymuyoruz. Sultan yenge durmadan beni o yana, bu yana döndürüyor. Hiç aklıma gelmiyor ki, heriflere beni seyrettiriyor! Gömütünde başının üstüne gelesi dedem, o uzun herifi, beğenirse beni satmaya alıp getirmiş! Alıp getirmiş, o da beğenmiş! Şimdi durmadan burunluyor! Biz daha suları alıp varmadan, tamam tamam'a varmış bunlar. Önceki pazarlık yedi binmiş. Bin daha istemiş dedem. 'Bin daha olmazsa vermem, bütün ülkeyi kalbura koyup eleseniz böyle namuslu kız bulamazsınız; onun için bin daha!' demiş.

"İlle de namuslu!" diyormuş Koca İbrahim.

İki karı gelip geçmiş elinden. İlki veremden ölmüş. Bakamamış, hasta etmiş. Almanyalı olmadan yoksulun biriymiş. İkincisi öz baldızıymış. Ama günahı söyleyenin boynuna, bıcımık ayağı dışarıymış. Koyup Almanya'ya gidince, koynuna başka erkek almış!"

Sarsılır gibi oldu. Otomobil Hüttenheim'de, Mannesmann'ın

önünden geçiyor. Bisikletinde, otomobilinde işçilerin iki bini çıkıyor, üç bini giriyor. Koca İbrahim ağır ağır sürüyor. Lâmba kırmızı yanınca hepsi duruyor.

"Sularını verdim, ellerim böğrümde durdum önlerinde. Ayaklarım yalın ama olsun! Köyde yalın geziyoruz. Sultan yenge folluklardan yumurta toplamış. Hayatın ocağına ateş yakıyor. Bana da, 'Durma Elif, yufka ısla! Konuklar açtır! Sofra çıkaracağız!' diyor. Tâ Kargalı'ya çıkıp gelmişler, aç olmazlar mı?

Yumurtaları yağa kırıyoruz. Islı ekmekleri dürüyoruz. Sofrayı kasnağın üstüne ben kurdum. Leğen ırbık koşturup ellerini yıkatıyorum. Sonra dedem kalkıp Sultan yengenin yanına geldi. Başlarını birbirine yaklaştırıp fısfıs ettiler. Adamlar yemeğe başladı. Sultan yenge: 'Gözün aydın Elif, satıldın! Çabuk üstünü değiştir!' diyor. Dedem de, değiştir diye göz ediyor: 'Satıldın, hazırlan! Bayramlıklarını giy! Ayaklarına çorap geçir! Kundura giy!' Fazla bir şey anlamadan dediklerini yapmak için içeri koşuyorum. Sultan yenge meğer bu işlerin yengesiymiş. Arkamdan gelip soyunmama, giyinmeme yardım ediyor: 'Çabuk elini yüzünü yıka, deden seni gelin ediyor!'

'Nereye gelin ediyor kız? Kime veriyor?'

Soruyorum söylemiyor. Şu dağların içinde, kimse koluma yapışmadan, namusuma leke sürülmeden, çok şükür kısmetim çıktı, gidiyorum diye seviniyorum. Başıma geleceklerin hiçbirini bilmiyorum. Bakıyorum önüme, aklıma kuş gözü kadar ışık düşmüyor. Herhal bu adamlardan biri beni deli oğluna alıyor, diye hem seviniyor, hem tasalanıyorum. Deli oğlanla geçim zordur diye düşünüyorum.

Adamlar yemeğini yeyip bitirmiş. Koca İbrahim'e Almanya'yı soruyor. O da dirhem dirhem aktarıyor: 'Her zaman yağışlı, her zaman toprağı biterli bir memleket! Otları betonu deler! Toprağı derin! Bin metre aşağılardan maden kazarlar. Ren diye bir ırmağı var örneğin. Bir de Rur ırmağı. Bunlar ikisi bizim Duisburg'ta buluşur. Bir sürü demiryolları, bir sürü kanalları, limanları olan bambaşka bir memlekettir. Kanallardan, limanlardan mal taşır. Her yanı yüksek fırın, her yanı baca! Yerin altından çıkardığı madenlerden makine, motor yapar. Gemileri, trenleri durmadan mal taşır. Irmakların altından bile köstebek gibi gelip geçerek durmadan maden kazar! Fabrikaları durmadan maki-

na, motor yapar. Tank yapar, top yapar. Alman fencidir Sükrü emmi, öhho! Dünyada üstüne belki ancak Japonlar çıkar. İngiliz mingiliz asla çıkamaz! Bak sana anlatayım: İngiliz çok ince bir tel yollamış buna: 'Fenciyim deyip duruyorsun! Bunun daha incesini yapabilirsen fenciliğini kabul ederim, yoksa savaşım var! Sana kırk gün izin!' demiş. Alman almış teli. İncelemiş. Gerçekten çok ince. Saz teli filân ne, ondan da ince! 'Peki, bir çalışayım, uğraşayım; şu gün gel, sonucu al!' demiş. Toplamış mühendislerini: 'Bundan daha incesini yapın, İngiliz bizi sınıyor!' Bizim Alman'ın mühendisleri çalışmaya başlamış. Bir ay, bir hafta, teli getirip başbakanın önüne koymuşlar! Bu Schmidt'in değil, bundan öncekinin; yok yok, Willy Brandt'tan da öncekinin! O da çağırmış elçiyi: 'Götürün inceleyin, istediğinizi yapabilmiş miyiz bakalım?' İngiliz teli incelemiş: Alman telin daha incesini yaptığı gibi, içine bir de delik delmiş! Anlıyor musun Şükrü emmi? Telin bir uçtan öbür ucuna ince bir delik; düşünebiliyor musun? Alman bu; her yanı ince mal yapan fabrika dolu! Gökleri kamış tarlası gibi baca! Her fabrikanın ayrı enerji santralı var, maden kaynatır! Güneşin yüzü dumandan görünmez!'

'Hay Allah yolunu versin!' dedi Elif. Akılsız Koca İbrahim çıkarıp bin daha vermeye razı olduğu gibi, sekiz binin dört binini çıkarıp orda trak saydı! Akılsız, hiç benim için o kadar para sayılır mı?' Böyle deyip biraz da güldü kendi kendine. 'Kalan dört bini nikâhtan sonraya anlaşmışlar!

'Haydi haydi!'

Sofrayı derip çattık. Dışardakileri içeri attık. İndik aşağıya. Teker teker, damın dibinde duran cipe bindik. Evin, ahırın anahtarlarını dedem Sultan yengeye bıraktı. Bayındır'a aşağı sürdü bunlar. Adamlar su içelim, su dökelim diye cipi eyledi. İşte ancak orda söyledi dedem: 'Elif, seni şu uzun adama veriyorum! Kaderin varmış; herif Almanyalı! Artık bütün safalar senin! Sür sürebildiğin kadar!" Babam yaşında herif! Aklım başımdan gideyazdı; ne yapacağım ben ona varıp? Başım döndü, gökyüzünün mavi rengi kapkara oldu. Köyümüzün parıltılı dağları kaldı uzakta. Dönüp kaçayım diye geçti aklımdan. Nasıl kaçarım? Koşup tutarlar! Bir kez de binmiş oldum ciplerine! 'Akılsız, evlenmeyecektin, ne bindin?' derler. Yarı yarıya gitti namusum! Yarın köy-

de her dövüşte, çekişte başa kakarlar! Hemen orda anladım, bu adam benim kısmetim! Daha adını bilmiyorum! Hacılar köyünden olduğunu orda öğrendim. Onu da dedem olacak sakalı boklu fısıldadı kulağıma! Gönülsüz yere direneceğime, gönüllü gibi biniyorum cipe. İndik ilçeye. Oraya buraya giriyoruz. Resim çektiriyoruz. Dar ivedi yıldırım nikâhı kıyılacak. Bir yandan da pasaportum çıkacak. Bu deli tutam tutam para saçıyor! Ancak akşama doğru bitti işler. Bir sürü adamın elini sıkıyor. Daireler paydos olmuş. Dedem, bu akılsız, bir de ben, üçümüz körduman rengi bir otomobile biniyoruz. Otomobili bu kez kendi sürüyor. Güneş batmadan Koca Burdur'a giriyoruz.."

Lâmba kırmızı yanınca durdu Koca İbrahim. Wanheimer Caddesi'ndeki büyük Banifatius kilisesinin saati 9.45'i gösteriyor. Gözü sol baştaki Paulus kilisesinin saatine kaydı. Onunki de kılı kılına 9.45! Keyifli keyifli, "Alman diyorum da kimse inanmıyor!" dedi. "En azdan tam bir saat sürer işimiz! Geri dönüp Köstebek Yapılıyı eve bırakasıya da geçer yarım saat. Yemek yedik, azık çantasını alıp işyerine vardık diyesiye bir iki olur. Vaktinde varırız. Biraz gecikirsek zararı yok. Karımın doğum sancısının başladığını Helmut Efendi biliyor. Kendisi tutuşturdu yönetimin yazdığı telefon kâğıdını elime. O da göğsümün üstünde. Yalan atıyorsun diyemez!"

*

"Almanya'a yazıldım. Vermiş olduğum rüşvetlerin de yardımıyla sıram çıktı. Çıkıp geldim Almanya'ya işimin başına! Tabii gelirim! Öyle ya, benim yeni işim, hem de yıllardır özlemimdir Almanya! Gepe genç, hem de mis gibi avradı bırakıp geldim! Kendi kendime, ertesi yaz izne gideceğim, Meryem'i alıp buraya getireceğim diyorum. Ama Almanya'nın işleri belli olmaz. Belki getirmeyeceğim! Yeğenim Abdullah'a sıkı sıkı tembihledim: 'Karı kısmına güven olmaz Abdullah! Hiç çaktırmadan izle! Bir yanlış davranışını görürsen hemen mektubu postala! İşte adres!' Gerçekten mis gibi karıydı. Bir buçuk yıl ancak kullanmıştım! Kaya gibiydi, iyi olmaya çok iyiydi! Beni üstünde yeldeğirmeni gibi döndürüyordu! Almanya'ya geldim, özlemeye başladım. Hemen ev bulacağım, izne gideceğim, onu alıp getireceğim! Gerçekten

çok özlüyorum! Ee, bunun burası Almanya! Ha dediğin zaman ev bulunmuyor! Bu yüzden biraz geciktim. Zaten ev bulsam da, izinler ancak haziranda açılacak, ancak o zaman gideceğim! Asıl düşüncem gitmemek! İki yıl idare edip bir traktör parasıyla dönmek! Ama çok özlüyorum! Durumum dayanılır gibi değil. Anam sağ. Kaynım, kaynımın kardeşleri var. Ayrılacağımız gece her şeyi bir bir anlattım buna. Altı ay bitti, yedinciye girdik, yeğenim Abdullah'tan bir mektup! Korkumdan tam iki gün açmadım! Cebimde kapalı taşıdım. Kötü bir haber olduğu içime doğdu. Bir tabanca alayım dedim. Vakfıkebirli Selâhattin'e söyledim. O yanlı arkadaşlar bu tür işleri yurtta olduğu gibi burda da bilir. Bankaya gittim, üç bin mark kredi çektim. Faiziyle değil mi? Traktör için birikenin de üç binini çektim. İkinci elden almış olduğum arabanın lâstiklerini yeniledim. Yola hazır oldum. Sonra mektubu açıp okudum ki, durum korktuğum gibi! Firmaya çıkıp izin aldım. Babamın ölümünde olduğu gibi Sendikacı Hikmet gene yardımcı oldu. İzni alıp düştüm yola! Sür Allah sür! Çile, eziyet, işkence! Uykusuzluk, yorgunluk ve tasa; tıpkı babamın ölümünde olduğu gibi! Beş yüz mark, sırf 20'lik, 50'lik koydum cebime! Üçüncü günün ikindisinde vardım köye! Yerler, yollar ak karın altında! Millet evlerin önüne oturmuş. Ak sıvalı duvarlara ikindi güneşi vuruyor. Yerler çamur, buz, ama gökyüzü açık. Yoldan aşağı evin önüne kadar sürdüm arabayı. Bizimkilerden inen yok, görünen yok. Arabayı kapatıp yukarı çıktım. Merdivene adım attım atmadım, gök üstüme yıkıldı. Bütün köy gözünü üstüme çevirmiş. Kadın kız, çil çocuk, bana bakıyor! Merdivenden çıkışıma bakıyor! Hoşgeldin, beş gittin yok. Kimse lâf atmıyor! Neden lâf atsın namusuna leke sürdürmüş bir adama? Takar mı âlem senin askerde çavuş olduğunu? Almanya'da bir yılın içinde altına ikinci arabayı çektiğini? Hem de çok kazançlı işte çalıştığını? Bir traktör parasının çeyreğini biriktirdiğini? Açtım kapıyı, girdim. Karanlığa gözümü alıştırasıya dikildim. Kızım Hanife sıçmış batırmış yerleri! Anam ocağın başında kül eşiyor.

'Ana, bu rezillik ne?'

Sesimi duyuyor, ortada dikilen boyumu görüyor, fırlayıp kalkmıyor! Küskün ki, anlatılır gibi değil.

'Ana, Meryem nerde?'

'Ananın başı tahtaya gelsin! Meryem'i kara yer alsın! Bilir miyim nerde olduğunu?'

'Nasıl bilmezsin ana? Ben onu kime koyup gittim?'

'Herhalde Kel Zeynel'gile koyup gittin!'

Yüreğim cızz etti! Yeğenim Abdullah, olanın kiminle olduğunu yazmamış! Yusuf diye bir oğulları var, az çok babayiğit. Kâzım'ın düğünde içmiş içmiş, bana kama çekti. Ben de kamasını elinden alıp kıçına tekme savurdum! Kamasını düğünden sonra anasıyla yolladım. Demek o zamandan kinlenmiş. Askerliğini yapmış, bekâr dolaşıyor. Pek öyle mallı değiller. O yüzden kimseden kız bitiremiyorlar. Ama ne yapsın kızı; evinin yanı başında Meryem kız gibi mi? Taş atıp kolu da yorulmadı! Kocası Almanya'dan yolluyor; kavat hem paramızı yiyor, hem karımızın balını emiyor! Kahpe Feleğin ettiğini gördün mü Koca İbrahim? Gördün mü Abraham Mutlu?

Damın ardından dolandım. Avlu kapısından Yusuf'u çağıracağım. Aaa; bir de baktım bunlar! Birinin elinde bazlama, birinin elinde peynir! Haha! Hihi! Alt evden çıkıp, küpür küpür ederek, üst eve koşuyorlar! Açıkça kovalıyorlar birbirini! Akılsızların dünyayı gördüğü yok, beni nasıl görecekler? Çıkar belindekini Koca İbrahim! Fırla yukarı! Tak tak tak! İkisini de uzat yere! Sonra bin otomobile, Burdur'a var teslim ol! Ağır Ceza bakar senin işe! Yok yok, ne olsa iki üç gün Avrupa gördük. O anda biraz düşündüm: 'Yok Koca İbrahim! İkisini birden öldürsen haklısın, ama kendini niçin öldürüyorsun? En iyisi buna başka bir iş yap sen! Buna yap, ucu ötekine de dokunsun! Öyle bir iş yap, öldürmekten beter olsun!' dedim.

Seslendim:

'Yusuf! Az bize kadar gel hele!' dedim. 'Yusuf, sana sesleniyorum yeğenim!'

Birden bizimki kapıya çıktı, beni yeni görmüş gibi: 'Aaa!' dedi, inip geldi yanıma. Şehirli kancıklar gibi tuttu kolumu.

'Yusuf!' diye bağırdım yeniden.

Meryem:

'Yusuf yok, değirmene gitmiş! Ben anasıyla konuşuyordum! Ne yapacaksın Yusuf'u?' dedi.

'Güssün yenge, Yusuf değirmenden gelince bize kadar bir uğrasın!

Almanya'dan ona bir haberim var!' dedim.

Güssün yenge çıktı: 'Hoşgeldin Koca İbrahim! Gelince söylerim; ama akşam akşam rahatsız etmesin, yarın varsın, olmaz mı?'

Bunlar namus düşmanlığının şirketini kurup ağzı birlemişler! Almanya'daki firmalar gibi aynı sözü konuşuyorlar!

'İyi!' dedim, yürüdüm evimize ben. Tabii, kancık zağar gibi tin tin, Meryem de yürüdü. Tam avludan içeri girdik, aklına geldi: 'Hoşgeldin!' dedi. Duvarın dibindeki otomobili gördü: "Gözüme inanamıyorum; hoşgeldin!'

İçimden bir siyaset kurdum: 'Hoşbulduk Meryem hatun, inan!' dedim. Sonra sordum adam adam: 'Nasılsın?'

Özlemiş de utandığından özlemini söyleyemiyormuş gibi yaptı: 'Canımız sağ; sayende iyiyiz!' dedi.

Doğangüme'den almıştım ablasını. Bunu da ordan getirmiştim.

'Haydi hazırlan, akşam olmadan anan babangile gidelim! İznim az! Bu akşam onlarda yatalım, yarın gelir hazırlık yaparız!' dedim.

Öyle saf ki: 'Sahi mi?' diye hopluyor.

Düşündüm: 'Ah zibidi Yusuf! Bu karıyı kandırmaya ne var?'

Koşu koşuverdi bu! Onu çıkardı bunu giydi.

'Altınlarını, bileziklerini tak! Dosta düşmana karşı iyi olur!' dedim.

Odalara girdi, kapılara çıktı. Bir bohça yaptı kendine. Havlular bezler aldı. Düğünde manto gibi bir şey giydirmiştik; taktı sırtına. Şarpısını bağladı. Kırmızı kunduralarını giydi, tam bütün hazırlandı.

'İn aşağıya, ben geliyorum!' dedim.

Anam ocağın başında hâlâ kül eşiyor. Kızım Hanife hâlâ ortada uyuyor.

'Şu çocuğu kaldır ana! Ben birazdan geliyorum!' dedim.

İndim, arabanın yönünü çevirdim. Kapıyı açtım, sağ yanıma buyur ettim bunu. Doğangüme'nin o yanları yarı güneş, yarı duman. Ama kış güneşi zayıf. Yerler buz. Kar kütür kütür ediyor. Gölden yandan bir ayaz geliyor. Öyle acayip, değişik bir gün; bugünkü gibi aklımda! Kullanılmış almıştım ikinci arabayı; üç dört yıl daha kullanırdım. Arpalıkların ordan sola kırıp bayırdan sürdüm. Sonra Kesikçayır'a aşağı indim. Tâ ortasına vardım düzlüğün. Yaya gideyim desen iki saatlik yol! İlerde sığırcıklar yiyecek arıyor. Türbe'nin başından bir körduman

yürüdü. Çok uzaklardan, Yarıköy yanlarından avcıların tüfek sesi geliyor. Böyle nereye gidiyoruz diye merak çorak içinde kıvranıyor, ama sesini çıkaramıyor. Çektim el firenini. Atladım aşağıya: 'Sen de atla! Bohçanı filân al!' dedim buna. Pek bakmıyorum, ama sarardı yüzü. Bohçasını kucakladı. Tutuyor sımsıkı. Hiç inmek istemiyor arabadan. 'Zorlatma, çabuk in!' dedim. İndi zorunlu. Yüzüme kurbanlık düve gibi bakıyor. 'Koy bohçanı yere! Üstünde başında, kolunda boynunda ne varsa çıkar!' İyice soyduktan sonra öldürecek miyim diye bakıyor yüzüme. Tam Doğangüme'nin alt yanındayız. Korkarak bakıyor. 'Çabuk ol, bakma salak salak!' diye bağırdım. İnerken binerken kıçımın üstündeki tabancayı gördü herhal. Ağlamaya başladı: 'Senin amacını anladım ben, ama yanılıyorsun! Yirik Abdullah'ın yazdıklarının hepsi yalan! Bir suçum yok! Benim kıl kadar suçum günahım yok!' diyor, ağlıyor. 'Onun orasını senin kadar ben de düşünürüm: Soyun!' dedim.

Yere kapanacak, yatıp yuvarlanacak oldu.

Gidip tuttum bileğinden: 'Dediğimi yap! Akşamın dar vakti, elimden bir belâ çıkartma!' dedim. Tam o sıra bir iki vuracaktım, vazgeçtim.

Hıçkıra hıçkıra soyundu. Kolunda, boynunda, parmağında, kulağında olanları çıkardı. Ak karın üstünde bir don, bir gömlek kaldı. Türbe'nin başından kalkan körduman yukardan üstümüze geliyor.

'Çıkardıklarını bohçala!' dedim.

Bohçaladı ağlayarak. O manto gibi şey bohçaya sığmıyor. Baktım hem de titriyor. Gene de insanın bir yanı acıma dolu. Bende ise daha çoktur bu: 'Giy onu sırtına! Şarpını başına bağla! Ardına bakmadan yürü!' dedim; "Dosdoğru anan evine! Çabuk!' Bohçayı alıp yürüyecek oldu. 'Bohçayı almadan yürü!' dedim, 'Bohça kalacak!'

'Yapma bana bunu, ben günahsızım Koca İbrahim!' dedi.

'Öyleyse ben mi günahlıyım ulan südübozuk! Onu öte dünyada, yargı yerinde anlatırsın! Ben Almanya'da nasıl bir cehennemin içinde çalışıyorum, biliyor musun? Burda ekin biçerken 40 derece sıcağa dayanamazdım. Orda 1800 derecede demirboku topluyorum. Kıdım kıdım buğulanıp uçuyorum; bundan haberin var mı?' dedim. Bıraktırdım bohçayı. Ağlamalarını duymazlıktan geldim. 'Yürü, durma!' dedim, köyünün yokuşunu gösterdim. 'Bana bu yapılır mıydı serseri!'

'Suçsuzum!' diyor hâlâ.

Issızlıkta öksürdüm. Bir de tükürdüm: 'Ardına bakmadan yürü! Sen suçsuzsun da ben mi suçluyum?'

Manto gibi şeyin içinde, sine sine gitti. Hafif donmuş karda ayaklarının çıkardığı ses uzaklaştı. Karaltısı küçüldü. Ayaklarında kırmızı düğün kunduraları.

Bohçayı arabanın ardına koydum. Çıkardığı takıları cebime attım. Döndürdüm yönümü bizim köye. Gazlayıp geldim ağlayarak.

Anam yerde yatan öksüzü silip paklamış. Yanına oturtmuş. Eğilip elini öptüm. Gözlerini arıyorum, acaba bağışladı mı beni; belli etmiyor.

Ertesi gün Burdur'a indim. Altın akça ne varsa sattım. Ucuz pahalı demedim. Savunman Yavuz Beye bir etek para saydım. Yavuz Beyden başkalarına da verdim birçok. Vermeleri seviyordum ya! Paranın açmadığı kapı mı var? İki yılın içinde yepyeni bir traktör parasını savurarak boşadım baldızımı. Ondan iki yıl sonra işte bu arkada yatan Köstebek Yapılıyı aldım. Onu almam da başka öykü!"

*

El firenini çekti. Bethesda Hastanesi'ne gelmişti. Otomobili iki yolun arasındaki çınarlardan birinin altına, parke döşeli boşluğa eyledi. Arka kapıyı açtı. "Yürü bakalım Hanımefendi!" dedi. İndirirken elinden tuttu.

9
KARGALI

Naylon torbanın içine bir sürü şey basmıştı.

Koca İbrahim: "Ha bir bavul alaydın!" diye çıkıştı.

Elif, "Ters ters konuşup durmasana!" diye çemkirdi.

"Almanya senin yüzünü yırttı! Dilin uzadı! Her sözüme yanıt veriyorsun, sıçarım çarkına! Gebe mebe demem, alırım ayağımın altına!" Bir de dürttü koltuğunun altına.

"Elin kırılsın!" diyerek iki adım açıldı Elif.

Yolun ortasına varmıştı. Koca İbrahim arabayı kitleyip dar ivedi koştu. Karısını kolundan tutup kaldırıma çekti:

"Neden böyle yolun ortasına dikildin ulan? Bir araba gelip ezecek, elin şoförünü yakacaksın! Polis bilmez senin nasıl deli karı olduğunu, normal insanmışın gibi ceza keserler herife!"

Hastanenin kapısından girdiler. Özel otomobillerin, taksilerin biri gelip biri gidiyor. Bu da kocaman, fabrika gibi bir yapı. Krefeld'te de böyle iki tane var. Duisburg'ta kaç tane? Valla sayısını bilmiyorum! Ama Dudu olsun, Oma Gerda olsun, "En iyisi Bethesda!" dedi. "Sanki ötekiler kötü!"

"Tâ Hamburg'un ötesindeki Kiel'den gelirler doğum için!" dediler.

Oma Gerda sabah erkenden telefon etti.

"Allah razı olsun!" dedi Elif içinden. "Güya bu Müslüman, o gâvur! Gözüm kör olsun, onun gâvur, bunun Müslüman olduğuna hiç inanmıyorum! Bu uzun herife kalsa, kapatacak beni eve, Dudu abla gel, Ziynet yenge gel! Anasının köyündeki gibi doğurtacak! Yaaa; doğururum bekle! Ben canımı sokakta bulmadım! Avrupa'nın ortasında, evde doğuramam!"

Koca İbrahim tam bu sırada Buldanlı Bahri'yi gördü. Merdivenden inip geliyor. Bahri de İbrahim'i gördü. Thyssen'de çalışırken bırakıp Rheinhausen'deki Krupp'a geçti. Bir yıl kadar Essen'de çalışıp geri geldi. Kaynak ustası, hem de Hikmet gibi sendikacı. Koca İbrahim

ikisini de sevmez: "Bunlar ekmek yediği tekneye sıçan kavatlar! Patron düşmanı!"

Girişteki salonun ortasında durdu Koca İbrahim. Bahri yürüdü geldi. "Merhaba İbrahim ağabey! Geçmiş olsun!" dedi.

"Merhaba yiğenim; nasılsın?"

Elini uzattı; tokalaştılar.

"Sağlığına duacıyım! Seni gördüm daha iyi oldum. Hani gelecektin?" Krefeld'e taşınalı görüşemiyoruz! Bayâ özlettin kendini!"

Elini bırakmadan çekti, bir de öptü Bahri'yi.

"Merhaba Elif yenge! Nasılsın?" Gördü Elif'in karnını: "Sizin de mi doğum? Bizimki üç gün önce oldu! Şimdi uğradım. Dört gün daha yatacak. Bizim ikinci gelişimiz buraya! Kısmet olursa, üçüncüyü de burda yapalım diyoruz! Türk doktor var. Eğer Alman doktora raslarsa çevirmen buluyorlar!"

Soracak Elif, ama çok konuşmuşluğu yok; çekiniyor. Aklından, "Merak ettiğimi bilse de şu sorsa!" diye geçirdi. Koca İbrahim sırıtıyor Bahri'ye. Pat diye soruverdi Elif: "Oğlunuz mu var, kızınız mı Bahri ağabey?"

"Ah yenge, görsen ne şeker! Daha şimdiden gülüyor! Gülerken şuraları çukurlanıyor. Allah seni inandırsın, ben vardım mı gülüyor! Nasıl tatlı, aklın durur! Rheinhausen'de mühendis Selâhattin var bizim. Hanımı Alman. O da burdaymış. Ama bilmiyorum hangi odada?"

Sığırcık gibi cirt cirt öttü ama söylemedi oğlan mı, kız mı? Besbelli oğlandı.

"(Ellerin karıları oğlan doğurur, senin gibi kız doğurmaz arka arkaya! Biliyorum bu kez de kız doğuracaksın sen! O zaman sıçacağım ağzına! Götürüp dedenin köyüne atacağım! Sonra bir mahkeme! Çok sürmez, iki yıla koymaz, temizlerim! Ondan sonra ağzı yüzü düzgün, konuşmasını, susmasını bilen, yeni bir karı alacağım! Yaylalardan! Alıp buraya getireceğim! Gözümün önünden ayırmayacağım! Hele bu kez de bir kız doğur!)"

"Bahri ağabey, kızınız mı var, oğlunuz mu?"

"Ah yenge, bağışla! Kızımız var! Bizim bundan önceki de kızdı! Ama ikisi de şeker! Rukiye'ye demişler: 'Üzülmeyin, üçüncüsü oğlan olur!' Hiç umurumuzda değil! Biz yenge, o küflü kafaları gümrükte bırakıp geldik. Birçok arkadaşımız buraya gelince, yurttakinden beter

yobaz oldu! Ama biz şükür onlardan değiliz! Yobazların afyonlu telkinleri altında kalmıyoruz! Bir kızımız daha oldu!"

Koca İbrahim: "Bahri arkadaşımız birinci sendikacıdır!" dedi. Karısına açıklama yapar gibi söyledi, ama hafif bir iğne batırdı arkadaşına. Öhho! Öksürdü bir de.

"Siz ilk mi geliyorsunuz? Aylık bakımlarınızı nerde yaptırdınız? Analık Cüzdanı'nı yanınıza aldınız mı? Şuraya Kayıt Bürosu'na verin hepsini. Doktorunuz daha önce sıra vermiş miydi?"

Bahri'nin arka arkaya sorduğu sorular Koca İbrahim'de bombardman etkisi yaptı. Elif de hepsini birbirine karıştırdı. Sözünü ettiği bakımların, cüzdanın, sıranın hiçbiri yok. Hiç gelmediler, kimseye halimiz şu demediler ki olsun!

Koca İbrahim karıncalı bir sesle:

"Buraya biz ilk geliyoruz!" dedi.

"Gebelik boyunca başka yere mi gittiniz?"

Elif cık etti: "Hiçbir yere gitmedik biz!"

"Krefeld'teki hastanede mi bakındınız?"

Gene cık etti: "Hiçbir yerde bakınmadık.."

"Analık Cüzdanı'nı nerden aldınız?"

"Almadık! Yok öyle bir şeyimiz!"

Bu kez Koca İbrahim girdi söze: "Cüzdan, sıra.. Ne verirlerse şimdi alacağız! Aslında bunun doğumuna var daha! Benim hesapça iki hafta! Hattâ fazla! Cenaballah bir çocuğun oluşmasına dokuz ay on gün kesmiş! Hazreti peygamberimizin de bütün çocukları dokuz ay on günlüktür! Hattâ Hazreti İsa aleyhüsselâm da tastamam dokuz ay on günlüktür kendisi!"

Dinlemedi Bahri: "Siz önce, şurda Kayıt Bölümü var, oraya uğrayın! Anlatın böyle böyle! Ama gelin ben götüreyim sizi!" Saatine baktı: "Gerçi hemen fabrikaya gitmem gerek! Bochum'dan arkadaşlar gelecek. Greve gitme olasılığımız var. Herifler %3.5'tan zırnık fazla vermiyor. Ulan bir at, bir deve mi? Bizim sendikanın sarışın yöneticileri %8 istedi. Valla Elif yenge aklın durur: Türkiye'de arkadaşlar %100, %200 alıyor! İbrahim ağabey bu dâvalarla ilgilenmez, ama bizi köle yerine koydu bu kavatlar! Bugün yaşam ayda %6 pahalanıyor! İşveren ortalama %8 isteğimize keçi gibi direniyor! Bu patronlar insan olmaz valla!"

Kayıt Bölümü'ndeki bayan, ak giysileri içinde, bir masanın ardını doldurmuş. Üç yardımcısı var. Onlar kot giymiş, açık yaka bluz takmışlar.

Bahri sokuldu:

"Günaydın! Meslektaşımın hanımı ilk geliyor. Lütfen kaydını yapınız. Analık Cüzdanı verin. Doğumu yakın sanırım. Karı koca Almancaları yetersizdir. Benim de ivedi olarak fabrikaya gitmem gerek. Lütfen ne gerekiyorsa yapınız.."

Ak giysili bayan çizgili bir kâğıt uzattı: "Doldurun bunu!"

Bahri yeniden saate baktı. Cebinden tükenmez çıkardı. Köşedeki masaya gitti. "Hastalık kâğıdınızı ver İbrahim ağabey!" Birlikte çalıştıkları yıllarda Koca İbrahim'e Orient Ekspress derdi. İçinden, "Allah bilir, hastalık kâğıdı da yoktur!" diye geçirdi. Koca İbrahim çıkarıp verdi. "Oh, bu çok iyi!" Üstü camlı masaya çöktü. Ad, soyad? Doğum tarihi? Adres? Çalıştığı firma? Bağlı olduğu sigorta? Hepsini yazdı. Ev doktorunu, önceki gelişlerini boş bıraktı. Götürüp verdi bayana. "Hoşçakal İbrahim ağabey! Hoşçakal yenge! Hayırlı kurtuluşlar!" deyip fırladı.

Ak giysili bayan Elif'i tepeden tırnağa süzdü. Kâğıdı yardımcılarından birine aktardı.

Uzun boylu yardımcı sordu: "Sancınız başladı mı?"

Elif baktı anlamadan. Arkadan Koca İbrahim, "*Ja ja!*" dedi. Neye "*Ja ja!*" dediğini anlamadı. Bereket, yardımcı bayan üzerinde durmadı. Belki de anlatamayacağını düşünüp durmaktan vazgeçti.

Yardımcı kız, daktiloya kart taktı. Çizgili kâğıtta yazılı bilgilere göre kartı doldurdu. Hastalık kâğıdında yazılı bilgileri ekledi. Sonra daktiloya başka kâğıt taktı, onu da doldurdu. Bir kopyasını uzattı: Bunu sigortanıza götürün! Mühürletip getirin!" Dönüp arkadaşının yanına gidiyordu, Koca İbrahim sordu:

"Şimdi geri gideceğiz, öyle mi?"

"Yok!" diye döndü kız. "Karınız muayene olacak. Hemen bir kat yukarı çıkın! 104 Numara'nın önünde bekleyin. Ne gerekiyorsa orda söyleyecekler. Sigortaya sonra gidersiniz. *Tschüss!*"

"*Tschüss!*" dedi İbrahim.

Yardımcı kız döndü yeniden: "Daha sonra gelin, Analık Cüzdanı'nı alın!" Bir kâğıt daha uzattı. "Bunu da yukarıya verin! Bir daha do-

ğum yapacak olursanız, en geç üç ay önce bize başvurmayı unutmayın!"

Koca İbrahim söylenenleri tam anlamadan, "*Ja*" dedi gene. Karısının bir adım önüne düştü, yukarı kata yürüdü. Elif, elinden naylon keseyle arkadan izliyor. "Söylesek de Oma Gerda bizimle gelse!" diye geçirdi içinden.

"Çabuk yürüsene kız!" diye bağırdı İbrahim. İki üç basamak çıktığı merdivenden dönüp karısının elinden tuttu. "Kavat Bahri! Kendi babasının yurdunda sanki! Tutturmuş %8, %9! Durmadan grev düşünüyor akılsız! Babasının yurdunda daha mı iyi? Kalkmış koca Almanya'yı beğenmiyor! Burda sıçarlar adamın ağzına! Avrupa burası! Adama özgür özgür grev yaptırmazlar! Atarlar birazımızı! Kurunun yanında yaş da yanar! Arada belki beni de atarlar! Şu gelen belâya bak Allahım! Durduğumuz yerde şu çileye bak! Bir de sınırdışı etsinler mi? En başta beni; boyum biraz uzun diye örneğin?" Gene döndü ardına: Yürüsene kıız!"

Elif hep iki adım arkadan izliyor.

"Kaç numaralı oda demişti o karı?"

Yürüdü büzülerek: "Keşke Oma Gerda'yı getirseydik!"

Koca İbrahim ne yapacağını bilemiyor: "Güzel güzel evde doğurmak varken cihanı eve topladı, hastaneye getirtti kendini! Valla bunun gibi siyasetçi yaratık dünyada yok! Hiç yok!"

Bir odanın önünde dört kişi bekliyor. İçlerinde Türke benzeyenler var, ama biri kesin Alman. Karnı alabildiğine şişman, saman çuvalı gibi kabarmış. Burun delikleri genişlemiş, yüzü kahverengilerle alabildiğine çillenmiş.

Türke benzeyen erkeğe, "Selâmünaleyküm hemşerim!" dedi Koca İbrahim. Sonra ne olur, ne olmaz düşüncesiyle bir de "*Guten Morgen!*" attı ortaya. Karı koca Yunanlıydılar belki. Herkes "*Guten Morgen!*" diye mırıldandı. Odanın kapısında 104 yazıyor. Arada açılıp kapanıyor. Alman erkek kalkıp Elif'e yer verdi.

Canı öyle bir sigara istedi, ama baktı kimse içmiyor; "Belki yasaktır!" diye düşünrdü.

Bir hemşire çıktı. Elif'e yer veren Almana kâğıt uzattı. Adam yürüdü. Sonra Koca İbrahim'in elindeki kâğıdı alıp içeri girdi hemşire. Türke benzeyen adam, "Doğum sıranız yakın mı?" diye sordu Almanca. Koca İbrahim güçlükle, "*Wir haben keine Termin!*" dedi.

Başka konuşma olmadı.

"Haydi bir de hastane doğumu görelim bakalım! Kesin, 'Şimdi gidin, on gün sonra gelin!' diyecekler. Götürüp on gün sonra gene getireceğiz! Çünkü takıldık çengele. Adımız, adresimiz, her şeyimiz fişlendi. Polisle getirtir. Alman deyip de geçiyor musun? Sıkı tutar tuttuğunu. Evde doğuramaz der. Doğurursa mikrop kapar, der. Koca filden deveden, balina balığından korkmaz, ufacık mikroptan korkar. Gerçekte çelişik çülüşük bir millettir Alman! Ardında koca firma olmasa *Meister* Helmut benim önümde donunu doldurur. Şimdi ben onun önünde dolduruyorum. Allah Almana uyuz versin, tırnak vermesin! Allah sevdiği kulu Almanın eline düşürmesin! Ama dua ediyorum, şu akılsız bir Almana düşsün! Bir değil, iki Alman doktora düşsün! Serseri Bahri, Türk doktor var dedi. Dua ediyorum, Türk doktor Kanarya adasına tatile gitmiş olsun! Alman doktora düşsün de, 'Hastane! Hastane!' diye ötmeyi görsün! 'Sidiğin neden sarı? Boyun neden kısa? Almancayı neden öğrenmedin?' Sıralasın soruları! Almanı kolay mı sanıyorsun sen! Deli bu karı! Hem de serseri! Ama gerçekte onun suçu yok, suç benim! Vardım vardım da, dünyada başka kız kalmamış gibi bu serseriyi alıp getirdim! Boşanma ilâm kararımızı ne gün yollamıştı Savunman Yavuz Bey? Kuduruk gibi hemen kalkıp evlenmeye gittim! Ulan dur biraz! Dur otur! Belki Yugoslav Saadet'le olacaktı işimiz. Bosnalı kızla! İzne giderken üç gün kalırdık. Dönerken beş gün. Taş gibi kızdı. Hem de Müslümandı. Parayı bastırırdım Bursalı Aysel ablaya, kesin yapardı işimizi. O da göçmen, o da göçmen! Aysel abladan beni sormuş! Aysel abla, 'Evli ama boşanıyor! Bugün yarın ilâm kararını alacak!' demiş. Elden kaçacak parça mıydı Saadet? Akılsızlık ettim, akılsızlık! 'Ne olsa gâvur içinde doğup büyümüş, gâvurluk bulaşmıştır, namusu lekelidir!' diye akılsızlık ettim. İşte bu Müslüman içinde doğup büyümüş; işte bu namusu tam bütün! Gâvurun eline su dökemez! İnsanlığını sorarsan sıfır! Boy bos dersen hiç yok! Akılsızlık ettim, akılsızlık! *Heim*'de yatıp kalkmaktı en iyisi! Çünkü bekârdım. *Heim*'de iyi para birikiyordu. Paraları demetlemiştim bankada. Burdan 100 mark yolluyordum, orda üç bin oluyordu. İki bin mark veriyordum, otuz bin lirayı buluyordu. Gelirim iyiydi. Ara sıra *Überstunde* yapıyordum. Günde iki saat geç paydos etmekten başka, cumartesileri de çalışıyordum. Makarna pişirmeyi öğrenmiştim. İçersem günde beş bira içiyor-

dum. Çekmiştim altıma az kullanılmış arabayı. Almanın elinin artığı! İki yıl kullandı mı atıyor. Götür Türkiye'ye, 22 yıl daha kullan! Ama gümrükten geçmek Sırat'ı geçmek gibi zor! Üç bine aldığın arabanın beş bin gümrüğü, on bin öbür giderleri tutuyor! Ama yazdırdın mı pasaportuna, götürüyorsun, geri getiriyorsun. Burda istersen at, istersen senden enayi birine sat! Yedi sekiz bin kilometre yol yapsa sana yeter. Dünya bir gemi, akıl yelkeni, fikir dümeni, kullan kendini, göreyim seni! Çektim altıma arabayı; ayıptır söylemesi, cebimdeki ilâm kararının yanına biraz da mark teptim! Asla söylemem başkasına, bankadan çektim! Ver elini Türkiye! Yassılın dağlar! Hem Almanya'nın, hem Türkiye'nin aslanı Koca İbrahim geliyor! Burda Abraham diyorlar, varsın desinler! Ne ayırdı var İbrahim'le Abraham'ın? Kuran'da İbrahim, İncil'de Abraham! Neyse! Vardık biz Türkiye'ye! Köyde gezdik, şehirde gezdik! Güya aklım sıra, alacağım yeni karıyı kendi gözümle göreceğim. Kendim beğenip seçeceğim. Sağlıklı, sözdinler, güzel! Hem de en baştan namuslu olmasına dikkat edeceğim! Sözümden dışarı çıkmadığı gibi, başka erkeklere başını çevirip bakmayacak! Kendi gözümle görüp beğeneceğim, kendi elimle seçeceğim. Kendi yurdumdan, duru kanımdan, güzel dinimden olacak! Fakat yok! Hayret değil mi, bir tane yok! Allah canımı alsın, ortalıkta kız yok! Kızı bırak, karı bile yok! Olanlar sözlü, nişanlı! Ulan iznin yarısı gitti! Vaktinde dönmeye yemin etmişim. Tek bir gün gecikemem. Geciktim mi sıçar ağzıma. Akrabamın firması mı? Öyle bile olsa bakmaz gözümün yaşına; atar! Firmalarda din iman yoktur. Mutlaka vaktinde dönmem gerek. Gittim Bayındırlı Bakkal Hamdi'ye. Oturdum önüne. Açtım derdimi. 'Çok zararlar, acılar çektim Hamdi emmi! Bana bir atalık yap! Gerçi aradığım mal değil, ama sen yalnızca maldan değil, insandan da anlarsın!' dedim.

Bakkal Hamdi kafasının içi deneyim dolu adamlardan biri:

"Kaçakçılık, eşkiyalık, hovardalık, biraz da imamlık yaptım. Ellenmedik yalnızca kulağımın ardı kaldı Koca İbrahim! Maldan anladığımdan daha çok insandan anlarım! Ama senin aradığını bulmak zor. Şimdi dünyada namuslu insan yok! Sözdinler karı dersen hiç yok! Tükendi soyu! Avrat kısmının yalnızca yüzde kırkı seçime bağlıdır; üst yanı bahtınadır! Sana memurların dediğini demiş olmayayım, ama bugün git, yarın gel! Kadın konusu düşünmeden olmaz! Hele araştırmadan hiç olmaz!' Ona bir daha söyledim: İznim yarı oldu. 'Anladık iznin ya-

ı oldu, ama bu iş senin Almanların makinenin o parçasını bu parçasına geçirmesi gibi şipşak olmaz! İzin ver biraz düşüneyim! Git haydi!' dedi. Sözünü dinleyip ertesi gün vardım. Sordum: Hamdi emmi düşündün mü?

'Düşündüm yeğenim! Ama senin aradığın kadın, yada kız buralarda yok! Dağ aşmamış, çay geçmemiş olacak senin aradığın! İzin ver biraz daha düşüneyim. Birkaç dostuma, arkadaşıma sorayım!'

Kargalı köyünden bu Köstebek Yapılının dedesi koyun satmaya inmiş. Satmış koyunları, Bakkal Hamdi'ye uğramış. Yaşam böyle. Alacak olan da ona uğruyor, satacak olan da!

'Sabun lâzım, sakız lâzım!'

'Başka ne lâzım?'

'Basma kesme lâzım!'

Tanıyor ya bunun dedesini, biliyor ya tâ Gölhisar'ın Kargalı köyünden olduğunu! Yıllardır müşterisi ya! 'Otur bir çayımı iç!' diyor. Ismarlıyor çayını. Bir yandan da istediklerini veriyor, parasını alıyor. Usuldan usuldan açıyor bizim konuyu: 'Böyle böyle, Almanyalı bir İbrahim Mutlu var, aslı Hacılar'dan! Çok sevdiğim, değerli bir insan! Hayırlı bir isteği var. Bir kız arıyor. Ama koşulu var: Sağlıklı, sözdinler, güzel ve namuslu olacak!'

'Kimlerden olurmuş Hacılar'dan?'

Söylüyor: 'Koca Sadıklar'dan!'

'Duymuşum, asıllı soydur! Türkmendirler bizim gibi! Ama zordur isteği. Kadın konusunu kendin daha iyi bilirsin. Madem gitmiş Almanya'ya, çalıştığı fabrikada döktürsün birini! Buralarda yoktur onun aradığı! Varsa da bulmak çok zordur! Kadın konusu hem zor, hem önemlidir! Yaşamboyu bir yastığa baş koyacağına göre, gerçekten iyi bir şey olmalı ona! İzin ver biraz düşüneyim!'

'İyi söyledin, ama bu adamın izni yarıyı aşmış!'

Evet aştı gerçekten! Öğretmen Osman Hoca'gile de söyledim, evlenip geleceğim! Gerçi ev mev tutmadım, ama mektup atacağım, yada tel çekeceğim, onlar tutacak! Neyse.

'Bu işin fazla düşünmeye dayancası yok!'

'Ama düşünmeden olmaz!'

Eski aklı erik atalar ne demiş? Arayan mevlâsını da, belâsını da bulur! O hesap biz de bulduk bu Köstebek Yapılıyı!

'Valla madem sıkıştırıyorsun, elimi vicdanıma koyup aklımdakini söyleyeyim: Ben elin kadınını, kızını bilmem. Bilsem de, şimdiki zamanda olumlu olumsuz bir şey söylemek zordur. Kendimin bir torunum var, adı Elif. Halis muhlis Türkmen! Biliyorsun bugüne kadar biz yükseklerde yaşadık. Söylemesi ayıp, aşağılara inmedik. Anası ölük bunun. Babası da yitik gibi bir şey. Burda fabrikaya girdi, sonra duyduk Nazilli yanlarına gitmiş. Gelmedi. Kız benim elimin altında büyüdü. Namuslu olduğu gibi, töreyi, görgüyü de bilir. El öper, söz tutar. Bir kız evlâdının bilmesi gerekenin üç katını bilir. Anlattığına göre İbramim Mutlu dul. Boynundan iki nikâh geçmiş. Torunumun bildiğinin yarısı kadar da kendisi öğretir, akşamda sabahta hoş tutarsa, dünyada birinci kadın olur. Sözüm atmasyon değil. Konuştuğumun ayırdındayım Hamdi Efendi! Torunum dünyada birinci gelmezse, ikinci gelir!'

'Kaç yaşında torunun?'

'On sekize girdi!'

'Kız dedin, değil mi?'

'Kızoğlan kız!'

'Dağ aşmadı, çay geçmedi değil mi?'

'Hayır aşmadı, geçmedi! Körün bönü sayılır ki, bilerek kapalı büyüttüm! Gözü kocasında açılsın!'

'Eh, bence uygun! Gerçi sözümden çıkmaz Koca İbrahim; ama bir de kendi gözüyle görsün! Çünkü alacak olan odur!' demiş.

Çağırttı beni. Eski av arkadaşım Boncuk Kadir'le Köroğlu kahvesinde haber bekliyor, çok sıkılıyordum. Ruhum göğsümden ak kuş gibi fırlayıp gidecekti. Haber gelince kalktım. Yürüyüp vardım dükkâna. Bayındırlı Hamdi emmi yalnız. 'Olmayacak olursa dedikodu olmasın!' diye dedesini savmış.

'Ey Koca İbrahim! Sana çayların, dağların ardındaki Kargalı köyünden bir kız buldum! Anası ölük. Babası Nazilli yanlarında yitik. Dedesi kendi eliyle büyütmüş. Kendi gözetimi altında yetiştirmiş. Dedi: 'Başkasını bilemem, ele kefil olamam! Ama benim öğrettiklerimin yarısı kadar da kendisi öğretirse, akşamda sabahta hoş tutarsa torunum dünyada birinci değilse ikinci gelir!' Ben de dedim ki: 'Sözümden çıkmaz, ama çağırıp kendisine anlatayım! Bir de kendi gözüyle görsün!' Uygundur dedi. Yalnız, olmayacak olursa dedikodu olmasın diye kendisi kalkıp gitti. İyice dök düşün Koca İbrahim! Senim atanı ocağını

tanırım, öpöz yeğenim sayılırsın! Koca Almanya'dan kalkıp geldin, başkasına danışmadın, bana danıştın. Gene bana danışırsan, tut şurdan bir cip. Ben adamı çağırayım. Bir de arkadaş al yanına. Örneğin mal almaya giden çelep gibi sürün varın! Yaya gidilmez. Otobüs yoktur. Kamyonla çok çeker. Sözümü dinle, en iyisi ciptir. Ciple git, kendi gözünle gör, kararını kendin ver, emmim! Alacak olan, geçinecek olan kendinsin! Benim yapabileceğim iyilik sınırlı, hem de buraya kadar. Bahtın açık olsun!'

Doğru konuştuğu için candan gönülden teşekkür ettim ona. Gidip Kadir'i buldum. Göçmen Niyazi'nin cipi tuttum. Dükkâna dönüp geldim. Hamdi Efendi bunun dedesini çağırttı. Tanıştık, çıktık yola. Yeşil cip yutuyor yokuşu düzü. Şimdi eğri oturup doğru konuşmak gerek. Ben her zaman vicdan sahibiyim. Dedesine Birem Şükrü derler bunun. Adam konuşmayı da biliyor, dinlemeyi de. Söylediklerimi anlıyor, düşündüklerini ölçüp tartıp birem birem söylüyor:

'Boy güzelliğine kaptırma kendini Koca İbrahim! Torunumu al, alma, orası ayrı; ama boy güzelliği gelir geçer. Sen asıl huy güzelliğine bak. Boy güzelliğine kırk günde doyulur. Huy güzelliğine kırk yılda doyulmaz. Boyu güzel olanı kolaycana alırsın da, kolayca boşayamazsın! Çocukların olur, kıyamazsın! Göğsü acımalı birine benziyorsun, yanlışının altında basılır kalırsın! Huy güzelliği ara ki, güzel huy karda kışta, acıda sevinçte insanı yalnız bırakmaz! Huy güzelliği özleştikçe özleşir, güzelleştikçe güzelleşir! Bunun hem gençliği, hem kocalığı var. Kocalıkta boy güzelliği on para etmez. Ne demek istediğimi anlıyor musun? Koca Sadıklar'ı duymuşluğum çoktur; selâm verilecek, selâm alınacak ocaktandırlar. Türkmen'de öyle ocaklar kalmadı şimdi..'

İki çay geçtik, üç dağ aştık.

Uzun süre sustu Birem Şükrü.

'Gerçi silah, at, avrat koçyiğidin bahtınadır! Bahtın açık değilse, ne desem boş Koca İbrahim!'

Ben Avrupa'yı, Almanya'yı, o çok övdükleri Hollanda'yı, hattâ İsviçre'yi, Basel'den aşağı Zürih, St. Gallen, Apenzeller'i gezdim. Hemşeriler ve araba sürme hevesim dolayısiyle epey yer gördüm. Yalanım yok, Birem Şükrü gibi insan görmedim, tanımadım! Gökteki yıldızdan, ayın durumundan, insan türleri içinde gencin, kocanın, öveyin özün huyundan, suyundan, soyundan, her şeyinden biliyor! Hem de

doğru bir söz konuştuğunda şişinecek yerde, sesini alçaltıyor, boynunu eğiyor, kendi kendini eziyor ki, işte buna hayran oldum! Büyüklük adamın dilinde değil, gönlünde gizli!

Üçüncü çayı geçmeden kararımı verdim: Bu adamın elini öpeceğim, körse, topalsa da torununu alacağım. O kız bunun insanlığının yarısını almış olsa, benim için iyidir. Dediği gibi biraz da benden öğrenir, çok iyi olur.

Soluma baktım, av arkadaşım Kadir oturuyor. Düşündüm: 'Birazdan Kargalı'ya varınca kızı görür, karın almazlığından ters bir lâf eder, olur olmaz diyerek, Şükrü emminin huzurunda gereksiz tartışmaya dalarız, ayıp olur; iyisi mi şimdiden kararın yarısını vereyim!' dedim. Yeminlerim ünlü ya! Cipin içinde giderken kendi kendime yemin ettim: 'Bu Türkmen'in torununu alacağım! Boncuk Kadir değil, üstüme cihan gelse kararımdan caymayacağım!' O anda inandım, bu işin sonu iyi olacak. Madem ki silâh, at, avrat koçyiğidin bahtına, Türkmen kızını alacağım! Hemen cipe atıp şehre indireceğim, bir an önce düğün ve nikâh işlemine başlayacağım! Bunları Şükrü emmiyle konuşmam gerekir. Bakarsın Kargalı'ya varınca fırsat olmaz. En iyisi yolda bir çalının dibine çekeyim. Yada şurda bir kayanın yamacına çökelim. Ayıp değil ya, açık açık konuşalım.

Biz bir çeşme başına vardık. Dereboyu güzel, yeşil çınarlar! Ötelerde göküş gözlü keçiler. Yükseklerden on üçerli turna katarları geçiyor. Bayırlarda karı kız, hem de tek tük erkekler çift sürüyor.

'Şükrü emmi, izin verirsen, şurda biraz duralım. Birer su dökelim!' dedim.

Boncuk Kadir'i de çektim: 'Böyle böyle, ben Şükrü emmiyle iki söz konuşacağım, izin ver!'

'Hayhay!' dedi.

Girdim emminin koltuğuna. Çektim bir çalının ardına. Dedim, 'Böyle böyle! Bu iş hayırlısıyla olacak olursa borcumuz nedir Şükrü emmi?'

Bu hatalı sözün ağzımdan nasıl çıktığının ayırdında değilim. Zavallı adam, kendi ağzından çıkmış gibi kızardı, hem de eğdi başını: 'Biz şimdi mal alıp satmıyoruz Koca İbrahim! Türkmen'de başlık yoktur. Ama sormakta haklısın. Ata dede hakkı vardır. Türkmenlikte hak yenmez. Kendin uygun bir şey atar geçersin. Para nedir? Para elinin kiri.

Hele bir varalım, kızı gör. Gönlün severse, evlât benim değil, senin! Tut elinden, getir şehre. Kıydır nikâhını, yaşa başa kadar! Bir yastıkta kocayın hayırlısıyla!

'Biz de hesabımızı bilsek iyi olmaz mı Şükrü emmi? Biraz hatalı konuştuysam hoşgör. Elbet mal alıp satmıyoruz. Ama elinden tutup götürmek şimdi nerde var? Sen benim atam yerindesin. Bilmeyene yol göstermek de büyüğe düşer. Niçin gidip ele danışayım? Açık açık sana danışıyorum. Haşa huzurdan asla pazarlık yapıyor değilim!' dedim.

'Anladım aslanım İbrahim! Eğer görünce gönlün severse, dediğim gibi, gönlünden kopanı ver, al götür. Ben diyorum yedi bin ver, sen darıl sekiz bin at! Dediğim gibi, para elinin kiri!

'Olur yedi bin vereyim. Yedi binlik de boynuna, bileğine, kulağına takayım. Daha bunun basması kesmesi var. Almanyalıyız ama ne olsa bir işçi parçasıyız Şükrü emmi! İnsaf dinin yarısı!'

'Tabii!' dedi.

Ah, gurbetçiliğin gözü kör olsun! Hem de kadersizliğin! Ondan sonrasını bir solukta aldık yolun. Geçtiğimiz dereler yedi, dağlar sekiz oldu. Sonra bu serseriyi görüp, terbiyelidir, usludur diye beğenip almaya karar verdikten sonra dedesi bin daha istedi.

'Olur hayhay! Madem uslu, bin daha vereyim!' dedim.

Hemen o gün şehre döndük biz. Dar ivedi nikâh işlemini tamamlayıp bizim Hacılar'a geldik. Hidayet dayımgile konuk indirdim bunları. Düğünü hemen başlattım. Üç gün davul zurna çaldırdım. Sonra şehre gittim, pasaportuma bunu yazdırdım. Daha düğünün başladığı gün Osman Hoca'ya bir mektup attım. Bir telgraf çektim:

'Evlendim stop. Ev bulun stop. Mektup yolda stop. Çok selâmlar stop.'

Mektup üç günde İstanbul'a inse, iki günde Duisburg'a yetişir diye hesaplıyorum. Altı günde yetişsin. Sekiz gün var daha. Biz de vardık varıyoruz, on bir gün. On ikinci gün işbaşı yaparım inşaallah! Çektim telgrafı, attım mektubu. Her şeyi toparlayıp geldim buraya ki, Osman Hocagil mektubu almamış! Telgraf ortalarda yok. Ev ise tutulmamış.

Bu bizimki usluydu ya, meğer usturası içindeymiş! Köstebek boyunun huylarını haftasında gösterdi. Aaaa! Ne desem çemkiriyor. karşımda 'Sen!' diyor. Aaaa! İnsanın kıçı yere yakın olanına kulak asılma-

yacağını çok sonra öğrendim. Ama iş işten geçmiş sayılmaz. Nasıl olsa bu kez de kız doğuracak. Doğursun göreyim! Soyumu sürdürecek oğlanı doğurmadıktan sonra niçin tutayım böyle serseri karıyı? Buldanlı Bahri akılsızı bana ağız yapıyor: İkincisi de kız olmuş da, öyle şeker, böyle şekermiş de! Oğlandan hiçbir ayırdı yokmuş da! Serseri bana solcu akıllar sokuşturuyor! Ama neyse.

Tam 'Neyse' dedi, hemşire mi, yoksa Almanların dediği gibi 'yardımcı' mı, gök turna bir kız, 'Frau Mutlu' diye seslendi. '*Bitte schön* Frau Mutlu!'

Elif toparlandı. Tam o zaman yeniden geldi sancısı. Ama inleyip kıvranmadı. O da içinden kocasına atıp tutuyor: "Serseri; kız doğurursam sıçacakmış ağzıma!" Hemşireyle birlikte sancı da gelince çok korktu. Kimi kimsesi, tanıdığı yok. "Tam zamanın senin, haydi yat bakalım!" derlerse ne yapar? Korku aldı içini. Düşüncesi kıvrıştı. İçine dikenli korkular doldu: "Ah, daha var senin doğumuna, deseler de, dönüp gitsem! Sonra da evde doğursam! Oma Gerda iner. Ziynet var. Ne olsa biliştir bunlar. Dudu yenge de gelir. Akraban, anan, ablan değil, ama ne olsa öz hemşerin; çıkar gelir! Bakar kayırır. Bin yılın başında bir koca sözü tutmak varken, nerden çıkardım, kimlerin aklına uydum da hastanede doğurmayı istedim? Ah akılsız Türkmen kızı aah!"

Üstü naylon kaplı bir masa duruyor içerde. Koltuk gibi tutacak yerleri var. Bir ucu yere eğilmiş. Baş yanı havaya kaldırılmış. Gök turnaya benzeyen hemşire mi, yardımcı mı, elinden tutup götürdü, üstüne oturttu. Yan yana böyle odalar var. Doğum odaları mı acaba? Ayakkabılarını çıkardı. Hemşire mi, yardımcı mı, "Giy!" dedi. Ama anlatamadı; alıp kendisi giydirecek oldu, onu da yapamadı. Bir iki kez söyledi, sonunda gösterdi: "Ayakkabılarını giy lütfen Frau Mutlu!"

İki yana bakındı. Kocası yanında yok. "Çağırın gelsin!" demeyi geçirdi aklından. Ama nasıl diyecek? Buldanlı Bahri, "Çevirmen çağırırlar!" dedi. Hani Türk doktor? Sorabilse belki bulurlar. Almanların içinde Oma Gerda gibi insanlıklılar demek!

Gök turnaya benzeyen hemşire Elif'i doğrulttu. Ayakkabılarını ayağının yanına getirdi; Almanca bir daha "Giy!" dedi. "Lütfen giy!"

Giydi Elif. Demek kalkıp başka yere gidecek. Ama hemen o sırada yatmasını işaret etti. Ayakkabılarını çıkarıp yattı.

"Lütfen Frau Mutlu!"

Pabuçlarını giydirip yeniden oturttu. Yeniden "Lütfen!" dedi.

Hemşire eğerken, doğrulturken birtakım kokular duydu. Gitti, lâvabonun önündeki *Luftspray*'i aldı, bastı mandalına. Tıss tıss sıkarak odanın havasını doldurdu. Elif anladı: "(Sen benim kokularıma kurban ol, gök şeytan)!" dedi. Sancısını o an unuttu. Sevmedi bunu. Başka biri girip geldi, Herr Gürcan'ın vizitten çıktığını haber verdi. Çok geçmedi, bir eli ak gömleğinin cebinde, ortadan aşağı boylu, sarı bıyık, mavi göz, Türkçe konuşmasa Türk olduğu anlaşılmayacak biri geldi. Yorgun, ama hafif gülüyor. Sıcak bir sesle, azarlamadan sordu: "Sen nerelisin bakalım?"

Birden o güvensiz hava gitti. Hemşireler bu kısa boylu adamdan korkuyor. Belki doktor yardımcısı, belki çevirmen. Ama Alman hemşirelerin korktuğu adam, demek önemli.

"Ben Kargalı'danım ağabey!"

Şefik Gürcan, "Nerenin bu Kargalı?" diyecekti vazgeçti. "Gelmeye başladı mı sancılar?"

Başını öne arkaya salladı: "Hıı, iki gün oluyor!"

"İyi ama daha önce bize niçin gelmedin? Denetimlerini niçin yaptırmadın? Analık Cüzdanı'n bile yokmuş daha! Hep böyle yapıyorsunuz bizimkiler!" Yanıt vermeye bırakmadı Elif'i. Hemşirelere buyurdu: "Çıkarın üstündekileri! Ama dikkat edin, hiç incitmeyin!"

Evet, belli belirsiz yukardan buyuruyor. Doktordu kesin. Şaşırdı Elif.

Doktor Gürcan onun önce yüreğini dinledi, nabzını saydı. Doğum öncesi bütün kadınlarda yaptıklarını yapmaya zaman yok. Başını salladı hafif: "Eee, bayâ yaklaşmış senin doğumun!"

"Pekey efendim.."

"Yatacaksın hemen! Kocan burda mı?"

"Dışardaydı; gitmediyse burdadır!"

"Söyleyin Herr Mutlu gelsin!"

Koştu gök turna. Doktor Gürcan kendi de çıktı aralığa. Öteki hemşire Elif'i aldı. Kat Sekreterliği'ne götürecek.

"Eşiniz yatacak Bay Mutlu! Size verilen o kâğıdı sigortadan yaptırıp getirin ivedi. Doğum bu gece, yada yarın gündüz.."

Elinde olmadan, "Pekey efendim!" demiş bulundu. Ama tam anlamadı doktor mu bu kısa boylu, sarı bıyık adam. Türk mü, yoksa gü-

zel Türkçe öğrenmiş bir Alman mı? Doktor değil de doktorluk okulunda öğrenci mi? Hastaneye staja mı geldi? Doğumlara niçin sokuyorlar böyle serserileri? Şaşkın, "Pekey efendim!" dedi. Durakladığını belli etmekten çekindi. "Daha bunun doğumuna, benim hesapça iki hafta var!" diyecekti. Sözünü toplayıp söylemesine kalmadan Doktor Gürcan yürüdü. Hemşire mi, yardımcı mı, o da Elif'i götürüyor.

Dönüp baktı kocasına. Bir şey dese iyi olur, ama ne diyecek? Acayip çağrışımlar içindeydi.

"Geldik Osman Hoça'gilin evine. Kaç yıl oldu bak, hiç aklımdan çıkmaz! Beni bir haftalık gelin iken dövdü!"

Ne diyecek? "İşte kaderim, kısmetim! Gel Almanya'ya, geldim! Yat yatağa, yattım! Gebe kal, kaldım! Elindeyse kalma! Bir kez sordu mu? Osman Hoca'gilin evde güya ondan önce yatağa girmişim! Asla! Türkmen öyle bok yemez! Ama kendisi Osman Hoca'yla seks filmine gitmiş! Sonra öyle anlattı. Yarı geceye kadar bekledik. Yurtta olsa horoz öter. Çok bekledik. Güya Osman Hoca çekip götürmüş. Uykumuz geldi Dudu yengeyle. Hem de kadın sabah işe gidecek. Sordu bana, yatalım mı? Yanıt verdim, yatalım. Ev sahibi önerince yatmayalım denir mi? Ben o kadar görgüsüz müyüm? Uyur uykumdan dürte dürte uyandırdı. Kaldırıp dikeltti ortaya. Kıstırdı köşeye. Koluma, koltuğuma bastı yumruğu. Bastı, hem de elin evinde! Vurma dedikçe vurdu. Sen ne oluyorsun, yoksa delirdin mi? dedikçe vurdu. Gözlerimden zehir gibi yaşlar indi. Neymiş; görgülü karı kocasından önce yatağa girmezmiş! Hay senin yatağın bata! Kocasından önce başını yastığa koymazmış! Hay senin yastığın bata! Güya bana öğretiyormuş. Akılsız, onu az çok biz de biliriz. Evet kocasın, haklısın! Ama haksızsın! Madem yatağa karından önce girmek istiyorsun, evine vaktinde gelirsin! Evin değil ya, evin sayılır. Karın orda çünkü! Yatağım dediğin, yoluna altı günlük gelini dövdüğün yatağın orda!"

Hiçbir şey demeden hemşirenin ardından gidiyor. Gene de başını çevirip geri baktı. Koca İbrahim de başını almış gidiyor. Odaların önündeki uzun boşluğun öte ucuna varmış.

10
GÜNÜNDEN ÖNCE YAZILMIŞ MEKTUP

Sayın Saygıdeğer Osman Hocam!

Öz kardeşimden ileri, sevip saydığım yüksek huzura!

Ekmek teknemiz dumanlı Duisburg'tan ayrılıp temiz havalı yurdumuza geleli, epey bir süre işlerim yürümedi. Sonra bizleri yaratan Cenaballahın, hem de eşin dostun yardımıyla, çok şükür her iş yoluna girdi. İnşaallah ikinci vatanımız Duisburg'a gelince hepsini ayrıntılı anlatırım. Dostların yardımı olmasa, bu kısmetsiz kardeşiniz Koca İbrahim, az daha eli boş dönecekti. Orda burda birçok kez dediğim gibi, Mutlu soyadım bana uymuyor! Atıp Mutsuz alsam iyi olacak!

Sayın Saygıdeğer Kardeşim Osman Efendi!

Şehrimizdeki Bayındırlı Bakkal Hamdi'nin bu kadar has bir adam olduğunu bilmezdim! Hattâ Düver köyünün imamı Hurşit Hafız'ın büyük kızı Mevlüde'yi, kocası Hüseyin Onbaşı'dan para gücüyle ayırıp nikâhsız, kayıtsız, kendine odalık yaparak üç yıl kullanıp sonra Gebremli Nurettin'e parayla satmasını dinimize ve aynı zamanda insanlık ölçülerimize aykırı bulduğum için kendisini kötü adam olarak biliyordum. Bütün kusur ve günahlarına tövbe edip Mekkeyi Mükerreme'de Hazreti Peygamberin gömütüne yüz sürüp gelmiş bir adam olmasını da doğrusu yeter görmüyordum. Bu kez baktım saçı sakalı salıvermiş. Ata dede denilecek bir adam olmuş! Gerçekten yoldan çıkmak ayıp değil, yola girmemek ayıpmış! Tam bir hafta yerde mi, gökte mi gezdiğimi bilmeden, kendi kendime yaptığım araştırmalar sonuç vermeyince, talihsiz kardeşiniz Koca İbrahim, Bakkal Hamdi Efendiye başvurmak zorunda kaldım. Dediğim gibi, adamın hası imiş! Beni can kulağıyla dinledikten sonra önüme düştü, yol gösterdi, atalığını esirgemedi. Onun gösterdiği ışık ile Kargalı köyünde Birem Şükrü'nun torunu Elif'i hayırlısıyla yerinde görüp beğenip kendime eş olarak seçtim ve tutup gittiğim cip ile il merkezine getirdim. Kendi arabamı köy yollarına sürmedim; bilirsiniz, altı vurursa mahvolur! Kargalı yolculuğumuzu bir güne sığdırıp hemen nikâh ve düğün işlemine başladım. Ata-

lık dedelik hakkı olarak Birem Şükrü'ye verdiğim paranın tutarı sekiz bir lira. Tabii altın akça, giyim giysi, sonra ne olsa kız aldığım için üç gün de düğün yapıp dedesinin ve kendisinin hatırını hoş ettim. Bu nedenle de biraz giderlerim oldu. Yollar elverişli olduğu için il merkezine kendi arabamla bir daha gidip pasaport işlemi yaptıracağım. İş Bulma Kurumu'ndaki Hasan Efendi, sizin selâmlarınız sayesinde kesin söz verdi, yeterince yardımcı olacak. Ben de kendisine yetki verdim: "Asla paranın gittiğine bakma, işin bittiğine bak, çünkü bir gün bile gecikemem, firmam Allahsız!" dedim. Bilirsiniz, almayı bilmem ama vermeyi gayet iyi bilirim, hem de hoşuma gider. Aynı şeyleri nikâh yıldırım olsun diye değerli Savunman Yavuz Beye de söyledim. Gerçi dumanlı Duisburg'un Meiderich-Bruckhausen semtinde yüksek fırınlar karşısında kazandığımı böyle saçıp savurmayı istemezdim. Artık bundan sonra böyle giderlerimiz olmayacağına göre, sayende almış olduğum krediden başka herhalde Düdenli Ramazan hemşerimizin kredisini de alabilmem için gerekli kâğıtları doldurmada ve Ramazan'ın gönlünü etmede yardımcı olmanı dilerim.

Son Derece Hörmetli Osman Hocam!

Bu satırlarımı Burdur'da kalmakta olduğum avcılık arkadaşım Boncuk Kadir'in evinde, kaçıp giden uykumu beklerken yazıyorum. Hayırlısıyla yarın postaya vereceğim. Benim hesapça altı gün sonra ellinizden öpecek. Kendim ise önümdeki işleri, kalan süre içinde toparlayıp hayırlısıyla yola çıkacağım. Tabii en iyisi uçakla gelmek. Fakat buraya motorize gelmiş olduğumdan, gene motorize döneceğim. Gelininiz Elif Mutlu, girecek ayın 7'sinde çarşamba günü elinizden öpecek. Kısmet olursa bir gün dinlenme yapıp gönül huzuruyla, kutsal cuma günü firmamda işbaşı yapacağımı umuyorum. Senden ve saygıdeğer Dudu hanım yengemden biricik ricam, bize uygun, iki odalı, aşevli firma evlerinden birini bize ayarlamanızdır. Bu olmaz ise, aylık kirası 200 markı aşmayacak bir ev kiralamanızdır. Kendim bu işleri yapıp gelmeyi arzu etmiştim. Ama biliyorsunuz şansım yaver gitmedi.

Şehrimizde elektrikler erken söndüğü için satırlarımı lâmba ışığında yazıyorum. Bu kavatın gazı da bende allerjik yapıyor.

Saygıdeğer ve Sayın Hocam!

Kendimle ilgili haberler bu kadar olup biraz da ortalıktan yazmam gerekirse, çok karışık olan yurt durumlarımızın bilmem ki hangisini ele alayım? Kuzören köyü öğretmeni Kasım Efendi'nin Ankara Tıp üçte okuyan oğlu Sinan'ı solcu diye vurmuşlar. Buna karşılık il merkezinden giden Milliyetçi gruplar otuz genci kendi yollarına üye yazmayı başarmışlardır. Bu gençler Şehit Mehmet anıtı dibinde yurtta bir tek komünist bırakmayasıya savaşmaya ant içti. Gösterilerini bizzat gözümle izledim. Her birinin belinde tabancalar, tıpkı Almanya'da fabrikatör çocuklarının altında olduğu gibi kocaman motosikletler, korkusuz olarak gösteri yaptılar. Valinin filân gözü önünde resmen çıkarıp üçer kez havaya ateş ettiler. İstanbul'da ise bir büyük doçent hocası daha vuruldu. Kısacası bu noktalar son derece karışık.

Öte yandan pahalılık artmış durumdadır. Millet Almanya'ya gelmek için sıraya girmiş, düşün yani, benden bile medet uman umana! Oysam ben kaç paralık adamım? Elimdeki üç kuruş biriktirim olmasa, selâm veren, alan çıkmayacağı gibi, gayet iyi biliyorum, hoşgeldin diyen de bulunmaz. Bu arada beni gene karamsar bulabilirsiniz. Fakat bunda haksız değilim. Hiç şu olacak iş mi; benim Almanya'da domuz eti yediğimi çıkarmışlar! Sanırım boşadığım Meryem kancığının sülâlesi çıkardı. Ben de kendilerine, "Adam olun siz de yeyin!" diye haber yolladım. "Benim sizin gibi açlıktan soluğum kokmuyor, siz kendinize bakın!" dedim. Bu arada Almanya'da domuz etini gerçekten yiyen arkadaşlar bulunduğunu kimseye söylemedim. Buldanlı Bahri'nin, Trabzonlu Mahir Çelik tayfasına karışan Can Ali'nin, Düdenli Ramazan'ın adlarını çıtlatmadım. Ne olsa hemşeri ve arkadaş olduklarından başka, ara sıra işimiz düşüyor, ilerde gene düşebilir, değil mi?

Saygıdeğer Hocam!

Benim avcılık arkadaşı Boncuk Kadir ile Bayındırlı Bakkal Hamdi Efendi'nin size olan selâmlarını unutmadan yazıyorum. Ayrıca burda çok insan kulağınızı çınlatıyor. Öğretmen Kasım Efendi'yi bir kez görmüştüm. O da omzuma selâmlarını yükledi. "Fırsat olsa, ben de gelsem!" diye bir de sözü oldu hattâ! Ama nasıl gelecek? Yirmi iki yaşında aslan gibi oğlunu vurup yatırdılar! Kendi de yıkıldı. İki yıl sonra yürek durmasından gider sanırım.

Baki selâm. Hüdaya emanet olmanızı bizi yaratmış olan Ulu Tanrıdan dileyerek siz saygıdeğer Hocam başta olmak üzere, Dudu hanım yengeme, yeğenlerim Cemal ile Bülent'e ayrı ayrı selâm, saygı ve sevgilerimi sunarım. Kalemim yoruldu. Ricalarımın kabulünü diler, yaşça benden küçük, ama başça çok ileri ve büyük olduğunuz için, bilim bilgi sahibi ellerinizden öperim.

Bahtı kara kardeşiniz İbrahim Mutlu tarafından.

Not: Yeni eşim Elif'in kökten asıllı Türkmen kızı olmasına ayrıca memnunum. Siz de memnun olasınız diye hürmetle satırlarıma ekliyorum. SON.

11
DERNEK İŞLERİ

Eli boşlardan, her sakıncayı göze alıp hasta yazılmışlardan on kişi kâğıt, domino, tavla oynuyor. Güneş görmeyen odanın içi, üç yıldır havalandırılmamış gibi kokuyor. Dışardan insanı delirtecek çılgın gürültüler geliyor. Gürültüler dinmiyor.

Öğretmen Osman Aydemir, Hochfeld'teki İşçi Derneği'nde Buldanlı Bahri'yi bekliyor. Telefon edip eşi Dudu'ya, "Dernekte beni beklesin, kendisinden önemli ricamız var!" diye haber bırakmış.

"Önemli ricaları ne olabilir?"

Bahri, Trabzonlu Mahir Çelik'le çıkıp geldiğinde saat 14.00'ü geçiyordu. Daha da geç kalabilirdi. Yönetim Kurulu'nun tek kadın üyesi Sabahat Doğan-Mönsch rasladı otomobiliyle. Düsseldorf'taki parti toplantısından geliyordu. "Atlayın sizi derneğin kapısına kadar götüreyim!" dedi. "Ama içeri girmem! Oğlumu okuldan almam gerek!" Değilse hâlâ tramvay duraklarında pinekliyor olurlardı.

Üçer beşer artıyor gelenler. Yeni oyunlar kuruluyor. Bir köşede gazeteler, dergiler var, ama onlara pek bakan yok.

Bahri atılıp elini sıktı.

O bıraktı, Mahir Çelik sokuldu:

"Sayın Osman Hocam! Zatını hangi yeller attı? Uğramadın bizim derneğe! Değerli görüşlerinden, hem de yardımlarından yoksun kaldık. Bildiğin gibi, işte greve gidiyoruz. Patronlar bizi zorluyor! Gelen gün dayanışma günü. Alman sendikası içinde Türkiye işçi sınıfının varlığını kanıtlama zorundayız. Bunun için üstün çaba harcamak gerekiyor.."

Mahir Çelik, Moers'te kömür ocağında çalışıyor. Yirmi sekiz yaşında gelmişti. On sekiz yıldır Rur Havzası'nda girip çıkmadığı ocak kalmadı. Ren'in altından, bin metre derinlerde, durmadan o yana, bu yana gelip geçerek, yer altını kalbura koyup eledi. Trabzon'dan epey içerdeki dağ köyünde kalmış eşini getiremediği gibi, dört kızını sekize çıkardı, bu arada kendini "bütünüyle dâvaya" verdi. Sosyalizmi öcü bi-

len, ağzından şükür eksilmeyen, eli tesbihli, sesi sedası elverişli, iyi bir hoca'ydı. Kendi köyünden içerlerde, Başkonak köyünün imamıydı. Ama imamlık tıpkı muhtarlık ve bekçilik gibi ev başına birer şinik hak'a idi. O da karın doyurmuyordu. Köylüde yoktu ki muhtarına, bekçisine, imamına versin! Gizlice, "Müftülük çağırdı, kursa gidiyorum!" diye ine çıka, Almanya'nın sırasına yazıldı. Karıyı kocasından ayırıp zarplı mıknatıs gibi kendine çeken Almanya, onun gibi bir imamı, köyünden ayıramaz mı? Sırası gelince kalan hak'larını yarı toplayıp, yarı oralı Mevlüt arkadaşına bırakıp "Ver elini Almanya!" dedi. Tren Yugoslavya'da bekledi, Avusturya'da bekledi; altı gün sürdü yolculuk.

Münih'te iki gün kaldıktan sonra doğruca Essen'e geçti. İmamlığını sorup araştıran, dikkate alan çıkmadı. Hükümet daha "Almanya'daki işçilerin dinsel gereksinme"lerini görmüyordu. Henüz resmi olarak görevlendirilmiş imamlar yoktu. Kendi düşüncesine göre Essen şehrinde hem işçilik yapacak, hem öne geçip hiç olmazsa cuma namazları kıldıracaktı. Böylece biraz para yapacak, toplum içinde kendine saygın bir yer edinecekti. Olmadı, pek çok hesap gibi bu da çarşıya uymadı. Alınyazısı onu Amasyalı Doktor Salim Kiraz'la buluşturdu. Salim Kiraz yurtta İşçi Partisi'nin önde gelen adamlarındandı. Taşova ilçesinden Naci Eren 1967 seçimlerinde Parti'den aday olup alanlarda ve radyoda yaptığı konuşmalarla yurt ölçüsünde üne erdi. Adı ilerici imam'a çıktı. Salim Kiraz onu örnek göstererek Mahir Çelik'i ele aldı. Naci Eren nasıl geri düşüncelerden kurtulup barut gibi bir din adamı oldu? Mahir Çelik'in de kavrayışı iyi; neden olmasın? Doktor Kiraz kömür işçilerinden yirmi kişilik bir gruba temel eğitim veriyor. Grubuna Mahir Hoca'yı da kattı. Bunu yaparken önceki öğrencilerinin mırın kırın etmesine aldırmadı.

Mahir Hoca, kimi zaman alçak, kimi zaman yüksek sesle, "Tövbe estağfurullah!" çekerek, üç ay içinde kabuğunu kırdı. Doktor Kiraz'ın derslerine bir tek gün, bir tek saat devamsızlık etmedi. Böylece "iyi düşünülmeden, eleştirilmeden edinilmiş bilgiler"ini ve yılların kökleştirdiği "kadim inançlar"ını bıraktı.

Din bilgilerinin söz yanını az çok iyi bildiği için, tutucu arkadaşlarıyla giriştiği tartışmalarda üstün geliyordu. Kendini yılların "boş

inanç"larına kaptırmış olanları, onları fazla sıkıştırmadan "dâva"ya kazanıyordu. Bu arada karşıtlarının oluşturduğu "gerici tuzaklar" büyüyordu. Yurtta sömürüye, faşizme, emperyalizme karşı çıkan herkese komünist diyen, bir tek komünist kalmayasıya kendini savaşa adayan "milliyetçi akım" kısa sürede Almanya'ya taşındı. Milliyetçi akım, yerli Alman milliyetçilerinden destek buldu. Önce din alanında, sonra politik olarak kısa sürede güçlenmeyi başardı. Camiler, mescitler, Kuran kursları açarak, din derneklerinden başka, yurttakilere parelel milliyetçi politika dernekleri kurarak tabanını genişletti. Yıllar önce, Müslüman olup Ahmet, Mehmet, Abdullah gibi adlar almış Almanların da desteğiyle, "milliyetçi bilinç sahibi" din adamları, Mahir Çelik'i kuşatmakta gecikmedi. Günde olmazsa günaşırı, kaldığı *Heim*'e geliyorlar. Tartışmalarda herkes yola gelirken bunlar gelmiyor. Üstelik gözdağı veriyorlar. Bir köşeye çekip dövmeyi, yıldırmayı deniyor, ama başaramıyorlar. Çünkü Mahir Hoca'nın kafası gibi bileği de "güçlü"ydü. Yurttaki yakınlarını etkileyip onları eşinin, çocuklarının üstüne salmayı başardılar. Karısından içi ağı dolu mektuplar geliyor. Büyük kızlarını nişanlamıştı. "Hak yolundan çıkıp komünist olan bir babanın kızı alınmaz!" diyerek nişanı bozdular. Demek Trabzon'da "ilerici imam" olmak Amasya'daki kadar kolay değildi. Böyle düşündü, ama yılmadı.

"Onların ben sülâlesini ne bileyim ne yaparım! Onlar bana diş batıramaz! Elimi öpen alsın kızımı!" diye yazdı karısına.

İzne gidişlerinde beline tabanca asıp bıçak soktu: "İşte ben burdayım! Gelin ne yapacaksanız yapın! Gene konuşuyorum! Aksini kanıtlayacak buyursun tartışalım, *bitte schön!*" diyor.

Kolay mı onun karşısında "aksini" kanıtlamak? Kolay mı Mahir Hoca'nın yanlışını bulup çıkarmak? Çevre köylerin Bilhan hocaları bile yalnızca üç sözcük konuşabiliyor. Ondan sonra dut yemiş bülbül gibi susuyorlar. Ancak o kalkıp gidince, "Olanları kendi gözlerinle görüp, kendi kulaklarınla duyup durursun değil mi Cenaballah? Yoldan çıkanları kendin yola sok! Senin bilgin, hem de gücün, herkeslerin bilgisinden, gücünden üstündür!" diye dua ediyorlardı. Mahir Hoca, başta karısının, kızlarının, yakın akrabalarından beş on kişinin dayançlarını güçlendiriyor; bu arada belce de az çok güçlü olduğu ve kılıflı kaputlu çalışmayı sevmediği için, karısının karnına bir kız daha katıp dö-

nüyor. Çevre koşulları yakınlarını yeniden namaza, aptese ve "Şükür Allah!" demeye döndürse de o hoşnut! Yıllar sonra da olsa "doğru yol"u bulmuş, kendini "bir ulu sevda"ya adamıştı. Aylar önce başlayan toplu sözleşme görüşmelerinin çıkmaza girmesi işte önlerine büyük bir fırsat dikiyor: "Grev işçi sınıfının okuludur!" Gelen fırsatı kaçırmak olmaz. Sarışın Alman sendikasını iyi sıkıştırmak gerekir. Mektuplarla, çok imzalı ad listeleriyle, bölgesel ve genel yönetim kurullarını, genel başkanı, genel sekreteri sıkıştırmak gerekir. Kim yazacak, Almancaya çevirecek, temize çekecek bu mektupları?

Buldanlı Bahri: "Hemşerimiz Osman Aydemir!" dedi. "Çevirileri en iyi o yapabilir! Onu çalıştırmanın yolu, derneğe çağırıp tatlı sert sıkıştırmaktır!" diye bilgilendirdi arkadaşlarını.

"Gerçi biz gelecektik zatının ayağına! Ama Sayın ve Değerli Hocam, olgun insanlar kusura bakmaz, zatını buraya kadar yorduk. Dileğimiz kısaca şudur. Gerçi birtakım sayın öğretmenlerimiz gibi gericilere destek olmuyorsunuz, ama çok ortadan gidiyorsunuz. Bizim size akıl vermek haddimize düşmez. Zararı yok, gene ortada durun, ama birkaç mektup var, Türkçesi düzeltilecek ve Almancaya çevrilecek. Bahri arkadaşımız eksik olmasın, herkeslerden önce sizi anımsadı. Çok sıkıştık Sayın Hocam! Grev koşulları doğdu. Alman sendikası ikircikli görünürse, işveren biraz daha dayatır. O zaman koşullar dağılır, fırsatlar kaçar. Zatın az çok GEW içinde örgütlü bir öğretmensin. Alman sendikalarının ne kadar uzlaşmacı olduğunu bizden iyi bilirsin. Al birini vur ötekine! Bunu hepimiz biliyoruz. Yönetim Kurulumuz üç türlü mektup kaleme aldı. Ama Almanlar Türkçe bilmiyor. Sen bunları önce düzelt, sonra Almancaya çevir, hem de daktilo makinesiyle yazıver. Başkanımız Edip Toksöz de birazdan gelir. Belli ya, oraya buraya uğrayacak, biraz gecikecek. Yarın sabaha kadar bunları zatından istiyoruz Sayın Hocam!"

Dernekte 18.30'a kadar Başkan Edip Toksöz'ü beklediler. Mektuplar ondaydı. Bu arada Bochum'dan, Gelsenkirchen'den, Essen'den gelecek arkadaşlarla görüşmeler sürdürülecek. Eli boşlar tak tuk tavla, domino, altmışaltı, pişti, kızmabirader oynamayı sürdürüyor.

Başkan Edip Toksöz geldi. Yalnızca el sıkacak kadar vakti var. Çantasından taslakları çıkardı. Yönetim odasının çekmecesindeki boş

kâğıtları da aldı. Mektup taslaklarını ayırıp Osman Aydemir'e verdi: "Sana akıl öğretecek değiliz Hocam. Alman sendikasını sıkıştırmak için mektupları biraz daha sertelt! Türkçe ve Almancalarının temize çekilmişlerini yarın alalım. Aydınların ve özellikle değerli öğretmenlerin desteği olmadan işçi sınıfı tarihsel görevini başaramaz, değil mi Hocam?"

Edip Toksöz'ün söylediklerini bir kez de Mahir Çelik söylüyor, güçlendiriyor. Osman Aydemir, "Anlıyorum!" diye başını sallıyor.

Arada Buldanlı Bahri de görevini yapıyor:

"Hemşerim diye söylemiyorum! Şu Duisburg'ta bu işi yapacak tek insan var, o da Osman Hocam! Kendisi az çok yurtta da örgütçüydü. Ben de, eşim Bethesda Hastanesi'nde doğum yaptı biliyorsunuz, izniniz olursa, oraya gideceğim. Hocam bizi asla kırmaz!"

Durumu kavradı Osman Aydemir:

"Çocuklar!" dedi. Yılların alışkanlığıyla ağzından çıkan bu sözü beğenmedi. Ama çıkmıştı, geri almadı. "Ben yalnızca angut gibi kafayı havaya dikip akılsız savaşım vermeyi sevmem!"

Durumu kavradığına göre neden alttan alıp basılsın? Üstten alıp biraz ders vermeli, hattâ kulaklarını çekmeli, öğretmenler içinde işçilerden daha önce bu yola baş koymuş nicelerinin var olduğunu kanıtlamalı. "Biz yurtta ve hattâ burda, yıllar yılı sizin bugünlerinizi bekledik! Sizin tarihin tekerinin döndüğü yönde vereceğiniz savaşımı desteklemek bizim öğretmenliğimizin ana ereğidir. Pardon, görevidir diyecektim. Üstelik beni kendinizden ayrı görüyorsanız, açık söylüyorum, gücenirim! Evet gücenirim! Ben de tam dokuz yıl şu Alman toprağında sökümcü olarak çalıştım. Dokuz yıl sizler gibi yerin bin metre altında kazma salladım. Kaza kaza Walsum'dan tâ Eversaal'e geçtim. Bunu yurtta söylesem kimse inanmaz. Kemiklerimin ucu eridi, küçüldüm. İşçiliği siz benden sorun. İşçiliğin ne demek olduğunu ben hem aklımla, hem deneyimlerimle bilirim. Verdiğiniz mektupların Türkçesini düzeltip Almancalarını hazırlayıp, daktilo ile temize çekilmesi, sizin dediğiniz süre içinde yetişmez. Ama uyku uyumam, kısa sürede yapmaya çalışırım. Ayrıca GEW'deki çalışma grubumuzda, girişiminizin desteklenmesi için çaba harcarım. Şimdi bana izin verin, gidip çalışayım!"

Mektup taslaklarını çantasına koyup kalktı. Elini uzattı. Önce Bahri'ye, sonra Edip'e, sonra Mahir Hoca'ya "Tschüss!" dedi. Bahri öptü, Edip sıktı, Mahir Hoca da iki eliyle birlikte sıktı.

"Zatından dileğimiz, mektupların yarın en geç bu zaman, burda olması, hattâ daha erken, Sayın Hocam!" dedi başkan.

Osman Aydemir: "Çalışırım!" dedi.

Arabasını eylediği yerden aldı, Neudorf'a sürdü.

Dudu az önce gelmiş. Onların fabrika da kaynıyormuş.

Osman Aydemir yatak odasının köşesindeki çalışma masasına geçti. Sözlükleri üst üste koydu. Bir dosyada on yıldır dağıtılan açık mektuplar, el duyuruları, derneklerin, sendikaların bildirileri var. Onları açtı. Çekmeceden başka kâğıtlar, gazete kesikleri ararken hemşerisi Koca İbrahim'in mektubunu buldu. "Yılların döküntüleri!" diye söylendi. Karısı ivedi bir kahve yapıp getirdi. "Bak Dudu, ne buldum?" diye, yarısına kadar okuduğu mektubu uzattı.

Dudu aşevine geçti. Büyük oğlan Cemal, Almanların içtiği kahveye alıştı. Büyük oğlan ama daha yaşı kaç? Bir fincan da ona katıp götürdü. Ayrımcılık olmasın diye Bülent'e bir bardak muzlu süt verdi. Yeniden aşevine geldi, kendine kahve koydu. Oturdu küçük divana, Koca İbrahim'in, kendilerinden üç gün sonra gelen bu eski mektubunu bir daha okudu. Sonra "Hey gidi insanoğlu!" dedi, götürüp geri verdi kocasına.

"Hani çerçeveletip masanın önüne asacaktın?"

"Düşüncemden caymış değilim! Bir odam olunca yaparım!"

"Gene önemli bir işin var herhal! Kafanı dağıtmak istemem, ama ne yaptı acaba bizim Türkmen kızı?"

"Oma Gerda'nın numarası yok mu? Telefon edip sorsan! Bir daha gittiğimizde alalım. İyi günde, kötü günde bakarsın gerekir.."

Çok dağınık kafası. Yorgun. Ne söylediğini bilmiyor. Gene de mektuplar üzerinde çalışmaya başladı.

12
HASTANEYLE FABRİKANIN ARASI

Koca İbrahim Bethesda Hastanesi'nden ayrıldıktan sonra, Hastalık Sigortası'nın şehir merkezindeki büyük yapısına geldi. Soyadını sordular. "Mutlu" dedi. M Bölümü'nde görevli kırkını geçmiş bayan anlamadı. "Mutlu, Mutlu!" diye ikiledi. Hastaneden getirdiği kâğıtlar, bayanın önünde. Masanın sağındaki çekmecelerden birini çekti. Harf sırasına konulmuş aile kartını buldu. Ordan alıp burdan ayırıp üst üste getirdiği kâğıtları yardımcı kızlardan birine verdi. O da daktiloya başka bir kâğıt taktı. Sonra bir cüzdan çıkarıp doldurdu. Hepsini birlikte şefine götürdü. Şefi aldı, Bölüm Şefine imzaya götürdü. Bölüm Şefi imzasını attı; kartı, karneyi geri sürdü.

Koca İbrahim çıkıp var gücüyle koştu. Arabasına binip fırladı. Trafik sıkı. Yeniden Bethesda'ya geldi. Doğru Kayıt Bölümü'ne gitti. "Ulan bir de arabam olmasa ne halt ederim?" Getirdiklerini verdi. Gözlüklü, geniş yüzlü bayan, Analık Cüzdanı'nın numarasını deftere geçirip geri uzattı: "Üçüncü katta İstasyon C'ye götürün lütfen! Asansör şurda!" dedi.

Koca İbrahim binmeye alışık olmadığı asansöre boşverdi, merdivenlerden gene yürüyerek çıktı. İstasyon C'nin hemşirelerinden birini buldu. Kırık dökük Almancasıyla, "Bugün yatan Frau Mutlu'nun kâğıtları!" diye uzattı elindekileri. İvedi ivedi bir şeyler söyledi hemşire. Böyle bir yerde ilk bulunuyor. Böyle biriyle ilk konuşuyor. Birkaç kez ev doktoruna gitti, ama hastanelere, doğumevlerine işi düşmedi. Sana İstasyon C diyor; trenlerin biri gelip biri giden dev yapılı yere varacağını sanıyorsun; karşına hastaların yattığı odalar dizisi çıkıyor. Doğurmuş kadınları, birbiri ardına çığlık atan yeni dünyaları da hastadan sayıyorlar. Hemşirenin söylediklerini anlamadı. "Yatırdık karını, ama biraz kafadan hasta! Doğumdan önce iğnelerle, haplarla iyi edeceğiz! Değilse bu durumuyla doğum yapamaz!" dedi belki! Aklından alayla bunları geçirdi. Bir daha sormadı.

Hemşire, "Eğer karınızı görmek istiyorsanız 318'e gidin!" dedi.

Onu da tam anlamadı.

Gözüne duvardaki saat ilişti. Belki şimdi fırlarsa yetişir işe. Doğuma daha günler olduğuna göre, fırlayıp yetişmek, var olan tek günlük izni doğum günü kullanmak daha uygun olur. "Öyle değil mi aslanım İbrahim?" diye sordu kendine. Hemen yanıtladı: "Öyle Şükrü emmi, tam öyle!"

Yürüyerek çıktığı merdivenleri gene yürüyerek indi. "Bak aslanım İbrahim! Tam burdan, bu çok büyük devlet hastanesinin kapısından çıkarken sana diyorum: Deli meli, serseri merseri, kısa mısa, köstebek möstebek, daha fazla yıkma gönlünü şu Türkmen kızının! Boşver! O da öyle bir yaratık işte! Hoşgör gitsin! Dedesi Birem Şükrü iyi insandı. Yoktur diyordun dünyada benzeri!"

Hızla döner kapıya daldı. Biri girip biri çıkıyor. Boylu boslu, hem de hiç kulluk çekmemiş gibi diriydi girip çıkanların içinde kadınların kimi! Kanlı canlı, capcanlı.

"Ama yıllardan uzun geceler geçer mi bu bacaksız serseriyle, Kocaman Pabuçlu Allahım?"

Eğdi başını, otomobiline doğru yürüdü.

"Kız doğurdu birinciyi! Ölen ilk karıdan doğan da kız! Bu doğacak da kız olursa kim sürdürecek benim soyumu? Hem bu kadar bacaksız, hem bu kadar ruhsuz olsun, hem de üst üste kız doğursun, olur mu güzel Ak Sakallı Allahım? Ne halt ederim ben o zaman? Sen de bunu yanıtla bakalım!"

Otomobilin küçük oylumuna bedenini zorlukla sığdırdı. Bir Ford Taunus dibine kadar sokulmuş. Fırlayıp çıkmak zor.

"Aslanım İbrahim, yada Abraham Mutlu! Bırak şimdi Türkmen kızını da, şu kavatın bir yerini çizdirmeden çık; işe yetişeceksin!"

Kazasız belâsız çıkmayı başardığı için sevindi. Dili dışarı çıkmıştı, kattı içeri. Arabanın burnunu gür dallı çınarın altında sağa kıvırdı. Ana yola çıktığı gibi fırladı.

"Gülten'i attık Oma Gerda'nın üstüne. Durmadan *Meister* Jakop söyletir artık. Yani bu işe de fazla rızam yok. Guten Morgen Herr Bäcker söyletir. Çok serseri bu Elif be Allah! Kızma bana, ama valla serseri! On beş gün doğumdan önce, on gün doğumdan sonra, tamam yirmi beş gün yatar bunun böylesi! Bir çocuk elin üstünde yirmi beş gün

kalır mı? Hem de bir Alman bunu uygun görür mü? Aklı uzuna kısaya, ileriye geriye, hele siyasete ermez bu karının! Ona bakarsan Alman, doğum yapacak olanları çok sayar sever, hem de altın işlemeli yataklara yatırır! Bekle yatırır! Babasının kızısın sanki! Hem yatırsa bile ona göre ne var; tasası, sıkıntısı yok; Almanın tuzu kuru! Alman içsin birayı, gidip işesin! Geçsin televizyonun karşısına uyusun! Tutar, doğumdan önce on beş gün yatma yetkisi verir kadına! Valla on beş gün de doğumdan sonra verir! Bir ay! Koca İbrahim de tam bir ay, çayı kahveyi kendisi yapsın, birayı kendisi katsın, yağı peyniri ekmeğe kendisi sürsün! Gülten, el kadar çocuk, Oma Gerda'nın elinde, hem ona yük olsun, hem Almanlaşsın! Evet Almanlaşır! Sarı ineğin yanında duran ya huyundan, ya tüyünden alır dememiş mi eski aklı erik atalar? Çok serseri bu Elif; saf olduğu kadar da tilki! İşte bak kızı Oma Gerda'ya kakaşladı, kendini Bethesda'ya attı! Tastamam tilki! Allah boyundan kesmiş, kafasına vermiş! Bu yüzden ince burunlu bir tilki olup çıkmış! Hiç gücüne gitmesin ama Aslan Yeleli Allahım, şimdi sen benden çok bu serseriyi tutuyorsun! Eğer bu doğruysa, ben istersem kıçımı yırtayım, asla başımdan atamam onu! Ardında en büyük hükümdar, en sağlam kale olarak Cenaballah bulunan bir kadının sırtı, isterse boyu bir karış olsun, yere gelir mi? Belki şimdi bu otoyoldan böyle 130'la giderken, sol cant fırlar! Devlet demiryolunun üstüne iki seksen uzanırım! Ondan sonra Köln yönünden bir tren gelir, birkaç kemiğim sağlam kalmışsa onları ezer geçer! İyisi mi, ben bu cinli karının gönlünü fazla yıkmayayım! Varsın birkaç gün yatsın hastanede! Doğumdan sonra gönlünü biraz hoş tutayım! Ama Ululardan Ulu Tanrım, gene kız doğurursa ne bok yerim? Yani temelli çekeyim mi sineye? Düşünsene bir kez: Madem ardında Sen yoktun, bu Köstebek Yapılı, Kargalı köyünden, benim gibi babayiğit, Almanyalı, altında araba, cebi, eli, beli para, geleceği de ne olsa garantili bir adamı nasıl bulabildi? Ne biçim şans bu? Ardında Sen yoktun da, üç yüz kırk pare köyü olan ilimizde beni bulmak ona mı kaldı? Doğurduğu gene kız olursa da ağzıma egemen olayım ben! Hiçbir şey yapmaya kalkmadan, aklı başında bir hoca bulup, peygamberimizin gösterdiği yoldan hangisi bana açık, hangisi kapalı, sorup danışayım!"

Wesel yolundan Eski Hamborn'a kadar sürdü. Sonra Meiderich

şeridine aktardı arabayı. Bu kez otobüse, tramvaya raslamadı. Biri çok geriden geliyor, biri çok önden gidiyor. Gene Helmut kavatınınkinin yanına eyledi.

"İşte bugün azık çantan yok! Bugün yağlı ekmeğin, peynirin, biran yok! Bugün Nohut Burun Konrad gibi kantine gitmek var. İşbaşı yapmadan biraz alışveriş etmek var!"

Yürüdü ağır ağır. Karşıdaki büyük saatle kolundaki küçük saati ölçümledi. Dokuz dakika var. Hızlandı alışkanlıkla. "Upuzun kuyruk yokken alışverişimi yapar geçerim! Vaktinden iki dakika önce işbaşımı yaparım!"

Yağda kızartma çörek gibi şeylerden aldı. "İnşaallah domuz yağında kızartılmış değildir!" dedi ürpertiyle. Bir peynirli kıstırık, üç bira, bir elma aldı. Yanında çantası, naylon torbası yok. "Bir torba verir misiniz *liebe Frau*?" Kasanın ardındaki yaşlı kadın kızmadı. Ayağının altından bir yerlerden naylon torba bulup çıkardı. Sormadan söylemeden hesaba on fenik ekledi:

"9.85 lütfen!" dedi.

"Hay senin lütfen diyen diline!" Sövdü içinden. "Ulan ne aldım da 9.85 oluverdi! Hay senin kantin gibi, firma gibi!"

Ama durmadı üstünde. Kasanın önüne on mark koydu. Üstünü alıp geçti. Soyunma Bölümü'ne girdi. Soyunup giyindikten sonra demir dolabı kitledi. Geçti Büyük *Halle*'ye. On altı ayak demir merdiveni aştı. Elindeki naylon torbayı duvarın dibindeki çengele astı. Sonra birden adımlarını hızlandırdı. İşi alacağı Yunanlı Haralampos'a doğru koştu.

"Canım hemşerim, İbrahim ağabeyim!" Dönüp baktı, üç adım gerisinde Düdenli Ramazan, Kürt Emro. Sonra Can Ali geldi, sırıtıyor: "Greve gidecek gibiyiz canım ağabey! Arkadaşlar sağlam dayanışma istiyor! Türkler fire vermesin, hepimiz anca, kanca birlik olalım diyoruz! Greve gideceğimizi duydun değil mi ağabeyim? Gerçi senden hiçbirimizin kuşkusu yok, ama bir de böyle kendimizin haber vermemizi uygun buldular. Oylama olursa, gericilerin kolunda yer alıp firmayı desteklemeye sakın!"

Can Ali'nin başı, çenesinin altına geliyor. Posta mı koyuyor yoksa? Anlamazdan geldi: "Ne oylaması olacak?" diye sordu. "Başkan filân

mı seçilecek?"

"Başkan mı seçilir canım ağabeyim? Grev oylaması! İşçinin çoğunluğu istemezse grev olamaz! Emro arkadaş 'Olabilemez!' diyor. Yani sen bunu biliyorsun gerçekte, canım ağabeyim!"

"Yani herkes istediği gibi oy mu atacak değil mi?"

"Tabii atacak, ama.."

"Öyleyse ama'sı ne?"

Durup kaldı Can Ali. Araya Ramazan girdi:

"Yani hepimiz birlik olalım diyoruz tatlı hemşerim! Aklı erik atalarımızın dediği gibi nerde birlik, orda dirlik! Arkadaşlar kısaca, aynı böyle diyor!"

"Madem aynı böyle diyorlar, arkadaşların dediği gibi olsun! Oylama neymiş, öyle değil mi?"

Emro bağırdı: "Hey millet; bugün bu sizin hemşeri ters yanından kalkmıştır! Lâfı kıçından anlıyor!"

Koca İbrahim başını çevirip Emro'ya sağ omuzunun üstünden baktı: "Kıçını başını karıştırma, adam gibi konuş! Milleti koyun sanıp çobanlık taslamayın!"

Bir yandan da fırınlara doğru yürüyorlar.

"Sendika diyorsunuz, oylama diyorsunuz! Daha ortada bir şey yok, gelmiş eğri doğru akıl veriyorsunuz! Birliği dayanışmayı asıl sizin bu tutumunuz bozar! Sizin bu tutumunuz insanı sendikadan, grevden soğutur! Daha ilk adımdayken dikkatli olun!"

Emro iki elini birbirine çarptı:

"Abraham Mutlu arkadaş haklı! Valla hem de çok haklı! Bırakın loo hepiniz! Konuştuğunuz yanlıştır!" Can Ali'yle Ramazan'ı itip Koca İbrahim'in iyice yakınına geldi: "Kusura bakma! Hepimiz ne olsa saf Anadolu çocuklarıyız! İşçi sınıfımızın yeni üyeleri olarak deneyimlerimiz zayıf! Kırsal kesimlerde doğup büyüdük. Yazıda yabanda sendika, grev görmedik. Almanya'da hepimizin ilk denemelerimiz. Dayanışmamız Ford grevinden daha iyi olsun derken senin karşında hata ettiğimizi, nefsime ben kabul ediyorum, özür dilerim! Bizi uyardığın için teşekkür ederim!"

Emro'nun gözlerinin içine baktı: "Haydin işbaşına!" dedi.

Sabahçılardan gelberileri aldılar.

Kahve molasına kadar Koca İbrahim'in üstüne varmadılar.

Arada bir kez *Meister* Helmut geldi. Sordu: "Senin Frau doğum yapmadı mı? Ben seni izinli sayacaktım!"

"Frau'ımın doğumuna var! Gerçi yattı hastaneye, ama benim hesapça doğuma daha iki hafta var Sayın *Meister*'im!"

"*Ach so!*" deyip geçti Helmut.

Can Ali homurdandı: "Madem izinli sayacaktın, neden yedek arkadaş vermedin, sarı şeytan?"

"Öyle ardından homurdanma loo! Yüzüne söyle!"

"Yüzüne söyleyecek kadar Almancam yok Emro dayı! Onun için ardından idare ediverdim!"

Bir gülüşme patladı: Kah kah kah! Koca İbrahim de güldü. Sonra usulca söndü kahkahalar. Ramazan yürüdü geldi, kolunu Koca İbrahim'in omzuna attı, bağırdı: "Kimin hemşerisi bu bee!" Koca İbrahim de gevrek gevrek güldü, Ramazan'ın sırtını tıp tıp etti: "Ömürlü ol! Gene de severim seni; ömürlü!" dedi.

Dar zamanda büyük iyiliğini gördüğünü anımsadı birden. Sordu usulca: "Ne zamanmış oylama?"

"Daha belirli bir durum yok! Ama yakın! Gecikeceği kadar gecikti, daha fazla gecikmez!"

"Hayırlısı neyse öyle olsun! Cenaballah hiçbirimizi bugün olduğumuzdan daha rezil etmesin! Nerelerden indik, nerelere geldik! Aklımızdan ışığını esirgemesin!"

Emro: "âmiiin!" diye gürledi, ama duyulmadı.

Koca ibrahim bir bira açıp dikti arada.

13
DÖRTLÜ KOĞUŞ

İstasyon C'de geniş bir oda. Dört yatak var. Doktor Şefik Gürcan, yarım saat önce gelen ağrıları değerlendirdikten sonra Elif'e iki iğne yaptırdı. Pencereye doğru ikinci yatağa attılar onu. Hemşire Elvira gelip gidiyor. Ak sarı papatya gibi bir kız. Koğuşta, koridorda yürümüyor, koşuyor. Küçük bedeni kendinden umulmayan yeller oluşturuyor.

Elif: "Sarı şeytan! İğneyi nasıl da acımasız dürttü götüme!" diye söylendi. Bir söz daha söyledi ama anlaşılmadı.

Pencere dibinde bir Alman yatıyor. Epey Türkçe biliyor. Elif'in söylenmesini duyup güldü? Ayıp olmasın diye gülüşünü gizledi. Elif acının ortasında bunu sezdi:

"Ne güldün hanım abla? Yalan mı söyledim? Eşşek götüne dürter gibi dürtüyor! Sarıca arı suratlı nâlet! Ha ne olur biraz usul dürtse?"

Dokuz yıldır Mühendis Selâhattin'le evli olan Renate gülmeyi sürdürdü. Dün üçüncüyü doğurmuştu: "İğnede filân ne var; acıtır geçer! Asıl doğum odasındaki acılara katlanmak zor!" Sonra sordu: "Senin ad nedir?"

"Benim ad mı?"

"Evet?"

"Benim ad Elif'tir. Biz Türkmeniz. Biraz kaba konuşuruz!" Sonra yatak komşusuna sordu: "Yoksa sen de Türk müsün?"

"Kocam Türk! İstanbullu!"

"Çok oldu mu geleli?"

Renate güldü: "Oldu biraz."

Konuşursa, iğnenin verdiği acıyı unutacağını sanıyor. Hem de dostlaşırsa, şu kadının belki yardımını görür. Ne olsa doğumunu yapıp kurtulmuş! Belki Almanca da bilir.

"Siz de Neudorf'ta mı oturuyorsunuz? Bizim Tekkeli Osman Hoca'gil var, karısının adı Dudu; onlar Neudorf'ta otururl"

"Yok; biz Rheinhausen'de oturuyoruz."

"Senin ad ne pekey?"

Daha Alman mı, Türk mü olduğunu tam çıkaramadı. Belki Anadolu'nun bilmediği bir şivesini konuşuyor. Belki göçmen. Bu Türkçeyi olağan buluyor. Sormak ayıp değil ya! İnsan dediğin biraz kaynaşık olmalı: "Adını sordum diye kusura bakma haa!"

"Kusura mı bakarım? Renate benim ad!"

"Ne dedin, ne dedin?"

Yineledi: "Renate!"

"Ne biçim ad öyle? Hiç duymadım!" Komşusunun yüzüne meraklı meraklı baktı. Güzeldi az çok.

Renate yeniden güldü: "Alman'ım ben!"

"Ne?" diye döndü Elif. "Kandırma beni! Bülbül gibi Türkçe konuşuyorsun!"

"Kocam Türk de ondan!"

Elif daha çok şaştı: "Müslüman mı oldun?"

"Ben mi? Yok, dinim duruyor galiba!"

"Kocan mı sizin dine girdi?"

"Kah kah kah!" Renate kahkahayı salıverdi. Kasıkları acıdı. Sordu: "Kaç yıl oldu sen Almanya geleli?"

Elif durakladı. Yüzüne bir rahatlık yayıldı. Ama birden ağrıların yeniden geleceğini düşündü, donuklaştı. Renate'yi yanıtlamadı. Birkaç saniye kendini dinledi.

"Din değiştirmeden evlenme olmaz mı sence?"

Elif ciddi ciddi düşündü: "Olmaz!" Yeniden düşündü. "Din yönünden düşünecek olursan, asla olmaz! Nasrettin Hoca vardır bizim. Ona aptessiz namaz olur mu demişler. Ben kıldım oldu demiş. O hesap, evlenmişiniz olmuş! Yeniden soruyorum diye kusura bakma: Gerçekten evlendiniz mi? Çünkü evlenmeden de yaşanırmış burda!"

Renate bir kahkaha daha attı:

"Evlenmedim de bu çocuklar ne? Üçüncüyü doğurdum!"

"Çocuğa ne bakıyorsun? Evlenmeden de çocuk olur! Yani kusura bakma, çocuğun zorluğu yok sizde! Yaparsınız olur!"

"Senin ilk çocuğun mu?"

"Bu ikincisi! İlki kızdı! Herifim kızıyor! Bir görsen, kuduruyor! Düşümde gördüm; bu gelen oğlan olacak inşaallah!" Bu kadına bütün içini dökebilir, yüzü öyle bir güven veriyor.

"Kocan kız istemiyor mu?"

"Kocam oğlan istiyor! Ben de oğlan istiyorum! Bir kız, bir oğlan, terazilenir! Ondan sonra ister kız, ister oğlan olsun! Ama şimdi bir oğlan doğurmam gerekiyor!"

"Daha doğuracak mısın?"

"Elbet doğuracağım! En az dört olur bizim! Ama orasını gene Cenaballah kendi bilir! Ben yalnızca dileğimi söylüyorum. Olacaksa kızlı oğlanlı, terazili olsunlar diyorum. Yani gönlüm böyle arzu ediyor. Biz kendimiz iki kız, bir oğlanız. Anamız ölmüş. Babamız Nazilli yanlarına gitmiş, yitik gibi bir şey. Bizde böyle durumlar olmaz, ama olmuş! Bozuldu Türkmenlik! Töre möre, eskilerden ne kaldıysa silindi. Beri bak, sen bu dili bu kadar güzel nasıl belledin? Biz Almancayı, içinde yaşadığımız halde öğrenemiyoruz! Üstümüzde Oma Gerda var, benim kıza öğretiyor. Kızımın adı Gülten. Dördüne bastı. Almanca zor. Sen Türkçeyi iyi bellemişin!"

"Türkçe de zor!" dedi Renate.

"Öyleyse nasıl öğrendin, söyle!"

"Ben beş yıl İstanbul'da oturdum. Kocam yurduna dönüp Koç'un firmasına girdi. Bir oğlumuz var. Boğaz'da evimiz var. Arabamız, her şeyimiz tamamdı. Ama yapamadık, geri geldik. Geri gelme kararı verdik. Yani kocam kendisi verdi. Nasıl derler, biraz tutucudur. Ama geçiniyoruz. Tabii ben de biraz sertimdir. İşte böyle, şimdi üçüncü çocuğumuz oldu Elif hanım.."

"Oldu mu senin çocuğun Retane hanim?"

"Retane değil, Renate benim adım!"

"Renate hanim! Adın biraz zor, ama bellerim! Soruma da yanıt ver: Oldu mu çocuğun dedim?"

"Oldu.."

"Nerde hani?"

Renate gene kah kah kah: "Sen buraya ilk olarak mı geliyorsun? Birinci çocuk nerde doğurdun? Çocuklar burda başka bölümde tutar hemşireler. Yalıtımda kalırlar. Anneler yanına seyrek verirler.."

"Hepsini bir arada mı tutarlar?"

"Hepsini bir arada!"

"Kaç çocuk?"

"Otuz.."

"Karışmaz mı?"

"Niçin karışsın? Bileklerine adları var!"

"Dünyada daha neler duyacağım? Çok hayret!"

Üçüncü yatakta Anamurlu Kısmet var. Elif'le Renate'yi dinleyip kıs kıs gülüyor. Onun çocuğu iki günlüktü. Laar'dan geldi. Kocası Thyssen'de çalışıyor. İkinciyi doğurdu. Gene kızı var. İki gündür epey kendine geldi. Gülüyor yorgun, biraz da gururlu.

Dördüncü yatak boş. Elif gözüyle odanın içini tarayıp duruyor. Kısmet karayağız. Elif onun yanaklarındaki kırmızılığa bakıp, "Yoksa sen de Alman mısın kız?" diye sordu. Bu kez Renate'yle Kısmet birlikte güldüler.

"Yok yok! Ben Türküm!" dedi Kısmet. Az çok şakacı. "Ama benim kocam Alman!"

"Sünnet ettirdi mi kendini?"

"Ettirecekti, ben istemedim!"

"Hay akılsız! Neden istemedin?"

"Göğsüm koyvermedi! Adamcağız acı çeker dedim. Hem de sünnetsiz daha hoş oluyor!"

"Vay akılsız kadın! Kaçırmışın fırsatı! Hazır bir gâvuru Müslüman yapacakmışın!"

Gene saldılar kahkahayı. Renate kasıklarını tutuyor.

"Deli deli gülüyorsunuz! Kaçırmasan, doğruca cennete giderdin!" Başını iki yana salladı: "Üzülme! Belki gene yaptırır, gidersin sen de cennete!"

Ciddi ciddi sordu Kısmet: "Nere giderim, nere giderim?"

"Cennete gidersin! Sünneti sonra yaptırırsanız da olur! Sünnet bu dünya için değil, öbür dünya için! Sorgu günü bütün ölüler çıplak olacak ya! Kimin gâvur, kimin Müslüman olduğu cükünden belli olacak! Sünnetliler bir yana, sünnetsizler bir yana!"

Renate sordu:

"Siz erkek organına cük mü diyorsunuz?"

"Cük diyoruz, ya ne diyeceğiz?"

"Sözlük zeker yazıyor?"

"Sözlüğe bakma! O eski! Ninem cük derdi!"

Renate yeniden sordu:

"Öbür dünyada kadınlar nasıl belli olacak peki?"

"Onu hocalara soracaksın! Benim bildiğim bu kadar!" Kısmet'e döndü: "Yaptıran çok varmış!"

Kısmet, "Bilmiyorum.." dedi.

Elif sordu: "Yoksa Alman sizin oraya gezgin mi gelmişti?" Kendini aşırı meraklı göstermek de istemiyor.

"Biz birbirimizi Fransa'da tanıdık!"

"Yoksa sen artis misin kız?"

"Aman Elif hanim! Yoksa sen bizi işletiyor musun?"

Kulaklarında bir çınlama, başında uğuldama oldu. Karyolada oturuyor: "Ne işi? Burda iş yok! İş evde! Fabrikada! Yurtta olsa bağda bostanda çalışırdık; burda yatıyoruz!" Başını ustaca arkaya attı. İki elini karnında kavuşturmaya çalıştı, başaramadı. Renate'den yana baktı. Başucunda iki kocaman buket duruyor. Biri sepetli. Kırmızının birkaç türünden güller, karanfiller var. Almanların *Lilien* dediği mavi donlu, gök gözlü, sarı zambaklar, hem de Kargalı'da 'kadındüğmesi' denilen türden mor çiçekler göz alıyor. Noktacık noktacık kar tanesini andıran beyazlarıyla düğün çiçeklerini bile demetleyip getirmişler. Doğumda, hastalıkta çiçek getirir bunlar. Televizyonda görüyor, az çok biliyor, sormadı. Başını yavaşça Kısmet'ten yana çevirdi. Onun da çiçekleri var. Düşündü:

"Bizim koca herif çiçeği nerden akıl edecek? O lıkır lıkır bira içmeyi, bir de kafası kızınca karı dövmeyi bilir! Hiç umudum yok; kimse çiçek getirmez bana! Hayırlısıyla bir doğurayım, çiçek olmayıversin! İçimden Cenaballaha çok dua ediyorum, oğlan doğurayım! Ondan sonra elime şişleri alırım, koca herifin sırtına kazak örerim. Burdan çıkınca üstüne atarım, giyer. Kız doğurursam artık beni temelli aşağılar. İyi biliyorum, dilinden kurtulamam. Kocam, gök dinli firmalardan daha gâvurdur. Göğsü acımasızdır. Nedenli nedensiz lâfları sokuşturur. Koltuğumun altına yumrukları sokuşturur! Türkmenim diyor inanma; Türkmen'de böyle acımasız insan olmaz!"

Kısmet'in gözlerinin altı keklik yumurtası gibi çil çil. Gözbebekleri aklarının içinde kara zeytine benziyor. Renate'ninkiler ise küçük. Derisi beyaza çalan sarılıkta. Saçını kahverengiye boyatmış. Sabahlığı-

nın üstüne pembe çiçekler işlenmiş. Burnu turna burnuna benziyor.

"Kocan Almanca'yı iyi konuşur mu?"

"Benim kocam mı?"

"Senin kocan?

"Benim kocam burda okudu.."

"Sen de okudun mu?"

"Ben mi? Okudum elbet! Burda bizim Türkiye gibi değil Elif hanim! Biz burda kızlar hep okuruz. Almanya'da en az dokuz yıl zorunlu okumadır! Sonra meslek öğrenimi başlar!"

"Sormak ayıp olmasın ne iş tutuyorsun sen?"

"Horten diye bir büyük mağaza duydun mu? Orda *Verkauferin*'im, yani satıcı!" Yani derken dukaklarını ağzında sakız var gibi şapırdatıyor. Sordu Elif'e: "Sancın geliyor mu?"

"Yola çıkmış, koşarak geliyor! Benim sancılar gelirken dereden çınarlar sökülüyor! Dağdan koca gövdeli meşeler devriliyor! Ama senin üçüncü kolay olmuştur öyle ya?"

"Kimin, benim mi? Hiç korkma, senin da kolay olur!"

Kısmet atıldı ordan: "Bak Elif hanım! Sana orda iğne yapıp uyuşturalım mı diye soracaklar. Sakın evet deme. Doğru dürüst ıkınamazsın sonra! O zaman karnını yararlar! Daha zor olur!"

"Keşke önce söyleseydin! Yaptılar iğneleri!"

"O yaptıkları başka! Ben içerdeki iğneleri diyorum!"

"İğneler de çok acıtıyor! Dürtüveriyorlar!"

"Bu kadar çok korkma Elif hanım!"

Usulca, "Korkmuyorum!" dedi. "Ben sıkarım dişimi, dayanırım! Hem de Cenaballah bana Fatıma Ana'mızın dayancasını verir! Sıkarım dişimi, acılara çok iyi dayanırım!"

Renate: "Yok yok! Dişin sıkmak yok!" dedi. "Sıkarsan daha kötü! Bayılırsın!"

Elif güldü: "Sıkarım ama biraz açarım canım! O kadar korkmayın! Evelallah bana bir şeycik olmaz!"

O sırada odaya genç bir adam girdi. Pos bıyıklarını aşağıya bastırmış. Elinde kesekâğıdı. İçi elmayla, mandalinayla dolu.

Genç adam, "Hepinize geçmiş olsun!" dedi.

Kısmet'in başucuna yürüdü. Kesekâğıdını yatağın üstüne koydu.

Çünkü başucunda boş yer yok.

Kısmet, "Çocuğu gördün mü?" diye sordu.

"Hemşire Elvira'gile iki şişe şampanya getirdim: 'Çok teşekkür ederiz, arkadaşlarınızla için!' dedim. Önüme düşüp götürdü, gösterdi. Ulan, bizim kız fareye benziyor! Sen burda birkaç gün fazla yat, yüzü gözü biraz düzelsin, ondan sonra çık! Arkadaşlar görmeye gelince gülecekler valla!" Bir kaçamak, Elif'ten yana baktı. Hastane içinde, özellikle Doğum Bölümü'nde Türklerin çok olduğunu biliyor. Yunan, yada İtalyan da olabilir. Akdenizliler, ne olsa birbirini andırır. Göz göze geldiklerinde bir daha "Geçmiş olsun!" dedi.

Elif genç adama, "Hoşgeldin!" diye yanıt verdi. Biraz şaşırmış, biraz yorgun görünüyor. Düşündü: "Bu ne biçim Alman? Şakır şakır Türkçe konuşuyor!" Dili dudağına yapıştı. Susuzluk duydu. "Ah, kalkıp musluğa kadar gidebilsem!"

Kısmet birden, "Kocam!" diye tanıttı geleni, Elif'e.

Genç adam, başıyla yeniden selâm verdi: "Geçmiş olsun!"

İçinden, "Kimi Almanlar bize benziyor! Yoksa beni kandırıyor mu?" diye geçirdi. Sordu usulca: "Adı ne?" Elin sünnetsizi üst üste, "Geçmiş olsun!" deyip duruyor.

"Adı Mehmet!"

"Yalansın! Beni kandırıyorsun! Yoksa kardeşin mi? Yüzleriniz birbirine benziyor! Amaan, burda millet beni hepten alaya alıyor heralım?"

"Az önce şaka yaptım! İkimiz de Anamurluyuz biz!

Elif baktı baktı, "Güzel!" dedi. Renate'den yana döndü: "Öteki boş yatakta kim var? Onun insanı yok mu?"

"Doğuma götürdüler! Gelir birazdan!"

İçinden, "Belki beni ondan sonra götürürler!" dedi. Renate'ye sorsa bilir mi acaba? Yeni bir sancısı geldi. Bu kez gürelerek geldi. Başını arkaya attı. İnlemeyecek. "Ama elin erkeğinin önünde bu hiç olmadı!" Yanı üstüne kıvrılmak istedi. Yapamadı.

Kısmet, kesekâğıdından mandalinalar çıkardı. İki Elif'e, iki Renate'ye uzattı.

Elif kıvranıyor: "Ah Kocaman Pabuçlu Allahıım!"

Renate anladı: Bunun vakti geldi! Bir an önce gelip götürseler iyi

olur! Elif hanim erde geçte doğurur artık!"

Dışarda şehrin gürültüleri kabarıyor. Arada kiliselerin dan dan'ları duyuluyor. Fabrikaların, taşıtların hiç kesilmeyen gürültüsü, kimi zaman fabrikatör oğullarının, kızlarının binip sürdüğü yerli, yabancı, pahalı motosiklet gürültüleri kulağı beyni patlatacak kadar artıyor, dayanılmaz oluyor. İnsan bunları yalnızca konuşmaya dalınca, yada yurtta olup bitenleri düşününce duymuyor. Gürültüler aklı, düşünceyi fırttırmak için sürekli bastırıyor. Duvarda, tam Kısmet'le Elif'in karşısında, orta büyüklükte bir televizyon var, ama kapalı. Seyretmek isteyen para atmalıymış. Renate: "Beş marka açılıyor! Bu çingeneliği hiç sevmedim!" dedi. "Milletimiz sinekten yağ çıkarıyor!"

Kısmet sordu: "Babamgile telgraf çektin mi?"

"Çektim!" dedi Mehmet. "Bu akşam telefon da edeceğim. İnşaallah çıkartabilirim.."

Elif, Renate'yi aşarak pencereden dışarlara baktı. Caddeyi dolduran çınarların, atkestanelerinin dalları, üçüncü kata kadar yükseliyor. Hava her zamanki gibi puslu. Bulutlar çatıların üstüne kadar inmiş.

Hemşire Elvira ile Rita bir uzun arabayı sürüp getirdi. Boştu. Önce, boş yatağın sahibi geliyor sandılar. Hemşireler karşılıklı, Elif'in iki koluna yapıştı.

Usulca, "Gidecek miyim?" diye sordu. Bu kadar erken beklemiyordu bunu. Bir yerlerden yardım ister gibiydi. Kendini kendisi yanıtladı: "Evet, gideceksin Türkmen kızı!" Yattığı karyolanın ayakucuna kadar geldi hızla. Kaydı aşağıya.

"Yavaş ol canım, niçin kayıyorsun?" Elvira, uzun yatağın üstüne pat pat vurdu. "Haydi buyur!"

İki hemşire, Elif'i yürüyen yatağa uzatmayı başardı.

Elif, arabayı sımsıkı tutuyor.

"Sen rahat yatacak, biz götürecek!" dedi Elvira.

Bel zincirinden aşağı bir ter yürüdü. Uzun arabayı sürdüler. Giderken dönüp dönüp koğuşuna bakıyor. Sancıların arasında fırsat bulup Renate'yle Kısmet'e el salladı. İçinin telleri kopabilir. Hemşireler Elif'i banyo odasına götürüp yarım saat kadar sıcak suya oturttular. Doğum odasına ondan sonra alacaklar.

14
DOĞUM ODASI

Doktor Şefik Gürcan lâvaboda ellerini fırçalıyor. Tavandan inen ışıklar odanın her yanını parlatıyor. Gürültüden yalıtılmış odada bıçaklar, pensler, birbirine değdikçe şakırdıyor. İşler sabah sekizden gece yarısına kadar uzuyor. Eşi de doktor. Aynı hastanede narkozcu olarak çalışıyor. Evi yakında bir yerde. İş saatleri dışında genellikle evinde, telefon başı bekliyor. Yurda dönebilse üniversiteye girecek. Yıllar geçtikçe umutları sönüyor. Çalışma iznini bir yıl, bir yıl uzattırıyor. Eşi de uzmanlık eğitimini altı yıl önce bitirdi. Avrupa'da zamanlar su gibi aktı. Ama yurtta yıl yıldan kötü geliyor. Bir yandan para değerinin önlenemez düşüşü, bir yandan bilimsel çalışmalara gerekli özgürlük ortamının daralması, bir yandan yeni araç gereçlerden, özellikle yayınlardan yoksunluk Şefir Gürcan'ın cesaretini kökünden kurutuyor. Burda aracın biri eskimeden yenisi alınıyor. Son çıkan bir öncekini geride bırakıyor. Özellikle son yıllarda her iş bilgisayara bağlanıyor. Örneğin bir kan sayımı, idrar çözümü için günlerce beklemiyorsun. Veriyorsun kanı, sonuç on dakika sonra, hem de çok yönlü incelemelerle önüne geliyor!

Doktor Şefik Gürcan, "Gençliğimin verimli yıllarını ellerin yurdunda geçiriyorum!" diye düşünür. Arada şiir yazdığı yıllardaki gibi coşar: "Koşullar ne olursa olsun, dön Şefik yurduna! Dön kendi insanına hizmet et! Bir an önce yurduna dön Şefikciğim! Ama seni üniversiteye vermezler! İçerlerde bir memleket hastanesine atarlar, iki yılda körelirsin! Bak burda çocuklar anaokuluna başladı. Almancadan başka Lâtince, İngilizce, Fransızca öğrenecekler. Dönersen onların geleceği de baltalanmış olacak! Amacın kendi insanlarına hizmet etmekse, bak burda bir dünya insanın var! Yalnızca Duisburg'ta elli bin! Bunun Bochum'u, Essen'i, Dortmund'u var. Havza'nın her yanından ayağına hasta geliyor. Rur Havzası'nda dört yüz bin yurttaşın yaşıyor. Burası kömür ve çelik bölgesi! İşçi gerekiyor. Kendi insanlarına burda belki yurtta olduğundan daha fazla hizmet olanağın var. Haksız yere kendi-

ni yeme! İşte doğru dürüst uyku bile uyumadan çalışıyorsun! Dönersen bu kadarını yapabilecek misin?"

Eldivenlerini taktı. İş içinde bile dakikaları kendi kendisiyle konuşarak geçiriyor. Elif'in başucuna yürüdü. Yorgunluk içinde gülmeye çalıştı. Böylece gebeye biraz güven verdiğini düşünüyor.

"Korkma, acıları sancıları unutacaksın! Korkmuyorsun değil mi? Beş saat sonra bebeğin göğsünde olacak! İki saat burda yavrunla uyuyacaksın! Korkuyorsan söyle, uyuşturalım!"

Elif gözlerini ardına devirip "cık" etti, ivediyle "yok" dedi. Ne korkacağım? İlkim değil ki bu!"

"Aferin!" dedi Doktor. "Kız mıydı ilkin?"

"Hıı.. Kızdı.."

"Bu oğlan olacak! Göreceksin!"

"İnşaallah!" dedi derinlerden.

Hastasının karnını yukardan aşağı sıvazlamaya başladı. Sonra birden hemşirelere döndü: "Haydin bakalım! Soyun Elif hanımı! Doğum gömleğini giydirin!" Türkçe söylüyor. Her zaman söylediği sözlerin arada Almancasını söylediği için anlıyorlar. "Soluk al! Alma! Soluk tut!" Anlıyorlar. "Gömleğini giydirirken incitmeyin sakın!"

Bir koltuğun içinde olacak doğum. Eskilerin tersine, çelik direk üstünde, her yöne dönebilen, küçük, gerektiğinde yatan, gerektiğinde kalkan, yarı çelik, yarı plâstik bir koltuk. Kadının kalçalarını rahatça emip içine alıyor. Kadın belini uzatıp omzunu, başını tüy bir yatağa yaslar gibi bırakabiliyor. Plâstiğin içinde saç tatlı tatlı yaylanıyor.

Doğum gömleğini giydikten sonra odanın içinde biraz yürüttüler. Doktor Gürcan da yanı sıra yürüdü. Hemşire Elvira bıldırcın gibi bir sağa, bir sola uçuyor. Arada başucuna geçiyor, alnında ıslak pamuk gezdiriyor, arada "oldu!" diyor. Dört yıldır birlikte çalışıyorlar. Gözlerle konuşmaya da alıştı. Bir yapı firmasında tekniker olan Freund'uyla bu kadar anlaşamıyor. Rita daha az zeki. Hem de daha az çevik. Yaptığı işe ilgisi de az gibi.

Doktor Gürcan, "Haydin Elif hanımı tahtına çıkarın! Analığın mutlu işi başlasın!" dedi. Güldü gene.

Elif, az önceki soru yeniden sorulmuş gibi, "Bayıltmayın!" diye mırıldandı.

"Korkma! Ne bayıltma, ne uyuşturma! Kraliçeler gibi doğuracaksın! Kraliçelerden daha rahat! Sana, yurtta çekilenlerin hiçbirini çektirmeyeceğim! Kendini rahat bırak!"

"Lütfen Frau Mutlu!" dedi Elvira. "Lütfen!" Bu, onda bir alışkanlık. Türk hanımlar gelince, Doktor Gürcan'la çalışırken "Lütfen" dedikçe, doğum odasına acayip bir tatlılık çöker. Doktor Gürcan güler.

"Lütfen Elif hanim!"

Sancılar sıklaştı. Bacaklarını kaldırıp kollarını açtılar.

"Elif hanim, ıkın lütfen!"

"İğneyi eşek götüne batırır gibi batıran kız" gitmiş, yerine az önce tatlı bu melek gelmişti.

"Lütfen Elif hanim, ıkınma başla!"

Bebeğin yürek atışlarını ölçen aygıtı Elif'in göbeğinin üstüne tutma görevi Rita'nın. Doktor Gürcan, karşısındaki göstergeye bakıyor. Bir ara nabzını aldı Elif'in: "Çok güzel, her şey çok güzel! Elif, ıkın kızım, lütfen ıkın! Bak hemşire Elvira rica ediyor!"

"Rica ediyorum, lütfen!"

Rita sancıyı ölçen aygıtı göbeğin üstüne getiriyor. İbre fırlıyor, sağa sola gidip geliyor. Görevini acımadan, sevinmeden, üzülmeden, taş gibi bir suskunlukla, aygıtın yerini değiştirerek yapıyor.

Sancılar biraz daha şiddetlenince Elif bağırdı.

"Bağır kızım korkma!" dedi Doktor.

Hem de dayanılır gibi değildi acı.

Şu anda yan yana dört odada doğum uğraşı var. Karşı ameliyat salonunda aynı iş sürüyor. Doğum yolu açılmayanların işi sezaryenle görülüyor. Çığlıklar birbirini bastırıyor.

Doktor Gürcan doğum koltuğunun kimi zaman sağına, kimi zaman soluna geçerek, dolu karnı iki eliyle aşağı sağıyor.

Hemşire Elvira, ayağıyla bir düğmeye basarak, koltuğun altındaki pis su küvetini çıkardı. Karından gelen kanlı su buna dolacak. Kirli pamuklar, bezler buna atılacak. Doktor Gürcan çekiliyor; yerine hemşire Elvira geçip dolu karnı özenle sağıyor.

"Soluk al kızım, Elif!"

"Soluk al Elif hanim, lütfen!"

"Anam anam!" diye çığlık attı. Sesi tavanı delip geçti sanki. "Eşşek

kulaklı Koca İbrahim! Kız doğurursam ağzıma sıçacakmış! Ben senin ağzına sıçayım!" Koca İbrahim şimdi nerden aklına geldi? Hiç çıkıp gitmiyor ki! Sanki kapının ardına dikilmiş bakıyor. Bakıp kocaman kulağını sallıyor. Boyu kapının boyundan yüksek. "Türkmenliği batsın! Nasıl Türkmen o? Türkmenliğin tozu yok! Allah yalnızca boyuna vermiş! Göğsünü boş bırakmış! Hele kafasına hiçbir şey koymamış! 'Sen benden iste aslanım, dilediğin kadar boy vereyim, sonra da kaldırıp koyvereyim! Haydi güle güle!' demiş Allah. O da almış bu kadar boyu, yürümüş; şimdi kapılardan zor giriyor!"

Gözlerini kapıdan ayırıp Doktor Gürcan'ın gözlerinin içine bakıyor. Doktorun önünde yarı çıplaktı. Apışarası, karnı apaçık. Ama bunu düşünecek değildi. Silindi, sabunlandı, Doktor ağabeyin önüne gümüş gibi geldi. "Allah bin bin razı olsun Ziynet abladan! Yardım etti, her yanımı temizledik. Alman'ın mı, Türk'ün mü önüne yatacağım belli miydi? Görgüsüz karılar gibi göbeğim bir parmak kirle mi gelecektim? Ah sancılar, şimdi daha mı şiddetlendi acaba?

Doktorla yeniden göz göze geldi.

"Çok akılsız bir herifim var benim! Dünyayı kalbura koyup elesen ondan akılsız bulamazsın! Benden saklı hemşerimiz Aşır'a bin mark vermiş! Güya ödünçmüş! Kaç yıl oluyor, geri gelmedi! 'Benim Şükrü dedeme, altı aydan aya elli mark yolla, çay parası yapsın!' dedim duymadı bile! Kendi kendime: 'Haydi bir kez daha söyle Elif!' diyorum, döver diye söylemiyorum. Ah biz ona elli mark yollasak, gelene gidene anlata anlata bitiremez! Akılsız, o zaman ilde benim değil, senin saygınlığın artar! Hiç tınmadı! Ama kendi göddeşlerine kazancını saçar savurur! Bin! İki bin! Sonra gider elden borç alır! Düdenli Ramazan gibilerden medet umar, bankadan kredi çektirir! Bana söylemez hiçbirini! Benimle iki sözcük konuşmaya tenezzül etmez! Başkalarıyla konuşurken duyarım! Onun da tamını değil, yarısını! 'Çay koydun mu kız? Git bak! Gelirken bira getir! Kapağını aç, bardağa kat! Konuğun yanında şişeden mi içereceksin serseri? Bardağa kat dedim, duymadın mı?' Girip çıkarken duyduklarımın çoğu kaçar. Konuklar gidince sorarım, 'Sana ne?' diye çıkışır bana, söylemez. Hem söylemez, hem başıma vurur! Parça parça duyduklarımdan aklımda kalanları birbirine eklerim. Dedemden esirgediği paraları göddeşlerine savurduğunu anlarım!"

Acayip ter bastı. Sancı dayancasını aşıyor.

"Çok özür dilerim Elvira kancıktan, sarı şeytan dedim! Götüme iğneyi dürtünce çok acıdı, dedim elimde olmadan. Çok özür dilerim. Şimdi alnımın terini siliyor. Sağımda solumda serçe gibi pervan oluyor! Allah ona, son soluğunu verirken inanç, Kuran kısmet etsin! Bütün günahlarını bağışlasın! Onunla beni cennetinde komşu etsin de karşı karşıya oturalım. Kurtulup çıkayım inşaallah, üç şişe şampanya da ben getireyim: 'Alın bakalım, *danke schön!*' Daha bilmiyorum şampanya neye benzer; ama Edeka'dan sorarım: *Was ist* Şampanya, *bitte* söyleyin bana! Alıp getireyim, boynuna sarılıp gövem gözlerinden öpeyim! Biraz iğrenir, bize soğuk durur ya, dursun! Halbuysam, şu insanlığına para mı yeter?"

"Soluk al Elif hanim! Lütfen soluk ver! Sonra hep ıkın! Senin şimdi hep ıkınmak!"

Elvira bırakıyor, Doktor Gürcan alıyor:

"Bak ne diyorum Elif? Ikın kızım!"

Gücü yettiği ölçüde ıkınıyor. Acılar, sancılar canını yaktıkça inliyor, sonra yeniden ıkınıyor. Doktor Gürcan, karnındaki şişliği durmadan aşağı doğru sağıyor. Kanlı su az az leğende toplanıyor. Bebeğin başı beliriyor.

Elif acıyla dalıyor:

"Bu şimdiki evi, o Pepo olacak Danagöz boşalttı, biz girdik! Koca İbrahim varıp adam gibi konuştu. Oma Gerda bir evliya. Ama Pepo çakal. Karısı kendinden çakal. Bizimkiyle bin marka anlaştı: Lâmbaları, perdeleri, fırını, dolabı bırakacak. Diyorum da inanmıyor, bizimkinin aklı kıt! Parayı istedikleri kadar veriveriyor! Ha biraz indir bindir! Belki 500'e razı olur! Kaç yüz marktır bin mark? Hem de söylememiş, arkadaş şu gün boşaltacaksın evi! Gelip bakıyor, Pepo Bey daha oturuyor!"

'Seninle anlaşmamız böyle miydi Pepo komşu?'

'Ee davrandıramadım! Karşıki biraevini tutmaya karar verdim. Biraeviyle ev karşı karşıya! Gerçekte pişman oldum: Madem biraevini tutacaktım, evi ne boşaltıyorum?'

'Türkün aklı gibi senin aklın da sonradan mı gelir Pepo? Bin markı aldın, söz verdin! Bir an önce boşalt!'

'Bak Abraham! Ben bu evi boşaltmazdım ama senden aldığım bin markı Almana öndelik verdim. Çünkü biraevini tutmayı çok istiyorum. Adını Zorba koyacağım. Aleksi Zorba ağabeyimi çok severim. İçimin başkaldırma duygularını okşar. Başarabilirsem, yakın bir zamanda burayı bir Yunan doyumevine dönüştürmek istiyorum. Almanlara dolmaki, sarmaki, caciki türü Yunan yemekleri sunacağım. Hem de mastika, uzo, retsina gibi içkilerimizi ikram edeceğim. Edeceğim, batarsam batayım! Karım Melina'yı, kızım Evangelia'yı çalıştırdıktan başka, iki de güzel Alman kızı tutup şahane servisle kum gibi müşteri çekeceğim!' diye Abraham Mutlu'yu kandırıyor. Evi boşaltmayı sonraya atıyor. Ancak on gün sonra ben geliyorum, kavga kıyamet, boşaltıyor! 'Biraz çabuk *bitte!*' diyorum; çakal karısı ötüyor: 'Acelen ne?' Geliyoruz evi teslim almaya, orta yerde yalnızca bir masa, bir dolap! Peki lâmbalar nerde? Yok! Perdeler nerde? Yok! Çakal karısı götürmüş. Baktım perdelerin önünde bir yüzük kalmış; akılsız karısı, yada kızı unutmuş! Alıp taktım parmağıma, Allah gelse çıkarmam! Bin markı alıp kocamı kandırdı! Perdeleri, lâmbaları tüm götürmüş! Git iste diyorum, 'Yok istemem, ayıp olur!' diyor. Soruyorum: 'Konuştuğunuz halde onun söküp götürmesi ayıp olmuyor mu?' 'Bilmem!' diyor. 'Paranın hepsini verdin mi?' diyorum; 'Verdim!' diyor! 'Ne olacak şimdi?' diyorum; 'Bilmem!' diyor! 'Peki sen yalnız karı yumruklamayı mı bilirsin Koca İbrahim?' diyorum; sesini çıkarmıyor. Dur dedim buna, kalkıverdim ayağa! Alıverdim başıma örtüyü! Pezevengin biraevine girip vardım. Levhasını Zorba diye yazdırmış. 'Senin gibi zorbalar bana vızgelir Pepo Efendi!' dedim buna. Tuttum yakasından:

'Ne oldu bizim perdeler, lâmbalar?'

'Valla ben hepsini bırakacaktım, benim Frau bırakmadı!'

Az çok Türkçe anladığı, hem de anlattığı için, sordum:

'O evde senin sözün yürümüyor mu? Frau seni dinlemiyor mu?'

'Ah komşu, kanatma kabuk bağlamış yaralarımı! Buralarda hiç gördün mü, şimdi koca sözü dinleyen Frau var mı?'

Tutup yakasından silkeledim: 'Öyleyse söz dinleyen bir Frau buluncaya kadar onun bunun parasını alma Pepo Efendi!'

'Ah komşu! Biliyorum yanlış yaptım! Ama elimden ne gelir? Atsan atılmaz, satsan satılmaz! Böyle cadı karıyı kim ne yapacak? Eğer bir akıl

biliyorsan söyle, ona göre davranayım! Şurayı tuttum, çok dağınıktı! Bir parça düzene sokabilmek için epey para gitti! Benim Frau'un istediği yeni perdeleri, lâmbaları alamadım. Ayrıca düşündüm, Herr Mutlu ile yaptığımız pazarlıkta haksızlık var. Aldanmışım. Yalnızca dolapla masa bin mark eder!'

Sözüm meclisten dışarı, 'Çüş!' demişim buna. 'Yaşından başından utan Danagözlü Pepo! Hepsini toplasan yüz mark etmez! Eskicilerde daha ucuzları dolu! Asıl sen benim adamı kandırmışın! Şimdi de dolandırıyorsun! *Polizei*'a gidip anlatayım da gör!' Ben *Polizei* deyince düşündü. Bizim gibi onlar da *Polizei*'dan korkar. Hemen gitti, perdeleri, lâmbaları getirdi. Çıkardı iki yüz mark da geri verdi. 'İki yüz yetmez, iki yüz daha koy!' dedim. İki yüz daha koydu. Yüzük de bende kaldı. Eski aklı erik ataların dediği, dinsizin hakkından imansız gelirmiş! İyi oldu!"

Bebeğin başı göründüğünde böyle dalıyordu. Danagöz Pepo'ya çok takmıştı kafayı. İnliyor, gene ona dönüyor. Onunla biraz uğraştıktan sonra, kocasına geçiyor. "Koca kulaklı İbrahim!" diyordu. Soluk aldıracağım, terini suyunu sileceğim diye Elvira kendisi de ter içinde kalıyordu.

15
UNUTULMUŞ OMA GERDA

Gülten, Oma Gerda'nın bacaklarının arasından ayrılmıyor. Aşevine giderse aşevine, odaya dönerse odaya! "Gelme, orda dur!" derse, boşanan bulut gibi, içini çekip ağlıyor.

"İyi kızlar ağlamaz!" diyor yaşlı kadın. "Ağlarsan başka çocukların Oma'sı olurum bak!"

O zaman daha çok ağlıyor.

Çocuklarla ustaca başettiği yıllar demek çok gerilerde kaldı. Tanrı ona, torunlarına bakma fırsatı vermedi. Oğullarının çocukları savaş biterken yitti. Kızlarının da yalnızca birinin çocuğu oldu. Münih'teki bir oğlan doğurdu, onu da uzaklarda büyütüyor. Ulm'daki üçüncü *Freund*'una gitti. Ne akılsa hiçbiriyle nikâhlanmıyor. Çocuk da yapmıyor hiçbirinden. Küçük kızı, adını aklında tutamadığı yeni bir dine girdi: Dünya çok kirlenmiş, şehirler pislenmiş. Böyle pis ortama çocuk getirmek suç, hem de cehennemde yetmiş yıl yansan arınmaz bir günahmış! Ama *Freund*'larıyla yeyip içiyor, bol bol yatıyor, geziyor. Elden düşme otomobiller ucuz. Doğumu önleme hapları da her eczanede reçetesiz veriliyor. Nerde oturur, gezer bilmiyor.

İçlerinden en anaya dönük olanı Reinhardt'tı. Onu on altı yaşında cepheye aldılar. İki yıl Leipzig'te, Halle'de, Hagen'de savaştı; bir tek yara almadı; ama savaş biterken vuruldu. Birliğinden dört kişi kalmıştı. Amerikalılara teslim olmaya iniyorlardı. Savaş hem bitti, hem yitti. Bölgenin havadan denetimi İngilizlere verildi. Buyruk, "Kıpırdayan hedefi bombalayın!" idi. Dağdan aşağı yürüyorlar. Reinhart on sekizine girdi. Uçaklar yeri alçalarak tarıyor. Reinhart'ı ağır yaralı olarak teslim aldılar. Ama yaşamadı. Gidenler gitti. Hâlâ gider. Oma Gerda ise yaşar.

"Yaşar a Gültencik! Oma Gerda hâlâ yaşar! Şimdiye ölmeliydi! Ama kimi zaman bir torun umudu, kimi zaman bir çiçek, bir kuş, kimi zaman bir yabancı işçi kızı onu yaşama bağlar; anlıyor musun? Gözlerimdeki yaşı anlıyor musun? Dur sana *Meister Jakop*'u öğreteyim:

Meister Jakop, Meister Jakop,
Schläfst Du doch, schläfst Du doch?
Hörst Du nicht die Glocken?
Hörst Du nicht die Glocken?
Ding dang dong! Ding dang dong!

Ding dang dong'ları söyleyip sallanıyor. İki elinden tutarak Gülten'i de sallıyor.

Gülten: "Masal anlat *bitte!*" diyor Almanca..

"*Es war einmal!*. Ama Gültencik, her zaman masal anlatılır mı? Dur, gözlüğümü takıp kitap okuyayım sana!"

Süt içirmişti. Kakaolu olunca seviyor.

"Kitabımızı okuyalım, sonra hastaneye telefon edelim! Soralım, anne kardeş getirmiş mi? Ama onlar da söyler mi bakalım? Hastanede sekreterler kimi zaman çok anlayışsız olur!"

Kalkıp resimli kitap alacağına, telefon rehberini alıyor. Gözlüğünü takıp oturuyor.

Gülten, "Vakvakların kitabı değil bu!" diye bağırıyor.

"Değil tabii! Önce Bethesda'nın numarasını bulup telefon edelim, sonra vakvakların kitabını okuyalım; daha iyi olmaz mı?"

Herten'de kız kardeşinin oğlu var. İspanyol gelin aldı. Bir çocuğu, bir çocuğu daha oldu. Ama çıkıp gelmiyorlar! Trene binip kendisi de gidemiyor.

"*Bitte*, vakvaklaaaar!"

Gülten, hastaneye telefon etmek için uzun uzun rehber karıştırmayı anlamıyor. Oma'sı ya masal anlatmalı, ya vakvakları okumalı.

"*Bitte*, sessiz ol Gülten!"

Kâğıt kalem alıp numarayı yazdı. Rehberi kapattı. Telefonu önüne çekti. Oh ne iyi, çevirir çevirmez düştü. "Burda Gerda Fischer!" dedi sonra. "Yaşlı bir kadınım, hem de yalnızım!" diye ekledi. "Bir Türk kadını size doğum için geldi bugün! Bilmiyorum hangi bölüme yattı. Ama merak ediyorum; acaba.."

"Bir dakika, sizi İstasyon C'ye bağlayalım!"

Gecenin dokuzuna geliyor. Kış günlerinde ortalık erken kararıyor. Sokaklar ıssızlaşıyor. Hastanede hastalar, doğurmuşlar, doğuracaklar

odalara çekiliyor.

Telefonu İstasyon C'nin nöbetçi hemşiresi açtı. Dinledi. Telefon eden kadının adını sordu. Dinledi.

"Bir dakika Bayan Fischer! Affedersiniz on on dakika sonra telefon eder misiniz?"

"Bekleyebilirim.."

Nöbetçi hemşire, İstasyon C'de 318 Numaralı odaya koştu. Kapıdan girince birinci yatağa Medine Tunç'u getirip yatırmışlar. Siyim siyim ağlıyor. Gözlerinden zehir geliyor. Kısmet sıkıntıdan mandalina yiyor. Üçüncü yatak boş. Dördüncüde Renate "*Sie*" diye bir dergi okuyor.

"Burda yatanın adı Frau Mutlu mu?" Elindeki not kâğıdına bir daha baktı. "Bir Türk olacak!"

"Elif Mutlu, doğum odasında!" dedi Renate.

"Yaşlı bir bayan merak ediyor, ne oldu?"

"Valla biz de merak ediyoruz; henüz haber yok!"

Renate, "Hayır, haber yok!" diye Kısmet'i doğruladı.

Nöbetçi hemşire döndü gidiyor. Medine Tunç'u görüp sordu: "Bu bayan neden ağlıyor?"

"İkiz doğurmadım diye ağlıyor!" dedi Kısmet.

"Neee?"

Renate, "Kız doğurmuş da sevincinden ağlıyor!" dedi, sonra ekledi: "Biraz delidir o bayan!"

İstanbul'da beş yıl oturmuştu. Kocasının kafasını da biliyor. "Bir sürü saçmayla doludur Türklerimizin kafası! Yani ayıplamıyorum, ama çok yazıktır: İnsanın elinde mi kız doğurmak, oğlan doğurmak? Ah Türklerimiz!"

Kocasının yurttaşları hakkında bir düşünceyi kafasından geçirirken dikkatli olmaya alışıktı. Bunları her zaman usulca söylüyor. Düşünürken iki yanına bakıyor.

"İşte benim oğlum oldu şimdi! Önceden de bir oğlum, bir kızım var! Gene kızım olsa, acaba Selâhattin yüzüme nasıl bakardı? Bilgili, çalışkan bir insan! İyi bir kafa yapısı var. Çocuğumuza ad düşünüyoruz. 'İlle Cem!' diye tuturuyor. Onca sancı çektim. Bana bir sorsa ya; hayır sormuyor. 'Höyt, konuşma! Cem olacak! O kadar! Türkler de,

Almanlar da kolay söyleyecek!' Şimdi de onun dediği olacak!"

Nöbetçi hemşire geçip gitti.

Gerda Fischer telefonda bekliyor. Hemşire "Bir iyilik edebilirim belki!" diye düşündü: "Efendim Frau Mutlu doğum odasından çıkmadı daha! Belki yakında bir haber alabilirim. Lütfen numaranızı söyleyin, size bildireyim!"

"Ah çok naziksiniz! Teşekkür ederim! Size çok teşekkür ederim! Numaram: Krefeld - 3 42 41. Eğer bildirirseniz gerçekten sevinirim.."

Bethesda'nın İstasyon C nöbetçi hemşiresi telefonu kapattı. Ama sanki gönlü Krefeld'teki evin üçüncü katında, Oma Gerda'nın yanıbaşında kaldı. Yaşlı kadının sesi kadife gibi yumuşak. Onun yalnızlık dolu gülüşünü gözünün önünde gördü, soluğunu burnunda duydu. Düşüncesinde Oma Gerda, "Hemşire kızım, birkaç dakika otur, sana bir çay yapayım!" diyor. "Yorulmuşundur biraz dinlen! Yoksa birer bardak ıhlamur mu içelim karşılıklı?"

Oma Gerda hâlâ açık duran telefonu kapattı. Gitti dolaptan bir bardak aldı. Birine kakaolu süt, birine likör koydu: "Gel bakalım! Vakvakımızı okuyalım. Sonra da masalımızı anlatırız!"

16
ELİF HANIM TAMAM

Osman Aydemir, harıl harıl mektupların çevirisine çalışıyor. Bu gece belki ikisini bitirir. Pek çok dilbilgisi yanlışı kalacak. Ama ne yapsın? "Ustamın adı Hıdır, elimden gelen budur!"

Dudu girip geldi:

"Ben battaniyeyi alıp oturma odasına geçiyorum. Divana uzanırım. Ama önce Bethesda'ya bir telefon etmek istiyorum. Çok merak ediyorum ne oldu Türkmen kızı?"

Yazıdan başını kaldırıp gözlüğünü çıkardı Osman: "Nasıl olsa daktilo ile çalışmıyorum. Buraya yatağımıza yatabilirsin. Ben ışığı iyice kendime çeviririm.."

Dudu, "Yok!" diye Osman'ın sözünü kesti. "Kâğıt çıtırtısından rahatsız oluyorum! Salona geçeyim!"

"Canım, olacak iş mi? Ben salona geçerim!" Toplanmaya başladı. "İkincisi, Bethesda'ya telefon edersen, bir haber olunca telefon etmeleri için bizim numarayı vermeyi unutma! Sen uyurken telefon ederlerse ben konuşurum. Rica et, belki kırmazlar.."

"O zaman Herr Aydemir, telefonu da siz edin *bitte*! Çok yorgunum! İşten geldim, bir dünya çamaşır yıkadım!"

Telefonda her söyleneni anlamıyor, her istediğini anlatamıyor. Kocası, "Sende cesaret yok!" diyor. Daha başka şeyler de söylüyor. Onun için yorgunluğunu öne sürmesi uygununa geliyor.

"Benim çok işim var görüyorsun be Dudu!" Sonra ne düşündüyse, "Peki peki! Telefonu da ben edeyim!" dedi.

Dudu, masanın üstündeki sözlüklerin, dosyaların taşınmasına yardım etti. Telefonu salona aldı. Oğlanlar ışığı söndürüp uykuya geçmiş. Osman Bethesda'nın numarasını buldu. Az sonra santral, İstasyon C'yi bağladı. "Şimdi haber aldım, Frau Mutlu doğumunu yaptı. Sağlığı normal!" dedi nöbetçi hemşire. "Şimdi Frau Fischer'e de haber vereceğim. Krefeld'te yaşlı ve yalnız bir bayanın önümde notu var.."

Osman Aydemir telefonun hemen kapanmasından korktu. Sordu ivedi: "Frau Mutlu'nun neyi var, oğlu mu, kızı mı? Bunu da söyleyiniz bitte!"

Telefonu açık bırakıp koştu gene 318'e.

Elif'in odasında acayip bir sıkıntı var. Daha gelmemiş. Medine Tunç, şiş gözlerinden inen yaşları kâğıt mendile aktarıyor. Kocaman elleri var. Başı, kaşlarına kadar indirilmiş yeşil bir eşarpla sıkıca bağlı. Bir pazen bohçayı andıran bedeniyle karyolayı dolduruyor. Az önce Elif'in de karyolasını götürdüler.

Nöbetçi hemşire sordu evik çabuk:

"Neyi var Frau Mutlu'nun; oğlu mu, kızı mı?"

"Oğlu var!" diye fısıldadı Kısmet, çekingen.

Renate ekledi: "Oğlu var, sabaha kadar içsin kocası!"

Nöbetçi hemşire dönüp giderken kapıda Elvira ile karşılaştı. Kendi doğurmuş gibi bitkin: "Tamam!" dedi Türkçe. "Elif hanim tamam!"

"Oğlu var değil mi; telefonda soruyorlar!"

"Oğlu var!"

Nöbetçi hemşire koşup geldi, haberi Herr Aydemir'e söyledi, kapattı telefonu. Frau Fischer'in telefonunu çevirmeye başladı.

Osman Aydemir yatak odasına yürüdü usulca: "Gözün aydın Frau Aydemir! Frau Mutlu'nun oğlu var!"

Fırladı kalktı Dudu. Geceliğinin eteği havada savruluyor. "Bu çok iyi bir haber! Allaha çok şükür, bin şükür! Koca İbrahim'e müjdeyi uçuralım hemen! Duyunca uçar sevincinden!" Saate baktı. Vardiya değişmesine 15 dakika var. "Elini çabuk tutarsan yetişirsin! İstersen söyle, dosdoğru bize gelsin! Yok ama, sen çalışacaksın değil mi? Gelmesin! Haberi ver yeter! 'Belli ya, doğum dokuz ay on günde demiş eski aklı erik atalar! Benim hesapça daha 15 gün var! Kız olursa sıçarım çarkına!' diyordu. Çok şükür hem erken oldu, hem oğlan oldu! Haberi alıp sevinsin bakalım! Çevir fabrikanın numarasını!"

Osman Aydemir telefon not defterini açtı. Çelik Fabrikasının Bruckhausen'deki numaralarından birini çevirdi. Doğrudan Koca İbrahim'le konuşması olanaksız; yazdırdı:

"Büyük *Halle*'de yüksek fırın işçisi Abraham Mutlu'ya! Çok önemlidir! Eşiniz doğum yaptı. Bir oğlunuz vardır. Sağlıkları normal-

dir. Candan kutlarız. Hemşeriniz öğretmen Osman Aydemir!"

Osman Aydemir yeniden rica etti: "Çok rica ediyorum, haberi kendisine hemen ulaştırınız *bitte!*"

Delikanlı bir ses: "*Jawohl!*" dedi.

Haber notu doğruca *Meister* Helmut'a geldi. Helmut yeri göğü birbirine katmadan 2/B'nin başına yürüdü:

"Her Mutlu, bir dakika bitte!"

Gelberiyi usulca yere bıraktı. Başındaki koruma başlığını çıkardı. *Meister*'in yanına yürüdü. Acaba gene ne var? "*Bitte schön!*" dedi kısık sesle. Terini silmeye fırsat bulamamış. Dudaklarına tuzlu tuzlu iniyor.

"Öğretmen Aydemir bildiriyor: *Deine Frau* bir oğlan doğurdu. Haydi kutlarım seni!" Ekledi: "İstersen yarın işe gelmeyebilirsin! Gerekli kâğıtları yaptırır, birini Yönetim'e getirirsin. Haydi bir gün izin sana! Karına çiçek götürmeyi unutma!"

Ramazan usulca sokuldu, sıçrayıp elini omzuna uzattı: "Gözün aydın İbrahim ağabey! Analı babalı büyüsün!"

Kürt Emro koşup geldi: "Hay senin gözüne kurban olayım! Karın sana bir oğlan doğurmuştur! Kutlarım!"

Sendikacı Hikmet öteden: "Kutlarım!" diye bağırdı.

Can Ali koşup geldi: "Kutlarız! Kutlarız!" dedi.

"Çıkıp dışarda kutlayalım!" dedi Muharrem.

"Kütük atalım Koca İbrahim ağabeyimize!"

"Kütük atalım, o da bize şölen versin!"

Bedeninden aşağı bir karıncalanma geçti. Derisinden daha çok ter yürüdü: "Acaba aslı var mı? Gerçekten Osman Hoca telefon etti mi? Helmut kavatı haber verip gitti. Ayrıntılı bir şey söylemedi! Yoksa işletiyor mu beni?"

Bir yandan yerdeki gelberiyi yeniden alsın mı, almasın mı, düşünürken, bir yandan bunun bir eşek şakası olabileceğini aklından geçiriyor. Böyle büyük bir mutluluk ona bir yerlerden inip gelemez. Hem çok var daha karısının doğumuna! Hem de oğlan doğurmak kim, o Köstebek Yapılı kim?"

"Ya Koca İbrahim ağabey yaa!" diyor Ramazan.

"Ya Herr Mutlu yaa!"

Ramazan vurdu gene elini. Bunu yaparken yukarı sıçradı: "Yeğe-

nime bir tulum alacağım, mavi olacak!"

Emro: "Canını yiyeyim senin!" diyerek Ramazan'ı okşadı.

Koca İbrahim, "Sağolun hepiniz!" dedi. Şaşkınlıktan ne diyeceğini bilemiyor. Bir yandan da dikkatle düşünüyor: "Eğer biri eşek şakası yaptıysa, çok ayıptır! Ayıptan öte, kancıklıktır! Sıçarım çarkına!"

İyice anlayıp öğrenmeden, sevinç belli etmeyi uygunsuz buldu. "İnşaallah söyledikleri doğrudur!" dedi içinden. "Arkadaşlar, kütük atma gibi bir töre yaparsa, ben de karşılığını tastamam yaparım! Gerçi burda nerde bulacaklar kütüğü? O eski Türkmen töresini değiştirmek gerekir! Onlar küçük bir armağan getirir. Doğanı, doğuranı düşündüklerini belli ederler. Ben de onlara ikramlarımı yaparım! Altta kalmam! Eğer doğru bir haberse, aferin Türkmen kızına!"

Vardiya değişimine beş dakika kala öten uyarı düdüğünü duymadı. Düdük uzaya uzaya, Büyük *Halle*'yi birbirine kattı.

"Bu telefonu Osman Hoca etmemiş olabilir mi?"

Bunu üst üste birkaç kez sordu kendine.

"Etmedi de *Meister* nerden bildi?"

Kendisini tanıyanlar içinde, eğlenmek isteyen bir zevzek yapmış olabilir, ad olarak telefonda Osman Hoca'nın adını verebilir mi? Bakarsın şu an dışardaki tanıdıklardan biri de yapmış olabilir böyle bir puştluğu!

Aklı daldan dala gidip geliyor:

"Kimseye böyle sulu şakalar yapmadığıma göre, bunu bana yapamazlar! Hastaneden Osman Hoca'ya telefon etmişlerdir, o da buraya etmiştir hemen!"

Doğruca Osman Hoca'gile gitmeyi düşündü. Ama geç sayılmaz mı? Adamın telefon edip haber vermesi yeter bir iyilik değil mi? Belki hastaneden eve, Oma Gerda'ya telefon etmişlerdir. "Numarayı avradım Elif vermiştir! Ama Elif nerden bilecek Osman Hoca'nın, Oma Gerda'nın numaralarını? Ohooo! Cinlerden cin biri olup çıktı! Hastaneye gelmeden önce almıştır hepsini! Almanya'ya geleli bizim deli ilerledi. Almayı kendisi akıl etmese bile, Oma Gerda vermiştir! "Al, bulunsun!" diyerek eline tutuşturmuştur. Alman'da akıl mı yok? İncelerden incesini düşünür! Osman Hoca'gilin numarasını da bulup vermiş olabilir. Neyse, inşaallah aslı vardır, bana oğlan doğurmuştur!" Başını

kaldırıp havaya bakar gibi yaptı. Büyük Halle'nin çatısında türlü kalınlıkta demirler görünüyor. Gene de "Güzel Allahım!" dedi.

Gidip herkesle birlikte duşunu aldı. Kısa donunu çıkarıp sıktı. Küçük bir naylona sarılı kuruyu kıçına geçirdi. Yıkanma yerinde Almanlar gibi daltaşak yürümeye yıllardır alışmadı. "Huyları batsın, bunların karıları da böyledir evin içinde! Utanıp arlanma bilmezler! ôrneğin Hanne kancığı! Neyse! Gelen haber doğruysa, babamın adını veririz! Aslı varsa bu iş iyi oldu!" Yukarıya baktı gene: "Çok Uzun Boylu Kocaman Allah!" dedi. Anahtarı demir dolabın kilidine soktu. Giysilerini çıkarıp giyindi çabuk. Eli ayağına dolaşıyor: "Benim hesapça daha doğuma vakit vardı ama!" dedi birden. "Çok erken oldu çocuk! Birkaç gün yaşayıp ölmesin sakın!"

Derisinin üstünden yılan yürümüş gibi ürperdi.

"Osman Hoca'gile kendisi telefon etmiştir! Duyup sevineyim diye düşünmüştür! Deli meli diyorum, ama bunları düşünüyor Türkmen kızı! Evet, numaraları önceden yanına almış, doğumdan sonra verip bir hemşireye ettirmiştir!"

İş giysilerini demir dolaba bastı. Kapağı kapatıp kitledi. Anahtarı cebine attı. Islak donu sardığı naylonu, boş bira şişelerini kantinden aldığı naylon keseye atıp kapıya yürüdü.

Ardından Can Ali yetişti:

"Hastaneye mi gideceksin Koça İbrahim ağabey? Eğer o yana gideceksen beni al! Merkez İstasyon'un önüne bırakırsın. Yani derneğe gideceğim. Hattâ oraya kadar atıversen de olur!"

"Dernek kapalı değil midir şimdi?"

"Toplantı vardı. Bir haber alayım, ne yaptılar?"

"Ben gerçekte Osman Hoca'gile telefon edeceğim. Gerekirse Neudorf'taki evlerine uğrayacağım!"

"İstasyon'a bırakırsın!"

"Bin bakalım! Telefonu İstasyon'dan ederim!"

Önce sağ kapısını açtı arabanın; oturttu hemşerisini. Dolandı solu açtı. Güçlükle yerleşti direksiyonun ardına. Motor çalışıyor. Geri geri gidip küçük alanda döndü, çıktı kapıdan. Yukardan gelen tramvay durakta durdu. Bekleşen işçiler doluştu. Wesel otoyoluna çıkacak hemen. Bastı gaza.

"Tarla alıyor musun gene bu yıl?"

Can Ali soruda dokundurma olup olmadığını araştırdı. "Neden altına bir araba çekmiyorsun?" gibisine? Boyu bunca uzun olduğu halde, iğneli soruları kurt gibi ustaca sorabilir. Ama hayır, bir dokurdurma yakalayamadı.

"Tarla kalmadı ki alınacak! Komşu köylere el atmaya da korkuyorum!" dedi alaylı.

"Alacaksan bizimkileri satayım ben! Eğer Hacılar uzak demezsen! Benim niyetim ya İzmir'e, ya Duisburg'a yerleşmek! Köye dönesim yok! Sanıp banarken yaşamın sonuna geldik Can Ali!"

"Ben de bir çiftlik kurayım diyorum. Arkadaşlar toplanıp Çardak tren istasyonuna yakın yere bir çekme demir atelyesi açalım diyor!"

"Ne yapacaksınız çekme demir atelyesini? Devrim olunca fabrika kurmayacak mıyız?"

İkisinin de konuşması karşılıklı alayına.

Kaçıncı binde senin Opel? Kilometre beş bin oldu mu?"

"On altı bine çıktı! Ne beş bini?"

"Maşaallah çok yol yapıyorsun!"

"Tarla tapan almayınca ne yapayım parayı?"

Taşıtlar gidişli gelişli akıyor. Gelenlerin farı göz almasın diye araya metal perde çekmişler.

"Can Ali'ye söylediğim gerçek olaydı! Yerleşeydim Duisburg'a! Güneyinden, yada batısından bahçeli, küçük bir ev alaydım! Bir de garaj yapaydım otomobilime! Almanya'nın yollarına söz yok. Nereye gitmek istesen levha gösteriyor. Kaymak gibi asfaltlar! İstersen 160 yap! Bir tane hendek yok! Hiçbir karışı inişli yokuşlu, yada büküşlü değil! Can Ali'ye söylediğim gerçek olsa, soyum sopum Duisburg'un toprağına kök salsa!"

Kendi kendisiyle konuşuyor:

"Ama hani Duisburg'ta bize toprak? Tabanımız işçi! Götiçi kadar bir 'küçük bahçe'yi bile çok gördü dürzüler! Firmaların fabrikalarında terini durma dök, sorma dök! Ondan sonra da paranı al sus! Ak süt gibi temizdir diyorum ama bereketsiz para; boşver! Babam Koca Sadık'ın dediği: Yaban yerin somunu büyüktür ama içi boş! Gerçi hastalanırsan sigorta, yaşlanırsan emeklilik işler! Ama bir de iş bulamazsan?"

İçindeki öbür ben yanıt veriyor:

"Kaç yıl oldu sen şu ülkeye geleli? Şükür önce Allaha, sonra Almana, bir tek gün işsiz kalmadın! Gâvurun yurdunda bir tek gün su, elektrik kesilmedi! Bundan iyisi can sağlığı! Oğlunun günleri de böyle olursa, neden kök salmayasın?"

"Ama hani toprak?" dedi yeniden.

Gerçekten iki kişi var içinde; bu bırakıp o alıyor.

"Bundan sonra dönsek nereye sığarız, neye yararız?"

Arabasını Merkez İstasyon'un önünde eyledi. Can Ali'nin elini sıktı: "Kusura bakma, Hochfeld'e kadar götürürdüm ama telefon edeceğim! Neudorf'a geçerim belki!"

Ali, "Sağol! Otobüse atlarım!" dedi, durağa yürüdü.

Saat onu yirmi geçiyor. Cüzdanından bozuk para çıkardı. Osman Hoca'gilin numara aklında. Telefonların tuşluları çıktı. Bastı sayılara.

Osman Aydemir telefonu bir çalmada açtı. Almanlar gibi, ikinci heceyi uzatarak Aydeemir dedi.

"Nasılsın Osman Hoca? İşten çıkıp Merkez İstasyon'un önüne geldim. *Meister*'im zatından pusula verdi. Söylediğin haberin aslı var mı? Yoksa biri puştluk mu yaptı?"

Gözlüğünü çıkardı usulca; hemşerisi karşısında duruyor gibi: "Dostum, hemşerim!" diye bağırdı. "Öper, kutlar, kucaklarım! Elbet aslı var! Yengen tutturdu: 'Hastaneyi çevir, ille bir soralım!' Yarım saat önceydi. 'Soralım!' dedim. İstasyon C'nin nöbetçi hemşiresi bir dakikada müjdeyi verdi. Yengen gerçi şimdi uyuyor. Ama müjdemizi isteriz. Haydi gözün aydın! Analı babalı büyüsün!"

"Benim hesapça bu çocuk biraz erken oldu! Bir ölüm tehlikesi olmaz inşaallah değil mi?"

"Yok canım! Ne tehlikesi? Asla!"

"Öyleyse sağol Osman Hoca! Rahatsız ettim!"

Telefonluktan çıktı. Can Ali bekliyor durakta. O yana yürüdü. "Gel bekleme!" diye el etti. "Götüreyim seni Hochfeld'e! O yana gideceğim!"

"Hay yaşa İbrahim ağabey!"

Direksiyonu iki eliyle kavradı: "Sen de çok yaşa Can Ali! Hep birlikte yaşayalım hemşerim!"

Osman Özdemir gözlüğünü takıp çalışmasını sürdürdü.

17
CAN PARÇALARI

Derneğin kapısına bıraktı hemşerisini. İçi içine sığmıyor. Nasıl sığsın? Sığabilir mi? Bir oğlu olmuş!

Can Ali, "Gel istersen girelim!" dedi.

"Yok! Ben bir Bethesda'ya varayım hayırlısıyla! Doğanı, doğuranı bir göreyim!"

"Kapılar kapalıdır bu vakit!"

"Koca İbrahim ağabeyin için sorun mu? Açtırır!" dedi. Hemşerisini derneğin kapısına doğru itti: "Haydi sana hayırlı işler!" deyip sürdü.

Hastaneye giden yola düştü doğruca. "Ben kapıyı açtırırım açtırmaya da, ah bir açık çiçekçi olsa şimdi! Bir kucak gül alıp ince, parlak kâğıda sardırsam! Götürüp atsam doğuranın, doğanın üstüne!" Kolundaki saate baktı. "Çok geç!" dedi. "Gerçekten geç!"

Saptı hastanenin sokağına. Yan yön, her yer ışık içinde. Arabasını gür dallı çınarla atkestanesinin arasına eyledi. Yürüdü kapıya. "Bu vakitte insan hastaneye gelir mi hiç?" Kapıda kimse yok. Birden gözü kaydı: Sağındaki çiçekçinin içinden dışına ışıklar taşıyor. Usulca o yana yürüdü. Birden, "Ah kör olası!" dedi. Kapalıydı. Alnını camına dayadı. İçerlere baktı. Gene kaydı gözü: Kapının yanında bir otomotik var. Beş marka alabileceğin saydam kâğıtlara sarılı buketleri gördü.

"Gözünü sevdiğimin Alman'ı! İşte böyle her şeyi düşünür! öyle ya, hastaneye oğluma gideceğim bu saatte! Olur ya, eski dostum Hanne'ye gideceğim! Neden olmasın? Sığır değilim ya, bir demet çiçek götüreceğim! Çiçekçiler açıkken işteydim! Çıktım kapanmış. Çiçeksiz mi gideceğim? İşte Alman'daki yüksek akıl!"

Gerçi nasıl çiçekler olduğu seçilmiyor! İstediğinin bunlar olmadığı belli. Şu saatte istediğine benzer çiçeklerden veren başka otomatikler var mı acaba?

"Ah, yarın erken gelir, istediğimden yaptırırım!"

Geçip giderken durdu. Cüzdanını açtı. İki tane beş mark var. Attı, çekti iki buket. Bir kâğıt yirmi mark çıkardı. Koydu pantolon cebi-

ne. Hastanenin kapısına yürüdü.

Danışma'da oturan amcaya "*Guten Abend!*" dedi. "Hayırlı akşamlar!" Eliyle yarı asker, yarı sivil, bir selâm attı.

"*Guten Abend* efendim!" dedi amca. Sesi hırıltılı çıkıyor.

"Frau Mutlu var içerde! Benim karım. Doğum yaptı. Üçüncü kat C'de yani. Kendim işten geliyorum!"

Başıyla yukarıları gösterdi amca: "Çık!" dedi.

"Ulan bugün ne oluyor benim işlere? Böyle nasıl rasgidiyor? Koca İbrahim, şu olanlara bak aslanım!"

Yürüdü merdivene. Üçüncü katın nöbetçi doktoru Karl Heck'le nöbetçi hemşire Marianne, küçük odayı söyleşiyle doldurmuş. Doktor Gürcan az önce gitmiş. Hemşire Elvira, Rita gitmişler. Koridordan, köşelerden el ayak çekilmiş.

"Ben İbrahim Mutlu efendim! İşten geliyorum. Karım bugün doğum yaptı efendim. Sanırım bugün bir saat önce, İstasyon C'de yaptı efendim. Yıllar sonra bir oğlum oldu efendim. Doğanı, doğuranı görmek istiyorum efendim. Belli ya, babalık! Sabaha kadar dayanamam efendim.."

Nöbetçi hemşire fırlayıp kalktı:

"Frau Mutlu doğum odasında daha! Dinleniyor!" dedi. "Ziyaret için uygun saat değil! Ama bir oğlunuz var, evet!"

"*Danke schön* efendim! Gerçekten işten çıktım geliyorum. *Bitte,* eğer oluru varsa, bir dakikacık göreyim efendim! Oluru yoksa da siz bir çözüm düşünün efendim! Burda kraliçe, kral, kumandan, general sizsiniz efendim! Her yer kapalıydı, şunları otomatikten çektim. Size de bir içki alacaktım, ama her yer kapalı. Açık olsa alır gelirdim. Şurda içerdiniz, iyi olurdu! Bunun için çok özür dilerim efendim. En uygunu yarın! Yarın getiririm artık! Ama şimdi izninizle küçük bir *Trinkgeld* sunayım efendim. Asla rüşvet değil. Ah, doğum gününüzü bilsem, bir şişe şampanya ile gelirim valla! Yani çok istiyorum size içecek bir şey getirmek. Çünkü efendim bir oğlum olmuş!"

Tam o sırada içinden ekledi: "Aferin ulan Elif! Aferin ulan deli kız!" O an içi ılıdı gitti. "Deli meli!" deyip durmasına çok kızdı. Hemen varıp karısının başını okşamak istedi. Ayırdığı yirmi markın çok az olduğunu düşündü. Ama şimdi çiçekleri koyup cüzdanı açmak zor.

Zorluğundan çok, biraz da ayıbına gidiyor. "Küçük bir *Trinkgeld* efendim! Yarın iki şişe şarap, bir şişe *Schnaps*, yanına bir şeyler alın işte! Sizin şu elma likörü dediğiniz şeyler var örneğin, onlardan alın! Yada bir arkadaş yollayın, aldırıverin! Birlikte patlatın için. Herr Abraham Mutlu diye kulağımızı çınlatın. Lütfen aklınıza başka şey gelmesin! Bunlar yalnızca sevincimizdendir!"

Hemşeri Marianne, "Siz Türkler söz anlamazsınız!" diye söylendi. Parayı aldı, doktorun önündeki masaya koydu. "Götürüp göstereyim bir dakika!" dedi.

Doktor Karl Heck duvardaki saate baktı:

"Ama bir bakın önce! Frau Mutlu uyuyorsa sakın uyandırmayın! Herr Gürcan en az iki saat uyumasını istedi!" Hemşirenin ardından kendisi de kalktı. "Sizi kutlarım Herr Mutlu! Ama şu saat hiç uygun değil. Doğum biteli ancak bir saat oluyor. Karınız yorgun! Eğer uyuyorsa yarın gelirsiniz. Şimdi geç!"

Yürüdü nöbetçi hemşirenin ardından. Koca İbrahim kapıda kaldı. Girdi çıktı nöbetçi doktor. "Evet uyuyor! özür dilerim Herr Mutlu!"

İyi biliyor: "Özür dilerim!" dedi mi Alman'ın üstüne varılmaz. İlle görmek istediğine göre zorlayacak!

"Ama Herr Doktor, efendim, bir tek dakika! Hiç konuşmam, yalnızca yüzüne bakarım! Yani hiç rahatsız etmem!"

Nöbetçi hemşire:

"Gelin!" dedi. "O çiçekleri verin bana! Başucuna koyum sonra! Bir bakıp çekileceksiniz hemen! Asla uyandırmayacaksınız!" Pekiştire pekiştire söylüyor. "Asla, asla! Çünkü Doktor Gürcan kesin söyledi: İki saat uyuması gerek! İçerde hiç konuşmak yok! Ben haydi diye işaret edince asla direnmeyeceksiniz!"

Ayaklarının ucuna basarak yürüdü. Hastanenin gerçekten ıssız sıraları. Doğum odalarının önündeki koridorda çıt yok. Hemşire Marianne kapıyı açtı. Elif hâlâ beyaz doğum gömleğinin içinde uyuyor. Karyolaya serilmiş. Uzun örgülerinden biri boynundan göğsüne düşüyor. Yeni dünyayı, yıkayıp bağladıktan sonra, göğsünün üstüne yüzaşağı yatırmışlar. Anasının göğsüne, yüzü üstüne yatmış. Eli ayağı açıkta. Analı oğullu uyuyorlar. Şimdiye kadar böyle bir durumu görmemişti.

"Hey gidi yiğit Türkmen kızı!"

Dili damağına yapıştı, dönmüyor. "Kedi gibi hem de!" diye düşündü. "Ama büyür! Babasının tosunu kocaman olur!"

Usulca başını çevirdi. Nöbetçi hemşirenin gözlerini aradı. Gülümsüyor gibiyken serteldi birden. Konuşur, tıkırtı ederse çıkarıp atacak.

"Şu dünyada Gül Yüzlü Allahımın hikmetleri çok büyük! Bir zamanlar sen de bu kadarcıktın Koca İbrahim! Hiç korkma, bu da büyür! Aferin, maşaallah Türkmen kızına!"

Ayaklarının ucuna basarak iki adım attı. Bileğine "Mutlu" yazıp geçirmişler. Ne yapacağını, diyeceğini bilemiyor. O sırada nöbetçi hemşire göz etti. Ama ondan yana bakmıyor gibi yaptı. Göz ettiğini görmezlikten geldi. Odanın içinde değişik bir koku var. Yanına yöresine baktı. Nöbetçi hemşire bu kez kolundan tutup çekti: "*Bitte Herr* Mutlu!"

Tepesinin tası atacak gibi oldu birden:

"Bacak kadar avradı kumandan yapmış, şuna bak! öz çocuğunu babasına göstermiyor! Ulan Almanya!" Ama kendini topladı. "*Danke schön!* Bu kadarı yeter!" diye mırıldandı. Yürüdü geri geri. Koca bedenini kapıya vuracaktı, nöbetçi hemşire tuttu. Birlikte çıktılar. Doktor Heck gitmiş. Koca İbrahim, hemşire Marianne'yle birlikte yürüyor. 318 Numaralı odanın önünden geçiyorlar.

"Bir saat daha uyur, sonra odasına alırız. Bebeği de Yeni Doğanlar Bölümü'ne koruz. Yarın gelir ikisini de görürsünüz."

Ayrılıp gitmesi gerekiyor, ama gidemiyor.

"Lütfen Herr Mutlu, yarın gelin, istediğiniz kadar kalın, ama şimdi gidin bitte!"

Hemşire Marianne'yi hemşire odasının kapısına kadar götürdü. Ordan geri döndü. Hep ayaklarının ucuna basıyor. Yalnız Elif değil, öteki analar, yalnız kendi çocuğu değil, oğlan kız öteki çocuklar da rahat uyumalı. "Oğlanlar içinde oğlum, kızlar içinde kızım var! Bu muradım gerçekleşti şükür! Asansöre yönelmedi, yürüdü merdivene.

Hemşire Marianne, çiçekleri açtı. İkisini birlikte bir vazoya yerleştirdi. Götürüp pencereye koydu. Renate hâlâ dergi okuyor. Kısmet sereserpe uyumuş. Medine Tunç iki elini göğsünde kavuşturmuş, ağlamayı sürdürüyor. Yüzü yağmur sularında ıslanmışa benziyor.

"Onlar Elif hanima mı?" diye sordu Renate.

"Kocası geldi.." dedi fısıltıyla.

"Gördü mü oğlunu?"

"Göstermesem gitmeyecek! Gösterdim ben de! İşten çıkmış geliyor. Bunları geç vakit otomatikten çekmiş! Yirmi mark da *Trinkgeld* atıp gitti. Durmadan 'İçersiniz arkadaşlarla!' diyor!"

Renate elindeki dergiyi başucundaki çiçeklerin arasına koydu, kaydı indi karyoladan. Terlikleri ayağına geçirdi: "Ayıp değil ya; ben de kendiminkini özledim! Hem de Elif'inkini görmek istiyorum! Ama *Trinkgeld*'im yok, yarın Selâhattin bir şeyler getirir sanıyorum. İzin verirsiniz değil mi?"

Yürüdü kapıdan, koridora çıktı.

Hemşire Marianne saf bir çocuk gibi bütün dişlerini göstererek gülüyor. Birlikte doğum odasına girdiler. Renate usul usul ayaklarının ucuna basıyor. Üç dakika kadar Elif'le oğlunu seyretti. İnsanın yüzü belki ancak bir savaşın sonunda böyle bitkin olur. Fısıltıyla sordu:

"Ağırlığı ne kadar acaba?"

Kâğıdı köşedeki küçük masanın üstünde duruyor.

Marianne: "3 kilo 200 gram!" dedi.

"*Toi toi toi*! Oldukça iyi! Normal!"

Sesi biraz yüksek çıktı. Kolundan çekti hemşire.

"Neler var bakalım haritasında acı, tatlı, özlem, ayrılık.. dünyada? Siz bir defter tutup izleseniz bu hastanede doğanları? Bir Bethesda Cumhuriyeti çıkar yıllar içinde!"

"Herr Direktör böyle bir defter tutuyor sanıyorum; ama izlemek nasıl olabilir? Her biri bir yana gidiyor. Nasıl izleyeceksiniz? Doğanlar bir araya gelmeyince o dediğiniz cumhuriyet olur mu?"

"İki dakika uğrayıp camdan benimkini de göreyim!"

"Siz gidin görün diyeceğim, ama Doktor Heck kızabilir! Ben götüreyim. Belki sizin de yatıp uyumanız gerek!"

Arka arkaya yürüdüler. Yeni Doğanlar Bölümü ilerde koridorun karşı yanında. Küvete benzer küçük karyolaların içinde yatıyorlar. Kimi yan dönmüş, kimi yüzyukarı gelmiş, kimi uyuyor, kimi uyanık, ama ışıktan kamaşan gözlerini kırpıştırıp duruyor, kimi kız, kimi oğlan, geceden gündüze gidiyor, fırsat bulunca ellerini, ayaklarını oyna-

tıyorlar. Renate'ninki dip köşede. Çoğu acayip birbirine benziyor.

"Acaba Medine hanımın kızı hangisi?"

"Beş kız doğurmuş biliyor musunuz? Belki şunların ana babaları içinde oğlandan bıkanlar var! Oğlan kız ayırmayan da çoktur. Belki kız isteyenler vardır. Bir önlem geliştirilemez mi? Zor mu Medine hanıma oğlan, ötekilere birer kız ayarlamak? İnsanlar bu kadar çok doktorlu, nöbetçili hastaneler yapabildiğine göre, böyle küçük hizmetleri niçin yapmasın? Niçin düşünmez sayın şefler, diktatörler? Medine hanım kimbilir kaç yıl daha Bethesda'ya oğlan aramaya gelecek?"

Marianne, "Bu kadın yazar galiba?" diye düşündü.

Renate'ninki uyuyor. Bileğinde 'Yilmaz' yazılı.

Marianne sordu: "Adını düşünmediniz mi daha?"

"Biz mi? Ohoo, yazdırdık bile belgelerine!"

"Ne koydunuz?"

"Cem!" Elini uyuyan bebeğe sürdü. "Cem istedi babası!"

"Türk'le mi evlisiniz?"

"Evet! Evleninceye kadar her şey iyidir! Evlendikten sonra değişir. Erkekler geleneklerine bağlı. 'Höyt, konuşma! Cem olacak! Türkler de, Almanlar da kolay söyleyecek!' Keser atar. Kimi zaman ben de kesip atıyorum. Ama ikincil konularda. örneğin yemeklerde, giyimlerde.."

"Biz de bütün bu nedenlerden ötürü işte nikâha karşı çıktık! Dört yıl, beş yıl hoş geçen süremlerimiz var. Yürürse beş yıl daha! Yürümezse zorlamıyoruz. Boşanmak için mahkemelerde uğraşmak yok. Beş yıl, yada on yıl az zaman değil. Avrupa'da *Lebenspartnerschaft* oranımız gittikçe yükseliyor. Yalnızca Federal Almanya'da %30 olmuşuz. Bir çözüm değil belki. Ama öbür türlüsünü temelli kölelik buluyoruz. Yalnızca kadın yönünden değil, erkek yönünden de kölelik! Siz burda Duisburg'ta mı oturuyorsunuz?"

"Rheinhausen'da!"

"Eşiniz Ankaralı mı?"

"İstanbullu.."

"İşçi mi burda?"

"Mühendis, Krupp'ta.."

18
YEŞİL ŞİŞE

Koca İbrahim arabasını Krefeld'e sürdü. Elif'e yaptığı haksızlıkları düşünüyor. Yol iki yanda birer dizi direk, tepelerde lâmbalarla uzayıp gidiyor. Evlerin, okulların, parkların üstüne yukardan aşağı duman iniyor. Belli belirsiz bir yağmur yağıyor. Ortalık gene de gündüz gibi. "İyi ki arabam var! Duraklarda yağmur altında beklemiyorum. Arabam olmasa, pis yağmurlar saçıma başıma yağacak!" Silecekler önünü geniş geniş temizliyor.

Ren üzerindeki demir köprüyü gene geçti. İç yollara girdi. Taşıtlar alabildiğine seyrelmiş. Hızla gidiyor. Polis ekibi bir köşede mor fırıldaklı otomobillerini eylemiş. Sarhoş sürücü arıyor. Giden arabaların ikisini durdurmuşlar. Yağmurlukları içinde şişman, gözyummaz dikiliyorlar. Birinin eli sürekli tetikte. Makineli tabancayı yağmurluğun altına çekmiş. Görünmesin diye değil, ıslanmasın diye.

"Beni de durduracaklar mı?" diye ürpertiyle düşündü. Hızını kesmeden sürdü. Çok sonra tuttuğu soluğu bıraktı. Sokağına girip arabayı gür dallı ıhlamurun altına eyledi. Vakit gece yarıya geliyor. Danagöz Pepo biraevini az önce kapatıp gitmiş.

"Açık olsa girseydim! Girip bira söyleseydim: 'Bütün *Kollege*'lere ver Pepo! Kendin de iç! İsteyen likör, cin, uzo, sizin öteki içki, neydi adı, *retsina* mı, isteyen istediğinden içebilir! Bugüne bugün bir oğlan babasıyım! Kedi gibi bir şey, ama altı ay sonra koç olur! On yıl sonra aslan! Severim seni Pepo! Gerçi beni kandırdın, hattâ dolandırdın! Ama edepsiz bir karının elinde basılıp kalmışın! Tam bir şeytan! Zaten de bir keçiye benziyor! Çok yıldırmış seni! Benimki de işte bacak kadar bir şey; Köstebek Yapılı diyorum; tam öyle! Ama bana diş geçiremez! Bize bakma, biz Asyalıyız Pepo! Karı buyruğuna girmeyiz! Bizimkiler çok vıdı vıdı eder, ama bize diş geçiremez. Bana hele hiç geçiremez benimki! Bu kez biraz gözüme girdi. Bak, ben demek kör şeytan, çok büyük konuşmuştum: Bunu da kız doğursun, valla sıçacaktım çar-

kına! Ciddi karar vermiştim! Boşanma dâvasını hemen açacaktım! Doyuracaktım savunmanı şunu bunu! Savacaktım başımdan! Az önce hastaneye uğrayıp gördüm, uyuyor! Oğlumu kucağına kapatmış. Yani tam anlamıyla gözüme girdi. Söyle bütün *Kollege*'lere, lütfen birer daha içsinler! Hesabı da al şurdan!' Pepo'yu sakın yabana atma Koca İbrahim! Onların oraya rüzgâr bizden eser! Havamızı, hem de insanlığımızı az çok bilir: 'Bu da bendendir be komşum! Sen de bunu iç! Arkadaşların son içtikleri de benden olsun! Madem ki bugüne bugün bir oğlan babası oldun, boşver Almanlar anlamazsa anlamasın; biz komşuyuz, anlarız birbirimizi! Vakit erken olsa şimdi şurayı şölene çevirirdim! Kordum Aleksi ağabeyimin bandını. Ondan sonra oyna dostum oyna! Bizim çalgı buzukidir. Sizin sazdan aşağı kalmaz. Yeni doğan komşumun onuruna çok tabaklar kırardım. Ama üzülme İbrahim, gene kırarız! Bugün görüyorsun geç oldu! Biliyorsun Almanya'da polisin şakası yok. Almanya'da firmaların bir, polisin iki, Allahı, acıması yok! Yarın yaparız. Bugüne bugün bir oğlan Türkiye'de, Yunanistan'da, çok şeydir İbrahim! Hattâ Almanya'da! Bizi birbirimize düşman eden kavatları siktiret! Bir denizin iki ucunda, birbirinden yoksul iki halk! Yarın senin oğlanı bize kurşun sıktırabilirler! Benim damad da sizin köyleri yakabilir, balıkçılarınızı filân kurşunlayabilir! Ama bak burda ne tatlı geçiniyoruz birbirimizle? *Prost und gute Nacht!* Pepo deyip geçme İbrahim! Hem de kısa boylu Türkmen kızının aklına uyup hatırını kırma!"

Ağzına bir damla bir şey almadığı halde, anlatılmaz bir esrikliğin içinde yalpalıyor. Kapıyı açıp ışığı yaktı. Evin ağzı yüzü toplanmış. Aşevi tertemiz. Bütün ışıkları yaktı. Yatak odası toplanmış. Arka avluda çöp varilleri köşeye çekilmiş. Yeniden oturma odasına geldi. Ceketini çıkardı. Masanın üstünde bir şişe duruyor. Şişeyi bol çiçekli bir kâğıt örtüyor. Beyaz bir kâğıdın üstüne titrek harflerle şöyle yazılmıştı:

Lieber İbrahim!
Ich gratuliere Dir!
Dein Oma Gerda.

Soydu şişeyi. Şampanyanın yeşilliği ortaya çıktı. Yanında bir de bardak duruyor.

"Ah be, şu insanlığa bak! Şu anlatılmaz, büyük insanlığa bak! Bir de Alman diye karalarız! Yok %8 zam yapılsınmış da, çalışma süresi 36 saate insinmiş! Ulan bu insanlık sürdükçe 50 saat, 60 saat çalışmazsam insan değilim! Var mı diyeceğin akılsız Emro? Sendikacı Hikmet, senin de çarkına sıçayım! Buldanlı Bahri, Mahir Çelik senin de! Şu insanlığa bakın! Bu şampanya Mosel üzümlerinden yapılmıştır! Yarın bunlardan alacağım, hem de beş türlüsünden! Alları karaya çalan güller ile birlikte beş şişe taşıyacağım Bethesda'ya: 'İçin bizden! Siz bizi ne sanıyorsunuz, için! Bizim de görgümüz var! Biz de insanız az çok! İçin! Yaşa benim saçlarını her zaman erkek gibi kısa kesen, canı kelebeğinki gibi bir sıkım, ama insanlığı ölçülmez Oma'm, çok yaşa! Allah benimkinden bir yıl alıp sana versin! Yüz yıl yaşayacaksan yüz bir yıl yaşa!"

Perdeleri çekip pantolonunu çıkardı. Sırtında başında ne varsa attı. Odanın ortasında kısa donla kaldı. Gitti yatağın ayakucuna, picamalarını giyinip geldi. Şişenin kurşun alaşımlı kâğıdını sıyırıp attı. Tapasını telini çözdü.

"Dikkat et Koca İbrahim, bu saatte komşuları uyandırma! Eğer uyandırırsan senin de çarkına sıçarım!"

Ustaca boşalttı havasını, şişeyi patlatmadan açtı. Bardağı doldurdu. Yeniden kapattı, telini yeniden sardı. "*Prost!*" dedi kendine. "Bak, yalnızca bir bardak içeceksin! Adam olana bir bardak yeter! Gece yarısından sonra iki bardak içmen gerekmez; *prost!*"

İlk yudumu aldı, yukarının yukarılarına baktı:

"İnsanların süzmesi, teşekkürler!" dedi.

19
GÜNAYDIN!

Saat 6.00'ya gelince caddelerin gürültüsü artar. Uyuyanları uykudan çekip alan yüzlerce metal ses, boğuk motorlardan çıkıp havaya dağılır. Elektriğe yüklenmiştir. Gittikçe uzayan bir düzeyde artar. Hem artar, hem uzar.

Uyuyabilmek için otoyolların kıyısına güya ses kesen perde geçirdiler. Kimi de eczanelerde satılan, özel mumlardan yapılmış tıkaç sokuyor kulağına. Kimi de caddeden yandaki odadan dip odaya kaçıyor. Uyku arayıcılığı, kumar gibi umutsuz, boşa, hem de yorucu bir arayıcılık. İnsanlar gece demeden, gündüz demeden arıyor, ama ha deyince bulamıyor.

Elif belki ilk kez gürültü başlamadan uyandı.

Düşünde sandığı kuş sesi gerçekti. Mannesmann'ın, Thyssen'in, Klöckner'in, Kupferhütte'nin, Krupp Hüttenwerk'in, Demag'ın üstündeki dumanlardan boğulacak gibi olup geri dönen, sonra ne yana gideceğini şaşıran, deneyimsiz, gecikmiş, zavallı bir kuş sürüsü Bethesda'nın önündeki çınara konup bir süre vicir bicir etti. Horozlar yok. Şafaklar yüzlerce, binlerce kilometre uzakta kalmış. Yüzlerce, binlerce cilveyle, şiveyle öten guguklar yok. Kumruların çıkmasına çok var daha.

Gözünü açtı. Bir an her günkü yatağında olduğunu düşündü. Koca İbrahim gece boyu horlar. Gözünü açıp sağına soluna baktı mı, ağzı kibrit kutusu sığacak kadar açık olur. Elif, yıllanmış eski bir alışkanlıkla sağına baktı. İçerisi aydınlık.

Anamurlu Kısmet, yüzünde gene alları karaya çalan katmer gülleri, saçları nedense dağınık, elinin biri göğsünde, biri yere sarkmış, insanı kıskandıracak kadar rahat uyuyor. Daha ötede Medine Tunç! öfkesi patlamaya hazır, ama kime, ne yöne patlayacağı bilinmeyen, kör bir volkan gibi uyuyor.

Elif başını soluna çevirecekti. Karşı duvarda ancak beş mark verirsen açılan televizyonu gördü. Birden her şeyi anımsadı. Renate tetikte

bir tilkilikte. Sanki uyumuyor. Ardıçlı bir kayanın başına çıkıp sağımlık bulutların altına serilmiş. Selâhattin'den çok çok önceki, daha Ticaret Lisesine başlamadan, dünyada neyin ne olduğunu yeterince anlamadan kızlığını verdiği ilk *Freund*'unu bekliyor sanki. Beyaz örtüsünü göğsünden aşağı itmiş. Saçlarının biçimi yüzüne genişlik veriyor.

Elif, "O sarıysa ben de buğday benizliyim!" dedi. "Kısmet karaya çalan kırmızı gülse ben de ak buğday benizli zambağım!"

Karın boşluğunda serin yıller esiyor. Çok yeğnelmiş olduğunu duyumsadı. Soluk alıp vermesi rahatlamış. Sıkıntıların, korkuların hepsi geride kalmış.

"Kıtır kıtır doğrasa gebe kalmam bir daha!"

İlk doğumundan sonra da böyle demişti.

"Oğlan oğlan diyordu; işte doğurdum! Hayırlısıyla bu son olsun! Bir çözümünü bulsun! Bulmazsa yanıma sokulmasın! Gitsin keyfini nerde, kiminle çattırırsa çattırsın! Benimki buraya kadar! Bir kız, bir oğlan yeter! Doğurmak yok bundan sonra!"

Birden iki yana bakındı, yeni doğanı aradı. Buraya ne zaman, nasıl geldiğini anımsamaya çalıştı. Arandı bulamadı, belleğinde iz yok. Doğum sırasında bayılıp bayılmadığını düşündü. Attığı ilk çığlığı anımsar gibi oldu. Her ayrıntı, dumanlı bir uzaklıkta. Doğum koltuğundan karyolaya aktarılışını son derece sisli anımsadı. Yapılan iğneleri sisli anımsıyor. Makas, şu bu konuştuklarını sisli anımsıyor. Dikiş, şu bu; hepsi sisli. Demek kurtuluşu biraz zor oldu. Nice zor doğumlar, doğum sırasında ölümler olmuyor mu yurtta? Ne analar kurtulabiliyor, ne yavrular; gidenler gitmiyor mu?

"Özür dilerim Elvira kızdan! Görünce eline sarılacağım! Allah bin bin razı olsun! Çıkıp giderken de mutlaka bir armağan vereceğim. Doktor Şefik ağabeyin de elleri gümüşlensin! Hiç başı ağrımasın! Çok utanacağım, yüzüne bakamıyacağım. Evde doğurmaya kalksam ölürdüm! Bilimsiz, bilgisiz karıların elinde kurtulamazdım! 'Evde doğur!' diye beni zorlasa Kör Ziynet'in elinden ne çekerdim? Oma Gerda'nın ne yardımı olurdu? Güvenli ellerde kurtuldum şükür!"

Koridorda gürültüler, kıpırtılar oldu. Renate uyandı. Birden Elvira daldı içeri: "*Guten Morgeeen!*" dedi uzatarak.

"*Guten Morgen* Elvira hanim, günaydın!"

Renate gülüyor: "Haberin olmadı değil mi? Dün gece kocan gelip gitti senin! İşten çıkmış, uğradı! Başucundaki çiçekleri otomatikten çekmiş! Her yer kapalıymış! Doğum odasından gelmemiştin! Nöbetçi hemşire hemen bir dakika göstermiş!"

Ak dişleri yayıldı: "Yalansın Renate yenge!"

"Neden yalan olayım?"

Hemşire Marianne girdi: "Nasılsın sen?" Yaklaşıp tuttu elini.

"*Danke schön* bin bin hemşire hanım!"

Elvira karşıdan gülümsedi.

Toplanıp bir atılım yaptı. Elvira'nın elini yakalayıp öptü, hem de sıktı var gücüyle: "Allah razı olsun hepinizden!"

Daha çok, daha güzel, candan, kanatlı sözler bulup söylemeliydi! öyle sözleri önceden bulup hazırlamadığına üzüldü. "Bugün çıkıp gidiyor değilim! Yarın söylerim!" dedi.

Renate, hemşire Maianne'ye takıldı:

"Elif hanim dün gece kocasının gelip gittiğine, bebeği gördüğüne, çiçek getirdiğine inanmıyor!"

Kısmet'i, Medine'yi uyandırıyor hemşire: "Ama doğru!" diye dönüp geldi. "Bebek kucağında uyuyordun! Herr Mutlu'yu içeri ancak bir dakika alabildim. Çünkü zorladı!"

Renate fırlayıp kalktı birden: "Haydin bakalım hanımlar! Tuvalete gidecekler gitsin! Sabah hazırlığı başlayacak!" Kendisini bu küçük koğuşun kıdemlisi seçmişler sanki.

Hemşire çıkıp gitti. Kısmet karyoladan indi. Renate Elif'in yanına geldi dikildi: "Kakan varsa ben yardım edeçeğim!"

Elif kendini yokladı: "Kendim gidemez miyim?"

"Gidemeyeceklere hemşire yardım edecek! Burda doktorlar erken dolaşır. Dolaşma başlayınca herkes hazır olmalıdır. Böyle isterler. İşler tıpkı fabrikalardaki gibi çabuktur!"

Elif yavaşça "Bismillâh!" çekti. Kendini yüreklendirip karyoladan indi. İçinde acımalar, sarsılmalar var.

"Bilmez miyim Almanları? Sabah altıda değil, isterse beşte işbaşı yapar kıran artıkları!"

Renate koluna girdi. Koridoru usul usul geçtiler. Tuvaletler karşıdaydı. Ağır ağır yürüyorlar. Exportçu İlhami'nin karısı Safiye çıkıyor.

Renate Elif'i onun çıktığı tuvalete soktu:

"Burda bekleyeceğim! Otur, rahat rahat bitir işini! Yoksa girip yardım edeyim mi? Açık söyle!"

"Etme.." demedi; "Et!" demeye de utandı.

Renate yanına girip geldi: "Utanma benden!"

Gene gittikleri gibi geri geldiler. Renate, Elif'i bırakıp döndü. Şimdi de kendi işini görecek.

Elvira yere bir plâstik leğen koydu. Sıcak suda bezi sabunladı. Sildi sıktı, sildi sıktı. Elif'in yüzünü gözünü, boynunu kulağını, karnını göbeğini silip pakladı. Gidip suyu değiştirdi. Yeniden sildi.

"Bu saçlar böyle örülü mü kalacak Elif hanim?"

Renate atıldı öteden: "Çözelim onları! Islatıp tarayalım! Ben yardım ederim!" diyerek kalkıp geldi.

Elvira, Kısmet'e geçti.

Elif'in kalın örgüleri bir dakika içinde söküldü. Renate: "Şurda bir leğen daha olaydı!" dedi.

Elvira, "Getireyim!" diye koştu.

Kırmızı leğen yarıya kadar sıcak su dolu geldi.

Renate, kendi tarağını ıslatıp Elif'in saçını taramaya başladı. Islattı taradı. Sonra örmeye geçti.

"Maşaallah yenge hanim, eline de yakışıyor!" dedi, tâ uzaktan Medine Tunç'u güldürdü. Elvira Kısmet'i bitirip ona geçti. Medine Tunç güldü, ama önüne hemşire gelince ciddileşti: "Beni süslemek gerekmez! Ben yaşama küsmüşüm!"

Elvira, gene de silip pakladı, Elif'inki kadar uzun olmayan saçlarını taradı, geçip gitti.

Sonra kahvaltılar geldi.

20
OMA'YLA KAHVALTI

Saat 8.00'e geliyor.

Oma Gerda çoktan kalktı. Temizlenip paklandı. Saçının tokalarını, kulağının küpelerini taktı. Hemen alt kata, Elif'in evine inip kapıyı açtı. Masada yalnızca bir bardağı içili şampanyayı alıp dolaba koydu. Demliğe çay attı. Oturma odasındaki dağınık pantolonu, gömleği, çorabı topladı. Her şeyi yerine yerleştirdi. Bardakları, çatal kaşıkları mor çiçekli kâğıt peçeteleri masaya dizdi. Tuzu, karabiberi çıkardı. Çıt etmeden yürüyor. Gülten kız için yukardan kakaolu süt indirecek.

İbrahim dalgın, derin uyuyor. Yatak odasının kapısı açık. Oma Gerda aşevinde gezinirken İbrahim'in dışarda kalmış ayaklarını görüyor. Mavi boncuk gözleri ikide bir o yana gidiyor. Eğer ansızın uyanırsa, "*Toi toi toi!* Yeni oğlanın babasını bir daha kutlarım! Haydi kahvaltımızı yapalım! Sonra birlikte.." İşte burası sürpriz. Burasını söylemeyecek.

Ocağa üç yumurta koydu. Suyun kaynamasıyla birlikte saymaya başladı. Yeniler gibi saat kurmayı sevmiyor. Yukarda domates, maydanoz var. Tâ eylülde hazırlanmış reçeller var. Bunlar Geldern yanlarından gelen eriklerden kendi eliyle yaptığı reçeller. Şimdi indirip getirecek. Elif hastaneden gelince çıkaracakları da var, onlara dokunmayacak.

Yumurtalar "kaysı" olunca ikisini aldı. Kalem arayıp buldu, birine "İb", birine "Gü" yazdı. Baba kızınki yumuşak olacak. Çayı demledi. Düğmeyi sıfırla bir arasına getirdi. Çıktı yukarıya.

Öyle usta, öyle sessiz girip çıktı, İbrahim'in ruhu duymadı. İşten çıkınca hastaneye uğradı elbet. Yorgunluğun üstüne onca yürek çarpıntısı yaşadı.

Yukarıya çıktı, Gülten penceredeki kuşa gitmiş.

"*Guten Morgen* Gültencik! Jurgen'le söyleşi başladı mı? Ben de sizin eve inip çay yaptım. Yumurta pişirdim. Şimdi bana '*Guten Morgen!*' de bakalım. Sonra hemen temizlik yapalım! Temizlik yaparken *Kleine Uli*'yi söyleyelim!"

Hemen musluktan bir leğen sıcak su aldı. Bir bez sabunladı. Leğenin içine sıktı. Yeniden sabunladı. Kızın boynunu, kulağını silmeye

başladı. Bir yandan da Alman çocuklarının tekerlemeye benzer şarkısını söylüyor:

Kleine Uli, Kleine Uli!
Schläfst Du noch, schläfst Du noch?
Hörst Du nicht die Kinder?
Hörst Du nicht die Kinder?
Komm heraus, komm heraus!

Kollarını, koltuk altlarını, karnını, göbeğini, önünü, ardını, bacaklarını, ayaklarını sildi Gülten'in.

Bir yandan da Küçükçe Uli'yi yineliyor:

Küçükçe Uli, Küçükçe Uli!
Daha uyuyor musun, uyuyor musun?
Çocukları duymuyor musun?
Çocukları duymuyor musun?
Haydi gel şuraya, haydi gel
Şuraya!

Kirli suyu götürüp attı: "Haydi bir de saçımızı tarayalım! Burnumuzu temizleyelim! Sonra babaya gideceğiz! Bu süt! Bu reçel! Bunları taşıyacağız! Kahvaltımı yapacağız! Ama önce giyinmek! Haydi bakalım! Saçının tokalarını takalım! Ben taktım bak! Taktım ne güzel oldum! Senin küpeleri de takalım! Haydi Gültencik! Ama oldu mu; çoraplarını unuttuk! Haydi giyiver bakayım! Haydi hooop! Şimdi sen şunları al, ben bunları alayım! Hoşçakal Jürgencik! Hoşça kal! Sen de söyle bakalım: Hoşçakaaal!"

Gülten'in elinden tuttu, kapıyı çekti. Ah bu çocuk, ayaklarını merdiven tahtalarına tap tup vuruyor! Ah bu Elif; buna yavaş yürümeyi niçin öğretmez? Öğretmek gerek! Ah bu Elif!"

"Bak şöyle, usulca!

İki basamağı sessiz iniyor, sonra gene tap tup!

"Uyuyan komşular uyanır ya! Yorgun yatanlar var ya! Onlar gece çalıştı! Onlar uyumaya bizim gibi akşamdan değil, sabahtan başlar! Sokaklarda pat pat motosiklet koşturan pislere ne bakıyorsun? Onlar şı-

marık çocuklar! Bebekleri uyandırırlar! İnsan merdiveni sessizce iner çıkar! Haydi bakalım hooop! Dur geldik! Dur açalım! Baba uyuyor, gürültü etmeyeceğiz! Ancak sekiz buçuk olunca uyandıracağız; ama eğer kendisi uyanmazsa!"

İbrahim anahtarın kilit içinde döndüğünü duydu. Bilincini yarı bulmuş, yarı bulmamış. Gülten koşup geldi.

Oma Gerda: "Lütfen Gülten! Hani sessiz olacaktın?" diye bağırdı. Ama aşağıya inince sözünü dinletemedi.

Gülten koştu, babasının yatağına fırladı.

Koca İbrahim, "Geldin mi kız?" diye yanını açtı. Kızını koynuna aldı, başını okşadı. "Oh, kim süsledi seni böyle? Dur bir daha öpeyim! Hummm! Sen de beni öp! Bir burdan, bir şurdan! Ooh!"

"Babi biz Oma Gerda'yla geldik babi! Benim kumkum nerde babi? Para atmadık!"

Yataktan evik çabuk indi. Koştu, televizyonun ardındaki kumkumunu aradı buldu. Babanın yanına götürdü.

O arada Koca İbrahim kalktı. Tam aşevine dalacağı sırada Oma Gerda'yı gördü. Geri çekildi. Pantolonu yatak odasında değil. Oraya picamayla dalmanın ayıp olacağını düşündü. Ne yapsa acaba?

Güzel bir düş görmüştü. Köyde arkadaşlarla rakı içti. Dereboyundaki söğütlerin altına oturdular. Yazır'dan getirdiği ustalara yıllardır tasarladığı evin temelini attırmıştı. Altı üstü tahtalı, tahtaları tıpkı Almanya'dakiler gibi yağlı boyalı! İki kat! Her katta tuvalet, banyo! Pencereler çift camlı! Konak gibi bir ev olacak! Bir kurban kesip yoksullara pay etti.

"Çok tatlıdır düşlerim, hem de ünlüdür!" dedi.

"Gülten, pantolonumu getir! Kumkuma para çıkarayım!"

Gülten yeniden koştu, babasının pantolonunu paçasından yakaladı. Ama askıda, indiremiyor! Oma Gerda yetişti. Kurtardı pantolonu. Dolabı kapattı. Gülten'i sedire oturttu.

"Ben sana kaç kez açıkladım değil mi; evin içinde baba uyurken gürültü etmeyeceksin!"

Koca İbrahim kapıdan başını uzattı:

"Lütfen benim pantolon, Oma'm!"

Oma Gerda, "*Guten Morgen* İbrahim!" diye elinde pantolonla yatak odasına daldı. Hemen uzanıp pencerenin yukarısını açtı. Her işten

önce gecenin kokularını atmalı! Battaniyeyi, yorganı çekip aldı. Yastığı mastığı çırptı.

"Lütfen İbrahim, kahvaltı hazır! Önce birlikte kahvaltı yapalım! Sonra işler başlasın!"

"Demek sakıncalı görmüyor picamalı dolaşmamı!" diye düşündü; dönüp önüne geldi: "Guten Morgen dedim güzel Oma'm! Akşam bıraktığın yeşil şişe için teşekkür ederim! Dün gece getirdiğin şişe için yani.." Eğildi, elini tuttu, saygılıca öptü. Gene saygılıca geri çekildi.

Türkmenlerde el öpmenin saygı gösterimi olduğunu anlatıncaya kadar çok uğraştı. Bir gülmedir giderdi önce. Oma Gerda, "Ama ben çok yaşlıyım!" derdi.

"Yok yok yok!" derdi İbrahim. "Siz gene zararı yok, bildiğiniz gibi öpün, öptürün; ama bizde çok başka!" diye açıkladı.

"Gülten! Çoraplarımı getir kızım! Ama dur, kahvaltıdan önce ben bir lâvaboya varayım! Ağzımı yüzümü temizleyip geleyim!" Gitti aksırdı, öksürdü, beş dakika sonra, boynunda havlu ile geldi.

Gülten kumbarayı uzattı hemen. Babası ne istediğini anlamayınca dizine şap şap vurdu.

"Dur kız acıttın, ne vuruyorsun?"

"Payaaa!"

"*Ach so*! Para! Ben onu unuttum, gördün mü?"

Ceket cebinden 2 markları, 1 markları seçti. Bütün 5 mark yoktu. Gece otomatiğe gitti. "Al şimdilik bunları! At kumkuma! Sonra daha çok bulacağım!"

İbrahim'in canı sigara istedi, ama Oma Gerda çayları katıyor, hem de çağırıyor: "Haydin acıktık! Dün gece Elif'i gördün mü?"

"Evet! İşten sonra hastaneye gittim. Kapıyı açtırdım, yukarıya çıktım. Gördüm, ana oğul uyuyorlar. Birbirinin göğsündeler. Fakat bir noktaya canım sıkıldı. Çiçekçiler kapalı. Bir de, Güzel Oma'm, benim hesapça bu doğuma daha 15 gün vardı! O yüzden gafil avlandım. Hem de üzülüyorum, Allah esirgesin çocuk yaşamaz diye aklım fırtıyor! Belli ya, normal süre doğum dokuz ay on gündür!"

"Sağlıklı değil mi Elif'le bebek?"

"Şimdilik sağlıklı! Şimdilik ikisi de çok sağlıklı maşaaallah! Oğlan da kedi gibi küçücük, gene de dört kilo gelir! Ama belli mi olur?"

21
KREFELD İMAMI

Çok hoş sürüyor kahvaltı. Koca İbrahim çay yudumladı. Gülten kakaolu süt içiyor. Oma Gerda yumurtasına karabiber ekiyor. Kapının zili ötmeye başladı. Koca İbrahim fırlayacaktı, Oma Gerda davrandı.

Koca İbrahim, "Ziynet komşudur!" diye düşündü. "Bizim Giresunlular kutlamaya iner!"

Ama kapıda bir erkek sesi var! Ziya'nın sesine de benzemiyor. Kalkıp kapı aralığına yürüdü. Sinik bir yabancı Almancası konuşuyor gelen.

"Kim acaba bu?" kendinden önce Oma Gerda'nın çıkmasını, hattâ kapıda görünmesini doğru bulmadı. "Ben de şu saat oldu, picamalıyım! Amaaan, burası benim evim! Gececi çalışıyorum! Örneğin işten geldim, yatıp yorgunluğumu gideriyorum! Bu da bizim aslan Oma'mız! Adı Gerda, soyadı Fischer! Ne basılıyorum?" Bunları kafasından bir anda geçirip kapıya vardı. Derinden bir "Ooooo!" çekti. Çok şaşırmıştı. "Buyur buyur Abdullah Efendi! Buyur gir! Hay Allah hiç aramazdın bizi! Nasıl aklına geldik?" Hemşerisini, bol cübbesinin kolundan çekti.

Abdullah Hoca, iki elini önünde kavuşturmuş. Hem tesbih, hem durmadan Süphanallah! çekiyor. Oma Gerda ile göz göze gelmeye de sakınıyor. "İçerde konuğunuz var galiba? Sakıncalıysa girmeyeyim! Ben şöyle bir uğradım, sonra gene uğrarım!"

"Gir canım! Ne sakıncası olacak? Bizim ev sahibimizdir! Çok iyi bir insandır! Yabancı değildir yani! Gir içeri!"

Hafif arkaya kalıp hemşerisini içeri itti.

Abdullah Hoca, ister istemez yürüdü. Türkiye'deki gibi, meslerinin dışına taktığı lâstikleri kapının önünde çıkardı.

Gülten kapıyı tutmuştu. İbrahim hafifçe onu da itti. Başına fese benzer bir şey geçirmiş. Fesin çevresine beyaz bez sarmış. Yanaklarını tıraş etmiş, sakalının öbür yanlarına dokunmamış. Cübbesi gibi bol bir

de pantolonu var.

Oma Gerda bu değişik giysili adamı tanımıyor. Türk olduğu açık. İşte konuşup duruyorlar. Acaba özel bir görevli mi? Yoksa gizli örgütten mi geliyor? Din adamı olabileceğini dünyada düşünemiyor.

Abdullah Hoca durmadan yere bakıyor. Arada sofradaki öteberileri gözden geçiriyor kaçamak. Başını kaldırıp insana bakmıyor.

"Sedire buyur Hafızım! Lütfen yabancı gibi durma!" Oma Gerda'ya döndü: Abdullah Efendi bizim eski arkadaşlardan! Şimdi Krefeld'te imam! Yani din adamı, bizim!"

"*Ach so! Guten Morgen!*" dedi Oma Gerda. Boncuk gözlerini Gülten'in üstüne çevirdi. Donuklaşıp gitti çocuk.

Abdullah Hoca, Oma Gerda'nın selâmını duymazlıktan geldi.

"Çay içersin değil mi? Bir bardak dolduralım mı?"

"Ee olur; bir çayını içeyim!" dedi mırıltıyla.

"Oma, lütfen çay kat Hocamıza!" Abdullah Hoca'ya döndü yeniden: "Çayın yanına bir sigara vereyim mi?"

"İstemem! Hayır!" Sofrayı taradı yeniden.

"Öyleyse sokul kahvaltı edelim! Ekmeğe yağ sür! Reçel var bak! Ben yumurtadan hoşlanmam, şunu ye! Oma'mız tâ güzün yapmış bu şahane reçeli! Sofra önünde! İstediğinden buyur!"

Abdullah Hoca elini göğsüne götürdü:

"Ziyade olsun!" dedi mırıltıyla.

Oma Gerda çayı getirip önüne koydu. Şekeri uzattı. Hiç başını kaldırmadan konuşmasına bakıp yoksa bu zavallı adamın boynunun sakat mı olduğunu düşündü.

"Hafızım hiç sesin çıkmıyor, rahatsız mısın? Yoksa canın bir şeye mi sıkıldı? İşlerin iyi diye duyuyorum. Geçen gün bizim çocuklar görmüş, bisiklet onartmaya gelmişin! Siktiret bisikleti, sana otomobil alalım! Şöyle motorize imam ol! Oberhausen'de, Köln'de öyleleri çok var! En beri baştan şurda Kaldenhausen'de Adil Hafız! Çok iyidir bir otomobil sana!"

Sorulana yanıt vermeden tespihini çekiyor.

"Ekmeğe yağ sür dedim! Çayı da soğutma! Reçelden buyur! Dediğim kadar var mı, yok mu bak!"

Oma Gerda, havanın değiştiğinin ayırdına vardı. Gülten'i alıp aşe-

vine gitti. Belki İbrahim'de alacağı var, onu istemeye geldi. Sıkılır isteyemez. Aşevinden yatak odasına geçti. Yatağı yorganı düzeltti, yatağın üstüne battaniyeyi serdi. Sonra pencereyi kapattı. İbrahim havluyu sandalyenin ardına atmış. Alıp yerine götürdü. Sonra geldi, sofrayı seyreltti. Gülten'in, kendinin bardaklarını, yarısı yenmiş ekmekleri taşıdı. Gülten'le kahvaltıyı aşevinde tamamladılar. İbrahim'e bir çay daha getirdi: "Bugün işe gitmek zorunda mısın?" diye sordu.

"Yok, gitmeyeceğim! Bir gün izin var. Bugün hayırlısıyla hastaneye giderim. İstersen gel sen de. Gülten de gelsin. Çayını soğuttun Sayın Hafızım!"

Bir yandan da güldü içinden. On beş yılı aşıyor Abdullah Hoca geleli. Duisburg istasyonunda karşılayan hemşeriler arasında Koca İbrahim de vardı. Olmaz mı, köyü köyüne bir karış. Ben Hacılar'danım, o Soğanlı'dan. Yurtta ona Çipilgöz Abdullah derlerdi. Almanya'ya yazılırken herhangi bir sanatı, eğitimi olduğunu kanıtlayamadığı için kâğıdına "vasıfsız" yazdılar. 1800 mark ücretle Krefeld Belediyesi'ne temizlik işçisi alındı. On bir yıl sokaklarda süpürge çaldı. Türkiye'de bilmem hangi suçtan aranan eski milletvekillerinden Müçteba ôzalp, Essen şehrine gelip bir doyumevi açınca Çöpçü Abdullah orda yapılan söyleşilere gidip gelmeye başladı. Susuk, sinik bir insan. İzinli olduğu günler nasıl vakit geçireceğini bilemezdi. Oysa Rur Havzası'nda şehirler birbirine yakın, trenler ucuz. O söyleşilerde kendini adam yerine koydular. Birden canlandı. Müçteba ağabey pırlanta gibi bir adam. Kardeşi Fahrettin Efendi hayırlı kazançla çok para getiren bir ticarete yönelmiş. Doyumevinde gerektiğinde açlar doyuyor, parasızlara yol parası veriliyor. Bir yandan da cami yaptırma, yaşatma amacına yönelik milliyetçi derneklere adam yazılıyor. Hükümetin Türkiye'den gönderdiği İmam Hatip Okulu çıkışlı hocalarda "iş olmadığı" kısa zamanda anlaşılınca, Çöpçü Abdullah, "Kamuran ağabey gibi dinibütün, milletini seven adamlara canım kurban!" diyor, süpürgeyi çalıyordu. Fahrettin Efendi de temiz, milliyetçi bir insan. "Kaç oldu öne düşüp Rur Havzası'na açtırdığı cami sayısı? Yugoslav Müslümanlar ilk camiyi açtığında Türkiyeli Müslümanlar uyuyordu. Ne acıydı bu!"

Derken Çöpçü Abdullah'ta imamlık yapacak derecede hocalık bilgisi bulunduğu ortaya çıktı. Sesi güzel, bilimi yeterli, Kuran-ı Kerim'i,

Mevlid-i Şerifi su gibi okuyabilen bir adamın kâğıdına "vasıfsız" yazılır mı?

Müçteba Özalp bir gün, "İnsanlar arasında bu saçma sınıflamaları yapan Mason bozuntuları'na verip veriştirdi. Çöpçü Abdullah'ı Oppum'da açılan mescide imam atadılar. Belediye'deki temizlik işine gene gidiyor. Oppum'da tam üç yıl görev yaptı. Bisikleti o zaman aldı. Oppum yakın. Küçük, güzel bir yer. Ama o asıl Krefeld'e gelmeliydi. Nitekim oraya da bir cami açıldı. Abdullah Hoca Oppum'a gidip gelmekten kurtuldu. Bunların hepsini "Dernek", daha doğrusu Müçteba ağabey yapıyor. Koca İbrahim bu işlerle ilgilenmiyor, aradan duyduklarıyla yetiniyor.

"Abdullah Efendi'nin bayâ sesi, hem de bilimi varmış! Boşuna dememişler, parayla inancın kimde olduğu bilinmez! Abdullan Efendi derya insanmış meğer! "Fakat bizim insanımızı bilmez misin? Kendi içinden birinin yükselmesini istemez! Nitekim Abdullah Efendi'nin yükselmesini de çekemediler. Adamın adı "Çöpçü İmam" olup çıktı. Çöpçülük yapmış olmak ayıp mı? Burda çalışan işçilerimizin altıda biri resmen çöpçü değil mi? İnsanımızın savunanı mı var? Başka bir şey oldurmuyorlar; o zaman çöpçü oluyor. Ama çöpçü möpçü! Adam bilim sahibi ya! Yüksek dinimizin daha da yükselmesi için ortaya atılmış, savaşım veriyor! Bin bin maşaallah!"

Elini Abdullah Hoca'nın dizine vurdu tıp tıp:

"Çayını soğutuyorsun Sayın Hafızım!"

Abdullah Hoca mırıl mırıl bir sesle "Süphanallah!" diyor. Çayı içmediği gibi, sorulana da yanıt vermiyor. Yalnızca tespih çekiyor. Hem de sürekli yere bakıyor.

Koca İbrahim, "Hoppalaaa! Yoksa bu kavata cin mi erişti?" diye kuşkulandı. Başını eğdi, dikkatle gözlerine baktı. Onunla yarım ayak ardından başını eğip Gülten de baktı. Anlaşılır gibi değil. Geldiğinde nasılsa, hâlâ öyle suskun. Şimdi o suskunluğun üstünde artmış bir öfkenin izleri var.

"Allah Allah ve Süphanallah! Böyle bir durumu ne gördüm, ne duydum! Zatını ne kadar sevdiğimi bilirsin ama Sayın Hafızım şu anda beni şaşırtıyorsun! Mis gibi çayı soğuttun! Oma Gerda tâ üçüncü kattan inip geldi, elceğiziyle demledi!"

Abdullah Hoca birden kalkıp doğruldu. Cübbesinin eteğiyle sofrada ne varsa, savuracaktı! Koca İbrahim atik davranıp kolunu gerdi, Hafızın eteğini tuttu, öteberileri korudu.

Abdullah Hoca tespihini sallayıp iki adım yürüdü, odanın ortasına dikildi. İki elini göbeğinin üstünde bağladı. Tespihini çekiyor. Nohut iriliğinde yuvarlak siyah taneler, birbiri ardından aşağıya akıyor. Gözleri hâlâ yerde. Bir ara Koca İbrahim'e bakar gibi yaptı ama bakmadı. Yürüyüp kapıyı açtı. Meslerinin üstüne giydiği lâstikleri buldu. Koca İbrahim ister istemez ardından yürüyor. Usulca dış kapıyı açtı. Caddeye yağmur yağıyor.

Sırtında picamalar, ayağında terliklerle Koca İbrahim daha ileriye gidemez. Kapıda durdu: "Güle güle Sayın Hafızım! Bunu saymıyorum!" dedi.

Abdullah Hoca, yağmurun altında durdu: "Sen gel beni Krefeld camisinde gör! Böylelikle yolunu da öğrenmiş olunsun, Sayın Hemşerim!" dedi.

22
TUVALETTE OTURURKEN

Oma Gerda, "Aman Tanrım! Aman Tanrım!" deyip duruyor. "Bu nasıl din adamı; aklım almıyor!"

Koca İbrahim bir açıklama yapamadı, bocaladı:

"Ona bakma sen Oma Gerda! Benim çok yakın hemşerimdir. Köylerimizin arası dört saat çekmez. Bizimki Hacılar, onunki Soğanlı! Türkçesini söylemek gerekirse, birkaç kaburgası eksiktir!"

Oma Gerda, elinde olmadan:

"Nasıl adam bu?" diye yeniden sordu.

Gülten, "Pis adam!" diye yanıtladı.

İbrahim açıkladı: "Almanya'ya benden iki yıl sonra geldi! İlk zamanlar kuzu gibiydi. Öyle de gitti biraz. Sokakların temizliğinde çalışırdı.."

Oysa gördüğü düşü anlatacaktı! Çok sevinçli, daha doğrusu çalkantılı bir günündeydi bugün. İçinin dalgaları kabarıp kalkıyordu. "Sakalına sıçtığımın ayısı sabahı berbat etti!" Kafasından çıkarıp atmayı düşündü ama atamadı. Atamayınca anlatmasını sürdürdü:

"Çöpçüydü senin anlayacağın! Çöpçülük ayıp değil asla! Ama sonra buna bir şeyler oldu. Memlekette din yönünden az buçuk okumuşluğu vardı. O nedenle Oppum'a imam yaptılar. İyi hoş! Doğru dürüst imamlığa kim ne diyebilir? Bu dünyada İslâmlık da bir dindir. Benim kanımca büyük bir din. Ama bizim hemşeri, şimdi daha acayip olmuş, şaşırdım! Daha doğrusu anlayamadım! Bana diyor, gel beni camide gör! Neden göreceğim? İşim yok da Krefeld'te senin camini mi arayacağım? Köhne bir yerdir varıp baksan! Neyse; biz gene işimize bakalım, değil mi? Ben diyorum şöyle iki saat sonra çıkıp Bethesda'ya varalım. Ziyaretimizi yapalım. Geleni gideni olmazsa bizim Türkmen kızı garipser!"

"Saat tam birde varmalıyız! Yemeği 12.00'de yerler. Şimdi ben sofrayı hemen kaldırıyorum. Bulaşığı yıkıyorum. Yukarı çıkıp hazırlanıyorum. Sen de hazırlan lütfen! Önce çiçekçiye gideceğiz, biliyorsun!"

"Evet, çok güzel, kırmızı, hem de ak güller yaptıracağım! Önce bir traş olayım. Tıraştan sonra tuvalete gideyim. Oralarda sıkışır mıkışı-

rım. Daha doğrusu ben biraz daha yatayım diyorum ama bugün yatmayacağım. Şurda bir evin içinde ana oğlu gibiyiz. Sen de bizim bir Oma'mızsın. Yani anamız, ninemiz. Kusurumuz varsa hoşgör. Önünde, yanında picamayla geziniyorum, hoşgör!"

Tuvalete yürüdü. Girmeden, "Gülten, Oma'nı üzme kızım!" dedi. Sigara yakacaktı vazgeçti. Çöktü oturağa. Her oturuşta, ilk günlerin zorluklarını anımsamadan edemiyor. Böyle oturmalı tuvalet, köyleri bırak, şehirlerin hepsinde yok. Kavatlar "Tünüyorsunuz!" diye bizimle alay etti. Evet doğru, oturmuyor tünüyorduk. Gerçekten rezillikti. Tünediğimiz halde rezillikti. Bir gün bütün arkadaşlar, Heim'de ağızları birledik: 'Valla yemekleri yemeyeceğiz! Sizin anlayacağınız, grev yapacağız!' Bütün şefler toplanıp geldi. Karşımıza oturup sordular:

'Ne var? Niçin grev yapıyorsunuz?'

'Helâlar bizimki gibi olacak! Bunları sevmiyoruz!'

Üç gün içinde yıkıp dağıttılar, her kata üçer tane olmak üzere, bizimkilerden yaptılar. Birlik olunca insan tuttuğunu koparır. Bizimkiler çıkmış, haftada 38 saat çalışalım diyor! Helâya grev yapılır anladık, işe de yapılır mı? Neyse çok şükür ben bu dönemi atlattım. Şimdi evimde o beğenmediğim tuvalete oturuyorum. Az zaman geçmedi. Bu daha rahat, hem de elverişli. İlk geldiğinde bizim deli de şaşırdı. Dur bak sana bu helâ dâvasını anlatayım dedim. Oturacaksın, ama tünemeyeceksin. Elimle tutup oturttum. Bir haftada alıştı. Şimdi bu iyiliklerimi unutmuş, güya beş günlükken dövmüşüm, onu konuşuyor! Serseri, ben gelmeden girmiş yatağıma, uyumuş! 'Neden yaptın?' diye bir iki dürtmüşüm, onu başıma kakıyor! Fakat bu oğlanın doğumu neden erken oldu? 8 Şubat günü ben izne vardım. 15 gün sokulmadım yanına. Son gün, ayrılıp geleceğim, 23/24 Şubat gecesi sokuldum. Benim hesapça doğuma 15 gün vardı. Ne demek oluyor bu? Yoksa, ulan yoksa? Ben varmadan başka biriyle düşüp kalktı da, bu çocuk ondan mı? Kel Zeynel'in Yusuf'la fıkırdaştığını sezer gibi olmuştum. Kavatın bana kini de vardı ikinciden, Meryem'den yani: Orda burda 'Alırım öcümü koymam!' diye atar tutarmış. Ulan yoksa.."

Birden topladı kendini:

"Durduğun yerde başına geleni görüyor musun Koca İbrahim? Bir kıdım mutluluk ham armut gibi boğazını alıyor!"

İşini rahat rahat görürken, aklına böyle bir kuşkunun gelmesine kendi de çok şaştı.

"Hay Allah! Bunu şimdiye kadar neden düşünemedim? Böyle düşünceler hep helâda gelir aklıma! Dirliksiz yaşamım beni helâda sıkıştırır! Eee; şimdi ne yapacağım, nasıl kalkacağım bu yıkımın altından? Yani bu çocuk benden değilse, kadın benimle yatmadan başka birinden gebe kaldıysa, nasıl temizleyeceğim pisliği?"

Düşündü: Tâ dünden beri hiç büyük aptes yapmamıştı!

"Dur hele! Önce şu hesabı tam yap! Doğum dün oldu: 23 Aralık! Geriye doğru dokuz ay on gün git! Yok ama dur biraz. Önce bu doğum normal mi, değil mi; bunu öğren. Örneğin biraz erken doğmuş olamaz mı? Olamaz; çünkü erken doğum yedi aylık olur! Atadan nineden öyle söylenir. Sekiz aylık doğarsa ölü doğar.." Kafadan hesabının iyi olduğu asker ocağında ortaya çıkmıştı. Hemen topladı, çıkardı. Bunu yaparken biraz da parmaklarını kullandı. "Tamam!" dedi birden. Geriye doğru dokuz ay on gün gidince, izne gidişinden iki gün önceyi buluyor! Evet İbrahim Mutlu, hesap kitap böyle gösteriyor! Kel Zeynel'in Yusuf'la yattı demek! Ben ordayken samanlıkta fırsat bulmuş da olabilirler! Şubat günleriydi. Kıştı, ama gündüzler güneşliydi. Ev önleri ısınıyor. Yusuf hiç gitmiyor evin sekisinden. Bizim Köstebek Yapılı içerlere girmiyor. Küskünüm, kızıyorum. Boşayacağım. O günkü kafam öyle. Yatarsam çocuk kalır, iş zorlaşır diyorum. Bu çocuk eğer normal doğduysa başkasındandır! Eğer dünyada hesap varsa bu böyle! Hesap yoksa bir şey diyemem!"

İşini bitirince hemen temizlendi. Yüzünü sabunladı, tıraşa başladı. Aynada kendi kendisiyle göz göze gelmeye korkuyor. Bir utanılacak durumun ortasına düştüğü kesin! Daha sokağa, fabrikaya, parka, pazara, kendi insanlarının arasına çıkmadan, aynada kendi kendisinin yüzüne bakamıyor işte!

"Ulan nasıl temizlerim bu lekeyi? Utancım, bir gün değil, beş gün değil, koca bir yaşam! Çocuk her ağlayışta, her arpa boyu büyüyüşte kendimi o utancın pençesinden nasıl kurtarırım? Nasıl o Köstebek Yapılıyı koynuma alırım? Başkasının döllediği bir karının kocası olmak için mi dağlar aştım, çaylar geçtim; kızoğlan kız bir eş aldım? Bunun için mi 'Ne görürse bende görsün, benden öğrensin!' dedim? İşte ka-

dersiz İbrahim, sonuç bu! Çok kara yazılı bir herifmişin! Başından belâ eksilmiyor!"

Tıraşını iyi kötü bitirdi. Yüzünü yıkadı. Silindi kurundu, hemen yatak odasına geçti.

"Şimdilik kapa ağzını!" dedi. "Önce iyi anla, bu çocuk normal mi, değil mi? Biliyorum çok zor bir durumun içindesin! Çok ayıp bir durumun içindesin! İnsan bu dünyada namusuyla yaşar. Namus gitti mi, yaşayacağına yaşamasın daha iyi! Kendini kuyulara deral atıp namusunu temizlesin!"

Giyinmeye başladı ivedi.

Oma Gerda gitmiş mi yukarı?

"Gülteen!" diye bağırdı dışarı.

Bir ses, bir yanıt gelmedi. Boğazına bir dikenli çalı takıldı. Lâvaboya koştu. Tükürüp temizlemeye çalıştı. Kolonya süründü. Salon denilen yere çıktı. Ceketini giydi. Eli ayağı, dudakları titriyor.

"Eee Koca İbrahim, ne yapacaksın şimdi? Oldu mu bu? Yoksa hiç sesini çıkarmayıp yutmak mı daha iyi? Örneğin kim bilecek? Bilirse bir bu serseri, bir de Kel Zeynel'in Yusuf denilen ırz düşmanı alçak! Tabii bir de sen! Eh, sen de yutarsan, sesini çıkarmazsan küllenir gider!"

Elini cebine atıp çabuk bir sigara aldı:

"Sen ne biçim konuşuyorsun ulan!" diye bağırdı kendine. Sigarayı yaktı çabuk. "Sen biliyorsun ya, başkası isterse bilmesin! Bir piçi nasıl kucağına alırsın bile bile? Elin kirlettiği karıyı koynuna nasıl alırsın? Bundan sonra senin işlerin rasgider mi?"

Başını kaldırıp pencereden yukarı baktı. Arabası atkestanesinin altında duruyor. Daha yepyeni. Çekeli iki yıl olmadı. Aslan gibi Opel, ama kaplan gibi Mercedes olsa neye yarar?

Alçaktan uçup geçen kuşlar var. Bulutlar biraz yüksek. Pepo'nun biraevi kapalı. İçerde karısı Melina'yla kızı Evangelia temizlik yapıyor. Güneş yok gene.

"Ah Danagöz Pepo! Sanırım işin bu yanı sizde iyidir! Almanlar da fazla incelemez. Öz karısı şununla bununla yatmış, başını boynuzlatmış, çocuk şundan bundan olmuş, aldırmaz! Eğer canı çekmiş de yatmışsa, yatınca mutlu olmuşsa, daha sevinir! *Danke schön*, bir daha gel *bitte schön!* Karıma mutluluk verdiğin için sana bira ısmarlayayım! Pa-

zar günü hava iyi olursa çadır alıp göl kıyısına gidelim! Orda közleme yaparız. Karım isterse gene yatın. Ben çocuklara bakarım!" derler. Gerçi ben bu durumları gözümle görmüş değilim, ama duyuyorum, anlatışları böyle! Hattâ bunların belli günleri var, erkek çıkar gider, kadın *Freund*'unu alır. Durumu karşılıklı bilirler. Sorun yapmaz, birbirini hoşgörürler. Bunca geniş hoşgörü, onların domuz etiyle beslenmesinden ileri gelir. Dünyada dişisini kıskınmayan tek yaratık domuz. Çünkü öbür yaratıklar kıskanır. Erkeğini kıskanan dişi yaratık azdır da, dişisini kıskanmayan domuzdan başka yaratık yoktur. Bu yüzden örneğin erkeğin hovardalığı mübah, kadının hovardalığı günah! Yani bunları dinimiz böyle koymuş derler. Ben kendim hoca değilim, Abdullah Hoca kadar bilemem. Ama kulağım deliktir, duyarım! Örneğin böyle bir iş Alman'ın başına gelse, herif öz belinden inme oğlu gibi atar havaya, hoplatır! Bunlarınki mi iyi, bizimki mi kötü, bunu da bilemem. Ah dilim yeterli olsa, oğulları savaşta ölmüş, kızları hayırsız çıkmış, bizi kendi evlâdından çok seven Oma Gerda'yla konuşabilsem! Sorar bir bir. Sorsam diyorum, ama söyleyecekleriyle beni o da kandıramaz! Bizim dinimizden gelme anlayışımız, ahlâkımız ayrı! Onlarınki nasıl olursa olsun! Cayan caysın, ben caymam! Oma Gerda çok sevip saydığım bir insan olduğu için, sadece ne diyeceğini merak ederim. Ayrıca Almanın gülmelik halini görmek, mantıksız düşünüşünü duymak hoşuma gider! Almanın fende, teknikte bu kadar ileri olup, ahlâkta gülünç, hem de mezhebi geniş olmasını çok düşük bulurum. Demek insanlar iki başlı ileri olamıyor! O fende, teknikte, biz ahlâkta ileriyiz!"

Durup düşündü biraz:

"Ama son yıllarda geriliyoruz! İşte kanıtı! Gidip bin umutla, demet demet parayla, gözü açılmadık, yüzü yırtılmadık bir kız alıyorum, köyde koyup ekmek parası için yabanellere çıkıyorum, o da başkasından gebe kalıyor! Bunu hem de yüzü yırtılmadık Türkmen kızı yapıyor! Daha önce verem hastalığından ölen karının öz kardeşini nikâhlıyorsun, o yapıyor! Demek karı kısmının başını boş bırakmayacaksın! Nereye gidersen yanında götüreceksin! Değilse kendine kırık bulur. Sana o kırıktan oğlan doğurur, kız doğurur!"

Oma Gerda gelmiyor. Çıkıp kendisi mi baksa acaba?

"Beklerim gelsin! Ne yapacağım bir an önce gidip?"

Bir sigara daha yaktı. Üst üste üç sigara içtiğinin ayırdına varmadı. "Kavat, önüne koyup buyur buyur çektiğim çaydan bir yudum almadı! Abdullah Hoca'nın iki eli arasına tespih alıp aşağı yukarı çekmesine kızıyor. "Başını kaldırıp yüzüme bakmaz! Dudakları kıpır kıpır: Süphanallah, süphanallah! Bir de diyor ki, gel beni Krefeld camisinde gör; böylelikle yolunu öğrenmiş olursun! Al bir kaya, nerene dayarsan daya! Bunların bir tek sözü adam öldürür! Bunlar insanın toplum içinde bir yanlışını görmesin! Bunlar insanı mengeneye koyup sıkar, tefe koyup oynatır! Bunlar yüpyüce İslâmlığı bozup insanın üstüne baskı kurar!" Merdivenden, yukardan aşağı ayak sesleri inmeye başladı. Bu tap tap'ları yapan mutlaka Gülten'dir. Oma Gerda ile geliyordur. Açıldı kapı. Kızın saçları bir daha sökülüp taranmış. Oma Gerda kendine genç hanımlar gibi çekidüzen vermiş. Mor çiçekli paket kâğıdına bir şişe sarmış. Belki bir şampanya, belki likör.

"Ulan Çipilgöz Abdullah, kavat!"

Oma Gerda iki dirhem bir çekirdek:

"Biz hazırız İbrahim; haydi!" dedi.

"Ah, haydi demesi kolay! Ama bu haldeyken kalkıp gitmesi kolay değil, insanların süzmesi Oma'm!"

23
KOCA ADAM NEDEN AĞLIYOR?

Oma Gerda yeniden, "Önce çiçekçiye uğrayacağız! Çiçek almadan asla gidilmez!" diyor.

Gülten de ille kumkumu alacağım diye tutturdu. İbrahim'e kalsa dayanamayıp razı olacaktı: "Al peki!" Oma Gerda, "Hayır Gülten! Güzel kızlar kumkum ile hastaneye gitmez! Çok ayıptır!" dedi, kaşını çattı. Gülten ister istemez bıraktı. Sonra, "İlle öne oturacağım!" diye dayattı, "Güzel kızlar öne oturur!"

"O zaman *Polizei* ağzına sıçar! Almanya'da küçüklerin öne oturması yasaktır!"

"Ben küçük değilim, büyüdüm!"

"Ama yaşın küçük!"

"Öne oturacağım!" diye bağırdı Almanca.

Koca İbrahim şaştı:

"İyi dillidüdük olmuş bu; Almanca ötüyor!"

Oma Gerda kaşını daha da çattı:

"Lütfen Gülten! Babiye zorluk çıkarma!"

Koca İbrahim daha fazla uzatmadı. Kızı kucaklayıp arkaya attı. Oma'ya da ön kapıyı açtı. Sonra kendisi direksiyonun önüne yerleşti. "Uğrayacağız çiçekçiye, peki!" dedi.

Sıkıntısını açsa nasıl açacak, saklasa nasıl saklayacak bilemiyor. Yüzü, Hacılar'ın göğünü silme bulut kaplamış gibi kapalı. Kaşları çatık, dudakları sarkık. Boncuk gözleri konuşuyor gibi o yana, bu yana gidip gelen Oma durumu sezdi. Döndü arkasına: "Otur orda uslu! Bak babiyi kızdırdın! Güzel kızlar kızdırmaz!"

Gülten arkadan yanıtladı:

"Ben de babiye kızdım! Pis kızlar arkaya oturur!"

"Hayır Gülten! Almanya'da küçükler arkaya oturur!"

"Ah benim güzel Oma'm!" Saçlarına tokalar geçirmiş. Kulaklarına varlığı yokluğu belirsiz birer küpe takmış. Açık yaka bluzunun üstüne

yağmurluk almış. Çantasını önünde tutuyor. Arkada Gülten kendisine uygulanan baskıyı bir türlü içine sindiremiyor. Boş kulağıyla oynadı oynadı, "Annem bana da küpe alacak!" dedi.

"Ben de alırım, ama böyle inatlaşırsan almam!"

"Annem alır!"

"Annen de almaz!"

Sittardsberger kavşağına geliyorlar.

Oma, "Şurdaki çiçekçiye uğrasak olmaz mı?" dedi. "Sağdadır hem de! Yanaşman kolaydır!"

Geçmeden sağa kırdı. Çiçekçinin yanına eyledi arabasını. Karısını Osman Hoca'gile getirdiği güne gitti aklı. Ev sahibi Tante Adelheid evin giriş katında oğluyla kendisi kalıyor. Onun da kocası ölmüş. Yaşı Oma Gerda'dan küçük, ama daha yaşlı görünüyor. Osman Hoca o zaman kömürde çalışıyor. Giriş'in altındaki bodrumu tutumuş. Dudu yenge televizyon fabrikasına gidip geliyor.

"Sabah ortalık ışımadan fırlıyor karı koca. Bizim için işten kalacak değiller ya! Daha birinci gün, biri ocağa, biri fabrikaya çekip gitti. Tabii ben de işime gittim. 'Hiçbir yere kıpırdama, otur burda! Yukarda ev sahibi *Tante* Adelheid var. Sakın konuşayım deme, Türkçe bilmez! Sen de Almanca anlamazsın!' dedik buna. Ama öyle dememişiz! 'Kalk dolaş, evin içinde keşif yap! Bir yabancı görürsen vur yatır!'

Dudu yenge hem insanlık, hem yasa gereği *Tante* Adelheid'a haber vermiş: 'Karı koca iki hemşerimiz gelecek! Ev bulasıya birkaç gün kalacaklar!' Olurdu olmazdı diye biraz mırın kırın etmiş. Ama yeni gelindir deyince razı olmuş. Alman değil mi, merak etmiş: 'Acaba yeni gelin nasıldır? Allar tüller içinde mi, yoksa peçeli, keçeli mi?' Süslenip püslenip beklemeye başlamış. Saçlarının bigudilerini takmış, elinin ayağının tırnaklarına oje sürmüş. Bir yandan da merdiven ağzına gelmiş, aşağıya bakıyor: 'Yeni gelin şimdi çıkacak!'

Bizim Elif hanım da kalkıp pazen etarisini giymiş; kadim görgümüze uygun olarak şal kuşağını kuşanmış; ayağına basma donunu çekmiş. Kendi boyundan uzun saçlarını sopa gibi örüp omzundan aşağı sallamış. En üstüne yazmasını bağlamış. Bir elini de ardına atıp yürümüş:

'Alman Alman diyorlar, bir göreyim!' demiş. Epey keşif yaptıktan sonra bizimki merdivenden çıkmış. Epey süre bakıp bakıp geri çekil-

dikten sonra *Tante* Adelheid da odasından çıkmış: 'Bir daha bakayım acaba Türk gelini nasıl şey?'

Salonda karşılaşmışlar. Karşılaşmalarını Allah mı yazmış, yoksa şeytan mı öyle istemiş? Bizimki, 'Aaaa!' deyip atmış kendini. Çünkü Alman Tante'yi hortlak sanmış. Bigudili saçlarından filân korkmuş. *Tante* Adelheid da 'Aman Tanrım!' diyerek atmış kendini yere. 'Bodrumda Türkiye'den bir gelin olduğunu, koku alarak bilen köstebek türü bir yaratık yeri eşerek geldi, gelini yedi, şimdi de beni yemeye geliyor!' diye korkmuş.

Bunlar ikisi birden arkaüstü düşüp bayılmış. Saatlerce baygın yatmışlar. Gelen yok, giden yok! Öğle olmuş. Okullar dağılmış. Ev sahibinin oğlunun adı Martin'di. Gymnasium'da okuyor. Gelmiş. Kızının adı Gudrun'du. O da Gymnasium'da okuyor. Gelmiş. Bakmışlar yerde iki kişi. Biri galiba anneleri. Biri de insana benziyor ama acaba insan mı? Bizimki ayılınca kalkmış, *Tante* Adelheid'ın, oğlunun, kızının ellerini öpmüş. Ev bulup taşınasıya orda el öptü serseri; burayı Türkiye sanıyor! Haydi Tahte Adelheid'ınkini öptün, oğlunkini, kızınkini niye öpüyorsun, onlar senden küçük?

Orda on gün kaldık. Erkenden çıkar oturur. Durup dinlenmeden sorar: 'Bu ne? Bu ne? Bu neden böyle?'

Tante Adelheid çözümsüz kaldı, eline bir çapa verip bunu biraz çalıştırmayı düşündü.

'Gül, gül gül!' Akılsız bütün çiçeklere gül diyor. Kendisi Almancadan tek sözcük kapamadı, baktık *Tante* Adelheid ikinci gün Türkçeden gül'ü öğrendi.

Bir akşamüstü işten geldik, kadın ağlıyor:

'Delinize sahip olun! Bahçemdeki gül'leri yolmuş!'

Düşünmüş bizimki: 'Bu Alman bu kadar gül'ü ne yapacak? Osman Hoca'ya diyeyim, tohum bulsun, hayrıma, yenir gövertilerden ekivereyim!' demiş.

'Çaydan geçmemiş, dağdan aşmamış, yüzü yırtılmamış, çok namuslu!' deyip aldık da, kısa zamanda kabak çiçeği gibi açıldı. Sonunda bize boynuz da taktırdı! Sen sen ol, bir çok akıllıdan, bir de çok deliden kendini sakın diye boşa dememiş eski aklı erik atalar!" Koca İbrahim'in içindeki deniz şaaarp şaaarp çalkanıyor.

Oma Gerda'nın arı vızıltısına benzeyen sesi:

"İbrahim, lütfen söyle, nasıldır bu?"

"Bu Oma'nın insanlığına, bir de adımı dosdoğru söylemesine bayılırım!" diye düşündü. Sonra sordu: "Hangisi?"

Eline bir orkide almış gösteriyor. Bir kutunun içinde. Dibindeki küçük şişede besini var.

"Güzel ama hastaneye gitmez! Hastaneye başka bir şey düşünmeliyiz!"

Onu koydu, ötekini aldı. Ötekini koydu, berikini aldı. Sonunda yedi karanfil ayırttı, karanfillerde karar kıldı.

"Peki sen ne alacaksın?"

İbrahim yanıt vermeden Gülten:

"Bunlar bunlar!" diye tutturdu. Gülleri gösteriyor.

"Uslu dur dedim sana! Bak babiyi kızdırdın, o da üzüldü!" İbrahim'e döndü yeniden: "Sen ne alacaksın İbrahim?"

Oma Gerda, İbrahim'in yutkunmasına, Abdullah Hoca gibi gözlerini yere dikip susmasına kızdı.

İbrahim nice sonra başını kaldırıp baktı. Gözleri su altında kalmış. Ne kadar gözyaşı varsa indim iniyorum'a gelmiş.

"Ben çiçeği ne yapacağım? Ben çiçeği kime alacağım a benim Ninem?" dedi, kendine egemen olamadı; eliyle yüzünü kapatıp dışarı çıktı. Gülten küçüldü küçüldü, doğduğu günkü kadar kaldı: "Pis kızlar Babiyi ağlatmış, ben ağlatmam!" dedi, biraz daha büzüldü.

Oma Gerda İbrahim'in ardından fırladı. Uzanıp elini omzuna koydu: "Anlat ne oldu, ne var?"

Koca adam höyküre höyküre ağlıyor:

"Ben sana nasıl anlatayım kurban olduğum Ninem? Başıma gelenleri Cenaballah düşman başına vermesin!" Bunları yarı Almanca, yarı Türkçe söyleyip höykürüyor: "Bu çocuk benden değil kadın Ninem! Bilirsin dokuz ay on gündür gebelik! Bu doğum 15 gün erken oldu! Ben bunu sana nasıl anlatayım?"

Bunları Türkçe söyledi. Oma Gerda bir şey anlamadan İbrahim'in omzunu okşadı: "Lütfen İbrahim, *bitte* İbrahim.."

Ne söyleyeceğini bilemiyor. Çünkü hiç anlamıyor, birdenbire ne oldu?

"*Bitte!* Bak şimdi çiçekleri alalım, ziyaretimizi yapalım! Bugün izinlisin. Eve dönelim, içinde ne varsa hepsini anlat! Ama hastanede yüzünü asma! Elif üzülür. Daha yenice doğumdan çıktı. Hiç doğru olmaz, lütfen!" Adamı kolundan çekti. Çiçekçiye içeri sürükledi.

Gülten köşede bekleyen insanların ardına sindi.

"Sen de şu güllerden yaptır! Kırkar fenik bak! Kırmızı, sarı; istediğinden koydur! Yirmi tanesi sekiz mark eder!" Çiçekçi kıza döndü: "Şunlardan yirmi tane lütfen! Beşi sarı olsun! Bol da yeşillik koyun.." Düşündü kendi kendine: "Bir küçük demet de Gülten için yaptırmak iyi olur!" Menekşeler ilişti gözüne. Onu da söyledi.

İbrahim dalgın bakıyor.

Taşındıktan on ay sonra bir gün *Tante* Adelheid ile pazarda karşılaştılar. Daha karşıdan koştu, Almanın kucağına atıldı. Ama başı göğsüne yetişmedi. Sıktı kucakladı. İlle öpeceğim diye yüzünü gözünü tükrüğe boğdu. Bir süre sonra çözülüp elini öptü. "Boynuna sarılmaları, el öpmeleri çok iyi! Ama namus? Namus olmayınca ben ne yapayım el öpmeleri? Şimdi neye yaradım ben Gerda Ninem?"

Oma Gerda hesabını ödedi. Sonra: "Çıkar cüzdanını!" dedi İbrahim'e. Bir de tıp tıp vurdu omzuna. "Sen de öde! Görüşümüzü yapıp dönelim, bize çıkalım; nedir seni üzen, anlat! Her sorunun bir değil, bin çözümü var; bir ölümlerin yok! Birbiri ardından bütün oğullarımı verdim. Sonra kocam gitti. Kızlarımı da anlattım. Şu dünyada yapayalnızım. Ağlıyor muyum? Neyi düzeltir ağlamak? Haydi çıkar cüzdanını!" Vurdu yeniden.

"Keşke bu da doğururken ölseydi! Doktorun, hemşirenin elinin altında geberip gitseydi! 'Doğururken öldü, kurtarılamadı!' diye birkaç hafta ölümüne yanardım. Bebek sağ kalsa verir birine baktırırdım. Namusuma bu leke sürülmemiş olurdu! Ama şimdi ben neye yaradım Gerda Ninem?"

Oma Gerda kasaya doğru itti ardından: "*Bitte!*"

İster istemez cüzdanını açtı. Bir 20 mark koydu satıcı kızın önüne. Üstünü aldı.

Oma Gerda büyük buketi İbrahim'e verdi. Küçüğü vermek için Gülten'i aradı. Ama bakındı Gülten yok!

"Nerde bu kız?" diye bir çığlık attı. İçerlere, dışarlara bakındı. Ba-

ğırdı: "Çocuk nerde?" İnsanların ayaklarının arasına bakındı. Tâ köşeye çekilmiş, iyice sinmişti. Hızla koştu oraya. Çekip çıkardı, sonra çiçeği eline verdi. "Ne oluyorsunuz siz baba kız?" diyerek çocuğu çekti. "Yürüyün çabuk!" İbrahim'i de itti. Birinin eli elinde, biri önünde, ikisini de dışarı çıkardı. Boş bir arsanın yola yakın köşesindeydi çiçekçi. Girip çıkanlar başını döndürüp bakıyor. Sittardsberger İstasyonu'na kalabalıklar koşuyor, kalabalıklar istasyondan taşıyor. öçe ayrılan otoyolda irili ufaklı otobüsler, türlü çeşit otomobiller Düsseldorf, Krefeld yönlerine, o yönlerden Duisburg'un içine durup dinlenmeden akıyor. Binlerce, on binlerce özel otomobil delirmiş gibi o yana bu yana koşuyor. Arada içlerinden kimi görünmez yerlerden bilgisayarla yönetilir gibi benzinliklere sapıyor. Bir bölümü de iki kilometre ötedeki Yeni Gömütlüğe gidiyor. Bu sonu gelmez otomobil, otobüs, kamyon, minibüs, ayrıca tren, uçak yolcularından bir tanesi bile Koca İbrahim gibi ağlamıyor belki.

Oma Gerda, "*Bitte* İbrahim *bitte!*" dedi. Hastaneye gideceğim diye bu sabah, Türklerin "cıvık sabun" dediği şampuanla iki kez yıkadığı başını salladı: "Hiç anlamadım bu işi! Koca adam ağlıyor! Karısı doğum yapmış, sağ esen kurtulmuş, bayram edecek yerde ağlıyor! Küçücük kalçasıyla dört kiloluk bebeği doğurmayı başarmış, kocası sevineceği yerde ağlıyor! Mutlaka deli! Yoksa bu durumda niçin ağlıyor? Doğumda, düğünde gülünür, ölümde ağlanır! Belki ben bunların kültürünü anlamıyorum; adam sevinçten ağlıyor! Belki dinlerinin gereği ağlıyor. Hiç anlamıyorum! Sabah gelen adam neydi öyle? Bir saniye kaldırmadı gözlerini! Çaydan bir yudum içmedi! İbrahim'e çok kızdı belki. Çünkü İbrahim *Beten* yapmıyor, camiye gitmiyor!" Bir daha itti. Yeniden "*Bitte* İbrahim!" dedi. Yürürken, iterken acayip aksıyor. "Aç çabuk arabayı! Belki benim otobüsle gitmem daha uygun olurdu! Acaba niçin sana katıldım?" diye söylendi.

Koca İbrahim bu söze bir anlam veremedi:

"Lütfen Gerda Ninem! Seninle ilgili bir şey yok! Benim derdim başka! Ben derdimi en iyisi gidip Ren'e dökeyim; bulanık su biraz daha bulansın! Ben derdimi tâ Rotterdam'ın ordan denize dökeyim, denizin rengi temelli bozulsun! Senin binmen inmenle ilgisi yok benim derdimin! Lütfen kusura bakma Gerda Ninem!"

"Yok kusur! Görüşümüzü yapıp eve geleceğiz! Ben çay koyacağım! Sinir çayları var biliyorsun! Yatıştırıcı. Onlardan koyacağım. Anlatacaksın bana. Yoksa kumarda para mı yitirdin? Ama şimdi anlatma, eve dönünce anlatacaksın!"

Gülten iyice büzülmüştü: "Eve dönünce.." dedi.

Araba yürüdü. "*Bitte!* Hastaneye varınca uslu duracaksın bak! Lütfen! Orda da böyle ağlarsan darılırım! Hem de kızarım! Durumları birbirinden ayırmak gerek. Lütfen! Şimdi senin mutlu günün! Bak doğum sağ esen oldu! Bir can daha çoğaldınız! Şimdi hastaneye onun için gidiyoruz. Biz güleceğiz, Elif de gülecek! Lütfen! O şimdi yorgundur; gülerek ona moral vereceğiz! Hastanede ağlamak yok! Lütfen!"

Gülten de, "Lüppen!" dedi arkadan.

Altlarındaki araba, Düsseldorf Caddesi'nde akıntıya uymuş gidiyor.

Gülten yeniden: "Lüppen!" dedi.

Böyle söylenerek Karl Jares Sokağı'na kadar gittiler. Koca İbrahim susuyor. Gülten, Oma Gerda'nın söylediklerinin son sözcüğünü alıp yineliyor. "Yakışmaz!" diyor, "özülme lüppen!" diyor. Almanca sözleri kendi küçük ağzına göre eğip bükerek, gene de anlaşılır biçimde Türkçe söylüyor. Oma Gerda, "Lütfen kendine egemen ol! Her sorun'un bir sırası var!" diyor. Gülten de, "Sırası var!" diye yineliyor.

Heer Sokağı'na girdiler. Arabayı gene çınarla atkestanesinin arasına eyledi. Geniş bir soluk aldı, fireni çekti, uzanıp sağ kapıyı açtı. Oma Gerda Gülten'i elinden tutup indirdi. "Elimi hiç bırakmayacaksın çocuk! Otomobiller çiğner!"

Koca İbrahim kapıları kitledikten sonra soluğunu saldı: "Evet kendine egemen ol! Önce doktorla konuş, bu doğum normal mi, değil mi? Yapacağını ondan sonra yap! Şimdilik durumu idare et!"

Anahtarı ceketinin cebine yerleştirdi.

Bir evin üç kuşaktan insanları gibi, hastanenin büyük kapısından usulca girdiler.

24
HIDIRELLEZ KIRLARI

Kahvaltıda hemşireler sordu:

"Çay mı, ıhlamur mu, süt mü?"

Çevirmenliğe Renate yetişiyor.

Elif içine bal katılmış bir bardak süt içti: "Süt içelim, bunların sütü iyi oluyor! Göğüslerim de sütlensin!" dedi.

Saçlarını örmeyi yetiştiremedi. Çok uzun, hem de dağınık. Orman gibi omzunu örtüyor.

"Olsun, kadının saçı uzun olur!"

Kızarmış ekmeğe yağ sürdü. Bir yandan Kısmet, bir yandan Renate, "Buyur buyur, lütfen biraz daha buyur Elif hanim!" deyip duruyor. Elif de: "Körlerle sağırlar, birbirini ağırlar! Bana buyur çekeceğinize, kendiniz yeyin!" diyor onlara. Medine Tunç, üç mahalle ötede, karşı yamaçta bir yerde sanki. Ne söze karışıyor, ne yiyor!

Kahvaltıdan sonra bebekleri dağıttılar.

"Geldin mi Beyefendi? Hoşgeldin! Ama neden böyle erken geldin? Daha saçım örülmedi! Ananın karnında dokuz ay on gün sabrettin de, iki dakika daha sabredemedin mi? Neyse gel bakalım! Şöyle baş köşeye buyur!"

Renate gülerek sordu: "Ne koyacaksın adını?"

Döndü hemen: "Adını sormayı boşver de, seninkiyle benimkini tut kucağında! Hemen beş dakika! Saçımı örüvereyim!" Tıs tıs soludu. "Şimdi hemşire hanımlar, doktor ağabeyler gelir, ayıp olmasın!" Beyefendi'yi götürüp Renate'nin kucağına verdi. "Adını soruyorsun; ben ne bileyim? Babası kendi babasının adını kor! Sormaz bana! Ancak sorarsa söylerim!"

"Sorsa ne koyardın?"

"Deniz koyalım derdim! Hem kız, hem oğlan adı, çok severim! Ama sormaz asla!"

Medine Tunç kızını ayakucuna itti. Kucağına almıyor.

Kısmet, "Valla sen ayıp ediyorsun Medine abla!" diye çıkıştı. "Şurda elin günün içindeyiz!"

"Neye kız? O ayıp etmiyor mu? Altıncı kız bu!"

"Ah deli kadın! Valla deli bu kadın!"

"Hiç değilim! Aklım başımda! Kendiniz oğlanları kolunuza aldınız, bana deli diyorsunuz!"

Elif hem saç örüyor, hem yan gözle Medine Tunç'a bakıyor. Söze karışmıyor. Dün gece geç vakit bir konuşma geçti: "Madem geleli on yıl oldu; neden çalışmıyorsun? Çalış artık!"

"Beş çocuk doğurdum; ayda bin markı buluyor parası! Çalışsam bundan çok mu alacağım?"

Kısmet: "Şimdi altı oldu, 200 mark daha arttı!" dedi.

Elif ekledi: "Benim herif sevmez kızları! Ama ver bana! İkiz doğurdum, biri kız, biri oğlan diye alıp götüreyim! Geçirteyim üstüme!"

Medine: "Neye vereyim? Hiç bile vermem!" dedi.

Renate kucağında bebeklerle kalktı, odanın içinde gezinmeye başladı. İki kolunda birer tane: "İkizleri ben doğurdum ben! Bakın şunlara!" diyor. Sonra birden dili yanmış gibi sözünü geri yuttu: Kucağındaki bebeklerin ikisi de oğlan. Medine'nin ayakucundan geri döndü.

"Amaaaan! Kız var, oğlana değişmem! Şimdiki kızlar kıvılcım! Oğlanları, hem de dünyayı yakıyorlar!"

"Oğlanlar da kızları yakıyor Elif hanim!"

Elif kalktı, Renate'ye yürüdü: "Tamam, benimkini ver geri!"

"Ne o bittin mi hemen?"

"Ohooo, çoktan bittim! Ver!"

Renate uzattı Elif'inkini.

"Yanlış verme bak! Benimki diye kendininkini kakıverme!"

"Bileklerindeki adlara bak da al!"

"Sen kendin bak! Benim okur yazarım yok!"

"Ah Elif haniiim! Bir okumayı öğrenemedin mi?"

"Öğreten olmayınca nasıl öğreneyim?"

"Her şeyi başkasından bekleme! Saçını kendin ördüğün gibi, okumayı da kendin öğren!"

Kucağında çocukla karyolaya çıktı. Göğsünü açtı, Beyefendi'yi emzirmeye başladı. Eliyle pat pat vuruyor, okşuyor emzirirken.

Hemşireler girip geldi: "Lütfen yerinize geçin!"

Elvira dolanıp Medine Tunç'un yanına geldi:

"Çocuğu kucağına al, doktorlar geliyor!"

Kısmet, "Doktorlar geliyor Elif hanım, çocuğu kucağına al!" diye çeviri yaptı.

"Aaa, tamam canım, o kadarını anlıyorum! Ne oluyorsunuz siz? Doktorlar geliyorsa, feriştahlar gelmiyor ya!" Yoktan bir kızıverdi. Baktı arkadaşları gülüyor mu? Ama kimse gülmüyor.

"Burdan çıkınca ben asıl Almanca kursuna yazılacağım Renate hanım!" dedi, çocuğu kucağına bastırdı Elif.

Medine Tunç kızını kucağına almadan Şefik Gürcan'la Karl Heck girdi. Biri Renate Yılmaz'dan, biri Medine Tunç'tan başladı. Arkaları sıra ikişer asistan geziyor. Hemşireler dört oldu. Doğurmuş kadınların karnına bakıyorlar. Dölevleri yerine çekilmiş mi, çekilmemiş mi, anlamaya çalışıyorlar. Hemşirelerin az önce ölçüp yazdığı nabızları, beden ısılarını inceliyorlar.

Elif, Doktor Gürcan kendisine geçinceye kadar emzirdi çocuğunu. Arada uzanıp başucundaki çiçeklere düzen verdi.

"İyi emiyor mu oğlun Frau Mutlu?"

Dişlerini ak ak yayarak güldü: "Çok iyi emiyor Herr Doktor!"

"Baba geldi mi görmeye?"

"Biz uyuyormuşuz, gelmiş! Bugün gene gelir. İşe gitmeden uğrar. Gülten ablayı de getirir inşaallah!"

"Aç bakalım karnını!"

Uzandı yatağına: "Karnım iyi benim!"

"İyi olacak tabii! Ama bir bakalım gene!"

"İyi olunca nesine bakacaksın? Ama buyur bak!"

Fazla oyalanmadı Doktor Gürcan, baktı geçti.

Doktor Heck de Kısmet'in başına gelmişti. Ona birlikte baktılar. İki ilâç yazdılar.

"Et yemeklerini yeyip, sularını kaşıklayacaksınız!" dedi Doktor Gürcan. "Meyveyi bol yiyeceksiniz!"

Çıkıp gittiler. Hemşire Elvira durmadan koşuyor, Şefik Gürcan'ın çevresinde dönüyor.

Koridora bir sessizlik çöktü. Yalnızca ayak sesleri duyuluyor gidip gelmelerden.

Doktorlardan on dakika sonra mühendis Selâhattin geldi. Oğlunun, karısının fotoğraflarını çekti. Çekmeden önce yüzlerinin ışığını ölçtü biçti. Çiçeklerden fon yaptı. Çıt çıt, şık şık, yarım makara film

doldurdu.

Elif: "Yeter artık Mühendis Bey!" diye bağırdı. "Azıcık da bizi çek!"

"Hayhay efendim! Elbet çekerim!" dedi Selâhattin, Elif'le oğlunun iki pozunu aldı. Elif arkadaki çiçeklerin de çıkmasını istedi. Çıkardı çiçekleri.

Renate: "Elif hanimla ikimizi çek bir de!" dedi.

Sonra Elif'in yatağında Kısmet filân birlikte durdular. Medine Tunç'u çağırdılar, ama gelmedi. Sarkıttı dudaklarını:

"İşim yok resimlerde filân! Ben artis değilim!"

Elif, "Bu karı akılsız!" dedi. "Yarın kızlar birer damat getirir, hapbazır oğlanlar! Damatlar, senin ıkına ıkına doğurduklarından daha tatlı olur! Ama akılsız olduğun için ayırdında değilsin! Bir de bize artis diye taş atıyorsun! Ama ablamızsın; çekelim sineye!"

Mühendis Selâhattin elmalar, mandalinalar, portakallar getirmişti. Renate elmanın birini sabahlığına silip ısırmaya başladı: "Yeyin dedi doktorlar! Biz de yiyelim!" Kısmet'i biraz güldürdü.

Elif kalktı, kendi payını yıkadı: "Bizimki de getirir inşaallah, ben de dağıtırım eller gibi!" dedi uslu uslu kemirirken.

Öğleyin bol soğanlı haşlama geldi. Tabakların yanında yarımşar limon. Hepsini sıktı, kaşıkladı. Ekmeğini de bir tamam yedi. Sonra kalkıp lâvaboya gitti. Lâvabo Medine Tunç'un yakınında. Hiçbirini yememiş, öylece duruyor onunkiler. Elini sürmemiş.

"Yemiyorsan bana ver de hatırını alıvereyim!" dedi gülerek. Sonra usulca Medine'nin ayakucuna oturdu. Ona çok sözler söylemek istiyor. Sabahtan beri yutkunuyor. O ağlarken gülmek, çevresiyle şakalaşmak, tabii biraz ayıp oluyor. Birkaç sözcük konuşmak için dolanıp vardı. Ama ayakucuna oturunca susup kaldı. Elini tuttu yalnızca. Parmaklarını sayar gibi bir bir elden geçirdi.

"Eviniz nerde sizin; Neudorf'a yakın mı?"

"Biz tâ Meiderich'te oturuyoruz!"

"Nerde bu Meiderich?"

"Uzak buraya; Laar'ın oralarda! Türklerin bol olduğu yer! Hepsi demir çelik işçileri!"

"Bize çok uzak herhal?"

"Bilmem; ne bileyim? Nerde oturuyorsunuz?"

"Biz Krefeld'te oturuyoruz. Karşımızda bir Yunanlının biraevi var. Pazara yakınız. Ama size uzak. Adresini ver bir yere koyayım. Bizimki bir gün işe giderken bırakır. Dönüşüne kadar konuşuruz. Yeryüzünde başına duman sarılmadık dağ mı var? Başı dertsiz insan da yok. Bu Thyssen'in mi, Klöckner'in mi, yoksam Krupp'un mu, büyük firmalardan birinin sahibinin oğlu esrara tutulmuş, bırakamıyormuş! Kiminin derdi seninki benimki gibi, kiminin derdi başka türlü! Kendi kendini yeyip bitirme. Fazla kulak asma kocana. Erkek kabahati kadına bulur. Halbuysam bir tarlaya ne ekersen onu biçersin. Cenaballah buğdayı arpaya çevirip kullarıyla eğlenmez!" Sordu birden: "Dövüyor mu?"

"Kimi, beni mi? Arada döver tabii! Ama saygılıdır, iyidir. Ben de istemiyorum hep kız, hep kız! Yeter artık; tek bir tane oğlumuz olsun! Oğlanı o da istiyor tabii! Ama neden kız doğurdun diye evden atmaya kalkmıyor!"

"Görmeye geldi mi?"

"Gececidir; bugün gelir. Benzin gemilerinin çarkını yapar! Ter belinden, boynundan oluk gibi akar. Oncağızın bana bir şey dediği yoktur. Ben kendim mahçup oluyorum!"

"Senin elinde ne var ağlamaktan, yemeğe, ekmeğe grev yapmaktan başka?"

"Amaan, grev olup da! Akşama yerim!"

"Şimdi bunları yemeyecek misin? Bileydim limonu alır benimkine sıkardım! Atılıp ziyan olacağına insan karnına girsin!"

"Al sık öyleyse!"

"Geçti gayri!"

"Akşam veririm.."

"Akşam kendin sık! Sen safsın Medine abla!"

"Saf olmayıp ne yapayım? Yer bilmem, gök bilmem! Türkiye'de bilmem, Almanya'da bilmem! Eller gibi her yıl izne de gitmeyiz. Bir kalbur çocukla nasıl gideriz? Meiderich'i bekleriz. Ah sorma Elif hanim, çok özledim yurdu! Mayıs girdi mi köyümüz kaynamaya başlar. Gelinler, gelinlik kızlar sandıkta sepette olanı çıkarır. Yaşlılar, bu yıl da Hıdırellez'i gördük diye çok şükür, bin şükür çeker. Çocukların şenliğine, şirinliğine diyecek yoktur. Bizim muhtarın sesi kısıktır. Bağır der bekçiye. Bekçi bağırır: 'Bu yıl koca bulgur Yüklüce'nin başında pişecek! Duyduk duymadık demeyiiin!'

Çocuklar bilir, ayın altısı Hıdırellez! Çay kıyısına bir ev resmi bırakırsan ev sahibi, gül dalına para kesesi bağlarsan para sahibi olursun. Evde, parada gözü olmayanların isteği de kendine göredir!

'Haydin haydin!' diye çıkışır bekçimiz. Rezzak Çavuş köy kazanını koca katıra yükler. Çolak Cumali davulu, Kara Hüseyin zurnayı, Yatır Osman sazı alır. Çobanlar büyükbaş hayvanları sürer. Kiminin boynunda çan, kiminin boynunda zil. Köyümüzün on devesi vardır. Onların da çanı dengi dengine öter. Yaşlı Dedemoğlu, 'Haşşöyle yahu!' diye kükrer. Yaşı yüze varmıştır, karısına hâlâ âşıktır. 'Kışın pisliğini üstümüzden atalım!' diye Yüklüce'ye yukarı en önlerden yürür.

Yüklüce dediğimiz yerin bir yanı çamlık, bir yanı çayırlık! Bir de su vardır ki, soğuk mu soğuk! Çocukları çama, hayvanları çayıra salarız. Yaşlılar gölgeye çekilir. En birinci havanın çam havası olduğunu bizim Kepçeli'de bilmeyen yoktur. Çok hoştur dağlarımız çook! Özlemden burun direklerim sızlıyor.."

Gözlerinden koruk tanesi gibi sekiz on damla döktü. Sonra gene başladı: "Bulgur kazanını bir an önce ateşe koymak gerekir. Kadınlar el ele verir. Bir yanda davul zurna, bir yanda saz çalar. Kızlar sofraya yardım eder. Oğlanlar çırpı getirir. Bakraçlarda yoğurt, torbalarda katmer. Höşmerim tatlısını şimdi naylon keselere katar komşularımız. Öğle oldu olmadı, geniş sofra kurulur. Nazik Nine tavuklu pilavı bol bol verir. İçine su nanesi, yeşil soğan katmıştır. Alan bir daha alayım diye sıraya girer. Motor Mehmet'in kızı sorar: 'Neden bu yemekler bu kadar tatlı Nazik Nine?'

'Ah yavruuum! Nine diyen dillerine kurban olayım! Yarın sen de olacaksın, sana da soracaklar! Diyeceklerimi unutma! Bu yoğurtlar, katmerler, bu höşmerim tatlıları ayrı ayrı evlerden geldi. Duymadın mı kabı ayrı olanın tadı ayrı olur. Birici neden bu. İkinci neden: Hıdırellez yemekleri böyle hoplu toplu yendiği için tatlıdır. Baksana şu birliğimize!'

Dedemoğlu kadar yoktur, ama Nazik Nine de vardır yetmiş beş, seksen.

Akşama kadar çalma çağırma olur. Kepçeli'nin yaşlısı genci, Yüklüce'nin göğsünde oynaya oynaya Hıdırellezi kutlar. Özlemlerden bir, bir de hiç durmadan kız doğurmanın öfkesinden iki, ben ölürüm ölürüm Elif hanim!"

Konuşurken buruk buruk gülüyor. Bu söyleşi ona çok iyi geldi. Biraz açıldı. Kepçeli ne çok benziyor Kargalı'ya? Elif hiç ayrılmak istemiyor.

O sırada çocukları getirdiler. Hemşire Elvira arabalardan çıkarıp çıkarıp veriyor: "Yilmaz, Tunk, Mutlu!" diyor. "Bu da Fräulein Duman!" Bugün bambaşka bir havası var. Havadan atacak gibi hooop yapıyor, sonra teker teker ellerine veriyor. Koğuşun içinde yeller estirerek çıkıp gidiyor. Saçını tarayıp bağlamış. Sol yanına kırmızı bir toka takmış. Göğsünün üstünde küçük bir barış rozeti var. Bir kıdımcık kadın. Çevresine dirim saçıyor.

Elif, Beyefendi'yi göğsüne yapıştırıp memesini açtı:

"Em ulan! Dalga geçecek zaman değil! Senin Beyefendiliğin bana sökmez! Em, görevini yap!"

Kaşını gözünü; burnunun, çenesinin küçüklüğüne kıyasla gür saçlarını parmaklarıyla kabartıp bastırdı. Acayip bir açlıkla saldırıyor bücür.

"Buldun yuryumuşak memeyi, saldırırsın! Güzel em! Birazdan baban gelir! Dün gelmiş görüşememişiz! İzan mı var bizde; ikimiz de uyumuşuz!" Elini eline alıp parmaklarını sıkıyor. "Em çabuk! Hem de güzel em! Oğlumun uzun boylu babası 'Oğlum mu gelmiş? Oğlum mu gelmiş?' diyecek. 'Hoşgeldin Beyefendi! Hoşgeldin Beyefendi!' diyecek. Oğluma papiler getirecek! Tulumlar getirecek. Arabalar getirecek! Düüüt ettirip Kargalı'ya Şükrü dedesine gidecek oğlum! Arabalara binip sürecek! Tosunuma ben de güzel bir Alman kızı alacağım! Alman kızına bıcır bıcır Türkçe öğretecek! Tü-Tü-Türk-çe öğretecek! Em koçum!"

Kısmet de kızını emziriyor. Hem gözü, hem kulağı Elif'te: "Ben de şimdiden ikisini nişanlayalım diyordum a Elif hanim! Beşik kertmesi yapalım! Aslan gibi oğlan! Kendi kendime, sakın kaçırma Kısmet! diyordum. Sen de Alman kızı diyorsun! Ne yapsam ki?"

Elif'in gözü Medine Tunç'a takıldı. Söyleyeceği boğazında kaldı. Ama içinden söyleyebilirdi: "Oğlum giyer tulumunu! İşten çıkar! Biner otomobiline! Anasını bindirir! Anasını gezdirir benim oğlum! Anasını hiç dövmez benim oğlum! Dövmez oğlum; döv-dür-mez!"

25
DOĞUM NORMAL Mİ?

Önde Gülten, ortada Oma Gerda, arkada Koca İbrahim, odanın kapısında göründüler. Adam yürümekle durmanın, büyük bir ikircimin arasında. Gözleri inik. Gülten hemen gördü anasını. Bir anda öbür yatakları taradı. Sonra koştu. Kısmet'in yanından anasının yatağına tırmandı.

Elif memeyi çekti. Beyefendi'yi kolunun altına aldı. Kalktı yataktan. Altı bağlıydı, ama ayakları açıkta. Kasları tutmuyor gibi sallanıyor. Terliklerini giyip kapıya doğru yürüdü: "Buyursunlar buyursunlar! Hoşgeldiniz!"

Gülten şaşırdı kaldı. Elif durumun ayırdına vardı. Hızla döndü, kızının elini tuttu. Menekşeleri okşadı. Eğildi öptü bir de: "Kardeşini görmeye mi geldin?" Yan gözle kocasına bir daha baktı. İyice inik gözleri. Aşağı koğuşlardaki hastaların arasından çıkıp gelmiş gibi uçuk yüzü. Oma Gerda iki arada, bir derede gibi bekliyor. İnce bedeni yetersiz bir gereltiye benziyor. Elif Koca İbrahim'in önünde doğruldu. Önce eline vardı, öptü. Sonra Oma Gerda'nın elini aldı: "Hoşgeldin insanlıklı Oma'm!" dedi, onu da öptü. "Çok çok safalar getirdiniz!" Ortaya söyledi.

Renate seyrediyor. Elif'in sesindeki saygıya şaştı. Kısmet'in, Medine'nin gözleri Elif'in üstünde. Kocasının bunca el öpmelere kızacağını sezdi. Biraz durdu, Oma Gerda'nınkini bir daha öptü: "Ben Türkmenim, büyüklerin elini öperim!" dedi. "Öpülecek el olduktan sonra neden öpmeyecekmişim?" Usulca yürüdü, yeni doğanı koydu karyolanın üstüne. Çok özlemiş gibi Oma Gerda'ya bir daha sarıldı. "Gülten, kardeşine bakarak ol kızım!" dedi, kocasının önüne kaydı. Çiçekler İbrahim'in sol elindeydi. "Bir sürü çiçek geldi şükür!" dedi içinden. Tuttu kocasının elini, kaldırdı, onu da öptü yeniden. Öpüp saygılıca alnına götürdü: "Hoşgeldin, safa getirdin İbrahim Çavuş!"

Koca İbrahim'in ağzından sözcük çıkmadı. Elif onun yere inik gözlerine bir daha baktı. "Hayırdır inşaallah! Yoksa döğüş mü çıktı

fabrikada? Anarşikler üstüne mi yürüdü? Yoksa dün gece yolunu mu kestiler? Yoksa hastaneden sonra bir biraevine girip sarhoş mu oldu? Alıp götürdüler karakola? Almanya'da her şey olur?" Biraz çatallı çıktı sesi:

"Geçin şöyle ilişin! Burda dört kişiyiz. Medine ablam Meiderich'ten. Kısmet ablam Rheinhausen'den. Renate yengemiz de bizden. Neudorf'ta mı oturuyordun kız?"

"Buyrun!" dedi, yorganın ayakucunu gösterdi: "Biz mi? Biz de Rheinhausen'de oturuyoruz!"

"Hepimiz doğumlarımızı yaptık, yatıyoruz. Rahatımız iyi. Doktor ağabeyler gelip gitti. Hep birlikte konuşuyoruz. Medine ablamla kırları, Hıdırellez'i anlatıyoruz. Kepçeli'ymiş köylerinin adı. Renate yengemizin de kocası çıt çıt resimlerimizi çekti. Kısmet ablamın kocası radyo bıraktı. Hastane işte burası. Dar bir oda. Buyursana şöyle Oma Gerda! *Bitte schön!*"

Oma Gerda iki adım atıp ardını döndü:

"Lütfen İbrahim; dönüşte bize çıkarız!"

Birkaç kez üst üste "Lütfen!" fısıldadı.

Elif yeniden kocasının yanına vardı. Belinden karyolaya doğru çekti. Çiçekleri aldı, yeniden çekti. İbrahim direndi. Elif gülleri karyolanın üstüne koydu. Yeni doğanı alıp kocasının kucağına uzattı. Çocuk çaresiz babasının kucağında kaldı. Birazcık kaldırıp yüzünü kendine doğru döndürdü. Baktı, gözlerini hemen indirdi. Bulutları dağılıp gitmedi, hemen birden yağacak, boşanacak gibi. O anda çocuğu yere atabilirdi. Bir kayadan uçuruma düşüyor gibi, kendini topladı."Şimdi sabret Koca İbrahim!" dedi içinden. "Önce kesin olarak anla: Normal mi, değil mi? Sonra yap yapacağını! Şimdi sabret!" Belli belirsiz döndü duvara. Mendilini çıkarıp burnunu, gözlerini sildi.

Renate, sevincinden ağlıyor sandı. Evet öyle, mutluluk gözlerinden taşıyor. "Bir oğlan oldu mu, yelkenleri salar bunlar!" O sırada hemşire Elvira girdi. Oma Gerda'nın, Gülten'in ellerinden çiçekleri aldı. Yatağın üstünde duran gülleri kaldırdı. İbrahim'e yaklaşırken, "*Guten Tag Herr Mutlu! Ich gratuliere Ihnen!*" dedi. Ama yanıt gelmedi. "Annene çiçek mi getirdin *Fräulein?*" dedi Gülten'e doğru.

Gülten annesine annesine sokuldu: "Biz Oma'mızla çay içtik! Ama pis adam içmedi!" dedi usulca. "Pis adam evimize geldi!"

Sabredemedi sordu Elif:

"Başımızda yaramaz bir iş mi var İbrahim Çavuş?"

"Tanrım! Şimdi bunca çiçeğe nerden vazo bulacağım?" diye söyleniyor Elvira. "En iyisi hepsini bir büyük demet yapar, korum!" Gene yeller estirerek, dirimler saçarak gitti.

Oma Gerda çantadan şişeyi çıkardı: "Birer yudum paylaşırsınız!" dedi ortaya. "Hemşirelere de sunarsınız!" Döndü, bir de Renate'ye anlattı düşüncesini.

Renate yaşlı kadını yanıtladı: "*Danke schön!* Ben Elif hanıma açıklarım!" Sonra sordu kendi kendine: "Ama bu acayip hava ne?"

Beyefendi hâlâ babasının kolunda. Birden lâvabodaki aynayı gördü Koca İbrahim. Hızlıca yürüdü. Çocuğun başını kendi başının düzeyine kaldırdı. Kendi gözleriyle, burnuyla, çocuğunkileri eşleştirdi. Yüzü Kel Zeynel'in Yusuf'un yüzüne mi benziyor, yoksa kendi yüzüne mi? Ama daha belli olmuyordu!

"Dur sen; ben onu belli ederim!" dedi içinden. Dönüp Oma Gerda'nın yanına geldi. "Az çok bizim de kafamız çalışır! Ben onu ayın on beşi gibi apaydınlık yaparım!" Çocuğu Oma'nın kucağına uzattı. Usulca dışarı yürüdü. Arka cebinden mendilini çıkardı giderken.

"Pis adam babiyi çoook, birçok kızdırdı!"

"Öne oturacağım diye ben kızdırdım demiyor hiç!"

"Kim geldi kız, doğru konuşsana!" Canı bir kötü tuzağın içine düşmüş gibi çıktı Elif'in sesi.

Madine Tunç, kulaklarını dört açıp dinlemeye başladı. Kısmet daha hiçbir şeyin ayırdında değil. Renate ise Oma Gerda'yla konuşarak oyalanmaya çalışıyor.

"Kütahyalılar sonradan kavgaya mı geldi yoksa? Kavatları püskürtmüştüm!" Koştu, Oma Gerda'yla Renate'nin arasına sokuldu. "Şey! Renate yenge, bir sorsana Oma'ya, kim gelmiş bizim eve! Şu kız lâfı anlaştırmıyor!" Renate duysun diye dönüp Gülten'e yeniden sordu: "Ne zaman geldi pis adam kız?"

"Sabah!"

"Bu sabah gelen adam kimmiş, sor bakalım!"

Renate sordu. Aldığı yanıtı Elif'e çevirdi: "Bir din adamı diyor! Hoca gelmiş herhal!"

"Para sızdırmaya gelmiştir! Doymasın! Cami parası diye alır, faşistlere yatırır, kendileri zıkkımlanır! Dörder beşer bavulla dönerler yurda! Aç gözlü nâletler!"

Bir gece önce nöbetçi doktorla, hemşireyle konuştuğu odanın kapısında dikiliyordu Koca İbrahim. Hemşireden soracak, doktor içerdeyse yanına girebilir mi? Elindeki iki çiçek vazosuyla Elvira çıktı.

"Karımın doğum doktoruyla konuşmak istiyorum *bitte!*"

Bir anahtar gibi her deliğe bu sözü sokuyor: "*Bitte!*"

"*Ja!* Doktor Gürcan kahve içiyor; girin konuşun!"

Başını eğip girdi Koca İbrahim. Salladı kollarını. Önce Karl Heck, sonra Şefik Gürcan baktı. İki doktor daha var yanlarında.

"*Ich bin* İbrahim Mutlu!"

Ah, beğenmedi sesini, dağcıl çıktı.

"*Bitte schön* Herr Mutlu!" dedi Karl Heck.

Şefik Gürcan bir sandalye gösterdi. Elinin fincanıyla kalkmıştı. Geldi iki adım:

"Gözünüz aydın! Eşiniz başarılı bir doğum yaptı. Biraz zor oldu, ama oldu! Kendisi çok gayretli. Şimdi ikisinin de sağlıkları iyi maşaallah!"

Yutkunuyor Koca İbrahim. Gözleri yerde. Bir ara kaldırıp Doktor Gürcan'a baktı. Doktorun gözlerinde artık eksik bir kusuru varsa hoşgörecek bir anlayış aradı.

"Benim hesapça bu doğum 15 gün erken oldu Sayın Doktorum! Belli ya, normal çocuk dokuz ay on günde olur. Sizce bu doğum normal mi?"

"Normal normal!" dedi Doktor. "Her şey normal! Bu sabah bebeği de, anneyi de inceledim. İkisi de normal!"

"Biraz erken olsa da normal diyorsunuz öyle mi? Biraz erken olunca yaşar mı çocuk?"

"Nasıl erken? Bebeğin oluşumu tam! Sağlığı, yürek atışları, doğuma aldığımızdan beri her şey gayet normal! Nasıl erken, anlamıyorum?"

"Benim hesapça 15 gün erken oldu bu doğum!"

Doktor kahvesini yudumlayıp güldü: "Olamaz! Birkaç gün erkengeç olabilir, ama dediğiniz kadar değil! Bizce çocuk zamanında, yani normal olarak doğdu! Kaygılanmanıza gerek yok! Haydin, sizi yeniden kutlarım! Yavrunuzun analı babalı büyümesini dilerim!" Fincanı sol eline aktarıp sağ elini uzattı.

Sapsarı kesildi orda. Öbür dünyadaki tünellerden birine benzeyen koridorda yalpalayarak yürüdü: "İşte, ayna dürbün gibi çıktı ortaya! Korktuğum çıktı! Doktor normal diyor! Öyleyse bu sıpa başkasından! Bizim yattığımız tarih 23/24 Şubat gecesi! Doğumdan geriye doğru dokuz ay on gün gidiyorum, asla yattığımız günde kalamıyorum. On beş gün geriye geçiyorum! Demek bizim Köstebek Yapılı, ben varmadan birkaç gün önce gebe kaldı! Gebe kalasıya kimbilir ne kadar yatıp kalktı! İşte burası normal değil! Kancık bu çocuğu başkasından aldı. Döndüm döndüm sordum, doktor bebek gayet normal dedi!"

Sapsarı kesildi. Eli ayağı durmadan titriyor. Sara tutmuş gibi yerin betonuna yıkılmaktan korktu. Ne yapmalı şimdi? Alnına sürülen lekeyi nasıl temizlemeli? "Eşşeğin arka bacağı! Bir de elimi öpüyor! Ulan hiç bu bana yapılır mı? Sekiz on ay yurtta kocasız kalmakla elin altına yatılır mı? Her gün, her gece yanında değildim ama, izne gelişlerimde bir geceni boş bıraktım mı? Gözün gönlün doysun diye, az çok, gündüzleri bile emek çekiyordum! Eee, ayrılık? Evet ayrılık tabii! Eee, uzun ayrılıklar? Evet biraz uzun tabii! Keyfimiz için mi duruyoruz Almanya'da? Herkes ayrı! Ayrı olmakla, hemen hovardasının altına mı yatıyor herkes?"

Başının içinde bir sepet arı, durmadan o yana, bu yana uçuyor. Başının içi cehennem gibi uğulduyor. Gözleri yanıyor. Koridorda bir duruyor, bir yürüyor.

Yürüyor: "Atarım kendimi Ren'in demir köprülerinden! Valla billâ atarım! Koca Mannesmann'ın yaptığı köprülerin birinden bırakıveririm! Süzülür giderim Hollanda toprağına!"

Duruyor: "Ama o zaman temizlenmiş olur mu namusum?"

Yürüyor: "Temizlemek için lekeleyeni ortadan kaldırmak gerekir, öyle değil mi Koca İbrahim?"

Duruyor: "Kim lekeledi?"

Yürüyor: "Bu Köstebekle Kel Zeynel'in Yusuf!"

Duruyor: "Lekenin belirtisi?"

Yürüyor: "Lekenin belirtisi bu sıpa!"

Duruyor: "Önce bu Köstebeği, sonra sıpasını temizlemeli! Sonra gidip altına yattığı ırz düşmanı kimse, onu! Tabii bu Köstebeği temizlemeden önce, boğazına sarılıp suç ortağını açık seçik söyletmeli! Sonra kendini ve sıpasını temizlemeli! Ondan sonra destanını yazıp pazarlarda 25 kuruşa satsınlar! Demek çok iş var yapılacak! Önüme bir sürü görev yığılmış!"

Yürüyor: "Bunların hepsini bir arada nasıl yapacaksın Koca İbrahim? Haydi bu bacaksızı temizledin diyelim. Nasıl sıyrılıp çıkacaksın Almanya'dan? Herifin polisi cin! Yarım saatin içinde tutar sınırı! Nasıl varacaksın yurda? Nasıl bulacaksın Yusuf olacak alçağı, eğer bu boku Yusuf yediyse?"

Duruyor birden: "Belki Yusuf alçağını ayartan kendidir! Kancık köpek kuyruk sallamadan erkek köpek sallar mı? Eski aklı erik Türkmen atalar 'Asla sallamaz!' demiş. Elin adamının belki de hiç suçu yok! Burdan yolladığım paralarla şunu bunu alıp aklını çelmiştir! Öylece, altına yatmayı başarmıştır!"

Yürüyor: "Ama kanmayacaktı! Kocası bir lokma ekmek için yabanelde, hem de uzak bir ülkede olan kadının koyuna girmeyecekti! Asla yapmayacaktı kavatoğlu kavat!"

Durup dimdik dikiliyor: "Evet Koca İbrahim, sen bu dâvada haklı olmaya yerden göğe haklısın! Güvendiğin karın ve köyündeki öz komşun, el ele verip namusuna leke sürmüş senin! Namus dediğin de başka şeye benzemez! İnsan bu dünyada önce ne için yaşar? Namusu giden adam toz olmuş demektir! Karın başkasının koynuna girmiş! Dokuz ay on gün dolunca başkasının dölünü doğurmuş, getirip kucağına vermiş! Doktor olacak kavatoğlu kavat da, normal diyor! Serseriye bak! Doğum gününden geriye doğru dokuz ay on gün gidince, senin küs olduğun, yatmadığın, hattâ yurda giden yollarda direksiyon salladığın bir güne varıp dayanıyor ki, başkasıyla yattığı apaçık!"

Yürüyor: "Demek namusum toz gibi uçtu! Namusu uçup giden adamın dünyada ne bok işi var? O adam asla yaşayamaz! Bunu boşa, bir daha al, demesin kimse; yeni, eski, hepsi aynı! Niçin bir daha, bir daha paradan çıkayım? Niçin bir daha, bir daha umudumu ziyan ede-

yim? Demek bu iş kesin olarak böyle! Kıl kadar kuşkum yok! Ama akıllı ol Koca İbrahim! Çok dikkatli, usta davran! Dan dan edip belânın göbeğine dalma hemen! İşi yarı yolda bırakma! Dikkatle sonuna kadar götür!"

Yürüyor, duruyor, gene yürüyor?

Koridorda usul usul gidip geliyor. Benzinin sarılığı geçmiyor. Derisinin altına sanki hiç kan yürümemiş. Eli ayağı titriyor.

318 Numaralı odada bir kahkaha tufanı çalkanıyor. Elif konuştukça Renate gülüyor. Kısmet kahkahaları göğe dikiyor. Oma Gerda yarılıyor. İbrahim'i bir ara unuttu. Medine Tunç da gevşemiş, uzaktan kahkahalara katılıyor. Gülten ise bir anasına, bir kardeşine göz atıp duruyor.

Koca İbrahim girince Elif kendini topladı. Kahkahalar şirp kesildi. Entarisinin önünü, yenini topladı. Bebek kucağında, kocasının yanına sokuldu.

"Adını koymadan doğum belgesini vermiyorlar! Ne düşündüysen söyle! Elvira hanıma diyeyim. O da aşağıya söylesin. Aşağıda yazıyorlar. Belgesi bir an önce çıksın. İş yerine kopyasını götürmek gerekiyor. Kimlik çıkartırken Konsolosluk da sorarmış. Pasaporta işletirken gerekirmiş!" Başını kaldırıp kocasının gözlerine baktı. Bulamadı ikisini de. Sanki çıkarılıp alınmış. "Senin canını sıkan bir sorun var Koca İbrahim, ama anlamıyorum nedir o sorun? Erkek evlât, erkek evlât diyordun, Allaha şükür işte erkek evlât! Ama sevineceğine üzülüyorsun! Neye üzüldüğünü bilsem, bir çözüm düşünürüm. Ama bilmiyorum. O Çöpçü İmam denen alçak mı geldi eve? Şu kız pis adam diyor. Oma Gerda'ya sordum, o da söyledi ama tam anlayamadım! Para istemeye mi geldi; söylesene!"

Gene baktı, kocasının gözleri yerinde yok. Oyulup alınmış, evet! "Neyse! Dünyada dertsiz insan olmazmış İbrahim Çavuş! Derdi veren Allah, dermanı da verirmiş. Çocuğun adını koymayı unutma!"

Koca İbrahim dişini sıktı. Bir süre dilini ısırdı. Sonra diliyle dişi arasından, "Onun adını sen kendin koy Elif hanım!" dedi, çıkıp gitti.

Elif'in ağzı açık kaldı, epey süre kapanmadı.

26
ÇIKMAZLARIN İÇİNDE

Duisburg'un gökyüzünde kuşlar, küçüklü büyüklü sürüler halinde bir o yana, bir bu yana gidiyor. Dumandan boğulmuş gibi, bir savrum Ruhrort'a, ordan dönüp bir savrum Huckingen'e gidiyorlar. Kupferhütte'nin üstündeki dumandan kaçar gibi Wedau yönüne kıvrılıyorlar. Wedau'un göllerine varınca, Almanların "*Birke*" dediği akçakavak dallarına konuyorlar.

Mahir Çelik, Tersteegen Sokağı'na girince başını kaldırıp kuşlara baktı. Can derdiyle hangi yönde çıkış olduğunu bilmeden o yana, bu yana kaçarken durmadan ciyaklıyorlar. Kuşların nasıl bir çözümsüzlük içinde olduğunu kavramıştı:

"Akılsızlar, bizim Karadeniz dağlarına gidin! Ne işiniz var bu pisliklerin içinde? Gidin bir an önce! Zor mor, gidin! Kalın orda, hiçbir yere göçmeyin! Akıllı Avrupalılar dumanlı fabrikalarını burdan kaldırıp oralara taşıyasıya kalın! Sakın geri gelmeyin! Sözümü dinleyin, hiç gelmeyin! Temelli kuşsuz kalıp anlasınlar! Gerçi anlasalar da akıllanmazlar! Kâr tutkusu düşüncelerini tıkamış! Para tutkusu gözlerini perdelemiş! Yoksullar yaşamak için, varsıllar daha çok varsıl olup ayakta kalmak için para diyor durmadan! Nerden, nasıl görecekler sizin bu duruma düştüğünüzü? Yaya yürümezler ki! Otobüse binmez, duraklarda inmezler ki! Bunca fabrikayı kuran kavatlara diyorum. Yaya yürüyenlerin, otobüse binenlerin de elinde yetki yoktur. Bize gelince, kendi kendimizi kurtaramıyoruz ki, sizi kurtaralım a kuşlar! En iyisi gidin bizim dağlara, kalın orda!"

Derneğin kapısını ilk açan kendisi oluyor.

Girdi, arka avluya bakan pencereleri açtı. Ancak giriş katını tutabildiler. Uygunu da buydu.

Az sonra Sabahat Doğan-Mönsch geldi. Üstte siyah deri ceket, altta eteklik, ayaklarında çizmeler. Yorgundu, ama sert sert yürüyor: "Selâm Mahir arkadaş; erkencisin!"

"Erkenci olduğumdan değil! İsteğe bakar bu! Otobüsle tâ Moers'ten geliyorum! Yahu Bahri'nin karısı doğum yaptı! Salim Sarıkaya arkadaşımızın oğlu Adnan'ı sıkıyönetim tutuklamış. İkisine de bir gideyim dedim, gidemedim. Koşturmaktan kovalamaya vakit yok? Sen hiç olmazsa Bahri'ninkine gittin mi?"

"İsteğe bakar! İlk günü gittim! Dün de Alman Renate gelenimize uğradım. Ben boşum, çok işim yok! Salim Sarıkaya'gile de bu akşam gideceğim. Karısı Hacer çok ağlıyormuş!"

"Bahri'nin kızı mı var oğlu mu?"

"Bir görsen tombul yanaklı! Üç günlük şeyin gülünce şurası çukurlanıyor! Öyle güzel bir kız, aklın dimağın durur! Ben de şu dünyada güzel kızları oldum bittim severim! Allah razı olsun, karımın da başım gözüm üstünde yeri vardır, bana hep kız doğurdu!" Kolundaki saate baktı. "Osman Hoca mektupları getirecekti. Eksik olmasın hâlâ getirecek! Bizim arkadaşlar Orta Anadolu kağnısı! Ne kadar dürtsen, arkadan kaksan, işte bu kadar gidiyorlar!"

"Bir telefon et!" dedi Sabahat Doğan-Mönsch. "Keşke ben yapsaydım çevirileri! İş çokluğundan cesaret edemedim!"

"Yoldadır belki! Neye telefon edeyim? Umudum var, şimdi bir yandan çıkar!"

"Öyleyse ben eve telefon edeyim!"

Kalktı, kumbaraya para attı, çevirdi numarayı.

"Aslan Ali'm, geldin mi anam? Yemeğini yedin mi? Aferin benim koçum! Biraz da uyudun mu oğlum? Şimdi ev ödevlerini yapıyorsun öyle mi? Türkçelerini, benimle konuşurken hep Türkçelerini söyleyeceksin! Türkçesi ev ödevi! Söyle bakayım, aferin! Peter telefon etti mi? Etmedi. Peki anam! Ben biraz gecikirsem üzülme sakın! Aslanım benim!"

Tam dönüp geliyordu, telefon zırrr etti.

"*Türkische Arbeiterverein*, Türk İşçi Derneği, Doğan-Mönsch, buyrun! Ah, günaydın Hocam! Biz de şimdi Mahir arkadaşla sizi konuştuk. Gelemiyor musunuz? Yarım mı kaldı? Tüüüh! Okuldan çıkıp doğru eve geldiniz, hâlâ çalışıyorsunuz? Bir saate kadar biter diyorsunuz! Sağolun Hocam! Koca İbrahim'in dün bir oğlu mu olmuş? Yaşadık; arada böyle iyi haberlerimiz de var! Teşekkür ederiz Hocam!

Tschüss!"

Mahir Hoca çay yapmaya girişti.

"Bir yandan da çoğalıyoruz görüyorsun! Sıkıyönetim ikisini üçünü asar, beşini tutuklarsa, onu, on üçü doğuyor! *Toi toi toi!*"

Sendikacı Hikmet girdi: "İçerinin havası hâlâ temizlenmemiş, kapıyı biraz açık bırakıyorum!"

"Dışarısı havalı sanki! Bırak bakalım!" Hikmet daha oturmadan sordu: "Nasıl fabrikada durumlar?"

"Yarıyı geçeriz, ama daha da çok geçmemiz gerek! Türkler çok az fire vermeli! Ah, sendika sendika olsa!"

"Hiç yoktan iyidir!" diye bağırdı Sabahat.

"Koyunun olmadığı yerde keçiye Abdurrahman Çelebi demişler, çok doğru söylemişler!" dedi Mahir.

Yağmur başladı dışarda.

Emro ile Muharrem girdi. Önce gelenleri "*Tag!*" diye selâmladılar. El sıkıştılar.

"Abla, nasılsın? Peter enişte geliyor mu akşama?"

Alacağı yanıtı bildiği halde sormadan duramaz Emro.

"Gelmiyor! Bir işin mi var Peter eniştenle, sorup duruyorsun? Benim kocam kocaların kralı, haftada bir gelir!"

"Lâkin güzel rakı içiyor! Ama bir daha kısmet olmadı! Yahu abla, ne olursun bir daha çağır! Ayıp değil mi: Söylemeyle mi çağıracaksın?"

"Ah, ne utanmaz arkadaşsınız? Adamın vakti yok; anlamıyor musunuz? Haftada bir kezcik geliyor, işi gücü oluyor! Haftada benim de bir tek günüm var; onu da size mi vereyim? Geçen yıl çağırdık işte, gelecek yıl bir daha çağırırız, biraz sabırlı olun!"

"İki yılda bir, öyle mi?"

"Az mı? Adam olana yeter!"

"Yeter!" diye kesip attı Mahir. "Çok bile!"

"Sık çağırırsam şımarırsınız!" dedi Sabahat.

Başkan Edip Toksöz girdi. Hafiften ıslanmış. Sordu girer girmez: "Mektuplar geldi mi?"

"Telefon etti az önce, bitirememiş!"

"Yazıyor muymuş?"

"Uğraşıyormuş!"

"Ah unuttuk! Bizim başlıklı kâğıtlardan verseydik! İki emek olmazdı!"

"Unutmadık!" dedi Mahir. "Bahri'yle arkadan yolladım! Başlıklı kâğıtlara yazıyor!"

"Dükkânlar kapanmadan yetişse de fotokopilerini çeksek!"

"Üzülme, onun da çözümünü buluruz! Sen öteki işlerden haber ver: Krupp'ta durum nasıl? Biz gider alır, fotokopi de yaparız!"

"İşler sanırım iyi! Çoğunluğu sağlarız!"

"Sanırım'la olmaz başkan! Arkadaşlara iyi anlatmamız gerek! Bir haber duydum: Cami hocalarını seferber etmiş Müçteba kavatı! Okutup üfletiyormuş Türkleri! Yani ne olacak sonunda biliyor musun? Almanlar oy verecek, öteki yabancılar oy verecek, bizim Türkler vermeyecek! Çoğunluk alınsa da, alınmasa da, aramız açılacak! Uluslararası dayanışmamız kırılacak! Böylece yabancı düşmanlığı biraz daha gelişecek! Bu oyunu bozmak için çok etkili çalışmamız gerek! Bizim arkadaşlar biliyorsunuz, uykuyu fazla sever! Afsunlanmaya da gelirler! Bakın size bir öykü anlatayım. Öykü değil, başımdan geçmiş: öç yıl önce Essen istasyonunda *Kurtuluş* satıyorum. Hava soğuk. Her yer kar kıyamet. Islanmışım. Daha çok biçiyor ayaz. Bağırıyorum: '*Kurtuluş*, sosyalist gazete! Bir mark!' Bakmadan geçip gidiyorlar! Çaykaralı Hamit'i gördüm, hemşeri! seslendim buna: 'Ulan inek aleyhüsselâm; alsana bir *Kurtuluş*, sosyalist gazete!"

Benden yana başını döndürüp mandanın pisliğe baktığı gibi baktı. Dedi: '*Hürriyet*'e ne olmuş?' Başka bir şey demeden geçip gitti, elli metre ötede beklemeye başladı!

Geç vakte kadar ya sekiz sattım, ya on! Kolumun altına yüz gazete almışım. Peronlardan inip çıkıyorum. Bizim eski çevirmen Fazıl Beye rasladım. Hani vardı ya, Meister Martin'in karısını çarpan! Çevirmen filândı, ama hoş adamdı. O da geldi dikildi karşıya; halime bakıyor. O bakıyor, ben bağırıyorum. Önce bana acıdı, sonra kıs kıs gülmeye başladı. Yanıma geldi soruyor:

'Hepsi kaç gazete?'

Dedim: 'Doksan bir!'

Dedi: 'Verelim doksan mark, devret tümünü! Git yat!'

Dedim: 'Bir markın var mı?'

Dedi: 'Var!'

Dedim: 'Bir tane al, sen git yat!'

Kafama koymuşum, ne yapıp edip satacağım hepsini! Atladım tramvaya, Kray-Süd'teki *Heim*'e gittim. Teker teker kapıları çaldım. Sattım sattım. İki gazete kaldı elimde, bunları alan yok!

'Yemin ettim ulan, alın şunları!'

Almıyorlar! Derken Bornovalı Özcan geldi. Birini ona sattım. Adapazarlı Dişikırık Mustafa'yı tanırsınız. Faşoların mırmırı. Cengizler'in uçak şirketinin biletlerini satıp yüzde üç alıyor. Onunla kavga ettim. Açığı, iyi bir dayak yedim. Beş altı kişi yukarda sözleşip inmiş. Beni dışarı çağırdılar. Serde erkeklik var, gitmesem olmaz!

Dedim bunlara: 'Tamam ulan itoğlu itler, beni dövdünüz, aferin! Ama bir tek gazete kaldı, verin bir mark, alın biriniz!'

Bir mark verip aldılar. Ama gözümün önünde cart cart yırttılar. Aramızda böyle gökdinliler var! Çok gücüme gitti. Benim amacım okuyup anlasınlar, ama o serseriler yırtıyor! Şimdi *Kurtuluş* da çıkmıyor! Cami hocaları bastırırsa, yandığımız gündür. Müçteba Özalp beyimiz ve kardeşi, hem de Köln'deki büyük ağabeyleri, bizi sardı, haberimiz ola!"

"Tamam! Bu konferansı dinledik Mahir Hoca! Şimdi işbaşı! Osman Hoca'dan mektuplar alınacak mı?"

"Alınacak!"

Sabahat kalktı:

"Ben gidiyorum! İş var mı bana başkan? Oğlum yalnız. Eğer Osman Hoca'ya gidecekseniz, götüreyim. Bırakır geçerim. Eve varıp bir bakayım, banyo manyo yapayım!"

"İşimiz çok Sabahat arkadaş! İşte Mahir arkadaş anlattı. Herifler ideolojik saldırıyı artırdı. Birazdan, Düsseldorf'tan arkadaşlar gelecek. Oturup etkin çözümler düşüneceğiz. Birtakım öneriler var. Görüşüp karara bağlayacağız!"

"Kaçta toplantı?"

"Arkadaşları bekliyoruz!"

"Kalk Mahir arkadaş! Toplantı başlarsa çıkamayız. Seni bırakıp geçeyim! Banyomu yapıp geri geleyim. Dönüşte Osman Hoca'gile uğrayıp seni alırım. Gecikirsek siz toplantıya başlarsınız.." Çekti Mahir Hoca'yı. "*Tschüss* arkadaşlar!"

27
GREV MEKTUPLARI

Kapının yakınındaydı Sabahat'ın arabası. Biner binmez silecekleri çalıştırdı. Karl Jares Sokağı'ndan, demiryolu alt geçidinden Mülheimer Caddesi'ne girdi. Osman Hoca'gilin zile basıyordu ki, Dudu Aydemir geliverdi:

"Bethesda'dan geliyorum! Hemşerimiz İbrahim Mutlu'nun karısı doğum yaptı. Ona gittim!"

Zile basmadılar artık. Anahtarıyla açtı sokak kapısını.

Sabahat: "Koca İbrahim'in oğlu olduğunu duyduk! Sıkıyönetim de Salim Sarıkaya'nın Adnan'ı tutuklamış. Siz de bunu duydunuz mu?"

"Yurtta durumlar sertleşiyor! Osman Hoca söyledi dün akşam! Eee, kış kışlığını yapacak!"

Mahir Çelik: "Geç yenge, sen önden buyur, bize yol göster! Biz arkadan yavaş yavaş çıkalım!" dedi.

Sabahat: "Merhaba hemşerim! Ben de Bahri arkadaşın hanımına gitmek istiyordum. Ama vakit bulamıyorum. Vakit bulsam, ikisine de uğrarım gitmişken! Almanya'da vakit yok! Ama yarın mutlaka gitmeliyim!"

"Akşamları da alıyorlar!" dedi Dudu.

"Öyle mi; ben almıyorlar sanıyordum!"

"Osman Hoca da gitmek istiyor; mektuplar için kaldı!"

Birbiri ardından merdiveni çıkıyorlar. Temiz pak bir eve benziyor. Almanlar kapıların yakınına birer resim asmış. Merdiven başında çiçek saksıları var.

"Tek Türk biziz burda!" dedi Dudu.

Osman Hoca bir çini tabak yerleştirmiş.

Yazı masasının başında uğraşıyor hâlâ.

"Konuk vaaar!" diye bağırdı Dudu.

Gözlüğü elinde, çıkıp baktı: "Birkaç satır kaldı; geliyorum!" dedi.

"Nasıl Elif gelin? Oğlu iyi mi?"

"İyi olmaya iyi de, bir acayiplik var, anlatırım sonra! Bizim hemşerinin kafasındaki mağalaralarda yeni fırtınalar esiyor gene, ama anlamak zor!" Mahir Çelik'le Sabahat Doğan-Mönsch'e: "Geçin buyrun, bir çay yapayım!" dedi.

Sabahat ikircikli: "Ben de oturacağıma gitsem daha iyi! Bir bakıp geleyim oğluma!" Kalktı, Osman Hoca'gilin aşevine geçti: "Kusura bakmazsın değil mi Dudu hanım? Eve uğramak zorundayım. Oğluma bakacağım. Banyo yapacağım. Sonra gelip Mahir arkadaşı alacağım. Toplantıya yetişeceğiz! Hoşça kal!"

Tam arabasının yanına vardı; İbrahim Mutlu araba yanaştırdı. Raslantı! Kaç ay oluyor görüşmeyeli? Tâ Mahir Hoca olayından beri! Başını kaldırıp dünyaya bakmıyor şimdi. Sabahat, vakti az olduğu için geçip gitmeyi düşündü. Kendi kendine, "Eğlenip konuşsam iyi ya, gitmek zorundayım!" dedi.

Koca İbrahim, ellerini direksiyona koyup bir süre bekledi. Sabahat'ın otomobile binip sürdüğünü görmezlikten geldi. Başını direksiyona koyup bekledi. Nice sonra otomobilden çıktı. Ağır aksak yürüyerek Osman Hoca'gilin kapıya vardı. Basayım, basmayayım, ikircim içindeydi. Bir süre bekledi. Öfkeyle bir yarımlık rakı içmiş gibi sallanıyor. Bastı zile. Kapı yukardan açıldı. Merdiveni yavaş yavaş çıktı. Dudu yenge kapıda bekliyor. Osman Hoca hâlâ yatak odasındaki masanın başında.

"Sen misin Koca İbrahim? Geç bakalım!"

İvediyle sordu: "Osman Hoca evde mi yenge?"

"Evde, ama biraz yazısı var! Şimdi bitirir; geç!"

Girdi başı yerde, gözleri inik. Ayakkabısını aralıkta çıkardı. Kendini oturma odasında bir koltuğa attı. Mahir Hoca'yı ancak oturduktan sonra gördü.

"Selâm Mahir Hoca!" dedi, yeniden indirdi gözlerini.

"Aleykümselâm!" çekti Mahir Çelik. "Merhaba!"

.Kendisine "Hoca" denilmesini sevmiyor. İğnelemek için söyleyenler çıkıyor. Koca İbrahim'in yüzünü aradı. İğneleyici havası yok. Üstelik dövülmüş gibi yıkkın. Kendisini nasıl çevirdiler bundan üç yıl önce Laar'daki cami olayında?

"Çoktandır görmüyorum seni; nasılsın bakalım?"

"İyiler iyi Mahir Hoca! Beni sorma!"

"Hayrola, ne var? Karadeniz'de gemilerin mi battı? Söyle, borcun varsa verelim, hasmın varsa vuralım!"

Eski günleri deşmek, dayak olayını anımsatmak istemiyor. Ama Koca İbrahim anımsadı. "Ben kendim göreceğim kendi işimi inşaallah! Osman Hoca'yla biraz konuşmaya geldim!" Bir Müslüman din hocasının, hocalığı boşlayıp sosyalist derneklere gidip gelmesine bozulmuşlardı. En çok da Koca İbrahim'i kullandılar. Yolunu tam caminin önünde cevirdiler. Geçiyor. Tuzak iyi. Ama Mahir Çelik bıçağını çekip salladı da kurtuldu. O günler bıçak taşırdı. Gene taşır ya.

"Bizim de bir yazımız var, Osman Hoca'dan onu almaya geldim. Alıp gideceğiz. Sabahat arkadaş birazdan gelip beni alacak. Evine kadar gitti!"

Havası iyi olsa, "Şu bizim komünist Sabahat mı?" diye sorardı. İyi zamanında Mahir Hoca gibilere takılmaktan tat alır. "Şu Almanla evli Sabahat mı? Hani hepiniz sırayla kullanıp duruyorsunuz? En başta sen! Kaç yıldır karını getirmiyorsun! Duyuşuma göre, Essen'deki Karl Heinz "*Genosse*"nin karısı yüz vermiyormuş artık!"

Sorularını aklından geçirip susmayı uygun buldu. Essen'deki Karl Heinz, çok akıllı, çok sıkı komünistmiş! Karısı dalgasında, dübarasında! Durmadan "*Internationales Soliadität!*" diye bağırıyor. Mahir Hoca gibi, Giritli Marco gibi, Yugoslav Sabit gibi *Internationales* tokmakçıların en zımbasını seçiyor. Bu türlü azgın karıların nefsini, şimdi yukarda Cenaballah var, her babayiğit doyuramaz. Birle ikiyle, "Ben yoruldum abla!" dersen, yarım yamalak kalır karı kısmı. Örneğin üçüncüye gücün yetecek. Ancak üçüncüyü başarabilirsen doyar. Yani çok zordur. Çok kuvvet, sabır, hem de ustalık ister! Bu da herkeste olmadığı gibi, Karl Heinz "*Genosse*"de hiç yoktur! Onun gücü çenesine gitmiş, iyi konuşur! Ama beline zayıf heriftir. Suratının kaba mısır gibi görünüşünden belli değil mi? Onun karısının birinci tokmakçısı Mahir Hoca'dır! Burnu şahin burnuna benzer. Gücünü yüzünden okuyabilirsin. Böyle dürzülerin kantarı yatakta ağır çeker. Zımbadan beterdir bunlar. Ama Rosimarie yenge üç dört yıl sonra Yugoslav Sabit'e geçti. Nedeni basit. Sabit, Mahir Hoca'dan beş yaş genç, bir! İkincisi,

Presswerke'de işinin çok rahat olması! Bu delikanlı kalite denetçisi. İşini oturduğu yerden yapar. Mahir Hoca ise 1200 metre yerin altından kömür söker. Ben her zaman doğruyu düşünürüm. Yani konuşmasam da kafamdan düşünceler arı duru geçer. Mahir Hoca gene çok iyi idare etti Rosimarie yengeyi. Öyle hamurlu, birle ikiyle yetinmeyip, keyfi ancak üçüncüde çatan, tabii koynuna aldığı erkeğin keyfini de Allah için çok iyi çattıran at soylu, şah boylu bir avradı idare etmek her babayiğidin harcı değildir! Sendikacı Hikmet filân sarı güller ile ardında çok yeldi. Bizim Kürt Emro filân çok yalandı, ama sonunda Sabit *Genosse* kaptı! Rosimarie yenge çok iyi anlıyor tabii kimin barutu kaç atım? Karl Heinz "*Genosse*"nin karısının tepmesi üzerine boşlukta kalınca, haşa huzurdan Mahir Hoca gibi azgın, hem de şeytanı bütün şeytanların kralı bir adam, Essen, Duisburg, Moers gibi bir yerde kaç gün karısız durabilir? Bir Türk'ün, bir Alman'la biraz düşüp kalktıktan sonra yeniden bir Türk'e dönmesi kaçınılmaz imiş! Sabahat arkadaş da, biraz kara kuru, ama eski öğrenik kısraklardan olduğu için, çeşnisi çok tatlıdır yani! Yeni bir Alman "*Genosse*"nin karısını tavlayıncaya kadar, çok da çabuk tavlayabilir kavat, çünkü gözünü kaşını yara yara da olsa Almancayı iyi konuşur, konuşmaya başladı mı karıları güldüre güldüre çatlatır; ne diyordum, yeni birini tavlayıncaya kadar Sabahat arkadaştan geçinir! Peter enişte Saarbrückken'den haftada bir geliyor. Zaten o da ticaret liseli bir kızı kendine dost tutmuş, ama neyse! Benim kafamda şimdi bunların işi ne? Ben namusuma sürülmüş lekeyi temizlemek zorundayım! Mahir Hoca'nın yediği turşuları niçin düşüneyim?"

Gözlerini iyice aşağıya indirdi. Başını omuzlarının arasına gömdü. "İyi ki kalkıp gidecek! Osman Hoca'yla, Dudu yengeyle birkaç sözcük konuşurum. Kalkıp bir iş yaparsam, sonunda adımız sormadı, konuşmadı olmaz!"

28
HOCA'NIN ÖĞÜDÜ

Hastaneden çıkıp Oma Gerda'yla Gülten'i eve götürdü. Yol boyunca konuşmadı. Onları evin önünde indirip, "Biraz işim var!" dedi, yukarı çıkmadı.

"Ama çay içecektik İbrahim! Gel yukarı *bitte!*"

"Olur geleyim, içelim çayı, konuşalım!" demedi.

Ne konuşacak çıksa? Nasıl anlayacak, nasıl anlatacak konuşsalar? Söylese derdini, Oma Gerda onun içini yakan ateşi nasıl anlayacak?

"İşim var!" dedi, sürdü arabasını. Abdullah Hoca'yı aramaya gitti. Camide yok. Evine geçti. Tam açtı kapısını, cübbesini giymiş, sarığını sarmış, çıkıyor. Bisikleti koltuğunun altına.

"Çıkıp gitme de konuşalım!"

"Gel camide konuşalım!"

"Yok! Camide olmaz, evde konuşalım!"

Tuttu kolundan, içeri soktu. Tâ çatıda bir odanın içinde oturuyor. Orda soğan, burda patates, şurda sucuklar.. İyiydi rahatı; karıyla kızla ilgisi yok gibiydi. Bir masanın çevresinde, sandalyelere oturdular.

"Şu Almanya'ya geldik, çeşit çüşüt insanlar olduk Abdullah Hoca. Nedir bana diyeceğin? Sabah geldin, danlı dunlu konuştun! Yani çok canımı sıktın! Ne eksik gördün? Haydi açık konuş benimle! Açık konuş, kusurumu bileyim!"

"Öhho! Ben, haşa huzurdan, bugüne bugün Krefeld cemaatinin önünde imam olmakla, kendimi Din İşleri müfettişi yerine koyup onun bunun kusurunu görücü biri saymıyorum! Ama seninle yakın hemşeriyiz. Diyari küffarda güç belâ derledik topladık, şuraya bir cami açtık. Bunca Müslüman camisiz olur muydu? Yugoslavya'nın bir avuç Müslümanı bizden önce toplanıp camisini açtı. Biraz geç oldu, ama Allaha şükür, biz de açtık! Ezanlarımızı henüz açıkta okuyamıyoruz, ama toplandık. Bir gün kısmetimizde varsa, inşaallah o da olacak! Ama baktım herkesler doğruldu geldi, sen yoksun cemaatimiz içinde! Ce-

maat soruyor: 'Siz yakın köylü değil misiniz; Koca İbrahim neden gelmiyor?' Bana kalırsa ak koyun ak bacağından, kara koyun kara bacağından asılır. Biliyorsun, herkesin gömütü ayrı! Fakat ayağına kadar gelip bir kezcik anımsatayım dedim, Gerçi Firma Thyssen, Mannesmann, Krupp, Klöckner, hattâ Bayer çok destek oldu; gene de camimiz dindaşlarımızın desteğiyle ayakta duruyor. Müçteba ağabeyden Allah bin bin razı olsun; destek oldu! Öteygün o da sordu: 'Koca İbrahim neden aramıza gelmiyor? Yoksa solcu derneklere mi gidip geliyor? Sosyalist mi oldu?' Kim dediyse, biri kulağına fısıldamış. Ne diyeceğimi şaşırdım: 'Yok, benim bildiğim Koca İbrahim öyle halt etmez! Mutlaka bir derdi vardır!' dedim. 'Görüyor musun kendini?' diye sordu. 'Epeydir görmüyorum!' dedim. 'Öyleyse bir yokla! Gerekiyorsa kendisine yardımcı olalım!' dedi. Hattâ o Laz Mahir'i de yoklamamı, iyi kötü bir daha Allah yoluna çağırmamı istedi. 'Laz Mahir'le kendin konuş, onu kendin yola çağır! Laz Mahir'e söz dinletecek adam daha anasından doğmamış!' dedim. 'Yok yok! Allahın yarattığı kuldan umut kesilmez. O da bir gün yola gelecektir. Fakat arzum şu ki, gecikmesin! Bir an önce safımıza katılsın. Güçlü natıkası var. Bir an önce Allahın ve İslâmın birliği için çalışsın! Git konuş, kapımız ve safımız kendisine açıktır! Birliğimiz adına söz ver: kendisine her türlü destek ve dayanışmayı esirgemeyiz!' Cık ettim: 'Beni mazur gör Sayın Müçteba ağabey!' Sonra Köln'den Hadimli Mustafa'yı çağırıp Mahir Hoca'nın üstüne yollamaya karar verdi. Nedense buna önem veriyor: 'Nedeni, Alman-Türk bütün komünistler ele ele verip safımızdan adam çalıyor! Mahir Hoca'nın bizden ayrılması demek, İslâm Kalesi'nden bir taş düşmesi demektir! Düşman o taşı alıp kendi kalesine koyuyor. Biz buna göz yumarsak, yitiklerimizin sonu gelmez!' Gene cık ettim: 'Haklısın Müçteba ağabey! Ama bu işte beni geç!' Çünkü birlikte yaptığımız o cahillikten sonra Mahir Hoca beni dinlemez! Sonuçsuz işe neden atılayım? Ama Koca İbrahim, sana gelirim, çünkü öpöz hemşerimsin! Hem yurtta, hem burda acı tatlı günlerimiz birlikte geçti; hukukumuz derin!"

Koca İbrahim, gözleri yerde, başı omuzlarına gömülü, dinliyor. "Acaba benden ne isteyecek bu kavat?" diye bekliyor. Bir yandan da içi içini yiyor: Nasıl çıkacak içine düştüğü belânın içinden? Yüreğinin ba-

şı 1800 derecede erimiş çelik gibi yanıyor. Birden kafası öyle bir yere kaydı ki, kaynayan çelik eriyiğine düşmüş gibi ürperdi: "Önce söylet o Köstebek Yapılıyı! Sonra Mannesmann'da çalışan Örencikli Yakup'un pasaportunu al, yola çık! Yurda git çabuk! Gece var köye! Yusuf olacak sudübozuğu uykuda bastır, bitir işini! Dön gel! İki yana bakmadan, eşi dostu göreceğim diye çevrede kuşku uyandırmadan, kimsenin gözü seni görmeden, kimsenin ruhu seni duymadan geri gel! Örencikli Yakup'un pasaportuyla çıktığın sınırdan gene onun pasaportuyla gir! Hemen aynı gece Köstebek Yapılının işini bitir, kes boğazından kıtır kıtır! Bırak aksın kanları, pırtıları batırsın! Ne işine yarayacak bundan sonra pırtı? Yürü dosdoğru Mannesmann'a! Yüksek Fırınlar Hallesi'ne var. Örencikli Yakup'un kartıyla işbaşı yap! Tortu almaya çık yukarıya. O kaynayan kazanın ağzına yakın dur. Arapkirli Enver gibi ilk fırsatta atıver kendini, tamam! Geç git yarım saniyede! Dünyada gölgen kalmasın!"

Bunu düşünürken bedeni su içinde kaldı. Çok terledi olduğu yerde. Yumdu gözlerini. Aklından son olarak geçenleri gözünün önünden uzaklaştırmaya çalıştı. "Ya bir de köyden çıkmadan yakalanırsam? Çıkaracağım tıkırtıdan, hem de kokudan köpekler uyanıp ürmez mi? Yusuf'un ana babasının haberi olmaz mı? Ben tavşan, onlar tazı! Karlı buzlu kırda koşsam ne kadar koşacağım? Yakalayıp Tavaslı Süleyman Çavuş'a teslim ederlerse her şey yarım kalmaz mı? Yusuf'u öldürsem bile, Köstebek Yapılı ile sıpası sağ kalacak. Oh ne iyi! Satar otomobili! Yeni bir kocaya varır, yerler birlikte! Yok, bu plân sağlam değil. Kendimi kaynayan çeliğin içine atmam. Atıp Arapkirli Enver gibi uçup gitmem. Ona da 'kazara düştü' diye tutanak tuttular. Aslını Allah bilir, Muğlalı Bahattin'le aralarında çirkin bir iş vardı; o itti diyorlar!"

Abdullah Hoca konuşmasını sürdürüyor:

"Avrupa'nın kokmuş dünya görüşüne göre düşünecek olursak, tabii burda herkes oy'unda, oyununda özgür. Avrupalı'ya göre amaç, bu dünyadaki yaşamı haz ile geçirmektir. Evet geçirebilir. Buna çok engel yoktur. Ama bir Müslüman Türk, kendi cemaati ile uzlaşmak, kendi insanıyla dayanışmak, gâvurla abur cubur ilişkiden kaçınıp evlâdını, ayalini gâvur telkinlerinden korumak zorundadır! Zaten bir yandan Katolik okulları, bir yandan kilise çocuk yuvaları çocuklarımızın ben-

liğini çürütüp durur! Bizi bizden koparmak, geleceğimizi ayağımızın altından çekip almaktadır!"

Dalgın dalgın dinliyor. Birden ayılır gibi oldu:

"Ne demek istiyorsun sen Hafız? Açık konuş!"

Birlikte kıra mal gütmeye çıkarlardı. İki köyün otlağı birbirine karışırdı. Hacılar'la Soğanlı arasında öteki köylerin aşını zehir eden sınır anlaşmazlıkları yoktu. İki arkadaş, malları birbirine katıp durmadan saklambaç, birdir bir, uzun eşek oynar, ak katırtırnağı, sarı çiğdem kazar, mantar toplarlardı. Anası, "Yoksulluk canıma yetti, öğretmen okuluna verelim!" diyor; babası, "Köyde kalsın, bizim gibi çiftçi olsun! Soğanlı göklerinin altında özgür yaşasın!" diye diretiyordu.

Abdullah kendi de gidip okumak istiyor. Köy Enstitülerinin yerine açılmış İmam Hatip okullarının birinden yer buldu, ama onu bitiremedi, üçüncü sınıftan ayrıldı.

Koca İbrahim, "Kavat, aklı sıra bana baskı yapacak!" diye düşündü. "Çüş!" çekti içinden.

Abdullah Hoca, "Öhho!" dedi gene. "Şunun şurasında eğri oturup doğru konuşalım hemşerim! Sabah evine geldiğimde Alman Oma, tıpkı Müslüman nine gibi, senin evi avcunun içine almıştı! Dikkat ettim dört yaşındaki yavruya her sözünü dinletiyor. 'Bir çayını içeyim!' dedim, Alman Oma getirip koydu önüme. İçer miyim? Onun sürdüğü reçeli, yağı yer miyim? Belki bana kızdın. Ama insaf et; biz ne olsa yaşımızı başımızı aldık, gâvur elinden Tanrı nimeti yiyebilir miyiz?"

Tepesinin tası atıverdi birden:

"Ulan sakalı batası, sen ne biçim konuşuyorsun? İnsanların hepsi Adem ile Havva'dan gelmiyor mu? Almanlar bizim kardeşimiz değil mi? Yani öyle ana baba bir kardeş değil de, tââ ilk başlanan günden kardeş! Biz buraya çalışıp kazanmaya gelmedik mi? Almanın yaşlısıyla, genciyle konuşup görüşmemizde ne sakınca olabilir?"

"Yooo yooo! Yalnız müminler, yani inananlar kardeş olabilir! Bunu sakın unutma Koca İbrahim!"

"Onlar inanmıyor mu? Onların inancı yok mu?"

"Var ama onlar Allaha inanmıyor! Onlar İsa'ya inanıyor. Tek inanılacak tanrı Allahtır. İsa tanrı değil, peygamberdir, ama babası yoktur; bir tür piçtir. Piçten peygamber de olmaz! Bu nedenle onlar mümin

değil. Onları kardeş göremeyiz!"

"Vay senin kara sakalına!"

"Sakalıma sataşma! Sakal sünneti şerif! Biz tanrı olarak yüce Allaha, peygamber olarak Hazreti Muhammet'e inanıyoruz. Dedim sana, İsa da gerçi bir peygamber, piçliğini karıştırmayalım, ama yalnızca peygamber, asla tanrı değil! Onun için Hıristiyanların inancı sapkın inançtır. İki durumu birbirine karıştırma! 'Bütün insanlar kardeştir' sözünü sosyalistler söyler. Müslüman sözü 'Yalnızca inananlar kardeştir!' İkisi birbirinden ayrı!"

Koca İbrahim kalktı:

"Haydi ben gidiyorum! Yoksa kara sakalını tutup yolacağım şurda!" dedi, yürüdü.

"Dur biraz! Daha soracaklarım var! Dur, solcu sendikalar, dernekler grev kışkırtıcılığı yapıyor! Müçteba ağabeyimiz, 'El ele verip önlem alalım! Bize ekmek veren firmalardan ne kötülük gördük? Topla hemşerileri, aklı ermeyenlerin aklını erdir!' diyor. Dur, nereye gidiyorsun? Çocukluk, çobanlık arkadaşım, dur!"

Durmadı; merdivenden tapır tapır indi. Otomobilin ön oylumuna öfkeyle attı kendini. Hemen sürdü.

"Ulan amma belânın ortasına düştüm!" diye söylenerek Osman Hoca'gilin evin önüne geldi. Sabahat arkadaşın kendisini gördüğünü gördü, görmemiş gibi davrandı. Sersem sepet çıktı yukarı.

Hoppalaaa, orda da Mahir Hoca var!

"Hay Allah, ne ulan bu? Hocalardan bize dünyada rahat yok mu?"

"Duydum bir oğlun dünyaya gelmiş! Çok memnun oldum! Analı babalı büyüsün!"

Gene öyle sinik, susuk, yağdı yağacak!

"Gerçi hem seninle, hem Abdullah Hafız denilen akılsızla, hem de Kütahyalı Melek Mehmet olacak budalayla aramızda çirkin olaylar geçti, ama iyi biliyorum, seni onlar gazladı! Hepiniz Müçteba alçağının dolduruşuna geldiniz! Ben çocuk muyum? Eski okulları okudum, yeni kitapları devirdim! Her iki yolu da ölçüp kıyasladıktan sonra sınıfımın safında yerimi aldım! Gerçi şimdi politika konuşmuyoruz. İstersen onu ayrıca konuşuruz. Yüzün üzgün görünüyor. Bir derdin olduğu anlaşılıyor. Anlat! Bizler emekçi insanlarız. İnsanın ağısını insan

alır. Benden, bizim arkadaşlardan, doğrudan doğruya bir kötülük gördün mü bugüne kadar? Gerçi şimdi hiç vaktim yok. Üstümde çok görev var. Ama derdin varsa, hemen akşam yanındayım. Buna inan!"

Yerdeki küçük Türkmen kilimine bakıyor. Dudu gelin yurttan yüklenip getirmiş.

"Bir derdim var, ne kadar saklamaya çalışsam yüzümden okunuyor!" demeyi düşündü. "Sosyalistlerin tilki gibi kurnaz olduğunu çok duydum. Ben derdimi şimdi Osman Hoca'gille konuşmaya geldim. Eğer bana bir iyilik yapmak istiyorsan, şurdan kalk git! Osman Hoca'gille rahat konuşayım!" da diyemedi. Susmayı sürdürdü.

Dudu gelin çayları getirdi. Banyoya girip arada duş mu almıştı? Eli yüzü kar gibi olmuş. Saçlarını topuz bağlamış. Önce Mahir Hoca'ya, sonra hemşerisine sundu çayı. Bir avuç var yoktu kalçası. "Böyle ne oldu kadınlarımız? Gerçi iki oğlan doğurdu, ama küçüldü kedi gibi. Sarsan bir kolunu doldurmaz. Gerçi ben katlanıyorum. Namuslu olaydı da, vara kedi gibi küçük olaydı! Kısmetim deyip susuyordum. Sekiz bin dedesine verdim. Sekiz bin koluna, kulağına taktım. Üstüne başına, düğününe davuluna, içkisine fışkısına; toplam kırk bine yakın harcadım. Sonunda namusuma leke sürdü!"

Osman Hoca, "Çayı arkadaşlarla içeyim" diye girip geldi. Oturmadan ikisinin de elini sıktı. Mektupları bitirmiş, ama getirmemişti. Böyle davranması Mahir Çelik'in hoşuna gitti. Koca İbrahim belki karşı safların hizmetindedir. "Osman Hoca'nın adını gereksiz dedikodulara karşırmaktan çekinmeliyiz!" Dudu gelin iki çay daha getirdi. Kendi de oturdu.

"Nasıl gidiyor işler, hemşerim?"

Koca İbrahim küçük çay bardağını belirden yakalayıp bir dikişte yarıya indirdi. Yanıt vermedi Osman Hoca'ya.

"Sabahat hanım buraya gelecekti değil mi?"

"Evet Sayın Hocam!"

"Çocuklar içerde mi Dudu?"

"Cemal Betina'ya gitti. Birlikte Lâtince yapacaklar.."

On dördündeydi büyük oğlan. Benita da o kadar var herhal. Kıpkırmızı kızın burnu. Yüzü hafif çilli.

"Çok iyi olur Lâtince!" diye düşündü Koca İbrahim.

Dudu, "Çayı tazeleyeceğim İbrahim ağabey!" deyip kalktı. O sırada zil çaldı. Aşevine gidecekken kapıya gitti. Ev kapısıyla sokak kapısı arasında ses düzeni var. Sabahat gelmiş. Osman Hoca anladı, kalktı usulca. Yazdıklarını bir zarfa koymuş.

Mahir Çelik: "Benim çayı tazeleme yenge! Ziyade olsun!" dedi. Koca İbrahim'in elini sıkarken, "Bir gereksinmen olursa beni ara!" dedi, zarfı alıp fırladı.

Yeniden oturdular üçü birlikte.

"Bizim işler köpeğe doğrasan yenmez oldu Osman Hoca! Dudu gelin yabancı değil. Özellikle ikinize danışmak için geldim. Allah aşkına bana bir akıl verin; bu durumda ne yapayım?"

"Yahu gözün aydın! Allah analı babalı büyütsün! Ben de görmeye gidemedim diye üzülüyordum. Dudu gitmiş, iyi haberler getirdi! Ne mutlu; oğlan bekledin, oğlan oldu! Sevin, şölen çek hepimize!"

"Evet, şölen çekecektim! İçkiyi göl edecektim! Bir damla mutluluk boğazımdan rahat geçmiyor! Kızıl ateşin karşısında kazandığım lokmalar ham armut gibi boğazımı alıyor! Gittim Doktor beyle konuştum. Herif Türk! Sorularımı Türkçe yanıtladı. Dedi, 'Bu doğum erken değil normal!' Normal olunca çok berbat! Çünkü ben bu çocuğun 23/24 Şubat gecesi kaldığını biliyorum. Belli ya, bir çocuk dokuz ay on günde hasıl olur. Doğumdan geriye doğru dokuz ay on gün gidiyorum, tutmuyor! Demek daha önce gebe kaldı! Üstüme öyle bir utanç çöküyor ki, bu utançtan ölüyorum! İkiniz de dünya ahret kardeşimsiniz! Yıkımların içine düştüm Osman Hoca. Ne yapacağımı şaşırdım. Elimden kötü işler çıkacak. Bunun için korkuyorum!"

Dudu kalkıp aşevine geçti. Dinlemek istemiyor.

Osman Hoca kahrından bir sigara yaktı.

29
"FİLMLİKTİR BUNLAR!"

Koca günü iki lokma yemeden geçirdi. Yalnızca sigara içti, bira içti. Kendi cebindeki sigaralar bitti. Dudu gelin gidip evde olan paketleri getirdi. Biralar beş mi, altı mı oldu? Dört kez tuvalete gidip geldi. Elif'in gebe kaldığı geceyle doğumu arasındaki süreyi tartıştılar. Sofra geldi gitti, "Buyur!" çektiler. Dudu gelin bir ayrı, Osman Hoca bir ayrı üsteledi; buyurmadı. Bir an geldi, taş gibi sustu. Sorulanları yanıtlamadı. Duymadı ki yanıtlasın! Kulaklarının içinde bambaşka bir uğultu: Osman Hoca'nın da, Dudu gelinin de namus anlayışlarının bozulduğunu düşündü. Apaçık anlattığı halde anlamadıklarına göre, Türkmenliğin kadim anlayışını bırakmış, Abdullah Hafız'ın dediği gibi, Avrupa'nın kokmuş dünya görüşüne kaymışlardı.

Osman Aydemir: "Ben bu kafalar geride kaldı sanıyordum; demek ki yanılmışım!" dedi.

Tepesinin tası fırladı gitti:

"Nasıl yanılmışın? Nasıl kafalar geride? İnsanın namusu namus değil mi? Eğer bu namus benimse, ben de Hacılarlı Koca İbrahim'sem, alnımın ortasında bu lekeyle gezemem Osman Hoca! Temizlerim namusumu!" dedi kalktı ayağa.

Eli ayağı titriyor. Çok sert söyledi son sözlerini. Odanın ortasında iki kez döndü. Belini kütür kütür ettirdi: "Bana izin! Ben gideyim! Artık eksik konuştuk, kusura bakmayın!" dedi.

"İzin senin; güle güle!" dedi Dudu gelin.

"Kusura bakmayın!" dedi yeniden.

"Kusur bizde!" dedi Osman Hoca.

Bumbuz bir hava kalıyor geride. Ne yapacağını, ne diyeceğini şaşırdı. Asıl amacı bu değildi. Hemşerisiyle bozuşmak istemiyor. Söyleyecek bir söz, yapacak bir davranış aradı, ama bulamadı. Yürüdü merdivene.

Osman Hoca, önünde hesap yaptığı kâğıtları topladı. Almanca, Türkçe ne kadar takvim varsa masaya getirmişti. Topladı hepsini. Du-

du'nun üç kez döküp temizlediği kül tablası yeniden dolmuştu. Onu da boşalttı. Çöp kutusu taşacak nerdeyse. "Dolmuş bu!" diye bağırdı Dudu'ya.

"Ne dolmuş? Dolan ne?"

"Çöp kutusu dolmuş!"

"Sabah boşaltırız. Sinirlendin sen!"

"Tabii sinirlendim! Deli, alttan alttan bizi de suçluyor, onun kadar titizlenmiyoruz namusumuza diye!"

Güldü Dudu: "Kendini onun yerini koy! Yada onun kafasını kendi gövdenin üstüne oturt!"

"Her şeyi ince ince anlattım. O kadar nefes tükettim, anladı mı? 'Senin karına güvenin yok mu hemşerim?' diye sordum. Yanıtını duydun: 'Kusura bakma Osman Hoca, benim babama bile güvenim yok! Ne demiş eskiden biri? En güvendiğim babamdı, onu da anamın üstünde gördüm! Benim karıma da, babama da güvenim yok!' Böyle diyor serseri!"

Bu sözlerden sonra tartışma serteldi.

Arada 31 çeken ayları unutmuştu Koca İbrahim. Onları eklediler. 11 güne indi aradaki tutmazlık.

"Daha kötü ya!" diye bağırdı. "O zaman bu boku tam ben ordayken yedi. Kıçı yere yakın olanlardan kork diye boşa dememiş eski aklı erik atalar! Öteki de zaten tilki bir herifin oğlu! Fırsat bulup yattılar, alnıma bu lekeyi sürdüler! Ama temizlerim! İkisinin de akıtırım kanlarını! Beeen, Hacılarlı Koca Sadıklar'danım ben!"

Dudu geldi kocasının yanına oturdu:

"Acaba bir çılgınlık yapar mı dersin?"

"Yapar yapar; parayla mı serserilik?"

"Ne yapar dersin; aklından geçeni söyle!"

"İzin alır gider, Yusuf'u temizler! Döner gelir Elif'i, çocuğu temizler! Sonra kendini! Böyle düşünüyor!"

Saat akşamın sekizine geliyor. Kalktı Osman Aydemir:

"Yarın hiç vakit yok. Ben bir gideyim hastaneye! Bir bakayım Elif geline! 'Analı babalı büyüsün' diyeyim. Ama ne alayım yanıma?"

"Ben çiçek götürdüm!" dedi Dudu. "Başkaları da götürmüş. Şurda açılmamış bir Türkiye kolonyası var. Onu götür.."

"Sen de gel istersen!"

"Ben yorgunum. Yatacağım. Bir şey çıtlatma Elif'e.."

"Neden çıtlatayım; hoş bir şey mi?"

"Bir telefon edeyim mi?"

"Kime?"

"Benita'gile! Cemal gelmedi!"

"Delikanlı oğlan; gelir! Telefon mu edilir?"

İndi gitti. Bethesda'nın önünde otomobili eylerken Sabahat'la karşılaştılar. O da Buldanlı Bahri'nin karısına gelmiş. "Yanıma bir şey alsam, Koca İbrahim'in karısına da uğrasam iyi olurdu. Selâmımı söyleyin!" dedi.

"Söylerim baş üstüne!" diye ayrıldı.

Bahri'nin eşi karşı sırada, koridorun ucunda yatıyor. Eksportçu İlhami'nin eşi yanına oturmaya gelmiş. Sabahat varınca İlhami'ninki kalkıp yürüdü.

Osman Hoca 318'in açık kapısından usulca girdi:

"Hastalaaar; cümleten geçmiş olsun!" dedi. Ekledi: "İyi akşamlar hem de!" Gülüp sırıtıyor hafiften. Renate'nin Türkçe anladığını duymuştu. Türkçe şakalı sözler söylemek geçti içinden. "Eee, hanginiz daha çok hastasınız bakalım?" Elif'in başucuna vardı. "Elif gelin, nasılsın hemşerim?"

Akşam yemeğini yemişler. Birazdan bebekler gelecek. Elif'in elinde örgüsü var:

"İyiyiz Osman Hoca! Hoşgeldin! Boş oturacağıma öreyim şunu dedim!" Yeni bir kazağa başlamış. Hastanede örüp bitirecek.

"Eee gözün aydın bakalım! Oğlunun ömrü uzun olsun!"

Toplanmakta geç kalmış gibi arlandı Elif:

"Sağol Osman Hoca! Dudu yengem de uğradı!" Uzanıp Osman Hoca'nın elini yakaladı. Öpüp alnına götürdü. Kolonya şişesini alıp başucuna koydu. "Neden zahmetler ediyorsunuz? Gerekir miydi?"

"Gerekmez olur mu? Daha bu ne? Oğlumuza da armağanımız olacak. Hele bir çıksın hastaneden, evine varıp yatsın!"

Renate'nin elinde kitap var. Medine Tunç ağlamayı kesmişe benziyor; öyle bir havası var. "Medine abla, biraz ara ver, gözyaşların biriksin!" diye takıldı Kısmet. Öğleden sonra kocası, kızlarından ikisini

alıp geldi. Adam kızamıyor, öfkelenemiyor, olgunluğa vurur gibi yapıyor; bu yüzden bocalıyor. Sık sık yutkunuyor. Aynı zamanda "Kader gibi ağzına tüküreyim senin!" diyor.

"Bizim Türkleri Almanya'da çiçek modası sarmış! Gelen çiçek getiriyor!" diye söylendi Elif. Medine ablanın kocası da çiçek getirdi. "Almanlara özendiğimizin belirtisi!"

Osman Hoca'nın gözlerinde acayip, acımaya benzer, hem de kaçamaklı bir öfke sezdi Elif. Derisinin altından, okunaksız yazı gibi, ne olduğu anlaşılmaz bir korku gelip geçti. Osman Hoca'nın yüzündeki acımayı, Koca İbrahim'in halleriyle birleştirdi. "Nedir, acaba nedir?" diye kıvrandı.

Osman Hoca, Elif'in kıvranmasının ayırdına vardı. Bir şeyler söyleme gereği duydu. Ama ne söyleyecek, burda nasıl söyleyecek? Rahat bir duruşu yok odanın içinde. "Aman bee!" diye düşündü sonra. "Nasıl olsa Renate hanım kitap okuyor. Kısmet'e de sırıtını dönüp sordu: "Canın sıkkın görünüyor Elif gelin?"

"Yooo; sıkkın filân değil! Alışık olmayınca herhal, kapanıp kalmak zor geliyor! Burdaki görev bitse de, bir an önce evimize gitsek! Bugün gelip bebeğin adını sordular. Koca İbrahim'i görürsen söyleyiver. Bir ad düşünüp koysun. Sabahtan Oma Gerda'yla, Gülten'le geldiler. Bir şeye canı sıkkın herhal. Sorduğum halde söylemedi! Çok sıkışırsam kendim koyuveririm valla! Darılmasın sonra!"

Osman Hoca:

"Başka bir isteğin var mı?"

"Soranlar sağolsun! Yok bir isteğim.."

"Kazağı kendine mi başladın?"

"Koca İbrahim'e diye başladım, ama beğenirsen sana olsun! Bitireyim, al giy!"

"Bana ayrıca örersin! Bunu herhal hastane armağanı örüyorsun! Koca İbrahim giysin! Bakalım o sana ne alacak doğum armağanı?"

"Canı sağolsun! Çok dedim bir örgü makinesi alıver, boş duracağıma öreyim evde. İşitmedi. Belki bu kez alır.."

"Aslan gibi oğlan doğurdun; bir makinenin sözü mü olur?"

"Bilmem artık! Sen sakın bir şey çıtlatma! İnsanlığına kalmış! Kimi zaman dünya acayip, kimi zaman insanlar daha acayip oluyor! Oğlan doğurana da, kız doğurana da saygı, sevgi yok.."

"Hemşerim iyidir Elif gelin! Daha da iyi olacaktır!"

Birden aklına gelmiş gibi, "Haa!" dedi Elif. "Bir de Şükrü dedeme iki satırlık mektup yazıversin! Haber versin oğlumuz oldu diye. Sevinir.."

"Söylerim bunları; başka isteğin?"

"İsteğim, hepinizin sağlığınız! Kalkıyor musun hemen? Şimdi bebekleri getirecekler; görürdün Beyefendi'yi!"

"Eve gelince görürüm, sağol!"

"Arzun bilir madem! Dudu yengeme, Cemal'e, Bülent'e ayrı ayrı selâm götür!"

"Götüreyim başüstüne! Hoşça kal, kalın cümleten!"

Osman Hoca gittikten sonra odanın içinde bir boşluk dolaştı. Kimse konuşmuyor. Elif, örgüsüne sarıldı gene.

"Köyde olaydık şimdi! Derviş Ağa'gilin evin önü alanlıktır. Adaklar üleştirilir. Elma kakları, erik, armut kuruları verilir gelenlere. Biz 'gövbet' deriz Renate yenge! Ayrıca leblebi, fıstık, kuru üzüm, lokum, bisküvi alırız. Çocuklar posta posta gelir. Dolar taşar ev! Gövbetimizden herkese birer avuç veririz. Akrabalar pekmezle pişirilmiş 'pelize' getirir. Yeni gelinler kekikli çorba getirir. Doğumlar, asıl koyunlar kuzulayınca, inekler buzulayınca hoş olur. İlk sütlerine 'ağız' deriz. Pişirip yemesi hoş olur. Tâ çocukluğumdan damağımda kalmış tatlar bunlar. Almanların *Lilien* dediği boynu bükük zambaklara Kargalı'da 'öksüzoğlançiçeği' derler. Aynı öyleyim burda. Yarenim yoldaşım, obam çok uzaklarda. Garibanım yabanelde. Elin yurdunda her şey başka, her şey acayip! Şu Almanya'ya geleli beni aldı, bir kez Köln'e götürdü. Onca yolu sürüp gitti arabayla. Altmış kilometre tam. Ne bir çeşme başında durduk, ne bir ağaç altına oturduk. Ne iki sokum yol ekmeği yedik. Yurttan otomobille gelirken de öyle. Arada durak yerleri yapmışlar, silme beton! Silme asfalt! Her yeri betonla düzleyip, asfaltla örtmüşler! Dere geçmiyorsun, bayır çıkmıyorsun! Televizyon gibi acayip olmuş her şey: Çağlayan suları gösteriyor sana, yalan! Hayal her şey! Çiçekler bile öyle; kokmuyor! Koklasana şunları! En yakınındaki, en uzağına geçmiş! Öz kocanın içinde kaynayan pazarları seçemiyorsun, bilemiyorsun! Batsın Almanya!"

*

Bahri'nin karısı, Sabahat Doğan-Mönsch'e İlhami'nin karısını sordu. O da, "Duydum ama tanımıyorum!" dedi.

"Öteki Almanlara benzer yanı yok hiç! Çirkin, şişman! İlhami'nin bununla evlenmesi '*Gewerbe*'si içinmiş. Evlenir evlenmez birbiri ardına iki çocuk yapmış o da. Kurt koymuşlar birinin adını. Kurt Alman adı, ama aynı zamanda Türk adı oluyormuş. Ötekinin adı Jan. Türklerden acayip bulup soran olursa İlhami, 'Can deyiverin, Can deyiverin!' diyor. Hannelore bir mağazaya girdi mi, 1000 marklık alışveriş yapmadan çıkmıyor! Alman kalsa on paralıktı, Türk oldu, sosyeteye çıktı! Eski yoksunluklarının, hiçlenmelerinin öcünü alıyor gibi savuruyor parayı! Kırk marktan aşağı dona don demiyor. Halbuysam aynı dondan on marka da var. Ucuz bluzları giymiyor. Görgüsüz; malın pahalısı iyidir sanıyor!"

"Bütün yeni palazlananlar böyledir! Evlen Alman'ın yoksuluyla, çirkiniyle, *Gewerbe*'sini al eline, aç bir dükkân, bir kasap; kazan hemşerilerinin sırtından, ver Alman kızının eline, harcasın! Sonradan görmelerin Türk'ü de, Alman'ı da aynı! Neyse hanım bacım, gideyim ben! Beş dakika da Selâhattin'inkine gireyim!"

"Bu kadar ivedinin nedeni ne? Doğum bahane oldu! Birbirimizi arayıp soramıyoruz! Konuşsaydık biraz!"

*

Osman Hoca asansörün kapısından çıkıyor. Merdivenden yukarı birinin tırmandığını gördü: "Bizim hemşeriye benzettim tıpkı! Bu karaltıyı beğenmedim!" dedi kendi kendine. Hızlı koşuyor. İçine kuşku girdi. Birinden kaçar, yada birini kovalar gibi. "Acaba yanılmış olmayasın Osman? Yanılmış olsan ne yitirirsin? Dön!" dedi kendine. "Bir daha inip çıkmış olursun yanıldıysan!" Yeniden bindi asansöre, öçüncü Kat'a yeniden çıktı. Sola dönüp hızla yürüdü. Koşmaya başladı koridorda. Pabuçlarının altı lâstik!

Koca İbrahim, eli cebinde, 318'e girdi. Uzun boyuyla koridoru bölüyor. Hem yiğit, hem hızlı.

Osman Hoca, "Hemşerim! Dur! Nereye koşuyorsun?" diyecek oldu. Ortalığı ayağa kaldırmaktan çekindi. Çok az çıktı fısıltısı. Koca İbrahim duymadı. "Kimbilir belki duymazlıktan geldi!"

Koridorun öbür ucundan Sabahat Doğan-Mönsch göründü.

Osman Hoca, "Dur!" diye yüksek sesle bağırmadığına pişman oldu. İçine kötü olasılıklar doldu. Var hızıyla koştu.

Koca İbrahim nara attı: "Tutmayın beni! Haaayt!"

"Aaaa!" diye bir çığlık koptu içerden.

Koşarken Osman Hoca'nın ayakları titredi.

Sabahat kuşkulandı: "Ne oluyor? Koca İbrahim değil miydi o? Osman Hoca neden öyle hızlı?" Koştu var hızıyla. Hem de düşündü: "Ama acaba ne oluyor?"

318'de bir boğuşma gidiyor.

Renate, Koca İbrahim'in tepesini yumrukluyor. Önce boğazından yakalayıp çekmeye çalıştı, başaramadı. Sonra göğsünü, kasığını yumrukladı. Yastığı kaldırdı, bu kez onunla vurmaya başladı. Saniyelik işler oluyor.

Koca İbrahim Elif'in üstüne çökmüş durumda. Fısıltıyla soruyor: "Söyle bu çocuk kimden?" Gözleri kanlı, ağzının kıyıları köpüklü. Kudurmuş gibi çökmüş karısının üstüne. Boğup öldürecek. Saniyelik işler. Medine Tunç yatağından fırladı. Yerden hızla yürüdü. Daldı Koca İbrahim'in yumurtalarına. Dar pantolondan ele geçirmek zor. Geçirdi gene de. Geçirip sıktı var gücüyle. İyice sıktı. Koca İbrahim gevşedi. Bir anda yığıldı olduğu yere. Sonra solunun üstüne düştü usuldan. Yumurtaları hâlâ Medine'nin elinde. Yıkıldı, temelli düştü yerin betonuna. Medine sıkmasını sürdürüyor. Hem de mırıldanıyor hafiften: "Bizim Renate hanim tutmuş, sırtını okşuyor! Yastık vuruyor *bitte bitte!* Pamuktan yumuşak eliyle vuruyor. Baktın bir adam karısını öldürüyor, ama öldürsün istemiyorsun, yumurtalarına dalacaksın! Bizim Kepçeli'de böyle yapılır! Ancak yumurtalarını avuçladığın zaman bırakır karısını. Başka türlü kessen bırakmaz!" Durup biraz soluk aldı. Sonra, "Haşşöylee!" diyerek, yerde yatan Koca İbrahim'e baktı. "Heyvan herif, sıçmışım senin babanın ağzına!" diye bağırdı. "Bethesda Hastanesi'nde karı mı boğazlanır? Eğer bir kusuru varsa, götürür evinde yaparsın eğitimini!"

O sırada Osman Hoca girdi. Hemen atıldı, Koca İbrahim'i kolundan tuttu. Gözleri yuvalarından oynamış, Medine Tunç'un önünde ne yapacağını bilemeden, kolunu bacağını sallıyor.

Medine Tunç soruyor: "Katil mi olacaksın akılsız herif? Koca Bethesda'ya, hem de Almanya'ya gülmelik olduğunun ayırdında değil misin, utanmaz herif?"

Osman Hoca iki üç büklüm olmuş, Koca İbrahim'i kolundan çekiyor, ama Medine Tunç bırakmıyor. Yumurtalarını sıka sıka, Osman Hoca'nın çektiği yana sürüklüyor koca adamı.

Benzi sararmış, har har soluyor Koca İbrahim. Dudaklarının kıyıları sara tutmuş gibi köpüklü. Yumurtalarını kurt köpeğinden kurtaramıyor. Ne güzel, işte bir çalılıkta kıstırmıştı karısını. Bülbül gibi söyleteceksin: "Kimden gebe kaldın? Kimdir namusuma leke süren kavat?" Kurt köpeği sivri dişli, azgın. Bir anda atılıp taşaklarından yakaladı. Medine Tunç'u gördüğü yok. Mühendisin karısı olacak serseri de, "Bırak, *bitte* bırak!" diye bağırıyor.

Saniyelik devinimler. Odanın içini dolduran gürültü, bir ölçüde koridora taşıyor. Sabahat Doğan-Mönsch kapıdan bakıyor. Birkaç saniyede ortalık alabora oldu. Bir yandan Medine Tunç, bir yandan Osman Hoca, Koca İbrahim'i çekiştirirken, Renate elindeki yastığı vurmaya çalışıyor hâlâ:

"İşte şimdi bir kamera olmalı, çekmeli rezilliğinizi! Sonra göstermeli hem kendinize, hem kendinizi merak edenlere! Belge olarak da bir arşive vermeli: 'Alın saklayın, yarın çocuklarınız seyreder!' Yararlı bir iş olur.."

Eksportçu İlhami'nin karısı Hannelore tuvaletten çıkıyor. Duydu gürültüleri. O da koştu 318'in kapısına. Ama onca iri bedeni tutulmuş kapıdan sokamadı. Derken hemşire Rita, hemşire Marianne, başhemşire Gaby koşmaya başladı. Doktor Gürcan doğum odasındaydı. Doktor Heck doğum odasındaydı. İstasyon C'nin koridorunda bir koşuşma gidiyor, ama neyin nesi, anlaşılmıyor. Zaten ortalık normal durumlarda bile gürültülü değil mi? İşlerine baktılar.

Elif fırlayıp kalktı:

"Aman yenge söylemeyin hemşirelere!" dedi Renate Yılmaz'a. "Kısmet abla, Medine abla, sakın söylemeyin! Osman Hoca, sen de al götür delimizi! Hemen götür, *Polizei* gelir yakalar! Söylemeyin kulunuz, köpeğiniz olayım! Deyin ki: 'Karısı oğlan doğurduğu için coşmuş! Biraz içmiş, sarıldı boynuna!' Deyin ki: 'Biz öyle yumruk attığını, boğaz sıktığını görmedik!' Aman Renate yenge! Elini ayağını öpeyim! Siz de söylemeyin Kısmet abla, Medine abla, aman ha! Dama katarlar, yük benim omzuma kalır! Sen de söyleme Hannelore yenge!"

Osman Hoca, "Mutlaka polis çağırır bunlar! Nasıl bir önlem alsak acaba?" diye kıvranıyor.

Sabahat kendi kendine mırıldandı:

"Daha iyi değil mi? Götürsün polis! Hem cezaevine kapatsın, hem sınırdışı etsin! Böyle serserilerin ne işi var Almanya'da? Serseri yeri mi burası?"

Osman Hoca hemşerisini kaldırdı güçlükle. Koca İbrahim'in göğsü körük gibi inip kalkıyor.

Hemşire Rita: "Ne var burda, ne oluyor?" diye sordu.

Başhemşire Gaby nöbet odasına koştu. Hemen hastane direktörüne telefon etmeli: "Rapor ediyorum! Olay var! Çok iyi göremedim ama bir silâhlı saldırı!" diye anlatmalı.

Osman Hoca, Sabahat Doğan-Mönsch'ü yanına çağırdı:

"Siz bunu usulca kaçırın Sabahat arkadaş! Ben de burayı düzene sokayım! Bir an önce kaçırın!" Büktü bileğini ardına, koridora çıkardı Koca İbrahim'i: "Deli herif, rezil ettin kendini, karını, bizi!" derdi fısıltıyla. "Gagana sıçar Alman polisi! Hemen sınırdışı eder! O zaman Hanya'yı, Konya'yı anlarsın! Haydi şimdi yürü Sabahat arkadaşın ardından!"

"Hayır bu doğru olmaz!" dedi Sabahat. "Suçluyu kaçırmanın cezası ağır! En iyisi gidip başhemşireden rica edelim; polis çağırmasın! Çağırdıysa bekleyelim gelsin! 'Öyle bir şey yok, yanlış anlama oldu!' diyelim. Kurtaralım arkadaşı!"

Odanın boşluğunda, ileri geri gidip geliyor Medine Tunç. Elleri kıçında: "Bakın bana ki, altı tane kız doğurdum, bir tek yumruk atmadı herifim! Bir kez rezillik çıkarmadı! Ben bundan önce üç kez Elisabeth Hastanesi'nde yattım. Kuzu gibi geldi gitti sağolsun! Bizim Kepçeli'de olmaz böyle şeyler! Bir suçumuz varsa, cezamız verilir. İnsanı böyle millet içinde rezil etmezler! Sizde vur ha vur! Eşek döver gibi karı döverler! Renate hanim da kuştüyü yastıkla akılsız herifi döver, vurur hanim hanim! *Bitte bitte!* Herif sıkıyor karının ümüğünü, öldürecek! Benim yaptığım gibi yumurtalarından alacaksın ki bırakacak! Bizim orda böyle yapılır! Ancak o zaman bırakır. Yoksa tutmuş öldürecek, neden bıraksın?"

"Medine abla, bunları Polizei'a söyleme! Bir sürü borcu var! Kesin dönüş yapacağım diye yeni araba çekti! Ama dönemedi. Borcunu da ödeyemedi! İşten de, Almanya'dan da atarlar!"

Saniyelik işler. Osman Hoca'yla Koca İbrahim koridorun sonuna varmıştı. Sabahat Doğan-Mönsch başhemşireyi odasına girerken gördü. Koştu, telefona el atmadan tuttu elini:

"Bir dakika beni dinleyin! Ondan sonra telefon edin!"

"*Nein!* Olay vardır! *Herr Direktör*'e bildirmem gerekir! Hastaneye silâh girmiştir. Öldürmek istemiştir! 'Çünkü kız doğurdun!' diyor. Almanya'da böyle olamaz!"

"Yanlış, çok yanlış! Dinleyin lütfen! Çok istiyorsanız telefon edin gene, polis gelsin! Ama polis soruşturunca bambaşka bir durum çıkacak ortaya: Birincisi, adamın çocuğu oğlan! İkincisi, üstünde silâhı yok! Üçüncüsü.."

"Madem öyle neden karısını öldürmek istedi?"

"Gelin gidelim, göstererek anlatayım size! Ben postanede çalışıyorum. Orda işçi temsilcisiyim. Almancayı da konuşuyorum görüyorsunuz. Çünkü bir Alman'la evliyim.."

"Ne yapalım Alman'la evliyseniz? Ben de Alman'la evliyim, ben de Almancayı konuşuyorum. Ortada olay var!"

"Almanya'da böyle taşkınlık yapılmasını ben de istemiyorum. Ama siz olayı yanlış anladınız! Çünkü adamın karısı kız doğurmadı, oğlan doğurdu!"

"Hayır kız doğurdu! Frau Tunç'un çocuğu kız!"

"Ama bu Herr Mutlu'dur! Herr Tunç değildir!"

"*Doch*, Herr Tunç'tur!"

"Gidelim; inanmanız için size pasaportunu göstereyim!"

Saniyelik.. Çıktılar geliyorlar. Osman Hoca'yla Koca İbrahim de asansöre giriyor. Sabahat bağırdı:

"Osman Hoca, durun gitmeyin! Başhemşire görüşeçek!"

Koca İbrahim kaçacak oldu. Osman Hoca kolundan çekti. Döndürüp 318'e doğru getirdi.

"Çıkar pasaportunu, göster başhemşireye!"

Uçup gitmiş bir benizle çıkardı pasaportunu.

"Buyrun, İbrahim Mutlu değil mi?" dedi Sabahat.

Baktı başhemşire: "Gerçekten o! Ama niçin saldırdı eşine?"

"İşte sorun burda: Saldırmadı!" Yaklaşıp fısıldadı başhemşirenin kulağına: Biraz sarhoş geldi. Sevincinden içmiş! İlle sarılıp öpecek! Olay bu! Tamam mı Başhemşire Hanım? Boş yere polis çağırıp sınır-

dışı ettirecektiniz adamı! Haydi İbrahim Mutlu; yürü benimle, gidelim! Osman Hoca siz biraz burda kalın! Gerekirse tanıklık edersiniz! Ben İbrahim arkadaşı götüreyim, biraz dinlensin!"

İstasyon C'de bir tekerleme dolaştı:

"Adam içmiş içmiş.."

"İçmiş mi dediniz?"

"Evet çok içmiş!"

"Ne içmiş?"

"Şarap içmiş!"

"Şarap içince ne olmuş?"

"Sarhoş olmuş!"

"Sarhoş olunca ne yapmış?"

"Gelmiş hastaneye, eşine sarılmış!"

"Karısına niçin sarılmış?"

"Çünkü eşi oğlan doğurmuş!"

"Kendisi kız mı istiyormuş?"

"Yok canım, oğlan istiyormuş!"

"Bunun için mi sarılmış eşine?"

"Bunun için sarılmış evet!"

"Acayip! Demek Türkler de eşlerine sarılır!"

"Evet, eve-et!"

"Kasapta çok!"

"Ne?"

"Eve et!"

Başhemşire, hemşireler, ortada acayip bir durum olduğunu seziyor ama o durum neyin nesi, anlamıyorlar! Olayı anlatabilecek olan Renate Yılmaz da konuşmuyor. Medine Tunç, Kısmet Duman'a kocasının böyle yerlerde bir kez bile olay çıkarmadığını yeniden anlatıyor.

Elif Mutlu:

"Coşmuş kocam coşmuş! O yüzden biraz içmiş! Oğlu oldu, tabii bu yüzden coşmak istemiş! O kadar sevinmiş ki, adını madını sen koy dedi bana! Ben de Deniz koyacağım dedim. 'Sakın Deniz koyma oğlunun adını!' demişler buna. Sonra gitmiş şurda Hansa Sokağı'ndaki Syrtaki lokantasında mestika içmiş. 'Keyfim misiniz, istediğim adı korum oğluma! Dünya kanatlanıp üstüme gelse gene Deniz koyacağım!'

deyip içmiş. Sonra gelmiş, bana ağlayıveriyor sevincinden. Biz birazcık sevinince, birazcık coşunca ağlamadan edemeyiz! Neyse, Allah bin bin razı olsun hemşerimiz Osman Hoca'dan! Arkasından koşup geldi de, kaldırdı. Öteki deri ceketli, karayağız kadın da bizim hemşerimiz olur. Deri ceket giyindiğine bakmayın, çok ehli namus kadındır. Kendisi Duisburg Mahkemesi'nde kadınlara çevirmenlik eder. Burda bunca Türk var. Olur ya, kiminin mahkemeye işi düşer. Polisin acıması yoktur. 'Mağazadan eşya çaldın!' diye götürür. Halbuysam çaldığı yoktur. Ama kertenkele yapılı nâlet 'çaldın!' diye dayatır! 'Yukarda ayna öyle gösterdi!' der. Sana inanmaz, aynaya inanır! İşte o zaman bu kadın gelir, çevirmenlik yapar. 'Dikkatli bakın aynanıza!' der. Aynalarına dikkatli bakarlar ki, bozuk! 'Makinenize de dikkatli bakın!' der. Makinelerine de bakarlar, o da bozuk. Bırakırlar kadını: '*Entschuldigung!* Özür dileriz!' derler. '*Danke schön, bitte schön!*' Ayrılır giderler!"

Yatağın üstüne oturmuş, durmadan anlatıyor. Örgüyü filân boşlamış. Hemşire Elvira dinliyor. Bir tek sözcük anlamadığı halde dinliyor. Sonra arabalarla öteki hemşireler geliyor. Olup bitenden habersiz, agu agu bebekleri dağıtıyorlar.

"İnşallah korkudan südüm kesilmez! Kesilmez de Beyefendi'yi emzirebilirim!"

Hemşire Rita çocuğu verirken sordu:

"Adını kararlaştırdıysanız yazıp vereyim! Doğum tutanağının vaktinde düzenlenmesi gerekiyor.."

"Sordum babasına. 'Kendin koy!' dedi. Ben de düşündüm. Onun seveceği bir ad olsun. Denizler gibi sonsuz, hem de yaşam dolu olsun diye Deniz koyuyoruz oğlumuzun adını! Denizler gibi engin, hem de ılık olacak! Büyüyünce babasına soracak: 'Gel bakalım Herr Mutlu! Benim adımı neden Deniz koydun? Anlamını açıkla!' Babası açıklayacak. Sonra Alman kızlarını arabasına alıp gezdirecek benim oğlum! Adları Silvia olanla da, Elvira olanla da, Ulrike olanla da, Ursula olanla da, Renate olanla da, Kristina olanla da arkadaşlık kurup hepsini birer birer sevecek! Anasına da açık yakalı, uzun etekli manto alacak, Duisburg şehrinin hanımları gibi gezdirecek!"

Osman Hoca baktı kurt kuş masalları uzayacak, "Haydi hemşerim yat sağlıcakla!" dedi usulca, çıkıp gitti.

30
WEDAU'DA BİR EV

Sabahat Doğan-Mönsch, Koca İbrahim'i koluna aldı, sıvıştı hastaneden. "Güya beş dakika Renate'ye uğrayacaktım, kaldı!" diye düşündü. Bakındı polis var mı? Sokağa çıkar çıkmaz hızlandı. Yurttaşını bataklık bir bölgeden kurtarmaya çalışır gibi hem yukarı kaldırıyor, hem ileri itiyor. Belirli biçimde omuz veriyor Koca İbrahim'e. Caddenin gidiş geliş şeridi arasına sıralanmış çınarlardan birinin altında durdu:

"Şimdi beni dinle! Hem de kopası kafanı çalıştır! Dosdoğru benim arabaya bineceksin! Çünkü içkilisin!"

"İçkili değilim; bira içki mi?"

"İçkilisin! Hem de çok şarap içtin! Onun için kendi araban burda kalacak! Ben başhemşireye, 'İçkili; coştuğu için çok içmiş!' dedim.

Koca İbrahim bir daha bağırdı: "Ben içkili değilim!"

Sabahat, çınarın yapraksız dalları arasından bulut dolu gökyüzüne baktı: "Sen bana sabır, şuna da biraz anlayış ver Güzel Allahım!" dedi. Sonra güldü kendi kendine: "Bir serseri arkadaş için amma çok şey istedim Allahtan!" Döndü Koca İbrahim'e:

"Tamam, içkili değilsin, ama öyle diyeceksin! Yoksa hemen sınırdışı ederler! Kim olursa olsun, isterse karın olsun, insana saldırmak suç! Ama sarhoş araba kullanmanın cezası o kadar değil! Onun için şimdi benim arabayla götüreceğim seni! Serseriliği bırakmazsan çantayı başına çalarım! İçkili değilsin de neden saldırdın karına? Yürü diyorum sana! Doğru benim arabaya! Orda olmasaydım da görseydin başına geleni! Osman Hoca konuşurken polis yetişirdi! Zatını kıskıvrak alır götürürdü! Duisburg cezaevinde sizler için yeni koğuşlar yapıldı! Birkaç ay yatardın içerde. Mahkemen görüldükten sonra bir hastir çekerlerdi: 'Asya kıtasına, yallah!' Görürdün o zaman gününü!"

Arabanın kapısından içeri itti yurttaşını. Koca İbrahim güç belâ yerleşti ön koltuğa. Sabahat bağırdı: "Bağla kemerini! Bir de naz ediyor bana! İçkili değilmiş! Öyleyse bu rezillik neyin nesi?" Dolanıp di-

reksiyona oturdu. Çalıştırdı motoru. "Burası Avrupa! Çakallığın gereği yok!

Puff etti Koca İbrahim: "Bilir bilmez konuşup durma be abla! Kırıp durma onurumu! Benimki zaten bana yetiyor!"

"Şimdi doğru bize gidiyoruz! Eve varınca oturur anlatırsın! Yolda konuşma! Araba sürerken saçma dinleyemem!" Konuşturmadı. Konuşmak istediyse de dinlemedi. Bastı gaza.

Peter'le Sabahat'in evi, Wedau yönünde, Kalkweg'e 150 metre uzaklıkta, bahçe içinde iki buçuk katlı bir yapıydı. Geceleri şehrin o yanları ıssızlıktır. Havanın biraz iyi olduğu günlerde göllerin çevresi dolar taşar. Küçücük meşe ormanı içindeki gezinti yolları, banklar, demir köprüler, genel tuvaletler, doyumevleri, gazinolar dolar taşar. Gezici arabalarla İtalyanlar dondurma satar. Göllerde küçük yelkenliler yüzer. Kimi su kayağı yapar. Kimi balık tutmaya çalışır, ama tutamaz.

Peter Mönsch bu evi, dört ay önce bir düşeşe getirip tuttu. Ardında bakımsız bir bahçesi var. Ağaçları budanmamış, çimenleri kırkılmamış. Bahçe, geçen yılların ot kurularıyla, hem de atılmış öteberiyle dolu. Elma, armut, erik ağaçları yemiş vermiş, ama toplayan olmamış. Yere dökülenler çürümüş. Cılız meyveler. Bahçeyi öteki evlerin bahçelerinden ayıran telörgüler yer yer kopmuş, paslanmış.

Sabahat bu bahçeye biraz bakacak. Ama taşınmanın ardından hastalandı. Peter de, tâ Saarbrücken'deki işinden Duisburg'taki bahçeye çözüm bulamıyor. Zaten haftaboyu çalışmaktan, yolboyu direksiyon sallamaktan yorgun oluyor. Sabahat gelecek bahar kolları sıvayacak. Bir iki kez Mahir arkadaş ilgilenecek oldu, ama fırsat bulamadı. Çünkü Sabahat ancak akşamları evde olabiliyor. Cumartesi pazarları da "Bugünler kocamın!" diye kimseyi istemiyor. "Amaaaan! Varsın bahçe de bakımsız olsun!" deyip kesiyor. Ama ev çok iyi! Alt katta oturuyorlar. Aşevi alt katta. Orta katta yatak odaları ile banyo var. Üst katta bir çalışma odası, bir konuk odası, bir çamaşır kurutmalık.. Ali'nin odası alt katta. Derse çalışıyor, plâklardan, kasetlerden caz dinliyor. Kimi zaman da kendini kaptırıp televizyon seyrediyor.

Sabahat Almancayı öğrenebilmek için canını dişine taktı. Hem çalışmak, hem çocuğa bakmak, hem kurslara yetişmek zordu. Dost yok, destek yok. Almanların "*Kindergarten*" dediği anaokulları pahalı. Böyle olduğu halde sabahın köründe al götür, çocuğu oraya bırak, işe ye-

tiş, akşam dönüşte al getir. Bunların hepsi kendisinin tekil omzuna yüklü. "Senin çocuğun var, kursun var, evde işin var!" diye milim göz yummazdı Alman.

Oğlusu şimdi "koccaman" oldu. Kendi işini kendi görüyor. Söz anlıyor. Pop müzik, caz maz dinlerken kulaklık takıyor. Biricik annesini, komşuları, konukları rahatsız etmiyor. Türkiye'deki "serseri babası"nı da hiç sormuyor!

Bulunmaz bir çocuktu Ali'si! Anneciğinin bir Alman'la evlenmesine anlayış gösterdi. Yeni bir kardeş yapmalarına izin verdi. Hemen gebe kalacak Sabahat. Yalnız bir koşul öne sürüyor: "Yeni kardeş gelince beni unutmayacaksınız!"

"Hiç unutur muyuz seni Alicim?"

Zaten Peter de üvey baba gibi değil, arkadaş gibi davranıyor. Örneğin alt kattaki oda! "Lieber Ali, sen derse çalışacaksın, önce sen seç! Önce sen beğendiğini al, bizimki nasıl olsa olur!" dedi. Öz babası yapar mı bunu? Ali de, "Orta kattan bir oda isterim!" demedi, alt katta bu odayı seçti.

Ali'nin Sabahat'i üzen bir tek yanı Türkçesi. Çocuk Türkçesini bir türlü geliştiremiyor. Türk müziğini de hiç sevmiyor. "Her zaman aman aman! Ne bu?" diye soruyor. Uzaktaki yakındaki Türk çocuklarıyla arkadaşlık kuramıyor. Eve gelen amcalar: "Derslerine çalışıyor musun? Aferin aferin! Çalış çalış!" Hep aynı sözleri söylüyor; ablalar, teyzeler de durmadan yanağını elliyor, burnunu sıkıyor.

"Durumlar düzelsin, biz oğlumla Türkiye'ye izne gideceğiz! Oğlum kendine orda iyi arkadaşlar bulacak! Ninesi de oğluma çok güzel Türkçe öğretecek!" diyor, ama bir yandan yurtta durumlar düzelmiyor, bir yandan Ali bunları o kadar derinden özlemiyor. Türkiye'yi burda gördüğü "kaba saba insanlar"ın daha çok olduğu yabanıl bir ülke olarak tasarlıyor. Kadınların durmadan dayak yediği, annelerin çok acı çektiği bir ülke orası! Babası anneciğine çok kötülükler etmiş! İki buçuk yaşındaydı, bir mahalle anımsıyor. Öte öte yakından tren geçerdi. Bir de ortasından suların fışkırdığı kocaman park. Sokakta gezinen insanlar arasında çok polis, çok asker olurdu. İstasyonun yanındaki camide durmadan cenaze namazları kılınırdı. Bunlar kafasının içindeki başlıca resimler. Anne ara sıra "Yağmur gibi yağdı başıma taşlar" diye bir türkü söyler. Demek taşlaya taşlaya insanların başını kan içinde bırakıyorlar.

İlerde belki bunları anımsamayacak. Yeni anılar, izlenimler edinmezse Türkiye duvardaki haritada dikdörtgene benzeyen bir ülke olarak kalacak. Kız arkadaşı Irene ise Ali'yi gereksiz derecede utangaç buluyor. Sabahat bundan mutlanıyor.

"Çok acemice, çılgınca bir hareket" olarak nitelediği ilk evliliğinin kalıtı çocuğunu kimi zaman her şeyi anlayan bir büyük adam gibi göğsüne basıyor.

Duisburg'taki Türkler arasında çok dedikodu yapıldığı için, evi Wedau'da tuttuklarına seviniyor. Bir insanın kadın olmakla haklarının ve davranışlarının kısıtlanamayağını düşünüyor. Kadın erkek, Türk, Yugoslav, Yunan; insan insandır. Bir insan her şeyden önce iyi insan olmak için çabalamalı. Almanları eleştiriyor, çünkü yabancıları hor görüyorlar. Erkekleri eleştiriyor, çünkü kadını aşağılıyorlar. Dernekteki toplantılarda biri ona bu kadındır diye ayrı baksa, hattâ bakmasa da öyle bir kanı uyandırsa, ateş püskürüyor.

"İşte böyle Koca İbrahim arkadaş! Burası bizim mahalle! Eğer yatmadıysa oğlumla tanışacaksın! Ama görsen çok şekerdir amcası! İstersen dayısı diyeyim; niye amcası oluyorsun? O da senin gibi uzun boylu, atlet yapılı oluyor! Hem de tıpkı senin gibi kara kaş, kara göz! Irene var ya, arkadaşı? Geçen gün oğlum ne dese beğenirsin?

'Yahu anne bu kız beni sömürüyor!'

Sık sık bize gelir. Oturur müzik dinler ikisi.

'Irene senin neyini sömürüyor oğlusu?'

'Erkekliğimi, anneciğim!' demez mi?

Daha küçük oysa! On dört yaşında! Irene biraz erken gelişti. Aynı yaştalar. Fakat bu televizyon var ya, büyük okul! Hem iyi, hem kötü okul! Bir şey hem iyi, hem kötü olur mu? Diyalektik olarak olur. Çocukların yüzünü yırtıyor. Kadınla erkek resmen çırıl çıplak sevişiyorlar. Çocuk bakıyor, sen de bakıyorsun, kapatamıyorsun! Kapatsan neye yarar? Odasında var. Peter yaş günü için ona bir renkli aldı. Genellikle açık. Sürekli bakıyor. Öğleyin okuldan gelir, dolabı açar, yemeğini yer, uyur biraz. Irene gelir uyandırır. Oynar onunla, oyalanır. Sonra geç vakte kadar hem derse çalışır, hem televizyon seyreder. Her türlü açık saçık filmleri nedense hep saat on'dan sonraya bırakırlar. Kimi geceler uykusuz kalır, onları seyreder, Ali'm!"

Ali ayaklarını kıvırmış, kollarını göğsünde kavuşturmuş, başını önünde iki dizinin arasına gömmüştü. Ne söylense duymadan, ne sorulsa yanıtlamadan oturuyor.

Sabahat da durmadan anlatıyor.

Koca İbrahim ise düşünüyor: "Şimdi beni buraya getirdi! Bu çocuk birazdan uyur! İsterse uyumasın! Ev geniş! Bir sürü odası var! Eline tam bir fırsat geçti. Birazdan Mahir arkadaşı, Karl Heinz kavatını da çağırır. öçü birlikte makasa alır beni. Konuşup edip çabucak kendi örgütlerine çekerler! Beni polisin elinden kurtarmak istemesi filân bahane! Ortada polis yoktu ki! Gitti başhemşireyle fısfıs etti. Belki onun kocası da komünist! Fısfısla anlaştılar! Bizim Osman Hoca da bunlarla içli dışlı. 'Osman Hoca'yla bir işimiz vardı!' diyerek bugün evinde değiller miydi? Osman Hoca'nın solculuğu zaten yurttan gelir! Herfiçioğlu işçi sınıfının diktatörlüğüne hizmet edebilmek için, işçi olmadığı halde, gül gibi mesleğini bırakıp Almanya'ya geldi, dokuz yıl kömür ocaklarında çalıştı! Ama işçilik zordur! Karatahtanın başında çocuk avutmaya benzemez. Ancak dokuz yıl dayanabildi. Gene öğretmenliğe geçti. Şimdi maaş iyi. Bunların öğretmenliğine ne var? *Ein, zwei, drei!* Alman öğretmenler öğretiyor, bunlar yineletiyor. Haydi bakalım Osman Hoca, bu dünyada işin iş! Ama öbür dünyada ne yapacaksın bakalım?"

"Heey hooop! Uyuma arkadaş! Konuşacağız!"

"Yok! Bir çayını içer giderim! Oyalanmam fazla!" Sürdürdü içinden: "Mahir arkadaş gelirse hele, hiç oyalanmam! Mahir arkadaş gelmez de, 'Nasıl olsa kocam yok, gel önce birlikte banyomuzu yapalım, sen beni sabunla, beni seni; sonra kanasıya sevişelim!' dersen, buna da izin veremem! Böyle işlerde ben yoğum, iradem zayıftır mayıftır ama, yoğum!"

"Yok yok! Her şeyi ille de kötüye çekme Koca İbrahim! Sevişelim dedimse, öyle karı koca gibi yatarak değil, örneğin dilimizle!"

"Yok yok; bunda da yoğum! Çünkü sabredemem! Dille, elle derken dalarım! Yemin ettiğim halde benim Köstebeğe de sabredemedim! Sen ise ondan hamurlusun! Daha banyoda birbirimizi sabunlarken irademi yitirir, karakucak dalarım sana! Zayıf değil, hiç yoktur iradem! Artık ondan sonra, haşa huzurdan Allah gelse, seni elimden kurtaramaz! Alırım altıma, kaplan gibi hırpalarım!".

Sabahat kalktı, aşevine gidip geldi:

"Bir de 'İçmedim!' diyordun! Eve geldin sızdın!"

Kendini toplayıp dizlerini birleştirdi:

"Az içtim! Üç şişe bira; hepsi o kadar!"

"Kocamla tanışmıyorsunuz değil mi?"

"Tanışmıyoruz ama bir iki gördüm DKP'nin şenliklerinde. O da uzaktan.."

"Hoş adamdır! Kocam diye söylemiyorum, insanlıklıdır! Oğlumu da sevdin değil mi dayısı?"

"Uslu maşaallah!"

"Ama bahçemizi sevmedin, haklısın! Hele bahar gelsin, bütün o dikenli, otlu topraklar, bütün o ağaçların dibi bellenecek! Fakat daha önce budanacak! Mahir arkadaş diyor ben anlarım! Bahri ile Hikmet de gelirse, bir günde bulgur gibi yaparlar bahçeyi! Ben de kendilerine bir yemek hazırlarım. Örneğin nohutlu pilâv! Şöyle bolcana! İstersen sen de gelirsin! Alırsın karını, çocuklarını! Çok memnun olurum! Bak seninle uzun uzun anlatacağız bu gece! Sen bana içinde ne kadar acı, korku, kuşku varsa anlatacaksın! Ben de sana benimkileri! Benim derdim yok mu sanıyorsun? Yurtta, burda, neler çektim! Ama önce sen anlat! Çekinme! Bu eve çok insan gelir! Çok dert dinlerim ben. İnsanın eti yenmez, derisi giyilmez. İnsandan beklenen sevgi, saygı, insanlıktır. İnsanın acısını insan alır. Anlat istediğin gibi!"

Koca İbrahim dizlerini düzeltti.

Ali kalktı, odasına yürüdü. Sabahat televizyonu kapattı. Bazı lâmbaları da söndürdü.

Oturdukları oda bir loşluğa büründü. Sonra ivediyle yandaki aşevine geçti. Geçerken sordu:

"Sen burda oturur musun, yoksa ben yemeği yaparken salatayı becerir misin?"

"Salata mı? Ben öyle şeyleri bilmem!"

"Peki, otur öyleyse! Ben yaparım! Yada istersen aşevine gel, seyret! Belki öğrenirsin!"

"Sen, affedersin, yemek memek diyeceğine, bana bir yudum su versen de içip gitsem, daha iyi olur benim için!"

"Su veririm, bira da veririm! İstersen şarap iç!"

"Hoppalaaa!" diye mırıldandı Koca İbrahim. "Bu karı ne söylesem peki diyor, gene de kendi istediğini yapıyor!"

Kadife kaplı divanlar kayık gibi geniş oturumlu. Yerler halı döşeli. Aklından "Ama makine halısıdır!" diye geçirdi. Kalkmıştı ayağa, yeniden attı kendini.

"Sofrayı ortaya kuracağım bak! Aşevinde sıkılırsın!" dedi Sabahat. Ortadaki camlı masanın üstünü boşalttı. Bardakları, tabakları dizdi. Çatal kaşıkları, kâğıt peçeteleri, tuzlukları koydu. "İstersen sıcak bir çorba yapayım sana önce?"

Aşeviyle salon arasında kapı yok. Gidip gelip duruyor. Buzluktan eti çıkarmış. Fırını açmış, hafiften ısınıyor. Çorbanın suyunu koydu o an. Önünde önlüğüyle, topuz bağlanmış saçlarıyla bambaşka biri şimdi.

"Bu hazır çorbalardan iyi birini buldum, bakalım beğenecek misin? Mantarlı!"

"Beğenmem desem vaz mı geçeceksin?" dedi içinden.

"Benim Peter de tarhanaya bayılır! Arkadaşlar eksik olmasın, izin dönüşlerinde ikişer avuç getirir!"

Gitti geldi. Bardaklar, tuzluklar, tabaklar derken masanın üstü doldu. Koca İbrahim'in kasıkları kendini zorlamaya başladı. Gözleri durmadan tuvaletin yerini arıyor. Ama bulamıyor. Göremiyor yolunu, kapısını. Kalktı ayağa..

Sabahat, sıkışık gezinmesinden anladı:

"Şurda bak! Oraya mavi havlu koydum! İstersen elini yüzünü de yıka! Serinlersin biraz.."

Helâ kapısını açtı, Koca İbrahim'e yol gösterdi. Kendisi aşevine koştu hemen. Çorbayı karıştırmaya başladı. Et de suyunu saldı. Çorbanın tadına baktı. Biraz tuz, kaşığın ucunda biraz sadeyağ attı. Bir koşu Ali'nin odasına girip çıktı.

"Oğlusu yemeğini yemiş!" dedi dönüp gelince. "Şimdi biraz müzik dinliyor. Bak hiç gürültü geliyor mu? Her zaman kulaklık takar. Bir tane de Irene'ye alacak ondan. İkisi olunca sesli dinliyorlar.."

Önündeki önlük al yeşil işlemeli. Çorbanın başına vardı, karıştırdı gene.

"Bak ciddi ciddi soruyorum: Birer bardak şarap alır mıyız? Yoksa bira mı içersin gene? Kusura bakma başka içkim yok!"

Şarap şişesini getirip masanın ortasına koydu. "Şimdi de çorbamızı getireyim!" Tencereyi kaptı. "Ah, unuttum gördün mü; biraz kırmı-

zı biber atayım diyordum! Dur atıvereyim!" Masaya bıraktı tencereyi. Biber kavanozunu getirdi. Serpti karıştırdı. Paylaştırdı çorbayı: "Haydi bakalım Koca Herif!"

Kendisi hürp ettirerek aldı bir kaşık.

"Aferin kendime! Çok nefis olmuş!" dedi.

Önlük önünde bağlı hâlâ. Koca İbrahim'in tam karşısında oturuyor. Saçlarının topuzu kızlarınkine benziyor.

"Gerçekten ellerime sağlık!" diyerek kaşıklıyor.

"Şimdi böyle ikimiz bir sofrada, şarap şişesini koymuşuz ortaya, Peter Efendi çıkıp gelse ne yapar? '*Guten Abend!*' Elimi sıkar! Böyle geniş mezhepli kavatlardır bunlar! Bunları iyi bildiği için Sabahat arkadaş da beğendiğini alıyor eve. Beni de babayiğit gördü herhal. Yani Mahir arkadaştan aşağı kalmam! Hattâ ondan da yiğit gördü demek! Bu yüzden buyur etti! Benim Köstebek Yapılının doğum nedeniyle iki aydır yaklaşılmaz olduğunu da bilir garanti! İki aydır perhizde bir erkek, altına aldığı kadını çok iyi yoğurur! Fakat helâl olsun, çorbası güzel!"

Tam o sırada, "Nasıl buldun?" diye bağırdı Sabahat. "Uygarlık tarlasından deveyle mi geçtin? Niçin eline sağlık, şöyle olmuş, böyle olmuş demiyorsun? Hürp içiyorsun, sesin çıkmıyor! Bu hazır çorbaları yapan firma işini bilmiyor: Beni *Obermeisterin* alacak! Bak daha ne çorbalar yapacağım onlara! Satış birden artacak! Ama burda olduğumdan haberleri yok!"

Kalktı, kendi boşunu götürdü. Gelirken ketçap şişesini getirdi. Etin kokusu aşevinin tavanındaki.emgeç'ten çekilip gidiyor.

Çorbayı bitirip boşu verirken: "İki katlı mı sizin bu ev?" diye sordu Koca İbrahim.

"İki buçuk!" dedi Sabahat. Etleri tabaklara koymaya başladı. "Çatıyı da sayıyoruz, onunla iki buçuk!"

"Hepsi size mi ait?"

"Bize ait! Altta kileri de var. İyi ev yani. Bir düşeş oldu, dedim ya! Sahibi benim Peter'in arkadaşının kardeşiymiş. Bahçe işlerinden hoşlanan birine kiralamak istiyor. Biz de bahçe bahçe diye yeri tırmalıyoruz. Fakat dedim ya, tam buraya taşındık, hastalandım! Zavallının bahçesini rezil ettik. Ağaçların dibi bellenmeden kaldı. Çimenler yenilenmedi. Bu işler şimdiye yapılsa iyi olurdu. Sebzelik, çiçeklik, hepsi bellenecek! Bir dünya iş! Ah, Peter uzakta! Sana şu yağlıyı vereceğim

bak! Yoksa beriki yağsızı mı istersin? Dur yağlıyı vereyim! Haydi şarapları da sen koy! Koyabilirsin değil mi?"

Mantarını çıkarmış, gevşekçe geri sokmuş. Koca İbrahim şişeyi aldı, bardakları boğazına kadar doldurdu: "Biraz çokca oldu ya, neyse!"

"Bir şişe daha var! Yetmezse onu da açarız! Bir daha buyur da, Peter'le için! Aşağıda onun özel şaraplığı var. Eski şaraplar saklar. O da bundan tat alır. Haydi bakalım İbrahim Mutlu, hoşgeldin! En kötü günümüz böyle olsun!" Sabahat bardağını İbrahim'in bardağına vurdu.

Hiç konuşmadan yiyor içiyor, boyna yere bakıyor.

"İnşaallah yüz eğdirecek kötü bir şey olmadan şu evden çıkar giderim! İnşaallah Mahir arkadaş, Bahri arkadaş, öteki *Genosse*'ler çıkıp gelmez! Bahri'nin avradı da doğum yaptı. O da epeydir karısız!" Gözlerini hafifçe kaldırıp kalçalarından yukarı, göğüslerine, omuzlarına doğru süzdü Sabahat'ı. Sonra birden göz göze geldiler. Güldü Sabahat. Koca İbrahim, eli ateşe değmiş gibi, gözlerini eski yerine çekti. Tabağa yayılmış kanlı et sularına ekmek bandı. Sabahat ketçap şişesini uzattı usulca: "Dök biraz patateslerine! Hardal getireyim mi? Dur getireyim! Ben kendim sevmem!" Gidip kavanozu getirdi. "Acı acıyı bastırır! Sür etinin üstüne!"

"Sağol!"

"Heeey gidi İbrahim Mutlu!"

"Sağol, varol!"

"Sorunları çok ülkenin, sorunları çok adamı, heeey!" Şaraptan bir yudum aldı. "Ayda âlemde, şöyle kendine yakın bulduğun biriyle dertleşme isteği duyarsın ya! Arar arar bulamazsın ya! Ortalıkta yapayalnız, tek başına, sipsivri kalırsın ya! Oysa sokaklarda, caddelerde yüzbinler vardır. Hiçbiri yakının değildir. Yanyana yattığın vücut bile yabancıdan yabancıdır. Böyleydim yurtta. Büyük bir kayanın altında kalmıştım. Az daha boğulacaktım! Akşam olmaz mı, kocam yanıma gelmez mi, nefretle dolardım! Her şeyden önce kokusunu katlanılmaz bulurdum! Sarhoş, salak, doksan kilo ağırlığında, yarı ölü bir herif! Beceriksiz de! Aklını düşüncesini ticarete yatırmış. Ağzım burnum tıkalı. Hiç tat almazdım yatmalardan. Gündüzleri arkadaşlarımla hep başka şeylerden konuşurdum. Yüreğimi yakan, canımı acıtan sıkıntıdan söz açamazdım. Kimseyle dertleşme ortamı bulamazdım. Arkadaşlarım sıradan dost. Hiçbirinin beni dinleyecek, anlayacak hali yok. Kocamın za-

ten yok. O beni balık etli, güzel, cana yakın sanmış. Ben onu paralı bulmuşum. Parasızlıktan ailecek çok çekmiştik. Her şeyin ette, parada olmadığını insan sonra anlıyor. İş işten geçip gitmiş oluyor. Ben ama o yatakta boğulmaktansa, yurt dışına kaçmaya karar verdim. Her şeyi plânladım. O zaman kadın işçilere öncelik var. Hemen yazıldım. Almanya isterse zordan daha zor, bataktan daha batak olsun! Sırası erken gelir diye Siemens'te çalışabileceğimi bildirdim. Parmağı ince, gözü keskin kadınlar aranıyor. Muayenelerimi yaptırdım. Çok sürmedi, iki ayda geldi sıram! İnanılır gibi değil, bir hafta sonra da biletim! Oğlumun pasaportunu kendi pasaportuma yaptırırken onun izni, imzası gerekiyor. Para yedirdim. Gene olmadı. Götürüp anama bıraktım yavrumu. Savunmana dâva açma yetkisi verdim. Atladım uçağa, Berlin! Bir buçuk yıl sürdü. Bir buçuk yıl savunmana çalıştım. Yavuz Yıldırım adında biriydi. Çok paramı yedi!"

"Yavuz Bey miydi savunmanın?"

"Olmaz olsun; Yavuz Yıldırım!"

Güldü: "Çok hayret! Benimkinin adı da Yavuz'du!"

"Bilirsin Allah insanları çift yaratırmış! Hayret!"

"Paralı kocanın pençesinden bir buçuk yılda kurtuldum! Mahkeme oğlanı bana verdi. İlk işim ehliyet almak oldu. Sonra araba almak için para biriktirdim. Durmadan dil kursuna gittim. Ondan sonra da bir Alman dergisine resmimi yolladım: 'Yirmi sekiz yaşında şöyle bir insanım. Evlendim boşandım, dulum! Bir oğlum var. Boyum şu, kilom bu. Huyum şu, suyum bu! Kendine güvenen, benimle mutlu olmak isteyen buyursun!' Sen şimdi bakarsın da bir şeye benzetemezsin, arkadaşlarımız da hafife alır; tam 28 mektup geldi! Aralarında Peter Mönsch de var: 'Tanışalım, görüşelim ve biraz deneyelim!' diyor. Siemens'te işim zor. Hem de çok radyoaktivite var. Uzundur öyküsü, saçlarımız gidecek, göğüslerimiz kuruyacak. Kazan kaldırdık. Elebaşı bildiler beni. İşimi Düsseldorf'a aktardılar. Ama bu çok iyi oldu. Çünkü Peter o zaman Neuss'ta çalışıyor. O da evlenmiş, ayrılmış. Ama çocuğu yok. Arkadaşlığımız bir yıl sürdü. 'Kısmetmiş evlendik!' derler ya, benimki öyle değil. Kısmetimi kendim buldum. Ötekilerin de hepsiyle telefonlaştık, yada yüzyüze görüştük. En uygun diye Peter'i seçtim. Çok şükür, uygun da çıktı. İnsan önceden biraz deneyim kazanmış olunca, ikinciyi daha iyi anlayabiliyor!"

"Hangi deneyim be Sabahat arkadaş?" diye içinden bağırarak sordu Koca İbrahim. "Ben de güya, iki tanesini denedim. Bu Köstebek üçüncüsü! İnsan alacası sığır alacası değil ki! Dışından bakmayla hiç belli olmuyor! Türkiyemizde içinden bakmaya da olanak yok!"

İçinden söylediklerini çok beğendi. "Keşke açık açık konuşabilsek bunları!" diye yutkundu. "Ama konuşurum! Nasıl olsa bu akşam rezilliği ele aldık! Yeter ki bunların örgütteki kavatlar çıkıp gelmesin! Hele Peter Mönsch arkadaş, asla! O bozulmasa ben bozulurum!" Şaraptan bir yudum daha alacaktı. Bardağını kaldırıp vuruşturdu.

"*Prost!*"

"*Prost* Koca İbrahim! Güya seni alıp getirdim, derdini dökecektin! Tersini yapıyoruz. Ben derdimi döküyorum. Neyse, vaktimiz var! Seni de dinleriz. Sıkıldıysan ceketini çıkar! Götürüp asayım!"

Kalktı, Koca İbrahim'in ceketini aldı. Götürüp kapının yanındaki askılığa astı. Geldi, önündeki önlüğü çıkardı. Resim tutar gibi tuttu Koca İbrahim'e doğru: "Güzel değil mi? İki yıl önce Bulgaristan'a bir gezi yaptık. Ordan aldım. Komşu ülkenin çok tatlı bir halkı var.."

"Ama polisleri!" diye içinden yapıştırdı İbrahim. "Komünist olduğunuz için birbirinizi tutuyorsunuz! Karayolundan yurda giderken iflâhımızı kesiyorlar! Hem de yurttan gelirken! 'Şu kadar para bozdur! Bu kadar ceza ver!' Rahat bir yolculuk yapamazsın!"

İçinden geçenleri gözlerinden okumuş gibi: "Tabii kusurları da var! Kusursuz ülke olur mu? Oğlum Ali'yi akşamdan beri anlata anlata bitiremiyorum. Hep iyiliklerini anlatıyorum. Hiç kusuru yok mu? Peter'i anlatıyorum. Gerçekten dünyada bir tane! Ama kusurları yok mu? Bana bak İbrahim arkadaş, bana ne kusurlarından? Ben sünnetçi miyim? Ali'nin de, Peter'in de, Bulgaristan'ın da kusurlarına sünnetçi baksın, değil mi?"

Çıkardığı önlüğü karşıdaki koltuğun üstüne fırlattı. Bardaklara şarap koydu. Birinci şişe bitmeden gidip ikinciyi getirdi. Sonra bardağını kaldırdı:

"İçelim açılalım! Sonra biraz da kendimize bakalım! Bulgaristan, Macaristan diye söyleşiyi dağıtmayalım! Öyle değil mi Koca İbrahim arkadaş?"

Koca İbrahim önündeki etten, salatadan aldı, attı şarabın ardından: "İşte bu son sözün hoşuma gitti Zabat arkadaş!" diye söylendi.

31
YARI GECE

Wedau'daki ev bir ıssızlığın içinde. Duisburg'un öbür yanları gürültüden yıkılıyor. Saat on bir'e doğruldu. Şişenin dibinde birazcık şarap var. Sabahat onu da paylaştırdı. "Şu adam adımı doğru dürüst söylese!" diyecekti, tam o sırada telefon çaldı.

"İzninle İbrahim arkadaş!" deyip fırladı. "Bir saniye, şuna bakıp geleyim!" Bir daha "Zırrr" etmesin diye koştu. Kaldırdı almaç vermeci. Sallandı ayırdında olmadan. Az daha yıkılacak. Sarhoş mu oldu yoksa? Zor buldu dengesini:

"*Guten Abend, hier ist Doğan-Mönsch*! Buyrun! Ah, sen misin Peter? Nasılsın canısı? Karın çok iyi! Oğlu da iyi! Karın bugün biraz fazla yoruldu. Hem de evine geç geldi. Ama morali iyi. Bir arkadaşıyla yemek yiyor, şarap içiyor şimdi. Arada kulaklarını çınlatıyor. Sen nasılsın tatlısı? Geleceksin değil mi? Yarından sonra mı? Özlemez olur muyum? Her zamanki gibi! Doyulup doyulup acıkılıyor çok şükür! Ne istiyorsan söyle pişireyim! Arkadaşım mı? Tanımıyorsun onu. Hemşerilerimden. Benim gibi garibanın biri. Adısı mı? İbrahim! Abraham değil, İb-ra-him! Doğru söyle adlarımızı! Thyssen'de çalışıyor. Sorunsuz insan olur mu? Senin yok mu? Peki canısı! Kendine iyi bak! Telefonuna teşekkür. Anımsaman dünya değer! Öperim, Peterciğim! *Tschüss!*"

Kendini topladı, dönüp geldi.

"Dünyanın en tatlısıdır o! Bak nasıl aradı? Canımı yesin! Değerimi bilen, beni seven, sayan insana neden kurban olmayayım? İşte bu adam gâvur şimdi; ama görüyorsun, gecenin yarısında telefon ediyor, gönlümü alıyor! Daha şu eve bir gün çiçeksiz gelmedi! Büyük küçük bir demet getirmeyi bir tek gün unutmadı! Verirken başını eğdi, öptü beni. Yakınıp durmayı sevmem, ama biz Türkiye'de böyle şeyler görmedik! Gördükse de çok azımız. Neyse! Benim babam daha geçen yıl öldü, anam sağ. Şu adamı buluncaya kadar, yıllarımı yetim gibi yaşadım. Diyorlar ki dostu var. Diyorlar ki çok hovarda. Varsın olsun! Ya-

pabiliyorsa helâl olsun! Gözü gönlü varsa bir değil, iki olsun! Kızlar çadırının önünde sıraya dizilsin! Bana insanlığını, efendiliğini, saygısını gösteriyor. Bana değerimi veriyor. Neme gerek dostunun olması? Ben payımı fazlasıyla alıyorum. Arada bir kezcik yalnızca kendini düşünmüşse, biraz kendimci olmuşsa bana ne? Bir kusur işlese hemen özür diler. Her zaman da güya kendisine verdiğim mutluluklar için teşekkür eder. Ben de karşılık olarak sırtına şap şap vururum. Bundan bile tat alır. Buna bile teşekkür eder. Ben de ona teşekkür ederim. Eşek miyim, elbet ederim. Yaşamda insanlar birbirinden iğrenmiyorsa, birbirinden hoşlanıyorsa, elbet birbirlerini hoş tutmalı! Bizim kadın erkek arkadaşlara işte bunu anlatmak, affedersin, öğretmek zor. Dernekte bin kez diyorum: Karılarınızın değerini bilin! Aynı sözleri kadın arkadaşlara söylüyorum: Kocalarınızın değerini bilin! Gerçi bunların içinde de hayvan çok. Herkes Peter gibi değil. Ama bileni biliyor. Bu şehirde güzel bir hayvanat bahçesi var; gittin mi? Hiç yolun düştü mü?"

Cık etti İbrahim: "Var mı Duisburg'ta hayvanat bahçesi?"

"Var ya; haberin yok mu? Her zaman önünden gelip geçtiğin, kapısında *Zoo* yazan yer!"

"*Zoo* demek hayvanat bahçesi mi?"

"Hayvanat bahçesi demek tabii!"

"Valla bir yaşıma daha girdim!"

"Şu beğenmediğimiz Duisburg'ta kimbilir daha neler var? Dünyanın her yerinden çeşit çüşüt hayvanı toplayıp getirmişler: Eşek, ayı, çakal, kurt, domuz.. İçimden sık sık, 'Bu kadar hayvanı toplamaya ne gerek vardı?' diye geçer. Çocuklara, turistlere sadece bizim işyerindeki hayvanları gösterseler, yeterdi! Eşek de, ayı da, çakal da, kurt da, domuz da çok! Sokaklar, evler, yatak odaları bunlarla dolu! Ama Peter gibi pırlantalar da var. Bizde de var elbet; olmaz olur mu? Köyümüzde, kasabamızda, insanlara insanlık öğretecek, insanlığın okunaklı, bilgi dolu kitabını yazacak insanlarımız da var! Ama koşulları bozuk! Yoksulluk insanların insanlığını berbat ediyor! Dikkat et, hepsininkini değil ha! Kazançsız, darlık içinde, hem de bilgisiz, körlük içinde çırpınan milyonlarımızı düşünüyorum. Yeterince sevemeden, sevilemeden çekip gidiyorlar. Bu acıları içimizde, özümüzde duyduk, söyledik diye kavatoğlu kavatlar adımızı komüniste çıkarıp ardımıza polis taktı!

Neyse! Bugün bu sofrada bir acayiplik var! Söyleşimiz ikide bir dağılıyor, zor topluyoruz. Sen de maşaallah, kayışı hep bana attın, mışıl mışıl dinliyorsun! Güya bu akşam senin dertleri konuşacaktık! Benim dertlerden sıra bulamıyoruz. Tamam, susuyorum! Haydi bakalım, şimdi sıra senin! Ben şu kalanı paylaştırıp ikinci şişeyi açacağım. Oh, ne mutlu bana, kocam telefon etti! Dünyaları içime alıp edebimle susuyorum! Sen ister konuş, ister konuşma, zaman senin! Bir isteğin varsa, çekinmeden onu da söyle! Bu akşam çok değerli konuğumsun! Bu akşam bana onur, hem de mutluluk verdin. Kocamın özellikle sen yanımdayken telefon etmesi, içimi yıkadı! Bir arzun varsa söyle. Serseriye bak, bir de telefonda Abraham diyor; duydun mu? Ulan serseri, doğru konuşsana! Nasıl da tepem atmış! Neyse! İşte bu noktalarda tekliyorlar. Kaç yıl oluyor, daha bir adımı doğru dürüst söylemezler! Zabat, Zabat! Öyle değil ulan serseri, Sabahat! Yok, gene Zabat! Lütfen sen de dikkat et, adımı doğru söyle! Ama benimki bir Sabahat desin de duy; aklın durur! Kimse öyle güzel Sabahat diyemez! Neyse; ben de bu akşam elin kabuklusunu çok övdüm! Kesiyorum.."

Bardağın dibinde olanı bitirdi, yeniden doldurdu:

"İşte böyle İbrahim arkadaş! Şimdi sen neler anlatacaksın bakalım? Yaşam denilen bu cennet, cehennemde neler çekiyorsun bakalım?"

Koca İbrahim birden, "Haklısın!" dedi, yekinip kalktı. "Gerçekten cennet, cehennem!" Oturduğu divanın çevresinde bir iki döndü, sonra yeniden oturdu. "Şimdi ben ne anlatacağım? Neler çekiyorum yaşam denilen bu cehennemde? Senin havan, senin işin başka! Benimki bambaşka! Ben şimdi benimkini konuşsam, senin konuştuklarının yanında biraz ayıplanıcı kalacak! Bu yüzden belki canın sıkılacak! Daha ilk adımda, beni acayip bulacak, hem de haksız çıkaracaksın Zabat arkadaş!"

"Hiişşt; külâhları değişiriz, doğru konuş!"

Güldü Koca İbrahim: "Hoşgör! Bu biraz hoşuma gitti, şaka yapıyorum! Bırak yapayım Zabat arkadaş! Yani bu yüzden valla anlatmaktan korkuyorum! Seninle benim aramda, ohoo, koca bir dünya var inan! Benim senin geldiğin yere gelebilmem için bu dünyadaki yaşamım yetmez! Şimdi örneğin sen beni buraya alıp getirdin; enişte mizi telefon etti, ona tak söyledin! Üstelik Abraham dedi diye de herifi haşla-

dın! 'Birlikte yemek yiyoruz, kafa çekiyoruz!' dedin. Bak kızma bana, içimi söylüyorum, bunu benim karı yapsa, örneğin hem de evimizde telefon olsa, telefonda söylese, büyük söylemiş olmayayım, o Saarbrücken denilen şehirden arabamı gazladığım gibi gelir, kendisini delik deşik ederim! Halbuysam senin efendi bana selâm söylüyor! Telefonda öpüyor, kucaklıyor seni! Gelirken çiçekle geliyor! Şimdi ben sana ne anlatayım? Her ne anlatsam, 'Olmaz Koca İbrahim, yanlışsın, bu kafa eski kafa, sen haksızsın, senin karın ipek, senin karın melek!' diyeceksin. Neden; çünkü kadın kadını tutuyorsunuz bir, modern yaşamları savunuyorsunuz iki! Namus diye bir şeyi fazla önemsemiyorsunuz üç! üç oldu değil mi? Bu yüzden şimdi ben neye üzülsem, titizlensem gereksiz, hem de gerici bulup beni susturacaksın, dört! Ben senin bu akşam gösterdiklerinin onda birini burda, yada dönüp bizim Hacılar'da göstersem, bak şurda sana yemin ediyorum, valla, kimse selâmımı almaz! Hattâ burda, şu biraz modern Duisburg şehrinde bizim hemşerilerin içinde, senin söylediklerinin onda birini söylesem, beni aralarından atar, yaşıma başıma bakmadan 'hastir' çekerler!"

Sabahat kılını kıpırdatmadan, gülmeden dinliyor.

"Gerçi şimdi bana şöyle diyeceksin: 'Hepimiz yurdumuzdan kalkıp geldik, uzunumuz kısamız var, ilerimiz gerimiz var, çok okumuşumuz, çok cahilimiz var; beş değil, beş yüz parmak gibi çeşit çüşüt insanlarız! Ama Avrupa'nın en ortasına gelip durduk! Uygarlık diyorsan burası; bilim bilgi diyorsan burası! Daha ötesi yok! Dünyaya dana gelip öküz gitmek olmaz!' Bana böyle diyeceksin Zabat arkadaş. 'Yaşayanları, yaşananları görüp hisse kapmamız gerek!' diyeceksin. 'Bunun sonunda makul yönde biraz değişip kendimizi çağa uydurmamız gerekir!' diyeceksin. Bütün bunlar doğru! Fakat insan dünyada namusu için yaşar; biliyorsun değil mi? Ne demiş atalar: Ateş ile barut bir arada durmaz! Hem de ateş olmayan yerden duman tütmez! Namus konusunda Zabat arkadaş, bir insanın adı çıkacağına canı çıksın! Belli ya, bizde dedikodu çok! Bu işlerin söylentisi, olmuşundan beter! İşte ben şimdi böyle bir batağın içindeyim! Benim ölçümde bir insan, her şeyden çok, namusuna dikkat edecek! Eller dedikoduyu uzun kavak boyu yükseltmeden, insan kendi hatasını görüp önlem alacak! Örneğin namusuna leke mi sürüldü, gün sektirmeden temizlemeli ki dost düşman

karşıya geçip gülmesin! Benim bu Köstebek var ya, ben bunu hiç olmazsa yüzü yırtılmamış, anasından doğduğu gibi duruyor diye dağ aşmamış, çay geçmemiş dokuz köy öte bir yerden alıp getirdim. Ayıptır söylemesi, parasını da tıkır tıkır saydım. Elimde avcumdakini saçıp savurduğum gibi, borca girdim! Düğününü tam tekmil yaptım! Nikâhımızı hoca önünde kıydırdım. İlk akşam yüzünü besmeleyle açtım! Sonra arabama atıp buraya getirdim. İlk doğumunu yaptı: Kız! Tanrı böyle uygun gördü dedim. İzne gittik, bırakıp geldim yurtta. Sonra babam öldü. Ne apalım? Ölüm Tanrı buyruğu! Cenazesine gittim. Niyetim boşayıp gelmek. Neden? Çünkü senden saklamanın gereği yok, umduğum gibi çıkmadı. Boyunun çok kısa oluşundan başka, çok da görgüsüz! Konuşmayı bilmez, susmayı hiç bilmez! Haa; izin alarak babamın cenazesine gittim ya. Bir yandan kafamda bu düşünce, bir yandan yüreğimde baba acısı! Bu nedenle, 15 gün hiç ilişki kurmadım bununla! Bak elimi sürdümse bütün günahın boynuma olsun! Hem de Cenaballah beni şurda taş etsin! Hattâ çok iyi sabrettim diye kendi kendime aferin çekiyorum. Benim irademe biraz zayıftır biliyor musun? Bu yüzden, uçkuruma egemen olabileyim diye kendi kendime yeminler ediyorum. Yatağı her gün ayrı yaptırıyorum. Fakat buraya geleceğime yakın, ordan burdan akrabalar, arkadaşlar toplandı. Hem başsağlığı diliyor, hem 'Güle güle Koca İbrahim!' diyorlar. Köy yeri böyledir. Akşamdan sonra konuk yollanmaz. Bizim orda görgü böyledir. Yatıya alıkoymak gerekir. Eee, altı üstü bir tek ev! Ona yatak, buna yorgan, herkese yetecek kadar yok! Kendimizinkileri konuklara serdik. Birkaç takım da komşulardan getirdik. Bize kalmadı. Zorunlu olarak aşağıdaki ambarın üstünde yan yana yattık bununla. Aramızda gerçi çocuk var, bu şimdiki Gülten. Evet, Gülten'dir adı. Ben gerçi yeminimi filân tam etmişim. Son derece sağlam duruyorum. Onca zaman da güpgüzel sabretmişim. Fakat Cenaballah bu dünyada şeytana da birtakım yetkiler vermiş. Gerçi bunu bizim ḥocalar kabul etmez, ama böyledir. Geceleyin ben şeytanın öncülüğünde yeminimi unutup dalmışım buna! Saklamıyorum, daldım hem de! Bu akşam sen bana her işini açık açık konuştun. Kusura sünnetçinin bakmasını söyledin. Benim de açık konuşmam gerek. Yani benim Köstebek bir ateş almış ki, sana nasıl anlatayım; o anda çok etkiledi beni! Artık ondan sonra birle, ikiyle yetin-

medim. Belli ya, araya uzun ayrılıklar girince, insan azgın oluyor. Her neyse! Haydi bu iş böyle oldu, iyi, güzel! Ertesi gün, 'Bizi bırakıp gitme, çok zor oluyor; al götür!' demeye başladı. Pekey; bu da güzel! Aldık geldik biz bunu! Bir süre geçince anlaşıldı ki, gebe! Geçen gün tutturdu: 'Doğuracağım!' Benim hesapça daha 15 günü var. Ama sancılandı. Konu komşuyu, eşi dostu topladı, bana baskı yaptırıyor. Hiç bilmezsin, baskı yaptırmada çok kurnazdır! Arabama atıp hastaneye götürdüm. Sonra işime geçtim. Vardiya bitimine çeyrek kala bir telefon geldi ki, doğurmuş! Hem de bir oğlan! Gittim gördüm. Gece yarısı her yer kapalı, otomatikten çiçek çektim. Modern Avrupa görgüsüne göre nöbetçi hemşireye, doktora *Trinkgeld* vererekten yanına kadar girdim. Niyetim ertesi gün birkaç şişe kibar içkilerden götürmek. Fakat bu arada affedersin helâya oturdum. Doğumdan geriye doğru dokuz ay, on gün gittim, bunun gebelik süresi tutmuyor! Bir daha, bir daha gittim, dünyada tutmuyor! Ulan acaba neden tutmuyor? Bir ateş aldı beni! Deral doktora varıp sordum: 'Efendim bu doğum normal mi?' Üstüne basa basa söyledi, normal! İşte o zaman karar verdim, benimle yatmadan başka biriyle yattı, dölü ondan aldı! İşte Bethesda Hastanesi'ndeki film buydu! Haksız mıyım? Sence bir insan namusu için yaşamaz mı? Yani dinine imanına söyle: İnsan bu dünyada namusu için yaşamaz da niçin yaşar?"

Sabahat, uykudan uyanır gibi sıçradı:

"Haklısın Koca İbrahim ama nedir namus?"

"Hoppalaaa yavrum hoppala! Vermem seni topala! Topal seni şaşırır. Dağdan dağa aşırır. Nedir namus diye soruyorsun bana! Namus! Yani şimdi bir babanın çocuğunun kendi dölünden olmasına dikkat etmesi gericilik mi?"

"Estağfurullah! Öyle demiyorum! Elbet bir baba, çocuğunun kendi dölünden olduğuna inansın! Ama ne belli bunun böyle olmadığı?"

"Eee, hesap yaptık! Osman Hoca'yla Türkçe-Almanca takvimler çıkarıp uzun uzun hesapladık! Osman Hoca ancak dört günlük bir hata bulabildi. O da 31 çeken aylara dikkat etmeyişimden olmuş! Normal bir çocuk dokuz ay, on günde doğar değil mi?"

"Kesin mi bilmem; öyle derler!"

"Derler'i bırak; öyle!"

"Ama canım, diyelim arada 10 gün bir tutmazlık var, çocuğun başkasından olduğu da kesin, o zaman karının boynuna yapışmak mı gerekir? Sorunu başka yoldan çözmek yok mu? Ne olursa olsun, insanın insan öldürmesi iyi değil! O canı sen vermedin ki, sen alasın! Sonra İbrahim arkadaş, çocuk başkasından ise neden başkasından? Diyelim karın namussuzluk yaptı, neden yaptı? Çünkü içine düştüğümüz koşullarda insanımız, en çok da gariban kadınlar, çocuklar eziliyor! Evet, erkeklerimiz de eziliyor. Kadınlarımızın yarıdan çoğu sinir hastası oldu, haberin var mı? Erkeklerimiz içinde Alman'la, şununla bununla evlilik dışı ilişki kuran, hattâ 'tekerlekli kerhane'lerde cinsel hastalık kapan tonla! Sorunları ele alınca, nedenlerine inmek gerekir. İnsanın seksüel gereksinimini namus, hangi anlama geldiği belli olmayan 'sadakat' gibi sislerin ardına atmadan, açık seçik bilmemiz gerekir. Bir kadının kocasını aldatması, yada bir kocanın karısını aldatması, erkeğin yada kadının kendi kendini aldatmasından daha az mı namussuzluk olduğunu düşünmek gerekir. Zinanın boyutları eskiden de genişti ya, bugün daha geniş! Bedeni nikâhlısıyla yatarken ruhu başkasıyla olan milyonlarca eş var bugün dünyada! Bunlar da birer zina değil mi? Yatıp kalkmanın ruhsal yanları da olduğuna göre, bedeniyle namuslu kalan, ruhuyla namussuz oluyorsa, bunu nasıl bileceğiz?"

Koca İbrahim bardağa bu kez kendisi şarap koydu:

"*Prost!*"

Sabahat uzattı:

"*Prost!*"

"Zabat abla, kusura bakma ama sen de okullarda felsefe okudun herhal! Ama ben okumadım. Sen şimdi bana çok karmaşık sorular soruyorsun! Oysa ben şu anda yıkılmış bir insanım! Cahil aklımla nasıl kalkabilirim bunların altından? Haydi bir daha *prost!*"

"Yok ama yavaş ol! Hızlandın birden! Dokunur!"

"Ne ayırdı var; dokunan dokunmuş bana?"

"Peki *prost!*"

Bir yandan da kara kaşlarının altından gözleri kayıyor. Sık sık esniyor. Sabahat sofrayı aşevine taşıdı. Sordu: "Birer de kahve içelim mi?"

"Bilmem ki.." dedi Koca İbrahim, baktı.

"Yoksa uyuyacak mısın? Sereyim mi yatağını? Yoksa konuşalım mı biraz daha? İsteğini söyle!"

"Konuşuyoruz ya, Zabat arkadaş!"

"Oldu; haydi birer daha çekelim!"

Tık tık tık! Duvardaki saat atıyor. Gözlerinin içi, sigaradan kötü yanıyor. Kalktı, iki mum yaktı. Biraz da pencere açtı yukardan.

"Gideyim ben.." diye mırıldandı Koca İbrahim.

"Bu saatten sonra insan gider mi? Eğer benden korkmazsan yat burda! İkimiz de alkol aldık, araba kullanamayız. Çevirir polis!"

"Evet! Hele bizim Krefeld yolunda, mutlaka çevirir! Sonra da senden ne korkacağım? Asıl sen benden korkma Zabat arkadaş! Haa, ne buyurdun? Çok ömürsün valla!"

Bir yandan da, kimse çıkıp gelmedi diye içinden şükrediyor. "Çok iyi oldu bu akşam! Satın alınmaz; ama.." Hâlâ çalkanıp duruyor içi. Soluk borusunun altına kirli çaput tıkamışlar, boğulacak gibi oluyor.

"Tabii, kolay durum değil içine düştüğün! Benim kafayla değil de, benim kafayı boşver, şimdi senin kafayla düşünmeli! Tabii çok haklısın! Adı neydi karının?"

"Elif!"

"Bir yandan da gözünle görmüş değilsin! Sadece gebelik süresi eksik çıkıyor! Böyle olunca durumu çok iyi bilmek gerek: Elif böyle bir işi gerçekten yaptı mı, yapmadı mı? Hem de yapar mı, yapmaz mı?"

"Ben yapmaz diyordum, ama insan kısmı kısmı çiy süt emmiştir, belli mi olur? Hele şimdiki zamanda! Bak o boşadığım ne yaptı bana? Söylemeye utanıyorum: Evlendi zibidi Yusuf'la! Ya inadıma yaptı, yada gerçekten arayı uydurmuşlardı; boşamamı fırsat bildi; geldi evimin yamacına oturdu! Buyur şimdi! Yani her gün görüp verem olayım diye böyle yaptı. İyi ki Almanya'dayım! Yoksa onu da vur öldür, çık dağlara! Ardına sıkıyönetim düşsün! Yakalayabilirse darağacını geniş bir alana kursun benim için!"

"İşte burda yanılıyorsun! Çok iyi etmişin! Bir dâva açıp boşamışın! O artık senin karın değil! İstediğine varır, istediğini yapar! Çünkü zaman eski zaman değil. Kendi bileceği iş. Sen de istediğini alırsın. Nitekim almışın! Diyorsun ki şimdi de, boşasam! Dikkat et, o zaman da, 'Bu adam hep karı boşuyor! Bunların hepsi de namussuz mu?'derler!"

"İşte onun için diyorum ya: Yalnızca birini değil, ikisini de öldüreyim!"

"Peki çocuklar ne olacak?"

"O zaman çocukları da öldüreyim! Eğer diyorsan ki öldürme! Peki, kalsınlar! Bana ne çocuklardan? Özellikle bu yeni doğandan! Ben peygamber miyim, milletin piçine kadar bütün insanları düşüneceğim?"

"Peygamber değil ama insansın!"

"İnsanım elbet! Ama kendi sorunlarım da var! Çok akıllı, çok bilgili, çok geniş karınlı bir insan değilim o kadar! Aklım bilgim ancak kendime yetiyor.."

"O zaman öldürme! Bağrına taş bas! Yada bak ne diyorum? Bilim var bir de! Şu durumda kesinkes söyleyemezsin bu oğlan senden değil! Günü tutmuyor filân diyorsun, ama belki senindir! Yüzü gözü, burnu, çenesi nasıl? İnceledin mi?"

"Götürdüm aynanın önüne, onunkiyle benimkileri özel olarak eşleştirdim! Çok küçük daha; anlaşılmıyor!"

"Örneğin bir de kan incelemesi yaptırabilirsin!"

"Nerde yaptırabilirim kan incelemesini?"

"Orda! Bethesda senden ve çocuktan kan alıp incelerler! Bir günde anlaşılır! Hattâ birkaç saatte! Bu işler şimdi şipşak!"

"Sonuç değişir mi? İncelemesi, kalınlaması, her şey ortada: Doğum normal olmaya normal; ama karının günü tutmuyor! Bizim yatışımızla doğum arasında dokuz ay on gün yok! İşte burası normal değil! Osman Hoca'yla oturup hesap yaptık!"

"Osman Hoca, senden değil mi diyor?"

"Der mi Osman Hoca? O da az çok senin gibi uygar! Kan incelemesi yaptırmalı diye o da söyledi!"

"Yaptır canım! Zor bir şey değil ki! Birlikte kalkar gideriz, konuşuruz doktorla! Yarın bilmiyorum vaktim var mı? Takvime bakayım bir!"

Dönüp çantasını getirdi. Baktı takvime. 'On'la onbir arasında bir saatim var. İstiyorsan gidip konuşalım. Yada telefon edelim, Osman Hoca'yla ikiniz gidin. Hangisi sana uygun geliyorsa öyle yapalım.."

"Gerek yok kan incelemesine, ama yaptıralım! Diyelim, inceleme

yapıldı. Sonuç çocuğun benden olmadığını gösterdi, o zaman ne yapacağız? O zaman da, 'Sonuç böyle geldi ama bu da kesin değil!' mi diyeceğiz?"

"Hayır; soracağız doktora: 'Sonuç neden böyle?' O bize anlatacak!"

"Siz böyle dersiniz; sizi bilirim ben!"

"Canım bizi neden karşına koyuyorsun, siz biz diye? Kimiz biz? Siz biz diye bir şey yok. Şu anda ben senin yanındayım! Karşında oturduğuma bakma! Hem de işte yanına geldim!" dedi, kalktı, şarap bardağı elinde, Koca İbrahim'in oturduğu divana oturdu. "Deli!" dedi sonra, yumruğunu başına vurdu. "Bizi öyle okumuş, uygar buluyorsan aldanıyorsun! Çok değil benim okumuşluğum!"

"Ne olsa sosyalistsin ama?"

Güldü, elindeki şarabı dikti, yeniden koydu: 'Bir dolu önyargı tıkmışlar kafamıza! Nedir sosyalistlik? Bunlar hiçbirimize açık seçik değil. Hem de kolay mı sosyalist olmak Koca İbrahim! Derin, zor konular bunlar! Bunlarla senin derdinin ilgisi yok şimdi! Akşamleyin dedik ki, 'Bulgaristan, Macaristan diye söyleşiyi dağıtmayalım!' Eğer gene dağıtacaksak, gecenin bu vakti ben yokum! Bir an önce yatıp uykumuzu alalım. Yarın işe gideceğim.."

Kalkmıştı, oturmadı. Yukarı çıktı, bir yastıkla, bir sürü çarşaf, şu, bu getirdi.

"Ben şu anda seninle dalga geçmiyorum Koca İbrahim! Yapılabilecek en doğru davranışı bulmada sana yardım etmek istiyorum. Dan dan adam öldürmeden önce iyi düşünmelisin! Can ile oynamak iyi değil. Sarılıp avradın boğazını sıkmadan önce, kırk kez düşünmelisin! 'İstersen bir de kan incelemesi yaptıralım; bunun için doktora gideyim, konuşalım. Zamanım yok, ama sana yardımcı olayım!' diyorum. Kan incelemesini sonradan yaptırmak zor olur. Şimdi bebek hastanede hazır. Seninkini de, onunkini de alıp bakıverirler. Kalk ordan da şu koltuğa geç!"

Sallanarak kalktı. Odanın ortasında gerneşti. Kütürdetti belini. Bir de öksürdü küt küt: "Ben şu camı kapatayım izninle! Biraz üşüdüm herhal!"

"Kapat, hem de çok içtik sigarayı!"

"Tiryakilik başa belâ Zabat arkadaş, biliyorsun!"

Sabahat çekti divanı, serdi çarşafları. Dürülü yorganı da öyle düzgünce uzattı. Tek yastıklı, gepgeniş bir yatak oldu.

Koca İbrahim, gözlerini dikip bakmaya başladı: "Ulan, gepgeniş yatağı yapakoydu salonun ortasına! Soyunur yanıma uzanırsa, 'Yoo olmaz! Git kocanın yatağına arkadaş!' demem valla! Ben tâ baştan ayırdındayım, benim iradem zayıf! Kendi kendime sözüm az geçer! Ondan sonra olan olur sabaha kadar!"

Bir sigara daha yakacaktı, baktı paket boşalmış.

Elinde su bardağı, bir çift terlikle geldi Sabahat:

"Yeter artık, kirletme havayı! Biraz da yarın içiver!"

Suyu yatağın başucuna koydu. Terlikleri ayakucuna attı.

"Havlun mavi renkli olan! Tuvaletin yerini de biliyorsun! Bir de yeni diş fırçası koydum oraya! Fırçala dişlerini! Ondan sonra yat zıbar! Haydi, renkli rüyalar!"

Yutkundu: "Sana da!" dedi usulca. Sabahat çıkıp giderken, bardağı aldı, dikti. Buz gibiydi su. "Suyu bizim Dumlu'daki pınarlardan içeceksin aaah!" diye içini çekti.

"Işığı söndürmeyi unutma!" diye bağırdı Sabahat merdivenden. "Başucuna bir gece lâmbası getireyim, dur!" Köşedeki lâmbayı çekti. "Şunu da söndüreyim, tamam!"

Koca İbrahim, boş koltuğa çöktü. Başını iki eli arasına aldı: "İşte salonun orta yerinde bok gibi koydu gitti seni! Şimdi anladın mı dünyayı Koca İbrahim?"

Çıkardı gömleğini, pantolonunu. Kendini yatağa öylece attı. Yanıbaşındaki lâmbayı çıt söndürdü.

"Yeni bir diş fırçası koymuş! Macun varmış! Havlum mavi renkliymiş! Yıkamayacağım diş miş! Var mı diyeceğin Zabat arkadaş; komüniiist!"

32
BULUTLARIN ÜSTÜNDEKİ DÜŞ

Tekkeliler de çıkıp geldi. "Gözün karnı yok! Ama bir de Hacılar köyünün şenliğini görelim!" diyorlar.

"Neyini göreceksiniz akılsızlar? Göz ne anlayacak? Gelenleri köyün içi almıyor. Hacılar köyünün içi, Hacılar köyünün insanını bile almaz. Yere göğe sığacak gibi değil gelenler.

Koca İbrahim baktı uzaktan, muhtar sıkılıyor. Biti kadar sevmediği adam bugün gözüne şirin görünüyor. Birikmiş kalabalığa bir şeyler söyleyecek, bağıracak; sesi çıkmıyor! Anladı uzaktan, koştu yanına. Eğildi kulağına:

"Bir sıkıntın mı var Bahri dayı?"

"Sıkıntım: Yahu Koca İbrahim nereye oturtacağız bu kadar insanı? Oturtmayı bırak, ayakta dikilse sığmazlar! Ulan olmaz olaydı böyle öncülük! Neden atıldık ortaya? Neden öncü olmaya kalktık koca ilçede? Bir çözüm düşün Koca İbrahim!"

"Sıkma canını!"

"Sıkma canını demekle olmaz! Bir düşüncen varsa söyle! Ben halka anlatırım! Sesim de yetişir yani!"

"Diyorum ki, harman yerinin çayırlığına inelim! Bekçi olacak kavata söyleyelim, caminin kilimini keçesini taşısın! Yalnız taşıyamazsa, sülâlesini seferber etsin!"

Koca İbrahim, Baran Mehmet'in damına çıktı:

"Dinleyin bakalım milleeet! Bu ilçede bu kadar çok sevilen, sayılan bir köyümüz olduğunu biliyor muydunuz? Gelen konuğu yer gök almıyor! Daha da geliyor! Muhtarımız diyor ki, harman yerine inelim! İnelim mi?"

Millette aykırı çok: "İnmeyeliiiiim!" diyorlar.

Hepsi de sesinin çıktığı kadar bağırıyor; hısım akraba ayırmadan birbirine sövüyor. Koca İbrahim, yongalı başlı muhtar dayısına acıdı. Bunca yıldır iyi katlanmış bu karga sürüsüne!

"İneceksiniz! İnmeyenin anasını avradını değil, kendisini şöyle ya-

parım, böyle yaparım!" diye söveceği sırada, damların başındaki kadınlar cula kuşu gibi ötmeye başladı:

"İşte geliyor, geliyorlaaaar!"

Gerçekten bir alay otomobil, cip, hem de kamyon, otobüs, traktör, tozu dumana katmış geliyordu.

"İşte, valla billâ geliyorlaaaar!"

Koca İbrahim kadınlardan yana döndü:

"İyi ulan susun! Geliyorsa geliyorlar! Kesin cırlamayı!"

Derken arabalar düüüt düüüt ötmeye başladı. Muhtar da gördü geliyorlar. Milleti yarıp koşacak, ama yaramıyor.

Koca İbrahim damdan aşağı kartal gibi atladı. Omuzladı muhtar Bahri dayısını, koştu. Koşmakla kalabalığı ardına takmış oldu. Nė yazık ki bekçiyi görüp, "Aslanım, camiden biraz kilim keçe çıkar, çayırlığa oturtacağız! Becerebilirsen kahveden biraz da masa sandalye taşıt!" diyemedi.

Bereket milletin hepsi zıvanasız değil. Arkaya kalanlardan akıllı olanlar, ellerine ikişer sandalye almış, Külünk Ali iki kilim yüklenmiş, iki kilim oğlu Tufan, iki kilim kızı Cennet, inip geldiler. .

Herhal ortada dikilen bacaksız şey Kaymakamdır. Eh, bacaksız macaksız, Kaymakam ya! Dediğini dinletiyor ya! Mal Müdürü, Tarım Memuru, Pancarcı Osman, Yargıç Süha Bey, Jandarma Yüzbaşısı Keramettin, hepsi var. Savunman Yavuz Bey de gelmiş. En arkada boyası dut yaprağını andıran sekiz traktör.. Sürücüler toz çırpıyor durmadan. Kataran arkasına kalmışlar. Önden sürenlerin olanca tozunu yemişler.

Külünk Ali'yle kızı Cennet kilimleri Koca Söğüt'ün gölgesine serdi. Akıllılar sandalyeleri kilimlerin yanına dizdi.

"Buyrun, hoşgeldiniz, safa geldiniz! Buyrun, ne iyi ettiniz de geldiniz? Değilse köylünün kimi tasadan, kimi karnındaki kurttan ölüyordu! Buyrun!"

Buyurdular. Koca İbrahim traktör sürücülerini, şoförleri kollarından tutup, "Ne olsa emekçi arkadaşlardır!" diyerek çekti. Oturttu hepsini. Komşuları hafif yollu düzene soktu. Birden Manisa'daki çavuşluğu aklına geldi: "Açılın gençler! Yaşlılara yer verin! Teyzeler, nineler, şöyle öne buyrun!"

Sanki yüksek bir kumandandır. Boyu Kaymakamınkinin iki katı! Sanki o değil, kendisi kaymakam. Bir anda ortalığa çok iyi bir düzen verdi. Çocuklara seslendi: "Siz de oturun yeğenlerim!" Sonra sürücü arkadaşların yanına gitti, kulaklarına fısıldadı:

"Traktörleri düzgünce sıraya sokun lütfen!"

Birden fırladılar. Sessizce gürüldeterek motorları beri çektiler. Düzgünce sıraya dizdiler. Dut yaprağı traktörler, onca tozun içinde bile güzel. Birazdan Turna Semahı dönecek kızlar gibi hepsi. Güzellikleri diller ile anlatılamaz.

Koca İbrahim, yeniden eğildi muhtarın kulağına:

"Var yanlarına, hal hatır sor! Tok tok konuş, ne çekiniyorsun? Kimseden sadaka almıyoruz! Hepsi bileğimizin hakkı! Dağlarda çilemiz yıllarca sürdü! Özlemler çoğumuzu çürüttü. Hal hatır sor, 'Geldiğinize sevindik!' filân de. Muhtar ben değilim sensin, Bahri dayı!"

Kurulda üye bile değildi. Hiçbir ad, san almadan, beklemeden, ummadan köy için koşturuyor, gerekince de konuşuyor:

"Senin üyelerin iki adam gelince ancak sinmeyi bilir! Sen de yanına adam seçmeyi bilmezsin! Komşularımız dersen hiç bilmez!"

Muhtar Kel Bahri birden değişti. Konukların önüne vardı. Komşulara döndü, açtı kartal kanatlarını. Dulu yetimi kucakladı. Yüz bebeyi göğsüne doldurdu. Kızları omuzlarına bindirdi:

"Candan sevgili komşularım! Saygıdeğer konuklarım! Sayılan sevilen Kaymakam Bey! Öhho öhho!" Öksürdü, dediğine kendi de inanmıyor. "Her ne kadar biz çevremizdeki köylere örnek olabilmek için dağların çilesini çekerken siz yanımızda yoktuysanız da, gene saygıdeğersiniz! Çünkü hiç olmazsa şimdi yanımızdasınız! Kaldırdım bakın sağ bileğimi havaya, dudağımın dibine getirip öpüyorum! Besbelli şu yukardaki bizim bileğimizin hakkı olan güneş; selâm ona! Selâm yaratana! İşte bu büyük günün başlangıcında hepinizi candan selâmlıyorum! Hepiniz hoşgeldiniz! Bugün köyümüze sekiz traktörün gelmesi unutulmayacaktır! Her şey unutulabilir, bu unutulmaz! Sekiz tarktör bundan sonraki atılımlarımızın başlangıcı oluyor! Ben gerçekte söylev çekmeyi sevmem! Saygıdeğer Kaymakam buyursun, şimdiye kadar neden geç kalmış; kendi ağzıyla açıklasın!"

Hiç utanacak yüz yok Kaymakamda. Konuşmuyor, ötüyor! Bül-

bül gibi şirin dili var:

"Ben size soruyorum, Sayın Hacılar halkı! Siz niçin geç çıktınız dağlara da, geç indiniz? Bu güzel günleri niçin bu kadar geç getirdiniz? Siz getirmezseniz, kendiliğinden gelir mi yukardan mutluluk yere?"

Tam o sırada mavi tulumlarını çekmiş, gömleklerinin kolunu yarıya kadar sığamış, Alpagut'tan, Kınık'tan, Çeltek'ten, Taşkızak Tersaneleri'nden, Denizli Deri'den belki bin işçi gürül gürül, Hacılar'ın harman yerine girdi:

"Geç kaldık!" diyorlar.

"Yol uzun! Her yere yetişmek zor! Her yolu bitirmek zor! Bu yüzden geç kaldık!"

"Ama geldik! Muhtar Bahri dayıyı çok şükür uzaklardan da olsa duyduk!" diyorlar.

Muhtar Bahri göz etti, Kaymakam oturdu terbiyeli terbiyeli. Sendika Başkanı Hasan'la, Parti'den Bayrak Kemal de birer konuşma yaptı. Suna Kızı iki kazan ayran çalkamış. Kazanları dört delikanlıya vermiş. Getirip çayırın ortasına koydular. Bardaklar altı sinide dizili. Doldurup sundular işçilere. İşçilerden sonra bebelere, sonra konuklara. Sonra köyün kadınlarına, kızlarına.. Yetmedi, tazelettiler.

Parti'den Bayrak Kemal çıktı:

"Şimdi traktörleri Hacılar köyünün babayiğit delikanlısı İbrahim Mutlu arkadaşımıza teslim edeceğiz! Köy adına Muhtar Bahri dayı tanıktır! İlçeden Kaymakam Bey tanıktır! Teslim eden, teslim alan, imzalarımızı atacağız. Traktörlerin çalıştırılması, bakımı, bütün gençlerin yetiştirilmesi, İbrahim Mutlu ağabeyimizin yetki ve sorumluluğuna verilmiştir. Gençler kız erkek ayrımı yapılmadan traktör sürmeye alışacaktır! Bu görev İbrahim Mutlu ağabeyimize uygundur! Ona güveniyoruz!"

Alkışlar alkışlar, sürekli alkışlar.

"Gençliğimin altın yılları bir tek mavi traktöre duyduğum özlemi yutkunmakla geçti. Yalnızca bir tarktöre! Şimdi başıma konan güzel kuşa bakın dostlar! Şimdi sekiz traktör sorumluluğuma veriliyor! Gözlerinizden öperim arkadaşlar!"

Alkışlar alkışlar, yürekli alkışlar.

"İsteyen bütün delikanlıları, kız erkek ayrımı gözetmeden traktör

sürmeye alıştıracağıma, hem de elbirliğiyle ürünü ilk yıl üç katına, ikinci yıl beş katına, sonra altı katına çıkaracağımıza söz veriyorum!"

Sürekli, yürekli alkışlar alkışlar.

Nerden çıktınız; pusuya mı yatmıştınız? Fırsat mı gözlüyordunuz? Çolak Hüseyin davulu, İncelerin Nuri zurnayı almış, vura vura girdiler. Tam konukların oturduğu yerin karşısına durdular. Nasıl canlı vuruyor, nasıl candan çalıyor? Rahman Ağa karşıdan hain hain bakıyor. Koca İbrahim, "Bağışladık canını, altın dişli kavat!" diye mırıldanıyor. "Bizimle çalış, bizimle bölüş, bundan sonra istersen bizimle oyna! Altın dişlerine de dokunmayacağız korkma!" diyor. Eski kaynatası Yarımtaşak Cemal de bakıyor hain hain. Cemal, yeni damadı Kel Zeynel'in Yusuf'u yanına almış; "Koca İbrahim boşböğrüme bir yumruk atar belki!" diye korunuyor. Meryem olacak akılsız boynunu uzatmış, İbrahim'den yana yutkunuyor. Koca İbrahim kuşağının arasından mendilini çıkardı. Kolunu kaldırıp salladı.

Bir fısıltı gitti: "Şahan boylu Koca İbrahim!"

"Serseri mi bunlar acaba? Benim tek başıma oynayacağımı sanıyorlar! Gözümün çiçeği yeğenim Nuri, bu Sivas halayını ağırdan vur! Dört bölümünün dördünü de tekmil isterim! 'Bilmiyorum, çalamam, kıvıramam!' yok!"

Göz etti yeni karısına. Elif, sanki bir eksiği var gibi, hep utanır! "Ulan ne var da bu kadar utanırsın? Boyunu bahane ediyordun, uzadı şükür! Gece gece ayaklarından damın merteklerine astım, bak ne güzel uzadın! Bana inanmıyordun, ama oldu bak! Dünyada çözümü bulunmayan bir kanser! Er geç onu da bulacağız! Bundan sonra bütün dölleri okutmaya gücümüz var: 'Araştırın bulun! En güzel düğünleri size yapacağız!' Kızlar bir acar, oğlanlar bir acar! Yarışa yarışa araştıracaklar! Ölümün de çözümünü bulacağız Eliiif! Gel şöyle yanıma!"

Uzun Yayla'nın kadim halayını aldı, götürüyor:

"Atam Türkmen'in halayı!" Ölüyor mutluluktan.

Tak diye Yusuf geldi, koluna girdi. "Varsın girsin!" Bir koluna da Meryem girmesin mi? "O da girsin!" Elini uzattı omzuna. "Bugün öyle bir gün, küsler barışıyor!"

Elif de Muhtarın Süleyman'ı çekti. Eklendiler. Sendikacı Hasan geldi. İşçisi çiftçisi, kadını kızı yüklendi halaya. Yargıç Süha Bey'in ağ-

zı bir karış. Koca İbrahim bastırıyor ellerini, Meryem'in eti bıngıldıyor. Düşünüyor: "Bu kancık beni unutamadı! Akılsız ben unutulacak yiğit miyim? Zibidi Yusuf'u matah sandın! Sonunda anladın ama iş işten geçti! Ben de biraz anladım, sen bambaşka bir kancıktın! Senden saklasam Allah var, ben de seni unutmadım! Yeğenim Abdullah mahçup bakıyor karşıdan! Yazdığı mektuba pişman. Bizi Almanya dönemine muhtaç eden kavatların soyuna sopuna sinkaf edeyim! Asıl neden geriliktir! Biz her şeyi biliyorduk yıllardır! Soluğumuz kısaydı! İşçi arkadaşlar kopmuştu! Yıllarca hepsi birbirine düştü! Şimdi işte Yargıç Süha Bey ağzını açmış bakıyor! Artık bundan sonra da bizim dâvalara iyi bak Süha Bey! Karalama dinini eskisi gibi!"

Kanatlanmış kuş oldular, uçuyorlar.

"Bu halayı bize koyup gidenlerin yeri yurdu cennet olsun! Uçuyoruz gönül birliğiyle, yere indirebilene aşk olsun! Bulutların üstüne çıkıyoruz! Çok güzel bulutlar! Aralardan yere bakıyoruz: Kel tepeler birbirine yaslanmış! Kağnılar tavuk gibi ufalmış! Ancak civciv büyüklüğünde dönüyor camızlar. Köyümüz küçülmüş. Bağlarımızın basra hastalığı görünmüyor. Aşılı asmalar dikeceğiz heeey! Bundan sonra kirazlar kurtlanmayacak. Kızlar da kurtlanmayacak! Kıskançlık kalmayacak! Eşimi, yoldaşımı ben de kıskanmayacağım! Elif'i, Meryem'i, bırakıp geldiğim Hanne'yi hiç kıskanmayacağım! Hanne'yi anlatmadım kimseciklere! Elif de ayırdına varmadı! Ulan ben de az değilim haa! Yıktım yatırdım dünyayı, alımımı aldım! Tatmadığım tatlar bırakmadım desem yeri! Ama asıl şimden sonra tadacağım! Hep birlikte inşaallah! Hele şu tören bitsin! Ne tatlar alacağız yaşamdan elbirliğiyle! Gecelerde, gündüzlerde köyün üstüne çöken sakıncaları kendi gözümle görüp gözeteceğim! Kurduğumuz barajları kimse yıkamayacak! Soğanları tatlandıracağız, yaşarmasın komşuların gözleri! İşçi arkadaşlar da açsın gözünü! Halayla yükseklere uçuyoruz. Dönüyoruz bulutların üstünde. Meryem, "İnelim ağır ağır Koca İbrahim, yerde kimse kalmadı! Beş on kavat türer, kapar kaçar mutluluğumuzu!" diyor. Elif de göz ediyor: "Bir an önce inelim, köy kimsesiz kaldı! Güven olmaz koyup geldiğimiz memur takımına! Ne olsa mamayla büyümüşler!" Öyle bilecen avrattır, bir tek gün okula gitmediği halde, kitabın ortasından konuşur! "Peki inelim! Gökyüzünü kendimize mesken tutucu değiliz!" diyorum.

Çıktığımız hızla iniyoruz. Mendilimi sallıyorum güzel güzel. Değilse kimse beni iplemeyecek; çayıra inecekken Eski Bağlar'a ineceğiz! Belki Bağlar'ı da bulamayacağız, millet Küçardı'na gidiyor! "Ulan akılsızlığın sırası değil, şöyle gelin!" Çekiyorum çekiyorum, çektiğim yöne gelmiyorlar! Küçardı'ndan Küplü'ye gidiyor serseriler! "Belki bir bildikleri var?" diye geçiyor aklımdan. Bir halayın bir'den çok başı olmaz! Çekiyorum var gücümle! Çekip alıyorum köyden yana! Çayıra konuyor komşular esenlikle. Yeğenim Abdullah kulağıma fısıldıyor:

"Biz ordan yeni bir oyunla gelmeyi düşünmüştük!"

"Öyle kendi kendine düşünmek olmaz! Düşündüğün oyunu bana söyleyeceksin, bileceğim, halayın başını ona göre çekeceğim! Köyü kimsesiz bırakıp geldik; kafanı çalıştır! Mamayla büyümüş memurlara güven olmaz! Daha ayıklayıp seçip kendi memurlarımızı dikemedik! Dikkati elden bırakmaya gelmez!" diyorum.

Eğiyor başını yere. Bakışıp ötekiler de eğiyor. Sonra bir alkış, bir alkış bunlarda! Bir alkış, bir alkış halaya katılanlarda, katılmayanlarda!

İşçi arkadaşlar dayatıyor:

"İbrahim ağabeyden bir Serenler Zeybeği isteriz! Tek başına oynayacak, öğreneceğiz! Daha Hasat Bayramı'na geleceğiz! Hacılar o zaman bin kişiyle oynayacak Serenler'i!" diyorlar.

İncelerin Nuri, daha ben demeden zurnayı çevirdi. Biliyor işçi arkadaşları kırmayacağımı.

Serenler sereler yüksek serenler
Biz gidiyoruz mamur olsun viranlar
Geçmiş haklarını helâl etsin yârenler
Her bayramda çıkıp gelsin yârenler
Yârenlere sür git kurban olayım

Ayva dibi serin olur yatmaya
Kızlar gelir alay alay bakmaya
Bir gülüm var bin altına satmaya
Vereyim sevdiğim al götür öyle
Taktığın saçlara kurban olayım

"Ulan bunlar ne havalar, ne sesler böyle?"

Hopluyor davulun önünde, on kulaç çıkıyor havaya! Çöküp diz vuruyor. Çayırın altında toprak zın zın ediyor. Düşünüyor, eski halklardan kimse böyle diz vurmamış! Yüzbaşı Keramettin'in başından atlıyor. Anlaşıktı köylüyle. Satmadı halkını çok şükür! Pancarcı Osman da önemli haberleri getirip götürdü. Parti'nin çarıklı çarıksız kurmayları toplu durdu çok şükür! Bu kez birliği döküp saçmadılar! Koca İbrahim bütün halkın sevincini, öfkesini vuruyor dizleriyle! Bayılıyor işçi arkadaşlar zeybeğe. Yaşlı analar sevinç gözyaşlarını siliyor. Meryem bakıyor, ak gözlerinde sonuz hayranlık.

"Türkmen boşadığı karının topuğuna bakmaz; aklını başına topla akılsız Abraham!" diyor.

"Baksan da, bakmasan da sana kurbanım!"

Düşünün içinde düşünüyor: "Çok uslu bir kızdı. Meğer usturası içindeymiş! Ama canı sağolsun! Yusuf'la mutlu olmasına yardım edeceğim. Nasıl olsa uzadı Elif'in boyu. Elden günden geçinmeye muhtaç etmez beni. İnşaallah göğüsleri de büyür avuçlarımı dolduracak kadar. Sarıldık mı bacak bacağa tat verir. Daha güzel olur bundan sonraki çocuklarımız. Yatağımızı gene dambaşına sereriz. Yıldız altında yüğrülmüş birkaç çocuğumuz olmasını isterim. Yürekli olurlar, gelecek günlerimizin bekçiliğine çok gerekli. Akıllı olurlar, çok buluşa muhtacız. Akışkan, sevişken, dövüşken olurlar; çok gerekli bize! Yoksulluk düzeninden kurtulup çıkmamızın en etkin ilâcı gençlerimizdir. Söyleyeceğim akrana, arkadaşa, toy oğlana, saf kıza, yıldız altında sevişsinler, aman sevişsinler! Evlerden kucakları dolu dolu çıkıp yürüsünler alanlara! Her yıl, her mevsim bayramlar yaptıracağız onlara! Traktör sürmeyi hepsine belleteceğim. Ağzı dili mi var; üç günü aşmadan öğrenirler. Ben nasıl öğrendim? Kaç bin kilometrelerden sürüp getirdim Opel'i? Bir kez devirmeden, bir kez *Unfall* yapmadan! *Unfall*? Ulan bu nerden çıktı, Alman'ın küflü sözcüğü? Yoksa ben şimdi düşte miyim? Uyur uykumun içinde keyfte miyim?"

Birden sımsıkı kapamaya çalıştı gözlerini. Sanki uyanmak üzereydi, uykuda kalmak için sımsıkı kapadı, yumdu. Başını yastığa bastırdı; Serenler'i bitirdi öylelikle.

Bir alkış, bir alkış, bir alkış!

Parti'den Bayrak Kemal el ediyor, "Gel!" diyor Kaymakama. "Bu traktörleri İbrahim Mutlu ağabeyimize teslim ettiğimizi bildiren tutanağı düzenle! Tanık olarak kendini yaz! Teslim eden ben! Teslim alan o! Öteki tanıkları da yaz. Tören bitsin gideceğiz. Binlerce köyde, şehirde işimiz var! Hacılar köyü zor günlere dayandı, öteki köylerimize önder oldu. Sürdü geldi insan soyu. Azıklarımızın bittiği gün Kılıç İsmail dayı, Yongalı Bahri dayı, boynunda kuzuyla çıkıp geldi! Sağolsunlar!"

Elini sıkan sıkana. Kucaklayıp öpen öpene.

Kaymakam kekeleye kekeleye bir teslim konuşması yapıyor. Dünyada resmilik ancak bu kadar olur. Eee, hani sen bülbüldün yavru? Kekeleyerek bitiriyor konuşmasını. Uzatıyor elini. Koca İbrahim sıkıyor. Kaymakam kıskaca tutulmuş gibi çekiyor elini. Bunca büyük gücü olduğunu Koca İbrahim kendi de bilmiyor. Ardını dönmüş, elini sallıyor Kaymakam. Meryem dönüp dönüp bakıyor. Yaşamının en güçlü erkeğini gönlünden çıkarıp atamıyor.

"Uğurlar olsun!" diyorlar işçi arkadaşlara. Komşu köylerden gelen halkın teker teker elini sıkıyorlar. Damlardan kadınlar el sallıyor. Tekkeli, Evcili, Yazırlı, Doğangümeli, Yarangümeli, Çardaklı konuklara: "Güle güle!" diyorlar. Onca uzaklaştıkları zaman bile dönüp el sallayarak gidiyorlar.

"Bundan sonra başlıyor asıl zor günler Koca İbrahim!" diyor kendi kendine.

"Nasıl bundan sonra? Yoksa korkuyor musun?"

"Yok, korkmuyorum da Koca arkadaş! Ama uzun boylular akıldan biraz yaya olur, aç gözünü!"

"Dört yüz dört açarım; ne dördü?"

"Aferin!" diyor kendi kendine. Kendi kendinin sırtını yepiyor. "Bir çitlem ödün yok gerici kavatlara! Bundan sonra her iş düşüne düşüne! Bin kez yutkunup söylemek var sözleri! Bin kez düşünüp atmak var adımları! Tarlaları toplulaştıracağız!"

"Gevezeliğin gereği yok; toplulaştırılan tarlalar düzlenecek! Aralarına yollar, kanallar açılacak. Baran Mehmet meşeden büyük sürgü'ler yapacak; öküz çekemez, traktörler çekecek. Bir kardeş topluluğu olarak aklımızı, ambarlarımızı birleştirip yoksulluğun belini kıracağız. Çok

bol olacak ellerimizin üretimi. Ürün herkese yetecek. Bir baştan bir başa dutlar, kirazlar, gelinbudu armutlar, bol susam tarlaları, buğday arpa salımları döşeyeceğiz kırın yüzüne. Hasatta, harmanda davul zurna çalacağız. Yan bakan varsa çıksın karşımıza! Çekemeyen varsa çıksın! Hemen yarın işbaşı!"

İçindeki dangalak: "Traktörlerin üstüne önce askerlikte kamyon sürmüş arkadaşlar çıkacak!" diyor. Öbür ben'i ona yanıt veriyor: "Bir insan, bir insana bir şey öğretmek istiyorsa, onun yolunu bilir! Bir bilen, bir bilmeyen!"

Ayva dibi lâle midir, gül müdür?
Başındaki sırma mıdır, tel midir?
Ne bakarsın karşındaki el midir
Yandım gene bir sürmeli geline..

"Hemen yarın işbaşı. Yarın işbaşı!"

"Ama Koca İbrahim, millet bir yunsun yıkansın! Üstünden kirini, pasını atsın! Gelinler gümüş gibi parlasın! Ana babalar temiz temiz özlesin birbirini. Topluca bir ılık göle gidelim.."

"Bak bunda haklısın! İçimin çok eski özlemidir! Römorkları takıp traktörleri Pamukkale'ye sürelim! İkindi olmadan yetişelim! Suda ısı tam 42 derece. Eskiden Hiyerapolis derlerdi. Ondan tatlı gölet var mı dünyada? Dalalım içine. Gölet değil, havuz demek istedim yani!"

"Yani şimdi de senin yıllanmış özlemlerinle mi uğraşacağız Koca İbrahim?"

"Ulan ağzının tadını bilmez deliler! Siz gelmezseniz gelmeyin! Ben Elif'i alıp gideceğim! İsterse Meryem gelsin! Elif'in Sultan ablası gelsin! Çok candan diyorum gidelim diye! Pamukkale'nin sularına şimdiye kadar bakıp bakıp yutkundum! Beni kırmayın, çok özlemliyim ezelden! Köyüm kimsem toplansın, birlikte gidelim!"

"Gideceksek komşulara seslen! Bugün ağırlığınca altınsın! At da, avrat da senin! Bugün seni tartacak kantar yok! Saltanatın bitmeden çık söyle!"

"Allah Allah! Ben kaz diyorum, siz koz anlıyorsunuz! Ne oluyor size Saygıdeğer Komşularım?"

"Çık söyle, uzatma! Çilemiz böyle uzun sözlerden uzadı! Hiç duymadın mı; 'Kısa kes, Aydın havası olsun!' demiş eski aklı erik atalar!"

Çıktı Koca İbrahim. Bağırıp çağırmaya başladı. Gördüğü düşün acayip bir düzeni var. Komşular sesi kesti. Koca İbrahim ancak bundan sonra kendi sesini bulabildi:

"Arkadaşlar, analar, sunalar! Eski dönemlerin kirinden paklanmadan, yeni dönemin çalışmalarına başlamaya vicdanım izin vermiyor! Alın kesenizi kösenizi, temizlerinizi! Hep birlikte Pamukkale'ye gideceğiz! Bakınca dibinde eski mermerler görünen sulara dalacağız. Yıkanıp pampak olacağız. Doyumevinde kebap yiyeceğiz. Külünk Ali, Muhtar Bahri dayı, Kerim arkadaş, Hamdi Çavuş, İlyas Onbaşı, Yarımtaşak Cemal dayı, Motor Ali, Şoför Hüseyin, Hasan Ali, Kartal Gaga Hakkı dayı, haydin! Römorkları takıyoruz traktörlerin ardına! Eşinizi, oğlunuzu, kızınızı, gelin yada damadınızı alın! Düğün alayı gibi çıkın oturun hepiniz! Çocukları almayı unutmayın. Gün gitmeden dönüp geleceğiz. Beğenirseniz harmanı kaldırdıktan sonra her yıl gideriz. Sızılı arkadaşlarımız olursa, yaşlılarımızın, yalnızlarımızın bundan sonra da sızıları olursa, onları da istedikleri zaman getirip götürme görevini üstüme alıyorum. Bundan sonra çalışmak kimseye yük değil. Elbirliğiyle yoksulluğun mına koyduk sayılır. Dolun römorklara. Lütfen, beni daha fazla konuşturmayın!"

Hacılar köyüne gezinti öner, ötesine karışma! Bir anda nasıl deştiniz sandıkları, açtınız bohçaları? Allı pullu güzellikleri takınıp beli kuşaklı Türkmenler oldunuz? Hep şaşar kalırdım bunca ağır tabanlı, kıpırdamaz oluşunuza? Şimdi candan ivedi davranışlarınıza hayran oluyorum. Sürün traktörleri! Dervent Boğazı'ndan geçerken dikkat edin, oralar Beyöldüren yerlerdir. Traktör dediğin üstüne binince, çayırda durduğu gibi durmaz! Hamdiye'den, Kaklık'tan geçerken şımarık şımarık gürüldetmek yok! Aklı kısa köyler bakıp imrenmesin! Gebe gelinler filân vardır; doğumları yakınsa, imrenirken bebek düşürürler, kötü olur!"

"Pederin peder olacağına, kaderin kader olsun demiş eski garibanlar!" dedi Bekçi Muharrem. Yatağının altından mavzerini çıkarmış. Moruş köpeğini dikmiş yanıbaşına. Arkadan el sallıyor. Gün öğleden aşağı uzamış.

Şimdi çok mutlu Koca İbrahim:

"Uzun ömürler gibi yaz günleri! Dökülüp gittiler İzmir asfaltından aşağı. Çardak biraz kıskansa da Hamdiye alkış tutuyor: 'Vefalı dostları Hacılar'ın!' Eskiden beri Hacılar der, başka demezler." Denizli'ye girmeden, Mıh Fabrikası'nın yanından direksiyonları sağa kırıyorlar. "Kapitalizm denilen kaplan bozmuş doğayı. Anasını, avradını! Gözümüz gibi koruyacağız bundan sonra! Bir tek çakılına dokunacak varsa çıksın!"

Eski alanın üst yanına çektiler motorları.

Düğüncüler gelmiş gibi fırlıyor otel işçileri:

"Yer açın! Yer açın arkadaşlar! Köylülerim gelmiş, yer açın!" diyor Hacılarlı Gutgut Ali.

Otel İşçileri Sendikası'ndan Cemil Ergin eziliyor:

"Gezginler çimiyor İbrahim ağabey, ne yapalım? Hem de hepsi anadan doğma soyunuk yani!"

"Şimdiye kadar soyunduklarıyla yetinsinler! Söyle birazcık kıyıya çekilsinler! Gönlün sığdığı yere köy sığar. Biz de girelim. Birlikte çimeriz!"

Koca İbrahim el etti köylülerine. Kadın kız yürüdü. Nalınlar, çıkınlar.. Koca İbrahim doyumevine girip önceden yemekleri de söyleyecek oldu. Cemil Ergin: "Ayıp ettin İbrahim ağabey, konuksunuz bu akşam! Bu akşam salmak yok sizi!" diyor.

"Bu da nerden çıktı Cemil? Akşama biz köye yetişmek istiyoruz. Gençlerimiz yıkanıp paklandıktan sonra birbiriyle olsun erkenden. Birikmiş özlemleri var!"

"Gene olurlar!" diyor Cemil Ergin.

Gutgut Ali altın top gibi atıyor başını havaya:

"Fazla konuşma İbrahim ağabey, konuksunuz! Tamaaam!"

"Öyleyse biraları serinliğe koydur! Kebapları söyle! Çimip çimip çıkalım! Yiyelim içelim, sonra da geçelim gidelim ağabeyim!"

"*Guten Tag!*"

Koca İbrahim: "*Guten Tag!*" çekti birden.

Saçlarını eski Türkmen kızları gibi uzatmış, Hanne'ye benzeyen bir gezgin kız bakıp soruyor: "Bunlar acaba Yeni Türkiye'nin insanları mı? Nasıl da biliyorlar Almancayı örneğin?"

Gülüyor Koca İbrahim: "Daha biz İtalyanca, Yunanca, İngilizce, Fransızca da bileceğiz Hanne'ye benzeyen arkadaş!" diyor.

"Benzemek ne demek, Hanne'yim ben!" diyor gezgin kız. Suyun içinde sarılmak istiyor Koca İbrahim'e.

Kibarca elini sıkıp geçiyor eski hovarda: "Neme gerek, Elif huylanır! Ne olsa kadındır! Eski küfler kafasından gitmemiştir!"

O kadar ılık ki sular! Nerdeyse beden ısısına denk! Hacılar'ın insanları başlarını daldırıp çıkarıyor. Kadınlar bin yıllık özlemle çimiyor.

"Ulan sizler bu kadar efendiydiniz de, yıllardır niçin köle gibi yaşadınız? Durun hele! Köye varalım, hepinizi bir sopadan geçireyim, durun siz! Bu suçunuz bağışlanamaz!"

"En çok beni döv Koca İbrahim!" diyor Yusuf.

"Beni de biraz fazla gör!" diyor Meryem.

"En başta beni!" diyor Motor Ali.

Kadınların genci yaşlısı birer küheylan! Türkmen'in soyunuk bedeni çıldırtır insanı. Öyle olduğu halde uslu, kimse kimseden çekinmeden, gezginlerden gocunmadan çimiyorlar. Kızlar parmağıyla kulağını kapatıp dalıyor. Küçük çocukların çığlığı göğe çıkıyor. Yılanca bükülüşleriyle gelinler zağıp geçiyor.

"Çok şükür bugünü gördüm! Uykumun içinde ölüp kalsam gam yemem! Benim gibi tonlarca akılsızlık etmiş bir İbrahim'e bunca safa ne gerek? Köye varınca ben biraz da kendimi döveyim en iyisi! Çalışmaktan kemiği ufalmış, boyu kısalmış arkadaşlarım, haklarını beylere böldüre böldüre ruhu kararmış yaşıtlarım, tezgâhtaki mekik gibi gidip geliyorlar. Birbirinin, hem de gezgin avratların bacakları arasından geçiyorlar. Ilık suyun içinde bedenleri tüy gibi hafiflemiş, kimseninki ötekine çarpmıyor.."

Yüzüyorlar. "Bir ara Hanne'nin ayağından tutacak oluyorum! O kadar pembe teni var, canım gidiyor. Suyun altında eski mermerin mor yolları bir bir görünüyor. Kitap düşse okunacak kadar duru bir su. Hanne'nin ayağından tutarsam, tuttuğum görünecek. Elif huylanacak; nereye gitsem!"

Birden, "Tut tut Herr Mutlu!" demez mi Elif?

"Ama ben biliyor Elif hanim; kıskançlıklar bitti! Ben var okumak gazeteden sizin yaptığınız büyük işler! Biz Almanya'da yapamadık! Her

kalkışmada yenildik! Tut lütfen belimden! Çekilsin köylülerin, komşuların, birlikte sualtı dans yapalım, görsünler! Kolumdan da tut lütfen! Alın Hacılar'a götürün beni! Kırıp ekmeğinizden yiyeyim! Aranızda bir tek gün mutlu olayım! Çok övüyorlar halkınızın görgüsünü! Tut lütfen Abraham!"

"Bunca gurbetler, acılar silinip gitmiş kafamın içinden. Hanne kancığı yaralarımın kabuğunu kaldırır gibi oldu. Tuttum belinden. Gidip geldik bir o yana, bir bu yana. Tek elle suda birbirimizi döndürmeye başladık. Elif sırıtıyor, ak dişlerinin otuz ikisi de görünüyor. Hanne beni çekiyor, göğsü göğsüme değip geçiyor. Ben onu çekiyorum, karnı karnıma geliyor. Nefsim uyanır diye kendimi dikkatle denetliyorum.

"Yok yok, uyanmam, korkma! Oyna güzel güzel, köylülerin bakıyor!" diyor içimdeki dürzü.

Koca İbrahim hemen o an, Hanne'yi alıp köye götürmeye karar veriyor. Canının çektiği kadar, doyuncaya, kanıncaya kadar konuk olsun, gezinsin bağlarda. "Gezinsin!" diyor Koca İbrahim. "Yarın nasıl olsa tarlalara gidilecek. Yıldız çıkasıya süreceğiz toprağı. Bin yıllık özlemle doluyuz. İlk günler böyle olur. Biraz çok olur çalışmamız. Çardak'tan geçerken akaryakıt alımı yapalım.

Hanne'yle dans sürüyor. Çocukların aklı çıkıp gidecek. Muhtar Bahri dayı geliyor, İbrahim'in sırtına tıp tıp ediyor. Çekiliyor. Muhtarımız başlıyor bu kez Hanne'yle dönmeye.

Suyun altında Meryem koşup geliyor, serseri Meryem! Topuğunu uzatıyor eline doğru. Koca İbrahim elinden tutuyor. Döndürüyor o yana, bu yana. Kendinde bunca güzellik olduğunu bilmiyormuş gibi akıyor ılımanlığın içinden.

"Güzellik diyorsun! Yalnızca güzellik mi Koca İbrahim?" diye fısıldıyor. "Bilmedin mi çok ateşli bir kanım olduğunu da koyup gittin yabanlara? Gelmedin aylarca, aylarca! Bir gecenin boyu yıldan uzun! Akılsız Koca İbrahim, madem dağa çıkacaktın, ne işin vardı Alman'ında, şalgamında? Bir an önce el ele verip, bir an önce getirseydik ya bu güzel günleri? Bugün içimin yağları eridi. Sen traktörleri teslim alırken öldüm dirildim. Sen halayın başını çekerken ballarım damla damla aktı. Hele sonunda davul zurna Serenler'i vurunca az daha yüreğim du-

ruyordu. Beni insandan saymadın gitti akılsız Koca İbrahim! Bir köyümün önündeki karlı düzlüğe atıp gidişini, bir de bugün bana verdiğin sevincin içine gömülü acıları unutamam! Bağışlamıyorum seni! Şimdi şurda seninle oynadımsa, sana bunları demek için oynadım! Haydi şimdi de Elif'le oyna! Beni Yusuf bekliyor!"

Elimde olmadan, "Ulan şu yassıyarığın yaptığına bak!" diye bağırmışım. Neyse ki topladım kendimi. "Ulan sen yoksa yeniden mi delirdin? Yalnızca kendini toplamak olmaz, aklını da topla! Kadın doğru söylüyor! Doğruların söylenmesine senin de mi dayancan yok, uzun herif?"

Elif'i görüverdi. Çekti elinden. Sarıldı beline Elif: "Bilemezsin nasıl hoşlandım gezgin kancıkla yaptığın danstan! Ben de az eşek değilmişim şimdiye kadar! Bir acayip gelirdi kocamı sevmek! Sıkılırdım. İçimdekini belli edemezdim. Nasıl olduysa bugün kendime açıldım. Sana açılmanın da cesaretini buldum. Şimdiye kadar bilmediklerimi bildim, bulmadıklarımı buldum! Gezgin kancık bizimle köye gelmek istiyor; götürelim! Artık senden kuşkum yok! Ama tuttursa ille seninle sevişmek, onun kollarında olmana dayanabilir miyim, işte burasını bilmiyorum!"

Koca İbrahim düşünün sonunu şöyle anımsıyor:

"Kadınlar bir sorundur valla, diye mırıldandım. Ne yapacağımı açık seçik ben de bilmiyordum. 'Şimdi ben bu Elif'e ne desem, ne desem?' diye içimin çalkantısında bir yanıt aranırken Cemil Ergin, 'Sofraları kurduk İbrahim ağabey!' diye bağırıverdi. Yeniden doğmuş gibi çıktık güzel sulardan!"

33
HAYDİN HAYDİN!

Duisburg'un Wedau yanları hâlâ ıssızlık. Gürültüler orda iyice sabah olmadan başlamıyor. Gene de belli belirsiz biraz var, ama ona da gürültü denmez. Otoyollardan arı vızıltısı gibi az az geliyor; öyle uyku bölercesine, beyin delercesine değil! Koca İbrahim çok derinlere dalmış olarak uyuyor. Kâh akça pakça bulutların üstünde, kâh ılık suların içinde geziniyor. Arada bir uyanıp gözünü açacak oluyor, sanki üstüne çullanıp dövecekler, sonra yardan atacaklar, yada kucaklayıp sınırdışı edecekler diye korkuyor, açmıyor gözünü.

Sabahat uyandığında saat altıydı. Er yatsın, geç yatsın, altı dedi mi gözünü açar. Artık iyice alıştı. Pazarları bile açar. İş yoksa tembel tembel yatması, yatakta sağa sola dönmesi, Peter'e sürtünmesi, "Nasılsın konuk?" diye başlayıp biraz çene çalması, biraz kavga etmesi, sonra bir daha sevişip barışması hoş olur. Arada fırlar: "Ah hiç aksamaz, gene çişim geldi!" diye merdiveni tapır tapır iner. Kendine çay, Peter'e kahve suyu koyup geri gelir. Biraz daha vıdı vıdı edip bu kez kahvaltı hazırlamaya iner. Yatakta içerler ilk kahveyi çayı. Ama kahvaltı için aşağıya inerler. Kahvaltıya Ali'yle birlikte otururlar.

Altı'yı on geçerken fırladı gene. İndi çıplak ayak. Tuvalete girip çıktı. Aşevine geçti. Musluk faşşş ediyor açınca. Dikkat etti, bu kez çok yavaş faşlattı. Çay suyu koydu esneyerek. "Eh, o da çay içsin benim gibi!" dedi. Yurttan gelen çaylarla Almanya'dan aldıklarını harman ederdi. Gene öyle yaptı. Ekmek kesti usul usul. Yumurta koydu. Yukarı çıktı yeniden. Pantolon taktı ayağına. Üstüne yün hırka, onun da üstüne şalını aldı. Arabanın anahtarını alıp sokağa çıktı. *Grossenbaum*'a kadar gitti. Susamlı, haşhaşlı *Brötchen*'ler aldı. Dönüp geldi. Aşevine girip çayı demledi. Bahçeye bakan güzel odaya girip Ali'yi kaldırdı. "Haydi, anasının güzel oğlusu! Haydi dünyanın bir tanesi! Fırla, çişini yap!"

Tam sekizde okulda olması gerekir. Kalkamıyor.

"İyi olmuyor ama! Böyle yaparsan tam hanım evlâdı olacaksın başıma! Haydi canım oğlusu!"

"Olmuyor! Bağımsızlığa bizim Ali hiç alışmayacak!"

"Aferin kocaların aslanı! Türkçeni sevsinler senin! Sen de çok bağımsızsın be birader!"

Bir daha "Fırla!" dedi Ali'ye, vurdu kıçına. "Almanya bu; böyle uçurur insanı!" Pencereyi yukardan açtı. Yatağı toplar gibi yaptı. Yastığı, yorganı çırptı. Ali'sini kolundan tutup banyoya soktu. Çocuk ordaki alafranga tuvalete çıplak oturup esnemeye başladı. Sabahat sıcak su musluğunu açıp plâstik leğene su aldı. Bez sabunladı. Sıktı, yeniden sabunladı. Kolunu, boynunu, kulağını, koltuk altlarını, apışlarını sildi çabuk. Sıcak suyu değiştirdi. Bezi bir daha sıkıp sildi.

"Haydi giyin!"

Oğlundan önce koştu, ona gömlek, çorap çıkardı. Yeniden aşevine geldi. Bu kez sessizliğe dikkat etmiyor artık, usulca usulca basmıyor.

"Kalk bakalım ahbaaap! Babanın oteli değil burası! Öğleye kadar yatamazsın! Yaşam savaşı başlıyor!"

Koca İbrahim'in üstündeki yorganı çekti. Açmış ağzını. Bazıları boşalmış dişlerinin. Yarı ayrdınlıkta, ötekiler de yok gibi görünüyor. Ayağına dokunup, "Uyansana be!" diye bir daha bağırdı.

Koca İbrahim oldukça derin uyuyor. Zor uyandı.

"Çantanı al, aşevine gel Alii!" diye bağırdı. Şimşekler çakıyor, gökler gürlüyor, boşalan bulutlardan seller dökülüyor. Ev, bostan, bağ bahçe, harman, ne varsa gidecek gibi bir ivmeceyle ordan oraya koşuyor. Bir ara durup Koca İbrahim'e döndü Sabahat:

"Kahvaltıyı yapıp, arabaya binelim, Ali'yi okula bırakalım, sonra hastanenin önüne varalım. Ordan sen arabana bin, fabrikana git. İzin işini sağlama bağla. İsterlerse yıllık izninden kessinler. Değilse kendine bir hasta kâğıdı yaptırman gerekir. Çıkarıp atmasınlar işten. Ben de gideyim işime. İki saatte toplarım. Kısa bir toplantımız var. Biraz erken kırar, bir saat için hastaneye gelirim. Tam on'da kapıda buluşalım!"

Atıldı, yorganı, battaniyeyi bir kez daha çekti: "Eee, sen daha yatıyorsun! Kalkıp tuvalete gitsene! Yüzünü yıkasana! Çabuk işini bitir, sofraya gel!" Terlikleri ayakucuna koydu yeniden. Çarşafları alıp fırladı.

"Aliii, çabuk ol anam!"

Çıktı indi. Çayları, sütleri kattı.

"Haydi sen başla anam! Ben de başlarım seninle!"

Döndü tuvaletten yana: "Biz başladık Koca İbrahim! Tren kalkıyor! Geç kalıyorsun! Haydi, birazını yarın yaparsın!"

Kızarmış ekmeği makineden aldı. Kızaracağı koydu. Bir yandan yağ sürdü, bir yandan peynir böldü. Bir yandan Ali'ye, kendine ikişer tost yaptı. Yumurtasını yedi çabuk çabuk.

Koca İbrahim toparlanmış geldi:

"Gerçekte ben kahvaltı yapmam! Ama senden korkuma yapacağım bugün!" Sokuldu masaya. "Günaydın! *Guten Morgen!*"

Ali ayağa kalkıp, "*Guten Morgen!*" dedi.

El sıkıştılar. İkisi de birbirinin yüzüne bakıyor.

"Oğlum, bu dayı çok değerli insan! Çok ciddi sorunları var. Herkesin olur ya sorunu! Ama inşaallah senin olmaz! Olursa da az olur!" Döndü Koca İbrahim'e: "Neden korkuyormuşun benden?" Çayını, yumurtasını sürdü önüne. "Biraz süt iç! Reçelden, peynirden buyur; söyletme kırk kez!"

Ağzına bir yandan çay, bir yandan süt dolduruyor, sonra yutuyor: "Çabuk ol Ali'm! Geç kalıyoruz anam! Haydi ahbaaap! Neden korkuyormuşun benden?"

"Diktatörsün çok!"

"Ben mi?"

"Evet!"

"Sen diktatörü görmüş de bilememişin! Haydi bakınma iki saat! Her şey önünde, canının istediğinden buyur! İki tost da sana yapayım! At cebine, acıkırsan çıkarır yersin!"

Başladı yapmaya. Yağladı, peynir koydu. Kattı bir naylon keseye, sonra sürdü önüne.

İbrahim çayın beline yapışmış, "Ah bir sigara!" diyor.

"Konuştuklarımızı unutma! Tam on'da hastanenin önünde! O sırada doktorlar vizitten çıkar! Gecikirsen beklemem, girer kendim konuşurum. Eksik fazla konuşursam kusura bakma!"

İbrahim ekmeğine yağ sürdü, yemesini hızlandırdı. Yumurtayı soyup pakladı, iki bölükte attı ağzına. Sütü dikti. Sanki firmaya varmış, kapının önündeki puşt saati görmüş, Büyük *Halle*'ye girmişti. Bugün Allahsız fırının tuğlaları değişecek. İki saat daha beklese 80'e iner ısı.

Ne bekler, ne bekletir *Meister* Helmut! Kimseye bakmadan yiyor, sonra düşünüyor:

"Ellerin ne sessiz, barış dolu evreni var, gördün mü? Benimki hır gür! Bacak kadar karı, dünyamı zindan etmeye yetiyor!"

"Haydi aslan Ali'm, kalkıver anam! Çantan hazır! Git pabuçlarını giy! Sen karnını doyur Koca İbrahim!"

Bir koşu yukarı çıktı. Yatakları topladı. Pencereleri kapattı. Aldı çantasını, indi aşağı. Aşevine geldi. Topladı masayı. Yağı, peyniri dolaba koydu. Reçelleri kaldırdı. Sildi masayı. Bardakları yıkadı, kapattı yüzaşağı.

"Tostları almayı unutma Koca İbrahim! Sekiz'e yirmi var, ancak yetişiriz! Gâvurun yurdunda zaman uçuyor! Ah gözünü sevdiğimin Türkiye'si, cennettir! Ne ivmek var, ne kıvramak! Yaz kış kağnı tekeri gibi gider! Almanya'da ise sürekli koşturur! Kalp hastası olduk yarımız!"

Deri ceketini taktı sırtına. Koca İbrahim'inkini askıdan alıp uzattı. İçeri koştu sonra. Her yeri bir daha gözden geçirdi. Dönüp geldi, hem Ali'yi, hem İbrahim'i itti. Çıktılar dışarı. Çekti kapıyı, kitledi bir de.

Evik çabuk doldular otomobile. Koca İbrahim arkaya geçti. Ali okulun önünde inecek. Bir hızla Kalkweg'e çıktılar. Çok uzun bir cadde. Tâ Grossenbaum'a kadar dosdoğru gidiyor.

On kala Ali'yi okulun kapısına bıraktılar. Sabahat indi, öptü oğlusu'nu. Avludan geçip kapıdan giresiye bekledi. "Dünyada tek servetim budur dayısı!" diye mırıldandı.

Koca İbrahim, arabasını diyor sandı. Oğlunu dediğini sonra anladı: "Allah bağışlasın!"

Çok hoşlandı Sabahat: "*Vielen Dank!*" dedi. "Biraz geçirdim vaktini, ama inşaallah bir daha doğurabilirim! Konuşup karar verdik. Ali'ye sorup gönlünü aldık. Akşam anlattım ya! Millete bak be, kimi döl veriyor, kimi izin; çocuğu biz doğuruyoruz! Bak İbrahim arkadaş, tutturduğun dâvanın sonu fos çıkarsa, yakanı bırakmam! Seni kendi ellerimle döverim! Bunu unutma! Bir de ne diyorum bak: Kapat ağzını! Orda burda anlatma! Konuyu saçıp dağıtma! Duydun değil mi? Söz sahibinden ürer. Osman Hoca'gile açmışın, bana açtın, bu kadarla kal-

sın! Keşke dün hastaneye dalıp o rezilliği çıkarmasaydın! Gelip doğrudan bana açsaydın! Güzelce konuşsaydık ikimiz! Neyse!"

Karl Jares Sokağı'ndan kıvrılıp Heer Sokağı'nı buluncaya kadar "Neeyse!" dedi. Koca İbrahim'i hastanenin önüne boşalttı: "Tam burda, saat on'da! Sakın unutma!"

"Anladık yahuuuu!"

Bir daha "On'da!" dedi, bastı gaza. Yukarlardan aşağı irmikli irmikli dökülen dumanın içinde yitti.

Koca İbrahim, arabasının yanında bir süre dikilip, "öçüncü Kat 318 o yanda mıydı, bu yanda mı?" diye dışardan arandı. Köstebek'le piçinin nerde yattığını kestiremedi.

34
BRÖTCHEN KAÇ KEZ ISINIR?

Gülten, Oma Gerda'nın üçüncü kattaki dairesinde, tıpkı kendi evlerinde yaptığı gibi, pencerenin önüne oturmuş, ıhlamurun, atkestanesinin altından uzayıp giden asfalta bakıyor. Annesi hastaneden kardeş getirecek. Ama babası nerde?

Oma Gerda çay yaptı. Almanların *Abendbrot* dediği akşam ekmeğini hazırladı. Bekledi dün. İnip alt kattaki eve baktı. Koca İbrahim gelmiyor. Kaç kez Ziynet'gilin kapıyı çaldı. Ziya'yı uykudan uyandırıp sordu. Hiç bilgileri, haberleri yok. Gülten'i pencerenin önünden ayıramıyor. İbrahim gelmiyor.

Gülten orda durdu durdu, sonra kendini salıverdi: "Hüüü hüüü hüüü! Pis adamlar, babiyi kaçırdıııı!"

Ağladı. Oma Gerda yüzüne yapışan saçları topladı, sevdi, susturamadı. "Pis adamlar televizyondaki gibi yapacak! Ben biliyorum pis adamların tabancası var!"

Uyuyuncaya kadar hıçkırdı. Yemedi lokma, içmedi damla.

Oma Gerda yatağının bir yanını Gülten'e ayırdı. Oranın çarşafının altına naylon serdi. Denizlerin neden tuzlu olduğunu açıklayan masalı iki kez anlattı, kızın hıçkırığını kesemedi. "Pis adamlar babiyi kaçırdı!" diyor, başka demiyor. "Annem hastaneden gelecek, bakacak babi yok, üzülecek!" diyor.

Oma Gerda, Ziynet'gile bir daha indi. Yirmi üç'e geliyor saat. Onlarda Osman Aydemir'gilin telefon numarası olduğunu biliyor. Alıp getirdi, çevirdi. Dudu çıktı telefona.

"Özür dilerim, biliyorum çok geç oldu! Ama İbrahim eve gelmedi! Gülten, 'Pis adamlar babiyi kaçırdı!' diye ağlıyor. Çok merak ediyorum nereye gitti? Yoksa karakola mı? Bilginiz var mı?"

Dudu, "Bir dakika Oma!" dedi, Osman Hoca'ya verdi telefonu. Osman Hoca, aşağı yukarı saat yirmi'ye doğru hastaneden birlikte ayrıldıklarını, bir arkadaşının evinde olduğunu, bu gece belki orda kalacağını anlattı. "Karakolda değildir. Ne işi var karakolda?" diye ekledi.

"*Ach so!*" dedi Oma Gerda. "Ayrılırken bana bilgi vermedi. Hem de öfkeliydi. Biliyor musunuz Herr Aydemir, acaba nasıl bir sorunu var İbrahim'in? Hem de çok üzgün!"

"Şimdi ben size ne diyeyim Frau Fischer? Gerçekte bu son derece özel bir konu! Ama sizin bilmenizde yarar var! Kendisini yatıştırmada bize yardımcı olabilirsiniz!" diye başladı. Bildiklerini anlattı.

"*Aber warum* İbrahim bunu bana açıklamadı, niçin haber vermedi? Elif akıllı Frau'dur. Ben İbrahim gelecek diye çay yaptım. *Abendbrot* hazırladım. Yatıştırıcı çay da yapacaktım. Gelip sorunu neyse bana anlatsın. Çözümünü birlikte düşünelim! Daha iyi olmaz mı? Şimdi dünyada her şeyin çözümü var. Yalnızca deliliğin ve ölümün yok! Deliliğin çözümünü bulmak zordur değil mi Herr Aydemir?"

Osman Hoca, telefonun öbür ucunda, deliliğin "görece" bir hastalık olduğunu henüz doktorların bile anlayamadığını söyledi. Bir görüşe göre, toplumdaki insanların hepsinin derece derece deli sayılabileceğini anlattı: "Bu durumda normal kim, deli kim? Bunu kestirmek son derece zordur Frau Fischer!" dedi.

"*Aber warum* İbrahim hastaneye gidip Elif'e baskı yaptı? Bana anlatabilirdi! Beklerdik, Elif hastaneden çıkardı! Gene bir çay yapardım. *Abendbrot* hazırlardım. Sorardık Elif'e: 'Madem ki kocan bu çocuğun on gün erken doğduğunu düşünüyor, bundan acı çekiyor, anlat bize, özel bir neden var mı? İbrahim izne gelmeden önce senin başka erkekle ilişkin oldu mu? Anlat kimden gebe kaldın?' Çünkü bunu en iyi Elif bilir. İbrahim çocuğun kendi dölünden olduğuna inanmak istiyor, değil mi? Sorun bu ama insan başkasının dölünden olan çocuğu da sevebilir Herr Aydemir! Çünkü Tanrı insana çok sevgi vermiştir. Şimdi İbrahim benim öz oğlum mu? Gülten öz torunum mu? Ben bunları çok seviyorum! Konu biraz geniştir, ama biz İbrahim'in sorununda kalalım. O bilmek istiyor bu çocuk kendi dölünden mi?"

"Sorun şimdi İbrahim'in bir delilik yapmasını önlemektir. İbrahim bir daha hastaneye gitmesin! Gidip Elif'e kötülük yapmasın! Türkiye'ye de gitmesin! Kaldırıp kendini Ren'e atmasın!"

Telefonda mırıldandı Oma Gerda: "Evet, Ren'in suları son zamanlarda çok kirlidir!"

"Bu deliliği hattâ otomobiliyle birlikte yapmasın! Çünkü İbrahim zaten biraz delidir! Hattâ benim bir korkum daha var: Çalıştığı yerde

yüksek fırının ağzındaki tortuları temizliyor ya, kendini fırının içine bırakıvermesin!"

Oma Gerda durmadan dediğini diyor:

"*Aber warum* bunu yapsın İbrahim? Gelsin önce bana anlatsın, ben ona yatıştırıcı çaylardan yapayım, *Abendbrot* hazırlayayım! Hem yeyip içelim, hem konuşalım. Önce onu üzen sorunu çok iyi anlamalıyım ki kendisine yardım edebileyim. Öyle değil mi Herr Aydemir?"

Osman Aydemir, okulun öğretmenler odasındaki tartışmalardan birindeydi sanki: "Ama bakın, Türk anlayışı başkadır Frau Fischer! Türk anlayışını sizin anlamanız gerçekten zordur. Bir Türk erkeği böyle şeyleri genel olarak içinde saklar ve kendini sürekli kurar. Kimi sorunları yakınlarına bile açıklamaz. Size de açıklamaz. Çünkü ona göre siz bir yabancısınız. Yani affedersiniz burda yabancı biziz, ama İbrahim'e göre sizsiniz! Çünkü Türk değil, Alman'sınız.."

"Hayır hayır Herr Aydemir! Çok yanlış bunların hepsi! Ben Alman'ım ama pek çok Alman da bana yabancı! Türk değilim ama Elif bana yabancı değil! İbrahim ve Gülten yabancı değil. Çok yanlıştır bu söylediğiniz!"

"Konumuz dağılıyor. Yabancıya gizini kolay açmaz bizim insanımız. Bize açılmasına bile şaştık. Şükür açıldı. Çünkü siz de biliyorsunuz, çok yakın hemşeriyiz. Kendisini yıllardan beri tanıyoruz. Örneğin bir süre evimizde kaldılar. İbrahim bize inanır. İkincisi, bu sorunu birine açması gerek! Buna gereksinimi var. Bu nedenle de bizi seçti!"

"*Ach so!*" dedi Oma Gerda. Belki yarın gelip bana da açılacak! Çünkü ben de yakınıyım! Buna yürekten inanıyorum! Aramızdaki yaş ayrılığı kapatılamaz kadar büyük, ama beni çok sever! Ben de onu severim! Çünkü temiz insandır. Yalan söylemez. Elif de ciddi insan. Onlar olmasa benim yaşam bağım kalmamıştı. Onlar beni yaşama bağladı. Oğullarımın hepsi savaşta gitti. Kızlarım soğuk mantarlar! Kocam bu evi bitirdi öldü. Çeyrek milyonluk şehrin içinde, çok büyük bir ülkede ve dünyada Robenson gibi yapayalnız kaldım. Düşünebiliyor musunuz, dört yaşında bir kız çocuğu bana destek oldu! Ah Herr Aydemir, bu uzun telefon konuşması için size teşekkür ederim. Bir parça rahatladım. Şimdi Gülten'e anlatacağım, pis adamlar babiyi kaçırmadı. Bu gece bir arkadaşının evinde yatacak. Ama yarın bize uğrayacak. Uğramadan hiçbir yere gitmeyecek. *Danke schön Herr Aydemir, auf Wiederhören!*"

Oma Gerda telefonu kapatıp dosdoğru yatağa yürüdü: "Gördün mü, babi bir arkadaşının evindeymiş! Onun çok önemli bir sorunu var!" diyecekti, oysa kız yatakta yok! Ah Tanrım, yoksa inip gitti mi gecenin bu vaktinde? Olur ya, babasını bulacağını sanarak düşer sokaklara!" Dönüp kapıya, merdivene bakacaktı, ardından gelen çocuğa ansızın çarptı, düşürdü onu:

"Aman Tanrım, başıma gelen!"

Gülten bütün telefon konuşması boyunca ensesine dikilmiş, her şeyi dinlemişti. Evet pis adamlar babiyi kaçırmadı, ama anladığına göre ortada önemli, kötü, zor, hem de ellere söylenmeyecek ayıp, anasının kutusunu, babasının cükünü demirle dağlatacak bir durum var! Acaba babi nasıl çıkacak bu durumun içinden? Evin içinde çok büyük bir dövüş olacak. Daha anne hastaneden geldiği gün babi onu en dipteki odaya çekecek. Kapıyı kapatıp orda dövecek. Gülten her zaman yaptığı gibi dolabın ardına sinecek, fırtına dininceye kadar ortaya çıkmayacak.

Oma Gerda sabah kalktı, Burg Sokağı'nın öbür ucundaki ekmekçiye gitti. Taze Brötchen aldı. Geçen yaz yapıp bir köşeye koyduğu reçellerden çıkardı. Günlük çaydan başka yatıştırıcı çay kaynattı. Çok iyi bir kahvaltı hazırlayıp beklemeye başladı. Vakit ilerleyince Gülten'e bir şeyler yedirdi. Kendisi bir bardak çay içti. Peynirin, yağın, reçelin üstünü örttü, sıcak Brötchen'lerin üstüne kâğıt peçete çekti, bekledi sabırla.

Koca İbrahim hastanenin önünde arabasına binip sürdüğünde, kafasında fabrikaya gitme düşüncesi vardı. Arabanın burnunu sola kıvıracağı yerde sağa kıvırdı. Hem sürüyor, hem soruyor:

"Anladın mı Koca İbrahim? İşte her zaman böyle gözü gönlü tok, uçkuruna egemen bir herif ol! Ayrılmış iki bacak görünce hemen dalma! Anladın mı Koca Kulaklı İbrahim? Bundan sonra her zaman eline, diline, beline sahip ol! Hem de asla görünüşe göre yargı verip milletin karısını kızını karalama, anladın mı?"

Sittardsberger Alanı'ndan sağa sapıp Huckingen'i geçtiğinde, Ren üzerindeki demir köprüye geldiğinde, kendi kendine sürekli olarak, "Anladın mı?" diye sordu. Ama bir kezcik, "*Jawohl*, anladım Herr Mutlu!" demedi. Evin önüne gelip el firenini çektiğinde, "anladım!" demedi. Yalnızca sordu: "Anladın mı?"

Ihlamurun dibinde durunca sorusuna bir soru daha ekledi: "Yoksa dâvandan dönüp salıvermek mi istiyorsun Köstebek'in yakasını? Eğer

böyle bir düşüncen varsa, açık söyle, bilelim! Kendi kendine kancık güreş tutma Koca İbrahim! Doğru söyle bak, var mı öyle düşüncen?"

Kendi evine girmeye gerek görmedi.

"Asla yok öyle bir düşüncem Herr Mutlu! Hem de olamaz! Alnımıza sürülen lekeyi temizlemeden kimsenin yakasını salmayız biz! Bundan yana kuşkun olmasın Herr Mutlu! Hem de sakın üzülme!"

Basamakları ikişer çıkıyor. Ziya'gilin kapının önünden hızla geçti. Oma Gerda'nın kapısına geldiği zaman, yaşlı kadın saçına yeniden düzen vermiş, önüne çiçekli önlük bağlamış olarak eşikte dikiliyordu. Çünkü Gülten pencereden görüp çığlığı bastı: "*Mein Vati kommt! Mein Babi!*"

Çın çın öttü evin içi.

Ama Gülten şimdi nerde peki? Yoksa kapının ardına çekilmiş siniyor mu gene?

"Ah deli İbrahim! Yahu sende hiç akıl yok mu? Nerdesin? 'Benim bir Oma'm var, merak eder!' diye düşünmek yok mu? Upuzun gece gözüme uyku girmedi! Tâ yirmi üç'e geliyordu, Herr Aydemir'e telefon ettim de meraktan bir parça kurtuldum!"

Koca İbrahim eğildi, iki eliyle Oma Gerda'nın elini tuttu, önce dudağına, sonra alnına götürdü. O, bunu yaparken Oma Gerda sol elini birkaç kez kaldırıp indirdi, tıp tıp vurdu, İbrahim duymadı bile. Sonra hızla onu sofranın başına sürükledi. İbrahim uysalca yürüdü. Oturdu Oma Gerda'nın gösterdiği yere: "Ama ben kahvaltımı yaptım kadın Oma'm!" diyecekti, demedi. Ceketinin cebindeki tostları da söylemedi.

"Ah deli İbrahim! İnsan 'Bir arkadaşımda kalıyorum, o yüzden gelmiyorum!' diye telefon etmez mi? *Brötchen*'ler soğudu! Dur bir daha ısıtayım!"

Kalktı fırını yeniden açtı. *Brötchen*'leri tepsiye dizdi, sürdü orta göze. Çay kattı bardağa. Önceden içmeyi severdi, koydu önüne: "Ah deli İbrahim!"

"Bizim anlayışımız bambaşkadır kadın Oma'm!"

"Nedir sizin anlayışınız? İnsan her yerde insan değil mi? Ama sen biraz delisin! Ölülerle deliler değişmek için zordur! Yatar arkadaşının evinde, Oma'sına haber vermeyi düşünmez! Soruna çözüm bulabildiniz mi? Ben sana ne dedim: 'Gel eve, sana bir yatıştırıcı çay yapayım!

İki bardak iç, sinirlerin yatışsın! Oturup birlikte konuşalım! Sonra Elif'e soralım! Çünkü durumu en iyi o bilir!' Sen böyle yapmıyor, arkadaşına gidiyor, onunla konuşuyor! Raki raki raki! Türkler çok arkadaş, çok raki!"

"Arkadaş filân değil canım Oma'm! Onlar gerçi birbirine 'arkadaş' deyip duruyor ama gerçekte 'yoldaş' demek istiyorlar. Yani sizin dilde '*Genosse*' oluyor. Sabahat Doğan-Mönsch benim arkadaşım değil. Fakat çok ciddi bir insan. Ben de ciddilik konusunda kendisinden aşağı kalmadığımı kanıtladım! Dün gece Allah bana çok yardım etti. İşte onun evindeydim. Sabahleyin de birer bardak çay içmeden çıkamadık. Gerçekte ben fabrikaya gidecektim. Sırf sen merakta kalmayasın diye geldim. Şu *Brötchen*'lerden iki tane yeyip kalkayım. Haydi getir! Hem de bir bardak daha çay koy. Akşama inşaallah, vaktinde geleyim, oturup anlatalım. Çok haklısın, bu bir. İkincisi, ayıp değil ya, şu telefon numaranı bir daha yazıver bana, hem de şu deftere! Her zaman yanımda olsun. Soyadını başa, F harfine yaz. Krefeld'in ön numarasını yazmayı unutma. Duisburg'tan ararsam ön numara çevirmem gerekir değil mi?"

Brötchen'in arasına yağla birlikte böğürtlen reçeli bastı. Üç lokmada yutup yok etti. İkinciyi peynirli yaptı. Onu da çabucak yutup kalktı. Sordu birden: "Gülten nerde?"

"Ah deli İbrahim!" diye çırpındı Oma Gerda, kendi ekseni çevresinde iki kez döndü. "Gördün mü, ben onu unuttum! Gerçekten nerde Gülten?"

"Yoksa aşağıya Ziynet yengesigile mi gitti? Ah bu kız; susam tanesi kadar bana çekmemiş! Keçi inatlı anasına çekmiş hep! Yeni doğan bakalım kime çekecek? Bize bu dünyada mutluluk yok, güzel Oma'm! Bu dünyada mutluluk bize haram!"

Bardakta kalan çayı dikti. Kolundaki saate baktı:

"Sen o Gülten olacak eniği bul, kapat eve! Dışarı mışarı çıkmasın! Sen sen ol, kapıdan dışarı bırakma! Kendin bakkala gidersen yanında götür! Tek başına salma! Temelli anası gibi çakal olur sonra! Ben gideyim! Fabrika'dan gelip hastanenin önünde Zabat arkadaşla buluşacağım! *Tschüss!*"

Koca İbrahim gittikten sonra Oma Gerda Gülten'i aramaya koyuldu. Gülten usulca çıktı ortaya. Kendi kendini buldurmasa yaşlı kadın uzun süre arayacak.

35
KURT KUŞ MASALLARI

Hemşire Elvira doğum odasından çıkıp olanı biteni az çok dinledikten sonra 318'e geldi. Olayı önce Elif'in kendisinden soracak: "Dosdoğru söyle Elif hanim, ne oluyor? Ne var? Eğer önemli bir sorun varsa bana söyle!" Bütün olasılıkları yoklayıp her türlü kuşkuyu yok etmeden rahat olamaz.

Başhemşire Gaby dönüp dönüp, "Ortada ciddi, hem de önemli bir olay var, ama sakladılar! Beni kandırdılar! Frau Tunç kız doğurdu. Kocası çok öfkeli oldu. Ama Frau Mutlu saldırıya uğradı! Saldıran da öz kocası! Hem de Frau Mutlu'nun çocuğu oğlan! Karışık bir bilmece! Bir türlü çözemiyorum!" diyor.

Bu durumda yapacak işlem göremiyor. Konuyu hastane direktörüne açmadı. Ama kapıya tembih etti: "318'de yatan Elif Mutlu'nun kocasına ve öteki görüşmecilerine dikkat edin! İçeri alırken bize bilgi verin!"

"*Bitte* Elif hanim! Gerçeği saklama! Ortada dönen nedir? Kocanız size niçin saldırdı? Niçin yakınmacı olmadınız?"

"Hiç!" diyor Elif. Çiğnini çekiyor. Sanki karşısında bir çocuk var, ona kurt kuş masalı anlatıyor:

"Oldu bitti beni çok sever biliyor musun? Takılmadan duramaz! İlk karısından çocuğu kız olmuş. Benden ilki de kız oldu! İçine korku dolmuş: 'Eyvah, dünyada soyum kesilecek!' diye merak çorak içinde kaldı. Erkek çocuk özlemiyle yanıyor biliyor musun? Bu kez ben oğlanı doğuruverdim! Baba değil mi, coşmuş! Biraevine gitmiş, ama bira içmemiş, uzo diyorlar, sert Yunan içkisi varmış, ondan içmiş! Bu içki sert, insanın gözünden yaş getiren içki, biliyor musun? Herhal biraz da şarap içmiş. İki içkiyi karıştırmasa iyiymiş, karıştırmış. Çok kötü sarhoş olmuş. Gelmiş boynuma sarılıyor. Öpecek beni. Ama sorhoşluk etkisiyle boynuma sarılacak yerde, boğazıma sarılmış. Bağırması da, 'Haaayt; bu çocuk kimin çocuğu? Benden mutlu baba var mı?' diyor yani! Sarhoşları bilmez misin Elvira hanım? Sizinkiler bizimkilerden daha beter ya! Karşımızda

Yunanlı Pepo biraevi işletiyor. Her gün öğle, ikindin, akşam görüyorum, öğürtülerinden sokak pisleniyor! Alkoliklerinizin kilise diplerine, banka duvarlarına sızıp kalmasını kendiniz daha iyi bilirsiniz. Saklanacak bir şey yok Elvira hanım! Olsa bile kendimden saklarım, senden saklamam! O gece bana yaptığın iyiliği unutur muyum? Öz kardeşim olsa senin kadar çırpınmaz! Allah senin tuttuğunu altın etsin!"

Elif söylüyor, Renate çeviriyor. Renate yorulunca gözünü kaşını yara yara Kısmet çeviriyor.

Medine Tunç: "Kız anam, bu sarı gâvur da elin garibanına sıvaştı! İlle anlayacak! Anlamadan gitmiyor!" dedi.

Bereket ağızları iyi birlemişler. Alman olduğu halde Renate hanim da birliğe uymuş. Gizlerini koruyorlar. "Aferin mühendis Selâhattin'e; eşi hemşerilerden yana dikilmeyi biliyor!"

Elvira üzgün: Başarısızlığı gururuna yediremiyor. Vakti olacak, biraz Türkçe öğrenecek! Bak o zaman çorap gibi nasıl söküyor. Vakti yok, olan da geçip gidiyor.

Elvira gittikten sonra Renate başlıyor: "Nedir işin içyüzü Elif hanim? Allahını seversen söyle!" Durup dinlenmeden kurcalıyor. Elif, Elvira'yı kandırdım sanarak, Renate'ye de kuş masalları anlatıyor.

Mehmet Duman, karısı Kısmet'e bırakıp gitti. Tam o sırada Budapeşte'den "Yurt Türküleri" yayını başladı. Kısmet radyonun sesini güreltti. "Senin türküyü çalıyor Eliiif!" diye bağırdı.

Türkmen kızı, Türkmen kızı
İnek sağar Türkmen kızı
Türkmen kızı, Türkmen kızı
Yayık yayar Türkmen kızı
Sen allar giy ben kırmızı
Çıkalım dağlar başına
Sen gül topla ben nergisi
Türkmen kızı, Türkmen kızı

Türkü bitti, Türkçe yayın da bitti. Elif tuvalete gitti. "Faşist köpek!" dedi, kapıyı içerden kapattı. "Başıma türlü türlü işler açıyor!" Ağladı ağladı. Nice sonra elini yüzünü yıkayıp geldi. Kâh içinden, kâh dışından mırıldandı: "Faşist köpek!"

Sabahat Doğan-Mönsch girip geldi. İki gül yaptırmış. Birini Renate'ye, birini Elif'e verdi. Hepsine ayrı ayrı geçmiş olsun dedi. Renate'yi öptü, sonra Elif'in başına geldi:

"Geçmiş olsun! Belki beni tanımıyorsun. Kabul edersen ben bir dostum. Size gelip gideceğim. Bundan sonra daha iyi tanışacağız. Geçmiş olsun!" dedi. Sordu: "Doktorun kim, adını biliyor musun?"

"Bizim iki doktorumuz var!" diye Kısmet girdi söze. "Herr Gürcan ile Herr Heck! Biri Türk, biri Alman!"

"İyi bakıyorlar mı?"

"Allah razı olsun, bakıyorlar!"

Medine Tunç: "Heeeç Türkiye'deki dokturlara benzemez buranın dokturları!" dedi. "İğneyi bile kibar dürterler!"

"Haydin yatın bakalım! Ben bir de bizim Bahri arkadaşın hanımına uğrayacağım!"

Koca İbrahim gecikti. On beş dakika sonra bulunup geldiğinde kapıda inceden inceye sorgudan geçirdiler: "Niçin geldin gene?"

"Karımı göreceğim!"

"Niçin göreceksin?"

"Valla çok özledim!"

"Bıçak var mı belinde?"

"Yok!"

"Öyleyse dur bakalım!"

Yukarıya telefon ettiler. Sonra izin verdiler.

Sabahat önce Doktor Heck'le konuştu. Nöbet odasına Doktor Gürcan geldi sonra. Dr. Heck, "En iyisi siz hemşerinizle konuşun Frau Mönsch!" diye aradan çekildi. Sabahat baştan aldı, sorunu bir daha anlattı. Dr. Gürcan'dan yardımcı olup olamayacağını sordu.

"*Ach so!* Bizim başhemşire düşünüyordu! Dün de İbrahim bana kendisi geldi. Bir çok sorular sordu: 'Bu doğum normal mi?' Bir anlam veremiyordum. Şimdi aydınlandı. Demek sorun bu! Ama bilinmez ki! Doğumlar beş on gün erken, geç olabilir! Durum bünyeden bünyeye değişir. Kimi bünyeler su toplar, şişkin olur. Bunlar erken doğurabilir. Tıpta her zaman kesinlik de yoktur. On gün önce doğan da normaldir. Yani çocuğun durumu normalse normaldir. Bal gibi de yaşayabilir. Tam gününde, saniyesinde, yani dokuz ay on günde doğan yaşa-

maz da, ne bileyim, bunlar yaşayabilir! Yani her zaman insanı şaşırtan durumlar olabilir!"

"Olmadı, biz sorunumuzu anlatamadık galiba!" diye düşündü Sabahat: "Bana göre hava hoş Doktor Bey! Ben kendimi inandırmak için rahatsız etmiyorum sizi. İbrahim Mutlu hemşerimiz, ciddi olarak tedirgin! Dün karısının boğazına sarılmış! 'Yurda gidip öbürünü de öldüreceğim!' diyor. Takmış kafaya, ille öldürecek!"

"Anlamıyorum ama anlıyorum!" dedi Dr. Gürcan. "Ama bu durumda onu sizin aydınlatmanız gerek! Bizim görevimiz ayrı ve çok ağır! Vaktimiz de yok üstelik!"

"Haydaaa!" dedi Sabahat içinden. "Elbet biz elimizden geleni yapıyoruz! Acaba siz de yardımcı olamaz mısınız?"

"Ne gibi?"

"Örneğin bana söylediklerinizi ona da söyleseniz! Zahmet olmazsa bir de çocuğun ve babanın kanlarını inceletseniz! Durumu sizin ağzınızdan duyunca tatmin olur belki! Ben şimdi onunla gelecektim, fakat belli ya, tam on'da hastanenin önünde buluşalım diye sözleştik, gecikti! Hemşerilerimiz böyle ne yazık!"

Duvardaki saate baktı Dr. Gürcan.

Sabahat da kolundakine baktı.

"Olur, bir ara birlikte gelin, konuşalım! Kan gruplarını da inceletelim! Ama o da kesin değil! Yalnız kendisine söyleyin, hastane içinde bağırmasın! Başhemşire işin içyüzünü çözememiş. Bu işlerin şakası yoktur. Hastaya saldırmanın cezası ağır: Tuttular mı atarlar içeri, sonra da dışarı!"

O sırada Koca İbrahim kapıdan başını uzattı.

"Geldi!" dedi Dr. Gürcan. Kapıya gidip içeri çağırdı İbrahim'i. Sabahat şaşırdı: "Ben artık gelmezsin sanıyordum!" diye mırıldandı.

"Eve uğradım önce! Trafik sıkı! Ancak davrandırabildim! Kapıdakiler de kabir soruları soruyor!"

"Neyse, otur bakalım! Ben konumuzu Doktor Beye açtım. Söylediklerini sana dışarda özetlerim. Şimdi vakit yitirmeyelim. Sorunu bir de kendin sor. Doktor Bey yanıtlasın. Yalnız kısa olsun lütfen. Çünkü hepimizin vakti kısıtlı!"

"Benim isteğimi kendin daha iyi biliyorsun Sabahat abla! Yani örneğin bu çocuk benden mi, değil mi? On beş gün erken doğması nasıl

normal olabilir? Olabilirse nasıl olabilir, öyle ya? Ben bir kan incelemesi istiyorum Türkçesi!"

"Yirmi gün önce de doğabilir!" dedi Dr. Gürcan.

"O zaman çocuk ölür, efendim!"

"Hayır ölmez, neye ölsün? Elimizin altında bunca tıp olanağı var! Anadolu'nun bir köyünde, dediğin doğrudur. Ama burda çocuk ölmez. Dokuz ay on günde doğanlar gibi bu da normaldir. Dokuz ay on gün sözünü kim saymış da söylemiş? Bir halk sözü o! Öyle demişler, öyle gidiyor. Belki dokuz ay sekiz gün. Biz Tıp dünyasında bir ay dört hafta hesabıyla, on ay deriz. Yani yuvarlak olarak! Belki sekiz ay yirmi gündür! Kadının gebe kaldığı geceyi kim bellemiş de her gün bir çizgi çekmiş? Benim kendi çocuğum acaba kaç günlük? Süreyi ancak yaklaşık olarak söyleyebiliyoruz, dokuz ay on gün diye!"

"Ama efendim, yedi ayda doğanlar yaşıyor da, sekiz ayda doğanlar yaşamıyor? Yani erken doğum halleri böyledir! Herhal bunların da biraz doğru yanı vardır?"

"Vardır elbet! Ama hanımefendiye söyledim, tersi de var. Örneğin dokuz ay on günde doğanların da kimi yaşamıyor, yaşatılamıyor. Örneklerin önemi var, ama ayrıcalar da var! Tıpta her zaman yanılma olabilir.."

"Pekey bu işin gerçeği nasıl anlaşılacak?"

Sustu Dr. Gürcan. Odanın tavanına baktı.

"Kan incelemesiyle belli olmaz mı efendim?"

"Olabilir! Söyledim hanımefendiye. İnceletelim kanlarınızı. Yarın gelin sizden de, çocuktan da aldıralım. Küçücük çocuktan da.. Bugün yaptırsak iyi ama birazdan ameliyata gireceğim. Böyle şeyleri başkasına yaptırmayın. Lütfen orda burda da konuşmayın. Çocuğun sizden olduğu kanıtlanınca mahçup olursunuz!"

"Ah keşke kanıtlansa da mahçup olsam, Sayın Doktorum!" Ekledi içinden: "Gerçi ben bu Köstebek Yapılıdan oldu bitti hoşnut değilim! Ama önce namusum temizlensin! Onu ben ayrıca atabilirim başımdan! Para gücüyle yapılmayacak iş var mı?"

Kalktı, Dr. Gürcan'ın eline vardı. Sıktı saygıyla. Sabahat'la birlikte çıktılar koridora. Koca İbrahim 318'in önünden adımlarını geniş geniş atarak geçti. Sabahat da ona uydu ister istemez.

36
TÜRKMEN KIZI, TÜRKMEN KIZI..

Koğuşlardan çocukları toplayıp götürdüler. Ardından öğle yemeği geldi.

"Çok şükür açıldı iştahım! O miskinlik uçup gitti üstümden!" dedi, kalktı lâvaboda elini, ağzını yıkadı. Boynunu kulağını ıslattı, silindi havluyla. Sonra karyolaya tırmandı. Yemek tablasını önüne çekti. Bol sulu, patatesli haşlamanın içine limon sıktı. Çaldı kaşığı. "Çok şükür Cenaballaha, içim çok iyi!"

Türkmen kızı, Türkmen kızı
Hamur yoğurur Türkmen kızı
Oğlan doğurur Türkmen kızı

Medine Tunç:

Eh ne yapalım Türkmen kızıysan! Sen oğlan doğurursan, ben de kız doğururum!"

Allı Turnam bizim ile varırsan
Şeker söyle, kaymak söyle, bal söyle
Eğer bizi soran eden olursa
Boynu bükük, kalbi kırık hal söyle

Medine Tunç kaldırdı sesini salıverdi: "Nah şöyle iri iriydi memelerim! Gene de iri ya! Hep kızlar emiyor! Bir tek oğlan emzireydim, gam çekmezdim! Çok alacağım var Allahımdan çooook!" dedi, yukarlara baktı.

Türkmen kızı, Türkmen kızı
Yalan söyler Türkmen kızı
Dayak da yer Türkmen kızı

Elif Mutlu: "Söylerim ya! Söylemeyip ne yapayım? Deli arlanmaz, sahibi arlanır! Alıp götürecekler karakola! Cezaevine atacaklar! O içerde uzanıp yatacak, dışarda benim başım derde girecek! Koş adam bul! Koş para bul! Koş Osman Hoca'ya, Türk-Danış Muzaffer Beye! Deli kocanı Alman'ın elinden kurtar! Yalan söylemeyip ne bok yesin Türkmen kızı?"

Yedi bitirdi yemeğini. Tabağını ekmekle silip pakladı. Portakalını soydu yedi. Önünde hiçbir şey bırakmadı.

Anamurlu Kısmet Duman, "Ben bu kadar iştahlı değildim! Elif hanımla, Medine ablamın arasında açıldım! Renate yenge, sen de iştahlısın, aferin!"

"Ben her doğumdan sonra iyi olurum!" dedi Renate.

Elif gitti ağzını yıkadı. Kapıya çıktı, koridora baktı. Karşı yandaki tuvalete gidiyor gibi yapıp yürüdü biraz. Durmadan düşünüyor: "Bu erişiklinin kafasında hangi cinler dolaşıyor?" İndirip bindiriyor, bir yere, bir yana konduramıyor. "Üstüme abandı, boğazımı sıktı: 'Söyle kimden bu çocuk?' Kimden olacak ayı? Benim kendimden! Sen Almanya'da zömzöm gezerken, kendi kendimle yattım; terleye tıslaya kendi kendimle zina ettim! Vay gidi okunmalık herif vaay! İyi bir hoca olmalı da okumalı sana! Muskalar, hameyliler yapıp ceketinin içine asmalı!"

Bir iki gitti geldi, çocukların konulduğu özel bölümün yerini bulmaya çalıştı. Başhemşire görür, azarlar: "Öyle sopa gibi saçlarınla ne arıyorsun koridorda?" der. Çekinip geri döndü. Kafasının içinde hep o soru var: "Ne demek istedi bu ayı? 'Söyle kimden bu çocuk?' Yoksa biri yurttan mektup yazıp bana suç mu attı? Ben hastaneye gelince, eve varıp fısfıs, kulağını mı doldurdu? Gülten geldiğinde 'Evimize pis adam geldi!' diyordu. Çöpçü İmam denilen yılan düşünde gördüklerini mi anlattı? Kütahyalı otomobil onarımcılarını o gün bizim ordan püsküttüm. 'Böyle böyle Koca İbrahim! Seninle bak çok yakın hemşeriyiz! Ben her şeyden önce senin iyiliğini isterim! Ama camiye gelmiyorsun! Aydan aya herkeslerin ödediği cami parasını ödemiyorsun. Ben arkadaşlardan senin işyerindeki durumun hakkında bilgi alıyorum. Gâvurken gâvurlar senin kof bir Müslüman olduğunu anlamış! Arkadaşın Nohut Burun Konrad'a: "Siktiret, bizim hocaların çoğu yo-

bazdır!" demişin. *Meister* Helmut Efendi, ara sıra İslâmlık hakkında sorular soruyormuş. Sen sözü değiştiriyormuşun. Adam hazır soru soruyor, yüksek dinimizin bilgilerini anlatsana! Anlatmıyorsun, çünkü istemiyorsun! İslâmlıkla ilgin yok! Karınla kızınla da yok! Attın geldin köye, dönüp bakmadın! O da gitti Çingenelerle yattı! Şimdi bu doğan çocuk kendinin mi sanıyorsun? Çok safsın Koca İbrahim! O çocuk Çingenelerden! Bana düşümde melekler söyledi! Cenaballah önemli haberleri birine bildirecek oldu mu, meleklere söyletir. Ben senin gibi saçma düşler görmem, yararlı düşler görürüm! Melekleri görürüm! Melekler Cenaballahın uçan postalarıdır. Böyle yolsuz, hem de utanmaz bir karıyı boşamıyor, hâlâ kapında tutuyorsun!' Koca İbrahim'in boyu uzundur ama boncuk kadar aklı yoktur! Onun aklı incirin çekirdeğini doldurmaz! Ossuruklu nâletin 'Düşümde gördüm!' dediğine inanır! O kim oluyor Cenaballahın meleklerini düşünde görecek? Onun düşü de, düşümde gördüm dediği de yalandır! Onu bir şey sanır, onun kavuz kapçık akıllarına inanır! Sonra gelir benim boğazıma sarılır: 'Söyle orospu, kimden bu çocuk?' Hey benim Gül Yüzlü Allahım, elin günün içinde bana orospu diyor! Ellerin düşüyle türesiyle kendi namusunu düşünüyor da, bir yandan Alman, bir yandan Türk onca insanın içinde, benim namusumu düşünmüyor! Bunun böylesi insanı kanlı eder! İnsan bunu doğrasın, naylon çuvala doldurup kapıya koysun! Çöp diye alıp götürsünler. Çöp olmadığı ortaya çıkınca polis beni alıp mahkemeye götürsün. Yargıçlar ceza vermez: 'Aferin kızım, eline sağlık! Dünyadan bir mikrobu temizlemişin!' deyip salıverir. Ama nasıl öldüreyim? Bugüne bugün iki çocuğumun babası! Yarın, 'Ana sen babamızı niçin öldürdün de bizi yetim büyüttün?' derlerse ne yanıt verebilirim?"

Birden dönüp odaya girdi. Örgüsünü aldı. Gitti sol yandaki görüşçü yerine. Koltuklar boş. Oturdu birine. Gelen giden yok. Vakit var daha. Çanaklar tabaklar ancak toplanıyor. Örgüsü epey oldu. Önler bitti. Belki bugün ardını da bitirir. Ardını bitirince kollara başlasın mı, başlamasın mı, düşünür. Hayır, kollu kazaklar filân örmek istemiyor artık! Caydı.

"Kollu örüp vereceğim sırtına da, değer mi bilecek? Kolsuzu bile çok ona! Onun bana yaptığına karşılık kazak mazak hak değil! Gelin

diye getirdi, haftasında dövdü beni! Ben gene de insanlığımı yapıyorum. Türkmenliğimin temiz görgüsünden geri kalmayıp, her çocuk doğuruşta, bir şeyler yapındırıp, 'Buyur Koca İbrahim!' diye önüne koyuyorum. Ama vurduğu yumrukları asla unutmuyorum. Unutmuş gibi yapıp, sırf evimin erkeği, doğmuş, doğacak çocuklarımın babası diye hoşgörüyorum! 'Ağı çivi, katlan Türkmen kızı! Yükseklerden yürüdün, enginlere geldin! Sirkeden aşağısı su. Seni bu kadar enginlere uygun gören Cenaballahın elbet bir düşündüğü vardır, katlan!' diyorum."

Türkmen kızı, Türkmen kızı
Hesap bilmez, sayı bilmez,
Hece bilmez, harf bilmez
Kazak örer Türkmen kızı

"Katlan bakalım Türkmen kızı!"

Renate, elini gül kurusu sabahlığın cebine sokmuş, İstanbul'dan Kapalı Çarşı'dan mı, yoksa Mahmutpaşa'dan mı alınma tüylü terliğini ayağına geçirmiş, yürüdü geldi.

Türkmen kızı, Türkmen kızı
Yengesini de görünce
Ayağa kalkar Türkmen kızı

"Buyursunlar! Hoşgeldin Alman yenge! Şöyle buyur!" deyip yer gösterdi, elini de sıktı, hem de o oturduktan sonra oturdu. "Hoşgeldin; nasılsın bakalım?"

"İyiyim, teşkür ederim!"

"Ne var, ne yok koğuşumuzda?"

"İyilik güzellik koğuşumuzda!"

"Arkadaşlar nasıl, iyiler mi?"

"Arkadaşlar iyi! Soranlara selâmları var!"

"Pekey! Ben de sana teşkür ederim! Bak sana ne diyeceğim Renate yenge: Burdan çıkınca beni unutma! Çok yalnızım Almanya'da! Yapayalnız! İnsana çok eytacım var. Araba sürmeyi biliyor musun?"

"Biliyorum.."

"Araban da var mı?"

"Arabam ayrı yok, kocamın var!"

"Ah kendinin araban olsa, ara sıra yoklardın beni!"

"Hay Allah Elif! Bunu ben her zaman yapabilirim! İnan bak, ben senin resmini çok büyüüüük yaptırmak istiyorum Elif hanim!"

"Hanimi batsın! Yalnızca Elif de bana!"

"Kardeşim Elif, ben senin adresini yazacağım. Çünkü aklımda hiç kalmaz! Çabuk unuturum!"

"Seninkini de bana yaz! Telefonu yaz. Ara sıra çeviririm. Benim deli gene gelirse bakarak ol! Ama başhemşireye söyleme. Hem de söyletme Renate yenge!"

"Benim kocam da biraz kıskanç! Çok gelemem belki, ara sıra gelirim senin eve. Sen ama her zaman telefon et. Ben şimdi iki ay izinli. Oturuyorum evde. Çünkü çocuklar var. Cem var. Cem'e bakıyorum. Yuvaya ve okula yolluyorum.."

Elif, örmekte olduğu arka'yı dizinin üstüne koydu. Önlerle ölçümledi. Biraz daha örmeye karar verdi.

Doktorlar, yanlarında başhemşire, hızlı hızlı geçti. Elif ayağa kalkacak oldu. Şefik Gürcan koştu, omzundan bastırıp oturttu: "Kalkma, rahatına bak!" dedi, sordu: "Ne zaman bitiyor örgün?"

"Biter yakında! Tabii kısmetse biter!"

Doktorlar geçtikten sonra Renate sordu: "Boncuk oyası da bilir misin?"

"Bizim üstümüzde bir Ziynet var, Giresunlu Ziya ağabeyin karısı, o her oyaları bilir. Ben ondan öğrenirim. Şimdi biraz örebiliyorum. Makine olsa dikiş de dikebilirim. Çok iyidir zekâm. Gördüğümü kaparım. O işi ustasından iyi yaparım. 'Bir dikiş makinesi alıver' diyorum, almıyor! Kazandığını ona buna saçıp dağıtıyor, bana makine almıyor!"

Başörtüsünün ucuyla burnunu silecekti, çekindi. Cebinden mendil aradı, bulamadı. "Akma nâlet, uslu dur!" diye söylendi içinden. "Bu yünlerin yumağını 4.99'a alıyorum. Almanya'da fiyatlar neden doksan dokuzlu oluyor? Şuna adam adam beş deseler ya! Böyle diyerek çocuk mu kandırıyorlar?"

Şimdi dünyada çocukları da, büyükleri de kandırıyorlar Elif! Eskiden yokmuş Almanya'da!"

"Oma Gerda'dan sorarım, bilir!"

"Eskiden sokakta giden kızı kaçırmak da yokmuş Almanya'da! Şimdi mafya gibi pis şirketler var, kızları kaçırıp kirletiyor, sonra parayla satıyorlar!"

Onların fiyatı da doksan dokuzlu mu acaba?"

"Bilmiyorum! Bir arkadaşım bunları inceledi, kitabını yazıyor. Bize bu hastalık Amerika'dan geçti!"

"Mafya dediğin mi?"

"Mafya da, yünlerin üstüne 4.99 yazmalar da hep Amerika'dan geçti! Özellikle savaştan sonra!"

"Beş mark verip bir yumak alıyorum, o da yalnız yüz gram! Tartmadım ama öyle yazarmış üstünde! Ancak on yumak alırsam bir kilo, öyle değil mi?"

"Öyle.."

"Beş beş daha on; elli elli daha yüz!"

Türkmen kızı, Türkmen kızı
Pazara da gider Türkmen kızı
Pazarlık eder Türkmen kızı

"Güya pazarlık yok diyorlar. En âlâsı var! Büyük mağazalarda yok yalnız! Pazarın sonuna doğru varırsan her şeyi yarı fiatına alırsın! Ben birinde bir sebzecinin önünde durdum. Ziynet abla da yok yanımda. Bağırıyor yırtınarak: '*Billig* pırasa, *billig* tamaten, taze marullar!' Bir Türk delikanlısı tutmuş, bağırtıyor. Kendisi Türkiye'ye gidip gelmiş. Patlıcana *Aubergine* diyor, karpuza *Wassermelone!* Bağırıyor: 'Türkiye'den geldi bunlar! *Billig billig!* Haydin kalmadı, gidiyoruz!' Kendi susuyor, delikanlı bağırıyor. Yanlarına varıp sordum:

'Kaça?'

'*Eine Mark!*'

'Tart bana şunu!'

Tarttı, beş kilo! Benden 10 mark istiyor!

Sordum: 'Neden?'

Kocaman bir karpuz seçmişim, tabii 10 mark edermiş! Yanındaki Türk öyle diyor! Babası bu delikanlıyı Alman'a çırak verirken, 'Al yetiştir, tıpkı kendin gibi alışverişçi yap, ben Almanları beğeniyorum, ciddi millet!' demiş. Batsın öyle ciddilik!"

"Eskiden ciddiydi!" dedi Renate.

"İnsan dediğin yeni'de ciddi olmalı!"

"Ben bildiğimi söylüyorum.."

"Ben de bildiğimi söylüyorum: 'Adam et! İyi çalışırsa kızını ver! Eline biraz anapara tutuştur çalışsın, sayende adam olsun! Hem sizin yurda hizmet etsin, hem bizim yurda!' demiş. O da demiş ki: 'Kızımı vermek elimde değil! Onu kızım bilir! Ama iyi adam olursa, sonunda bir kamyon armağan ederim!' Onun için tüysüz delikanlı bana, 'Bunun kilosu değil, pundu bir mark!' diye sırıtıyor. 'Pundu olur mu? Gelip adam adam sordum, '*Eine Mark!*' dedin. 'Alın beş markınızı, ben de *Wassermelone*'mi alayım!'

'Yok, olmaz!'

Onlar çeker, ben çekerim! Bir yandan da gebeyim biliyor musun? Düşeceğim, çocuğa bir şey olacak! Serseriye bak! İki kolumla kavradığım gibi, kurtardım karpuzu! 'Pundu bir mark diye kandıramazsın beni! Bende kanacak göz var mı, baksana!'

Karpuzu alıp eve geldim. Döndüm, öteki alışverişleri yapacağım. Koca İbrahim Hollanda peyniri yiyor. Her gün ince ince kesilip ekmeğin arasına ondan konulacak! Ekmeğe sürülen yağ da Hollanda yağı olacak! Bana günde 20 mark bırakır. Pazar günleri 50 mark atar. Beş markluk karpuza on mark kaptırırsam yeter mi? Çok sahteci olmuş yeni pazarcılar! Gene oraya vardım ki: '*Ein Kilo, eine Mark!* diye bağırıyor. Deve gibi boyu var. Pancar gibi suratı. 'Boyundan utan, az önce elimden çekiyordun!' dedim. Pis pis sırıtıyor. Tabiatları batsın! Pazarcı değil mi, hepsi birbirinden beter. Bizdeki çerçiler de pahalı verir. Köye gelir, çınarın altına yayılır.

'Kaç kuruş?'

'Elli kuruş..'

'Yirmi beş olmaz mı?'

'Allah gelse olmaz!'

Bir de Allah der! Allah alsın canını!

Bu dediğim eskidendi tabii. Şimdi 100 oldu eski elli kuruşluk mal. Bir gün aldıklarımı yüklendim, dönüyorum. Post Sokağı'nın orda bizimkilerden bir kadın atmış kendini yere, ağlıyor. Yurttan haber gelmiş, faşistler oğlunu vurmuş! Koşmuş postaneye. Yıldırım açmış, sormuş telefonda:

'Aslı var mı?'

'Var!'

Caddenin altını üstüne getiriyor: 'Yediler yavrumu, kırdılar fidanımı! Ben yavrumu ne zorlukla büyüttüm! Ben aslanımı getirip burda everecektim! Ben yavrumu yerde yürüyen karıncadan, gökte uçan kuştan kıskanırdım! Elleri kırılsın, yediler koçumu!'

Hiç durmadan ağlıyor. Güya oğlunun profesörü komünistmiş; öğrencisi de oldu diye vurmuşlar! Elleriniz kırılsın, fidan gibi delikanlı vurulur mu? Akılsız kadın, uçağa atlayıp, sekizinin onunun içine dinamit bombasını sallayıvereceği yerde, yatmış caddeye ağlıyor! Ben Beyefendi'nin adını Deniz koydum ya, faşistler, adı Deniz diye yavruma bir şey yapsın, hiçbirini yaşatmam! Benim böyle birkaç santim boydan kısa olduğuma bakıp yanılmasınlar! Boy neymiş? Boy deyip durmasınlar karşımda! Akılsız kocam da boy diyor! Kendi boyu biraz uzun ya! Boyda hüner olsa çamda hıyar biter! Boyu kısa olanlar içinde aslanlar vardır. Aslanların dişileri de aslandır. Yavrumu korumaya gelince aslandan beter olurum. Bilirsin değil mi, ben televizyonda gördüm, aslanlar da kısa boylu! Hazreti Ali babamız da kısa boyluydu.

Eskilerde uzun boylu
Şimdilerde kısa boylu
Güzel huylu, melek soylu
Gözü gönlü yeşil toylu
Türkmen kızı, Türkmen kızı

"Neden bu Almanya'da hiç dağ yok Renate yenge?"
"Olmaz mı? Var!"
"Hani nerde?"
"Örneğin Sauerland'ta var.."
"Neresi orası?"

Gösterdi koluyla: "Biraz doğuya düşer!"
"Başka?"
"Biraz da güneyde vardır, Bayern'de!"
"Buralarda neden yok?"
"Buralar Rur Havzası; yoktur!"
Ölmüş birini düşünür gibi iç çekti Renate:
"Eskiden varmış, şimdi yok!"
"Ne olmuş, eskiden varmış da?"
"Kazıp kaldırmış, çimento yapmışlar! Görmüyor musun yurdumuzda her yeri çimento kapladı! Bir arkadaşım 'Dağ Masalları' yazmak istiyor. Ama yazamıyor. Çünkü dağlarımız yok. Eski güzel kırlarımız yok. Eskiden insanın 'Yurdum!' dediği kırlarımızı aramaya çıkalım bir gün. Acayip uzaklaşmış. Her yandan gürültüler geliyor. Otoyollarda, fabrikalarda, büyük firmaların yapıp diktiği devce fabrikalarda, motorların içinde milyonlarca demir birbirine sürterek dönüyor dönüyor! Vınıltılar birbirine ekleniyor! Dünya dayanılmaz oluyor! Yalnız otoyollarda değil, büyüklü küçüklü bütün yollarda motosikletler! Her biri birer mermi gibi hızlı! En hızlı otomobilleri geçen süper motosikletler: Alman BMW'leri, MZ'leri, İtalyan Laverda'ları, Benelli'leri, Japon Honda'ları, Suzuki, Yamaha, Kawasaki'leri, türlü çeşit markalı motosikletler! Kiminin üstüne yoksullar binmiş, kiminin üstüne varsıllar! Fabrikatör oğulları, arkaya *Freundin*'lerini bindirmiş, 180 hızla sürüyorlar. 100 beygir gücünde, 1500 santimetre küplük devce motosikletler! Başları, beyinleri delerek, uykuları bölerek koşuyor. Büyük firmalardan tavşan gibi korkan yöneticiler otoyolların kıyısına ses perdeleri yaptırıyor. Vınıltılar perdeleri delip geçiyor. Yeni endüstri uyuyan kadınların kafasının içinde vınlıyor. Bu kabarıp kalkan dumanlar, yararı emilip zararı çevreye bırakılan taş yığınları binlerce yıllık tarlalarımızı öldürüyor. Göklerden sürekli pislik iniyor çimenlerimize. Çekilip gitti kelebekler! Karınca yuvaları yok artık. Yok birbirine tak tak tak vuran kaplumbağalarımız. Sularımız öldü; acayip kara, sarı, kötü bir karışım oldu ırmaklarımız. Kalmadı küçüklü büyüklü balıklarımız. Uzaklardan, pislik yığınları üstünden baktım yaşadığımız şehirlere: Akıl sınırını aşmış deli bir iştahla çoğaldı fabrikalar! Kimi zaman dumanlardan bacalar, kimi zaman bacalardan dumanlar görünmüyor. Al-

manya Almanların mı, yoksa kâr için her şeyi yok eden para babalarının mı, bilmiyorum. Geceleri değişiyor, görüntüler bambaşka oluyor. Binlerce lâmba ile ışıklandırıyorlar fabrikaları. Uzaklardan bakınca *Weihnachten* ağacına benziyor her biri. Kâr uğruna kirlettikleri havayı, öldürdükleri doğayı, gözlerden saklayabilmek için fabrikaların görünüşünü yalancı ışıklarla dinsel ağaçlara benzetiyorlar. Bu yüzden bizim kiliselere, sizin camilere bol bol yardım ediyorlar. Almanya'nın nasıl bir ülke olduğunu biz Almanlar bile tam bilmeyiz! Belki siz de Türkiye'yi bilmezsiniz.."

"Hiç gezmedim ki ben! İlimizi ilçemizi toplasan Krefeld'in bir mahallesi olmaz! İkisini bir günde, o da evleneceğim zaman gördüm. Ankara'yı hiç bilmem. İstanbul'un güya içinden geçtim, ama bilmem. Denizlere ise elimi sürmedim.."

"Yönetimini belki bilirsin?"

"Bilmem! Nedir yönetim? Eskiden padişahlar varmış. Yeniler daha padişah! Bizim köyün bir muhtarı var, kral! Allah uyuz versin, tırnak vermesin!"

Örgüsünü topladı. "Kalkalım artık, gelen olur! Ama kalkmadan, sana bir soru soracağım: Sular ölür mü?"

"Şimdi çoğu ölüdür! Bir tane sülük, böcek, canlı balık yok içlerinde! Denizlerimiz, ırmaklarımız ölü!"

"Canlı mıdır gerçekte ırmaklar, denizler?"

"Öyle insan gibi değil, onlar kendilerine göre canlı!"

"Bizim köyde Habibecik diye bir kocakarı vardı. Her suyun bir perisi olduğunu söylerdi. Belki perilerdir ölen?"

"Perileri de, kendileri de! Şimdi ökoloji bu sorunları inceliyor. Ama bizim akıllılar kapitalizmin yaptıklarına karşı çıkıyor da, kendisine çıkmıyor!"

"Sen çok mu okudun yenge?"

"Vakit buldukça, tabii!"

"Kaç yıl okula gittin?"

"Bizde biliyorsun on yıl herkes gider. Çünkü zorunludur. Ondan sonra meslek okulu gelir, gene okuruz!"

"Bu sizin Almanya biraz zor, Renate yenge!"

"Evet zordur!"

Kalktı dikildi Elif:

"Bir sorum daha var: Bizi burdan ne zaman bırakırlar?"

"Dikiş attılarsa bir hafta kalırsın! Ben de kalırım. Bence en erken Medine hanim çıkar içimizden!"

"Onunki maşaallah doğura doğura yol olmuş, öyle mi?"

"Dayanıklı kadındır!"

Tutup çekti Renate'nin elinden. Birlikte yürüdüler. Tam odaya gireceklerdi, karşıdan Giresunlu Ziya'nın eşi göründü.

İçinden: "Hiç gelenim gidenim olmaz sanıyordum, bir gün bile boş kalmıyorum çok şükür! Görüşçülerim birbirine eklendi!" dedi. Bekledi komşusu yürüyüp gelsin, odaya birlikte girsinler.

"Haydi bakalım, geçmiş olsun! Oğlun hayırlı uğurlu olsun! Allah analı babalı büyütsün! Anaya babaya yanık, insana millete akkın, garibandan yoksuldan yana, iyi bir insan olsun! Bunu ona getirdim. Küçük bir şey, ama büyük sayın analı oğullu!" Naylona sarılı mavi bir tulum attı karyolanın üstüne. "Amaaan, otobüsle geldim!" diye sürdürdü sözlerini. Elif'e fırsat vermek istemiyor. "Yolları bilemem, yiterim sanıyordum. Şoför gösterdi eksik olmasın! Alman'ın iyisi de var. İnip biraz yürüdüm. Ben St. Anna Hastanesi'nde doğurdum. Orayı bilirim, burayı bilmem. Sayende öğrenmiş oldum. Bizim Koca İbrahim komşu da oturuyordu ben gelirken. Vakti gelince kalkıp işe gidecekmiş, izin vermemişler!"

37
ELİNDEKİ GELBERİ

Meister Helmut:

"Şaka değil bu!" diye bağırıyor. "Kimi koyacağız yerine? Vaktinde gel, işini al! Gelmeyeceksen haber ver! Biz de Personel Bölümü'ne haber verelim, çıkışını hazırlasınlar!"

"Kavata bak, nasıl konuşuyor? Ben sizin hepinizin ananızı avradınızı, darıdan ufağınızı!" dedi Koca İbrahim. "Çingeneler gibi yalnızca bir gün izin veriyorsunuz! Onca rica minnet etiğim halde iki gün vermiyorsunuz! Ulan doğum be! Bir sürü sorun çıktı! Belge alınacak, sigortaya gidilecek! Muhtarlığa gidilecek. Bir gittik, bir daha gidilecek. Bir gün yeter mi ulan kabuklu kavat? Altımda otomobilim var, gene yetmez! Bir de komünistlere kızıyorsunuz! Sizin bu tutumlarınız bizim hepimizi komünist yapar Allah korusun! O zaman ananızın şamını görürsünüz! Çünkü komünistler bana değil, size düşman! Vururlar kıçınıza tekmeyi: 'Haydi bakalım, biraz da siz inin ocaklara! Siz geçin fırınların karşısına! Eriyen demirin tortusunu gelberiyle biraz da siz alın!' Size ancak böylesi yaraşır! Komünistler birer filit sıksın oturduğunuz odalara. Badanasını, boyasını değiştirsinler. Ondan sonra girip otursunlar masalarınıza. Yanlarına kapıyı vurmadan girdiniz diye, ağızlarınıza her gün sıçıp sıvasınlar. Tam böylesi yaraşır size! Ben ama size kızıp içimin inancını atıvermem şuraya! Kolay kolay komünist olmam! Ama siz böyle yapmayı sürdürürseniz, olacak çoktur, haber vereyim!"

Kendi kendine konuşmayı bırakıp gelberiyi Emro'ya verdi. Naylon torbadaki biralardan birini almaya gitti. Açık açık getirdi fırının önüne: "Şu zıkkımı yasak etmeseler de rahat içsek! Bu da bir eziyet! Çıkardığımız terler Ren'e aksa, Ren kabarır! İçimiz dışımıza çıkıyor!"

Şişeyi ateş geçirmez pelerinin cebine attı. Gelberiyi aldı, tortuyu yeniden temizlemeye başladı.

Emro da yanıbaşında çalışıyor. Can Ali ile Muharrem karşıda yan yanalar. Sendikacı Hikmet bugün aşağıda. Birazdan fırının dibi delinecek. Eriyen demir akacak. 2/A'nın da içi örülecek.

Emro yanaştı yanına:

"Sende dünden beri bir acayiplik var! Güya oğlun oldu; güya bize şölen çekecektin! Önünde ardında gezindirmiyorsun! Bir soru sorsak tersliyorsun! Biz senin arkadaşın değil miyiz Koca İbrahim? Bize söylemeyeceksen, kime söyleyeceksin?"

Koca İbrahim, gelberinin ağzını yere getirdi. Sopasını, dönümün başında övendere diker gibi dikip doğruldu. Bir gözü Meister Helmut'un odasından yanda gene:

"Hastir yanımdan ulan! Siz arkadaş mısınız?

"Çok ayıp ettin ama İbrahim ağabey!"

"Neden ayıp ediyorum ki? Yıllardır şunun şurasında güya yan yana çalışıyoruz. Ama durmadan itip kakıyorsunuz! Ya düşüncemi eğri, ya sözümü yanlış, ya kafamı geri bulup alay ediyorsunuz! Sizinle insanca hal dert konuşulmuyor ki!"

Emro güldü:

"Siz, biz! Yani ağzımdan kaçtı! Böyle konuşmalara bozulduğum kadar hiçbir şeye bozulmam şerefsizim! Bir kez şunun şurasında hepimiz aynı kaplanın pençesindeyiz! Sağcısı, solcusu, Alman'ı, Türk'ü, Yunan'ı, Yugoslav'ı, hepimiz aynı ateşte yanıyoruz! Ulan biz adam olsak, birbirimizle dayanışma yapsak, kimse bileğimizi bükemez! Kimse sırtımıza binemez! Kimse iki gün izin isteğimizi geri çeviremez! Ama örneğin daha Türkler kendi aramızda kimimiz 'siz', kimimiz 'biz'! Haklısın; hepimiz şurda emeğimizi satan insanlarız. Birbirimizi suçlamamızın sonu gelmiyor. Daha geçen gün dedim arkadaşlara: 'Dokunmayın, Koca İbrahim ağabeyimiz haklı!' Bunu kulağınla sen de duydun! Dedim mi, demedim mi?"

Başını eğdi, kaldırdı: "Dedin; duydum!"

"Ya ne? Şimdi derdini soruyorum, beni ters yanıtlıyorsun! Ben patronun dert sor diye görevlendirdiği bokbaşı değil, senin arkadaşınım! Ama iyi, ama kötü, arkadaşın! Onun için soruyorum. Yarın benim başıma bir iş gelse sen ilgilenmeyecek misin? Sen ilgilenmesen de ben bunu senden beklemeyecek miyim?

"Bu sözünde haklısın! Aramızda tek tük iyi arkadaşlar var! Sen onlardan birisin. Başka biri daha var, biliyorum, bir pırlanta! Ama o burda, bu *Halle*'de değil, şehir merkezinde Postane'de çalışır. Candan soran öyle sorar! İçtenli davranışı az çok ben de anlarım!"

Emro baktı, Koca İbrahim'i baştan ayağa süzdü. Söylediklerine bir anlam veremedi.

"Neyse, çalış haydi! Şimdi çıkar gelir Helmut Efendi! Çıkar gelir, gene bir lâf sokar çolak kavat! Hem çalış, hem anlat! Nedir derdin? Yoksa.." Elini yanıbaşındaki demir direğe tık tık vurdu. "Yoksa doğanda, doğuranda bir terslik mi var? Varsa söyle! Düsseldorf Üniversite Hastanesi'nde çok iyi bir arkadaşımız var, Alman! Gerek yengeyi, gerekse oğlanı oraya kaldırtalım, baksınlar!"

Bir iki çalıştı, sonra cebine attığı şişeyi çıkardı, bir fırt daha çekti:

"Bütün iyi haberler, kötü haberle birlikte gelir bana Emro! Bu doğuma tabii sevindim, çünkü oğlan oldu! Bak burası iyi. Ama kötü yanı da var.." Dikkatle iki yanına bakındı. "Neyse!" dedi. Eliyle ağzını, bıyığını siler gibi yaptı. "Şimdi burda anlatmak uygun olmaz!" dedi, yeniden yumdu ağzını. Yeniden eğildi işe. Açsın mı, açmasın mı, kararsızdı. Söylendi hafiften: "Kaleden kaleye şahin uçurdum! Ah ile vah ile ömür geçirdim! Benimki bu! Yaş kırkı geçti. Yabanelde iki büklüm, her günüm fena halde birbirine benzeyerek, Nasrettin Hoca'nın eşeğinin kuyruğu gibi ne uzayıp ne kısalarak, bir gün elli olacağız; bizimki gene bu: Salla gelberiyi, al tortuyu! Burda böyle, döküm hallelerinde böyle. Saçta böyle, profilde böyle. Bize dur durak, beş dakika rahat olmadığı gibi beş gramlık huzur da yok! Dönüp yurda gidelim desek, orası da pat çat, pat çat, milletimiz on parçaya bölünmüş, birbirini vuruyor!"

"Bu dediklerin doğru!" dedi Emro. "Ama senin bu doğrular karşısındaki tavrın yanlış!"

"Hoppalaa! Bu kez de tavrım mı yanlış?"

"Barut gibisin! Dokununca parlıyorsun! Belki düşüncemi açıklamayı bilemedim, o yüzden hatalı konuştum. Biraz da dinleyen arif olacak Koca arkadaş! Biz hepimiz işçi insanlarız. Çoğunluğumuz aynı bataklıkta yalpalarken, içimizden birkaçımızın kurtulması diye bir çözüm yoktur. İçimizden sınıf değiştirenler çıkabilir. Bakkaliye açarak, Eksport, İmport, bilet satışı yaparak, şirket kurup davulumuzun, zurnamızın kasetlerini satarak, doyumevleri, içimevleri açıp bizi, tekerlekli kerhaneler örgütleyip bizi kazıklayarak sınıf değiştirmeyi başaranlar çıkabilir içimizden! Ama onların arasında ne sen olabilirsin, ne ben olabilirim!"

Çıkardı birasının kalanını dikti Koca İbrahim. Çok yanıyor bugün içi. Olsa on şişe içer. On dakikalık araya da çok var daha. Onu da bel-

ki fırının delinmesinden sonraya bırakacaklar. Sıkıntıyla bakındı iki yanına:

"Her gün, her şöyleşide, hep bunları mı konuşacağız babamın oğlu? Önceki gün, daha önceki gün örneğin, grev oylaması diye bunları konuştuk. Bugün benim karının doğurmasını iyi haber olarak söyledim. Onunla birlikte gelen kötü haberi söylemek istiyordum. Henüz söylemeden, gene bunları konuşuyoruz. Anladık be Emro! Tamam, sömürülü bir düzende yaşıyoruz! Kurtulmak için sınıf bilinci gerek. El ele, can cana bir dayanışma ile savaşım verip kurtuluşa kadar, anladın mı, savaşımı sürdürmek gerek, tamam! Ama ben içimi kemiren kuşkuları, birlikte savaşım vereceğim arkadaşa anlatamıyorum. Alman'a söylüyorum, dilimi anlamıyor, Türk'e söylüyorum, sözü başka yere götürüyor! Dün düşüncem yanlıştı, bugün tavrımın yanlışlığını kanıtlamaya kalkıyorsun bana! Tavrım batsın! Ulan benim nerem doğru da tavrım doğru olsun? Neyse! Bugün de neyse deyip keselim! Ama istersen kesmeyelim Emro! Geçen yıla kadar biz bu Halle'de kaç kişi çalışıyorduk? Toplam 800 kişi değil mi? Hastaların, izinlilerin yerine insan vermediler: 'İş kendi işiniz, yapın! Yapmazsanız çıkış verir hepinizi siktiririz!' dediler. Yaptık mı, yapmadık mı? Oysa bu *Halle*'de biz Türkler, yani senin demenle Türkiyeliler çoğunluktayız Emro yeğen!"

"Anlat Koca İbrahim!"

"Herifler baktı hastalarla izinlilerin yerine adam vermedikleri zaman da aynı işi yapabiliyoruz, kadrolardan 200 kişiyi çıkarıverdiler! Sen çok iyi biliyorsun nasıl çıkardılar: Arkadaşları burdan alıp Dortmund'a verdiler. Hem de biraz eksik ücretle örneğin! Hem de bir gün sonra orda işbaşı yapmalarını isteyerek! 'Yahu bu dine imana, insanlığa sığmaz, yetişmez!' dedik; 'Yetiştiren yetiştirir, ben aynı AG'yim, aynı tüzel kişiliğim! Burası gibi orası da benim. Madem işverenim, sana burdan değil, ordan iş veriyorum!' Bizim arkadaşların yarısı dil bilmiyor. Hepsi teker teker kapı dışarı oldu bir haftanın içinde. Öyle firmalar ki, yıllardır çalıştırdığı işçilerin gözünün yaşına bakmıyor! 800 kişinin 200'ü gidince kaç kaldık? 600! Sekiz yüz kişinin yaptığının aynısını, iki yıldır 600 kişi yapıyoruz! Neden? Çünkü bizi de burdan alır, Dortmund'a verir, 'Gidin yarın orda işbaşı yapın! Orası da benim!' der diye korkuyoruz. Böylece adam bizi, bir tek gün dalga geçirmeden, hasta olduğumuz zaman bile doktora çıkarmadan çalıştırıyor. Değir-

meni ayarlamış, kına gibi un yapıyor! Hem de rezilliği asla burda bırakmıyor, öteki *Halle*lere geçiyor. Orda da Alman arkadaşlar çoğunluk. Onlara da diyor:

"Hastaların, izinlilerin yerine adam vermiyorum!"

"Eee olur mu?"

"Türklere vermedim, bal gibi oldu! Size de vermiyorum!"

"Onlar yabancı!"

"Yerli yabancı anlamam; işçisiniz!"

İki ay sonra 400 kişi de onlardan attı. Çünkü onlar 2000! Biraz mırın kırın etseler de, sonunda kuzuca kabul ettiler. Böylece %20'sini çıkardı işçilerin. Biz uyuyoruz, uyanınca da gık demiyoruz. Sınıf bilincimizi, dayanışma pratiğimizi ortaya koymuyoruz! Bugün aramızda bu kadar çok yabancı işçi var. Bir parça Internaitonale Solidarität göstersek, onun AG'sini filân duman attırırız! Demek istediğim öhho, işte şimdi toplu sözleşme görüşmeleri çıkmaza girdi. Pazartesi grev oylaması olabilir öhho! Emro arkadaş, sakın gericilerin ağına düşüp, öhho, zalim patronlardan yana oy verme! Biz Türkler, birimiz nerdeysek, hepimiz orda, grevden yana oy verip Alman işçi sınıfıyla dayanışmamızı artıralım! Yakında başlayacak grevde, Alman işçi sınıfıyla yan yana yerimizi alalım. Bu konuda sarışın Alman sendikasını uyaralım, henüz sınıf bilinci bulamamış arkadaşlarımızla birlikte gücümüzü gösterelim öhho!"

Emro geldi, elini tıp tıp vurdu sırtına:

"Aferin benim babamın arkadaşı! Akşam çıkınca biraevine gidelim, biralar benden! Ayrıca benim avrat diyor ki, 'Madem Koca İbrahim sizin can bir arkadaşınız, hanımı çocuk dünyaya getirmiş, hastanede görüşüne gidelim! Armağan götürelim! Ömrü uzun olsun! Analı babalı büyüsün!' Bilmem anlatabildim mi? Ben de düşünüyorum, yengemiz çıksın da yapalım bunu! Benim avrat, 'Hastanede daha uygun!' diyor. Senin anlayacağın, yarın olmazsa, yarından sonra uğramak istiyoruz!"

"Hastanenin yerini biliyor musun?"

"Hele bir söyle belki bilirim!"

"Hochfeld'te, Heer Sokağı, Bethesta Krankenhaus!"

"Ohoo, Bethesda'yı bilirim!"

"Görüşler öğleden sonra iki'de. Ama sonra da idare ediyorlar. Arzu ettiğiniz zaman çıkar varırsınız!"

"Biz en iyisi iki'de gideriz; kapıda dalaşmayız!"

38
ZİYNET KOMŞU DEĞİL Mİ?

Ziynet, koğuşta Elif'in başında oturuyor. Geleli epey oldu. "Çocuğu bir görsem iyi olur! Acaba ne zaman getirecekler?" diye bekliyor. Hemşireler de arabalara koyup getirmiyor.

Kısmet'in komşuları, hemşerileri geldi. Onlar da kalkıp gitmiyor. İlle çocuğu görecekler. Renate'ninki geldi, biraz durup gitti. Kendisi şimdi kitap okuyor.

"Az daha sabredelim! Getirmezlerse varır kendimiz görürüz! Karşıdan bakmaya bir şey demezler!"

Ziynet, "Madem biraz daha oturayım!" dedi. "Kız Elif komşu, az benden yana bak hele! Osman Hoca telefonda bir şey çıtlattı, ama anlamadım. Seninkinin rengi değişip duruyor. Bir ara baktım, gözleri ıslak! Koskoca adamı ağlatacak ortada ne var? Yoksa çocuk kusurlu mu? Ben komşuyum, saklama benden!"

Tingedek düştü Elif: "Deve boyunlu herif! Her yere saçmış gizimizi!" dedi içinden. Sonra, "Komşun Koca İbrahim'i bilmez misin Ziynet abla? Ona bakma sen! Sevincinden coşar! Coşunca gözü ışlanır! Yıllardır oğlan bekledi ya! O da oldu işte! Ona içlenir! Bağrı yufkadır. Göğsü acıma doludur. Ara sıra bana çıkışır, sonra pişman olur. Gülten kız uyuyunca yanıma sokulur, gönlümü alır. Ziye ağabey öyle değil mi? Döver möver ama sonra gönlünü alır, değil mi? Almanya'nın havasından, yada suyundan, erkeklerimiz buraya geleli ossuruğu cinli oldu!"

Dizini biraz ileri sürdü Zeynet:

"Sinir kaptılar sinir! Bizim Fatsalılar havasından diyor. Haydi oturayım biraz daha. Çocuğu görüp gideyim.." Birden aklına gelmiş gibi sordu: "Adını ne koyacaksınız? Bir şey düşündünüz mü?"

"Ben sordum kendisine: 'Şuna güzel bir şey koymayacak mısın?' Dedi bana: 'Kendin koy!' Ben de Deniz diye yazdırdım dün. Bugün belgesini getirdiler, duruyor şurda!"

"Ohoooo; Deniz Mutlu oldu oğlunuz!"

"Evet, yaşı uzun olsun, Deniz Mutlu oldu! Almanlar Mutlu Deniz yazar! Kendin bilmiyor musun, yöntemleri öyle!"

Konuşurken, söyleşirken arada elindeki kazağın ardını bitirdi. öç parçayı birleştirip dikmeye başladı.

O sırada Doktor Heck girdi:

"Ne yapıyorsunuz böyle güzel, Frau Mutlu?"

"Ne yapayım; kazak örüyorum görmüyor musun?"

"Kazağı kime örüyorsun Frau Mutlu?"

"Kim giyerse ona!"

Bir yanı dikilmiş, bir yanı dikilmemiş düğmesiz kazağı çekip aldı Doktor. Sırtına geçirmeye çalıştı, yapamadı. Hemşire Bettina yardım etti.

"Oh çok güzel, çok güzel!"

Yürüdü koridora çıktı, bir süre dolaştı. Sonra geri geldi: "Bunu bana armağan et Frau Mutlu!"

"Neden edeyim; deli mi ne?"

Odanın içinde bir gülme gitti.

Medine Tunç, "Sen bana bir oğlan çocuğu bul, iki kazak öreyim Doktor Bey! Para mara almadan, öyle *Geschenk* vereyim!" diye bağırdı.

"Ama ben Frau Mutlu'dan istiyorum. Onun ördüğü çok *schön,* çok güzel!"

"Medine ablanın ördüğü de *schön* olur canım, sen onu al! Benimkini geri getir! Oğluma giydireceğim!"

"Ne dedi acaba, anlatabilir misin Frau Yilmaz?"

"Benimkini geri getir, oğlum giyecek dedi."

"Ama oğluna çok büyük!"

"Ver ver! Sana da çok küçük! Koca adam olmuşun, armağan et diyorsun! Senin kendi karın yok mu, o örsün! Bilmiyorsa öğrensin! Bilmemek ayıp değil, öğrenmemek ayıp!"

Kahkahalar dışarlara taştı. Doktor Heck kazağı çıkarıp yürüdü. Hemşire Bettina yeni doğanlar bölümüne gitti. Deniz Mutlu'dan kan alacağım diye canını yaktı. Geri döndü, Doktor Gürcan'a, 'Tamam!' dedi.

"Nöbet defterine yazalım, ben olayım olmayayım, başvurunca

Herr Mutlu'dan da alınacak!"

Laboratuvar kâğıtlarını da doldurup imzaladı.

"İmam Abdullah Hafız var ya, ünlü çöpçü! Bize gelmiş! Koca İbrahim ona bozulmuş! Kendisi bir şey anlatmadı ya, öyle sezdim. Oma Gerda'ya sordum, 'Çay kattım, neden bilmem, içmedi!' dedi. Abdullah Hoca'dır.."

"İçmez! Gâvurun elinden çay mı içer? Gâvurun eline elini mi değdirir? Müslümanlığı kirlenir! Çöpçü deyip geçiyor musun? İşi ilerletti o!"

"Ne varmış da içmemiş; hepsi Allahın çayı!"

"Öyle deme! Bir şey almaz gâvurun elinden!"

"Parasını alır ama, yani markını!"

"Para başka!"

"Sokaklara atılan kullanılmış pırtıları da alır!"

"Abdullah Hafız almaz!"

"O almış, bu almış, ayırdı var mı? Alan alır!"

"Bize de geldi dün! Girdi çenesinin altına adamın: 'Büyük kızı yolla kurs yapalım! İnsanın iki omzunun üstünde birer melek oturur. Biri günahını, biri sevabını yazar. Yazdıklarının hepsi yarın hesap gününde önüne konur. Sen gâvurun elinden ekmek alıp yedin örneğin! Çay alıp içtin! Gâvurun ekmeğini yiyen gâvurun kılıcını çalar, duymadın mı?' Ziya dinliyor. Ben onu akıllı biri sanırdım. Öyle saçmalıklar konuşuyor aklın durur. Allah korusun böyleleri insanı gâvurluğa özendirir! 'Söyle bakalım gâvurdan ekmeği hangi elinle aldın? Çayı hangi elinle tuttun?' Hesap gününde yalan yok! Zorunlu olarak, 'Şu elimle aldım' diyeceksin. O elin kesilecek. 'Hangi dişinle ısırdın?' 'Şunlarla!" Onlar sökülecek! 'Hangi dilinle yuttun?' 'Bu dilimle!' O dilin kökünden koparılacak. 'Hangi kursağına girdi?' 'Şu kursağıma!" Cezalansın diye onu da kaynar kazana atacaklar!' Bizimki sapsarı titremeye başladı. Kalktım bir bardak süt koydum önüne: 'Bu da Müslüman elinden gâvur ineklerinin südü, buyur!' dedim. Kaşlarını yere eğdi, yavaş yavaş içti südü. 'Sen sen ol, camiyi boşlama Ziya! Cami yardımlarını kesme! Gâvur elinden bir şey alıp yeme! Büyük kızı yolla kurs yapalım! Geleceğin Avrupa'sındaki Müslüman analara dinimizi öğretmek zorundayız! Geleceğimiz buna bağlı! Haydi Allaha emanet ol! Ben biraz da bi-

zim hemşeri Koca İbrahim'e uğrayacağım. Koca İbrahim içi boş kütük! Ruhsuz! Onun yönünü camiye döndür Ziya! İlle de büyük kızı yolla, kurs yapalım! Şimdi onun uygun çağı, iyi kavrar! Şimdi yolamazsan geç kalmış olursun!' Öyle de yapışkan herif, insanın kanını kurutuyor! Bizden sonra size indi! Sizde Oma Gerda'yı görüp bozuldu. Fakat benim herif kıvranmaya başladı: 'Ne yapalım, yollayalım mı Ümmü Güssün'ü?' Aklım başımdan çıkıp gidecekti: 'Ölmemişim daha! Bin tane kızım olsa birini yollamam!' Serseriye bak, Ümmü Güssün'ü yollayacağım, kurs yapacak! 'Doğrar köpeğin önüne korum, ona kız yollamam Ziya; bunu aklından çıkar!' dedim."

Anamurlu Kısmet yatağın üstüne oturdu:

"Bir o adamdan mı ibaret? Köln'de, Frankfurt'ta, Essen'de, Dortmund'ta, Darmstadt'ta çok büyük başlar var! Her ay istedikleri parayı vereceksin, Frankfurt'taki hesaba yatacak! Yurtta iş yok diye Avrupa'ya geldik. Bunlar da fırsat budur deyip İslâmlığı yaymaya çalışıyor! Ellerinden gelse öteki dinleri, mezhepleri bir gecede söndürecekler! Onlara göre Avrupa yanlış yolda! Onu doğru yola sokacaklar! Türkiye'yi sokup başettiler, sıra Avrupa'da!"

"Avrupa'yı beğenmiyorlar!"

"Avrupa kadar adam olsalar! Gene de insanlık onlarda! Bir hemşire Elvira var, neler çekti doğumumda! Bir elini koyup öbür elini öpeceğim! Bıldırcın gibi bir sağıma, bir soluma uçtu! Bu kadın bizim dinimizden değil diye ayırıp seçmedi örneğin! Oma Gerda'yı ise kimseye değişmem!"

"Haa bak! 'Onunla da ilişkiyi fazla ilerletmeyin! Eline çocukları teslim etmeyin, gâvur yapar!' diyor Hafız!"

"Kendisi gâvur! İnsanlığı, Müslümanlığı kim yitirmiş, o bulmuş? Soğanlı'nın ayısı! Benden beter Tebbet'i bilmez, götünü silmez! Gelmiş başıma imam kesilmiş! Göt dedim, kusura bakma! Türkçesi göttür!"

Renate elindeki kitabı başucundaki komodinin üstüne koydu. Saate baktı: "Doldu memelerim! Nerde kaldı bunlar?"

Tam o mırıldandı, bebekleri getiren araba göründü. Elif, parçalarını birbirine dikip bitirdiği kazağı atıp fırladı. Ziynet de saygılıca dikildi. Üstünü başını düzeltti, ellerini yana indirdi. Anamurlu Kıs-

met'in yatağında oturanlar da toplandı saygılıca. Üç köy öteden obanın büyükleri gelmişti sanki. Önce üste başa çekidüzen verdiler. Sonra hep birlikte ayağa kalkıp bel kırdılar. Minna minna çocukların önünde saygılıca baş eğdiler. Renate Yılmaz dikti gözlerini bakıyor. Böyle bir karşılama görmemişti.

Rita: "Denis Mutlu!" diye bağırdı.

Elif'ten önce Ziynet kaptı. Pencereden yana gün ışığına tuttu oğlanı. Baktı gözlerine, çenesine, burnuna, alnına, kulaklarına! Elif'in yüzüyle bütün yüzünü eşleştirdi:

"Maşaallah, bin bin maşaallah!" çekti.

Daha çok da Koca İbrahim'i anıştırıyor buldu oğlanı. "Ya başka kimi anıştıracaktı?" diye çıkıştı kendine. Güldü. Elif'in kucağına uzattı: "Tut komşum Deniz Mutlu'yu!" Sırtındaki makine örgüsü ceketin cebinden küçük bir kutu çıkardı. Açtı kapağını. Kurdeleye iliştirilmiş altını, küçük bir gök boncukla birlikte çocuğun sağ omzuna taktı. Dudakları kıpır kıpır ediyor. Dua okuyor içinden: "Doğanı, doğuranı gör, gözet Cenaballah!" diyor içinden. Arapça bilmediği için Türkçe söylüyor. Canının soluğunu çocuğun yüzüne üflüyor. "Al çocuğunu Elif komşu, emzir artık!" Eliyle küçük adamın sırtını tıp tıp ediyor. Ziynet'in içinden yukarı bir acıma duygusu kabardı. "Diyarı gurbette başka kimsesi mi var?" dedi. Elif'in sırtını da tıp tıp etti.

Elif, Ziynet'in gözlerinin tâ içine baktı:

"Sen ama bizi fazlasıyla mahçup ettin! Gerek var mıydı altına filân? Gerçekten çok mahçup ettin!" dedi.

"Sus, ben onun öpöz bir teyzesiyim burda! Senin de hem komşun, hem ablan oluyorum! Elbet gerek var! Şimdi sen Deniz Efe'yi emzir, ben gideyim!" Boncuklu çantasını koluna taktı. Renate'ye döndü: "Hoşça kal gelin hanım! Allah seninkini de analı babalı büyütsün! Seninki de pek güzel oğlanmış maşaallah!" dedi. Kısmet'e geçti: "Maşaallah bin bin!" dedi. Kısmet tanıştırdı: "Bunlar akrabalarımız, Düren'den geldiler!"

"Elbet gelirler! Aşığa Bağdat uzak değildir!"

Yaz gelince Karadeniz'den esen bir yel gibi yatakların arasında dolaştı. Bir türlü çıkıp gidemiyor. Aklında bir konu var gibi duruyor.

Medine Tunç kızını çekti kucağına. Gelen gidenden sıkılmadan

memeyi dayadı ağzına. Bir çekiyor, bir veriyor. Ağlamaları, küsmeleri sona erdi. Çok eski bir oyunu oynar gibi emziriyor kızını: "Tükettik bütün adları! Sülâlemizde ad kalmadı! Düşündük ne koyalım? Suzan koyduk! Beni doğurtan ebenin adıymış!"

"Onlar Susanne diyor ama!"

"Desinler! Biz de Suzan koyduk!"

Birer damla yaş indi Ziynet'in iki gözünden: "Allah hepinizinkini analı babalı büyütsün! Suzan da, Susanne gibi güzel! Güzel kıza güzel ad koymuşun, aferin! Haydi hepiniz Allaha emanet olun!"

"Güle güle bakalım! İnşaallah bir gün de biz seni görmeye geliriz burda!" dedi Renate.

"Çok var benimkine daha; en az altı ay!" dedi.

"Aman gününü iyi hesaplayın! Bir yanlışlık olmasın!"

Elif bunu biraz dokundurmalı buldu.

"Dur!" dedi. "Az daha dur Ziynet abla! Deniz Mutlu'nun belgesini vereyim, götür babasına! *Bezirksamt* diyorlar, kaymakamlık; oraya verilecek!"

"Doğru söyledin, *Bezirksamt*, kaymakamlık!"

"Oraya götürüp başka kâğıtlar alacak! Birini sigortaya, birini konsolosluğa, birini firmaya!"

"Almanya'da bürokrasimiz çoktur! Türkiye'den kalmaz!"

"Akşam işten gelince veriver! Alıp götürsün!"

Ziynet, doğum belgesini çantaya yerleştirdi:

"Haydi gene hoşça kal! Bir daha çağırma ardımdan, gideyim artık! Epey geç kaldım!"

"Git, çok oturdun!" dedi Medine. Kısmet'i güldürdü.

"Ama dört kişiyiz; bölüştürürsen çok sayılmaz!" dedi Renate. "Güle güle!"

Ziynet, geniş adımlarla kapıya doğruldu, gitti.

Hâlâ yakınında duruyormuş gibi Elif de, "Güle güle!" dedi.

Elif kapının önünde dikiliyordu. Karşıdan bildi geleni. "Oho oho oho!" çekti. Gelen Çeltekli Kezik Acar belirdi. Ruhrort yaşlılar yurdunda çalışan hemşerimiz geliyor diye sevincinden ne yapacağını bilemedi. Kezik Acar yıllardır aşevinin bulaşıkları yıkayıp paklar. Kaynar suya döktüğü sıvıların buğusundan gözleri kötülemiştir. Hem de çok

dikilmekten mi, yoksa öğlede akşamda bir dilim fazla ekmekle, makarnayla karnını şişirmekten mi, bedeni yollarda yuvarlanan böceklerinki gibi tortop olmuştur. Yürüdükçe bir o yana, bir bu yana yıkılır.

"Oho oho! Hemşeriler birer birer söktü geliyor! Maşaallah maşaallah!" Onun da ardından Hacer Sarıkaya göründü. Kezik'le Hacer, Duisburg'un şehir merkezi Neudorf'ta aynı yapıda altlı üstlü oturur. Ama şimdi birbirinden habersiz geliyorlar.

Hacer Sarıkaya evden çıktı yürüdü. Yolda Baltınlı Bakkal Yakup'a uğradı, gecikti. Köylüsü Koca İbrahim'in oğluna götüreceği değişik bir armağan olsun istiyordu. "Şunu mu alayım, yoksa bunu mu?" diye bakınırken aynalı bir masa saatinde karar kıldı: "Yarın büyür, derse çalışırken önüne kor; ona göre vaktin ne vakit olduğunu hiç şaşırmadan bilir!"

Kezik Acar ise halince başka armağan düşündü. Geçen yaz izne gidişinde aldığı mavi gözboncuklarının dördünü, kızı Emine'ye söyleyip ayrı ayrı birer kurdeleye iğneletti. Bunları çantasının içine koydu. Yalnız Elif'in oğluna götürmek olur mu; ister kız, ister oğlan, öbürlerine de birer tane takacak. Sorup araştırmış, bir odada dört tane olduklarını öğrenmişti.

39
BİR DE BÜYÜLENMİŞ SULARDA

Elif'in yeni konukları oturuyordu. Ama Kısmet'in görüşmecileri kalktı. Konuklarını geçirmek için kendi de kapının yanına kadar gitti; kucağında oğlu, hepsine ayrı ayrı "Güle güle!" çekti. İvedi geri geldi: "Hepiniz bana gözün aydın demelisiniz! Ama sizden önce ben kendime diyeceğim: Gözüm aydın!"

Elif atıldı önce: " Gözün aydın ama niçin? Haydi şimdi bekliyoruz, acaba ne anlatacaksın?"

Kezik Acar, "Kalk komşum kalk!" dedi Hacer Sarıkaya'ya. "Bunların işi burda yatmak! Bizi evde işler bekliyor! Kalk biz gidelim!" deyip doğruldu. Kucaklayıp öptü Elif Mutlu'yu. "Analı babalı büyüsün! Hem de ömrü uzun olsun!" Eliyle Elif'in omzunu tıp tıp etti. "Hiç tasalanma! İnsanın başından bütün dertler, tasalar sıyrılır gider! Her şey hafif bir yele bağlıdır. O yel esti mi bir yaprak bile kalmaz yerde!"

Hacer Sarıkaya zaten diken üstünde oturuyordu. Hemşerilerin iyi gününe, kötü gününe koşup gelmek bir görev değil miydi? "Şükür ki iyi gündür Elif'inki! Bizim gibi her çilesini çekip büyüttükten sonra oğlanı sıkıyönetime kaptırmasın da, böyle doğum acıları olsun, hafif bir yelle bunlar da dağılır gerçekten! Ama bizimkini dağıtmaya karlı boranlar esmeli, fırtınalar kopmalı! Gidelim bir an önce, yürü bakalım Kezik abla!"

"Seninki de dağılır seninki de!" dedi Kezik Acar. "Ayın on beşi karanlıksa on beşi aydınlık! Derdi veren Allah dermanı da verir, üzme canını!"

İki kadın birbirini çekerek gitti. Elif merdiven başına kadar onları da uğurladı. Sonra hemen koşup geldi, acaba Kısmet ne anlatacak? Dinlemeye hazır uzandı yatağına. Ama o da nazlanıyor muydu yoksa? "Çocukları alıp koridorun ucundaki oturma yerine gidelim! Orda anlatırım!" diyor.

"Boş değil orası! Görüşmeçiler var!" dedi Renate.

Medine Tunç: "Boş olsun olmasın! Eğer giderseniz ben de gelirim! Taze yarenlikleri pek severim! Anlat neyse göz aydın'ın!" dedi.

Kısmet indi çıktı karyolaya. Kucağında çocuk, o yana, bu yana döndü. Açtı kapattı gözlerini. Soluğunu tutup bıraktı. Tavana baktı: "Gitmeyelim dışardaki oturma yerine, burda anlatayım! Ama bir daha gözün aydın deyin hepiniz! Her iş aklıma gelirdi de bu gelmezdi! Sonunda dileklerim kabul oldu! Bütün bütün arzumandım gerçek oldu! Bakalım daha Kocaman Pabuçlu Allah bana neler gösterecek? Başımın belâsı bir Silvia vardı, Alman kızı! Buraya doğuma gelmiş! Şimdi şu anda doğum odasında! Doğuracağım diye can alıp veriyor!"

Elif fırlayıp Kısmet'in başucuna dikildi: "Silvia kim kız? Komşunuz mu? Hele çabuk anlat!"

"Silvia benimkiyle ilişkisi olan bir Alman kızı! Evi Hamborn'da! Bana değil, ona yanıktı benimki! Aklına düştü mü atlar giderdi! Kimi geceler geç gelir, kimi geceler hiç gelmezdi! Deli olurdum! Ağlaya ağlaya gözüm şişerdi! Kaynatam Demiryolları'nda çalışır benim! 'Dur kızım sabret! Tilkinin dönüp dolaşıp geleceği yer kürkçü dükkanıdır, otur oturduğun yerde!' derdi. Durur otururdum, ama sabredemezdim! Mehmet'in aklı düşüncesi Silvia'da olunca nasıl sabredeyim? Allah insanı bu derece kıskanç yaratmasa iyi olurdu! Belki günaha girdim şimdi, neyse! Oysa biz Mehmet'le akraba da oluruz! Aynı köyde, aynı avlunun içinde büyüdük! Şimdi kendi kendime soruyorum: 'Akrabayız, aynı avlunun içinde büyüdük diye ille evlenmemiz gerekir miydi?' Anamgil öyle istedi. Bana bir şey sormadılar. Halbuysam rıza sahibine sorulması gerekir. Ona sormuşlar: 'İstiyor musun?' 'İstiyorum!' demiş. Evlendik. Altı ay geçmeden burunlayıp attı beni! Silviya Silviya diyerek her gün gönlümü kırdı. Bugün Silviya'yı size göstereceğim inşaallah! Benden hiç güzel değil! Bir teni sarı işte! Renate yengemin de sarı ama Renate yengem maşaallah, teraziye koysan yirmi Silvia tartar! Size onu mutlaka göstereceğim!"

Medine Tunç, Suzan'ı sağ memesine aktardı:

"Bilmediğin için cahilce konuşuyorsun! Gücüne gitmesin, belki okula gidip okumuşundur! Ama bu işlerin okulu başka! Yaşam okulundan geçmeyince bilemezsin: 'Kabı ayrı olanın tadı ayrı olur!' derler. Sen güzel olsan da, olmasan da, Silvia'nınki ayrı kapta ya; birinci ne-

den, ondan ötürü tatlıdır! Kendi karısı dünya güzeli olsa, bu yüzden erkekler gene başkasına tamah eder! Benimki de fecci hovarda!"

"Tamahlık filân olmadı bunlarınki! İki yıl sürdü! Bâya sevda oldu benim herif! Bilmem senin yaşam okulunda geçiyor mu bunlar; günde olmazsa günaşırı buluşurlardı?"

"Sus! Belki kız Mehmet'e sevda olmuştur! Karılar da sevda olur arada! Hele Alman kancıkları daha çok olur! Renate gelinin gücüne gitmesin ama böyledir!"

"Renate gelin bizden artık! Neye gücüne gitsin?"

Kısmet, anlatmayı sürdürsün mü, sürdürmesin mi; ikircimdeydi: "Tam iki koca yıl ağladım!" dedi. "Hani eskiden bir kral varmış. Gözyaşını bir tasta biriktirir küpe katarmış. Ben küpte biriktirip dereye döksem, dere şişer göl olurdu! Kaynanacığım yazık, durmadan hocalara taşındı. Tâ Oberhausen'e gidip geldi! Nimetullah Hoca'ya hem muska yaptırmış, hem de su okutmuş! Muskayı Mehmet'in ceketine dikti usulca. Şişeyi götürüp yattıkları yatağa lıkır lıkır dökmek gerekiyormuş! Ama nasıl bilecek de bulacak orayı? Haydi bildi buldu, nasıl girecek? Olacak iş mi? Benim ödüm sıdar!"

"Gene cahil konuştun Kısmet hanim! 'Nasıl bulur, nasıl girer?' diyorsun. İnsan kısmı, kafasına koydu mu, her sorunun çözümünü bulur! Şişenin içindeki büyülü sudur! Nimetullah Hoca'yı hep duyarız. Buraların derin büyücüsü odur. Sıkılan ona gider! Alman kancıkları bile kapısında kuyruk olur! Sevi'den çok başı derde girer Almanların! Yalnız çok para alır, öyle derler! Bir tek ayıbı bu! Ben benim adamı da götüreceğim. Hem hovardalığı dinsin, hem bir erkek çocuğumuz olsun! Soruşturdum, 'İstediği parayı verirsen yapar!' dediler. O zaman inşaallah yedincisi oğlan olur!"

"Yedinciyi de mi doğuracaksın Medine abla?"

Sözüm yarım kaldı diye kızmadı, karyolanın üstünden hoplayıp kalktı: "Neden doğurmayacak mışım? Pilâvdan dönenin kaşığı kırılsın! Bulana kadar! Sekizinciyi de doğururum; tohumuna para mı veriyoruz? Hattâ dokuzuncuyu da, onuncuyu da! Oğlanı ben kendim de çok istiyorum! Adamcağızım çok yutkundu bir oğlan diye; ama veremedim kucağına! Belki bu yüzden hovarda oldu! Sesini çıkarıp sensin demedi bana! Allah bin bin razı olsun! Hem de oğlan, kız, hepsinin parası ay-

nı! Alman oğlana da, kıza da ayda 200 mark veriyor! Hepsininki ayda bir işçinin aylığı kadar oluyor! Neyse; asıl yarenliği dağıttık gördünüz mü? Eee anlat bakalım, senin kaynana çözümü buldu mu?"

"Bizim delikanlıların gittiği kursu biliyor musun? Orda öğretmen yardımcısı Ertuğrul ağabey var. Silvia'nın oturduğu apartmanda otururmuş. Çekmiş söylemiş Mehmet'e, ama Mehmet kopmamış kancıktan!"

"Kopamaz! Belki Silvia da ona büyü yaptırdı! Bu söylediğime herkes inanmaz, ama gerçek! Nimetullah Hoca'ya giden Almanları polis bilirmiş. Hattâ bir gün baskın yapacak olmuş da, bizimkiler demiş: 'Almanya'da din özgür değil mi?' Din deyince içine büyü de girer! O yüzden vazgeçmiş!"

"Biz hiçbirimiz Ertuğrul ağabeyi tanımıyorduk! 'Acaba nasıl yapalım?' diye düşünürken kaynanam bir gün kendisini bize çağırdı. Börek yaptık. Kaynatam da bir şişe Altınbaş aldı. Biliyorsunuz Türk bakkallarında var, çok pahalı. 'Pahalı olsun, al!' dedi kaynanam. Ertuğrul ağabey, 'Çok kızıyorum bu oğlana, sözümü tutmadı!' dedi. 'Onun kendinin gül gibi karısı, hem de körpe çocuğu varken, Silvia gibi ağzı kokan kancığa sevdalanması ayıp!' Ertuğrul ağabey, Silvia'nın ağzının koktuğunu biliyormuş: 'Valla billâ Kısmet'in tırnağı olamaz!' dedi!"

"Gönül denilen akılsız kuşu bilmiyorsunuz; ota konmaz, boka konar! Mehmet'inki de konmuş, ne yapsın?"

"Yemeği yedikten sonra kaynanam, Ertuğrul ağabeye yalvardı: 'Okunmuş suyu Silvia'nın yatağına dökelim!' Ama aksiliğe bak ki, Ertuğrul ağabey okumaya, üfürmeye inanmıyor! Kendisi buraya madenci çırağı olarak gelmiş. Çok çırpınmış mühendis olmaya! Almanlar da yabancılara öldürsen mühendislik vermiyor!"

"Akıllıysa vermez! Kendi mühendislerimi bastırır diye korkar! Bir Alman kıziyla evlenirse belki!"

"Vermeyince, o da dediğim kursa öğretmen yardımcısı oldu! Kaynanam çok konuştu, bir türlü büyüye inandıramadı onu. Sonra 'Zararı yok Ertuğrul Efendi!' dedi. 'Sen inanma, ama izin ver, biz inanalım! Bizim hatırımız için bir iyilik yap! Seninle Silvia'nın evine girelim, okunmuş şişeyi yatağına boşaltalım!'

O sordu: 'Bunu nasıl yapabiliriz?'

'Sen istersen yolunu bulursun!'

'Şişeyi siz mi boşaltacaksınız?'

'Biz boşaltsak tabii daha iyi!'

'Peki verin Mehmet'e, Mehmet boşaltsın!'

'Olmaz! Sıpamız otladığı çayırdan çıkmak istemez!'

"Mehmet'i şımartan kaynatamdır! Acentadan altına yeni araba çekti! Arabayı oğlunun üstüne yazdırıp bin koçum dedi! Bu yüzden fazla sertelemiyor! Çeker satar arabayı diye korkuyor! Satar da Silvia'yla yer diyor!"

"Üstüne yazılıysa hiç dinlemez satar! Bizim hemşerilerden birinin oğlu yaptı!"

"Ertuğrul ağabeyin bir gözü takma! Madende çalışırken kırmızı kıvılcım kaçmış!"

"Madenin neresinde kıvılcım, kıuz?"

"Kıvılcım değil, çıngı! Hani taşların ufacık parçaları oluyor ya, pire kadar! Onlardan!"

"Öyle söylesene! Akmış mı gözü?"

"Akıvermiş!"

"Büyükmüş demek çıngı!"

"Elbet büyükmüş! Firma akıp gidenin yerine yapay göz taktırmış! Neyse; 'Ben düşüneyim yenge!' dedi kaynanama. Rakıyı içti ya! Kardinal Galen Caddesi'nda oturan bir de Metin ağabey var; evli olduğu halde o da bir Alman'la ilişkili!"

"*Freundin*'i var diyorsun?"

"*Freundin*'i var, evet!"

"Metin ağabey, buluşacak yeri yok mahanasıyla, Silvia'dan anahtarı üç saatliğine istemiş. O da ancak iki saatliğine veririm, çünkü Mehmet gelecek demiş."

Ertuğrul ağabey, 'Canım iki saat de yeter Metin'gile!' deyip anahtarı almış. Hemen atlayıp bize geldi. Okunmuş şişeyi naylon torbaya koyup haydi haydi, bindikleri gibi sürdü bunlar! Hiç şu olacak iş mi? Ertuğrul ağabeyin evine varmışlar önce. Kaynanamı oturtup kendisi bir bakıp gelmiş: 'Gerçekten boş mu?' Boş olduğunu görünce, kaynanamı çekip götürmüş! İçeri girip kapıyı kitlemişler! Naylon torbadan şişeyi çıkarıp üç Kulhü, bir Elham okuyup, tü tü tü diyerek yatağa,

yastığa, yorgana serpmişler suyu!"

"Islanmıştır!"

"Eee, biraz ıslanmış tabii! 'Geniş bir yatak!' diyor kaynanam! 'İki kişilik!' diyor."

"İki kişilik derler, belki üç kişiliktir! Çünkü bunların kimi üç kişi sevişirmiş!"

"Üç kişilik yataklardan olduğu için, okunmuş su zor yetmiş! Neyse, sonra düzeltiyor gibi yapmışlar! Bir yandan da kaynanam, 'Naha Mehmet'im, bir mememden emdiğin zift, bir mememden emdiğin katran olsun! Bana bunları mı gösterecektin?' diye ilenmiş. Çünkü duvarda Silvia ile ikisinin resimlerini görünce çok kötü olmuş! 'Hiç senin karın bu sümüklüye değişilir mi?' demiş demiş ağlamış. Ertuğrul ağabey zorla tutup yürütmüş! Resme filân bir şey etmeden dönüp gelmiş! Ertuğrul ağabey, 'Benim eve girelim, bir kahve yapayım diye önermiş, kaynanam girmemiş! Yalnızca, 'Varsa bir bardak su içeyim!' demiş. Bir bardak portakal suyu getirmiş kapıya. İçip hemen eve gelmişler. Ertuğrul ağabey kaynanamı bırakıp döndü. Bir saat sonra Mehmet işten geldi, elini yüzünü yıkadı, bir şeyler yiyip fırladı:

'Haydin ben gidiyorum!'

'Neyere gidiyorsun?'

'Wedau'da maç var!'

Ertesi gün anam soruyor: 'Nasıl, iyi miydi maç?' 'Yahu ana çok tutuk geçti! Bende bile bir acayiplik vardı, anlayamadım!' diyor. Akılsız, elbet anlayamazsın! İşte böyle: Ben şu kısa yaşamımda çok acılar çektim!"

Medine Tunç bağırdı: "Dur dur! Metin Efendi nereye gitti kadın arkadaşıyla peki?"

"Canım onun aslı yok! Onların kendi yeri var. Ertuğrul ağabey, Silvia'yı kandırıp anahtarı alabilmek için öyle attı!"

"Bir soru daha: O gece kocan orda yatmadı değil mi?"

"Ben döner gelir diyordum; dönmedi! Oberhausen'li Nimetullah Hoca'nın büyüleri asıl etkisini yedi gün sonra göstermeye başlar, on yedi gün sonra tamam edermiş! Dortmund'ta dayımgil var. Çekip onlara gidecek oldum! Mehmet de boşanalım deyip duruyor. Dedim: 'Tutalım birer savunman, boşanalım! Mehmet Silvia ile evlensin, ben

de başımın çözümüne bakayım!' Kaynanam dedi: 'Yavrum, şimdiye kadar sabrettin, biraz daha sabret! Ben senin bütün acılarını dindireceğim!' dedi."

"Gayretli kaynanaymış, aşkolsun!"

"Çok sever beni, eksik olmasın!"

"Sonra ne oldu?"

"On yedi gün sonra kesildi ayağı!"

"Deme!"

"Evet, Mehmet sonradan anlattı bana: Gözüne sarı melek görünen o kızdan bir tiksinme gelmiş buna! Bu kadarmış; bir daha yönünü o yana dönmedi!"

"Kız senin anlattığın buraya gelip giden Mehmet mi?"

"Hayır!" dedi Kısmet gülmekten yarılarak. "Bu da Mehmet, ama başka bir Mehmet! Gördüğünüz gibi bir çocuğumuz daha oldu! O Mehmet değil!"

Medine Tunç, "Haa anladım!" dedi.

Elif: "Aferin Medine abla, çok iyi anladın!"

"Fakat asıl senin kaynanaya aferin! Sabırlıymış!"

Kısmet, başındaki örtüyü çözüp bağladı. Bebeğini göğsüne bastırdı: "Çok şükür, ikimiz de sabırlıyızdır!"

Elif yatağına geçti:

"Beyefendi, heeey Deniz Mutlu Beyefendi! Haydi yatağına yat bakalım! Yat da altını açalım! Kılıcında eğrilik, doğruluk var mı, iyice bir daha bakalım! Allahım bir kusur vermesin aman! Haşşöyle! Deniz Efe büyüyecek, Mehmet dayısı gibi Alman kızını kendine dost tutacak! Öyle mi oğlum? Şunun kılıcına bakın şunun! Anan senin kılıcına kurban olsun yavruuum!"

"Şimdi kalkıp keşif yapacağız! Silvia hanım nerde? Kaç numaralı odada yatıyor? Doğuma aldılarsa ne doğurdu?"

"Ama belki tamam değil daha!"

"Biz de tamam olunca öğreniriz!"

"Renate yengem on dakikada öğrenir! Biz de hayırlı olsun'a gideriz! Karanfil götürürüz! O da bugün bir insandır; hem de oğlumuza mutluluk verdi, öyle değil mi?"

Elif fısıldadı Kısmet'in kulağına:

"Şimdi bu doğurduğu Mehmet'ten mi acaba?"

"Mehmet ondan ilişkiyi keseli iki yıl oluyor!"

"Öyleyse evlenmiştir başka biriyle!"

"Bunlar istemeyince çocuk yapmaz!"

Deniz'in orasına, burasına bakarken, kolundaki iğne yerini gördü Elif: "Böcek ısırmış!" dedi içinden.

"Az sonra hemşireler geldi! Çocukları toplayıp götürdüler. Ondan sonra 318'liler, doğum odalarının sıralandığı koridorda uzun yürüyüşe çıktı. Odalardan birbirini bastıran çığlıklar geliyor: "Nasıl öyle tatlı girer, nasıl böyle zor çıkar!" diyor Elif içinden, gülüyor gizli. Dürtüyor Kısmet'e: "Soyadını bilsek sorardık, ama bilmiyoruz! Sen kendisini tanıyor musun?"

"Tanımıyorum, hayır!"

"Ben tanıyorsun sandım!"

"Yok, tanımıyorum!"

Gittiler geldiler.

"Acaba bu çığlıklardan hangisi Silvia'nın?"

"Acaba Mehmet duyacak mı bu işi?"

Elif seslendirdi düşüncesini: "Mehmet'in haberi olursa görüşüne uğrar!"

Kısmet çiğnini çekti: "Bana ne? Hiç bile umurumda değil! İşte bir çocuğu daha oldu! İki yıla varmaz bir daha olur!"

40
KUTLU OLSUN

Emro ile şehir merkezine doğru gelirken, arabanın içinde kendi kendisiyle hiç barışık değildi Koca İbrahim: "Şimdi ne bu şehirde olmak istiyorum, ne bu adamla! Biliyorum kötü arkadaş değil! Hattâ benden, bizim arkadaşlardan daha olgun! Gene de istemiyorum!"

Kendini berbat, yüzkarası bir yalakta çalkanan su gibi duyumsuyor. Yalağı devirip toprağın yüzüne dökülmek, sonra yerin altına süzülüp, hem de havaya doğru buğulanıp gitmek istiyor. Kimse, "Gözün aydın Koca İbrahim, bir oğlun olmuş, hayırlı uğurlu, uzun ömürlü olsun! Analı babalı büyüsün!" demesin. Kimse o konuyu deşmesin! Kimse öyle görev duygusuyla üstüne üstüne gelmesin! Yeter artık; ne ısmarlasınlar, ne ısmarlatsınlar!

Yeter; hiç olmazsa birkaç gün ara versinler! Hiç olmazsa bir gün, kendini kimsenin tanımadığı bir yerde, bir dağ başında, güne karşı yüksek bir düzlükte, üç yüz yıllık bir çamın dibinde, bir kayanın kuytusunda yüzyukarı yatıp göğün bulutlarını seyretmek istiyor! Böyle bir yer belki Almanya'da kalmamıştır. Türkiye'de olması de gerekmez! Yeryüzünün bir yerinde Avusturya'da, Yugoslavya'da, nerde olursa olsun, bir haftacık düşünmeli, ondan sonra yapacağını yapmalı! Bir ay ne Köstebek Yapılıyı, ne doğurduğunu, ne komşuları, akrabaları, ne Gülten'i, ne hattâ Oma Gerda'yı, ne hattâ Zabat arkadaşı, ne Osman Hoca'gili, kendine iyilik etmiş olanları, edecek olanları, ne Abdullah Hafız'ı, Mahir arkadaşı, Emro'yu, kimseyi görmesin!

Çok yorgun. Yıllardır gerçi izinler aldı, birkaç kez yurda gitti, ama dinlenmedi. İzin haftaları koştur koşturlarla geçti. Bugün şunlar gelecek, yarın bunlara gidilecek! Enişteye şu armağan, kayınçoya bu armağan! Öbürgün feşmekan arkadaşa gidilecek! Kalınbok Şükrü de 'İlle bir görüşelim ne olursun?' diye haber yollamış: "Heey Koca İbrahim, yoksa beni unuttun mu hèmşerim? Allah aşkına anımsa! Çocuktun hani! Odun dağında parmakların üşümüş, urganı sıkamıyordun! Ben üstüne geldim de yardım ettim!"

"Oooo, yahu Şükrü dayı! Sen olmasan yıkıp gidecektim! Umudumu kesmiştim! Demek sen o Şükrü dayısın?"

"Tabii ya, ben o Şükrü dayıyım! Köy yerinde er lâğabıyla çağrılır; bana 'Kalınbok Şükrü' derler. Boşboğazın biri vaktiyle damın ardında büyük aptesimi görüp böyle demiş, böyle kalmış! Şu raslantıya bak, senin kaynatanın adı da Şükrü! Aslını ararsan ben onu tanıyormuşum. Fakat insanoğlunu bilmez misin; dehşetli unutkandır. Askerliği aynı bölükte yapmışız. İstanbul-Hadımköy'e ikinciye çağırdılar bizi. Almanlar; Yunanistan'ı, Bulgaristan'ı yuttu. Bize dokunsun mu, dokunmasın mı, düşünüyor. Düşünmesi bir yandan korkudan, bir yandan yeni kralı Adolf Hitler'in gizli din taşımasından! Biliyorsun herif sünnet olmuş. Savaşı kazanınca Müslümanlığını açıklayacak. Öyleyse Türklere niçin saldırsın, değil mi? Çok adamca bir hesap! Ama biz de, ne olur, ne olmaz, Hadımköy'de bekliyoruz. İnsanoğlu çiy süt emmiş. Adolf Hitler de öyle. Saldırmam diye söylence çıkarır, saldırır! Bir tabur imamı var başımızda, akşam sabah telkin veriyor: 'Sakın Alman'a kurşun sıkmayın, çünkü askeri Müslüman! Müslüman Müslümanın din kardeşi! İnsan din kardeşine kurşun sıkmaz!' diyor."

'Eee ama arkada kumandan var?'

'Olsun; havaya sıkın! Çalıya, kafıla, taşa, kuşa, boşa sıkın, Alman'a sıkmayın!'

"İşte o zaman senin babalık Birem Şükrü, o bölükteymiş. İlçede gördüm kendisini. Koyun satmaya inmiş. Sen de kendisini koyun satmaya indiğinde tanımışın ya! Bak aynı gün ben de ilçede koyun satmışım! Benim de Elif yaşında bir kızım var. Ama Bakkal Hamdi bana değil, ona raslamış! Bana raslamış olaydı, onunla değil, bana damat olacaktın! Fakat kısmet! Ne demiş eskiden arkadaşın biri? Kısmet ise gelir Hint'ten, Yemenden! Kısmet değilse ne gelir elden? Kısmet değilmiş! Ancak şu kadarı kısmette varmış ki, gene görüştük! Benim küçük oğlan Sülayman'ı bilirsin! Pehlivandır biraz. Senin Yeşilovalı Kasım'ı yendiğin çayırda o da güreşti! Ama ne kadar iyi pehlivan olsa kulak asma! O iş yağsız bulgur pilâvıyla olmuyor! Olabilse sen olurdun değil mi? Toprağımızda yetişen pehlivanların en babayiğidi sendin! İşte şimdi düşüncem bu Süleyman'ı, kendisini almazlarsa karısı Sultan'ı, Almanya'ya yollamak! Karısı giderse kocasına istek yapabiliyor diye duy-

duk. Birinden biri gitsin, ötekine istek yapar. Çok değil, iki yıl çalıştılar mı, bir sermaye toplayıp dönerler. Onlar araba maraba istemiyor. Yalnızca ufak yollu bir sermaye. Bunun için senin bize destek olman gerekiyor Koca İbrahim! Ne olsa bugün Almanya'nın kapısının anahtarı sizin elinizde! Eski atalar, tanıdığın tanıdığı olur demiş. Senin bize yapacağın iyilik, Alman patronuna benim Süleyman'ın, yada karısısının, hattâ en iyisi ikisinin birden adlarını fısıldayıvermek! Bu kadarcık bir iyiliği bizden esirgemeyeceksin! Bir an önce ikisinden birinin sırası gelecek! Bu dünyada bizi çekemeyen çoktur dayım! Örneğin Akçaköylü Taş Ahmet'i bilirsin! Kesin dönüş yaptı. Ben kalktım buraya geliyorum, yolda raslaştık. Bak ne dedi: 'Almanya'ya neden bu kadar heves ediyorsun? Ben gidip geldim! Yollama oğlunu! Hele gelinini hiç yollama! Almanya'da yaşam yok!' Dinlemedim onu, yürüdüm. Bu kez sözü çevirdi: 'Boşa yorulma Hacılarlı Koca İbrahim'in yanına kadar! Almanya'da kimse onu adam yerine koymaz! Patronlara sözü mözü geçmez!' Geçmez olur mu? Adamın adamı bulunur! Gereğinde insanın bir tek sözü çok büyük etki yapar! Ama bizde çekemezlik var! İlle karalayacak! İşte Türkiye bundan adam olmuyor! Demirel nasıl? İş yok! Ecevit nasıl! On para etmez! Mehmet Ali Aybar nasıl? Aybar'da hiç iş yok! Görüyor musun; o onu, bu bunu, hepsi birbirini karalıyor! Şimdi dayım, sigaranı içtim, kahve istemem, epey uzak yoldan geldim, senin de işin vardır, ben döneyim! Ricamı unutma! Bizi unutma Koca İbrahim! Bir umudumuz sende dayım! Başka kimseyi tanımıyoruz! Tanısak da onlar bizi tanımıyor! Sakın bizi unutma!' Yani çıkıp geliyor ki oğlunu, gelinini bizim firmaya aldırayım! Ulan firmanın bizi istediği yok! Aramıza casuslarını, Meister denilen casustan beter ustabaşılarını koymuş, bir gün geç gitsek fırlatıp atacak! Aslında her yıl bir grev yapacaksın ona! Hattâ iki yapıp burnunu kıracaksın! Neyse, işte böyle, sen başını dinlemek için üç gün izne gidiyorsun; kulağına, beynine dolan ırzıkırık vınıltılar defolup gitsin diyorsun; ama yok, Kalınbok Şükrü çıkıp geliyor! Alman'ın yorduğundan beter yoruyor seni! Bundan sonra büyük konuşmuş olmayayım, ama izne mizne gitmiyorum! Benden kesik! Zaten ne ilişkim kalmış? İkincisi, köy yollarında arabamın altı vuruyor! Usta yok, onarımcı yok! Ne gerek var onca rezilliğe? İtalya'ya giderim! Hele şu Köstebek Yapılıyı başımdan bir atayım, canı-

mın istediği yerde dinlenirim!"

"Bu cadde bizim Beyoğlu'nu geçmiştir Koca İbrahim!"

Soruyor Emro'ya: "Nerde Beyoğlu?"

"İstanbul'da!"

"*Ach so!* Beyoğlu sizin miydi; haberim yok!"

"Yani Türkiye'nin demek istiyorum!"

"*Ach so!*"

"Bu caddeye her türlü Türk doyumevi, dönercisi, uçak bileti satıcısı çakılakalmıştır! Ama pislikten geçilmez! Ben seni Alman biraevine götüreceğim, temiz! Bizimkiler gibi kazık da değildir, anladın mı Koca İbrahim?"

"*Ach so!*"

Ayakları yere basıyor, ama aklı, düşüncesi uzaklarda! O çamın dibinde! Hiç gelen gidenin olmadığı, bir çobanın, oduncunun uğramadığı, ıssız, sessiz, gürültüsüz dağbaşında! Fakat nedense, gene insanların sarmısak yumağı gibi birbirine sokulduğu bir kalabalığa geldi. En dipten, güç belâ, iki kişilik bir masa buldular.

"Bira mı, şarap mı? Yoksa önce bir çorba mı?"

"Yok, ben ne yapacağım çorbayı? Ama iştahın varsa sen buyur! Hesaplar benden! Tabii! Hiç konuşturmam! Yani çok canım istediğinden böyle konuşuyor değilim; ama ne olsa insanlık! Sen şimdi bir oğlum oldu diye beni yüceltmek istiyorsun! Oysa ne doğan umurumda, ne doğuran! İkisini de zerre kadar istiyorsam Allah canımı alsın! Fakat ben fırsat bulup Zabat arkadaşa bir telefon edebilsem çok iyi olacak! Çok büyük insanlık, hem de adamlık etti bana! Yarın birlikte mi gideceğiz, yoksa ben yalnız mı gideceğim, sorsam! Kanımı alacaklar! Sanıp banarken vakti geçirdik! Emro Efendi'nin yanında telefon etmek de yakışık almaz! En iyisi evine çeker giderim! Şu Almanya'da bir insan bir insanı görmek istedi mi, tüfeğini, çiftesini alıp çıkacak! Başka türlü göremez!"

"Bize iki bira Fräulein! Yanında patates olsun! Lütfen biralar büyük olsun!"

Kolsuz gömleğinin içinde garson kızın göğüsleri diri diri göründü Koca İbrahim'e. Emro o diriliğin yapay olduğunu düşündü. İstekleri kâğıda yazıp gitti garson kız.

"Gece gündüz erkeği kadını böyle çalışır! Kimsenin kimseye öte git dediği yoktur! Bizde olsa, biz bu kadınları yeriz! Hattâ benden başkasına kalmaz! Çekerim arkada bir yere. Biraz memelerden, biraz dudaklardan derken, attım mı arabanın ardına, o gün Fräulein Werner yengen olmuştur!"

Kafasından geçiriyor Koca İbrahim.

Emro bakıyor biraevinin kalabalığında yitenlere.

"Hiç olmazsa Osman Hoca'gile etseydim bir telefon!"

Karstadt'a biletmeye verdiği bıçak geldi aklına.

"Onu da alayım! Atayım eve, dursun! Ama niçin eve atıyorum? Arabanın gözüne atayım, orda dursun! Sonra dosdoğru hastaneye gideyim!"

"İstersen birinci biralar gelince hemen ikincileri söyleyelim hemşerim? İki saat bekletmesin bizi!"

Kadın kız, kimi Amerikan bara oturmuş, kimi masalara sıkışmış. Kahkahalar savruluyor. Yüksek sesli konuşmalar. Kadın erkek şakaları. Arada öpüşmeler, gülüşmeler. Yeniden kahkahalar. Bir masadan çıkan sesler, öbür masadan çıkanları bastırıyor. Yapayalnız oturan iki adam yok başka. İlk zamanlardaki gibi değil, artık yabancılara yüz vermiyorlar. Açık göğüslü, güzel gerdanlı, kalçaları filân ele gelir hamurluca kadınlar, karlı dağların ardında sanki, göründüğünden çok uzaklarda!

İkinci biralar gelince hesabı ödediler. Koca İbrahim bağırdı çağırdı, konuşturmadı Emro'yu: "Deliye bak, benim yanımda hesap ödeyecek!"

"Neyse, biz yeğenimizi ayrıca kutlayacağız! Şimdi madem böyle arzu ettin, hayhay, böyle olsun!"

Koca İbrahim doğandan, doğurandan hiç söz etmediği gibi, o yana yürüyen sözlerin de önünü kesti:

"Keşkek gibiyim Emro! Bu mına koyduğumun fırınları beni yoruyor artık!" diyor, yada susuyor.

Grossenbaum'da eski bir evde oturuyor Emro. Onu bırakıp kendi evine geçti. Saat on bir'e geliyor. Oma Gerda'nın ışığı sönmüş. Ziya'gilinki yanıyor. Sokak kapısını aralayıp girerken yukardan kapı tıkırdadı: "Heeey, bizim komşu! Haa bak sana ne getirdim!" Ziynet bağırarak inip geldi. "Bugün ben seninkileri görmeye gittim. Beri bak,

Allah analı babalı büyütsün! Deniz Efe tıp demiş burnundan düşmüş. Kara kaş, kara göz, hem de asık suratlı! Hayırlı uğurlu olsun! Al şu doğum belgesini!"

Ziynet belgeyi uzatıp döndü yukarı: "Hastaneye gideceksin yarın! Sonra sigortaya, sonra işyerine! Başka bir gün de Düsseldorf'taki konsolosluğa varıp kaydını yaptıracaksın! Ama bunun fazla ivedisi yok, önce ötekiler!"

Elindeki belge parmaklarını yakıyor. Başının içi zonkluyor. Yüreği güm güm vuruyor. "Deniz Efe de nerden çıktı? Ne Deniz'i?" Soracaktı ama çoktan çıkıp gitti Ziynet karı, kapıyı kapattı. Eli ayağı zangır zangır titriyor.

41
KAN NEYİ SÖYLER?

Gözünü açtığında, içinin çalkantıları dünkünden daha beterdi. Yatakta yanı üstüne yatarken, "Şuna bak!" diyordu. "Karının bize eyvallahı yok! Namusuna dikkatli biri olsa, geçinmek istesem, barbarlık yapacak! Doğurduğu sıpaya kendi başına ad koyuyor! O da iyi bir ad olsa! Ulan yarın senin deryada çalkanan koca suyu murat ettiğini bilir mi âlem? 'Gel bakalım İbrahim Mutlu! Ne demek oluyor oğluna bu anarşik ad? Yoksa sen de cumhuriyetimizi yıkmaya azm-ü cezm-ü kastetmiş vatan düşmanlarının listesine mi yazıldın? Almanya'yı zaten biliyoruz, karışık! Anarşinin fideleri orda hazırlanıyor! Oğlunun adını Deniz koymandan belli, sen de onlardansın! Uzat bakalım tırnaklarını! Kamışını da çıkar, haşşöyle! Takalım teli! Haydi biraz çabuk ol serseri İbrahim, işimiz çok!' derse, ne bok yerim ben o zaman?"

Ağıp dönüyor, "Ne bok yerim?" diyor.

Kapı gıcırdadı. Salonda çıtırtılar oldu! Köstebek Yapılı karı Deniz Efe'yi alıp getirmiş değildir herhal! Oma'mız gelmiştir! Onunla konuşmayı da yasaklıyor Abdullah Hoca! Ulan kavat, ulan Çipilgöz; gıdasızlıktan gözlerin tavukkarası hastalığına tutulmuştu da, ilçede ben sana etli fasulye ısmarlamıştım! Gözlerin resmen görmüyordu ulan! Şimdi Almanya'nın Rur Havzası'na gelince çöpçülükten Trafik Müdürlüğüne mi yükseldin? Onunla konuşma, bununla konuşma! Müdür olsan kim takar seni ulan? Komünisti gözünden tanırmış! Serseriye bak, aklı sıra bana gözdağı veriyor! Kim takar senin gözdağını be?"

Yattığı odanın kapısı açılıp kapanıyor! Sanki rüzgâr yapıyor, sürekli tak tak! Durmadan açılıp kapanıyor.

"Bunlar bizi yatırmayacak anlaşıldı!" dedi. Besmele çekip fırladı. Bacağına pantolon taktı, sırtına gömlek giydi. Oma Gerda yukarıya kahvaltı hazırlamaya gitti. "Babi uyanınca al gel!" diye Gülten'e görev verdi. "Ama söyle tıraşını olsun, *bitte!*" Söyledi Gülten: "Kalk! Traş ol! Oma bekliyor!"

Fırladı kalktı: "Deral efendim! Dillidüdük!"

"Lüppen!"

Lâvaboya gitti. Sabunladı yüzünü. Kazıdı hart hart.

"Bu bendeki sakalda iş yok! Ah, neyimde iş var ki?"

Gözlerinin altı kararmış, dudakları bıçkın delikanlılarınki gibi incelmiş.

"Çıktın gittin adamlıktan, insanlıktan!"

Acıdı kendine. Yeterli toprağı, suyu, bir de traktörü olsa, köyünden çıkmasaydı! Sarı burma başaklı buğdayları römorka yükleseydi! İndirseydi harman yerine! Ayın güzel ışıkları altında, sardığı tütünü göğe yukarı üfleseydi! Sonra her akşamki gibi sarılsaydı kadınına, Meryem'e! Uyusaydı deriiiin! Nesineydi elin üç oğlaklı beş keçisi? Nesineydi Almanyası, Avrupası?"

Az daha tükürecekti kendi kendinin yüzüne.

"Haydi babiii! Lüppeeen!" diye bağırdı Gülten.

Bitirdi tıraşını. Doğum belgesini yanına aldı. Tuttu Gülten'in elinden, yukarı yürüdü. Ziya'gilin kapının önünden kızıyla konuşarak geçti. Hans Wennemann'ın karısı alışverişten geliyor. "*Guten Morgen!*" dediler karşılıklı. Sigrid Müller *Brötchen* almaya iniyor. Onunla da Günaydın'laştılar.

"Zili ben çalacağım!" diye tutturdu Gülten. Ama yetişemiyor. "Kaldırsana babiii! Bakıyorsun değil mi?" diye çıkıştı bir de: "Kaldır lüppen!"

İster istemez kaldırdı kızı. Parmağını tutup bastırdı zile. Birer birer yerine getiriyor Dillidüdüğün buyruklarını.

Oma Gerda açtı kapıyı. Küçücük bir güneş dönüyor evin içinde. Çayı yapıp hazır etmiş. Çaydanlığı masaya koymuş. Üstüne oyalı bir koruyucu geçirmiş. Soğumayacak öyle. İki de pencere açıp odaları havalandırmış.

"Dün seni çok merak ettim İbrahim! Burda hep bekledik! Ama bugün geldin şükür! Elif hastaneden dönünce benden soracak: İbrahim'i niçin rahat ettirmedin Oma Gerda? Nasıl yanıt vereceğim? Otur lütfen! O belgeyi koy şuraya. Kahvaltıyı bugün salona hazırladık. Gülten öyle istedi. Haydi bakalım. Ooo; Denis koydu siz oğlunuzun adını! Çok güzel! Ama biraz kız adı geliyor! Fransa'da çok vardır. Sonunda z değil, s vardır. Türklerde çok güzeldir adlar: Gülten, Denis, Elif!

Sen bu belgeyi *Bezirksamt*'a götüreceksin. Orda sana dört tane kâğıt verecekler. Haydi buyur bakalım!"

"Bugün ben her yerden önce hastaneye gideceğim!" dedi içinden. "Damarımdan kan alınacak. İnceleme yapacaklar! Sakın bu kararımdan dönerim sanma Oma Gerda! Ondan önce de Karstadt'a uğrayacağım. Biletmeye bıçak verdim, unutmuşum! Senin dediklerinin yapılması gerekir, ama sonra! Kan incelemesinin sonuçları temiz çıksın, ondan sonra! Çocuk başkasından ise, onu üstüme neden geçirteyim, değil mi? Deli miyim?"

"Bana bak bakayım İbrahim! İçinde senin bir üzüntü var! Ama sen onu benden saklıyorsun! Konuşmuyorsun Oma Gerda'n ile! Nine değil ben senin? Başkasına anlatıyor, bana anlatmıyorsun!"

"Sana ne anlatayım ben Gerda Ninem? Köstebeği bıçağın altına yatırıp keseceğimi mi anlatayım? İyi bir iş mi bu? İsteyerek mi böyle üzüntülüyüm sanıyorsun, canım Oma'm?"

Elinde saplı çay bardağı, içerken bir babasına, bir Oma'sına bakıyor Gülten.

"Gizlice sünnet ettirdik bizim Peter'i!" diyordu Sabahat. "Bana kalsa gerek yoktu! Sünnetlisini de gördük! Ama Peter benim böyle istediğimi sanarak, ille yaptırmak istedi!" Bir erkekle bu kadar açık konuşan, kendine bu kadar güvenli kadın görmemişti! Bir evde, yanlarında hiçbir bekçi, şu, bu yokken, bir kadınla yapayalnız kalmamıştı, konuşmamıştı gece boyu! Hele birlikte içmek, sonra birlikte aynı çatı altında uyumak, ama ona saldırmamak; bunu aklından hiç geçirmemişti! "Bizim adam olmamıza var daha!" dedi düşüncesinin içinden. Ekledi: "Çok fırın ekmek yememiz gerekiyor daha!"

Beklediği yanıtı alamıyor Oma Gerda:

"İnsan ara sıra böyle olur! İyi günü bir üzücü haberle tersine döner! Savaş bitti çok şükür diye ben ölülerimi unuttum. Oğullarımın hiç değilse biri sağ kaldı! diye seviniyordum. Üç gün sonra onun da vurulduğunun haberi geldi. Hem de savaşın bittiği gün vuruldu oğlum! Mutlaka sen de yurttan kötü bir haber aldın! Radyo Türkiye'nin sokaklarında insanlar taranıyor diyor! Belki senin de bir yakınını taradılar. Bir köyde çift sürenlerin kollarını bağlayıp işkenceden geçirdiklerini, daha sonra enselerinden kurşunladıklarını *Spiegel*'de okudum. İn-

sanın yurdu zorda olunca yüzü solar!"

Koca İbrahim üç bardak çay içti, konuşmadı. "Abdullah Hoca içmesin serseri!" diye düşündü. Düşüncesini seslendirmedi. Reçel sürdü ekmeğine az az. Sonra kalktı doğum belgesini cebine koyup çıktı. Çıkarken Oma Gerda'nın elini gene öptü. Bu kez nazlanmadı yaşlı kadın. "Madem çok istiyor, vereyim öpsün! İçi biraz hoşnut olsun! Belki biraz iyi döner geceleyin!"

"*Tschüss!*" dedi her ikisine de.

Merdivenleri tıpır tıpır indi.

Dokuz'a geliyor saat.

"Karstadt açılmıştır Koca İbrahim! Önce oraya!"

Arabasını uygun bir yere eyleyip dev mağazaya daldı. Ucu başı belirsiz, düşündeki komünist tarlalar gibi geniş bir mağaza. Her köşesi iğneden ipliğe, yatakta örtünmeye, sokakta giyinmeye, tuvalette, banyoda kullanmaya, istediğin, istemediğin, daha önce gördüğün görmediğin, bildiğin, bilmediğin mal ile dolu. Ayrı vardiyadan arkadaşlar Türkiye gazeteleri alıp kafeteryaya oturmuş. Hızla geçti onları. Cebindeki kuponu çıkarıp bileycinin önünde durdu. Havada solüsyon kokusu. Ufacık karınlı, koca kafalı bir adam. Mağazanın o köşesinde ayakkabı onarımları da yapılıyor. Bir çark var. Lâstik topukların fazla yeri onunla alınıyor.

Kadınlar geçiyor yanından. Uzun boylu, güleç, hem de güzel kadınlar. Ona kısmet olmadı öyle biri, birileri.

Sıra gelesiye bekledi. Sonra kuponu uzattı. Bıçağı alıp fırladı geri. Sergilenmiş belki bin türlü mala, onları evirip çeviren insanlara bakmadan yürüdü. Dosdoğru arabayı eğlediği yere geldi. Direksiyonun arkasındaki oyluma yerleşti. Gazladı Duisburg'a doğru. Ren üstündeki köprünün ayırdında oldu mu, olmadı mı, o güzel yapıtı gördü mü, görmedi mi bilemedi. Dumanları birbirini bastırırcasına kabaran Krupp, Mannesmann, berideki Bayer, Thyssen, Klöckner, sonra Demag, sonra Küpferhütte'nin kocaman gövdelerine, kamış sıklığındaki bacalarına eskisi gibi dikkatle bakmıyor artık. Neden baksın, bıkmış! Daldırmış gidiyor. Karl Jares Sokağı'ndan saptı. Dönüp dolaşarak Heer Sokağı'nı buldu. Arabasını gene orda sıralı çınarlardan birinin altına eyledi. Gene uzun uzun sordular kapıda. Gene yukarıya telefon et-

tiler, bekleyip yanıt aldılar. Gene beklettiler. "Ben yalnızca Doktor Gürcan'ı görmek istiyorum! Yardımcılarından birini görsem de olur! Beş dakikacık işim var. Damarımdan kan alacak. O gün öyle bir delilik yaptım diye her gelişimde eza cefa etmeyin! Ben yapacağımı o Köstebek Yapılı çıkınca yapacağım. Böylesi daha iyi olur. Şimdi niçin engelliyorsunuz? Bırakın gideyim lütfen! Bakın size lütfen diyorum!"

Bıraktıkları zaman asansöre binmedi gene. Genişti adımları. Basamakları üçer tırmanıyor. Şans işte! Doktor Gürcan yok! Ama hemşire Elvira'ya söylemiş. Hemeninde aldı kanı. Hiç bekletmedi. Yaktı hem de canını. Bir tüpe doldurup üstüne band yapıştırdı. Adını yazdı: Herr Mutlu. Burası böyle, herkes Herr! Bir iki de numara yazdı. Herkesin yedi sekiz yüz çeşit numarası var! "Burası böyle Koca İbrahim!"

"Ne zaman alınır sonuç?"

"Akşamüstü!"

"Ama işe gideceğim?"

"Yarın gelseniz de olur!"

"Hem de herkes 'siz' der! Polis bile!"

"Telefonla öğrenebilir miyim? Kapıda zorluk çıkarıyorlar?"

"Yok; yarın kendiniz gelin!"

"Peki hayhay, kendim geleyim!"

Yürüdü gene 318'in önünden. Gene başını çevirip bakmadı. Aşağı kapıdan çıkarken de: "İşte bu kadar ulan gök dinli kavatlar! Yemedim hastanenizi!" dedi. Az daha boş bulunup yerin betonuna tükürecekti, başım belâya girer diye tükürmedi. Kendisini sıkan, yakıp kül eden belâ kapının orda bir yerdeydi. Kaçarcasına uzaklaştı.

42
FORMALİTELER

Kararı kesin: Sonuç belli olmadan çocuğun kaydını yaptırmayacak. Arabaya binip sürünce düşüncesini değiştirdi birden: "Yoook!" dedi birkaç kez üst üste. "Yok Koca İbrahim! Formaliteler önemlidir Almanya'da! Mutlaka yapılması gerekir. Almanya'da formaliteleri aksattın mı, yandığının resmidir! Herif senin iki kez kırmızıda geçtiğini, bir ağaca çarptığını, bir moruğun köpeğine sövdüğünü saptadı mı, sınırdışı ediyor! Çünkü disiplinsiz insan istemiyor. Kendi insanına da, yabancıya da basıyor cezayı! Allah gibidir polis! Ben kendi insanımızdan, obamdan, oymağımdan korkmam, kazboku yeşil giysilerin içinde ufacık bir polis gördüm mü donuma ederim! Bir ben mi? İzmir'in, İstanbul'un bol bol öten çakalları, Ankara'nın, Çorum'un benim diyen babayiğitleri de eder!"

Arabanın burnunu döndürdü. *Bezirksamt*'a doğru sürdü.

"Asıl büyük formalite burdadır! Almanya'da ve dünyada bürokrasinin merkezi bu yapıdır. İkincisi Duisburg'taki Bin Pencereli Ev dedikleri yapı. On paralık bir iş için girersin, on günde bitiremezsin!"

Koca İbrahim'i önce Birinci Kat'a yolladılar. Alt katı bunlar saymıyor. İkinci Kat'a çıkardılar. Sonra gene Birinci Kat'a döndürdüler. Yeniden İkinci Kat'a. İkinci Kat'ta, sokakta görsen serseri dersin, hippi kılıklı, sakallı, sırtına yakasız gömlek giymiş, bir delikanlının önünde sıraya soktular. "Fakat kuyruk uzun mu uzun! Dışardan içeriye az az alıyorlar. İçerde ayakta dikilemezsin. Oturup bekleyeceksin. Sıran gelince serseri delikanlının önündeki sandalyeye geçeceksin. Hippi kılıklıdır, ama yetkisi büyüktür. Ona yalnızca şefi karışır. Siktir çeker, hiç tınmaz seni, şunu. Korsun önüne belgeleri inceler. Yüksek yaylanın göğsündeki köyden inip gelip, pehlivanlık yeteneğini filân kanıtlayıp, burda bu hippi'nin önüne otursun!"

"Denis Mutlu!"

"*Jawohl* efendim!"

"Sizin mi oğlunuz?"

Hoppalaa! Orası belli değil daha!

"Doğum protokolüdür bu, anladım! Sizin pasaport, anne pasaport! Hepsi burda tamam mıdır? Ben sizin işi anladım! Hemen yazacağım! Maşina ile çabuk yazacağım! İki saniye bekleyeceksin!"

"Hayhay! Beklemek sanatımız bizim! Her yerde, her zaman bekleriz! *Jawohl* efendim! Sen yazını yaz sayın efendim! O nâlet elini biraz çabuk tut! Sigorta kapanmadan yetişeyim! Bir de postaneye uğrayıp Zabat arkadaşı göreyim! Zaman dediğin ne? Çil kanatlı kuş gibi uçuyor! Tutabilirsen tut! Belli ya, saat iki'de vardiya değişiyor. Koşup iş alacağım. Demek hemen yazdın bitirdin? Taşaklarını yiyeyim senin! Çabuk bitirdin! Demek dört tane yazdın hem de! Hay çok yaşa! Demek mühür, imza, tamam! *Danke schön!*"

"Sizin pasaport, anne pasaport veriyorum!"

"Sağol efendim! Hangisini nereye vereceğimi biliyorum!"

Sigortaya koştu. Ordaki formaliteyi de yaptırdı şükür! "Almanya'da formaliteleri savsadın mı sıçarlar ağzına! Oh!" Sigortadan çıktı postaneye! Tâ yukarda *Post* yazıyor. Oh! Tenha trafikte, 110'la, düzgün yolda 120'yle uçurdu otomobili.

Sabahat arkadaşın yüzü hafif yorgun.

"Sen formaliteleri tamamla Koca İbrahim! Hiçbir zararı yok! Formalite nasıl olsa olacak! Yalnız konsolosluğa gitmeyi biraz ertele! Gâvur kütüklerine yazılsın varsın! Ama Türkiye kütüğüne yazılmasın! Kan incelemesinin sonucunu al, ondan sonra yazdırırsın! Beni görmeye geldiğine sevindim! Vakit olsa kantine iner, birer kahve içerdik. Baksana, şu yığınlar hep ayrılacak! Şef de lâfa daldığımızı görüverir! Kan incelemesi ters sonuç verirse, öhho, Düsseldorf'taki Başkonsolosluğa verilecek olanı yırtar atarsın! Çocuk temelli üstüne geçmemiş olur! Olsa da yarım yama olur! O da yalnızca Almanya'da! Şimdi fabrikaya mı gidiyorsun? Çok iyi; vakit var daha, yetişirsin! Araban hızlı! İşyerime kadar geldin, teşekkür ederim! Kahve ısmarlayamadım, kusura bakma!"

"Kahve için kendini üzme Zabat abla, sevmem!"

"Ben kahve içerdim, sana bira ısmarlardım!"

"Başka zaman! Birayı severim bak! Başka zaman!"

Sendikacı Hikmet'in karısı da orda çalışıyor. Kucağında paketler-

le geçti. Sabahat'a "Merhaba arkadaş!" dedi geçerken. Koca İbrahim'e baktı kaçamak. Sordu: "Molada yanına gelebilir miyim?" Duvara baktı. "On beş dakika var!"

"Beklerim Melâhat! İbrahim Mutlu arkadaşı tanıyor musun?"

"Tanışsak iyi olur, ama kucağımdakiler var!"

"Kocasının kopyası!" diye düşündü Koca İbrahim. Bakışından belli oluyor! O da koyu solcu, hem de sendikacı! Kaplan gibi sataşkan bir görünüşü var! "Yatakta hoş olur böyleleri! Önce kavga eder seninle, ısırır! Ondan sonra bayıla bayıla yatar!" Gülüyor arada. Zabat arkadaş kadar değilse de hoş! "Ellerin karıları kocalarıyla ne uyumlu bak! Biri nerde, öteki orda! Çok iyidir uyum dediğin! İsterse solculukta, sosyalistlikte olsun! Fakat bunların solculuğundan bir yarar gelmez! Mahir Hoca'yı derlerse, bak onu anlarım! Bizim Kürt Emro'ya da evet! Fakat asıl solcu ben olurum! Bir solcu görür dünya! O gördüğüm düşe baksana! Benim içim solculuk dolu! Bugün tatil olacaktı. İşe gitmeyecektim. Zabat arkadaşla oturup doyasıya konuşacaktık. Bir güzel yan var bu kadında! Sihirli su gibi akıyor. Aktıkça, içimi pampak ediyor. İnsanın öz ablası gibi sıcak. Yumuşak elli. Çok öksüz kalmışım dünyada! Kimse bu yanımı anlamıyor. Bir bu kadın anladı! Çok sağolsun!"

Bırakıp gidemiyor. Sabahat korkuyor, şefi görecek.

"Sizin firma greve gidiyor ha arkadaş? Oylama bugünmüş?"

Öyle mi? Sanki orda çalışmıyor! Yanıtlaması zor.

"Öyle! Ben biliyorum! Her işyerinde ayrı olacak oylamalar. Krupp, Mannesmann, Klöckner, Thyssen'de, bütün metal işkolunda! Akşam televizyon gösterdi. Poliste izinler kalktı. Önlemler sıkı. Sandikaların başını polis bekleyecek. Eh, sendika temsilcileri de bekler!"

"Öhho; işveren temsilcileri de bekler ayrıca!"

"Polis bekleyince, işveren temsilcisinin ayrıca beklemesine gerek kalır mı Koca İbrahim?"

"Buranın yasalarını bilmiyorum tam!"

"Ben Türkiye'de birkaç kez sandık bekçiliği yaptım. Çektim çizmeleri!" Güldü kahkahayla. Çevreden Alman, Yunan, Yugoslav bakıyor. "Coştu Zabat!" dedi biri Türkçe. Belki bir Türktü. Sabahat'in gözü duvardaki saatte.

"Ben gideyim abla!" dedi Koca İbrahim. "Gideyim diyorum, ayrı-

lamıyorum! Bu kez gideyim!"

"Güle güle git! Eve beklerim! Oylamada başarılar! İnşallah kazanırsınız!" İki elini yumruk yapıp havada kenetledi.

"Sağol!" dedi Koca İbrahim. Bodrum kattan yukarı giden merdivene yürüdü. "Karının taşaklısı!" dedi kendi kendine. Caddeye çıktı. "Sonuç bugün belli olursa nasıl öğreniriz? Telefonla olmaz dediler. En iyisi yarın erken gideyim! Hem de konuşayım gerekirse bir daha!" Mırıldandı kendi kendine. "Ağzını sıkı tutuyorsun değil mi Koca İbrahim? Sonuç kötü gelirse, hastanede karının boğazına yürümek yok artık! Ne yapacağını, yapmayacağını Zabat ablayla kafa kafaya verip düşüneceksin! Bu kadında sana karşı tam bir şefkat var! Elini nasıl candan sıktı bak! Grev oylaması için nasıl candan başarı diledi! Utandırmadan, sıkmadan! Kör parmağını gözüme sokmadan! İzanlı insana, hele kadına kurban olayım! 'Oylamada başarılar!' Kabul-Ret! Saniyelik iş! Sayım, ayrım bilgisayarla! 'İnşallah kazanırsınız! Güle güle!' Deli değil, serseri değil! Dişlerini ak ak yayarak sırıtmıyor! Bu kadında taşaklar tam altı okka çeker!"

Hızlıca koştu caddede. Yeşil kırmızıya dönmeden geçeyim diye bir iki kişiye çarptı. Geçmeyi başarıp atladı arabasına.

"Solcu molcu, hepsinden insan! Altı okkadan da ağır çeker! On okka gelir! Terbiyesizlik etmiyor. Ağzını bozmuyor. Bizimkiler nerdeyse cükümü nasıl tutacağımı öğretecek! Öteki manyaklar da durmadan Abdullah Hoca'yı salıyor üstüme! İki yandan baraj ateşine almıyorlar! Ama bir de ben başlarsam, sıçarım ağızlarına! Neyse; 'Haydi güle güle! İnşallah kazanırsınız!' Bu kadar! 'İnşallah!' diyor hem de! Yerim işte bunun taşaklarını! Terbiyeli insana canım kurban olsun!"

Fabrikanın önü ana baba günü. Gazetecisi, fotoğrafçısı, filmcisi! "Benim bir şeyden haberim yok!" Polis arabaları! İşçilerin yerlisi yabancısı! Fırınlarda, dökümde, preste, saçta, döküm hatalarını balyozlamada çalışanların tümü çıkmış, oy verecek! "Oh olsun! Evet kabul! Hayır ret! Grev oylamasında herkes eşit! Ama seçimlerde ayrımcılık var! Yıllardır burdayız, hani bizim oy hakkımız ulan kavatoğlu kavat!" Firmanın kocaman bacalarına bakarak söylüyor. "Camiye yardım, kiliseye yardım! Şuna ceza, buna ceza! İş iş iş! Çalış çalış! Oy hakkı nerde? Yabancılar insan değil mi inek arabası? Buna gelince sesin çıkmı-

yor! Orospu yöntemleriyle işten adam atmayı biliyorsun! Sanki sen söylesen Bonn vermem mi diyecek?"

Gazeteciler işçilerin içine dalmış. Polis uzakta duruyor. Kapılarda görevliler var. İşçi olmayanı içeri bırakmıyorlar.

Kitle ikiye ayrılmış, havadan bile belli oluyor: İşçilerin yanı, işverenlerin yanı!

"Yani komünistlerle biz!" diye gülüyor Düzceli Nuri.

"Bizim milliyetçiler patronla yan yana! Satılmışlarla biz!" diyor Düdenli Ramazan.

"Hiç şakası yok *Polizei* Efendi'nin!"

"Öyle olmasa sıçardık çarkınıza! Ama *Polizei* var!"

"Ha babam ha! Açılın açılın açılın! Allahın aslanı Koca İbrahim ağabey geliyor! Yol verin! Ey ağalar, beyler dinleyin, eyleyin seyran! Hazreti Hamza'dan kaldı bize bu meydan! Karşı dağdan kalktı bir kartal! Kanatları göğü yırtar! İki yiğit çıkmış meydane! Birbirinden merdane! Hacılarlı İbrahim Pehlivan hasmını kolundan tuttu mu omzundan atar! Hay maşaallah, Allah boy vermiş! Türkiye'ye sığmadığı için biraz da Almanya'da görünsün diye kaldırmış koyvermiş! Buyur İbrahim ağabey! Şöyle buyur!"

"Yeter ulan! Sus ulan!"

"Tam yapamadım cazgırlığı, ama yakıştırdım!"

İki yanın adamları girişte sırıtık, asık yüzlü bir koridor oluşturuyor. İki sıra halinde 28 tane oy verme hücresi yapmışlar. İnsan fazla beklemiyor. Aman be, olacaksa olsun grev! Stoklar çok zaten! Erir ne güzel! Hızla atıp geçsinler oylarını! Vakit de para! Akılsız adam firma olabilir mi dünyada? Olacaksa olsun grev!"

Hücrelere *Meister* Helmut'la yan yana daldığı dikkatini çekti. Getirip kapattı zarfı, attı sandığa. Defterdeki adının önüne bir imza çakıp geçti. Helmut'la yan yana yürüdüler Büyük *Halle*'ye doğru. Doğum belgelerinden birini verdi:

"Sayın *Meister*'im, sizden küçük bir ricam var! Bir ara bunu bizim Personel Bölümü'ne yollamanızı, yada kendi elinizle vermenizi rica ederim!"

Kâğıdı alıp göğüs cebine koydu Helmut:

"Seve seve yaparım ben! Yeter ki siz her yıl bir çocuk doğurtun ka-

rınıza!"

"Hoppalaaa! Ne demek istiyor bu çolak!"

Geçti. İş giysilerinin tıkıldığı demir dolabın kilidini açtı. Soyundu, giyindi.

Hemşerisi Muharrem gülüyor.

"Ne gülüyorsun ulan cazgır? İyi bağırdın Hacılarlı Pehlivan filân diye! Şimdi ne sırıtıyorsun?"

"Asıl bu filmlerimizi çekmeliler bizim! Halimize gülüyorum! Daltaşak Almanlar gibi olup gideriz! Eee, ne yana attın bakalım oyunu?"

"Hinlik cinlik var mı sorusunda? Muharrem saf biraz.

"Helmut Efendi'nin attığı yana!"

"Aman ne yaptın Koca İbrahim ağabey? Helmut patronun adamı!"

Ateş geçirmez kaputunu giyerken cık etti:

"Hayır; Hitler'in adamıdır! Görünüşe aldanma!"

Emro geliyor Can Ali'yle itişip kakışarak: "Haydi bakalım Koca İbrahim! Bugün de geç ateşin karşısına! Biraz daha ufalsın kemiklerin! Çalışmayana ekmek yok!"

Çıkıştı kendi kendine: "Grev olursa iş kalkacak mı?"

Yanıtladı kendi kendine: "Çok dangalaksın kimi zaman Koca İbrahim! İş kalksın diye yapılmıyor grev! İnsanca çalışılsın diye yapılıyor!"

"Dangalak değilim de, kafam bozuk!" dedi kendi kendine.

Nohut Burun Konrad geldi elinde birasıyla: "Eğer kafan bozuksa, çok dikkat edeceksin! Çok dikkat, çünkü her zaman tehlikedir bizim iş! Ne oldu bizim İlyas *Kollege*? Sen biliyorsun bunu? Hiç unutmak yok İlyas *Kollege* ne oldu?"

Eliyle itti Konrad'ı: "Burnundan başlatma Konrad! Ben kafam bozuk diyorum, sen bana durmadan İlyas arkadaşı anımsatıyorsun! Kes lütfen!"

43
İSTASYONLAR GİBİDİR HASTANELER

Başını kaldırmadan kol örüyor Elif.

Kadınlar çocuklarını emzirip vermiş.

Doktorlar gelecek. Beş dakika var yok.

Renate, "Bugün ben çıkarım görürsünüz!" dedi.

"Sen çıkarsan ben de çıkarım!" dedi Medine Tunç.

Elif: "Ben bu kolları bitirmeden çıkmam! Doktor çıkaracak olsa da çıkmam, direnirim!" dedi. "Gerçekte ben bunu kolsuz örecektim, ama madem yünüm var, boş duracağıma örüvereyim dedim. Kollusu kısmetmiş!"

Anamurlu Kısmet karanlık öfkelerin içinde, durmadan düşünüyor: "Eğri pancar suratlı Silvia! Çilli suratlı karı! Benden üstün neyin vardı? Yatağa yatınca ötüyor muydun? Nesine vuruldun, tutuldun bu kadar? Ben senden bin kat güzelim!"

"Gene Silvia mı?"

Medine Tunç: "Silvia'yı kıskanır!" dedi. "Karılar birbirini kıskanmadan yapamaz! Halbuysam Silvia'nın nesi var kıskanacak? Sen ondan kat kat güzelsin!"

"Ben de onu düşünüyorum! Bu işlerin bir kursu, okulu olmalı da gidip okumalı!"

Renate, "Vardır öyle kurslar! Halk Yüksek Okulu'ndan soruşturmak gerekir!" dedi.

"Düşündükçe gücüme gidiyor! Gönüle bak diyorum! Gerçekten ota konmayıp boka konmuş!"

"Aşkın gözü kördür Kısmet hanim!"

"Silvia'ymış! Boyu işte biraz uzun benden!"

"Burdan çıkınca birbirimizi unutmayalım sakın!"

"Silvia'yı arayalım! O da bizim bir arkadaşımız!"

"Onu Kısmet arayıp sorsun daha iyi!"

Renate küçük kâğıtlara adresini, telefon numarasını yazıp ayrı ayrı verdi. Elif'inkini de kendi defterine yazdı. Kısmet'inkini, Medine

Tunç'unkini yazdı. "Siz unutursunuz ben unutmam, çünkü yazdım!" dedi gülerek.

"Benim okur yazarım yok! O küçük kâğıtlara bizimkini yaz da Medine ablama vereyim!" dedi Elif.

"Tabii; sekreterliğini de yaparım!"

Yarışır gibi adres alıp verdiler.

Medine Tunç öteberilerini naylon torbaya tıktı.

Elif: "Birazcık boyum olsa, ben de Silvia'dan güzelim!"

"Çıkınca yüksek topuklu ayakkabı alalım sana!"

"Asıl bir de Abece kitabı isterim! Bir defter, bir kalem isterim! Her gün bir harf öğrensem, bir ayda tamam! Okuma yazmayı tamamlarım!"

"Öğrenirsin; üç ay yeter!"

"Bir işi kafama koydum mu yaparım! Ziynet ablamın büyük kızı da gösterir!"

Doktor Gürcan girip geldi:

"Bugün nasılsınız? Bir yakınması olan var mı?

"Bugün ayrılık günümüz!" diye Elif konuştu ilk.

"Senin var daha; dikişlerini almadık!"

"Benim dikişim mikişim yoktur! Bugün çıkarım Doktur Bey!"

Baktı Doktor Gürcan: "Evet Frau Tunç!"

"Ben kalacak mıyım Herr Doktor?"

"Sizi de göndereceğiz Frau Yılmaz!"

"Demedim mi?" diye el çırptı Renate.

"Gerçi iyiydik şurda! Gidip biraz da evde rahat edelim!"

"Gidin gidin; burda size rahat battı!"

Medine Tunç kalktı: "Bende hakkı olan helâl etsin! Ben ettim! Ama şimdi eve kadar nasıl gideceğim; elimde naylon torbalar, kucağımda çocuk?"

"Haberi yok mu Herr Tunç'un? Gelir almaya!"

"Belki yok; konuşmadık öyle bir şey!"

"Selâhattin gelir, biz bırakırız!"

Doktor Heck, Elif'in başucuna geldi.

Huylanmış gibi toparlandı Elif: "Kazağa mı bakıyorsun?"

"Kazağa bakıyorum, nereye sakladın?"

Komodinin altından çıkarıp gösterdi: "Kol örüyorum bugün!"

Doktor Heck kazağı Şefik Gürcan'a gösterdi: "Bunu bana armağan et diyorum, ama etmiyor!"

"Güzel olmuş!" dedi Doktor Gürcan.

"Sana bu çiçekleri armağan edeyim! Hepsini götüremem! Yarın çıkacağım nasıl olsa! Kolonyayı da ederim istersen!"

Bir gülüşme oldu.

"Haydin bakalım! Bir yakınmanız olursa gelirsiniz! Yakınmanız olmasa da bir ay sonra bekleriz!"

Doktor Gürcan, Medine Tunç'a elini uzattı. Sonra geldi, Renate'yle tokalaştı: "Frau Yılmaz, mutlaka bekleriz bir ay sonra!"

"Cem'i el öpmeye getiririz Doktor amcası! Biraz erken sepetlediniz bizi ama zararı yok!"

Gene güldü Doktor Gürcan: "Yatak gerekli!"

"Kim gelecek bakalım yerimize!"

"Medine hanımın yatağını Frau Bigalski'ye vereceğiz."

"O da kim?"

"Silvia Bigalski.."

Top gibi bir gülüşme patladı.

Hemşire Elvira: "Frau Bigalski 331'de sıkışık!" dedi.

Mehmet'le Silvia'nın işleri, dünden beri bütün bölümde duyulmuştu! Ama hemşirelerin, doktorların haberi yok.

"Frau Bigalski buraya!" dedi Doktor Gürcan.

Elif: "Geceleyin karının boğazına sarılmak yok Kısmet!" diye fısıldadı. "Kardeş kardeş dertleşirsiniz!"

"Bu işi iyi düşünmemişiniz Doktur Bey!" dedi Medine Tunç öfkeli. "Kısmet'in kocası bakar ikisi bir arada, bozulur! Silvia kancığını buraya vermeyin!"

Elif çok kızdı Medine ablanın densizliğine.

"Densizlik değil! Gelmeden geleceği görmeli insan!"

Doktorlar çıkıp gitti. Renate koridorun ucundaki telefona koştu. Kocasını aradı taradı, işyerinde buldu. "Bruckhausen'a da uğrayacağız! Medine Tunç hanimi evine bırakmamız gerekiyor. Lütfen gecikme!" dedi.

Öğleye doğru geldi Selâhattin. Önce herkese geçmiş olsun çekti.

Sonra fotoğrafları çıkarıp dağıttı. Çiçekler gibi renk renk çıkmış hepsi de.

Elif, "Aman aman!" çeke çeke bir kaldı. "Dünya ne güzel oldu! On sekiz yaşımda çekindim ilk fotoğrafımı! Evlenme kütüğüne yapıştı. Deniz beyefendi bir günlükken, hem de renkli kâğıtlara çekildi! Bunlardan bize de vereceksin değil mi Mühendis Bey? Borcumuz kaç kuruşsa öderiz! Medine ablayla olandan da isteriz! Kız doğurdum diye ağlıyordu. Süsecek inek gibi bakıyor resmin arkasında, gerilerden!"

"Bir göreyim kıız; beni de almış mı?"

"Hepimizi almış! Ama öfkeden karanlık çıkmışın!"

Selâhattin, oğlunu kucağına aldı: "Arabanızı da getirdim Cem Bey! Siz ona biner, arkaya oturursunuz!"

"Bizimkilerin arabası evde! Üçüncüyü büyüttü, Suzan'ı da büyütür!" dedi Medine Tunç.

"*Tschüss* cümleten!"

Ellerinde bebeklerle yürüdüler.

Elif örgüsünü alıp Kısmet'i çekti:

"Haydi oturma! Yolcuları uğurlayalım!"

Gittiler yanları sıra. Asansörün başına vardılar. Sarmaştılar birer birer. "Ben sarılırım!" dedi Elif. Ağlayacak gibiydi.

Türkmen kızı, Türkmen kızı
Sarılır da Türkmen kızı
Darılır da Türkmen kızı
Sen allar giy ben kırmızı

"Sen de donyağ gibi duruyorsun! Haydin güle güle!"

Elif pencereden aşağılara baktı. Sonra tutturdu:

"Yoksa Silvia'ya sapalım mı bir?"

Kısmet vurdu omzuna: "Kendin sap! Ben ne yapacağım sapıp? Hem de sarıl boynuna!"

"Bir bakarız kıız! Gel sapalım!"

Kısmet başını aldı geri gidiyor. 318'in kapısına varınca, zınk durdu: "Anaaa!" diye bağırdı tâ ordan. Elif el etti hızlı hızlı: "Yetiş bak! Bak kimler gelmiş bizim koğuşa?"

İki kadın yatırmışlar kaşla göz arasında.

Elif girip kapıdan baktı. Renate'nin yerine biri, Medine'nin yerine biri yatmıştı. Medine'nin yerine yatan, yavaş yavaş uyanıyor. Renate'nin yerine yatan doğurmamış daha. Bir sürü çil var yüzünde.

"Geçmiş olsun! *Guten Tag!*"

"*Tag!*"

Kıvranıyor Renate'nin yerine yatan. Sancıları gelip duruyor harhal. Elif sokulup alnındaki teri sildi.

"*Danke..* Iıiıı.." dedi belli belirsiz.

"Adın ne senin?"

Bir yandan bir yana döndürmeye çalışıyor kendini:

"*Ich heisse Heike..*"

Dönemiyor. "Aaah ıih, oooh!" İnliyor. Dişini sıktı. Biraz daha terledi. Yüzünün çilleri ter damlalarının altında kaldı. Elif, Heike'nin yanına oturdu. Örgüsünü hiç boşlamıyor. "Sen bugün doğurursun Heike hanım! Hem de durumuna bakılırsa ikiz doğurursun!" Elinin iki parmağını kadının gözüne doğru uzattı: "*Zwei, zwei!* İkiz ikiz!" dedi.

Kısmet, "Keşke biz de çıkaydık!" diye mırıldandı. Oturdu yatağın üstüne.

"Medine abla gidince birden söndün sen!"

Medine Tunç'un yerine yatan kara kaş, kara göz biri.

"Yoksa sen Türk müsün kız? Adın ne?" Anlamadan baktığını görünce Almanca sordu: "*Wie heist Du?* diyorum; konuşsana, sorumu anlamıyor musun?"

Doğum odasından getirmişlerdi. Çocuğunu Yeni Doğanlar Bölümü'ne koymuşlar. Bitkin. "*Ich heisse Maria..*" diye mırıldandı.

Hemşire Rita geldi, ağzını dudaklarını sildi.

"Adını sordum, Maria gibi bir şey söyledi!"

"Maria Kilitis bu; Yunanlı.."

"Aaa, çok iyi; komşu bizim!"

Bozuk Almancayı düzelterek doğruladı Rita: "Evet sizin komşu! Yatın yan yana! Öteki de Alman: Heike Vogel! Kocası madenci! Maria'nın kocası da Kupferhütte'de çalışır.."

Elif:

"Oğlun mu var, kızın mı?" diye bağırdı kulağına.

"Oğlum.."

"Silvia'nın da kızı var! Oğlan kız, yaşları uzun, bahtları düzgün olsun! Mutlu yaşasınlar!" Dolanıp kendi yatağına geldi. Yastığını ikiye kıvırıp ardına koydu. Kazağın kolunu biraz da böyle örecek.

Heike'nin alnına yeniden ter toplandı. Rita geldi, bir kez daha sildi. "Sabret Heike Vogel! Sık dişini! Tanrı seni de kurtarır! Yüğrülürken kolay, doğururken zor bizim durumlar! İlk çocuğun mu bu?"

Tam anlatamıyor, ama Rita anlıyor: "İlk çocuğum!"

"Biraz zor olur, ama olur!"

"Birazdan götüreceğiz.."

Elif: "Gördün mü? Birazdan doğurur bu demiştim. Dediğim çıktı. Bir de ikiz doğursun, şu Almanya'da falcılığımı ilân edeyim!"

44
UYUTMAYAN SORULAR

"Çingene Vardiyası'nın işçileri de attı oyları. Kurullar sekiz'e doğru sayım ayrıma geçti. Tutanaklar tutuluyor. Gece on buçukta eve gelip yattı Koca İbrahim.

Yatmadan, Sabahat arkadaşa telefon etti dışardaki kabinlerin birinden. Sözleştiler: Yarın sekiz'de hastanenin önünde olacaklar. Birlikte çıkıp konuşacaklar Doktor Gürcan'la.

"Bu kez gecikmek yok İbrahim! Vaktinde gel! Ben başka gelemem! Çok sürmez, on dakikada biter konuşma! Ben işe giderim, sen dönersin! Hep dua ediyorum senin için: İnşaallah korktuğun gibi değildir! Haydi şimdi yat, uykunu al! Haydi aslan arkadaşım!"

Yolboyu düşündü, bitiremedi:

"Nasıl korktuğum gibi değildir? Kanlar tutmasın, alayım koca Bethesda'nın raporunu, Notere onaylatayım! Götürüp vereyim savunman Yavuz Beye! Defedeyim başımdan! Bu Köstebeği yıllar yılı karı diye tutup ne yapacağım? Bununla yaşam tükenir mi? Ne konuşmayı bilir, ne susmayı! Her söze karışır! Haha haha, hihi hihi! Her yerde deli deli güler!"

Uzun süre, "Çocuğun kanıyla kendi kanım aynı çıkarsa kıçımın üstüne otururum! O zaman Köstebek Yapılı biraz daha şımarır! Şimdi deli, zırdeli, hınzır deli olur!" diye düşündü.

Eve geldi. Oma Gerda'nın ışığı yanıyor.

"Gülten kız yatmıştır!" dedi, çıkmadı yukarı. "Ne söyledi Zabat abla! Yatıp uykumu alayım! Tam sekiz'de hastanenin önünde olayım! Geç kalırsam ayıp olur. Zabat abla ciddi arkadaş!"

Kimi zaman arkadaş, kimi zaman abla diyor. En iyisi her zaman abla demek! Öz ablam olsa bu derece saymam! Öz ablamdan ileri! Sağolsun Sabahat ablam!"

Epeydir dişlerini fırçalamıyor. Aynanın önüne geçti, ağzını çalkaladı. Hem kararmış, hem bozulmuş buldu yüzünü. Omuzlarını, başını düzeltti. Gözlerini açıp kapadı, dukaklarını gevşetti. Biraz inceledi

kendini.

"Çürüttük gençliğiii!" dedi uzatarak. "Namussuz avratlar bir yandan, Almanya'nın çilesi bir yandan, kırkına varmadan kocadık! Rahatı dirliği yalnızca düşlerde gördüm! Düşlerim de eşe dosta anlatacak düşler olmadı çoğunca!" Aşevinin ışığını söndürdü. Picama giymeğe üşendi. Bedenini öylece attı yatağa. Yorganı göğsüne çekti. "Çocukla kanımız tutarsa, kalır başımda bu! Tutmazsa düş yola, pakla alnındaki lekeyi! Yeniden bir dünya çile! Cezaevleri, ipe çekilmeler! Tutarsa da kötü, tutmazsa da kötü! Tastamam iki ucu boklu değnek! Ne yanından tutsan, elin batacak!"

Sağa döndü yapamadı, sola döndü gene yapamadı. Yüzyukarı zaten yatamıyor. Kapandı yüzaşağı. İnce bir ter yürüdü sırtından. Kalkıp ışığı açtı.

"Bir gün düşümde kitap okudum. Şu evde bir tek yok. Bir kitaplığa düştüm. En yeni kitaplar yedi renkten kapaklarıyla ön cama sergilenmişti. Gazetelerle dergiler de bir duvarı boydan boya dolduran raflara dizilmişti. Çiçek gibi insanlar, kadınlı erkekli, tertemiz giysileri içinde, oraya oturup okumaya gelmişti. Oturup ben de bütün gün dergi okudum. Evimizde bir tanecik bile yok! Köyümüzde hiç yoktu. Olsa okur alışırdım. Şimdi de mahalle kitaplığına gider okurdum! Yada alır evimde okurdum. Ama kaç yıl oldu ben buraya geleli? Gazete bile almıyorum! Vay benim karadan kara halime!"

Dolaptan bira çıkardı. Getirip koydu başucundaki sehpanın üstüne. Bir sigara yaktı. "Bok da bok, ossuruk da bok! Senin işler bombok Koca İbrahim! Nasıl çıkacaksın bakalım içinden?" İki sigarayı birbirine ekledi. İçti bastı, içti bastı. Birayı da üç dikmede bitirdi. Bir sigara daha yaktı. Gitti bir bira daha aldı. Döndü tuvalete girdi. "Bu bira da çok işetken oluyor!" İşedi boşalttı kasıklarını. Dönüp geldi, yeniden girdi yatağa. Birayı bitirdi. Kül tablasını doldurdu. Gece yarıyı geçti, uyku hâlâ yok.

"Neden olsun?" diye sordu. "Senin gibi adama uyku gelip ne yapsın? Ne işi var uykunun sende? Aklı mı yok? Uykunun yerinde ben olsam senin gibi ossuruğu cinli herife hiç gelmem! Uykunun bu kadar gelmesi bile çok sana!" Kalktı, kül tablasını çöpe döktü. Şişeyi, bardağı aşevine attı. Dönüp ışığı yeniden söndürdü: "Yat! Gelmezse gelme-

sin uykun! Sen yat, görevini yap, uyku isterse sabah beş'te gelsin!"

Ne zaman uyuduğunu bilmiyor. Gecenin bir yarısında, kasıklarında ağırlıkla uyandı. Terlemiş yeniden. İşerken havluyu alıp boynunu, kulağını sildi. Su alıp ağzını çalkaladı. Yeniden yattı. "Bu gecenin de içine ettik! Bakalım öbür geceler nasıl olacak?" dedi. Birkaç kez ağıp döndü. Çok sürmedi dışarlar ışıdı. Sokakların, caddelerin gürültüsü başladı. Sonra arttı. Uzak, yakın otoyolların, fabrikaların vınıltısı gene dayanılmaz oldu. Gene başladı kocaman kamyonlar, bin boydan, boyadan otomobiller, motosikletler beyinleri delmeye.

45
SORULAR SORULAR

Yedi'ye geliyordu, yorganı atıp kalktı. Gene tıraş oldu. Tuvalete oturdu gene: "Ben en iyisi bu işi Zabat ablaya bırakayım! O ne derse öyle yapayım! Eğer kanlarımız tutmazsa, bana bir akıl versin! O akıl üzere gideyim! Eğer kanlarımız tutarsa, o zaman da 'İyi miyi!' diyerek dönüp geleyim! Ama sonra gideyim evine, içimin en dibindeki derdimi açayım, uslu, uysal, bir akıl danışayım! Gene onun verdiği akıl üzere gideyim! Çok iyi anlaşıldı, ben kendi aklımla bu dünyayı başedemem!" Bu düşüncesini beğendi. Kendi kendine çıkıştı: "Ulan bunu akşam düşünsen de rahatça uyusan olmaz mıydı deli herif?" Uzun uzun kızdı, söylendi kendine. Kalkıp temizlendi. Ağzının içi pas dolu. Sigara yakacaktı az daha.

Kolundaki saate baktı: "Bugün yukarıya uğramak filân yok Koca İbrahim! Binip arabaya, süreceksin hemen! Bu kez biraz erken varacaksın! Geç kalacağına erken var, zararı yoktur!"

Fırladı dışarı. Açtı sol kapısını otomobilin. "Kesin dönüş yapacağız diye aldık bunu değil mi? Ama dönmedik. Hiç kararı yok işlerimin!" Düşündü: "Ama bak şimdi işe yarıyor! Değilse nasıl yetişirdim sekiz'de hastaneye? Ne yapacağım parayı? İyi oldu aldığım. O Köstebek Yapılıya mı yedireceğim? Çok iyi oldu altıma kız gibi bir araba aldığım! Bir de yeni karı alayım bunun üstüne, kına gibi un olsun!"

Birden aklına geldi: Karstadt'ta bilettiği bıçak öndeki gözde duruyor. "Dönüp şunu eve bırakayım! Gereği yok!" dedi. "Gereği yok, hem de zamansız bir iş çıkmasın elimden!" Aldı bıçağı, geri geldi, koydu aşevine. Kapıyı yeniden çekti. Direksiyonun ardındaki oyluma yerleşti.

"Zabat ablaya rasladığım çok iyi oldu! Değerli bir insan! Konuşacaksan böyle insanlarla konuşacaksın! Ne yapacaksın öbür akılsızlarla konuşup?"

Hızla çıktı sokaktan. Duisburg Merkez'e doğru yol almaya başladı. Hava sisli, puslu, son derece dumanlı. Gökyüzü yerin üstüne çökecek gibi alçalmış.

Oma Gerda erken kalkmış gene. Pencereden gördü İbrahim binmiş gidiyor: "Başındaki sorun büyük! Yerinde duramıyor! *Arme arme* İbrahim!" dedi. "Zavallı İbrahim!"

Koca İbrahim: "Oma'm belki kahvaltıya bekler!" diye düşündü. "Ama beklemesin, işim var! Ne işin var diye sormasın! Herkesin kendine göre bir işi var! Benim de var! Gözünü sevdiğimin arabası, su gibi yutuyor yolları! Güzün Bochum'daki fabrikasını gezeceğim. '*Tag der offenen Tür*' yapıyorlar. Halka açık günler! Her yeri silip cilâlayıp, biz de yapıyoruz. Firmaların hangisi öbüründen hırlı? Cilâlasınlar, gene de gezeceğim. İki şehrin arası bir dünya yol; ama yarım saat bile sürmüyor. Gerçekte ben şimdi Zabat ablayı da alır geçerdim. Ama konuşmadık. Almasın arabasını, ne gerek var? Bugün nasıl olsa iş yok. Bırakırdım evine. Önceden düşünemedim. Bugün iş olmadığını unutmuşum. Kafa yok bende! Bitti mi acaba sayımlar? Kim kazandı? Belki Zabat ablada vardır bir haber.."

Buluşmaya daha yedi dakika var. Heer Sokağı'na girdi uysal. "Erken gelmem iyi oldu. Mahkemeleri olduğu gün köyden dört saat önce çıkardı bizimkiler. Yetişmek için koşarlar. Su çıkar koltuklarının altından. Ter sırtlarından aşağı akar. Ulan havası kötü mötü, mis gibi memleket Almanya! Şu safaya bak! Koca İbrahim'in altında bile otomobil! Mahir Hoca'nın dediği gibi sisteminin gereği! Yani tüketim ekonomisi! Öhho! Eh ne yapalım tüketimse? Almanya'mız böyle! Beğenmeyen kızını vermesin dedik baştan! Bir de kalkmış grev yapıyoruz. Çok nankör insanlarız. Gözümüze dizimize durur!"

Çıkmadı otomobilinden. Başını direksiyona koydu. Bekleyecek. "En iyisi sen öl Koca İbrahim!" dedi kendine.

"Pekey efendim öleyim!"

"Ruhrort denilen yere git, tam iki ırmağın, Ren ile Rur'un birleştiği yere!"

"Pekey efendim gideyim!"

"Burdan çıkınca hemen git!"

"Pekey hemen gideyim efendim!"

"Ordaki demir köprüyü biliyorsun?"

"Biliyorum efendim!"

"Savaştan önce yapılmıştı hani?"

"Evet biliyorum efendim!"

"Arabanla birlikte kendini suyun yüzüne savur!"

"Pekey, savurayım efendim!"

"Almanlar seni ancak Wesel'in ordan çıkarır!"

"Zararı yok efendim, isterse Xanten'in ordan çıkarsınlar! Niçin zahmet ediyorlar? Kaç paralık adamım ben?"

"Yok yok; biliyorsun her insanın bir numarası var!"

"Benim de var mı?"

"Elbet var burda!"

"Bak bunu bilmiyordum! Çünkü ben insan değilim!"

"Değilsin tabii!"

"Ama numaram olduğunu söylediniz efendim?"

"Senin tırnak numaran var! Biliyorsun burda hayvanların da numarası var! Tilkilerin, çakalların, ayıların, eşeklerin, eşekoğlu eşeklerin, hepsinin! Hani bir gün ormanda senin taş attığın tavşan vardı ya; canın sıkkındı o gün; ordaki bir Alman görüp karakola telefon etmiş; apar topar götürdüler seni! Türkiye'de tavşanlara değer verilmediğini anlatıncaya kadar akla karayı seçtin! Sonunda 400 mark ceza geldi! Bir daha tavşana taş atmadın! Gene de atma!"

"Pekey efendim, *jawohl! Danke schön!*"

"*Bitte schön* İbrahim! Haaa bak, İbrahim dedim kusura bakma, Herr Abraham Mutlu diyecektim!"

"Zararı yok efendim!"

Ekledi içinden: "Herif haklı! Abraham dese de, tavşan dese de, eşek dese de haklı! En iyisi sen öl Koca İbrahim!"

"Nasıl uygun görürseniz öyle yapayım efendim!"

Sabahat'ın arabası sokağın ucundan göründü. Sevinçle atlayıp çıktı hemen. Bir otomobillik yer var yakınında. Eliyle orayı göstermeye başladı: "Gel gel gel!" Sonra, "Günaydın Zabat abla! Sabah sabah seni rahatsız ettim, Allah aşkına kusura bakma!" dedi.

Güldü Sabahat: "Sünnetçi değilim dedim sana! Nasılsın bugün? İyi uyumadın galiba! Gözlerin kırmızı!"

"Uyuyamadım Zabat abla!"

"Haklısın; çok üzülüyorsun! Ama bu işte üzülmenin yararı yok; serin ol! Uykularını uyumaya çalış! Zorluklar karşısında bir de vücutça zayıf olursan, yıkılırsın! Eğer öyle yapacaksan şimdiden kuyruğunu salıver gitsin! Hiç uğraşma! Salıver, neresi inceyse ordan kopsun! Oysa

biz her şeyi iyiye çevirmek için savaşıyoruz! Güçlü olacağız. Haydi gözün aydın bakalım, kazanıyormuşuz grev oylamasını! Bir arkadaş telefon etti, sayım bitiyor! Her yerde öndeymişiz! Ama oylamayı kazanmakta iş yok, grevi başarıyla bitirmeli! Hattâ grevi kazanmakta da iş yok bence, savaşımı kazanmalı! Önemli olan o!"

"Yaşam hep savaşım mı Zabat abla?"

"Tabii! Onun için uyku önemli! Uyku sağlığın büyük desteği! Eğer bundan sonra uykun kaçarsa beni düşün, hemen uyursun! Nursuz bir karı! Hattâ uyumayı da geçer, bayılırsın! Kah kah kah!" Çınlattı oraları. Arabalardan inenler, arabalara binenler başını çevirip baktı.

"Dünya senin tırnağına kurban olsun Zabat abla! Eline su dökecek çıkmaz insanlıkta!"

"Haydi yukarıya! İnşallah Şefik Gürcan yerindedir!"

Bu kez eziyet etmediler kapıda. Sabahat ne işleri olduğunu anlattı. Çıkıp doktorun odası önünde durdular. İçerdeydi. Beyaz gömleğini giymişti erkenden. Kapıya koşup elini uzattı:

"Oturun konuşuverelim hemen! Birer de kahve içsek çok iyi ama vakit yok! Gene de oturun beş dakika! Buraya kimseyi almayın hemşire hanım!"

Koca İbrahim, "İşler bombok!" dedi içinden.

"Sabret!" diye göz kırptı Sabahat.

"Bizim işler gerçekten bombok!"

Doktor Gürcan, Koca İbrahim'e şefkatle baktı:

"Bakın çok ciddi konuşalım sizinle!" İki kâğıt çıkardı çekmeceden. "Bu sizin, bu oğlunuzun! İkinizin de kanlarınız 'O' grubu, Rh pozitif! Baştan söylediğim gibi, herhangi bir kuşkuya yer yok. Beş gün, on gün erken, yada beş gün, on gün geç doğmak olanaklıdır tıpta. Böyle kuşkuları çıkar at kafanın içinden, kardeşim! Neler gelip geçiyor bizim elimizden! Gül gibi karın var senin! Okuyup yazmamış, dağların başında olanaksızlık içinde büyümüş, ama zeki. Çok da çabalı. Yaşamın geçliği kocalı, hastalığı sağlığı var. Birbirinize bugün destek olursanız, yarın da destek olursunuz. Oğlunuza da maşaallah; çakı gibi! Kendin gibi boylu boslu, babayiğit olacak. Sen de kötü insan değilsin. İşine, namusuna bağlı, tertemiz bir işçisin. Evinin rızkını namusunla kazanıyorsun. Girmese iyiymiş, ama bir kuşku girmiş içine! Biraz üzülmüşün!"

"Biraz değil efendim, çoook üzüldüm! Yaşamım üzüntüyle geçti!" diyecekti, Doktor Gürcan elini ağzına götürdü, dudaklarını siler gibi yaptı: "Yedin yuttun tamam! Bir iki yakın dostun, bir de ben; başka kimse bilmeyecek! Karın da duymayacak. Bir öğretmen geliyordu, Osman Bey, ona da tembih edin lütfen, yumsun ağzını! Bu konu bütünüyle aramızda kalacak. Elif hanımı bugün taburcu edeceğim. Saat on iki'den sonra gelip alabilirsiniz. Beni dinlerseniz konu bu kadar! İnsan kendi mutluluğunu biraz da kendi yapar, kendi korur, yada kendi yıkar! Beni dinlemez de sokak aralarındaki, kahvelerdeki cahil yorumcuları dinlerseniz, eşinize, çocuğunuza yazık edersiniz! Dostlarınızı da üzmüş olursunuz. En başta beni! Çünkü ben de senin dostunum!" Kalktı, uzattı elini. Sıktı hızlıca. Sabahat'ın elini de sıktı. "Haydin güle güle! Herhangi bir soru, sorun istemiyorum! Bir ay sonra oğlunuz Deniz Mutlu'yu, eşin Elif'i alıp getireceksin, yeniden göreceğim! Hepiniz birlikte gelin! Hanımefendi, sizinle de görüşmeyi sürdürelim inşaallah!" Kapıyı açtı: "Buyrun!"

"*Tschüss* efendim.." dedi kekeleyerek. Başına tokmak yemiş gibi sendeliyor Koca İbrahim. Bir ara Sabahat'ın üstüne doğru devrildi. Aşağıya indiler. Arabaları birbirine yakın duruyor.

"Bak ne diyorum Koca İbrahim arkadaş! On dakikalığına bize gidelim, kahvaltı yapalım! İki yere telefon edip oylama sonuçlarını soralım! İstersen öğleye kadar bizde otur dinlen! Banyo yap! Ama öğleye doğru çek arabanı! Çünkü kocam geliyor! Hafta sonlarım onundur. İstersen öğleyin birlikte gelelim, Elif'i birlikte çıkaralım! Dudaklarını sarkıtıp susma! Başka derdin varsa, onları da konuşalım, ama sonra! Hepsi bir arada, hem de üst üste olmaz! Başka bir gün seninle oturur, uzun uzun dertleşiriz. Güzel şaraplar alırım sana. Geçen günküler pek iyi değildi. İstersen kısa bir süre için kocamla da tanıştırır, konuştururum. Akıllı adamdır. Kardeşin olarak senden bir ricam var: Akıllı ol Koca İbrahim! Başka ne diyeyim sana? Şimdilik serin ol! Yalnız ölümün çözümü yok; ötesini boşver ablacığım! Gerçekten boşver!"

Ama boşveremedi. Öyle dövülmüş de fırına sürülmüş, şimdi fırından çıkmış, yeniden dövülmeye götürülüyor gibi yürüdü Sabahat Doğan Mönsch'ün yanında.

Arabaları Wedau yönüne sürdüler. Boşveremedi.

46
KAPANMAYAN YARALAR

Peter Mönsch yoldaydı. Bonn'un oralarda bir dinlenme yerinden telefon etti: "Yıldırım hızıyla geliyorum karıcığım! Nasılsın?" dedi.

Sabahat, "İyiyim, ama biraz yavaş gel!" dedi. "Ben yıldırım hızı filân bilmem, sıçarım adamın gagasına! Yavaş sür! Bir arkadaşımın karısı doğmu yaptı. 12.15'te onu almaya gideceğiz. Ancak 14.00'te evde olurum. Lütfen yavaş sür!"

"*Ach so!* Anladım Sabahat, *jawohl*! Yavaş geliyorum canımın içisi!"

"Görüyor musun Koca İbrahim?" dedi Sabahat. "Herkesin bir deli yanı var! Benim Peter de böyle! Otomobili çok deli sürer! Ama serseriliğin gereği yok. Bir kaza yaptırıp tatilimin içine ettiremem! Yavaş yavaş sürsün. Hem de biz hastaneye gideceğiz, değil mi?"

Somurtup duruyor. Önünde birası, arada iki yudum alıyor. Durmadan susuyor, sigara içiyor.

Saat 11.45 oldu: "Haydi!" dedi Sabahat. "Bir de sen delilenme benim başıma! Külâhları değişiriz!"

Çıktılar evden. Otomobillerin ikisini de aldılar. Sonra hızlı hızlı nasıl dönecek Sabahat?

"Ben getiririm yahu abla, ayıp ettin!" diyecek oldu. "Alma arabanı, ne gerek var?"

"Deliye bak! Kocam geliyor! Yolda diyorum, işitmiyor musun? Kendim gelirim yel gibi!"

Tam 12.00'de Bethesda'ya ulaştılar.

Elif Kısmet'le, Heike'yle, Maria'yla teker teker sarmaştı. Doktorun, hemşirelerin ayrı ayrı elini öptü. Çekecek olsalar da çabuk yanından öpüverdi. Onlar çekesiye öpüp başına götürdü. Doktor Heck'i de gördü, iyi oldu. Sonra Deniz'i kucağına aldı, beklemeye başladı. Kısmet de çıkıyor. Mehmet gelecek.

Tam o sırada Doktor Gürcan geldi yanına. "Güle güle Elif, kızım!" dedi. Elif doktorun elini kapıp aldı, öpüverdi kaşla göz arasında. Koca İbrahim gördü bunu karşıdan:

"Gördüğünün eline kapanıyor, gördüğünün boynuna sarılıyor! Dünyada tek boynuna sarılacak, eli öpülecek insan Zabat abladır! Öpeceksen bunun elini öpsene serseri!" dedi içinden. Dışarı çıkınca da söyledi böyle.

Elif:

"Madem iyi bir insan, yaşı da benimkinden büyük, öperim! Ben iyi insanın ayağını bile öperim! İyi insanın! Sen bunu yeni mi görüyorsun Koca İbrahim?" dedi.

Konuşarak, susarak eve geldiler.

"Haydi, bahanelikle evinizi de gördüm! Bundan sonra gelir giderim!" dedi Sabahat. "Sizi de beklerim arada!"

"Yooo, biz her gün geliriz!" dedi Elif. Sabahat'ı güldürdü.

Oma Gerda indi. Ziynet indi.

Gülten Deniz'in başından gitmiyor:

"Ben biliyorum kardeşim nerden geldi?"

"Nerden geldi, söyle bakalım!"

"Çarşıda büyük dükkânlar var, ordan! Camları var! Orda camlarının içinde duruyor bebekler; ordan geldi!"

"Tamam Gülten hanım, çok iyi bildin!" dedi Elif, gene güldürdü Sabahat'ı.

Koca İbrahim hiç gülmüyor.

"Ben kardeşimi çok severim!" dedi Gülten. Konuşmak istiyor.

"Boşver! Nesini seveceksin? Sidikli! Durmadan bezini ıslatıyor!"

Kocasının yüzünü aradı. Sidikli demesine kızdı mı, kızmadı mı? Belli değil. Aşevinden yatak odasına geçerken bir ara köşeye sıkıştırıp sordu: "Ne oldu? Yurttan kötü bir haber mi var? Sen benden bir giz saklıyorsun! Saklama açık söyle! Nasıl olsa öğreneceğim! Kaç gündür suskun, küskün duruyorsun! Yoksa çocuğun adını Deniz koydum diye mi küsüyorsun? 'Kendin koy!' dedin gittin! Bin yılın başında bana yetki verdiğini düşündüm. Bir çocuk adsız kaç gün durur? Koydum; cezama razıyım!"

Yanıt vermedi. Sözcük konuşmadı. Bir buçuk'ta Sabahat kalkıp gitti. Ziynet de gitti. Oma Gerda da çıkıp gitti. Karı koca kaldılar. Bir de çocuklar.

"Sana bir şey olmaya oldu da ben anlayamadım! 'Söyle, kimden bu

çocuk?' diye sorman hayır belirtisi değildi! Ama anlayamadım!"

Konuşmadı Koca İbrahim.

"Bir gün konuşursun, o zaman anlarım!"

"O öyle bir sıkıntıydı, gelip geçti; boşver!" demedi. İçine kapalı, sıkıntılı, bozgun bir adam olup çıktı. Zaten yıkkındı, temelli büyüttü yıkıntıyı.

İşe gitti, Osman Hoca'gile telefon etti, Sabahat ablayla konuştu, ama evin içinde hıı, var, yok, cık, yok, bilmem, hayır, şimdi yok gibi sözcüklerin dışında sözcük konuşmadı. Elif merakların, çorakların içine çok kötü düştü. Nerden, nasıl geliyor bu hava? Osman Hoca, Dudu yenge de hiçbir şey sezdirmiyor, sızdırmıyor.

Bir gün obal, vebal ardıp Ziynet'i sıkıştırdı. Üst üste antlar verdi. "Söylemezsen sevdiklerinin ölüsünü öp!" dedi. Ziynet, Osman Hoca'nın karıdan duyduğu kadarını söylemek zorunda kaldı: "Babasının ölümüne geldiğinde küs imişiniz. Deniz'in doğumundan geriye doğru dokuz ay on gün gitmiş, yattığınız geceyi tutturamamış. Tutturamayınca.."

Bu kadarı yetti Elif'e.

Koca İbrahim işteydi. Gelmesini bekledi. Daha kapıdan girerken daldı çatalına. Yıktı yere. Vurdu. Çöktü karnının üstüne. Vurdu vurdu. Yumrukladı, yumrukladı. Sıktı boğazını, ısırdı bileğini. Koca İbrahim kolunu, yumruğunu savurdu. O da Elif'i yıktı. Elif baktı olmuyor, aşevine koştu, Karstadt'ta bilenmiş bıçağı kaptı. Dürtecek mi, sokacak mı, öfkeden şaşırıp koluna, bileğine vurdu vurdu. Ellerini, parmaklarını yaraladı. Ara yerde Gülten ağlar. Deniz, gözleri yumuş yumuş, dışarda kalmış ellerini burnuna, çenesine götürmeye çalışarak çığrınır. Evin içi cenk yerine döndü. Elif hâlâ vurur.

"Seninki namus da, benimki değil mi serseri? Ne bu benim senden çektiğim? Seni sıkılmaz seni! Doğrayıp öldüreyim de atsınlar beni Duisburg cezaevine! Hemen kilisenin ordaymış! Yatayım oğlumu yanıma alıp!" Vuruyor durmadan. Bir sürecik durup kendi kendine mırıldandı: "Seni bana yazan meleklerin kanadı kırılsın!" dedi, bir daha, bir daha vurdu, sonra ağladı.

Dışardan kimsecikler gelmiyor. Yarım saat sonra kavga yatıştı, ama Elif yatışmadı: "Demek kan incelemeleri? Demek ona buna sor-

malar? Demek tuttu, tumadı hesapları? Demek kuşkular?" Bir daha vurdu. Şaşılacak bir durum: Bu kez Koca İbrahim eliyle koluyla kafasını gizleyerek yatak odasında, karyolanın dibine çökmüş, öyle siniyordu.

Akşama doğru yukardan Ziynet ile Ziya indi. Bıçağı alıp yukarı çıkardılar. Koca İbrahim'in yaralarını sardılar. Elif'i bir yana çekip, "Dur otur! Madem o deli, bir evde iki delinin ne işi var? Sen bari bırak deliliği!" diye yatıştırmaya çalıştılar. Ziynet ayrıca tutup sarstı Elif'i: "Kız sen kuduruk musun? Hiç kocaya el kalkar mı? Koca o!" diye başına, omzuna birkaç kez de vurdu. Yatışmadı Elif: "Kocaman taşlar düşsün başına! Ben de biliyorum kocaya el kalkmaz! Ama onun bana yaptığı doğru mu?"

Koca İbrahim karnını kaşıyarak yatak odasından çıkıp geldi. Gene "Azdır, çoktur!" demedi, konuşmadı. Kapandı içine, bir köşeye kirpi gibi büzülüp oturdu, şindi gene.

Günleri öyle ezik bozuk sürdürdü. Bir ayda ancak kapandı dışının yaraları. İnce ufak dokunmuş gibi, usta işi yaralardı bunlar. Doktora, hastaneye, sargıya gidip geldi. Ama içinin yaraları kapanmadı.

Elif eski havasını tez buldu. Bir Abece aldı, Ümmü Güssün'den okuma yazma bellemeye çalıştı. Bir Alman Abece'siydi; değişik geliyordu. Türkçe Abece soruşturdu, yakında kimi kimsesi yoktu, bulamadı. Osman Hoca'gile telefon etti. Oma Gerda'dan sordu. He hı dediler, bulup getirmediler. Benzeyen harfleri Alman Abece'sinden, benzemeyen harfleri Ümmü Güssün'den öğrenip yazarak, ayrı bir yol izledi; a'yı, b'yi tutturdu. Arada türküler söyledi:

Türkmen kızı, Türkmen kızı
Kazak örer Türkmen kızı
Sen allar giy ben kırmızı
Koca döver Türkmen kızı

Türküler söyleyerek geleni gideni güldürdü, Koca İbrahim'i güldüremedi. Koca İbrahim evin içinde yok gibi bir adam oldu.

Bir aydan sonra, kocaman bir ay daha geçti. Arada birkaç kez Sabahat'a gitti. Bir gün Sabahat onlara geldi. Deniz'e bir yürütmelik ge-

tirdi. Bir gün Mahir Çelik işyerine telefon etti, "Hemşerim bir buluşalım!" diye not yazdırdı. Merkez istasyonun önünde buluştular. Koca İbrahim'i alıp Homberg'te yeni taşındığı eve götürdü. Mittel Sokak'ta bir yapının üçüncü katında, Mahir Hoca geniş bir sofra donattı. Bu çorba, bu kavurma, bu salata, bu meyve, bu rakı! "Yemezsin diye domuz eti almadım! Yüzyıl daha geçecek, bizimkiler yenecek eti anlayacak! Yani çok iyi demiyorum, ama çabuk çoğalıyor! Semiz, temiz, ucuz! Türkiye'de bol bol yetiştirip koyacaksın mağazalara, isteyen yesin! Niçin dışardan et alıyorsun?"

Dinlemedi Koca İbrahim. "Zorunluk olursa onu da yersin! Zorunluk olmazsa yemezsin!" deyip kesti.

"Yani rahat ye diye söylüyorum; halis muhlis sığır etidir! Domuz etini kendim yesem de dostlarıma sığır eti, koyun eti sunarım! Haydi *prost*, benim kardeşim!"

Eski olaydan açtılar biraz. Yurttan açtılar biraz. Mahir'in yurtta kalan eşinden, çocuklarından açtılar. Koca İbrahim, Karl Heinz ile karısından da açacak mı diye bekledi. Mahir, Moers'te Vergi Dairesi'nde çalışan Caroline'den açtı.

"Sandığın gibi çok gezip dolaşan, efendime söyleyim, her gördüğüm sidikliye uçkur çözen delilerden değilim Koca İbrahim! Yalnızca bu dediğim Caroline ile ilişkimiz vardır. Bundan o da, ben de hoşnutuz. Çünkü o da benim gibi yalnızdır. Hem de az çok severiz birbirimizi. Kimi zaman o gelir bana konuk olur, kimi zaman ben gider ona konuk olurum. Birbirimizin hakkını veririz! Yurttaki yengenin haklarını yerim sıçanların peynir yediği gibi; bundan da çok üzülür, mahçup olurum!"

Çektiler rakıları birer daha.

"Sabahat arkadaştan çok sordum. 'Kessen söylemem Mahir!' dedi. 'En iyisi kendisinden sorayım!' dedim, seni çağırdım. Ama sırf söyleyesin diye çağırmış değilim. Eski olanları da önemli saymıyorum. Çünkü sizi Müçteba'ın adamları gazladı. Emro arkadaş dedi: 'Koca İbrahim ağabeyimiz çok acılı durumdadır! Sıkıştırdık biraz ama anlayamadık! Acaba sen anlayabilir misin?' Ben de, tâ Osman Hoca'gilde görüşmemizden beri meraktaydım. Nedir başındaki? Güvenilir bir arkadaş bilirsen, buyur anlat! İnsanın ağısını insan alır! Bunda benim bir

çıkarım, siyasetim olmadığını şimdi anlamıyorsan, zamanla anlarsın! Buyur anlat canım kardeşim!"

Geç vakte kadar buyur çekti, kardeşim, arkadaşım dedi. Sözcük alamadı Mahir Hoca. Geç vakit birer yatak serip yattılar. Sabah kalktılar ki, ohooo, Mahir Hoca ortalığı derip çatmış. Bulaşıkları paklamış. Moltke Alanı'na inip taze *Brötchen* almış. Çay demlemiş. Güzel bir kahvaltı hazırlamış. Şaştı, hayran oldu. Ama, "Derdim şudur, üçtür beştir!" demedi. Çıkıp gittiler. İkisinin de vardiyaları aynı saatte başlıyor. Ona da daha dünya vakit var. İbrahim arabasıyla Hochfeld'ten geçecek. Mahir Hoca'yı derneğe bıraktı. Eve geldi, biraz oturdu. Biraz Oma Gerda'nın yanına çıktı. Biraz Danagöz Pepo'nun biraevine girdi. Vakit geldi, işine gitti, ama Elif'e, "Şusun busun!" demedi. Gülten'e, Deniz'e de ılımadı, sokulmadı.

Derken bütün metal işyerlerinde grev başladı. Kapılar tutuldu. Fırınlar verimi %25'e düşürdü. *Internationale Solidarität* diye Almanya'nın orasından burasından başka, Hollanda'dan, Belçika'dan, İsveç'ten, Danimarka'dan temsilci topluluklar geldi. Şenlikler yapıldı, halaylar, horonlar oynandı. Dönerler kesilip çeyrek ekmeğe basıldı. Çay ocakları kaynadı. Koca İbrahim ne kendine geldi, ne grev yerine uğradı, öyle sustu.

47
KUŞLA KONUŞMALAR

Günler yuvarlana yuvarlana değil, uça uça geçti. Zaman denilen zıkkım uçan atlar, sesten hızlı jetler gibiydi. Deniz Efe yatarak, yuvarlanarak dünyayı tanımaya çalışıyor. Gülerek üstüne abanan, seven, meme veren, altını karıştıran, elini ayağını sıkan, günde belki bin kez "Deniz Efe! Gülüver anam!" diyen biri var. Kızınca da, "Heey Beyefendi! Çarparım haa!" diyor. Saçları uzun, dişleri keskin. Kimi zaman parmaklarını ağzına alıp ısırıyor. Kısa boylu, ama büyük. Bir de küçük var. Elinde kumkum, ara sıra uzaktan bakıp gülen, ara sıra gelip üstüne eğilen, sık sık anasından şunu bunu isteyen, olmayınca mızırdanan, "Ben de Oma Gerda'ya giderim!" diye tutturan mızmızın biri! Hem de kurtlunun biri, öyle görünüyor. Bir de evin içinde sedir denilen yere oturup habire sigara içen, bira içen, uzun boylu, konuşmayan, gülmeyen, başının çevresinde cin alayları gezinen adam var. Anaya çok ters bakıyor. Ablayı başından uzaklaştırmak için bağırıyor. Kendisine doğru da hiç sokulmuyor. Daha bir kez bile üstüne eğilmedi. "Gıdı gıdı Deniz Efe, Beyefendi!" demedi. Nasıl bir adam? Nasıl bir düzen bu boşluktaki; anlaması zor. "Valla zor! Hiçbir şey anlamıyorum!" diyerek bakıyor güleç yüzlü anaya.

Elif:

"Zor değildir tosun oğlum! Biz anladık, vakti gelince sen de anlarsın! Anlayınca başın göğe erer!" diyor. "Kulaklarını sallayıp geçme dünyanın *Strasse*'lerinden! Gözünü ağırta ağarta bakma dört yanına boş boş! Ağzını avanak avanak açma! İyi anla içine düşürüldüğümüz çamuru! Hem de biraz çabuk büyü, sıkma benim canımı!"

Bir gün Gülten'i yolladı: "Git bak Oma Gerda evde mi? Evdeyse Deniz Efe'yle varıyoruz!" dedi. Sarıp sarmaladı oğlunu, çıktı yukarıya. Yaşlı kadın, "Kim gelmiş, kim gelmiş?" diye orta yerde bir süre döndü.

Çok yoksunluklar çekti savaş yıllarında. Yoksunluklar savaştan sonra da sürdü. Caritas Kurumu'nun önünde saatlerce kuyrukta durup yarım paket yağ, iki yumurta, 250 gram kemik alabilmek için yorulup

düşüne kadar bekledi. Kemikleri kaynatır, iki toruna çorba yapardı. Babalar savaşta gitti, analar cephe gerisinde yitti. Bulunmadı hiçbiri. Eskinin dallı kollu yaşamı duman oldu. Şimdi evin içinde her şey var. Elmalar, elma suları, portakallar, portakal suları, muz hevenkleri, sudan ucuz, baldan tatlı armutlar, İsrail'den mi, İspanya'dan mı geldiğini bilmediği greyfurtlar, üzümler, bu mevsimde bile domatesler var. Yağın peynirin türlüsü, südün, kefirin, yoğurdun her türlüsü, kahvelisi, fındıklısı var! Ama şu yabancılardan, şu Türklerden başka kimsesi yok! Haftada bir gittiği pastanede buluştuğu arkadaşların havası ayrı. Kimi konuşuyor, hiç susmuyor, kimi kimsenin konuştuğunu duymuyor. Kaç tanesinin ağzının suyu akıyor. Kaç tanesi otururken yerini ıslatıyor. Gene de pastaneye geliyorlar. Başına peruk takıp sağa sola gösteriş yapıyorlar. Tanrıya şükür Oma Gerda gene de ağzına yüzüne egemen bir yaşlıdır. Aklı başındadır. Yapmıyor öyle sululuklar, delilikler.

Eğildi Gülten'in kulağına: "Söyle ne vereyim sana?"

Buzdolabının köşesinde dondurma bile var.

Elif, "Bir greyfurt suyu içtikti sende! Arıyorum arıyorum bulamıyorum! Varsa ondan ver!" dedi.

"Var, hemen vereyim!"

"Ben süüüüt!" dedi Gülten. "Şo-ko-lo-ta-lı!"

"Gülten süt sever, ben biliyor!"

Gülten'e süt, Elif'e greyfurt suyu getirdi.

"Ben bunu Reformhaus'tan alıyorum! Dükkânlarda yok!"

"Ah biliyorum!" dedi Elif. "Orda her şey pahalı!"

"Evet biraz pahalı, ama iyidir!"

Ceketinin cebinden bir kâğıt çıkardı: "Oma Gerda!" dedi Elif. "Bunlardan birinde benim Renate arkadaşımın numarası olacak. başında 'R' harfi olana bakarsan anlarsın. Bir çevir de bıcımık konuşayım!"

"Hemen çevireyim! Ama önce Deniz Efe'ye de bir şey vereyim, ondan sonra!"

Birlikte gülüştüler. Efe demeyi de öğrendi Oma.

"Tabii! İlle içecek mi olacak? Ona da albüm aldım. Resimler çekinmiş ya hastanede! Koyar!"

Getirip verdi kucağına. Beyefendi tutup ağzına götürmeye çalıştı.

Elleri açıktaydı. Eski yöntem kundak bağlamıyor. Renate nasıl büyütüyorsa Elif de öyle büyütecek oğlunu.

O arada telefon açıldı bile. Oma Gerda konuştu biraz. Sonra Elif'e verdi.

"Nasılsın, iyi misin yenge hanim? Cem Efe büyüyor mu? Deniz Efe diyor: 'Cem ağabeyimle sözleşmiştik hani? Hani birlikte denetime gidecektik?' Ah çok saygılıdır benim oğlum! İki gün önce doğdu diye ağabey diyor Cem'e! O da Türkmen, ne yapsın?"

"Ah sorma Elif hanim! Doktor Gürcan yerinde yok. Tenerife'ye gitmiş! Tatile! İstiyorsan öbür doktora gidelim diye telefon edip soracaktım sana. İstiyor musun? Çocukların dosyası var nasıl olsa, öbürü de bakar! Ben gelir seni alırım; birlikte gideriz!"

"Ne zaman olur bu dediğin?"

"Yarın erkenden gelirim, hazır olur musun?"

Telefonu kapattıktan sonra sordu Elif: "Nerde bu Tenerife, Oma? Orası da Almanya'mı?"

"Tenerife, ohooo, İspanya'nın adası! Şimdi yaz gibidir! Deniz kıyıları pırıl pırıl güneştir!"

"Çok mu uzak? Deniz Efe gidebilir mi?"

"Ben görmedim. Ama uçakla gidebilir!"

Ertesi gün Renate sekiz'de geldi. Koca İbrahim kalkmamıştı. Geç vakte kadar yatıyor. Gelmiyor çaya kahvaltıya. Renate çocuğunu arabada, sepetin içinde bırakmış. "Haydi haydi çabuk!" diyor.

Elif, Gülten'i Oma Gerda'ya çıkardı. Deniz'i kucakladı sonra. Çıktılar birlikte. Otomobile binip gittiler. Koca İbrahim yattığı yerde kaldı. "Birileri geldi, aldı gitti, ama nereye gitti, bilmiyorum!" diye düşündü. "Ben sormadım, o da söylemedi! İyice uzattı ipini! Başına buyruk bir karı olup çıktı; ooooof!" Kalkıp gezindi boş evin içinde. Giydi ceketini, pantolonunu. Çıktı sokağa. Atladı arabaya. Sürdü öteki arabaların aktığı caddeden. Bilmiyor ne yana, ne yöne gittiğini. Rattingen'e doğru mu sürdü, Düsseldorf'a doğru mu? Girdi bir ormanın içine.

Gür kayınlar, yüksek gürgenler, göğe doğru birbiriyle yarışan meşeler, arada tek tük akçakavaklarla sanki uçsuz başsız bir orman, büyük, geniş bir orman; içinden bakınca öyle görünüyor. Gürgenler bu-

lutlara yukarı uzayıp gidiyor. Meşeler uzayıp gidiyor. Her yan ıssızlık. Zehir gibi de bir rüzgâr var ortalıkta. Ormana girince kesildi.

"Geldin ormanın içineee!" dedi kendi kendine.

"Evet geldim ormanın içine, efendim!"

"Hoşgeldin, otur bakalım!"

"Hoş bulduk efendim!

Oturdu bir bankın üstüne. Yerler hafif nemli.

"Varsın nemli olsun! Sen de hasta olursan oluver! Ne yapacaksın bu durumda sağlığı?"

"Haklısın! Ne yapacağım sağlığı mağlığı? En iyisi hasta olayım efendim! Yada öleyim en iyisi! Karaltım bu dünyadan bir gün önce çekilsin!"

Şen tavşanlar dolaşıyor. Gidip geliyorlar o yana, bu yana şakrak. Sekiyorlar birbiri ardına. Hacılar'da 'kalekale' denilen sincaplar bu ağaçtan o ağaca koşuyor. Sığırcıklar beşli onlu sıçrıyor.

"Ne arıyorsunuz burda siz? Kış geldi, neden gitmediniz güneylere? Kalkın güneşli yerlere gidin! Tenerife'ye, doktorların gittiği adaya gidin! Gidin, bir an önce kurtulun buranın soğuklarından! Ne zıkkım var burda, ne duruyorsunuz?"

Gagası kırmızı, kuyruğu sarı, küçük, kıpırdak bir kuş, tam önüne gelip kondu. Sağa sola bakındı. Korkacak bir şey göremedi. Sıçradı dala. Dal sallandı. Kaçmıyor, korkmuyor. Belki insanlara alışık, adını bilmediği bir kuş.

"Alışık mısın ulan?"

"Alışığım!" dedi adını bilmediği kuş.

"Peki ne arıyorsun burda? Nerden geldin?"

"Walsrode Kuş Parkı'ndaydım; biliyor musun?"

"Bilmiyorum, görmedim!"

"Hep buralarda mı siftiniyorsun? Gezmiyor musun?"

"Biraz geziyorum, ama Walsrode'yi görmedim.."

"Hannover'den yukarda bir yer! Orda güzel bir kuş parkı! Çocuklara, çocuk ruhlu ana babalara iyi. Ama biz kuşlara kötü. Tel kafeslere kapatıyorlar. Ben de kapalıydım. Kaçtım. Üç arkadaşız. Gidiyoruz: Nereye biliyor musun? Tanzanya'ya doğru! Burda biraz dinleniyoruz. Kaça kaça gidiyoruz. Belki buluruz birinci yurdumuzu. Buralar ikinci

yurdumuz.."

"Soğuktur buralar! İnsanları da soğuktur!"

"Peki sen ne arıyorsun burda? Ben seni bir yerde görmüş gibiyim! Belki televizyonda! Geçen yıl bizi televizyona çıkardılar çünkü. Ağzını ayırmış, bana bana bakıyordun!"

"Acayip! Belki ben de seni gördüm. Ama bizim televizyon siyah beyaz. Kuyruğunun sarılığını, gaganın kırmızılığını ayırt edemedim. Hem de kumlanıp duruyor ikide bir!"

"Sözü değiştirmesene; ne arıyorsun burda?"

"Ben mi? Çalışıyorum!"

"İşçi misin?"

"Evet.."

"Madende mi çalışıyorsun?"

"Hayır.."

"Bira fabrikasında mı çalışıyorsun?"

"Birayı çok seviyorum, ama fabrikasında çalışmıyorum. Çok bira içiyorum, çünkü çok terliyorum!"

"Çöpçü müsün?"

"Hayır! Bizim hemşeri Abdullah Yücel çöpçüydü! Ama kulak asma, adam değildir! Kötülüğünü konuşmak gibi olmasın, biraz uşak yaradılışlıdır! Öp dese Müçteba Bey'in kıçını öper! Gariban hemşerilerden paraları toplar, ona teslim eder. O da Köln'deki kavata verir destesiyle. Bunu sana söylüyorum, başkasına söyleme. Duyulmasın bu sözün benden çıktığı. Örgüttür bunlar. Yıllardır TIR'lar dolusu silâh gider yurttaki dürzülere! Onlar da vurdurur delikanlıları sıram sıram! Aramızda kalsın!"

"Sen yapılarda mı çalışıyorsun?"

"Ateşte çalışıyorum!"

"Nasıl ateşte?"

"Biz ateş deriz, fırınlarda!"

"Nasıl fırınlarda?"

"Yüksek fırınlarda!"

"Mannesmann'da mısın?"

"Hayır!"

"Krupp'ta mısın?"

"Hayır!"

"Bayer kimya fabrikasında mısın?"

"Hayır!"

"Öyleyse Opel'de çalışıyorsun!"

"Hayır! Opel'de çalışmıyorum! Ama Opel'in yaptığı arabaya biniyorum! Kesin dönüş yapacağım diye bir tane aldım ama dönmedim!"

"Thyssen'de mi çalışıyorsun, çok dumanlı?"

"Üstüne bastın, orda çalışıyorum!"

"Eee söylesene!"

"Neden söyleyeyim? Grevde bizimkiler! Sağcı, solcu, Alman, Türk, Yunan, Yugoslav, İtalyan hepsi grevde!"

"Sen niçin burdasın peki?"

"Ben mi? Sorma! Başım dalgalı!"

Uçup gitti kuş. Dönüp geri geldi. Gene aynı dala kondu. Dal yeniden sallandı. Vik vik etti birkaç kez.

"Yabancısın değil mi?"

"Evet.."

"İtalyan mısın?"

"İtalyan'a mı benziyorum?"

"Yunanlı mısın?"

"Değilim.."

"İspanyol musun?"

"Değilim.."

"Tunuslu musun?"

"Değilim.."

"Türk müsün?"

"Evet.."

"Eee söylesene!"

"Neden söyleyeyim kuş?"

"Çok var değil mi sizden?"

"Çok var! Mevlüt, Muharrem, Can Ali, Mahir, Osman Hoca, Emro, Zabat abla.. İyimiz kötümüz, kırk bin türlümüz!"

"Karın da burda mı?"

"Burda.."

"Senden önce mi geldi?"

"Yok! Ben karısını önden yollayıp kendisi arkadan gelen kelekler-den değilim! Namussuz değilim ben!"

"Karısı önden gelenler namussuz mu?"

"Gölcüklü Mevlüt'ün karısı önden geldi! Güya gelir gelmez istek belgesi yollayacaktı. Yollamadı bir yıl. 'Firmaya söz anlatamadım!' dedi. 'Çevirmen bulamadım!' dedi. Sonra anlaşıldı ki, hepsi bahane! İşin iç yüzü neymiş biliyor musun?"

Cik etti kuş: "Bilmiyorum!"

"Daha ilk haftasında bizimkiler *Heim*'e çekmiş bunu. Bas ha bas! Bas ha bas! Hepsi üstünden geçmiş! Çok okkalı bir karıydı. Üç, hattâ dört idare edebilir! Ama yirmi kişi geçmiş! Bu bizim insanımızda inanç yoktur, acıma yoktur! Hiç yirmi kişi bir kadının üstünden geçer mi? Başkası olsa ölür! Duyunca öyle dedik! Fatma ölmedi! Ama çocuğunun kimden kaldığı da belli olmadı!"

"Sen gözünle gördün mü?"

"Çocuğunu mu?"

"Hayır o işi!"

"Gözümle görmedim! Ben o sırada başka bir *Heim*'deydim. Böyle işler zaten gözle görülmez! Herifler kapıyı, pencereyi kapatmış! Birkaçı nöbet tutmuş! Sırası gelen girmiş! Bunu bana Kaklıklı Niyazi söyledi!"

"Herkes geçmiş diyorsun yani!"

"Evet! Çocuğu geziyor şimdi! Altında bir bisiklet: Tiring tiring! Mevlüt'e hiç benzemiyor! Mevlüt iki yıl sonra, tövbe üç yıl sonra geldi. Karısı ona başına geleni yazdı: 'Beni bu halimle kabul ediyorsan istek yapayım, gel! Değilse boşamanı saygılarımla rica ederim!' dedi. Adam kabul etti ve geldi. Ne yapsın etmeyip? Gölcük köyünde taş taşı yiyor! İş yok, ekmek yok! Çok acıdır Mevlüt ile Fatima'nın öyküsü. Almanlar Fatima diyor. Karı kısmı çok namussuzdur! Erkek kısmı daha da namussuz!"

"*Was ist* namus acaba?"

"Almanlar *Ehre* diyor!"

"*Was ist Ehre* peki?"

Koca İbrahim'in gözüne büyük görünen ormanın dört yanını otoyollar, kanallar, demiryolları sarmış. Düsseldorf havaalanı hemen ya-

kında. Azman uçakların biri inip biri kalkıyor. Balya balya izne gidiyor, sepet sepet izinden dönüyor işçiler. Demirler demirlere sürtüyor. Vınlayıp duruyor başının, beyninin, hem de kulaklarının içi. Çok yakınlardan uçaktan beter motosikletler geçiyor. En çok da fabrikatör oğulları güzel memur kızlarıyla akıyor asfaltın üstünden. Göl kıyılarına gidiyorlar. Mal yüklü TIR'lar, devce kamyonlar, kuzeyden güneye, doğudan batıya, batıdan doğuya akıyor. Evleri, okulları geçiyorlar. Bir sürü trafik polisi kavşakları tutuyor. Otomobilleri durdurup ehliyet, pasaport, alkol, hız denetimi yapıyorlar. Motosikletler gidiyor. Onları durduran yok.

"Düşündün mü nedir namus?"

"Git başımdan yahu kuş!"

"Peki gideyim, ama gelirim gene!"

"Ben de giderim, gene gelirim! Beni burda Almanlar sevmez. Giderim yurda, yurttaşlarım sevmez. Onun için gene gelirim. Hem burda yabancıyım, hem orda yabancı olmaya başladım. Orda bana iş yoktur, olsa da tatsızdır. Hele köylerde olsa olsa sinek avlarsın! Başka tatsızlıklar da vardır yani. Örneğin yollar arabamın altını vurur! Buna çok kızarım!"

"Markası ne arabanın?"

"Söyledim ya, Opel!"

"Dört kapılı mı?"

"Dört kapılıdır Rekord'lar!"

"Çok mu seviyorsunuz arabaları?"

"Arabaları, bir de karıları çok severiz! İlyas diye bir arkadaşımız vardı. Bizim yüksek fırınlarda çalışırdı. Alman *Freundin*'i vardı. Adı Beater. Ağzı yüzü düzgün, zararsız bir parça. Korkuteli'nden karısını da getirdi. Bize biraz hemşeri sayılırdı. Yıllarca getirmedi karısını: 'Götürüp ne yapacağım seni? Ayağıma dolaşırsın!' dedi. İki çocuğu oldu Alman'dan. İkisi de kız. Yurttakinden beş vardı, onların da hepsi kız. Bizim İlyas, eğer oğlan doğurursa Beater'i nikâhına alacaktı. Kız doğurunca ne yapsın nikâhına alıp, değil mi? Bizim arkadaşlar soyumuz sopumuz sönmesin diye oğlana heves eder! Oğlan olsun da Alman, Türk, Yunan, kimden olursa olsun!"

Kırmızı gagalı kuş uçup gitti. Ama üç dakika sonra yeniden geldi.

Dal yeniden sallandı. Vik vik etti bir iki, sonra durdu:

"Dostu olanın düşmanı da olur! İlyas'ın var mıydı?"

"Türklerden vardı! 'Alman'dan dostu var!' diye düşman oldular. 'Nasıl olsa bu da kız doğuruyor; gideceğim geri!' diye karar verdi. Bir gece Çingene Vardiyası'ndayız. Saat on'da iş aldık. Harıl harıl çalışıyoruz. Üstümüzde canavar lâmbalar. Elimizde gelberiler. Altı kişiyiz. İlyas arkadaş da bizimle. İkimiz Alman. Denetçi gibidirler aramızda. İşin aslını biz yaparız, ama güvenmezler. Çok terledim. İçim kurudu. 1800 derecede bıngıldıyor demir. Günter oksijen veriyor boruyla. Aleksander yeni cevher atıyor. Achim '*Kogelprobe*' alıyor. Biramı almaya gittim. Sıcak fena. Öleceğim susuzluktan. Biramı açtım. İçtim birazını. Koydum pelerinin cebine. Geldim bizim İlyas yok! O zaman *Meister*'imiz Topal Johannes. Bir ayağı aksardı. Çıkıp geldi soluk soluğa. Tazı gibi yeri tozu kokluyor. Düşündüm acaba bu adam yeri tozu niçin kokluyor? 'Bir acayiplik var!' dedim. Arkadaşlar, 'Var!' dedi. Bir şey anlamıyorum. Anladığım tek şey, bizim İlyas arkadaşın yerinde yeller estiği!

"Peki nereye gitmiş?"

Kuş uçtu, dönüp dolaştı, gene geldi.

"Nereye gitmiş peki sizin İlyas arkadaş?"

"Ben de sordum: 'Yahu İlyas arkadaş nereye gitti?' Acıpayamlı Alâaddin var: 'İlyas arkadaş *weg!*' dedi.

'Nereye *weg* ulan?' dedim.

Gözüyle kaynayan demiri gösterdi: 'İşte buraya!' dedi.

'Git ulan, yalansın!' dedim.

'Yalan kendinsin, İlyas *weg!*' dedi.

'Ulan biri mi itti? İşin içinde düşmanlık mı var?'

Valla düş gibi bir şey: '*Weg!*' dedi. Bizim İlyas arkadaş gerçekten *weg!*

'Yoksa bir özöldürüm mü bu?' dedim.

"Yani diyorsun kendi kendini attı oraya?"

Öyle ya, durup dururken nasıl gider insan bıngıldayan demirin içine?

Dedim: 'Kafası, kolu, beli, bacağı, kemikleri, ayakkabıları, gelberisi nerde?'

'*Alles weg!*' dedi Alâaddin. 'Dayanır mı 1800 dereceye? İstersen bir de sen dene! Bir saniye sürmedi, yarım saniyede tam tüm weg!'

'Demek yarım saniye?'

'Yarım saniye uzun, Saniyenin onda biri! *Weg!*'

'Hay fırın gibi çarkına ... senin!'

"Sen de düşündün mü kendini atmayı?"

"Topal Johannes hâlâ kokluyor yeri tozu!"

"Düşündün mü sen de kendini atmayı?"

"Yok! Ben atmam! Saniyede *weg* olur mu adam?" Koca İbrahim kaldırdı başını: "Sabah altı'da işi bıraktık. Çoban Vardiyası geldi. İlyas'ın demir dolaba kitli giysilerini aldık. Bir arabası vardı, çektik. Cenazesi, hiçbir şeyi yok! Bir iş giysileri, bir de Alman yengeden iki kızı. Dün gece kapıdan giren adam, bu sabah yüksek fırın içinde weg! Çok bozuldu moralim. Ama kime ne dersin? Ertesi gece gene iş aldık!"

"Neydi demiştin dostunun adı?"

"Beater'di, toplu bir şey!"

"Güzel miydi?"

"Dedim ya, zararsızdı! Götürüp giysilerini vermek istedik, almadı! Arkadaşlar bir kurul oluşturup arabasını satışa çıkardı. Türk alıcı çıkmadı. Bir İtalyana çok ucuza verdiler. İtalyanlar kaplumbağa yer biliyor musun? Ölmüş arkadaşın arabasını da aldı herif, sakınca görmedi!"

"Sonra ne oldu?"

"Bir şey olmadı! Çalışmayı sürdürdük. Üç ay sonra Küçük Halle'de oldu bir olay. Bir ay önce Mannesmann'da oldu. İki arkadaşın üstüne *Schlacke* kepçesi devrildi. İkisinin de adı Hasan'dı: Hasan Dönmez, Hasan Sönmez! Olur durur olaylar. Ama iş sürer. Her saniye bir olay olur Almanya'da. Yani iş kazası demek istiyorum. Kimi ölür, kimi sakat kalır. Ama bizimkiler sakatlanmaz. Bizimkiler *weg!*'

"Şimdi grev başlamış durumda mı?"

"Evet!"

"Sen burda oturacak mısın?"

"Biraz oturacağım.."

"Arkadaşların grevde ama şimdi?"

"Evet grevde.."

"Peki sen ne arıyorsun burda?"

"Ben burda kendimi arıyorum.."
"Kendini burda mı yitirdin?"
"Bilmiyorum nerde yitirdim, ama arıyorum!"
"Yitirdiğin yerde arasan daha iyi olmaz mı?"
"İyi olur ama nerde yitirdiğimi bilmiyorum!"
"Sende biraz acayiplik var, işçi arkadaş!"
"Biraz değil, çok var: Canım çok sıkkın!"
"Canın neden sıkkın, anlatmadın?"
"Nasıl anlatayım?"

Durdu, elini alnına götürdü: "El kadarcık kuş iken kuş ağzıma sıçtı!" dedi. "Çok sarsıldım yaşamda, kendime gelemiyorum. Ayağa kalksam yıkılıyorum. Sırtımı nereye, hem de kime dayayacağımı bilemiyorum. Bir sıkımcık canım kaldı, tükenip bitmiş gibiyim. Hacılar'ın pehlivanıydım. Köstebek Yapılı karım bıçakla vurdu vurdu, tepiğiyle dövdü dövdü. On paralık onurum kalmadı. Kuş bile benimle dalga geçiyor. Böyle bir insan ne yapabilir dünyada? Kendimi öldürmekten başka ben ne yapabilirim?"

Kuş gene vik vik, cik cik etti:
"Çok mu borçlusun arabadan?"
"Çok değil.."
"Öyleyse?"
"Namus sorunum var!"
"Yani nasıl?"
"Yani karımdan!"
"Taktırıyor mu?"
"Asla taktırmaz biliyordum!"
"Ne zaman?"
"Alırken, aldıktan sonra!"
"Taktırdığını biliyor musun şimdi?"

"Taktırdığını biliyor muyum? Yattığımız günle doğumu arasındaki süre dokuz ay on günü doldurmuyor! On beş gün var arada. Demek daha önce başkasından gebe kaldı diyorum!"

"Açık açık diyor musun bunu?"
"Düşünüyorum.."
"Açık açık düşünüyor musun?"

"Evet düşünüyorum!"

"Neden düşünüyorsun peki?"

"Namus dedim ya!"

"*Was ist* namus?"

"Almanlar *Ehre* diyor, dedim ya!"

"*Was ist Ehre?*"

"Bilemiyorum, çıkamıyorum içinden!"

"Niçin titriyorsun böyle?"

"Kendimi öldürmekten korkuyorum! Hava çok soğuk; orman da üşütüyor baksana!"

"Evet soğuk çok kötü üşütür insanı. Özellikle sorunlu insanı çok üşütür! Ama beni üşütmüyor bak. Çünkü içimin yangınları fazladır! Gagamın kırmızısı onu gösterir!"

"Üşütmez ama titretir öyle mi?"

"Fazlasıyla titretir, evet.."

"Ama ben çok üşüdüm kırmızı gagalı kuş! Hemen gitmeliyim. Otomobilin içine girip ısıyı açmalıyım. Haydi sana iyi yolculuklar, güle güle! Hem de *Tschüss!*"

48
KİMİ ZAMAN BAYRAMDIR GREVLER

Hastanenin ikinci katında Beyefendi'yi çırılçıplak soydular, bir kantara koyup yatırdılar. Nabzının vuruşunu, küçük yüreğinin atışını dinlediler. Her şeyini bir bir yazdılar. "Frau Mutlu, bundan sonra her ay düzenli getireceksiniz. Gene bakacağız, gene yazacağız!" dediler.

Tam çıkıyorlardı. Kucağında çocuklarla bekleyenler arasında çilli, nohut burunlu, gözleri Wedau'un suları gibi mavi, yüzü de az önce yataktan kalkmışa benzeyen şiş bir kadın gördü Elif. "Bu bizim Silvia değil mi?" dedi usulca. Renate'ye soracaktı sormadı. Niçin sorsun, tastamam o! Bir böcek tutuyor kucağında.

"Yani Elif, maşaallah sende göz var!" dedi Renate.

Silvia az mı? O da bildi Mehmet'in memleketlisini:

"Elif haniiim!" diye çığlığı bastı: "318'liler!"

"Tamam 318'liler; iyi bildin!"

"O zaman aranızda Mehmet'in karısı varmış, söylemediniz!"

"Biz o zaman görevli geldik, seni görmeye!"

Renate: "Aramızda Mehmet'in karısı olduğunu kim söyledi?"

"*Ach!* Hemşirelerden biri söyledi, ama hangisi, unuttum!"

"Eee haydi Silvia hanim, hoşça kal! Bize izin!"

"Hemen bu kadar mı? Gidiyor musunuz?"

"Gidelim! Sen de içeri gireceksin!"

"Epeydir Mehmet'i göremiyorum; nerelerde?"

"Mehmet yurda döndü! Pasaportunu öldürüp gitti! Haydi *Tschüss!*" dedi Renate. Dışarı çıkınca Elif'e, "Sen olmasan ben Silvia'yı asla bilemezdim!" dedi.

"Lâfları biliyorsun ama maşaallah! Neden, 'Pasaportunu öldürüp gitti!' dedin. Sende Mehmet'gilin adresi olacaktı. Bende de var. Çıkarıp versen olmaz mıydı?"

"Olmazdı! Silvia kucağındaki çocuğa baksın! Artık Kısmet'i, Mehmet'i rahat bıraksın!"

"Ah Renate yenge ah, sen yok musun? Benim adam bize hâlâ küs!

Deniz Efe'ye süsecek gibi bakıyor!"

"Belki zor bir bunalım geçiriyor. İnsanlar bu yeni koşullarda çok sıkışıktır! Özellikle acılar! Acılara dayanmak zordur!"

"Bir o mu sıkışık? Biz de sıkışığız! O tutturmuş bir kuru dâva: Benim namusumdan kuşkulanıyor! Benden öncekini de böyle atmış başından!"

"Koca İbrahim biraz kıskanç! Hem de dar görüşlü! Ama kıskanç olanlar daha çok bunalım geçirir!"

"Nesine bunalıyor? Altında arabası; binip istediği gibi sürüyor! Birayı da kasayla içiyor! Paraları bizim elimize kıdım kıdım verirken, kendisi savuruyor! Nesine bunalıyor Koca İbrahim?"

"Altında arabası, cebinde parası olanlar da, birayı kasayla içenler de bunalır Elif!"

"Sen de hep Abraham'ı savunacaksın! İşte dün, bugün hep evde! Sürekli yatıyor! Yatmaktan bıkarsa çıkıp geziyor! Alsa da bizi hastaneye o getirse, Duisburg'un, Düsseldorf'un içlerinde, Krefeld'in Güzel Su Parkı'nda biraz dolaştırsa ölür mü? Ben de bunalıyorum! Çünkü hep kapanıyorum. Çıkarsam biraz alışverişe çıkıyorum. Köyümde dışardan içeri girmezdim. Sırtıma torbayı takar, koyunları önüme katar, o dere senin, bu tepe benim, gezerdim! Çiğdemleri, nergisleri deste deste biriktirir, topuz topuz, hevenk hevenk örerdim. Saçıma, gerdanıma sümbülleri takardım. Gezerdim bağlarda! Burda kapıdan dışarı çıkmıyorum. Asıl bunalan benim. Onun bundan haberi var mı? Ya kafama vuruyor, ya böğrüme! Yada namusumdan hesap soruyor!"

"Aman Elif! Gel bak, Kaiserberg'e çıkarayım seni! Otomobille değil mi, çok sürmez!"

Çocukların ikisini bir sepetin içine, arkaya koymuşlardı. Bugün hava biraz yüksek. Bulutlar alıp başını gitmiş. Renate hafif açtı camı. Dışardan püfür püfür geliyor. Kuşlar vik vik, cik cik, ordan oraya savruluyor. Gökyüzü yüz yerinden açılmış, bin yerinden mavilenmeye başlamış. Merkez İstasyon'a varmadan Neudorf yönüne saptılar. Mülheimer Caddesi'nden, *ZOO*'nun berisinden tepeye tırmandılar.

"Ah bizim dağlar! Bunlar kadar bakımlı değildir, ama dağa benzer! Aaah bizim Kargalı'nın dağları!"

Renate arabayı çiçekli bir göbekte eyledi:

"İlle bir ah çekecek, dağlarınızı öveceksin!"

Çocukları alıp biraz daha tırmandılar. Güneş çıktı iyice. Tepenin üstü oyun alanlarıyla, gezi yollarıyla, oturacak köşelerle donatılmış. Büyücek bir parka benziyor.

"Baharda, yazda buralar güzel olur! Millet dolar!"

"Bizimkinin çalıştığı fabrika görünür mü burdan?"

Ağaçlar görünümü kapatıyor. Renate, atletçe yapısıyla biraz daha tırmandı: "Arkamdan gel göstereyim!" dedi. Şehir merkezinde Thyssen genel yönetim birimlerinden birinin yüksek yapısı var. Üstüne adını yazmışlar; uzaklardan okunuyor.

"Şu yandadır asıl fabrika! Ağaçların ardında kalıyor!"

"Çocukları üşütmeyiz değil mi?"

"Yok artık; güneşi görüyorsun!"

"Kış güneşine güvenilmez pek!"

"Döneriz şimdi!"

Otoyolların iniltisi kesilmeden sürüyor. Sincaplar daldan dala sekiyor. Sığırcıklar ağaçtan ağaca uçuyor. Bir şaşırmanın içinde küçücük tepe. İleri geri altı kez gidip geldiler. Sonra otomobile doğru indiler.

"Deniz Efe'yle Cem Efe iyi gezdi bugün!"

Elif, "Sayelerinde biz de gezdik canım!" dedi gülerek. Sordu: "Sen ötekileri kime bıraktın?"

"Onlar Kindergarten'de!"

"Selâhattin enişte nerde?"

"Görevde o! Grev görevinde.."

Elif adımlarını tarlaya tohum saçar gibi geniş geniş atıyor: "Bizimki de evde yatıyor! Aklı sıra o da bize grev yapıyor! Tek sözcük konuşmuyor kaç gündür!"

Renate saatine baktı, yönünü arabaya doğrulttu:

"Yavaş yavaş gitsek iyi olur!"

Kardinal Galen Caddesi'nden Belediye'nin önüne geldiler. Salvator kilisesi yılların isini yüklenmiş, geniş oturumu üstünde kararıyor. Mercator Çeşmesi'ne yeni su vermişler. Taştan mı, demirden mi yapıldığı belli olmayan çocuklar pipilerinden damlatıp duruyor. Elif bir çeşmeye, bir kiliseye baktı. Renate sildi geçti, eylenmedi. Bir anda Wanheimer Caddesi'ne girdiler. Kupferhütte'nin bacalarından eskisi kadar

duman inmiyor. Çünkü yarısı susturuldu. İki yıl sonra tümü kapanacak. Endüstrice yoksul ülkelerden birine taşınacak fabrika. Oralarda işgücü ucuzmuş.

Mannesmann'ın Birinci Kapısı önüne geldiler. Lâmbalar kırmızı. Renate firene bastı. Oralar ana baba günü. Grev gömleği giymiş şişko Almanlar, karabıyık Türkler kapıları tutmuş. Yakından davul sesleri geliyor. Yanık yanık, güm güm vuruyor durmadan. Zurna sesi araya gidiyor. Siyah eteklik, beyaz gömlek giymiş, on beşinde kızlar cadde boyunca ışığa bakmadan yürüyor. Yeşil yandığı halde arabalar kıpırdamıyor. Kırmızı yelekli, gözlüklü on kadar adam da kızların ardından gidiyor. Duvar diplerinde, kapılarda, pencerelerde curcunayı seyre çıkmış kadınlar, erkekler gülüyor. Bir sürü sığırcık dışarlardan fabrika içine savruluyor. Kaldırımlardan zor yürünüyor. Öyle kalabalık oralar.

Renate sol şeride girdi. Dönüş işareti verdi. Yakınlarda araba eyleyecek yer yok. Schulz Knaudt Sokağı'nı geçti. Dürer Sokağı'na kadar gitti. Ancak orda bulabildi.

"Pes valla!" dedi Elif.

"Neye pes çekiyorsun? Bir de grev gösterelim Efe'lere! Bir daha ne zaman olacak kimbilir?"

"Benim adam beni keser bugün!"

"Efe'lere gösterirken kendimiz de görürüz; yürü!"

Işık yeşile döndü; koşar adım geçtiler.

"İstanbul'da Mısır Çarşısı'na benziyor ortalık!"

Elif o çarşıyı görmemiş, bilmiyor. Ortalıkta sonsuz bir kalabalık var. Alanlara her boydan, boyadan bir dünya insan toplanmış. Afrika'dan zenciler, Asya'dan Japonlar var. Dönerciler, sosisçiler, köfteciler, balıkçılar ortalığı kokuya boğuyor. Köfteyi, döneri küçük ekmeklere basıp veriyorlar. Pişik etin yanında çiy soğanın mis kokusu geliyor. Mahir Çelik, Renate'yi uzaktan tanıdı. Ak gömlek giymiş. Kapıdaki gözcülerin arasından fırlayıp geldi:

"Hey gidinin yengesi yengesi, yengelerin yengesi!" dedi. Aydınlı Yörük Ali'nin türküsünü söyler gibi salıverdi sesini. Coşkun, taşkın bağırıyor. "Nerde bizim öteki yengelerimiz, Alman gelinlerimiz? Yol verin, yol verin! Buyur benim aslan yengem? Buyur, buyrun! İçeri girin bir dolaşın! *Bitte schön!*" Kollarını, kartalların kanıdı gibi indirdi kal-

dırdı. "Geçin buyrun!" dedi, konukları öne itti. "*Bitte schön!* Bunlar da yeni arkadaşlar mı? Maşaallah; bebelerini de getirmişler! Bakın şunlara!" Bağırdı ileriye doğru: "Tekiiin! çabbuk buraya çay getir yeğenim!"

"Oldu Hocam!" diye bir ses balkıdı kalabalıktan.

Eskiden Mannesmann kapı denetçilerinin oturduğu, oturup gelen geçenin kartını, gerekli gördükçe üstünü yokladığı kulübeyi grev gözcüleri doldurmuş. Önünden yürüdüler.

"Demek grev dedikleri buuu?"

Koca Huckingen kaynıyor. Personel Bölümü'nün önüne yüksek bir seki kurmuşlar. Üstüne İşçi Korosu'nu çıkarmışlar. Arkada çalgılar çalıyor, önde koro söylüyor. Beride Yunanlıların tezgâhı var. Siyah zeytinler, beyaz peynirler, şişelerde kırmızı beyaz şaraplar, tepsilerde uzo, mestika, retsina kadehleri; ortalık bir ikram, bir ikram! Yunanlı, Yugoslav, İtalyan, İspanyol işçi kadınlar, kızlar yurt giysileri içinde ordan oraya koşuyor. Yüzlerce metre uzunluktaki duvarın dibine, otuzar metre arayla çay ocakları kurulmuş. Binlerce insan, yerli yabancı, kimi karısı kızıyla, kimi kocasıyla, oğluyla, kimi *Freund*'uyla, *Freundin*'iyle, Oma'sıyla, ninesiyle, emekliye ayrılmış babasıyla çıkıp gelmiş. Koca Huckingen kaynıyor. Burası böyle, Rheinhausen, Bruckhausen, Oberhausen, Essen, Mülheim, Bochum, Gelsenkirchen, Krefeld, Köln kimbilir nasıl? Nasıl öbür şehirler?

"Demek grev buuu?"

Burası Yugoslavların, şurası İtalyanların tezgâhları. Her ulustan işçiler, yiyeceklerinden içeceklerinden getirmiş. Doyumluk değil, tadımlık veriyorlar. Türkler küçük ekmeklere döner basıyor. Soğanlı isteyene soğanlı, salatalı isteyene salatalı veriyorlar. Kadın kız gelip hizmete girmiş. Yetişemiyorlar. Dorstenli Ahmet Usta ter içinde kalmış. Elindeki uzun bıçağı yüksek fırın karşısında gelberi sallar gibi sallıyor. İkişer mark alıyor dönerli ekmeklerden. Rakının kadehi de, uzonunki gibi iki mark. "Doyumluk değil tadımlık!" diye bağırıyorlar.

Huckingen gerçekten kaynıyor. Davul zurna vuruyor. Dortmund'tan, Essen'den gelen ekipler halaya başladı. Kızlı erkekli, hem de çok hızlı hızlı oynuyorlar. Dövüyorlar yeri. Patronun sarayı yerin altında. Yeri döverek onu korkutmak istiyorlar.

"Demek grev buuu?"

Mahir Çelik'in seslendiği Tekin, kıvırcık kara saçlı bir delikanlı. İki çay koşturup getirdi. Birini Elif'e, birini Renate'ye verdi saygılıca. Renate para çıkaracak oldu; Tekin, "Mahir Hoca ödedi yenge, konuğumuzsunuz!" dedi, kaçıp gitti.

Elif sordu: "Bu Mahir Hoca gerçekten hoca mı?"

Dudaklarını şıp şıp ettirdi Renate: "Yurtta iken hocaymış!" dedi. "İmrendim dönerlere!"

Elif dudaklarını ısırdı: "Ellerin hocalarına baaak, bizimkine bak!" dedi içinden. Seslendirdi düşüncesini: "Bizim Abdullah Hafız, hafız değil fız! Bambaşka sevdalarda gezer!"

"Çok mu hovarda?"

"Yok! Haşa huzurdan yobaz! Benim adam ondan, onlardan çok yılar! Neden yılar? Edepsizliklerinden! Eve gelir kösülür, komünistlik diye anlatır sendikayı, grevi! Öyle öyle sindirir hemşerilerimizi. Oysa *Fasching* gibi bir şey baksana! Millet cümbüşe dalmış! Sanırsın bayram!"

Renate güldü: "Evet, kimi zaman bayram, ama her zaman bayram değildir! Yararı var, zararı vardır. Çok çetin dövüşler, savaşlar da olur. İnsanlar ölür. Patronun adamları grevi kırmaya gelir!"

"Demek grev bu?"

"Evet.."

Ayakta içiyorlar çayları.

"Eğer grev buysa, ben de Elif Mutlu'yum! Sağol Renate gelin, bana grevi gösterdin, bir yaşıma daha girdim!"

"Burası işin eğlence bölümü! Bir Grev Komitesi kurulmuştur. Bir sürü komite kurulmuştur. İşçilerin ücreti kesilmiştir. Sendika tam ödeme yapamaz. Dayanışma grupları gelir her yandan. Gazeteler, televizyonlar, radyolar gelir; ama yeterince para gelmez hiçbir zaman.."

İşçi Korosu'nun yerine Kızlar Korosu çıktı. Bir anda düzene girdiler. Seslerini ayarlayıp başladılar. Önde şefleri küçük bir değneği sallıyor. Seslerini ona göre alçaltıp yükseltiyor. Eski, çok eski Alman halk türkülerini, tâ Köylü Savaşları gününde Thomas Münzer, Yoksul Konrad üstüne yakılmış türküleri söylüyorlar. Uzun yıllar söylenmemiş. Duyanlar yeni çıkmış sanıyor. Bir unutulmanın kuyusundan çekip getirmiş kızlar. Tazece söylüyorlar.

Birden Elif: "Sabahat abla, Sabahat abla!" diye bağırdı. Koştu geldi Sabahat. Elif atıldı boynuna. İki kadın sarmaştı. Renate ile de kucaklaştı Sabahat.

Yanlarına Dernek Başkanı Edip Toksöz geldi. Yalnızca Sabahat'ın elini sıkıp geçiyordu. "Bak ama burda kimler var!" dedi Sabahat. Elif'le, Renate'yle de el sıkıştı. Dernek Başkanı yağız yüzünü gerdire gerdire gülüyor: "Çok işim var, gitmeliyim!"

"Nasıl bizim Deniz Efe?" diye sordu Sabahat.

"Soranlar sağolsun! Deniz Efe, Cem Efe'yle hastaneye gitti. Şimdi de erken erken grev görüyor!"

Mahir Çelik sırtındaki ak gözcü gömleğini çıkarmış, geldi. Sözün tam arasına girdi: "Bu efeleri biz Grev Komitesi'ne alalım! Bizim Karl Heinz arkadaşa önereyim, kayıtlarını hemen yapsın!"

"Şu dönerler de nasıl koktu!" diye yutkundu Renate.

Kızlar Korosu'nun yerine Krefeld Korosu çıktı. Ondan sonra GEW'li öğretmenlerin korosu gelecek. Ondan sonra Essenli Türkler halaya başlayacak. Mahir Çelik konuklarını çekti: "Gelin İkinci Kapı'ya doğru götüreyim sizi! Dönerin de, şenliğin de iyisi ordadır!"

Wuppertal Sokak Tiyatrosu'nun çevresini çocuklar sarmış. Oyuncunun teki kendine havuçtan burun yapmış. Başına sivri külâh geçirmiş. Bir değneği at yapmış, dar bir alanda koşturuyor.

Başka bir tezgâhın önünden geçiyorlar. Mahir Çelik oraya saptı. Beklemek gerekiyor biraz. Renate saatine baktı: "Olur, bekleriz!" dedi.

"Doldur bize dört tane hemşerim! Biraz bol bas, on mark vereyim!" Bir süre sonra kâğıda sarılmış dönerli ekmeleri birer birer getirdi konuklara. "Durun size birer de uzo alayım! Grevlerine gittik de bir şey ısmarlamadı demeyin! Hem de bizim Yunanlı komşulara birer selâm verelim!"

Uzun boyluydu Mahir Hoca. Hem de güçlü. Elif baktı:

"Sen de çocuk okutuyor musun? Okutuyorsan bizim Gülten'i yollayalım, kurs yap!" Başını kaldırıp sordu sonra: "Yapar mısın?" Hem soruyor, hem de, "Bakalım ne yanıt verecek?" diye cin cin bakıyor.

Sabahat güldü katıla katıla:

"Havayı da görüyosunuz değil mi; temizleniverdi bir günün içinde! Tütmeyince bacalar, Duisburg'un havası havaya benzedi!"

Elif'in sorusu araya gitti.

"Şimdi her yerde durdu mu iş?"

"Her yerde durdu! Ama sendikamız götürmez sonuna kadar! Gene de şükür! Hiç yoktan iyi!"

Mahir Çelik, yanık, yoksun bir yüzle kah kah güldü. Öksürür gibi yaparak sesini düzeltti: "Bizim Selâhattin nerde Renate yenge?"

"Haberin yok mu? O da senin gibi grev görevinde! Sabah erken Bochum'a gitti. Ordan Gelsenkirchen'e, Essen'e, Düsseldorf'a uğrayıp dönecek. Ahmet Temel arkadaşla gittiler.."

Uzo dağıtan kızların önünde kuyruk var. Dönerleri yiyip bitirdiler nerdeyse.

"Üstüne içeriz biz de!"

"Olsun! Bekleriz!"

"Alan gidiyor baksana! Şimdi erir!"

Durduğu yerde duramıyor Mahir Çelik. "Hey gidi Koca Stavri! Yaşa sen komşum!" dedi. "Sen de çok yaşa benim bülbül sesli Helena bacım! Ne zaman gazel çekeceksin bakalım bu millete?"

Giritli işçi kız, "Mahir abi, görüyorsun şimdi işim var!" diyerek koştu. Giderken dönüp dönüp ardına baktı.

Yugoslav Milan geldi durdu yanlarına. Türkçe selâm verdi, selâm aldı: "Orhan çalıyor davulu gene?"

Mahir Çelik elini Milan'ın omzuna koydu: Orhan, Burhan, Hasan, Osman; hepsi çalar! Hepsi burda öğrendi! Çalacak kimse olmasza ben de çalarım!"

Giritli kır bıyık Stavri büyücek bir tabağa zeytin, peynir koyup getirdi. Bir kafa peyniri lokma lokma dilmiş. Plâstik çatallar, bıçaklar koymuş: "Konuklarımıza ikram!" diye gülüyor. İkramını sunarken kara, gevrek bir utangaçlığın içinde eriyor.

Sabahat, "Stavri ağabey, kurban olayım sana!" dedi.

"Zabat kardeş, ben de sizin hepinize olayım kurban! Bir gün böyle topluca yurda beklerim sizi. İsterseniz eşeklere binin gelin, atla gelmişiniz gibi karşılarım. Öyle bir şenlik yaparım onurunuza, başı karlı Erimentos yerinden oynar!"

Dört Uzo geldi o sırada. Stavri Usta bu çağrıyı Yabancı İşçiler Dayanışma Komitesi'nde her buluşmada yeniler. Sabahat, "O gün-

ler de gelecek inşaallah! Çoğu gitti azı kaldı!" der, ardından bir şiir okur:

Küçükken dedi ki dedem
Çoğu gitti azı kaldı
Büyüdüm kocaman oldum
Çoğu gitti azı kaldı

Sabahat'ın sevdiği şiiri, çat pat Türkçesiyle Stavri Usta belleğine almıştır. Sabahat okudukça o da, "Az kaldi! Az kaldi!" diye göz kırpar. Bu kez de yaptı öyle. Belleğinde kalan şiiri okudu Türkçe:

Ektik ektik yetişecek
Çoğu gitti azı kaldı
Bütün yollar bitişecek
Çoğu gitti azı kaldı

Ardından "Az kaldi! Az kaldi!" diye göz kırptı.

Düşünüyor: "Türk komşular gelmiş, onlara başka ne ikram edebilirim?" Arada tezgâhın ardına gidip tepside bir şeyler getiriyor. "Bakın bu zeytin başka! Bakın bu peynir başka! Birer parça da bunlardan tadın!" diyor, tepsiyi konukların önünde dolaştırıyor.

Sabahat:

"Stavri kardeş, gelelim şimdi senin asıl ikramına: At bakalım elini kulağına, söyle sizin Erimentos türküsünü!"

"Ha bak Zabat kardeş, o benim hep aklımdadır! Siz ki Türk komşular çıkıp geldiniz, ben de elbet söylerim türkü! Size söylemeyip başka kime söyleyeceğim?"

Attı elini kulağına. Uzata uzata söylemeye başladı:

Erimentos'tan şırıldayıp inen sular!
Aşkımın gözyaşları güreltti sizi!
Yurt özlemi yakar kavurur bizi
Tutmaz oldu geceleri uykular

Stavri Usta gitti, birer Uzo daha getirdi, sundu konuklara. Mahir Çelik, "Yaşa komşuu! Hey gidinin komşusu, komşuların komşusu! Şiir okumaların güzel, Uzo'ların güzel, türkülerin hepsinden güzel!" diye bağırdı. İnletti oraları.

Bir televizyon ekibi geldi, doğrulttu kamerayı. Yönetmen hafif şişko bir kadın. Kameranın çevresinde beli ağrıyor gibi aksak dikiliyor. Yanında Türklerden bir yardımcı var, gerektiğinde çevirmenlik yapıyor.

Mahir Çelik, "Çekin çekin dostlarım!" dedi. "Deniz Efe'yle Cem Efe'yi daha yakından çekin! Biz de yanlarında çıkalım! Sorularınız varsa onları da bana sorun! Güzel bir *İnterviyu* yapalım sizinle! Çekin! Sen de at üstünden korkuyu Elif yenge! Boşver, inceldiği yerden kopsun!" Elindeki uzo'yu kameraya doğru uzattı: "Grevimizi izleyen Sayın Alman halkının manevi desteğine teşekkürlerimizi sunarız! Başarı umudumuz yüksektir! Yeter ki kamuoyu desteğini esirgemesin!"

Beli ağrıyor gibi duran yönetmen hanımın göğsünde bir fotoğraf makinesi var. Deniz'i Cem'i, hem de Elif'i Renate'yi kareye alıp düğmeye bastı. Az sonra makinenin altından bir resim indi. Derken aynı resimden bir tane daha çekti yönetmen hanım. Birini Elif'e, birini Renate'ye verdi: "Armağanımız olsun! Küçüklerin albümüne korsunuz!" dedi.

Çekim başka yönlere kaydığında Renate Mahir Hoca'ya: "Konuşmanda sendikamızın sarışın olduğunu söylemedin!" dedi.

"Söylemedim! Çünkü söz var halk içinde, söz var hulk içinde! Sırası ve yeri gelince söylerim.."

Uzo'lar ellerinde duruyor. Sabahat, Renate, Mahir kaldırıp diktiler. Elif de dikti. Hiç içmemişti. Alkolsüz, hoş kokulu bir ikram sanıyordu. Ayırdına vardığında iş işten geçmiş, küçük kadeh boşaltmıştı. Yutarken gözlerinden ateş çıktı. "Bizim adam beni keser artık! Ama içtik bir kez! Tasanın yararı var mı? Keserse kessin ne yapalım! Salıver gitsin Türkmen kızı; ne olacaksa olsun!" dedi içinden. Ağzını silerek iki yanına baktı. Sabahat çatalın ucunda beyaz peynir uzattı. Sonra bir zeytin verdi.

Bir tane de Mahir Çelik uzattı: "Sirkeden aşağısı su! Gerçekten boşver, inceldiği yerden kopsun! Başına duman sarılmadık dağ olmaz!

Üzülme! Biraz öğrenir gibi oldum sıkıntınızı! Sıkıntısız insan yok şu zamanda! Koca İbrahim'i biraz kurcaladım: 'Derdinin ortağıyım! Beni yanında bil!' Ses vermedi. Daha fazla kurcalamadım. Sabahat arkadaşımıza dedim: 'Bakarak ol Elif yengeye! Hem de Koca İbrahim'e!' Sıkıntınız geçmiştir inşaallah!"

Başını kaldırdı, Mahir Hoca'nın gözlerini aradı: "Geçmediyse de geçecek!" dedi yutkunarak.

"Gülten kızımız kaç yaşında?"

"Dört.."

"Küçük daha! Daha ona kurs gerekmez. Bırak oynasın! Yaşı yediyi bulunca babasına söyleriz, okula yazdırır; daha iyi olur!"

"Okula nasıl olsa yazılacak, zorunlu. Ben kurs diye gaharine söyledim! Bizimkine gelip giden bir yobaz var da.."

"Haa, yobazlara dikkat et; yobazlara paçanı kaptırma!"

O sırada Renate saatine bir daha baktı: "Hemen gidelim! Burda söyleşiler tatlı, ama *Kindergarten*'den çocukları alacağım, vakit geliyor! Daha Elif'i de evine bırakacağım!"

Elif, saygılı, aralı: "Hoşça kal Mahir ağabey! Hiç bırakılacak gibi değil şu davul zurna! Ama izin verirsen gidelim!" dedi.

"*Vielen Dank!* Hem de ayaklarınıza sağlık! Vaktiniz olursa gene buyrun! Sizi uğurlayalım haydin! Sabahat arkadaş, lütfen sen de git Birinci Kapıya bak! Belki bir hizmet vardır, insan gerekir.."

"Neye dışardan gidiyorsunuz, içerden gidin!"

"Bir de dışarının şenliğini görsünler!"

"Olur, ben de dışardan hızlı hızlı yürürüm!"

909 Numaralı tramvayın son durağındaki alanda toplanmış işçilerin söylediği marşın son dizeleri duyuluyor. Koca yolu deniz gibi dolduran kalabalığı yara yara Birinci Kapı'ya geldiler.

Sabahat, "Bir gün bize bekliyorum!" dedi. "Koca İbrahim'e numaramızı verdim! Telefon edin, buyrun!"

"Sen de bizim evin yolunu biliyorsun. Sen de telefon etmeden buyur! Ben hep evdeyim! Koca İbrahim de sevinir. Haberin vardır belki: Birinci eli öpülecek insan seni biliyor dünyada!"

49
İNSANDIR UMUT KESİLMEZ

Tam o sırada, "İşte!" dedi Sabahat. "İti an, taşı eline al! Kötü adam sözünün üstüne gelir, geldi!"

Renate: "Ben o sözü başka öğrendim!" dedi.

Nasıl öğrendin bakalım gelin hanim?"

"Kötü adam değil, iyi adam gelir!"

"Doğrusu dediğin gibidir!" dedi Sabahat. "Ama zaman söze uymaz, ben sözü zamana uydurdum! Koca İbrahim'e böyle yakışır!"

Mahir Çelik uzattı elini: "Dağ dağa kavuşmaz, kardeşler kavuşur! Biz de kavuştuk şükür!" Sarıldılar Koca İbrahim'le. Mahir Çelik tıp tıp etti sırtını. "Öz bir kardeşimdir benim!" dedi.

Sonra Sabahat'ın eline vardı Koca İbrahim:

"Öpeyim bir tane ablam!" dedi, eğildi.

"Ablan sana kurban olsun!" dedi Sabahat usulca.

Koca İbrahim Renate'nin elini alıp sıktı utangaç.

Elif, "Ne olacak bakalım?" diye yarım adım geride duruyor. Bakıyor suskun. Çarpacak mı elin içinde, yoksa kolundan tutup otomobil eğlediği yere doğru çekecek mi? Terleye tıslaya hâlâ koşuyor mu bir bataklıkta? Bin çalıda mı takılı hâlâ insanlığı?

Birden durumu kavradı Koca İbrahim; Renate'yle birlikte çıkıp gelmiş, burda öbürleriyle buluşmuşlar. Ne diyeceğini, ne yapacağını bilemedi. İstekli isteksiz uzattı elini karısına. Elâlemin içinde ayırıp seçmesi ayıp kaçar diye bir duruşu var. Hem de içinde, "Sabahat'ın önünde böyle yapmak gerekir" gibi bir zorunluk duyumsadı. Gene de bakışları soru dolu, hem de şaşırmışlık içinde soruyor gözleriyle: "Sen ne arıyorsun buralarda ulan Köstebek Yapılı?"

Elif gözlerini indirdi:

"Ben seni arıyorum! Sen kimi arıyorsun?"

"Hiiiç! Ben de şöyle bir bakıyorum!"

Elif gözleriyle soruyor:

"Uzaklardan mı bakıyorsun?"

Koca İbrahim gözleriyle yanıtlıyor:

"Yooook; gireceğim içerlere!"

"Kaç yüz derece idi çalıştığın fırınların sıcaklığı?"

Koca İbrahim: "Yüz müz değil serseri! Bin sekiz yüz! Demirler çorba gibi akıyor! Ellerimiz eriyor, hem de yıllardır!"

"Her firmanın bir santralı var diyordun değil mi?"

"Evet öyle diyordum, santralı var tabii!"

"Madem var, iki yüz derece daha versinler, iki bin olsun!"

"Ne olacak iki bin? Bin sekiz yüzde demir çorba oluyor!"

"İki bine çıkarsınlar, senin beynindeki buzlar da erisin artık!" diyor Elif gözleriyle.

"Gök dininden başlarım bak!" diyor Koca İbrahim.

"Başlasan da, başlamasan da bana vız gelir artık! Ben o yolbağlarını, gözdağlarını aştım! Senin bundan haberin yok mu?" diyor, kocasının gözlerindeki soruya soruyla karşılık veriyor.

Sabahat, elini Koca İbrahim'in sırtına şap vurdu:

"Ah benim gâvur kardeşim!" dedi. "Gâvurların kralı!"

Mahir Çelik kolundan tutup kendine çekti İbrahim'i: "Gâvur demeyin kardeşime! Biz ikimiz ayrı toprağın çocuğuyuz. Öz kardeşten kardeşiz! Birbirimizle küstük, barıştık. Gelecek günlerde daha iyi anlaşacağız, buna inancım tamdır!"

"Çok büyük, çok kocaman bir sorudur benim kardeşim Koca İbrahim, sen anlayamazsın!" dedi Sabahat.

Mahir Çelik, "Muradın elinden uçan, kaçan kurtulmaz! Ben kardeşimi anlarım!" dedi, yeniden kucaklayıp öptü. Mahir Çelik'e bakıp sarı sarı güldü Koca İbrahim: Dün akşam, bu sabah bir şey yememiş, çok sigara içmiş, dişlerini yıkamamış. "Gel yengemgili uğurlayalım, sonra gezelim birlikte!" Onun çektiği yöne doğru yürümeye başladı.

"Çocukları denetime götürdük hastaneye. Gününü biraz geçirmişiz, ama baktılar! Renate yenge eksik olmasın, sabah otomobiliyle gelip aldı!"

"Uyumuş kalmışım ben de; haberim olmamış!"

Ayda bir düzenli getirin, dediler!"

Anasının kucağında ellerini oynatan Efe'ye kaydı gözleri. Belli belirsiz mırıldandı: "Getirir götürürüz!"

Schulz Knaudt Sokağı'nın ağzından içeri yürüyüp Renate'nin otomobili eğlediği yere geldiler. Atkestanesinin dallarını kuşlar doldurmuş. Uzun zamandır görülmemiş derecede büyük bir istekle vicirdeşip yeri göğü yıkıyorlar.

"Karını, oğlunu alıkoy istersen İbrahim ağabey, gezersiniz!" dedi Renate.

Bakındı, yutkundu: "Yoook!" dedi. "Birlikte geldiniz, birlikte dönün zahmet olmazsa! Ben biraz dolaşayım; bir de Bruckhausen'e gidip işyerimi, arkadaşlarımı göreyim. Hatırlarını sorayım.."

"Evet siz gidin, biz gezelim Koca İbrahim kardeşimle!" dedi Sabahat, "Kocanın başına kötü bir iş gelir diye korkma Elif! Yanında ben varım! Haydin güle güle!" diye bağırdı.

"*Tschüss!*" dedi Renate, bastı gaza.

Düsseldorf Caddesi'ne çıktılar. Grevi seyre gelenler yolların çoğunu kapatmış. Biraz geri, biraz sola gidecekler. Sonra Krefeld yolunu bulacaklar.

"Biraz dolaştık, iyi oldu be Elif, öyle değil mi?"

"İyi oldu sayende! Hem hava aldık, hem de birer Yunan ikramı içtik! Şu oğlan büyüsün, kendime bir iş arayacağım! Sonra senin gibi ehliyet alacağım!"

Gidiyorlar hızlı.

"Hem de tek gün gecikmeden sendikaya yazılacağım! Grevlerde ben de gömlek giyeceğim!"

"İzin verir mi dersin kocan?"

Duymazlıktan geldi soruyu. Ren'in üstündeki köprüye yaklaşırken, kendi içinden kabarıp kalkan çok boyutlu bir soruyu sormadan edemedi:

"Avrupa'ya, Almanya'ya kadar geldi! Daha ötesi var mı, yok mu, bilmiyorum. Acaba bizim Koca İbrahim adam olur der misin Renate yenge? Senin bu konuda düşüncen ne?"

Renate sol elini direksiyonun ortasına vurdu: "Olur inşaallah! Neden olmasın?" Hiç takır tukur ettirmeden köprüyü geçti. "İsterse olmasın! Olanlara baksana! Yok gibiydiler, ucu başı görünmü-

yor şimdi! Yeri göğü doldurdular!" Kırmızıya, yeşile takılmadan sürüyor otomobili. Gözünü ilerden ayırmadan ekledi: "Olmasak biz olmazdık! Biz adam olduktan sonra Koca İbrahim neden olmasın?"

Nerden esiyor bu güzel yel? Elif'in burnuna elma kokuları geliyor.

(1982)

YÜKSEK FIRINLAR ÜSTÜNE

Werner Schiffauer

Bu romanda, Rur Havzası'nda işçi olarak çalışan ve Türkiye'nin köy kesiminden gelen İbrahim Mutlu'nun karısı Elif'in doğumdan hemen önceki ve sonraki günleri anlatılır. Köy geleneklerine bağlı, aile namusunu özenle koruyan İbrahim, nasılsa üstüne titrediği bu çocuğun kendisinden olmadığı kuşkusuna düşer. Bu nedenle karısını ve sevgilisini öldürmeyi düşünür ama sonunda her şeyin yolunda olduğuna inandırılır. Bu çerçevede kahramanların iç dünyaları da anlatılır.

İbrahim'in babasının buyruğuyla yaptığı ilk evliliği, eşinin hastalığı ve ölümüyle sona erer. İkinci evliliğini yapar. Bundan mutludur. Almanya'da biraz çalışıp maddesel olanaklarını artırsa daha da mutlu olacaktır. Ama köyünde bıraktığı eşinin köyden biriyle ilişkisini duyunca mahvolur. Eşini ve kırığını öldürmek için yola düşer. Uzun iç boğuşmalardan sonra bundan cayarak boşanma dâvası açar. Saçar savurur. Savunman gerekeni yapar. Bir izin sırasında, dar ivedi son derece namuslu olduğunu duyduğu Elif'le evlenerek Almanya'ya döner. Ama Elif'le evliliğinden mutluluk duymaz. Mutsuzluğu güçlenir.

Kitap, Almanya'daki bir Türk ailesinin tam bir etnografisidir. Yazar kendisi de Anadolu'da bir köyden gelir. Uzun zaman köylerde öğretmenlik yapmıştır. Türk ailesi içindeki ilişkileri ve çatışmaları iyi bilir. Almanya'nın Rur Havzası'nda yaşayanların ilişkilerini de iyi yakalamıştır. Bu ilişkilerin her biri içlerinde çelişkilidir. Eşler arası ilişkiyi bir yandan zorunluk, bir yandan horlama belirler. Almanların çalışkanlığını, verimli ve düzenli oluşunu beğenirler ama "Allahsız" olmalarını kabul etmezler. Solcu Türklerin özverili ve etkin davranışlarını takdir ederler, ama dinsiz ve kışkırtıcı oluşlarını kınarlar.

Romanın en renkli kişisi İbrahim Mutlu'dur. Yaşamını dayandırdığı mutluluk özlemi soyadında simgeleşir. Romanın başındaki diyaloğa konu "mutluluk", ona göre onurlu, namuslu bir yaşam sürme anlamına gelir. Zaman zaman bir gerilime dönüşen bu arzu İbrahim'in dünyasını be-

lirler. Türkiye'den kalkıp bir yabancı ülkeye gelmenin beklentileri, umutları, bambaşka işler başarıp dönme arzuları, bir yandan da Almanya'nın kimliğini, özünü yok edeceği kaygıları birbirine karışır. Bu çelişki günlük yaşamın önemsiz ayrıntılarında bile belli olur. Bu çelişki onun tüketimci tavrında daha açık görülür. Bir yandan özlemlerini yaşamak, bir yandan para biriktirip Almanya'da kalma süresini uzatmadan yurduna dönmek ister. Fransız toplumbilimcisi Sayad göçü bir çelişkiler yumağı olarak tanımlar. Fakir Baykurt'un romanı bu tezin eksiksiz kanıtıdır.

Fakir Baykurt köylü kahramanlarının iç dünyasını yansıtmada genellikle iç monoloğ yöntemini kullanıyor. Örneğin İbrahim Mutlu'nun düşüncelerini onun ağzından, onun diliyle anlatır. Diyaloglarda dolaylı söylenenler, sezdirilenler, özellikle duyguların boyutu ve çelişkiler ancak iç monoloğlarda ortaya çıkar. Romanın en çekici yönü varsıl köy ağzının anlatımda kullanılmasıdır. Bu da bir çevirmenin önüne zor ve büyük bir görev çıkarır. Sık sık kullanılan deyimlerin, atasözlerinin, mecazların Almancada uygun karşılığının bulunması gerekecektir. Bu görev zor olduğu kadar verimli ve kârlıdır. Bu varsıl köy dili, göç olayının ve göçmen insanın iç dünyasının aynasıdır; etnolojik ve sosyolojik bir analizin olamayacağı derecede açıklayıcıdır. Bu yönüyle "Yüksek Fırınlar" romanı işçi göçüyle ilgilenenler için temel bir kaynaktır.

Fakir Baykurt, romanının kahramanlarına ne kadar yakın olsa da onlara bakışı aralıdır. Ama bu ara ancak inceliklerde, ayrıntılarda kendini gösterir. Yazar kahramanlarını sever, ama onların zayıf noktalarını da iyi bilir. Karl Valentin'in yada Ludwig Thoma'nın humorunu anımsatan gizli alay sayfalar boyu sürer. Romanı sevdiren özelliklerin biri de budur.

YÜKSEK FIRINLAR'DA GEÇEN KİMİ SÖZCÜKLER

Abend Brot : Akşam ekmeği.
aber : Fakat.
Ach so : Öyle mi? Hayret!
Auf wieder hören : Gene konuşalım.
Beten : Tapınma, ibadet.
billig : Ucuz.
bitte schön : Lütfen buyrun.
Brötchen : Küçük ekmek.
danke schön : Teşekkürler.
Die Deutschen haben kein Zeit : Almanların vakti yok.
Entschuldigung : Özür dileme.
Es tut mir Leid : Üzgünüm.
Fräulein : Kız, yada genç hanım.
Freund : Erkek arkadaş, dost.
Freundin : Kız arkadaş, dost.
Geschenk : Armağan.
Genosse : Yoldaş.
Gymnasium : Lise.
Gute Nacht : İyi geceler.
Guten Abend : İyi akşamlar.
Halle : Üstü kapalı büyük alan, iş yeri.
Hauptschule : Önü işçiliğe açık ortaokul.
Heim : İşçi yurdu, yatakevi anlamına.
ich gratuliere : Kutlarım.
jawohl : Başüstüne anlamına.
Kalender : Takvim.
Kollege : İş arkadaşı.
krank : Hasta.
Krankenhaus : Hastane.
Meister : Ustabaşı.
Oma : Nine.
Polizei : Polis örgütü.
Prost : Haydi şerefe!

Realschule : Önü olgunluk vermeye de açık lise.
Schwanger : Gebe.
Schwein : Domuz.
Sonderschule : Öğrenimi zor çocuklar için özel okul.
Strasse : Sokak, cadde.
Termin : Buluşum.
Tot : Ölü.
Trinkgeld : Bahşiş.
Tschüss :-Hoşçakal anlamına.
Unfall : Kaza.
Überstunde : Fazla çalışma.
warum : Niçin?

Yayımlayan: Adam Yayıncılık ve Matbaacılık A.Ş.
Kapak Baskı: Şefik Matbaası
İç Baskı: Şefik Matbaası

Fakir Baykurt

YÜKSEK FIRINLAR

Yüksek Fırınlar, işçileşme yolundaki kırsal kesim insanına - geç de, güç de olsa - onun değişebilirliğine olan inancın romanıdır.

– Feridun Andaç

Fakir Baykurt'un *Yüksek Fırınlar*'daki büyük başarısı, İbrahim Mutlu'nun kişiliğinde tüm çelişkilerin ortasından süzülüp gelen değişimi verebilmesinde yatar

– Ahmet Cengiz

Onun yapıtlarındaki göç olayının yansıması, doğrudan toplumun bilincine hitap ettiği için, sosyolojik ya da etnolojik bir araştırmadan daha etkilidir. Alman Endüstri Birliği Yazın Ödülü'nü de bu nedenle kazandı.

– Roland Kirbach

Fakir Baykurt'un Almanya'da kaleme aldığı Duisburg üçlemesinin ilk kitabı ***Yüksek Fırınlar****'ın ilk basımı 1983 yılında yapıldı.*
Üçlemenin diğer kitapları:
Koca Ren *(1986),* ***Yarım Ekmek*** *(1997).*

ADAM

adam 673